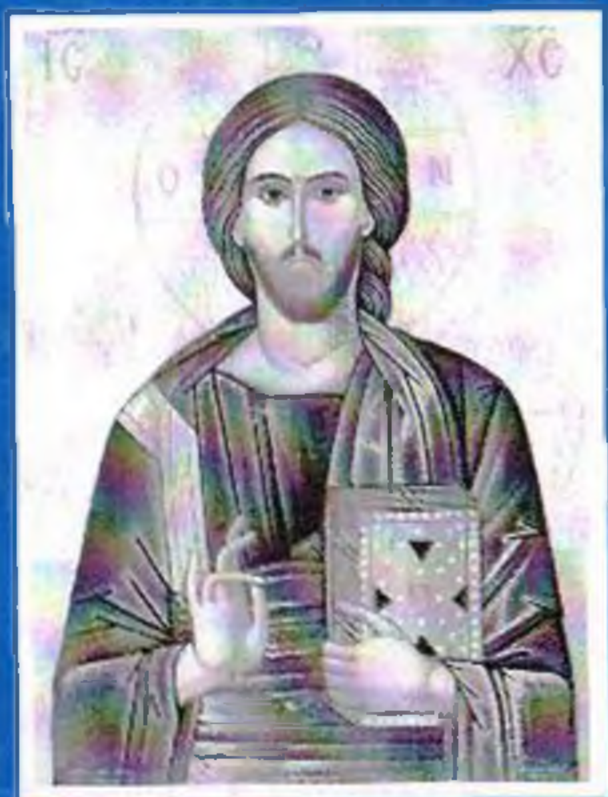
SFÎNTUL TEOFILACT

COMENTAR LA EVANGHELIA DE LA IOAN

EDITURA PELERINUL ROMÂN
ORADEA, 1998

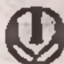
SFÎNTUL TEOFILACT

COMENTAR LA EVANGHELIA DE LA IOAN

EDITURA PELERINUL ROMÂN
ORADEA 1998

Tiparul executat sub comanda nr. 353/1998,
la Imprimeria de Vest R.A., Oradea,
str. Mareșal Ion Antonescu nr. 105.
ROMÂNIA

SFÎNTUL TEOFILACT,

Arhiepiscopul Bulgariei

(Anul 845 d.Hs.)

Tîlcuire la cele patru evanghelii

Tâlcuire la

Evanghelia cea de la Ioan

Din limba elinească tălmăcită, și cu însemnări oarecare de la Eutimie Zigadinos adăugită Iată acum întâi tipărită întru a doua Domnie aicea a prea luminatului și prea înălțatului nostru Domn Alexandru Constantin Moruzi Vvd.

Cu Blagoslovenia și toată cheltuiala Prea Sfințitului Arhiepiscop și Mitropolit a toată Moldavia Chiriu Chir Veniamin, întru al treilea an al Arhiepiscopiei Prea Sfinției sale.

Transcrisă din chirilică de diacon Gheorghe Băbuț. Apare în românește după 193 ani.

În Tipografia cea din Iași a sfintei Mitropolii la anul 1805

De Gherasim Ierodiacon Tipograf și de Costachi Poniciu.

VIAȚA EVANGHELISTULUI IOAN

După cum a scris Sofronie

Ioan pe carele Iisus foarte îl iubea, fiul lui Zevedeu, fratele lui Iacov, căruia de Irod după patima Domnului i s-a tăiat capul, mai pe urmă de toți a scris Evanghelia, rugat fiind de episcopii Asiei, împotriva lui Cerint și a altor eretici, și mai vârtos împotriva dogmei Ebioniților ce se ivise atunci, care ziceau că Hristos mai înainte de Maria n-a fost născut.

Pentru aceasta s-a îndemnat a spune Dumnezeiasca Lui naștere.

Încă și altă pricină a acestei cărți aduc: Că citind cărțile lui Matei, a lui Marcu și a lui Luca, a încercat alcătuirea Istoriilor, și a întări cum că adevărat au grăit ei, însă numai a unui an, întru carele au și pătimit după închisoarea lui Ioan, a alcătuit acea Istorie.

Deci lăsând el anul acela întru carele cele ce s-au lucrat s-au scris de cei trei,a scris faptele anului celui mai dinainte de a se băga Ioan în temniță. Precum se va putea înțelege luminat de cei ce cu luare aminte vor citi cele patru Evanghelii. Care aceasta și neunirea ceea ce se pare a fi a lui Ioan cu ceilalți contenește.

A scris și o Epistolie, a cărei începătură este: " Ceea ce era din început,care de toți bărbații cei bisericești și învățați se primește..."

Iar celelalte două, a căror începătură este, a celei dintâi: "Bătrânul, către aleasa Doamnă...": iar a celei de-a doua: "Bătrânul, către Gaiu cel iubit..." ale lui Ioan Bătrânului ce zic a fi, al căruia încă și acum alt mormânt în Efes se află.

Şi unii socotesc că amândouă mormintele sunt ale lui Ioan Evanghelistul, de care când vom veni pe rând la Papia ascultătorului acestora, vom arăta.

Deci în anul al patrusprezecelea pornind Domițian a doua gonire după Neron, în Patmos, în Ostrov izgonit fiind el, a alcătuit Apocalipsul, pe carele l-a tâlmăcit Iustin Mucenicul și Irineu.

Iată după ce s-a tăiat Domițian, și faptele lui pentru multa cruzime de schingiuit s-au lepădat, atuncea în zilele lui Nerva s-a întors în Efes, și până la Traian împăratul acolo petrecând,toate Bisericile cele din Asia le-a intemeiat și le-a păzit, și foarte îmbătrânind, la 68 de ani după patima Domnului săvârșindu-se, aproape de cetatea ce s-a zis mai sus s-a învrednicit adormirii.

VIAȚA LUI IOAN EVANGHELISTUL

Din cartea cea pe scurt a lui Dorotei Mucenicul și episcopul Tyrilor.

Ioan fratele lui Iacov, carele și Evanghelist al Domnului a fost, pe carele îl și iubea Domnul, în Asia a propovăduit Evanghelia lui Hristos.Iar de Traian împăratul s-a izgonit în ostrovul Patmos pentru cuvântul Domnului.

Și acolo fiind a scris și Sfânta Evanghelie și a trimis-o în Efes prin Gaiu primitorul de străini și diaconul, de carele și Pavel Apostolul mărturisește, zicând către Romani : "Închină-se vouă Gaiu străinul meu și a toată biserica"(Rom.16,23).

Iar după moartea lui Traian se intoarce din Ostrov fericitul Ioan, și petrece în Efes.

Și a trăit ani 120.

Şi după aceea de viu pe sinesi acolo s-a îngropat cu voia lui Dumnezeu.

Şi sunt oarecare ce zic că nu în zilele lui Traian s-a izgonit el la Patmos, ci în zilele lui Domițian, feciorul lui Vespasian.

CAPITOLELE EVANGHELIEI CELEI DE LA IOAN.

1.Pentru mărturisirea lui Ioan de Hristos. Pentru Ioan când l-a întrebat de este el Hristos. Pentru Andrei, pentru Filip, și pentru Natanael când s-au chemat.

2.Pentru nunta cea din Cana. Pentru cei ce s-au izgonit din templu. Pentru cuvântul cela: Stricați templul acesta.

3.Pentru Nicodim şi Iisus. Pentru Iisus și Ioan când boteza. Pentru curățenie.

4.Pentru Samarineanca. Pentru fiul omului celui împărătesc.

5.Pentru cel ce avea treizeci și opt de ani în boală. Pentru Iudei când căutau să omoare pe Iisus.

6.Pentru cele cinci pâini și doi pești. Pentru darea în lături a lui Iisus ca să nu-l facă pe El împărat. Pentru umblarea pe mare. Pentru poporul care mergea după Iisus în vase. Pentru norod când cerea semn. Pentru pâinea care se pogoară din cer.Pentru cei mulți din ucenici care s-au întors de la Hristos. Pentru mărturisirea lui Petru de Hristos.

7.Pentru suirea Domnului ca întru ascuns la praznic. Pentru Iudei când se minunau cum Iisus știe carte neînvățând. Pentru dezbinarea poporului pentru Hristos. Pentru prigonirea Boierilor și a lui Nicodim.

8.Pentru cei ce întrebau pe Iisus pentru Tatăl Său. Pentru Iisus când făgăduia slobozenia celor ce îi urmează Lui.

Pentru cei ce ziceau că drac are Iisus. Pentru Iudeii cei ce se ispiteau cu pietre să omoare pe Iisus, căci a zis că mai înainte de Avraam este.

9.Pentru Orbul cel din naştere.

10.Pentru păstorul cel Bun şi năimitul. Pentru Iisus când l-au întrebat în pridvor când umbla prin templu.

11.Pentru învierea lui Lazăr. Pentru sfatul Arhiereilor şi al Fariseilor ca să-l omoare pe Iisus. Pentru cele ce a zis Caiafa proorocind de Hristos.

12.Pentru muierea ceia ce a uns pe Domnul cu mir. Pentru cele ce a zis Iuda. Pentru asin. Pentru elinii care veniseră şi rugau pe Filip. Pentru glasul care s-a auzit din cer.

13.Pentru spălare. Pentru Iuda când a ieşit ca să vândă pe Iisus. Pentru porunca de a se iubi unul pe altul. Pentru Petru când întreba: Unde mergi, Doamne?

14. Pentru Toma ce nu ştia unde merge Domnul.Pentru Iuda lui Tadeu când a întrebat pe Iisus.Pentru Mângâietorul.

15.Pentru via cea adevărată, şi lucrătorul şi viţa.

16.Pentru Iisus când a spus mai înainte cele ce li se vor întâmpla ucenicilor. Pentru cuvântul acela: Puţin şi Mă veţi vedea. Pentru că le va da Tatăl câte vor cere.

17.Pentru Rugăciunea lui Iisus către Tatăl pentru ucenicii cei ce I s-au dat Lui.

18.Pentru vânzarea lui Iisus. Pentru Iudei când au căzut jos. Pentru Petru când a tăiat urechea slugii Arhiereului. Pentru Iisus când L-au dus la Anna, şi la Caiafa, şi la Pilat. Pentru judecata Lui.

19.Pentru bătaia lui Hristos. Pentru răstignirea lui Hristos. Pentru cei ce stau lângă Cruce. Pentru cererea trupului Domnului. Pentru îngroparea Lui.

20.Pentru învierea lui Hristos. Pentru arătarea lui Hristos, întâi Mariei Magdalena, și apoi ucenicilor fiind ei adunați.

21.Pentru arătarea lui Iisus după înviere lui Petru, și altora când prindeau pește la marea Tiberiadei. Pentru ceea ce s-a zis lui Petru: Paște Oile Mele.

TEOFILACT, Arhiepiscopul Bulgariei
TÂLCUIRE
LA EVANGHELIA CEA DE LA IOAN

Înainte cuvântare

Puterea Sfântului Duh întru neputință se săvârșește, precum este scris (2 Cor.12,9), și credem.

Iar întru neputință nu numai a trupului, ci și a cuvântului, și a înțelepciunii celei ce se află în limbă. Și aceasta este arătată din multe adică și altele, iar mai vârtos din ceea ce se vede la marele Cuvântător de Dumnezeu, și frate al Domnului după dar.

Că acesta era din tată pescar, și același meșteșug cu tatăl său uneltind, nu numai neînvățat era la învățătura cea elinească și evreiască, ci și cu totul necărturar (F.Ap.4, 12),precum și Dumnezeiescul Luca la Fapte spune pentru el.

Pentru că și Patria lui prea simplă era și nenumită, cât era lăcaș nu de meșteșug cuvântător (Meșteșugul gramaticii sau al retoricii), ci pescăresc. Că Betsaida l-a născut pe acesta.

Dar însă cel ce era întru acest chip: cel necuvântător, cel nenumit,cel ce nu avea nici un lucru slăvit, vezi ce fel de Duh a dobândit,cât cele ce nici unul din ceilalți evangheliști nu ne-au învățat.Acesta pe acestea le-a tunat.

Căci,fiindcă aceia s-au îndeletnicit la întruparea lui Hristos, și nimic mai arătat și mai descoperit pentru Ființa cea mai înainte de veci n-au zis, frică era ca nu cumva oarecari ce se târăsc pe jos, și nimica înalt nu pot a înțelege, să socotească,că Hristos atuncea întâi a venit întru înființare, când S-a născut din Maria, iar nu mai înainte de veci din Tatăl Său Născut.Pe care cu adevărat a pătimit-o Pavel Samosateanul.

Pentru aceasta marele Ioan pentru Nașterea cea de Sus scrie, măcar că nici pe întruparea Cuvântului nepomenită n-o lasă; pentru că zice: "Și Cuvântul trup S-a făcut".

Iar precum unii zic, și l-au poftit pe el ortodocșii ca să scrie pentru Nașterea cea de Sus, fiindcă s-au arătat niște eretici în zilele acelea, care dogmatizau că Iisus este om gol (Adică simplu om,și nu Dumnezeu și Om cum este Iisus Hristos).

Când cu adevărat se zice că după ce sfântul a citit cărțile celorlalți evangheliști, i-a lăudat pe aceia pentru adevărata povestire de toate, și le-a judecat că sunt sănătoase, și nimic spre harul Apostolilor n-a zis.

Iar cele ce nu le-au zis arătat aceia, sau cu totul le-au lăsat, pe acestea el pe larg le-a arătat, și le-a adaus prin evanghelia sa, care o a și scris, în Ostrovul ce se numește Patmos izgonit fiind după treizeci și doi de ani de la Înălțarea Domnului.

Și era Ioan iubit Domnului mai mult decât toți ucenicii,

ca cel ce era fără de răutate și blând, și cu năravuri prea bune, și ca cel ce era curat la inimă,adică feciorelnic, pentru care dar și Teologia I s-a încredințat, și întru Tainele cele nevăzute de cei mulți s-a desfătat. "Că fericiți -zice- cei curați cu inima,că aceia vor vedea pe Dumnezeu".

A fost încă și rudenie Domnului. Și cum? Ascultă!

Iosif logodnicul Prea Curatei Născătoarei de Dumnezeu a avut din muierea cea dintâi șapte coconi, patru parte bărbătească,și trei parte muierească, pe Marta, pe Estera, pe Salomi, a căreia Salomi, fiu era Ioan acesta.

Deci se află Domnul că este unchiul lui, fiindcă Iosif este tată Domnului,iar lui Iosif acestuia fiică îi este Salomi, soră dară Domnului Salomi se socotește, și pentru aceasta și Ioan fiul acesteia, nepot Domnului.

Încă poate nu este cu necuviință a tâlcui și numele maicii lui, și al insuși evanghelistului. Mama ce se cheamă Salomi se tâlcuiește "pașnică". Iar Ioan – "dar al ei".

Deci cunoască tot sufletul, că pacea cea către oameni, și cea în suflet de patimi, maică se face Dumnezeiescul dar, și îl naște pe acesta întru noi. Că sufletul cel tulburat, și care încă are și pricini și către alți oameni, și către sineși, nu este cu putință a se învrednici de Dumnezeiescul Dar.

Încă am socotit și oarecare lucru mai minunat ce s-a întâmplat la acest evanghelist Ioan: Că numai acesta se vede că are trei maici: Pe cea firească, pe Salomi, pe tunet,că fiu al tunetului se numește pentru marea glăsuire a evangheliei; și pe Născătoarea de Dumnezeu, că zice, Iată mama ta!

Deci fiindcă acestea s-au zis de noi mai înainte de tâlcuire, să începem acum și tâlcuirea noastră.

CAPITOLUL 1
"La început era Cuvântul"

Ceea ce și întru "Înainte cuvântare" am zis, iarăși aceasta zic:Că fiindcă ceilalți evangheliști Nașterea Domnului cea de jos, chipul traiului vieții, creșterea, pe larg le-au povestit. Acesta pe acelea le trece, ca pe cele ce din destul de cei împreună cu el ucenici s-au zis, și pentru Dumnezeirea Celui Ce pentru noi S-a făcut om vorbește.

Măcar că de vei căuta cu dinadinsul, nici aceea n-a lăsat a nu spune pentru Dumnezeirea Celui Unuia Născut, ci a pomenit de ea, măcar deși nu pe larg; nici aceasta la cuvântul cel mai înalt căutând, a lăsat cu totul a nu spune de rânduiala cea în trup.

Că un Duh era Cel Ce mișca sufletele tuturor.

Deci ne vorbește nouă pentru Fiul, că Tatăl mai nainte din Scriptura cea Veche era cunoscut, măcar că nici pe Tatăl nu L-a tăcut, ci și de Acesta pomenește, întru cele ce pentru Fiul, grăiește.

Deci arată pururea vecuirea a Celui Unul Născut, când zice: "La început era Cuvântul", adică, dintru început era, că Cel ce dintru început era, nu se va afla cu adevărat vreme când nu era.

Și de unde este arătat cum că acel cuvânt: "La început era" aceeași însemnare are cu acesta: Dintru început? De unde? Și de la însăși socoteala cea de Obște,iar mai vârtos de la însuși evanghelistul acesta.Că zice în una din epistolele sale: "Ceea ce era din început, ceea ce am văzut..." Vezi dar cum însuși iubitul se tâlcuiește pe sineși? Așa cu adevărat zice, dar cu "la început" așa o înțeleg precum și la Moisi:"La

început a făcut Dumnezeu". Că precum acolo "la început" nu se înțelege ca cum pururea veșnic ar fi Cerul, așa nici aici"la început" nu o voi înțelege ca cum pururea veșnic ar fi Fiul Cel Unul Născut. Acestea zice ereticul.

Iar noi împotriva acestei fără de socoteală împotriviri, nimic alta nu vom grăi, fără numai aceasta: O, iubitorule de amăgituri, cum pe cea de pe urmă ai trecut-o? Dar noi vom zice aceasta măcar deși tu nu voiești. Că acolo Moise zice: "La început a făcut Dumnezeu Cerul și pământul", iar aici: "La început era Cuvântul". Ce împărtășire este dar între cuvântul: "A făcut" și cuvântul acesta: "Era"? Că de ar fi fost scris și aici: La început a făcut Dumnezeu pe Fiul, aș fi tăcut. Iar acum este scris: "La început era", din care înțeleg că pururea veșnic este Cuvântul, iar nu mai pe urmă, precum voi bârfiți.

Și pentru care pricină n-a zis: La început era "Fiul", ci " Cuvântul"? Ascultă: Că pentru neputința ascultătorilor, ca nu auzind îndată dintru început Fiu, să socotească naștere pătimașă și trupească, pentru această privință "Cuvântul" L-a numit pe El. Ca tu să înțelegi, că precum cuvântul se naște din minte fără de patimă, așa și Acesta S-a Născut din Tatăl fără de patimă.

Încă și în alt chip: "Cuvântul" L-a numit pe El, fiindcă cele ale Tatălui ne-a vestit nouă; precum și tot cuvântul vestește sfaturile minții.

Încă și ca să-l arate pe El că este împreună pururea veșnic cu Tatăl. Că precum nu se poate zice a fi vreodată minte fără de cuvânt, așa nici Tatăl și Dumnezeu fără de Fiul.

Iar cu articolul a zis"Cuvântul" și nu "Cuvânt", pentru că sunt și alte multe cuvinte ale lui Dumnezeu, precum:

Proorociile, și Poruncile, precum cele ce s-au zis pentru îngeri: "Cei puternici la virtute,care faceți cuvântul Lui..." adică, poruncile Lui. Iar Cuvântul Cel chiar și adevărat este oarecare Ființă Ipostatică.

I. "Și Cuvântul era la Dumnezeu"

Și aici mai arătat arată pe Fiul împreună veșnic cu Tatăl. Căci ca să nu socotești că era oarecând Tatăl fără de Fiul,zice că "Cuvântul era la Dumnezeu",adică împreună cu Dumnezeu in sânurile Părintești. Că are acel cuvințel: "La" pe care trebuie să-l înțelegi în loc de: "împreună cu", precum și alt loc se află: "Au doară frații Lui și surorile Lui nu sunt la noi?" in loc de "nu sunt cu noi, și nu petrec împreună cu noi?".Așa și aici,"La Dumnezeu" s-o înțelegi în loc de "cu Dumnezeu era", împreună cu Dumnezeu în sânurile Lui. Că nu este cu putință să fi fost oarecând Dumnezeu fără de Cuvânt, sau fără de Înțelepciune, sau fără de Putere.

Pentru aceasta credem, că de vreme ce Cuvânt, și Înțelepciune, și Putere a Tatălui este Fiul, pururea era la Dumnezeu, în loc de: cu Tatăl, și împreună cu Tatăl.

Și cum este cu putință zice, că Fiu fiind să nu fie mai pe urmă de Tatăl?Cum?Înțelege de la pilda cea materialnică. Raza soarelui oare nu este din însuși soarele? Așa cu adevărat. Deci oare și mai pe urmă de soare este, cât să se înțeleagă vreodată soare fără de aceasta? Nu este cu putință a zice, căci cum ar fi și putut fi soare neavând rază?

Deci ceea ce la aceasta se înțelege, cu mult mai vârtos la Tatăl și la Fiul se va înțelege. Ca rază a Tatălui fiind Fiul, precum Pavel grăiește (Evrei, 1) pururea împreună cu Tatăl se va crede că Se arată, și nu mai pe urmă de El va fi.

Și socotește-mi că și Sabelie Libianul din graiul acesta se

răstoarnă. Că acela dogmatiza cum că Tatăl şi Fiul şi Duhul, o Faţă sunt, şi această una Faţă s-a arătat când ca Tată, când ca Fiu, când ca Duh. Acestea bârfea fiul tatălui minciunii, şi cel plin de duhul viclean.

Dar se surpă arătat din cuvântul acesta zic, ce zice "Şi Cuvântul era la Dumnezeu", că prea descoperit zice aici evanghelistul: că Altul este Cuvântul, şi Altul Dumnezeu, adică Tatăl. Că de vreme ce Cuvântul era împreună cu Dumnezeu, arătat este că două Feţe se aduc înlăuntru, măcar deşi o Fire este a amândurora acestora.

Iar cum că o Fire este,ascultă:"Şi Dumnezeu era Cuvântul". Vezi că în Cuvântul este Dumnezeu? Pentru aceasta o Fire este a Tatălui şi a Fiului, fiindcă şi o Dumnezeire.

Ruşineze-se dar şi Arie şi Sabelie.Arie adică carele zidire zicea pe Fiul lui Dumnezeu şi făptură; ruşineze-se prin ceea ce zice evanghelistul:"La început era" şi "Şi Dumnezeu era Cuvântul". Iar Sabelie cel ce nu zicea Treime a Feţelor,ci unime,prin ceea ce zice (evanghelistul) "Şi Cuvântul era la Dumnezeu", pentru că arătat aici propovăduieşte marele Ioan că altul este Cuvântul, şi altul Tatăl, măcar deşi nu alta şi alta. Că aceea, adică altul şi altul, la feţe se zice, iar aceasta: alta şi alta, la firi. Precum că mai arătat se tâlcuiese înţelegerea – Petru şi Pavel: altul şi altul sunt, că două feţe sunt, iar nu alta şi alta, că una este firea lor: omenirea. Aşa dar şi la Tatăl şi la Fiul se cuvine a dogmatiza, că Altul şi Altul sunt, că două Feţe sunt, iar nu alta şi alta, că una este firea: Dumnezeirea.

2. "Acesta era la început la Dumnezeu"

Acesta Dumnezeu Cuvântul niciodată nu s-a despărţit

de Dumnezeu și Tatăl. Căci fiindcă a zis că și Dumnezeu era Cuvântul, ca nu vreun prepus satanicesc să-i tulbure pe oarecare: Oare nu cumva de vreme ce și Cuvântul este Dumnezeu, S-a sculat asupra Tatălui, precum dumnezeii cei ce se băsmuiesc de elini, și despărțindu-se de El, împotrivnic lui Dumnezeu s-a făcut? pentru aceasta zice, cum că măcar deși Dumnezeu este Cuvântul dar însă iar la Dumnezeu și Tatăl este, împreună cu El fiind, și niciodată despărțindu-se.

Încă nu este cu greu a zice și aceasta către cei ce cugetă socotelile lui Arie: Surzilor ascultați, cei ce ziceți că lucru este și făptură a lui Dumnezeu Fiul Lui, înțelegeți care nume a pus evanghelistul Fiului lui Dumnezeu, că Cuvânt L-a numit pe El, iar voi lucru pe El și făptură îi ziceți.

Cuvânt este, nici lucru, nici zidire! Iar îndoit fiind cuvântul, că unul este înlăuntru în minte,pe care și necuvântând îl avem – zic adică puterea de a cuvânta – că și dormind cineva și necuvântând,are pe cuvântul întru el așezat, și puterea aceea n-a lepădat-o. Deci unul adică este, înlăuntru în minte, iar altul grăitor, pe care și prin buze îl grăim, puterea cea de a cuvânta a celui din minte, și care este așezat înlăuntru, întru lucrare aducând-o.

Deci îndoit fiind cuvântul, nici unul dintru acestea nu se potrivește la Fiul lui Dumnezeu. Că nici cuvânt grăitor ce se grăiește afară, nici cuvânt ce este înlăuntru în minte, nu este Fiul lui Dumnezeu. Că cuvintele acelea sunt din cele firești și ale noastre, iar Cuvântul Tatălui mai presus de fire fiind, nu se supune meșteșugurilor celor de jos ale cuvântării.

Pentru aceasta cade scornirea cea de amăgire a lui Porfirie Elinul. Că acela ispitindu-se să surpe Evanghelia,

unele ca aceste despărțiri meșteșugea. Că de este cuvânt, zice, Fiul lui Dumnezeu, sau este grăitor care se grăiește afară, sau este înlăuntru în minte; dar nu este nici aceasta nici acela, deci dar nici cuvânt nu este.

Ci a apucat evanghelistul și a dezlegat izvodirea aceasta de amăgire prin ceea ce a zis: Că de a fi înlăuntru în minte și a fi grăitor, la cele ale noastre și la cele firești se zice, iar nu la Cel Ce este mai presus de fire, nimic de acest fel nu este.

Însă și aceasta se cuvine a zice, cum că de ar fi fost numele acesta, adică "Cuvânt", vrednic lui Dumnezeu, și chiar adevărat la El și firește s-ar fi zis, ar fi avut cuvânt nedumerirea elinului. Iar acum nici alt nume nu va afla cineva chiar adevărat la Dumnezeu, nici acesta adică, "Cuvânt",nu este fireste și chiar adevărat,ci numai arătător este, cum că fără de patimă S-a Născut Fiul din Tatăl, precum cuvântul din minte; și cum că El S-a făcut vestitor voii Celei Părintești.

Deci ce te apuci de nume, o, ticăloase! Sau cu adevărat și Tată auzind, și Fiu, și Duh, la cele materialnice vei cădea? Și trupești vei închipui în minte tați, și fii, și duh de vânt, austru poate sau crivăț, sau oarecarele alt din cele ce fac furtunile? Dar de voiești să te înveți care cuvânt este Cuvântul lui Dumnezeu, ascultă pe cele de aici înainte.

3. "Toate prin Dânsul s-au făcut"

Să nu socotești, zice, cuvânt ce se varsă și se risipește în aer. Ci Făcător al tuturor celor gândite, și simțite.

Dar iarăși Arienii răsar, zicând că, precum zicem că prin fierăstrău s-a făcut ușa ca printr-o unealtă - și altul este meșterul cel ce mișcă unealta – așa și prin Fiul s-au făcut

toate, nu ca și cum El era Făcător, ci unealtă, precum acolo fierăstrăul. Dar Dumnezeu și Tatăl era Făcător și uneltea pe Fiul ca pe o unealtă. Și așa făptură, zic ei că este Fiul, spre aceasta fiind zidit, spre a se face toate prin trânsul, precum fierăstrăul spre aceasta se face, spre a se lucra prin trânsul lucrurile cele tîmplărești. Și acestea bârfeau ceata cea vicleană a lui Arie.

Iar noi către acestea vom zice oareșce drept și adevărat: Că de a zidit Tatăl pe Fiul spre aceasta, precum ziceți, ca unealtă să-l aibă pe El spre săvârșirea zidirii, mai necinstit va fi Fiul decât zidirea. Că precum decât fierăstrăul care este unealtă mai cinstite sunt cele ce se fac prin el– că fierăstrăul s-a făcut pentru acelea, nu acelea pentru fierăstrău – așa și zidirea va fi decât Cel Unul Născut, că pentru aceea, precum zic ei, Tatăl L-a zidit pe El, întru cât de nu ar fi voit Dumnezeu să zidească toate, adică făpturile, nici pe Cel Unul Născut nu L-ar fi făcut. Ce este mai fără de socoteală decât aceste graiuri?

Așa, zice, dar cum nu a zis: Cuvântul Acesta a făcut toate, ci a folosit pe această punere înainte(Această punere înainte, este una din cele opt părți ale cuvântului, care grecește se zice "Potesis") adică pe "Prin"? Cum? Ca să nu presupui că Fiul este nenăscut și fără de început, (Acest cuvânt "Început" are două însemnări. Pentru că se ia și în loc de Pricină. Însemnează și începutul vremii) și potrivnic lui Dumnezeu, pentru aceasta a zis că Tatăl prin Cuvântul a făcut toate.

Deci după însemnarea cea dintâi numai Tatăl este fără de început, pentru că nu este din cineva. Iar Fiul și Duhul nu sunt fără de început pentru că au început: Tatăl, din

carele Unul Se Naşte, iar Celălalt Se Purcede.

Că socoteşte: Un împărat are fiu şi voieşte să zidească cetate. Cum că a încredinţat fiului zidirea aceasta! Deci precum cel ce zice: Prin fiul împăratului s-a zidit cetatea, nu slugă zice de fiul împăratului, ci arată cum că fiul are şi tată, şi nu este singur. Aşa şi aici; evanghelistul zicând că prin Fiul s-au făcut toate,a arătat cum că Tatăl mijlocitor pe El către zidire ca să zic aşa L-a avut, nu ca pe un mai mic decât El, ci ca pe unul ce este mai vârtos întocmai la putere, şi ca pe unul ce poate a săvârşit atâta de mare lăţime.

Şi aceasta îţi zic ţie, că de te va turbura pe tine punerea înainte aceasta: "Prin", şi cauţi să afli în Scriptură vre-o zicere care să zică cum că Cuvântul acesta a făcut toate, ascultă pe David: "Întru început, Tu, Doamne, pământul ai întemeiat, şi lucruri ale mâinilor Tale sunt cerurile". Vezi cum nu a zis că prin Tine s-au făcut Cerurile şi s-a întemeiat pământul, ci "Tu l-ai întemeiat? Şi lucruri ale mâinilor Tale sunt?

Iar cum că acestea pentru Unul Născut, iar nu pentru Tatăl le zice David, vei înţelege şi de la însuşi Apostolul ce împreună pe grai în Trimiterea cea către evrei. Vei înţelege încă şi din Psalmi, că zicând: Că Domnul a căutat pe pământ ca să audă suspinul, şi să dezlege pe cei omorâţi,şi să vestească în Sion numele Domnului,pe care pe altul îl însemnează, fără numai pe Fiul lui Dumnezeu? Că Acesta a căutat pe pământ; sau pe acesta pe care ne mişcăm, sau pe firea noastră care s-a făcut pământ, sau pe trup, după ceea ce zice: "Pământ eşti" (Facere 2), pe care l-a şi luat şi ne-a dezlegat pe noi care eram ferecaţi cu legăturile păcatelor noastre, şi fii ai celor omorâţi: ai lui Adam şi ai Evei, şi a

vestit în Sion numele Domnului. Că în Biserică stând învăța pentru Părintele Său. Precum și El zice: "Arătat-am numele Tău Oamenilor" (Ioan 17).

Deci acestea cui se potrivesc, Tatălui sau Fiului? Toate Fiului. Că El a vestit numele Tatălui învățând.

Iar după însemnarea cea de-a doua, câte trei Fețele sunt fără de început și împreună fără de început. Așa binevestește sfântul Grigorie Nazianzul în cuvântul ce-l face la Botezul Domnului. Tată este Tatăl, și fără de început; că nu este din cineva. Fiu este Fiul, și nu fără de început, că este din Tatăl. Iar de vei înțelege începutul cel de la vreme, este și fără de început, pentru că este Făcător al vremilor, nu sub vreme.

Și în cuvântul cel pentru Fiul: Cum dar nu sunt împreună fără de început (Fiul adică și Duhul) dacă sunt împreună veșnici? Pentru că sunt de acolo (adică din Tatăl) măcar deși nu după El... Deci nu sunt fără de început după Pricină. Că se aduc la început la Tatăl... Și sunt fără de început după vreme. Așa învață sfântul Ioan Damaschin în Teologia sa, cartea 1, cap. 8. Unul este Tată, Tatăl, și fără de început, adică fără de pricină; că nu este din cineva. Unul este Fiu, Fiul, și nu fără de început, adică nu fără de pricină, că din Tatăl este. Iar de vei lua și vei socoti începutul cel de la vreme, este și fără de început, pentru că nu este sub vreme Făcătorul vremilor. Unul Este Duh, Duhul, care iese din Tatăl, dar nu firește, ci cu purcedere. Deci și aici auzind pe acest sfânt părinte zicând, ca să nu presupui că Fiul este fără de început, se cuvine să înțelegem după însemnarea cea dintâi, adică fără de cauză.Că pentru aceasta a și pus mai întâi nenăscut, apoi fără de început, ca nu cumva să ne abatem din socoteala cea dreaptă.Deci după ce a zis acestea fericitul David aduce

pe urmă: "Şi Tu, întru început, Doamne, pământul ai intemeiat, şi lucruri ale mâinilor Tale sunt Cerurile."

Oare nu arătat pe Fiul îl aduce Făcător,iar nu unealtă?

iar dacă iarăşi ţi se pare ţie că punerea inainte aceasta: "Prin", aduce inăuntru oarecare micşorare, ce vei zice când Pavel o pune pe aceasta la Tatăl? (1 Cor. 9). Că zice: "Credincios este Dumnezeu, prin Carele ne-am chemat spre împărtăşirea Fiului Său". Oare unealtă aici îl face pe Tatăl?Şi iarăşi:"Pavel Apostolul prin voia lui Dumnezeu". Şi acestea sunt destule, dar să ne întoarcem iarăşi de unde ne-am abătut.

"Toate prin Trânsul s-au făcut". Moise adică pentru zidirea cea văzută povestind, nimic pentru cele gândite nu ne-a arătat nouă. Iar evanghelistul cu un cuvânt pe toate cuprinzându-le zice: "Toate prin Trânsul s-au făcut" cele văzute, şi cele nevăzute, gândite.

"Şi fără de El nimic nu s-a făcut,din ce s-a făcut"

Fiindcă a zis, cum că toate prin El s-au zidit, ca să nu socotească cineva că şi pe Duhul Sfânt El L-a zidit, adaugă: Cum că toate prin Trânsul s-au făcut. Care toate? Cele ce s-au făcut, ca şi cum ar fi zis: Că orice lucru al firii celei făcute, acela s-a făcut de Cuvântul, iar Duhul fiindcă nu este al firii celei făcute, pentru aceasta nici nu S-a făcut de El.

Deci fără de puterea Cuvântului nimic nu s-a făcut din ce s-a făcut: "din ce s-a făcut" în loc de: "ce era al firii celei făcute".

4. "În El era viaţă , şi viaţa era lumina oamenilor"

Luptătorii de Duh aşa citesc acest loc, ca să arate că Duhul Sfânt este zidit. Că zic ei, cum că acest cuvânt pentru Dânsul grăieşte, dar se vădesc şi se mustră îndată.

Întâi, că acest cuvânt: "Ce s-a făcut", singur luându-se, însemnează pe tot lucrul ce s-a făcut. Apoi, că viața aceasta se află și luminează, că aduce pe urmă: "Și viața era lumina oamenilor".

După aceea puțin mai jos pentru Ioan grăind zice: "Acesta a venit spre mărturie ca să mărturisească de lumină". Iar Ioan este arătat că nu pentru Duhul Sfânt, ci pentru Fiul a mărturisit, precum vom afla mai înainte.(Zigadinos).

Și fără de El nimic nu s-a făcut. Ce s-a făcut întru Dânsul, viață era.

Și tâlcuiesc acest loc după a lor minte, zicând ei cum că aici pentru Duhul grăiește evanghelistul zicând: Ce s-a făcut întru Dânsul–adică Duhul Sfânt – viață era. Acestea zic cei împreună cu Macedonie, silindu-se a arăta zidire pe Duhul cel Sfânt, și așa îl numără pe El cu cele făcute.

Iar noi nu așa, ci punând punct după ce zice: "Ce s-a făcut", de la alt început citim: "Întru Dânsul viață era", căci fiindcă a zis pentru facere că "Toate prin Trânsul s-au făcut", zice de aceea și pentru purtarea de grijă, că nu numai le-a zidit, ci și viață celor zidite El Cel Ce le ține este: "Că întru Dânsul viață era".

Si știu eu că de oarecare din sfinți așa s-a citit locul acesta: Și fără de Dânsul nimica nu s-a făcut, ce s-a făcut întru Dânsul. Iar "întru Dânsul" în loc de "prin Trânsul" se cuvine a înțelege aici.

Apoi punând punct a început cea după urmă: Viață era. Și socotesc că nici această citire nu este greșită, și de aceeași dreaptă înțelegere se ține. Că și acest sfânt cu dreaptă socoteală a înțeles, că fără de Cuvântul nimic nu s-a făcut,

din ce s-a făcut întru Dânsul. Că toate câte s-au făcut, şi s-au zidit întru Dânsul,- întru Cuvântul zic -, fără de Dânsul nu s-au făcut. Apoi de la alt început începea: "Viaţă era, şi viaţa era lumina oamenilor".

Iar viaţă îl numeşte evanghelistul pe Domnul, ca pe Cel Ce ţine viaţa tuturor, încă şi ca pe Cel ce este pricinuitor de viaţa cea Duhovnicească tuturor celor cuvântători.

Iar lumină,nu acest fel simţită,ci gândită,care îl luminează chiar pe suflet.

Şi nu a zis cum că numai a Iudeilor este lumina, ci a tuturor oamenilor. Că toţi oamenii ca cei ce am luat minte şi cuvânt,adică partea cea cuvântătoare a sufletului,de la Cuvântul Cel Ce ne-a zidit pe noi, ne zicem că ne-am luminat de El. Că cuvântul cel ce ni s-a dat nouă, pentru care şi cuvântători ne numim,lumină este care ne povăţuieşte pe noi la cele ce se cuvine a face şi la cele ce nu se cuvine a face.

5."Şi lumina întru întuneric luminează, şi întunericul pre ea nu a cuprins-o".

Lumina, adică Cuvântul lui Dumnezeu, întru întuneric, adică întru moarte şi întru înşelare luminează. Pentru că şi mort fiind, aşa pe ea o a biruit, cât si pe cei ce îi apucase de îi înghiţise, o a silit de I-a borât.

Şi întru înşelarea grecească străluceşte propovăduirea.

Şi întunericul pe ea nu o a prins. Că nici moartea nu o a biruit pe dânsa, nici înşelarea, că nebiruită este lumina aceasta – Dumnezeu Cuvântul zic.

Iar oarecare întuneric au socotit trupul şi viaţa, că şi în trup fiind şi în viaţa aceasta, Cuvântul a strălucit. Şi întunericul – puterea cea împotrivnică zic – a ispitit-o şi a gonit-o pe lumină, dar a aflat-o neajunsă şi nebiruită. Iar

întuneric se zice trupul, nu ca cum fireşte este aşa, să nu fie! ci pentru păcat. Pentru că trupul nici o răutate nicidecum nu are dacă fireşte se mişcă, iar dacă afară de fire se mişcă şi păcatului slujeşte, întuneric şi se face şi se zice.

6."Fost-a om trimis de la Dumnezeu, numele lui era Ioan". (Mat. 3; Mc. 1; Lc. 3)

După ce ne-a istorisit nouă pentru estimea ,adică cum că Dumnezeu Cuvântul este mai înainte de veci, cea mai înainte de veci a lui Dumnezeu Cuvântul, fiindcă va spune şi pentru întruparea Domnului (Cuvântului), aduce în mijloc cuvântul Mergătorului–înainte. Că cine altul, fără numai Mergătorul – înainte fiind Ioan, are şi pe cuvântul cel pentru naşterea Lui, carele povăţuieşte mai întâi decât naşterea Domnului cea în trup.

Deci zice evanghelistul pentru Mergătorul – înainte, că a fost trimis de la Dumnezeu. Că proorocii cei mincinoşi nu sunt trimişi de la Dumnezeu. Iar când auzi că s-a trimis de la Dumnezeu, să nu socoteşti că zice ceva al său, sau omenesc, ci toate Dumnezeieşti. Pentru aceasta şi înger ,adică "vestitor"se numeşte, căci aceasta va să zică în limba românească tâlcuindu-se "înger".Iar a îngerului lucru este a nu zice nimic al său.

Iar înger auzind să nu socoteşti că fireste a fost înger, sau din ceruri s-a pogorât, ci pentru lucru şi slujbă se numeşte înger, fiindcă a slujit propovăduirii,şi mai înainte a vestit pe Domnul. Pentru aceasta se numeşte înger.

Drept aceea şi evanghelistul surpând bănuiala celor mulţi, care poate au socotit că înger a fost Ioan fireşte, zice: "Fost-a om trimis de la Dumnezeu".

7."Acesta a venit spre mărturie, ca să mărturisească de

lumină, ca toți să creadă prin el".

Acesta, zice, ce era trimis de la Dumnezeu, a venit să mărturisească despre Lumină. Apoi, ca să nu socotească cineva, că avea trebuință de mărturia acestuia Cel Unul Născut, ca și cum ar fi fost lipsit, pentru aceasta adaugă că a venit să mărturisească pentru Fiul lui Dumnezeu, nu ca și cum El avea trebuință de mărturia lui, ci "ca toți să creadă prin el".

Deci oare au și crezut toți prin el? Nu. Cum dar zice evanghelistul"ca toți să creadă"?Cum? Cât despre dânsul, pentru aceasta a mărturisit ca pe toți să-l tragă. Iar dacă unii n-au crezut, nu este el vrednic de învinuire. De vreme ce și soarele pentru aceasta răsare ca pe toți să-i lumineze. Iar dacă cineva încuindu-se pe sine într-o casă întunecoasă nu se va îndulci de raza lui, ce este aceasta către soare? Așa și aici, s-a trimis Ioan ca toți să creadă, iar dacă aceasta nu s-a întâmplat, nu este el cauza.

8."Nu era el Lumina, ci ca să mărturisească despre Lumină".

Fiindcă mai de multe ori se întâmplă ca cel ce mărturisește să fie mai mare decât cel pe care-l mărturisește, ca să nu socotești că și Ioan mărturisind despre Hristos mai mare decât El era, pe această rea părere scoțând-o afară, zice: "Nu era acela Lumina".

Dar ar fi zis cineva: Oare nici pe Ioan, nici pe alt oarecarele din sfinți nu îl vom zice Lumină? Lumină adică vom zice pe fiecarele din sfinți,iar Lumina cu articol nu vom zice. Adică, de te va întreba cineva: Oare Ioan Lumină era? Răspunde: Așa, cu adevărat. Iar de te va întreba: Oare Ioan Lumina era? Zi: Nu. Că nu este el chiar și adevărat Lu-

mina, ci lumină prin împărtăşire, având strălucirea din Lumina cea adevărată.

9."Cuvântul Era Lumina cea adevărată Care,venind în lume, luminează pre tot omul ce vine în lume".

Va să zică pentru întruparea Celui Unula Născut, cum că a venit la ale Sale, cum că trup S-a făcut.

Deci ca să nu socotească cineva cum că mai nainte de a nu Se întrupa nu a fost, pentru aceasta suie mintea la estimea cea mai sus de toată începătura, şi zice: Era şi mai înainte de a Se întrupa Lumina cea adevărată. Şi prin aceasta surpă eresul lui Fotiu, şi al lui Pavel Samosateanul,care au dogmatizat că atunci a luat început de a fi Cel Unul Născut când S-a născut din Maria, iar mai înainte de aceasta, adică de a Sa naştere din Maria, nu a fost.

Ascultă şi tu, o, Arianule, cel ce nu zici Dumnezeu adevărat pe Fiul lui Dumnezeu, ce zice evanghelistul: "Lumina cea adevărată".

Încă şi tu, o, Manihee, cel ce zici că ale celui rău ziditor suntem zidiri, ascultă că "Lumina cea adevărată luminează pe tot omul".Deci fiindcă ziditorul cel rău întuneric este, n-ar fi luminat pe cineva, pentru aceasta dar ale luminii celei adevărate suntem zidiri.

Şi cum, zice, luminează pe tot omul, de vreme ce vedem pe unii întunecaţi? Cât despre Sine pe toţi îi luminează. Că spune-mi mie:Oare nu toţi sunt cuvântători?Oare nu toţi fireşte cunosc binele şi răul? Oare n-au putere a înţelege din zidiri pe Ziditor? Pentru aceasta cuvântul cel ce ni s-a dat nouă, şi ne învaţă pe noi fireşte, care şi lege firească se numeşte, acesta poate a se numi Lumină, care ni s-a dat nouă de la Dumnezeu.Iar dacă rău au folosit cuvântul,

singuri pe ei s-au întunecat.

Iar unii în acest fel dezleagă această împotrivire. Luminează, zice, Domnul pe tot omul ce vine în lume, adică în rânduială mai bună,și se sârguiește să-și împodobească sufletul său, și să nu-l lase neîmpodobit și neînsufletit.

10."În lume era, și lumea prin El s-a făcut,dar lumea nu l-a cunoscut"

În lume era ca un Dumnezeu pretutindenea fiind, încă și după purtarea de grijă și puterea cea ţiitoare cu care ţine toate, se zice că în lume era. Măcar că ce grăiese aceasta: În lume era, de vreme ce nici lumea n-ar fi fost, dacă El n-ar fi făcut-o pe ea?

Dinspre toate părţile Ziditor, pe El îl arată.

Una, adică ,ca și pe turbarea lui Manent să o înceteze, care zicea că un rău ziditor a adus întru ființă lumea. Încă și pe a lui Arie,celui ce a zis că zidire este Fiul lui Dumnezeu.

Iar alta, și ca să îndemne pe tot omul să mărturisească pe Făcătorul, și să nu slujească zidirilor, ci să se închine Ziditorului.

Iar lumea pe El, zice, nu L-a cunoscut, în loc de "norodul" cel prost și neînvăţat, cel ce este lipit lângă lucrurile lumii. Că numele acesta: "Lume", însemnează adică și pe toată lumea aceasta, după cum aici s-a zis: că lumea prin Trânsul s-a făcut. Dar însemnează și pe cei ce cugetă cele lumești, după cum zice aici: Că lumea pe El nu L-a cunoscut, în loc de "oamenii cei pământești", fiindcă sfinţii toţi și Proorocii L-au cunoscut.

11."Întru ale Sale a venit, și ai Săi nu l-au primit"

Aici prea arătat intră în cuvântul cel pentru întrupare, și este toată alcătuirea înțelegerii în acest chip.

Era cu adevărat Lumina cea adevărată în lume fără de trup, și nu se cunoaște. Apoi și intru ale Sale a venit cu trup. Iar "ale Sale" sau pe toată lumea vei înțelege, sau pe Iudeea, pe care a ales-o Lui și ca o funie de moștenire, și ca o parte, și ca o avere a Lui.

Şi ai Săi pe El nu L-au primit, sau Iudeii, sau și ceilalți oameni, care s-au zidit pe El.

Deci ca și cum plânge evanghelistul de nesocoteala oamenilor,și se minunează de iubirea de oameni a Stăpânului, zice: Ai Săi fiind,nu toți L-au primit pe El, că nu cu sila pe cineva trage Domnul, ci cu voință și cu plecare.

12."Iar câți l-au primit pre dânsul, le-a dat lor stăpânire ca să se facă fii ai lui Dumnezeu, celor ce cred întru numele lui".

Măcar robi, măcar slobozi, măcar tineri, măcar bătrâni, măcar barbari, măcar greci, câți L-au primit pe El, le-a dat lor stăpânire ca să se facă fii ai lui Dumnezeu.

Și care sunt aceștia? Cei ce cred întru numele Lui. Drept aceea cei ce L-au primit pe Cuvântul și pe Lumina cea adevărată, prin credință L-au luat și L-au primit.

Dar pentru care pricină n-a zis că i-a făcut pe ei fii ai lui Dumnezeu, ci cum că stăpânire le-a dat lor ca să se facă fii ai lui Dumnezeu? Pentru care pricină? Ascultă: Pentru că nu este din destul spre păzirea curățeniei a se boteza, ci este trebuință și de multă osârdie,ca să păzească neîntinat chipul punerii de fii cel ce s-a închipuit la botez. Pentru aceasta mulți au luat darul punerii de fii cel prin botez, dar fiindcă s-au lenevit nu s-au făcut fii ai lui Dumnezeu până în sfârșit.

Încă poate ar fi putut zice cineva și aceasta, cum că mulți îl primesc pe El prin a crede numai, precum sunt cei ce se

numesc Chemați,dar nu sunt încă fii ai lui Dumnezeu, ci stăpânire au, de vor voi să se boteze, și să se învrednicească de acest dar al punerii de fii zic.

Încă va zice cineva și aceasta, cum că măcar deși prin botez primim darul punerii de fii, dar desăvârșirea la înviere luăm, și pe cea deplin punere de fii atuncea nădăjduim să o luăm, după cum zice Pavel : Că punerea de fii așteptăm (Romani 8).

Pentru aceasta evanghelistul n-a zis: "Câți L-au primit pe El, i-a făcut pe ei fii ai lui Dumnezeu", ci: "le-a dat lor stăpânire ca să se facă fii ai lui Dumnezeu", adică, ca în veacul ce va să fie să ai darul acesta.

13."Care nu din sânge, nici din poftă trupească, nici din poftă bărbătească, ci de la Dumnezeu s-au născut".

Însemnare oarecum face nașterii celei Dumnezeiești și celei trupești, nu cu necuviință aducându-ne aminte nouă de durerile cele trupești ale nașterii, ci ca prin asemănare cunoscând noi simplitatea și smerenia nașterii celei trupești, să alergăm către darul cel Dumnezeiesc.

Deci zice: "Care nu din sânge s-au născut" adică din cele ce prisosește la muieri în fiecare lună, că dintru aceasta este hrana și creșterea pruncului. Încă zic, cum că și sămânța întâi se face sânge, apoi se preface în carne și întru cealaltă alcătuire.

Dar fiindcă cu putință era să zică unii cum că și nașterea lui Isaac întru acest fel a fost (Facere 18), în ce fel este aceia cu care se nasc cei ce cred în Hristos, (că și Isaac nu din sânge s-a născut, că lipsise Sarrei sângele cel ce prisosește la muieri în fiecare lună). Deci fiindcă era cu putință să presupună unii aceasta, adaugă: "nici din poftă trupească,

ulei din poftă bărbătească". Că naşterea lui Isaac măcar că nu era din sânge, dar însă era din poftă bărbătească, că poftea cu adevărat bărbatul ca să i se nască lui prunc din Sarra.

Iar din poftă trupească, precum Samuel din Anna.

Deci vei zice pe Isaac adică din poftă bărbătească. Iar pe Samuel (I Împăraţi 1), din poftă trupească, adică a trupului celui omenesc, că înseta de a câştiga prunc stearpa aceasta. Încă şi amândouă la amândoi pot să se înţeleagă.

Iar de voieşti şi alt oareşce a te învăţa,ascultă: Că împreunarea cea trupească sau din aprindere firească se face, că de multe ori cineva s-a întâmplat din alcătuire a trupului mai fierbinte, şi dintru aceasta este lesne plecat spre împreunare, deci pe aceasta a numit-o poftă trupească; sau din obicei rău şi hrană neînfrânată pornirea cea spre împreunare neoprită se face, pe care poftă bărbătească a numit-o, ca pe aceea ce nu este lucru al alcătuirii celei fireşti, ci al neînfrânării bărbatului.

Încă poate, fiindcă uneori se află muierea către împreunare lesne plecată, iar alteori bărbatul, prin poftă bărbătească adică înverşunarea bărbatului a însemnat-o, iar prin pofta trupească pe a muierii.

Iar acestea toate s-au zis pentru cei ce de multe ori întreabă cele fără de socoteală. Căci ca să zic cea mai adevărată,o înţelegere prin toate acestea se arată: simplitatea naşterii celei trupeşti.

Deci ce mai mult avem cei ce credem în Hristos decât Israilitenii cei din Lege? Că şi aceia fii ai lui Dumnezeu se numeau? Multă este deosebirea între noi şi între aceia. Căci Legea fiindcă întru toate umbră avea a celor ce aveau să fie,

nici punerea de fii nu o da Israilitenilor să o aibă, ci ca cum cu închipuire şi cu pildă. Iar noi adevărat primind Duhul lui Dumnezeu prin Botez, strigăm: Avva Părinte. Iar la aceia precum botezul era cu închipuire şi umbros, aşa şi punerea de fii a noastră mai nainte închipuia. Că măcar deşi fii se numeau (Deut. 32) dar umbros, şi nu pe însuşi adevărul punerii de fii îl avea, precum noi acum prin Botez (Romani 8).

14."Şi Cuvântul trup s-a făcut".

După ce a zis cum că fii ai lui Dumnezeu ne facem, de vom voi, cei ce credem în Hristos, aduce pe urmă şi pricina a acestui atât de mare bine. Că zice: Care este aceea ce ne-a pricinuit nouă punerea aceasta de fii? Voieşti să te înveţi? Aceasta este: Cuvântul trup s-a făcut.

Iar când auzi, cum că trup S-a făcut, să nu socoteşti că a ieşit din firea Sa şi S-a schimbat în trup, că n-ar fi fost Dumnezeu de s-ar fi schimbat şi s-ar fi prefăcut. Ci cum că rămânând ceea ce a fost, S-a făcut ceea ce n-a fost.

Iar Apolinarie Laodiceianul de aici eres a alcătuit, căci a dogmatizat cum că Domnul şi Dumnezeul nostru n-a luat firea omului deplin, adică trup cu suflet cuvântător, ci numai trup lipsit de suflet cuvântător, şi înţelegător. Că ce avea–zice–trebuinţă Dumnezeu de suflet, având pe Dumnezeirea care ocârmuia trupul, în ce chip îl avem noi pe suflet care îndreptează şi mişcă trupul nostru? Şi avea spre ajutor–precum credea el–pe graiul acesta: "Cuvântul trup S-a făcut". Că zicea: N-a zis că om S-a făcut, ci trup. Deci n-a luat suflet care are aminte şi cuvântare, ci trupul fără de minte şi necuvântător. Şi nu ştia ticălosul – precum se pare– că Scriptura de multe ori din parte naşte totul întreg; adică vrând să pomenească de om întreg, din parte, de la suflet, îl

numeşte pe el, precum: "Tot sufletul care nu se va tăia împrejur, să se omoare" (Facere 18). Că iată în loc de a zice "tot omul" a zis o parte: sufletul. Și iarăşi de la trup numeşte totul întreg, precum când zice: "Şi va vedea tot trupul mântuirea lui Dumnezeu" (Isaia 40, Luca 8). Că vrând să zică tot omul, numele trupului a a folosit.

Deci așa şi evanghelistul în loc de a zice: Cuvântul om S-a făcut, a zis: "Cuvântul trup S-a făcut", din parte pe om numindu-l, care este alcătuit din suflet şi din trup.

Și poate fiindcă trupul este lucru străin de firea cea Dumnezeiască, vrând evanghelistul să arate smerenia lui Dumnezeu cea nemărginită, de trup a pomenit, ca să ne spăimântăm de iubirea de oameni a Lui cea nespusă, că pentru mântuirea noastră, pe cel ce este departe de firea Lui și cu totul străin–trupul–a luat.Că sufletul are oarecare apropiere către Dumnezeu, iar trupul cu totul nu are nici o împărtăşire.

Deci pentru aceasta precum socotesc, evanghelistul aici numai pe singur numele trupului l-a folosit, nu ca şi cum trupul cel ce s-a luat era lipsit de suflet, ci spre mai multă arătare a Tainei celei minunate şi înfricoșate. Că dacă, Cuvântul întrupându-se n-a luat suflet omenesc, încă nevindecate sunt sufletele noastre. Căci ceea ce n-a luat, nici n-a sfinţit.

Și cât este râsul! Sufletul întâi pătimind, (că acela este cel ce s-a plecat cuvintelor şarpelui şi s-a amăgit în Rai, apoi și mâna s-a întins, urmând domnului și stăpânului său care este sufletul) sluga care este trupul şi să se ia, şi să se sfințească, și să se vindece, iar domnul să se lase şi neluat şi nevindecat.

Ci Apolinarie prăpădească-se.

Iar noi când auzim că "Cuvântul trup S-a făcut", credem cum că om desăvârșit, fiindcă Scriptura obișnuiește a numi și trupul și sufletul de la o parte pe omul cel alcătuit din amândouă.

Încă și Nestorie se surpă din graiul acesta. Că acela zicea că nu Dumnezeu Cuvântul Însuși S-a făcut om, zămislindu-Se din preacuratele sângiuiri ale Sfintei Fecioare, ci a născut fecioara om. Și acest om umplându-se de Darul a tot felul de fapte bune, avea pe Cuvântul lui Dumnezeu împreună unit cu dânsul, care îi da și putere asupra duhurilor celor necurate. Și din aceasta dogmatiza doi fii: Unul pe fiul fecioarei – Iisus omul; și altul pe Fiul lui Dumnezeu, Care era împreună unit cu omul și nedespărțit de el, însă după dar și după iubire și după dragoste, ca de cel ce era om îmbunătățit.

Acestea dogmatiza acela, de bună voie surd făcându-se către adevăr, că de ar fi voit ar fi auzit și el pe fericitul acesta evanghelist zicând că "Cuvântul trup S-a făcut". Căci nu arătat aicea se vădește și se mustră? Pentru că Însuși Cuvântul om S-a făcut. N-a zis: Aflând om Cuvântul împreună S-a unit cu el, ci Însuși Acela om S-a făcut!

Încă se surpă și Eutihie și Valentin, și Manent de aici. Că aceștia ziceau cum că după nălucire S-a arătat Cuvântul lui Dumnezeu.

Deci asculte, că "Cuvântul trup S-a făcut". N-a zis cum că trup S-a nălucit, sau S-a părut, ci cum că S-a făcut după adevăr și cu ființa, iar nu după nălucire. Că necuviincios lucru este și nebunesc a crede, cum că Fiul lui Dumnezeu Adevăr fiind și numindu-Se (Ioan 14, 6) să fi mințit omenirea.

Că în acest fel este nălucirea, arătare mincinoasă cu adevărat.

14."Şi s-a sălăşluit întru noi".

Fiindcă mai sus a zis că "Cuvântul trup S-a făcut", ca să nu socotească cineva cum că cu o fire de aceea S-a făcut Hristos, pentru aceasta adaugă: "Şi s-a sălăşluit întru noi", ca să arate pe cele două firi: pe a noastră, și pe a Cuvântului.

Că precum de altă fire este sălașul, şi de altă fire cel ce se sălășluiește întru el, aşa şi Cuvântul, de vreme ce se zice că " S-a sălăşluit întru noi", adică întru firea noastră, de altă fire este deosebită de a noastră.

Ruşineze-se Armenii cei ce o fire cinstesc.

Deci ne învățăm prin aceea ce zice: "Cuvântul trup S-a făcut", cum că Însuşi Cuvântul om S-a făcut, și Fiu fiind al lui Dumnezeu, S-a făcut și Fiu al muierii, care și după adevăr Născătoare de Dumnezeu se numeşte, ca ceia ce a născut pe Dumnezeu cu trup.

Iar prin ceea ce zice: "S-a sălăşluit întru noi", aceasta ne învățăm, ca să credem două firi întru Cel Unul Hristos. Că măcar deşi Unul este cu Ipostasul, adică cu Fața, dar însă îndoit în firi, căci este Dumnezeu și Om, iară firea cea Dumnezeiască şi cea omenească nu este una, măcar deşi întru Unul se privesc, întru Hristos zic.

14."Şi am văzut slava lui, slavă ca a Unuia născut din Tatăl plin de dar și de adevăr"

Fiindcă a zis că "Cuvântul trup S-a făcut", aduce pe urmă de aceea că "Am văzut slava Lui", cu trup adică fiind El.

Că dacă fața lui Moisi după ce s-a strălucit din vorba cea către Dumnezeu nu puteau s-o vadă Israelitenii (Ieşire 34), cu mult mai vârtos pe Dumnezeirea Celui Unuia Născut

goală n-ar fi încăput-o Apostolii, de nu s-ar fi arătat prin trup.

"Şi am văzut slava" nu acel fel, precum avea Moisi, sau cu ce fel de slavă i s-au arătat Proorocului Heruvimii şi Serafimii (Iezec. 1), ci acest fel de slavă precum se cuvenea să fie la Fiul Cel Unul Născut din Tatăl, care fireşte întru El este. Căci acea părticică de cuvânt "Ca" aici nu este arătătoare de însemnare, ci de adeverire, şi de neîndoită hotărâre. Precum văzând noi un împărat cu slavă multă trecând, zicem cum că "ca un împărat a ieşit", în loc de "ca unul ce era chiar cu adevărat Împărat", aşa dară şi aici. "Ca a Unuia Născut" datori suntem s-o înţelegem în loc de "Slava pe care am văzut-o, era slavă ca a Celui Ce era chiar şi cu adevărat Fiu".

"Plin de dar şi de adevăr"; de dar adică era plin fiindcă, şi cuvântul Lui era plin de dar, ca aşa să zic precum şi David zice: " Vărsatu-s-a dar în buzele Tale" (Psalm 44, 3). Şi evanghelistul: "Că se mirau toţi de cuvintele darului care ieşeau din gura Lui" (Luca 4). Încă şi tuturor tămăduiri le dăruia celor ce aveau trebuinţă de ele.

Iar de adevăr plin era, fiindcă şi Moisi, şi Proorocii, câte ziceau sau făceau, toate închipuiri erau, iar Hristos cele ce zicea le şi făcea, toate erau pline de adevăr, căci însuşi Darul şi însuşi Adevărul fiind El, şi altora pe acestea le da.

Şi unde au văzut ei slava Lui? Poate unii vor presupune, cum că în muntele Taborului. Şi poate şi aceasta este adevărată. Dar însă nu numai în munte, ci întru toate cele ce făcea, şi zicea El, vedeau slava Lui.

15."Ioan mărturisea pentru dânsul, şi striga grăind: Acesta era, pentru carele am zis, cel ce vine după mine , mai

nainte de mine a fost,pentru că mai întâi de mine era".

Mărturia lui Ioan adescori o ia evanghelistul, nu ca pe Stăpânul vrednic de credință să-L facă de la slugă, ci fiindcă noroadele la mare cinste îl aveau pe Ioan, pentru această pricină ia spre mărturia cea pentru Hristos pe Ioan, cel ce la dânșii se părea mare, și pentru aceasta mai mult decât toți era de credință.

Iară aceea, adică: "Striga" –îndrăzneala cea multă a lui Ioan arată, pentru că nu în unghi ,ci cu multă îndrăzneală striga pentru Hristos. Și ce zicea?

"Acesta era pentru Carele am zis". Și mai nainte de a vedea pe Hristos Ioan mărturisea pentru Dânsul. Și aceasta s-a făcut cu adevărat pentru buna voință a lui Dumnezeu ca să nu se pară cum că făcând har feței lui Hristos mărturisea cele bune pentru El, pentru aceasta și zice: "Pentru Carele am zis", adică mai nainte de a-L vedea pe El.

"Cel Ce vine după mine ", după anii nașterii adică, pentru că cu șase luni mai înainte de Hristos era Mergătorul – înainte, după nașterea cea cu trup.

"Acesta mai înainte de mine S-a făcut"în loc de "mai cinstit decât mine și mai slăvit S-a făcut". Pentru ce? Pentru că și mai întâi decît mine a fost după Dumnezeire.

Iar Arienii fără de socoteală au tâlcuit cuvântul acesta. Că voind să dovedească,că Fiul lui Dumnezeu nu s-a născut din Tatăl, ci s-a făcut ca una din zidiri, zic: Iată Ioan mărturisește pentru el: "Mai înainte de mine s-a făcut", adică mai înainte de mine s-a făcut și s-a zidit de Dumnezeu, ca una din făpturi.

Dar se mustră și se vădesc că rău înțeleg cuvântul, din cel mai de pe urmă. Căci care înțelegere se arată când zice

că: Acesta, adică Hristos, mai înainte de mine S-a făcut, adică mai nainte de mine S-a zidit, pentru că mai întâi decît mine a fost? Că cu totul fără de socoteală este a zice: Că pe Acesta L-a zidit Dumnezeu mai înainte, pentru că mai întâi decît mine a fost. Că împotrivă mai vârtos dator era a zice cum că acesta mai întâi de mine este, pentru că mai înainte de mine s-a făcut, adică s-a zidit. Și acestea sunt cele ale Arienilor.

Iar noi cu dreaptă credință înțelegem, cum că Cel Ce vine după mine , după Nașterea cea din Fecioară cu trup, mai înainte de mine S-a făcut, în loc de "mai slăvit și mai cinstit decât mine S-a făcut", din minunile cele ce s-au întâmplat la El,adică din Naștere, din chipul traiului vieții, din înțelepciune, și cu cuviință aceasta s-a făcut, că mai întâi de mine a fost după nașterea cea mai nainte de veci din Tatăl, măcar deși după mine a venit după venirea cea cu trup.

16."Și din plinătatea lui noi toți am luat, și dar peste dar".

Și acestea sunt graiuri ale Mergătorului–înainte, care zicea pentru Hristos, cum că noi toți Proorocii din plinirea Lui am luat, că nu atâta are darul, cât au oamenii cei purtători de Duh, ci izvor fiind de tot binele și a toată înțelepciunea, și proorocia o izvorăște pe aceasta tuturor celor vrednici, și izvorând-o, plin rămâne, și niciodată nu se deșartă.

Încă "și dar" am luat – adică pe al Legii celei Noi", "pentru dar" – pentru Legea cea Veche. Căci fiindcă Legea aceea a îmbătrânit și s-a slăbit, în locul aceleia pe cea nouă am luat.

Și cum – zice – a numit "dar" pe Legea cea Veche? Pentru că și Iudeii după dar s-au făcut fii și s-au primit. Căci zice:

" Nu pentru că v-aţi înmulţit voi, ci pentru părinţii voştri v-am ales pe voi" (Deut. 7, 7-8).

Deci şi cei vechi în dar s-au primit. Şi noi fără de îndoială în dar suntem mântuiţi.

17."Că Legea prin Moise s-a dat, iar darul şi adevărul prin Iisus Hristos s-au făcut".

Ne tâlcuieşte nouă, cum că am luat dar mare pentru dar mic, şi zice "Că legea prin Moise s-a dat", mijlocitor punînd Dumnezeu om – pe Moisi zic -, iar Legea cea Nouă prin Iisus Hristos, care şi dar se numeşte, pentru că ne-a dăruit nouă Dumnezeu nu numai iertarea păcatelor, ci şi punerea de fii.

Iar adevăr se numeşte de vreme ce câte cei vechi cu închipuire sau au văzut, sau au zis, pe acelea luminat le-a propovăduit Acesta.

Deci Legea cea Nouă care şi "dar" se numeşte şi "adevăr", nu om gol mijlocitor a uneltit, ci pe Fiul lui Dumnezeu.

Şi vezi cum la cea Veche a zis că "s-a dat prin Moise", căci slugă şi slujitor era acesta, iar la cea Nouă n-a zis "s-a dat", ci "s-a făcut" ca să arate cum că de către Domnul nostru Iisus Hristos, ca Cel ce era Stăpân nu slugă s-a făcut, şi la sfârşit s-a adus darul şi adevărul.

Că Legea adică s-a dat de la Dumnezeu prin mijlocirea lui Moise,iar darul s-a făcut, nu s-a dat, prin Iisus Hristos.

Şi "s-a făcut" arată lucrare şi stăpânire, iar "s-a dat" însemnează slujbă de slugă.

18."Pre Dumnezeu nimeni nu l-a văzut nici odinioară, cel Unul născut Fiul carele este în sânurile Tatălui a spus"

Fiindcă a zis "Că darul şi adevărul prin Iisus Hristos s-a făcut", aceasta vrând s-o dovedească zice că: Nici un lucru

de necredință n-am zis, că Moise nici nu L-a văzut pe Dumnezeu, precum nici altcineva, nici n-a putut să ne spună nouă pentru Dânsul descoperire luminată și arătată, ci slugă fiind, a slujit numai la slujba slovei Legii.

Iar Hristos Fiu fiind și Unul Născut, și în sânurile Părintești fiind, nu numai îl vedea pe El, ci și tuturor oamenilor le spune pentru El. Deci de vreme ce este Fiu, și pe Tatăl vede, ca Cela Ce este în sânurile Lui, cu cuviință ne-a dat nouă darul și adevărul.

Dar poate aici va zice cineva: Cum aici ne învățăm că nimeni n-a văzut pe Dumnezeu, iar Proorocul zice: Am văzut pe Domnul? A văzut cu adevărat Proorocul, dar nu pe însăși Ființa, ci asemănare oarecare și nălucire, pe cât era cu putință a vedea. Și altul iarăși cu altă închipuire L-a văzut, și altul cu alta.

De unde este arătat că nu pe Însuși Adevărul văd ei, pentru că nu L-ar fi văzut în multe chipuri, singuratec fiind El și fără de formă.

Dar încă nici îngerii nu văd Ființa lui Dumnezeu, măcar deși se zice că văd Fața lui Dumnezeu, că aceasta arată cum că numai nălucesc de-a pururea pe Dumnezeu.

Numai dar Fiul vede pe Tatăl, și Îl spune pe El tuturor oamenilor.

Iar "sânuri Părintești" auzind, să nu presupui ceva trupesc la Dumnezeu. Că neînstrăinarea, și nedespărțirea, și împreună pururea vecuirea Fiului cu Tatăl, vrând să le arate evanghelistul, a pomenit de numele acesta.

19. "Și aceasta este mărturia lui Ioan, când au trimis Iudeii din Ierusalim Preoți și Leviți ca să-l întrebe pre el: Tu cine ești? Și a mărturisit, și n-a tăgăduit. Și a mărturisit că nu sunt eu Hristos".

A zis mai sus că Ioan mărturisea pentru El. Apoi după ce a zis ce a mărturisit Ioan pentru Hristus, cum că Acesta mai înainte de mine S-a făcut, şi cum că noi toţi Proorocii din plinirea Lui am luat, aduce pe urmă: "Şi aceasta este mărturia lui Ioan". Care? Ceea ce mai sus a zis: Că mai înainte de mine S-a făcut, şi celelalte. Încă şi cele ce de aici înainte zice, că: Nu sunt eu Hristos, şi acestea sunt mărturie a lui Ioan .

Deci au trimis Iudeii la Ioan pe cei ce-i aveau ei mai cinstiţi, că Preoţi şi Leviţi au trimis, şi pe aceştia din Ierusalim. Ca aceştia, ca nişte mai pricepuţi, să plece pe Ioan prin măgulire, să se mărturisească pe sine Hristos.

Şi vezi înşelăciunea, nu-l întreabă pe el îndată: Tu eşti Hristos? Ci: Tu cine eşti?

Iar acela cunoscând vicleşugul lor, nu spune cine este, ci mărturiseşte: Nu sunt eu Hristos, la scopul lor privind, şi despre toate părţile pe ei trăgându-i spre a crede cum că altul este Hristos. Cel ce de ei se socoteşte simplu, şi din tată simplu, că din tîmplar era; şi din patrie simplă, că din Nazaret era, din care nu credeau ei a fi ceva bun.

Dar pe Mergătorul-înainte la mare cinste îl aveau, că din tată Arhiereu era, şi cu viaţă îngerească şi nu puţin nematerialnică.

Pentru aceasta cu dreptate este a se minuna cineva, cum din cele ce socoteau acela să vatăme slava lui Hristos, din acestea se împiedică, că întreabă adică pe Ioan ca pe un vrednic de credinţă, ca pe mărturia lui s-o aibă cauză a necredinţei celei întru Hristos, de nu-L va mărturisi pe Acela că este Hristos. Iar aceasta s-a întors împotriva lor, că pe acesta pe care-l aveau vrednic de credinţă, îl află că

mărturiseşte pentru Hristos, şi nu trage la sine cinstea.

21."Şi l-au întrebat pre dânsul, ce dară? Ilie eşti tu? Şi zice: Nu sunt. Proorocul eşti tu? Şi a răspuns: Nu. Deci au zis lui: Cine eşti, ca să dăm răspuns celor ce ne-au trimis pre noi, ce zici însuţi pentru tine? A zis: Eu sunt Glasul celui ce strigă în pustie: Îndreptaţi calea Domnului, precum a zis Isaia Proorocul"

Pe Ilie îl aşteptau ei să vie, la o învăţătură veche crezând, pentru aceasta îl întreabă pe dânsul de este el Ilie. Că şi viaţa lui se asemăna cu a lui Ilie. Deci se leapădă şi de aceasta.

"Proorocul eşti tu?" – se leapădă şi de aceasta, măcar că Prooroc era. Cum dar se leapădă; Cum? Pentru că nu l-au întrebat pe el: Prooroc eşti tu? ci: Proorocul eşti? cu articol, făcând întrebarea adică: Tu eşti Proorocul acela ce se aşteaptă, pentru carele a zis Moisi, că "Prooroc va ridica vouă Domnul Dumnezeu"? Deci nu s-a lepădat Ioan cum că nu este prooroc, ci cum că nu este Proorocul acela ce se aşteaptă. Căci fiindcă au auzit ei pe Moisi zicând că "Prooroc va ridica..." (Deut. 18) nădăjduiau că întru oarecare vremi va fi Proorocul acesta.

Apoi iar stau asupră-i. Spune dar nouă, cine eşti?

Atunci le răspunde lor: "Eu sunt Glasul celui ce strigă în pustie".Eu–zice sunt, pentru carele este scris: "Glasul celui ce strigă în pustie". Că de nu va adauge aceea, adică: "Pentru carele este scris" nepotrivită oarecum se arată alcătuirea cuvântului.

Şi ce strigă? "Îndreptaţi calea Domnului". Slugă – zice – sunt şi gătesc mai nainte cale Domnului: inimile voastre. Îndreptaţi-le dar pe acestea cei ce sunteţi strâmbi şi vicleni, şi le faceţi netede, ca să se facă ,cale Domnului Hristos prin voi.

Apoi aduce pe urmă pe Isaia martor. Căci fiindcă a zis mari lucruri pentru Hristos, cum că este Domn, iar el cum că unelteşte lucru de slugă şi de propovăduitor, aleargă la Proorocul.

Şi poate ceea ce zice: "Eu sunt Glasul celui ce strigă" aşa o va tâlcui cineva: Eu sunt glasul celui ce strigă adică a lui Hristos, a Celui Ce adevărul luminat vesteşte. Că ai Legii toţi gângavi erau, fiindcă adevărul Evangheliei nu avea vreme, şi aceasta era, precum se pare, gângăvirea lui Moisi, neluminarea şi nedescoperirea Legii. Iar Hristos ca Cela ce era Însuşi Adevărul, şi toate ale Tatălui ne-a vestit nouă, strigă.

Deci Ioan zice: Eu sunt Glasul Cuvântului Celui ce strigă, în pustie petrecând eu. Apoi alt început: Îndreptaţi calea Domnului.

Cu cuviinţă se numeşte Ioan Glas, ca cela ce este Mergător înainte al lui Hristos, precum şi glasul aleargă mai nainte de cuvânt. Adică ,ca să zic mai arătat, glasul este duh neînchipuit, carele din piept iese, iar când prin limbă se va închipui, atunci se face cuvânt. Întâi dar este glasul, apoi cuvântul; mai înainte era Ioan, apoi Hristos după venirea cu trup. Şi botezul lui Ioan era neînchipuit, că nu era cu Duhul; iar al lui Hristos este închipuit, şi nimic din cel umbros şi carele era însemnător, nu are, că cu Duhul este.

24,25."Şi trimişii erau din Farisei. Şi l-au întrebat pre dânsul, şi i-au zis lui: Pentru ce dar botezi, dacă nu eşti tu Hristos, nici Ilie, nici Proorocul?"

Fiindcă prin măgulire n-au putut să-l plece pe el, prin cuvinte mai aspre şi mai mustrătoare îl înfricoşează, ca să zică el ceea ce voiau ei, şi să se mărturisească pe sine Hristos.

Şi zic lui: Pentru ce dară botezi? Cine ţi-a dat atâta stăpânire?

Cât din cuvântul acesta se arată că ei socoteau că altul este Hristos şi altul Proorocul cel ce se aşteaptă. Că zic ei: "De nu eşti nici Hristos, nici Proorocul", altul înţelegând că este Hristos şi altul Proorocul, rău ştiind. Că Proorocul este însuşi Hristos şi Dumnezeul nostru.

Şi toate acestea le ziceau precum am zis, ca să-l silească pe el să se mărturisească pe sine Hristos. Iar mai vârtos, de se cuvine să zic cea mai adevărată, ca cum zavistuind slavei lui, îl întreabă pe el. Pentru aceasta nici nu-l întreabă de este el Hristos, ci: Tu cine eşti? ca şi cum ar fi zis: Cine eşti tu cel ce te apuci de un lucru atâta de mare, şi botezi şi curăţeşti pe cei ce se mărturisesc?

Căci mi se pare mie că Iudeii voiau ca nici Ioan să nu se pară la cei mulţi că este Hristos, ci din zavistie şi din pizmă îl întreabă pe el: Tu cine eşti? Preablestemaţi sunt dar fiindcă îl primesc pe el botezând, iar după ce se botează, se fac nemulţumitori. Cu adevărat pui de năpârci sunt Iudeii.

26.27."Răspuns-a lor Ioan, grăind: Eu botez cu apă, iar în mijlocul vostru stă pre carele voi nu-l ştiţi. Acela este cel ce vine după mine, care mai înainte de mine s-a făcut, căruia nu sunt vrednic să-I dezleg cureaua încălţămintei lui".

Vezi şi blândeţea sfântului şi adevărul. Blândeţea–că nimic aspru către dânşii nu grăieşte, măcar deşi erau ei ispititori. Iar adevărul-că martor este al slavei lui Hristos, îndrăzneţ,şi nu ascunde slava Domnului,ca să-şi agonisească lui cinstea, ci mărturiseşte: Eu adică botez un botez simplu, numai cu apă, care nu dă iertare de păcate celui ce se botează, ci îl găteşte mai nainte spre a primi Botezul cel Duhovnicesc,

care dăruieşte iertarea păcatelor.

"Iar în mijlocul vostru stă, pe Carele voi nu-L ştiţi". Că amestecat cu mulţimea fiind Domnul, nu se ştia Care este şi de unde.

Încă poate că cineva va zice că şi în alt chip în mijlocul Fariseilor sta Domnul, dacă nu-L ştiau pe El. Căci fiindcă lor li se părea că citesc Scripturile, iar întru acestea se vestea Domnul, în mijlocul lor era, adică în inimile lor, dar nu-L ştiau pe El, ca cei ce nu înţelegeau Scripturile, măcar deşi în inimi le aveau pe ele.

Nu cumva şi după aceasta: Fiindcă era Domnul mijlocitor lui Dumnezeu şi oamenilor,în mijlocul Fariseilor sta, vrând să-i împace pe ei cu Dumnezeu, dar nu-L ştiau pe El.

Şi adeseori pune acest cuvânt: "Cel ce vine după mine", arătând că nu este săvârşitor botezul lui, ci povăţuitor spre Botezul cel Duhovnicesc.

Iar aceea, adică "mai înainte de mine S-a făcut" este în loc de "mai cinstit, mai slăvit, şi atâta cât nici întru cele mai de pe urmă slugi ale Lui nu mă număr eu", că a dezlega încălţămintea este lucru al slujbei celei mai de pe urmă.

Şi ştiu că am citit la oarecare din sfinţi o tâlcuire ca aceasta: Încălţămintea pretutindenea se ia la trupul păcătoşilor şi carele se supune stricăciunii. Iar cureaua – la legătura păcatelor. Deci Ioan la ceilalţi ce veneau la dânsul şi se mărturiseau, putea a dezlega cureaua păcatelor, că cu legăturile păcatelor lor fiind strânşi, ieşeau la el. Şi prin a-i îndemna pe ei spre pocăinţă, le făcea lor cele mai înainte spre a lepăda şi desăvârşit cureaua aceasta. Iar la Hristos neaflând curea, adică legătură de păcat, cu cuviinţă nici a o dezlega pe aceasta nu putea. Căci cum ar fi putut dezlega

ceea ce nu se afla? "Că păcat n-a făcut, nici s-a aflat în Gura Lui vicleşug" (Isaia 53).

Iar încălţămintea este venirea Domnului la noi, iar cureaua ei, chipul întrupării, şi cum s-a legat cu trupul Cuvântul lui Dumnezeu. Deci chipul acesta cu neputinţă este a-l dezlega, pentru că cine poate să dezlege cum S-a legat Domnul cu trupul.

28."Acestea s-au făcut în Betabara de ceea parte de Iordan, unde era Ioan botezând".

Pentru care pricină a zis că acestea s-au făcut în Betabara? Ca să arate îndrăzneala propovăduitorului celui mare, că nu în casă, nici în unghi ,adică în loc ascuns, la colţ, Ioan Botezătorul vesteşte la vedere şi nu în loc tăinuit, ci la Iordan mergând în mijlocul mulţimii, acestea pentru Hristos propovăduia.

Şi se cuvine a şti, că cele mai cu de-adinsul cercate prescrieri în Betabara au, că Betabara nu este de ceea parte de Iordan, ci undeva aproape de Ierusalim.

29."A doua zi vede pre Iisus venind către dânsul, şi zice: Iată mielul lui Dumnezeu, carele ridică păcatul lumii".

Adesеori merge Domnul către Mergătorul-înainte. Pentru care pricină? Arătat este cu adevărat, fiindcă S-a botezat şi El de Ioan ca unul din cei mulţi, ca să nu socotească vreunii cum că ar fi fost supus sub păcate – asemenea ca ceilalţi S-a botezat – acest presupus vrând Botezătorul să-l îndrepteze zice: "Iată Mielul lui Dumnezeu, Care ridică păcatul lumii". Că Cela ce este atât de curat, cât şi păcatele altora le ridică şi le pierde, arătat este că n-a primit botezul mărturisirii asemenea ca ceilalţi.

Cercetează încă şi graiul! "Iată Mielul lui Dunmezeu".

Ca şi către oarecare ce pofteau şi căutau să vadă pe Mielul cel ce se propovăduia de Isaia este cuvântul: Iată Mielul, zice, Mielul Acela Ce Se căuta,iată de faţă este, căci poate că mulţi îndeletnicindu-se întru citirea cărţii celei prooroceşti a Isaiei, vor fi căutat carele ar fi Mielul. Deci Ioan Îl arată pe Acesta.

Şi n-a zis "Miel",ci"Mielul". Că mulţi sunt "miei", precum şi mulţi "hristoşi". Dară Mielul Cel adevărat Care se închipuieşte de Moisi şi se propovăduieşte de Isaia. Acesta este.

Iară al lui Dumnezeu Miel se numeşte Hristos: sau pentru că Dumnezeu a primit moartea lui Hristos cea pentru mântuirea noastră, sau pentru că Dumnezeu L-a dat pe El spre moarte pentru noi. Precum obişnuim a zice "jertfa este a cutărula" în loc de "cutare pe aceasta a adus-o", aşa şi Domnul se numeşte Mielul lui Dumnezeu şi Tatăl pentru dragostea cea către noi pentru că L-a dat pe El spre junghiere pentru noi.

Şi n-a zis "Carele a ridicat păcatul", ci "Carele ridică", că în toate zilele ridică păcatele noastre, unele prin Botez, iar altele prin Pocăinţă.

Şi mieii cei ce se jertfeau în Legea Veche, nici ale unuia nicidecum nu le pierdea, iar Acesta păcatul a toată lumea îl ridică, adică pierde, şterge.

Şi pentru care pricină n-a zis"păcatele"? Ci "păcatul?" Poate adică prin a zice "păcatul" cuprinzător a zis, precum obişnuim a zice că "s-a depărtat omul" în loc de "toată omenirea" de la Dumnezeu; aşa aicea păcatul zicând, toate păcatele a arătat. Dacă,poate fiindcă n-a ascultat omul pe Dumnezeu, şi în patimi a căzut, păcatul lumii era

neascultarea, pe care din mijloc l-a ridicat Domnul, făcându-Se ascultător până la moarte, şi pe cea împotrivă, cu cea împotrivă vindecând.

30."Acesta este pentru carele eu am zis, după mine vine Bărbat, care mai nainte de mine S-a făcut, că mai întâi de mine a fost".

Mai sus celor ce veniseră de la Farisei le zicea Ioan că "în mijlocul vostru stă, pe Carele voi nu-L ştiţi, Carele mai nainte de mine "S-a făcut", iară acum îl şi arată pe El cu degetul, şi cunoscut îl face celor ce nu-L ştiau. Acesta este Acela pentru care mărturiseam, zice, către Farisei că "mai nainte de mine S-a făcut", adică mai slăvit decât mine şi mai cinstit. Pentru ce? Pentru că mai întâi de mine a fost".

Auzi Arie, n-a zis cum că "mai întâi de mine s-a zidit" ci cum că "a fost".

Auzi şi ceata Samosateanului, că nu din Maria a luat Domnul început a fi, ci mai întâi de Mergătorul – înainte a fost, după Fiinţa cea mai înainte de veci. Că dacă, - precum voi bârfiţi – din Maria a luat Domnul început de a fi, cum a fost mai întâi de Mergătorul – înainte? Că acesta arătat cu şase luni este mai înainte de Domnul după naşterea cea cu trup.

Iar Bărbat se numeşte Domnul, poate adică şi pentru vârsta cea desăvârşită, că de treizeci de ani fiind S-a botezat. Dar poate şi ca Cela ce este a tot sufletul Bărbat, şi al Bisericii Mire. "Că v-am logodit – zice Pavel – pe voi unui Bărbat să vă pun înainte, adică lui Hristos" (II Cor.11).

Deci zice Mergătorul – înainte, cum că eu adică sunt logoditorul şi pricinuitorul,iară"vine după mine Bărbatul"– că eu trag sufletele la credinţa cea întru Hristos, iară, El

este Bărbatul, Cel Ce va să se logodească cu dânsele.

"Şi eu nu l-am ştiut pre El. – "Nu L-a ştiut pe El" zice pentru că toată vremea a petrecut în pustie. Dară cum prunc fiind în pântece L-a cunoscut, prunc fiind şi El? L-a cunoscut atuncea cu adevărat, dar nu fireşte, ci mai precis de fire, şi precum nimeni din oameni. Iar acum trei fiind cunoştinţele:prin vedere,prin auzire, prin proorocie, nici cu una din acestea n-a cunoscut pe Hristos mai înainte de a veni la Iordan. Iar atunci cu câte trele L-a cunoscut. Că i s-au descoperit lui cu chip proorocesc cele pentru El. Pentru aceea şi zicea: "Cel ce vine după mine mai înainte de mine S-a făcut". Şi L-a văzut pe El pentru aceea Îl şi oprea zicând: Eu am trebuinţă să mă botez de la Tine". Şi a auzit pentru El, că: "Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Carele bine am voit", precum ceilalţi evanghelişti au arătat(Zigadinos), ci ca să se arate lui Israil, pentru aceasta am venit eu cu apă botezând. Şi a mărturisit Ioan, zicând: Am văzut Duhul ca un porumb pogorându-se din Cer, şi a rămas peste dânsul. Şi eu nu l-am ştiut pre El, dar cela ce m-a trimis pe mine să botez cu apă, acela mi-a zis mie . Dar când i-a zis Dumnezeu lui aceasta? Arătat este că până a nu se arăta Hristos, când i-au descoperit lui cele pentru El. Că atunci şi aceasta şi celelalte i-a zis, iară mai pe urmă L-a şi arătat pe El, venind la botez, (Zigadinos). "Preste carele vei vedea Duhul pogorându-se, şi rămânând preste dânsul. Acesta este carele botează cu Duhul Sfânt. Şi eu am văzut, şi am mărturisit, că acesta este Fiul lui Dumnezeu".

Fiindcă era rudenie a Domnului mergătorul-înainte (că zice îngerul către fecioara: Iată rudenia ta Elisabeta a zămislit), ca să nu presupună cineva cum că pentru rudenie

face Domnului har mergătorul-înainte, şi unele ca acestea mărturiseşte pentru Dânsul, pentru aceasta zice adeseori: "Şi eu nu L-am ştiut pe El", presupusurile ridicându-le, ci "ca să Se arate lui Israil" pentru aceasta am venit botezând, ca toţi să se povăţuiască la credinţa cea întru Dânsul. Şi să fie arătat noroadelor, pentru aceasta eu botez; că eu botezând, aleargă noroadele, şi adunându-se ele,se arată Hristos lor de mine propovăduindu-se, şi fiind de faţă, celor de faţă arătându-se. Că de n-ar fi alergat pentru botez, cum s-ar fi arătat de Ioan Domnul?

"Nu L-a ştiut pe El" zice pentru că toată vremea a petrecut în pustie. Dară cum prunc fiind în pântece L-a cunoscut, prunc fiind şi El? L-a cunoscut atuncea cu adevărat, dar nu fireşte, ci mai precis de fire, şi precum nimeni din oameni.Iar acum trei fiind cunoştinţele: prin vedere, prin auzire, prin proorocie, nici cu una din acestea n-a cunoscut pe Hristos mai înainte de a veni la Iordan. Iar atunci cu câte trele L-a cunoscut. Că şi i s-au descoperit lui cu chip proorocesc cele pentru Dânsul. Pentru aceea şi zicea: "Cel ce vine după mine mai înainte de mine S-a făcut". Şi L-a văzut pe El pentru aceea Îl şi oprea zicând: Eu am trebuinţă să mă botez de la Tine". Şi a auzit pentru El, că: "Acesta este Fiul Meu Cel iubit, întru Carele bine am voit", precum ceilalţi evanghelişti au arătat. (Zigadinos)

Dar când i-a zis Dumnezeu lui aceasta? Arătat este că până a nu se arăta Hristos, când i-a descoperit lui cele pentru Dânsul. Că atuncea şi aceasta şi celelalte i-a zis, Iar mai pe urmă L-a şi arătat pe El, venind la botez. (Zigadinos)

Că n-ar fi înconjurat casele ducându-L de mână pe Hristos, ca să-L arate fiecăruia. Deci pentru aceasta am venit,

zice, botezând cu apă, ca pentru botez adunându-se noroadele, de mine să se arate.

Şi de aici cunoaştem că cele ce se numesc "Minuni copilăreşti" ale lui Hristos, sunt mincinoase, şi alcătuite de cei ce voiesc să râdă de taina aceasta. Că de erau adevărate, cum era neştiut Domnul făcând acestea? Că nu era cu putinţă cu adevărat nişte minuni ca acestea să facă Domnul, să nu fie vestit. Dar nu este aceasta, nu este. Că mai înainte de a se boteza nici semne n-a făcut, nici nu era cunoscut.

33. "Ci Cela Ce m-a trimis pe mine să botez, Acela mi-a zis mie: Peste Carele vei vedea Duhul pogorându-se şi rămânând peste El, Acesta este Carele botează cu Duhul Sfânt". Fără de presupus pe mărturia cea pentru Domnul, precum am zis, făcând-o Ioan, aduce mărturia sus la Dumnezeu şi Tatăl. Că eu, zice, nu L-am ştiut pe El, iar Tatăl mi L-a descoperit mie pe Acesta la botez.

Dar ar fi întrebat cineva: Dacă nu L-a ştiut pe el Ioan, cum Matei zice că Îl oprea pe Dânsul zicând: Eu am trebuinţă să mă botez de Tine? Deci este cu putinţă a zice că aceasta: Nu L-am ştiut pe Dânsul, aşa s-o înţelegi, cum că mai de mult şi mai înainte de botez nu-L ştia pe El, iar in vremea botezului atunci L-a cunoscut pe El. Sau şi în alt chip este cu putinţă a zice: Cum că Îl ştia pe El că este Hristos, iar cum că El este Cel ce va să boteze cu Duhul Sfânt,atunci a înţeles, când a văzut pe Duhul pogorându-se.

Deci zicând cum că nu L-am ştiut pe Dânsul, aceasta ne dă să înţelegem , cum că nu L-a ştiut că El este Cel ce va să boteze cu Duhul Sfânt ,iar cum că mai presus este decât cei mulţi l-a ştiut. Pentru aceasta şi după cum zice Matei, Îl oprea pe El, ca pe Cel ce Îl ştia că este mai mare decât toţi.

Iar după ce S-a pogorât Duhul, atunci mai arătat cunoscându-L, și celorlalți L-a propovăduit pe El.

Iar Duhul de toți S-a văzut cei ce erau de față, și nu numai de Ioan. Pentru ce dară, ar fi zis cineva, n-au crezut?Pentru că s-a întunecat inima lor cea neînțelegătoare, că și minuni văzându-L pe El că făcea n-au crezut.

Iar oarecare zic că nu toți L-au văzut (pe Duhul în chip de porumb), ci cei mai cucernici. Că măcar deși cu trup s-a pogorât Duhul, dar se poate să nu fi fost văzut de toți, ci de cei vrednici fiindcă și Proorocii multe în chip simțit au văzut, precum Daniil, Iezechiil, dar însă nimeni altul nu le vedea pe acestea.

34."Și eu am văzut și am mărturisit că Acesta este Fiul lui Dumnezeu". Și unde a mărturisit Ioan că Acesta este Fiul lui Dumnezeu? Pentru că nicăieri nu este scrisă aceasta. Că Miel zice, iar Fiu al lui Dumnezeu nicăieri. De unde urmează a socoti cum că și altele multe s-au lăsat, fiindcă nu toate s-au scris.

35."A doua zi iarăși sta Ioan, și din ucenicii lui doi, și căutând la Iisus carele umbla, zicea, iată Mielul lui Dumnezeu. Și l-au auzit pre el cei doi grăind, și au mers după Iisus".

Pentru leneviirea ascultătorilor este silit Ioan aceleași a grăi, ca măcar prin mărturia cea deasă să isprăvească ceva. Și cu adevărat nici s-a amăgit, ci doi ucenici aduce lui Hristos, că logoditor fiind el cu adevărat, toate le făcea, ca să aducă Mirelui pe firea omenească. Pentru aceasta și Hristos tace ca un Mire, iar pricinuitorul toate le grăiește.

Și ca un Mire încă vine la norod Domnul, că la nunți nu mireasa la mirele, ci el la aceia merge, măcar de va fi și

fecior de împărat. Pentru aceasta și pe firea noastră vrând Domnul să o ia mireasă, s-a pogorât la dânsa pe pământ, și după ce s-a făcut nunta, o a luat pe dânsa, înălțându-se la casa cea părintească.

Deci căutând Ioan la Iisus, zice, adică și cu ochii arătând bucuria ce-o avea pentru Hristos, și mirarea, zice: "Iată Mielul".

Iar ucenicii de mărturiile cele dese muindu-se, au mers după Iisus, nu defăimând pe Ioan, ci mai vârtos crezând lui fiindcă mărturisea pentru Hristos cele mai bune.

38."Iar întorcându-se Iisus, și văzându-i pre ei mergând după El,le-a zis lor: Ce căutați? Iar ei au zis lui: Rabbi(ce se zice tâlcuindu-se Învățătorule) unde locuiești? A zis lor: Veniți, și vedeți. Au venit și au văzut unde locuiește, și au rămas la El in ziua aceea, și era ca la al zecelea ceas".

Matei pentru botezul Domnului spunînd, Îl suie pe El îndată la munte ca să Se ispitească, iar evanghelistul acesta, câte de acela s-au zis lăsându-le, pe cele după pogorârea din munte le spune. Că și urmarea și venirea la Hristos a ucenicilor lui Ioan după ce S-a pogorât din munte, și S-a ispitit, se face, arătând, precum socotesc, cuvântul, cum că nu se cuvine a se face cineva învățător, de nu mai întâi se va sui la vârful faptei celei bune (că aceasta însemnează muntele) și toată ispita biruind, va ridica semnul cel de biruință asupra celui ce ispitește.

Deci întâi merg după El ucenicii, și atunci Îl întreabă pe El unde locuiește, că nu între norod fiind mulți de față, ci deosebi trebuiau să vorbească, ca pentru niște lucruri de nevoie, iar mai vârtos nici ei întâi întreabă, ci Însuși Hristos le dă pricină de a întreba,că le zice lor: "Ce căutați?", nu ca

şi cum nu ştia (căci cum este cu putinţă a nu şti Cel ce ştie inimile oamenilor?) ci ca prin întrebare să-i îndemne pe ei spre a spune ceea ce voiau ei. Că se poate ca ei să se fi ruşinat şi să se fi temut de El ,ca de Cel ce se mărturisea de Ioan că este mai presus de om.

Iar tu te minunează de buna cunoştinţă a acestora, că nu numai au mers după Dânsul, ci şi Rabbi Îl numesc pe El, adică învăţător, măcar că încă n-au auzit de la El nimic. Însă voind deosebi să se înveţe ceva de la Dânsul, Îl întreabă: Unde locuieşti? Că în linişte este mai cu cuviinţă a spune şi a asculta.

Iar Domnul nu le spune lor semnele casei, ci: "Veniţi şi vedeţi!". Iar aceasta o face: una adică, trăgându-i pe ei mai mult spre urmare; iar alta, cercând dorinţa lor, de vor pregeta de cale. Că dacă cu voinţă rea s-ar fi apropiat, nici acasă n-ar fi mers după Dânsul.

Dar cum în alt loc zice că Fiul Omului n-are unde să-Şi plece Capul (Luca 9), iar aici se vede că avea casă? Aceasta nu este împotrivă aceleia, pentru că zicând "nu are unde să-Şi plece Capul", nu zice cum că nicidecum nu are sălaş, ci cum că al Său nu are. Deci de locuia în casă, nu locuia întru a sa, ci în străină.

Şi nu în zadar însemnează pe urmă evanghelistul vremea "că era ca la al zecelea ceas", ci ca şi pe învăţători şi pe ucenici să-i înveţe, cum că nu se cuvine pentru vreme a urni, ci şi învăţătorul a nu muta şi a zice că târziu este, mâine vei învăţa, şi ucenicul toată vremea a o şti de învăţătură, şi a nu muta ascultarea în ziua de mâine.

Ne învăţăm încă şi aceasta, cum că atâta aveau pântecele neîngreuiat,şi erau treji, cât vremea ceea ce alţii o cheltuiesc

spre odihna trupului, îngreunându-se cu adevărat de bucate, și neputând a se apuca de lucru ce are trebuință de osârdie, pe aceasta ei o petreceau în ascultare. Cu adevărat ai lui Ioan celui pustnic erau ucenici.

Și ia aminte, că la ceia ce merg după Dânsul se întoarce Iisus, și le arată lor fața Sa, că de nu vei merge după Iisus prin fapta cea bună, nu vei ajunge la privirea feței Domnului, nici te vei duce la lăcașul Lui, adică nu vei ajunge la luminarea cunoștinței celei Dumnezeiești – căci casă a lui Hristos este lumina – întru lumină locuind neapropiată. Pentru că cela ce nu s-a curățit pe sine (I Tim. 6) și prin curăție n-a mers după El, cum întru cunoștință se va lumina?

40,41,42-"Și era Andrei fratele lui Simon Petru unul din cei doi carii auzise de la Ioan, și mersese după Dânsul. A aflat acesta întâi pe Simon fratele său, și i-a zis lui: Am aflat pe Mesia (ce se tâlcuiește Hristos) și l-a adus pe dânsul către Iisus. Și căutând la el Iisus, a zis: Tu ești Simon feciorul lui Iona, tu te vei chema Kifa, ce se tâlcuiește Petru".(Mat. 16).

Numele lui Andrei, ni-l arată nouă, iar al celuilalt nicidecum, și zic oarecare,că este însuși Ioan cel ce scrie acestea, iar alții, cum că nu era din cei vestiți, încă nici un folos nu era dintru a i se ști numele. Iar de Andrei pomenește, și ca de cel ce era vestit, și ca de cel ce a adus pe fratele său.

Și vezi iubire frățească, cum n-a ascuns de fratele său lucrul cel bun, ci îi spune lui Comoara, și glas de bucurie lasă, zicând: Am aflat. Că precum se pare, de multă vreme doreau și cugetau să-L caute pe El. Și nu simplu zice "Mesia" ci cu articol, pe Însuși Acela Care chiar și adevărat este Hristos, că Cel ce se aștepta de dânșii unul era,măcar deși

mulți hristoși și fii ai lui Dumnezeu se numeau.

Şi l-a adus pe dânsul către Iisus, nu ca pe cel ce era uşuratic la socoteală și de tot cuvântul se purta, ci ca pe cel ce era iute mai vârtos și fierbinte, și cu bună judecată a minții a primit cuvintele, care le-a zis fratele său pentru Hristos. Că poate că Andrei mai multe să fi vorbit cu dânsul, și cu amănuntul să-i fi vestit cele pentru Hristos, ca cel ce a rămas la Hristos și s-a învățat oarecare lucruri mai tainice.

Iar de ar fi stat cineva și ar fi prihănit pe Petru pentru uşurătatea minții, cunoască și aceasta că nici nu este scris cum că a crezut lui Andrei îndată, ci cum că l-a adus pe dânsul la Hristos, care lucru mai vârtos este al cugetului celui statornic și care nu se poartă de tot cuvântul. Că nu simplu a primit cuvintele lui Andrei, ci a voit să vadă și pe Hristos, ca de va afla ceva vrednic de laudă, să meargă după Dânsul, iar de nu, să se întoarcă. Pentru aceasta a se aduce către Hristos nu este semn al prostimii minții, ci al cercării celei cu de-amănuntul.

Ce zice dar Domnul? Dintru a prooroci pentru dânsul, începe a Se descoperi pe Sine lui. Căci fiindcă proorociile nimic mai puțin decât semnele, de nu și mai mult pleacă pe oameni, prooroceşte pentru Petru. Că tu, zice, ești feciorul lui Iona. Apoi și ceea ce era să fie. Tu te vei chema Kifa. Că dintru a zice cea de față, încredințează și pe ceea ce era să fie.

Şi n-a zis că Eu te voi chema Petru, ci te vei chema. Că nu voia dintru început a-Și arăta Stăpânia, fiindcă nici n-aveau ei credință întărită pentru Dânsul.

Dar pentru care pricină pe acesta Petru îl numește, iar pe fiii lui Zevedeu fii ai Tunetului? Ca să arate că El este

Cel ce a dat și Scriptura cea veche. Care și numele au schimbat, precum atuncea așa și acum: pe Avraam, și pe Sara, Sarra numindu-i.

Și să știi că Simon se tâlcuiește "ascultare", iară Iona - porumbiță"; fiu dară al (porumbiței), al blândeții, care se însemnează prin porumbiță, este ascultarea. Iar cel ce are ascultare și Petru se face, la tăria lucrului celui bun prin ascultare înălțându-se.

43,44,45.-"Iar a doua zi a vrut Iisus să meargă în Galileea, și a aflat pe Filip: și i-a zis lui: Urmează-mi. Și era Filip din Betsaida, din orașul lui Andrei și a lui Petru. A aflat Filip pe Natanail, și-i zice lui: Pentru carele au scris Moise în lege, și proorocii, am aflat pe Iisus fiul lui Iosif, carele este din Nazaret".

Andrei de la Mergătorul-inainte auzind, și Petru de la Andrei, au mers după Iisus. Iar Filip se vede că nimic n-a auzit, dar însă a mers după Domnul îndată ce i-a zis lui: Vino după mine.

De unde așa îndată a crezut? Se vede întâi cum că Glasul Domnului a lucrat oarecare bold de dragoste în sufletul lui. Că nu simplu se grăia Glasul Mântuitorului, ci la cei vrednici îndată aprindea cele dinlăuntru spre dragostea Lui, precum și Cleopa zice: "Au nu era inima noastră arzând întru noi, când ne grăia nouă pe cale?" (Luca 24). Apoi și pentru că avea Filip inimă grijulie, și adeseori se îndeletnicea întru citirea cărților lui Moise, și aștepta pururea pe Hristos, îndată când L-a văzut, a crezut. Pentru aceasta și zice: "Am aflat pe Iisus", care arată cum se cerca. Dar poate de la Andrei și de la Petru să se fi înștiințat pentru Hristos, căci dintru aceeași patrie fiind el, se poate să fi vorbit aceștia cu

dânsul, și să-i fi spus pentru Domnul, care și evanghelistul se vede că ne-a dat să sămuim prin ceea ce zice: "Și era Filip din orașul lui Andrei și al lui Petru".

Mic oarecarele era acest oraș, și sat mai vârtos cuviincios a se numi. Pentru aceasta și se cade a ne minuna de puterea lui Hristos, că din cele ce nu aducea nici o roadă, pe cei aleși ucenici l-a ales.

Deci nici Filip nu ținea la sine lucrul cel bun, ci împărtășește și pe Natanail. Și fiindcă Natanail era știutor de Lege, la Lege și la Prooroci trimite Filip, că cercător cu de-amănuntul și luător aminte la cele ale Legii era.

Iar fiu al lui Iosif zice pe Domnul, fiindcă al acestuia fecior se socotea.

Și din Nazaret pe Dânsul Îl numește, măcar că cu adevărat din Betleem era, că întru acela S-a născut, iar în Nazaret S-a crescut. Dar fiindcă nașterea Lui la cei mai mulți era nearătată, iar creșterea arătată, din Nazaret pe El Îl numesc, fiindcă a crescut întrânsul.

46,47,48."Și i-a zis Natanail : Din Nazaret poate fi ceva bun ? Zice Filip lui: Vino și vezi. A văzut Iisus pe Natanail venind către dânsul, și a zis pentru el, iată cu adevărat Israilitean, în care vicleșug nu este. Zis-a Natanail lui: De unde mă cunoști? Răspuns-a Iisus și a zis lui: mai înainte până a nu te chema pre tine Filip fiind tu sub smochin te-am văzut".

Nazaretul era cetate a Galileeii, care era defăimată de Iudei. Și zicea aceasta: oare din Nazaret poate fi ceva bun" fiind încredințat că Cel ce se aștepta nu este din Nazaret, ci din Betleem. (Zigadinos)

Vicleșug zice pe acoperirea adevărului (Zigadinos)

Filip din Nazaret, a zis că este Hristos, iar Natanail ca cel ce era mai cu de-amănuntul cercător, știa din Scripturi, cum că din Betleem trebuie să vie Hristos, și pentru aceasta zice: "Din Nazaret poate fi ceva bun?". Iar Filip zice: Vino și vezi, știind că de va gusta din cuvintele lui Hristos, nu se va depărta.

Și se laudă Natanail de Hristos, ca un Israilitean cu adevărat, fiindcă nimic spre har sau spre vrăjmășie n-a zis, că nu ale necredinței erau cuvintele, ci ale cercării celei cu de-amănuntul, și ale minții celei știutoare de Lege,care știa,că Hristos nu din Nazaret,ci din Betleem vine.

Ce zice dar Natanail?Oare s-a muiat degrabă? Nicidecum. Ci stă, voind să se învețe oareșce mai arătat și mai cu de-adinsul, pentru aceasta și întreabă: De unde mă cunoști? Iar Domnul prin a-i spune lui, cele ce nimeni nu le știa afară de el și de Filip, fiindcă deosebi au grăit și au făcut, îi descopere Dumnezeirea Sa. Că Filip deosebi, și nefiind nimeni de față sub smochin a vorbit cu Natanail, care toate Hristos și nefiind de față le știa, pentru aceasta și zice: "fiind sub smochin te-am văzut". Și mai înainte de a se apropia Filip a zis Domnul pentru Natanail, ca să nu presupună cineva cum că Filip i-a spus pentru smochin și pentru celelalte ce a vorbit cu Natanail, din care acestea Natanail cunoscând pe Domnul, L-a mărturisit pe El Fiu al lui Dumnezeu. Că ascultă ce zice:

49,50,51."Răspuns-a Natanail și i-a zis lui: Rabbi, tu ești Fiul lui Dumnezeu, tu ești Împăratul lui Israil. Răspuns-a Iisus și i-a zis lui: pentru că ți-am zis că te-am văzut sub smochin, crezi? Mai mari decât acestea vei vedea. Și i-a zis lui: Amin, amin grăiesc vouă, de acum veți vedea Cerul

deschizându-se, şi pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se şi pogorându-se preste Fiul omului."

Foarte mult poate Proorocia spre a-i trage pe unii la credinţă, încă şi decât minunile mai multă putere are, pentru că minunile pot şi dracii prin năluciri mincinoase să le arate. Iar pe mai înainte cunoştinţa celor ce vor să fie, şi pe mai înainte supunerea, nimeni cu de-adinsul nu o are, nici Îngerul, nici cu mult mai vârtos dracii.

Pentru aceasta şi pe Natanail Domnul l-a tras, spunându-i lui şi locul, şi cum că l-a chemat pe dânsul Filip, şi cum că este cu adevărat Israilitean. Drept aceea auzind acestea Natanail, întru simţire vine a mărimii Domnului, pe cât era cu putinţă atuncea,şi Îl mărturiseşte pe El Fiu al lui Dumnezeu.

Însă măcar deşi Fiu al lui Dumnezeu Îl mărturiseşte, dar nu ca Petru, pentru că Petru Fiu al lui Dumnezeu L-a mărturisit, ca pe un Dumnezeu adevărat, pentru aceasta se şi fericeşte, şi Biserica i se încredinţează. Iar Natanail ca pe un om gol pe Dânsul L-a mărturisit, care după dar pentru fapta cea bună s-a făcut Fiu al lui Dumnezeu.

Şi aceasta este arătată din ceea ce aduce pe urmă: "Tu eşti Împăratul lui Israil". Vezi, că încă n-a ajuns la cunoştinţa cea desăvârşită a Dumnezeirii celei adevărate a Celui Unul Născut? Pentru că crede că El este ca un om iubitor de Dumnezeu, şi ca un împărat al lui Israil. Iar de L-ar fi mărturisit cu adevărat Dumnezeu, nu L-ar fi numit pe El Împărat al lui Israil, ci împărat al tuturor, pentru aceasta nici nu se fericeşte ca Petru.

Drept aceea şi Domnul îndreptându-l pe el, şi aducându-l spre a înţelege ceva vrednic Dumnezeirii Lui, zice: "Veţi

vedea pe îngerii lui Dumnezeu suindu-se și pogorându-se peste Fiul omului". Nu Mă socoti, zice, om simplu, ci Stăpân al îngerilor, că celuia ce îngerii îi slujesc, nu este om gol, ci Dumnezeu adevărat.

Iar acestea s-au împlinit la Cruce, și la Înălțare, că mai înainte de vremea patimii înger din Cer L-a întărit pe El; și în mormânt înger,și la înălțare, precum Luca spune (Luca cap. 22 și 24; Fapte 1).

Iar oarecare smochin au înțeles Legea, ca ceea ce are roadă care îndulcește la puțină vreme, și cu asprimea păzirilor Legii, și cu lucrarea cea cu anevoie a poruncilor, ca cu niște frunze se acopere.

Deci zic, cum că a văzut Domnul pe Natanail, în loc de, vesel a căutat, și priceperea lui o a cunoscut, măcar deși era el încă sub Lege.

Iar tu și la aceasta pune mintea, de te îndulcești de unele ca acestea, că pe Natanail l-a văzut Domnul sub smochin, adică sub Lege, care însemnează, în lăuntru în lege, și adâncurile ei cercând, că de nu cerca adâncurile Legii, nu l-ar fi văzut pe el Domnul.

Să știi încă și aceasta,că Galileea se tâlcuiește "prăvălită jos". Deci a ieșit Domnul la latura cea prăvălită a lumii acesteia, sau și la firea cea omenească. Și fiind noi sub smochin, adică sub păcatul cel cu dulceață, la carele și iuțime nu puțină se află pentru căința, și muncile cele de acolo, ca un iubitor de oameni ne-a văzut, și ne-a ales pe noi care îl mărturisim pe El Fiu al lui Dumnezeu și Împărat al lui Israil celui ce vede pe Dumnezeu.

Iar de vom crește osârdia, și de mai mari vederi ne va învrednici pe noi, și vom vedea pe îngeri suindu-se la

înălţimea cunoştinţei Lui celei Duhovniceşti,şi pogorându-se iarăşi, pentru că nu ajung să înţeleagă Fiinţa cea necunoscută.

Încă şi în alt chip: Se suie cineva, când petrece întru cuvintele cele pentru Dumnezeirea Celui Unuia Născut. Şi se pogoară,când se îndeletniceşte întru cele pentru întrupare, şi pentru pogorârea în iad.

Capitolul 2

1,2,3,4."Şi a treia zi (A treia zi, după pogorârea lui Hristos din pustie. Zigadinos) nuntă s-a făcut în Cana Galileii şi era Muma lui Iisus acolo. Şi a fost chemat şi Iisus, şi ucenicii lui la nuntă. Şi sfârşindu-se vinul, zice Muma lui Iisus către dânsul: Vin nu au. Zice ei Iisus: Ce este mie şi ţie muiere ("Ce este nouă de nevoie aceasta, pentru care te rogi?"; "Care este ceea ce ne sileşte aşa pe noi?". Se poate încă şi în alt chip a se înţelege: "Ce este de Obşte Mie şi ţie?" Eu ştiu vremile cele cuviincioase pentru minuni, ca un Dumnezeu; Iar tu nu le ştii pe ele, ca un om. Şi nu i-a zis Maică, ci muiere, ca un Dumnezeu. Zigadinos)? Încă n-a venit ceasul meu".

Cheamă la nuntă pe Domnul, nu că văzuseră ei minuni, nici ca pe un oarecare mare, ci aşa simplu şi ca pe un cunoscut. Drept aceasta însemnând evanghelistul zice: Şi era mama lui Iisus şi fraţii Lui acolo. Deci precum pe fraţi, aşa şi pe Domnul L-au chemat.

Iar Domnul merge şi nu se leapădă de chemare, că nu căuta la vrednicia Sa, ci la folosul şi la facerea de bine a noastră. Că Cel ce n-a judecat cu nevrednicie a fi între slugi,

cu mult mai vârtos n-ar fi judecat cu nevrednicie a veni la nuntă.

Şi Îl îndeamnă pe Dânsul Mama spre facere de minuni, fiindcă luase mare semuire pentru puterea Lui şi de la zămislire şi de la Naştere. Că toate le păzea în inima Sa, şi dintru acestea socotea pe Fiul că poate mai presus de om. Că nu cu adevărat şi dintru a face Iisus şi alte minuni, s-a pornit Mama a-L îndemna pe Dânsul la aceasta, căci Copil fiind El nici o minune nu făcuse, că de ar fi făcut, la toţi ar fi fost vestit. Şi încă Mama şi de mărturiile lui Ioan îşi aducea aminte, care pentru Dânsul a mărturisit, şi a vedea acum şi ucenici mergând după El, şi dintru acestea toate semuia puterea Fiului.

Iar El îi bănuieşte Ei nu fără de cuviinţă, că de nu este, zice, vin, trebuia chiar aceia care nu au să vină şi să se roage, iar nu tu Muma. Că rugămintea cea de la ai Săi, sminteală se face celor ce văd, iar când chiar cei ce au trebuinţă se roagă, fără de presupus este lucrul.

Iar ceea ce zice: "Încă n-a venit ceasul Meu" o zice nu ca şi cum era supus silei vremilor, sau ceasuri pândea (căci cum putea zice aceasta de Făcătorul vremilor şi al veacurilor?) ci pentru că toate în vremea cea cuviincioasă le face. Deoarece necunoscut era încă, şi neştiut de cei mai mulţi, şi nici avea pe toţi ucenicii, ci încă nici cei de la nuntă nu-L ştiau pe Dânsul – că de ar fi ştiut pe Dânsul ei ar fi venit, şi L-ar fi rugat pentru vin -, fiindcă erau toate acestea, pentru aceasta zice: Încă n-a venit ceasul Meu, adică vreme cuviincioasă n-a sosit.

Dar iarăşi se împotriveşte tulburarea lui Arie, ispitindu-se să arate pe Domnul supus ceasurilor şi vremilor. Deci

cunoaşte, o, blestematule, că de era supus ceasurilor, cum dară a făcut minunea? Că trebuia după cuvântul tău, fiindcă slujeşte ceasurilor şi vremilor, şi ceasul lui încă n-a sosit, să nu poată să facă minunea. Deci dar nu slujeşte ceasurilor. Şi vezi cum nu până în sfârşit, nici întru toate se împotriveşte Maicii sale, ci bănuindu-i puţin, iarăşi rugămintea Ei plineşte, cinstindu-o pe Dânsa, şi chipuri nouă dându-ne ale cucerniciei celei către părinţi.

5.6.7.8."Zice muma lui slugilor: Orice va zice vouă, faceţi. Şi erau acolo şase vase de piatră, puse după curăţenia Iudeilor, care luau câte două sau trei vedre. Zice lor Iisus: Umpleţi vasele de apă, şi le-au umplut până sus. Şi zice lor. Scoateţi acum, şi aduceţi Nasului, şi ei i-au adus".

Slugilor zice Mama: orice va zice vouă, faceţi, ca mai multă să se facă cererea, venind aceia şi rugându-se (Aceeaşi înţelegere o are şi Zigadinos, cum că pricepând Muma scopul cuvântului Domnului, gătiţi spre ascultare pe slujitorii mesei îi face, în alt chip oarecum şi pe ei împreună rugători arătându-i), ca să se arate că nu era lepădarea pentru neputinţă, ci pentru ca să nu se pară că aleargă la facerile de minuni pentru fală şi mândrie deşartă.

Iar vasele cele de piatră erau trebuincioase pentru curăţenia Iudeilor. Că Iudeii mai în toate zilele se spălau, şi aşa mâncau. Adică de s-ar fi atins de lepros, de s-ar fi atins de mort, de s-ar fi împreunat cu muiere, ca nişte necuraţi de acelea fiind se spălau. Deci fiindcă Palestina era fără de apă, şi nu era cu putinţă a afla izvoare în multe locuri, umpleau totdeauna vasele de apă, ca să nu alerge la râuri, de se vor face cândva necuraţi.

Deci nu prost a zis: "după curăţenia iudeilor", ci ca să

nu presupună cineva din cei necredincioși, cum că drojdii oarecare erau rămase, apoi după ce s-a pus apa peste dânsele și s-au amestecat, s-a făcut vin subțire, arată, că niciodată acelea nu au fost vase de vin.

Oare nu putea și fără de a nu se umplea vasele de apă, a face vin dintru a nu fi nimic? Putea cu adevărat, ci în multe locuri scurtează mărimea minunilor, ca să fie mai lesne primite .

Încă, ca să aibă și pe slugi martori ai minunii, care au cărat apa în vase. Apoi și ca să cunoaștem și cum că El este, carele și umezeala viei apă cu adevărat fiind, în vin o preface.

Deci poruncește slugilor ca să arate Nașului gustarea nu fără de cuviință, ci ca să nu presupună vreunii cum că (nunta) adunare de bețivi era, și li se stricase lor simțirea, și ca cei ce erau stricați de beție, socoteau apa vin. Pentru aceasta ca să nu aibă loc un presupus ca acesta, Nașului celui ce este treaz îi încredințează gustarea. Pentru că unora care li s-a încredințat slujba aceasta, sunt treji foarte, ca cu rânduială și cu bună cuviință toate prin porunca lor să se facă.

Ci să ne rugăm ca acestea să se săvârșească și la noi acum, adică Nunta să se facă, care este unire a lui Dumnezeu cu sufletul nostru, până când suntem in Cana Galileii, în locul zic al acestei de jos și prăvălite lumi, care alte ori alt fel se prăvălește, și prăvălește.

Iar Nunta aceasta fără de venirea lui Hristos și a Mamei Lui, și a ucenicilor, nu se face. Că de nu va crede cineva în Hristos, Carele din Maria S-a născut, și prin Apostoli a grăit, cum se va uni cu Dumnezeu?

Deci să vedem ce minune face Domnul la o nuntă ca aceasta, şi la o unire ca aceasta a lui Dumnezeu cu sufletul. Apa în vin o preface cele şase vase de piatră ale noastre le umple.

Iar apă vei înţelege apătoşarea şi umezeala, şi risipiciunea noastră în viaţă şi în dogme.

Iar şase vase pe cele cinci simţiri, prin care în fapte greşim. Şi al şaselea vas, pe partea cea cuvântătoare, prin care în dogme greşiţi ne aflăm.

Deci Domnul nostru Iisus Hristos, cuvântul cel evanghelicesc zic, vindecând greşalele noastre, ceie din fapta bună cea lucrătoare, şi cele din cea dogmaticească, adică privitoare, pe cea întru acestea apătoşare şi lesnicioasă risipiciune în vin o schimbă, în viaţa zic şi cuvântarea ceea ce întăreşte şi veseleşte. Şi aşa se umplu cele şase vase ale noastre de această bună băutură, adică şi simţirile, ca să nu greşim în fapte, şi socoteala ca să nu ne poticnim în dogme.

Şi ia aminte că vasele cele de piatră pentru curăţenia Iudeilor stau acolo, pentru că Iuda se zice "mărturisire", şi se curăţeşte cel ce se mărturiseşte prin cele cinci simţiri, prin care mai înainte a păcătuit. Ochiul a văzut rău, dar ochiul iarăşi lăcrimează la mărturisire, şi aşa se face spre curăţenie. A auzit urechea cântece curveşti, dar iarăşi se pleacă spre graiuri ale Gurii lui Dumnezeu;aşa şi celelalte cinci simţiri. Iar partea cea cuvântătoare greşeşte în dogme, dar iarăşi curăţeşte răutatea cea mai dinainte, spre a dogmatiza drept mutându-se.

Iar vase de piatră sunt, sau pentru că din pământ este alcătuirea noastră, sau pentru că se cuvine a fi tari cele ce

vor să fie vase primitoare de acest fel de vin, și cu anevoie risipite. Vas de piatră era partea cea cuvântătoare a lui Pavel,și când gonea, că râvnitor era obiceiurilor celor părintești mai mult decât toți cei de o vârstă cu dânsul (Fapte 22), și când propovăduia, că atâta avea puterea cea întru cuvinte, cât și Licaonenii l-au socotit că este Hermes, fiindcă el era ispravnic al cuvântului. (Fapte 14).

9,10."Și după ce a gustat Nașul apa ce se făcuse vin, (și nu știa de unde este, iară slugile care scosese apa știau), strigă pe mirele Nașul, și zice lui: Tot omul întâi vinul cel bun pune, și dacă se îmbată, atuncea cel mai prost. Tu ai ținut vinul cel bun până acum".

Unul nu pe slugi întreabă, ci pe Mire. Pentru care pricină? Cu iconomie Dumnezeiască cu adevărat. Că de ar fi întrebat pe slugi, cu adevărat ar fi descoperit minunea, și nimeni nu i-ar fi crezut pe dânșii, că era începătura minunilor, și încă nimeni nu socotea ceva mare pentru Hristos. Pentru aceasta măcar de ar fi spus slugile minunea, nimeni nu i-ar fi crezut. Iar mai pe urmă când și alte minuni a arătat, voia și aceasta să se creadă, și câte puțin slugile către toți spunând aceasta, erau să se pară credincioși. Pentru aceasta a iconomisit Domnul a nu se întreba slugile, ci Mirele.

Și n-a făcut vin fiecum, ci și preabun. Că întru acest fel sunt minunile lui Hristos, cu mult mai bune decât cele ce prin fire se săvârșesc.

Deci dară cum că apa vin s-a făcut, martori sunt slugile cele ce au scos apa, iar cum că preabun s-a făcut, Nașul. Care toate, vremea trecând, voia să se propovăduiască, și să se încredințeze mai cu întărire către ascultători.

Și poți să înțelegi vin pe cuvântul cel evanghelicesc, iar

apă pe toate cele mai înainte de Evanghelie, pentru că mai apătoase erau, și către săvârșirea cuvântului nu ajungea. Precum să zic, multe Legi a dat omului Domnul: Una cea din Rai; a doua cea din vremea lui Noe; a treia cea din vremea lui Avraam a tăierii împrejur; a patra cea prin Moisi; a cincea cea prin prooroci. Deci toate acestea către puterea și adevărul Evangheliei asemănându-se, apătoase sunt, dacă cineva prost pe ele și după slovă le va înțelege. Iar dacă adâncindu-se cu Duhul va pricepe cele ascunse, va afla apa vin făcută. Pentru că cele se simplu se zic, și după slovă se înțeleg de cei mulți, apă fiind, cu adevărat cel ce Duhovnicește le judecă, le va afla vin preabun, mai pe urmă bându-se, și păzindu-se de Mirele Hristos, fiindcă și în vremile cele mai de pe urmă s-a arătat Evanghelia.

11."Acest început al minunilor l-a făcut Iisus, în Cana Galileii, și și-a arătat slava sa, și au crezut întru el ucenicii lui".

Cum că după botez a început minunile Domnul, și mai înainte am zis, dar se vede că și cea întâi minune aceasta a făcut a vinului. Că zice: "Aceasta a făcut începătură minunilor".

Dar va zice cineva, cum că măcar deși este aceasta începătură a minunilor, dar nu a tuturor, ci a celor din Cana Galileii. Că multe minuni, zice, făcând în Cana, aceasta este începătură. Acestea adică ar fi zis cineva.

Iar noi măcar că multe avem spre a arăta, cum că și a tuturor minunilor este începătură. Că aceea ce zice: "Și-a arătat slava Sa" și aceea: "Au crezut întru El ucenicii Lui" arată cum că altă minune mai înainte de aceasta n-a făcut, căci din aceasta Și-a arătat slava Sa.

Dar însă nu ne prigonim, sau aceasta mai înainte, sau alta s-a făcut.

Dar oare cum Şi-a arătat slava sa? Pentru că nici luau aminte mulţi la cele ce s-au făcut, nici înaintea norodului s-a făcut. Însă măcar deşi nu atunci, dar mai pe urmă vrea să audă toţi minunea, drept aceea şi până acum se istoriseşte, şi nu s-a tăinuit.

Iar aceea ce zice: "Au crezut în El ucenicii Lui" aşa s-o înţelegi, adică, credinţă mai multă şi mai întărită au luat către El, fiindcă şi mai înainte cu adevărat credeau, dar nu aşa cu întărire.

12-17."După aceasta s-au pogorât în Capernaum, el şi Muma lui, şi fraţii lui, şi ucenicii lui, şi acolo au şezut nu multe zile. Şi era aproape paştile Iudeilor, şi s-a suit Iisus în Ierusalim, şi a aflat în biserică pe cei ce vindeau boi, şi oi, şi porumbi, şi pe schimbătorii de bani şezând. Şi făcând bici de ştreanguri, pre toţi i-a scos din biserică, oile şi boii, şi schimbătorilor a vărsat banii, şi mesele le-a răsturnat, şi celora ce vindeau porumbi le-a zis: Luaţi acestea de aicea, şi nu faceţi Casa Tatălui meu, casă de neguţătorie. Şi şi-au adus aminte ucenicii lui, că este scris: Râvna casei tale, m-a mistuit pe mine".

Se pogoară Domnul în Capernaum pentru nici o trebuinţă alta, fără numai ca să aşeze pe Mama Lui acolo, ca să n-o poarte după Sine pretutindenea. Căci fiindcă pentru nuntă a venit în Cana, după ce a trecut nunta, aduce înapoi pe Mumă la casa Ei, cea din Capernaum. Şi aceasta este arătată cum că pentru această pricină S-a pogorât în Capernaum, dintru aceea, că nici multe zile n-a şezut acolo, nici minuni întru el nu a făcut. Că cu necredinţă se aflau către Dânsul

cei ce locuiau în orașul acela, pentru aceasta și în alt loc Domnul îl ticăloșește pe el.

Iar prin ceea ce zice Evanghelistul că "aproape erau paștile" (Mat. 11; Luca 10), arată că nu cu multe zile mai înainte de paști S-a botezat.

Iar după ce se suie în Ierusalim, face lucru plin de multă stăpânire, că pe cei ce vindeau Oile și boii, îi scoate afară.

Iar dacă și Matei zice de aceasta că a făcut Iisus, să știi că nu o dată aceasta a făcut, ci aceea de care pomenește Matei a făcut-o aproape de patimă, iar aceasta de acum de care povestește Ioan, când a început minunile, pentru aceasta aicea ușor a zis: "Nu faceți Casa Tatălui Meu casă de neguțătorie", că începătură a minunilor era atuncea, și încă nu avea El atâta îndrăzneală din arătarea minunilor. Iar acolo, la Matei zic, "Nu faceți - zice – peșteră de tâlhari", că arătat tâlhari pe dânșii i-a numit, ca cei ce dobândeau din agonisele nedrepte.

Căci când cineva pentru lucru ce este de puțin preț, cere mult preț, și de la săraci poate și de la văduve adună agoniseala, (că mai de multe ori aceștia sunt cei ce cumpără cele trebuincioase), ce alta face? fără numai lucru de tâlhar, fiindcă din nevoile altora face câștiguri?

Și pentru care pricină cu totul îi și scoate afară din biserică pe unii ca aceștia? Nu fără de socoteală, și fiindcă vrea sâmbăta s-o tămăduiască, și să dezlege Legea, ca să nu se pară că este potrivnic lui Dumnezeu, îndreptară aicea pe o părere ca aceasta. Că cela ce a arătat atâta râvnă pentru casă, n-ar fi lepădat pe stăpânul casei pe Dumnezeu. Că nu simplu i-a scos, ci și cu ștreang împletit bătând (– Se cuvine a ști că, făcând ștreang, Domnul nu a bătut pe oameni, ci

numai i-a înfricoşat, iar în oi şi în boi a dat şi i-a scos. Zigadinos), şi răsturnând mele, şi banii schimbătorilor vărsând, şi de lucru primejdios apucându-se.

Deci cela ce se arunca pe sine întru primejdie pentru casa lui Dumnezeu, n-ar fi dezlegat Legea lui Dumnezeu ca un împotrivnic lui Dumnezeu, ci cu adevărat pentru că era Fiu, şi avea stăpânire deopotrivă cu Dumnezeu pe Tatăl Carele şi legea cea pentru sâmbătă o a dat. Drept aceea nici a zis "Casa lui Dumnezeu", ci "Casa Tatălui Meu", arătând că stăpâneşte, ca un Fiu, pe toate cele ale Tatălui.

Iar schimbătorii de bani sunt cei ce vindeau banii cei mici, pe care Elinii îi numeau "Colivi", iar Romanii "Numini".

Mulţi şi din Arhierei păcătuiesc unele ca acestea, precum atuncea preucupeţii, boii vânzându-i în biserică, zic adică pe cei ce strălucesc cu cuvântul învăţăturii neapărându-i, ci dându-i celor ce voiesc să le facă rău.

Ci şi Oile, pe norodul cel mai prost şi de Obşte; şi porumbeii, darurile cele Duhovniceşti zic, vânzându-le; şi pe cei ce dă mai mult, la treptele cele mai mari punându-i, pe care Domnul îi scoate afară din biserică, nevrednici de Arhierie judecându-i.

Ci şi dacă cineva ban, adică dogmă şi cuvânt vinde, şi poate dascăl fiind nu vesteşte cuvântul de nu are dobândă, şi masa acestuia o răstoarnă Domnul, scaunul zic învăţăturii, şi cuvântul, pe carele acela îl ţine pentru răutate, şi nu-l dă tuturor, pe carele Domnul Iisus îl varsă pentru iubirea de oameni, şi noroadelor îl dă, pe acela adică scoţându-l din începătorie, iar pe altul vrednic aşezând pe scaunul învăţăturii.

"Şi şi-au adus aminte ucenicii că este scris: Râvna casei

Tale M-a mâncat pe Mine", pentru că, câte puțin sporirea cea spre mai bine luând, de acum și de Scripturi îți aduc aminte, și de acolo mărturiile luând, mai încredințată cunoștința cea pentru Hristos o întăresc întru ei.

18-22-"Răspuns-au Iudeii, și i-au zis lui: Ce semn ne arăți nouă, că faci acestea? Răspuns-a Iisus, și le-a zis lor: Stricați Biserica aceasta, și în trei zile o voi ridica. Și au zis Iudeii: În patruzeci și șase de ani s-a zidit biserica aceasta, și tu în trei zile o vei ridica? Iar el zicea pentru Biserica trupului său. Deci pentru aceasta când s-a sculat din morți și-au adus aminte ucenicii lui, că aceasta zicea lor, și au crezut scripturii și cuvântului carele zisese Iisus".

Fiindcă vedeau Iudeii pe Domnul cu multă stăpânire făcând acestea, și zicând: "Casa Tatălui Meu n-o faceți casă de neguțătorie", zic: Încredințează-ne pe noi prin oarecare semn, cum că ești Fiu al lui Dumnezeu, și cum că de acolo ești trimis. Că de unde este arătat că tată al Tău este Domnul casei acesteia?

Iară El întunecos le răspunde lor. "Stricați – zicând – biserica aceasta", pe trupul Său cu adevărat zicând, fiindcă întru El locuia toată Dumnezeirea Acelui Unuia Născut. Iar zicând "Stricați" nu îi îndemna pre ei spre turbarea de ucidere" Să nu fie! Ci fiindcă știa că vor să facă aceasta fără de zăbavă, aceasta ce era să se întâmple, umbros o arată.

Audă și Arienii, cum Domnul și Stricătorul morții zice: "O voi ridica"; că n-a zis "o va ridica Tatăl", ci "o voi ridica Eu" pe a Sa putere folosind-o, și neavând trebuință de alta de afară.

Iar Iudeii părându-li-se că zice El pentru biserica cea neînsuflețită, îl iau pe El în râs. Că în patruzeci și șase de

ani, zic ei, fiind zidită, cum zici tu în trei zile să o ridici?

Şi se cuvine a şti,că,atunci când s-a zidit biserica întâi de Solomon, în douăzeci de ani toate fără de lipsă s-au săvârşit. Iar mai pe urmă după robie luând evreii stăpânire să o zidească, au început în vremea împărăţiei lui Chir să o zidească de-a doua oară, apoi împiedicându-se de cei ce le zavistuiau lor, au îndelungat zidirea până la împărăţia lui Artaxerxe. Şi în vremea acestuia toată voia dobândind, cu multă osârdie au putut de au săvârşit lucrul, când se şi povesteşte că zidind Iudeii, cu o mână ţineau suliţa şi cu alta unealta de zidire, întru atâta de multă frică erau, temându-se de locuitorii cei de aproape, de Idumei, nu de Perşi, că de la aceia, precum am zis, adică de la Perşi, toată voia luaseră.

Deci această zidire, cea după robie, zic ei că s-a făcut în patruzeci şi şase de ani, fiindcă s-au împiedicat Iudeii, şi pentru aceasta au îndelungat-o de la împărăţia lui Chir, până la a lui Artaxerxe.

Şi nu este lucru de mirare dacă Iudeii n-au înţeles, fiindcă nici ucenicii. Pentru că două cauze prea mari îi împiedicau pe ei, una adică, cea pentru înviere, cu anevoie de înţeles fiind, iar mai vârtos cu totul neştiută de ei. Iar alta, că Dumnezeu era cel ce locuia în trup.

"Iar după înviere au înţeles ucenicii, şi au crezut Scripturii". Cărei Scripturi? Tuturor şi cu adevărat celeia ce spune pentru înviere, iar prea arătat ceia ce zice: "Nu vei lăsa sufletul meu în iad" (Psalm 15, 10; Isaia 53) şi celeilalte: "Domnul voieşte să-L curăţească pe El de Rană, şi să-I arate lui lumină". Că prea arătat aceste Scripturi pentru înviere spun.

Iar Apollinarie de aici se ispitește să afle ajutor eresului său, pentru că voind el să întărească cum că neînsuflețit a fost trupul Domnului, zice că de vreme ce biserică se numește trupul,iar biserica este neînsuflețită,deci neînsuflețit a fost și Acela. O, trăznitule și măiestrule! Dar tu și lemne și pietre vei face trupul Domnului, fiindcă din acestea este biserica. Dar câmi auzi pe Domnul zicând: "Acum sufletul Meu s-a tulburat" (Ioan 12, 27) și cum că "Stăpânire am să-Mi pun sufletul Meu" (Ioan 10), cum înțelegi acestea? Iar de zici că nu s-au grăit acestea pentru sufletul cel cuvântător și înțelegător, unde vei pune aceea ce zice: "Părinte,în mâinile Tale încredințez Duhul meu?" Că nu cu adevărat și aceasta o vei înțelege pentru sufletul cel necuvântător. Iar aceea ce zice: "Nu vei lăsa sufletul meu în iad",ce ți se pare ție?Ci tu adică pierde-te împreună cu ai tăi.

Capitolul 3

23,24,25 (Cap.2)."Și când era în Ierusalim la praznicul Paștilor, mulți au crezut întru numele lui, văzând semnele cele ce făcea. Iar însuși Iisus nu se încredința pre sineși lor, pentru că el îi știa pre toți, și nu avea trebuință, ca cineva să mărturisească pentru om, că el știa ce era în om."

Cap.3,vers.1,2-"Și era un om din Farisei,Nicodim numele lui, boier al Iudeilor. Acesta a venit către Iisus noaptea, și i-a zis lui: Rabbi, știm că de la Dumnezeu ai venit învățător, că nimeni nu poate aceste semne să facă care tu faci, de nu va fi Dumnezeu cu dânsul".

S-a părut că unii cred in numele lui Iisus, când era la Praznic, dar nu era întărită credința lor, pentru că la puțină

vreme lipindu-se de Hristos,nu ca de un Dumnezeu, ci ca de un om insuflat de Dumnezeu, iarăşi cădeau şi din însăşi această puţină credinţă.

Iar cum că în acest fel era, arătat este din cele de pe urmă. Că Însuşi Iisus nu se încredinţa–zice–pe Sineşi lor, nici ca unor cu adevărat credincioşi toate dogmele le încredinţa, fiindcă cerca inimile lor, şi ştia ce era în ele pentru El, că nu era tăinuit de Dânsul ce fel era gândul în fiecare om, care se părea că crede.

Şi Nicodim chiar era aşa, că a crezut şi acesta lui Iisus. Şi se vede că zicea către Iudei pentru Domnul, cum că se cuvine cu cercarea şi cu cercetarea să-L osândească pe El. Încă şi după Cruce multă purtare de grijă şi osârdie spre îngropare arată.

Dar încă nu precum trebuia a crezut,ci încă de neputinţa Iudaicească ţinându-se, noaptea vine către Iisus pentru frica Iudeilor, şi Învăţător pe El Îl numeşte, ca pe un om gol, că această socoteală avea pentru Dânsul, pentru aceasta şi aduce pe urmă: "Că nimeni nu poate acestea să le facă, de nu va fi Dumnezeu cu dânsul". Vezi? Că vine la Iisus ca la un om prooroc şi de Dumnezeu iubit?

Ce dar Domnul? Nu-l mustră pe el cu certare, nici nu-i zice pentru ce dar vii noaptea către Învăţătorul cel ce este trimis de la Dumnezeu ? Pentru ce nu întru arătare? Nimica din acestea nu zice, ci blând cu dânsul pentru lucruri Dumnezeieşti şi înalte vorbeşte.

Şi însemnează, că multe minuni făcând Hristos, nici una din acestea evanghelistul acesta nu le spune,sau pentru că s-au zis de alţi evanghelişti, sau pentru că întrec povestirea cea de osebi pentru fiecare.

"Răspuns-a Iisus și i-a zis lui: Amin, amin grăiesc ție, de nu se va naște cineva de sus, nu va putea vedea împărăția lui Dumnezeu".

Cele ce s-au zis de Mântuitorul către Nicodim, se par că n-au nici o unire cu cele ce a zis Nicodim, dar celui ce va lua aminte, multă unire i se va arăta. Căci fiindcă Nicodim avea socoteală proastă pentru Hristos, cum că este învățător, și cum că Dumnezeu este cu dânsul, zice Domnul către el, că cu cuviință ai acest fel de socoteală pentru Mine, pentru că încă nu te-ai născut de sus, adică de la Dumnezeu cu naștere Duhovnicească,ci încă trupește ești,și cunoștința pe care o ai pentru Mine nu este Duhovnicească, ci sufletească și omenească.

Iar Eu îți grăiesc ție, că și tu, și altul ori carele, de nu de sus și de la Dumnezeu vă veți naște, și socoteala cea cuviincioasă pentru Mine veți lua, afară de împărăție sunteți.

Că nașterea cea prin botez, luminare făcând în suflet, dă a vedea,adică a înțelege împărăția lui Dumnezeu, adică pe Cel Unul Născut Fiu al Lui. Că precum înțelepciune a lui Dumnezeu este Fiul, așa cu adevărat și împărăție a lui Dumnezeu El se zice. Iar pe această împărăție nu o va vedea cineva, adică nu o va înțelege–o, Nicodime–de nu se va naște de la Dumnezeu.

Deci și tu fiindcă nu te-ai născut încă Duhovnicește, pentru aceasta nu mă vezi pe Mine Cel ce sunt împărăția lui Dumnezeu, precum se cuvine, ci proastă socoteală ai pentru Mine.

4."Zice către el Nicodim: Cum poate omul să se nască fiind bătrân? Au doară poate a doua oară să intre în pântecele maicii sale, și să se nască? Răspuns-a Iisus: Amin,

amin grăiesc ție, de nu se va naște cineva din apă și din Duh,nu va putea să intre în împărăția lui Dumnezeu" (Cuvântul se înțelege pentru cei ce au fost după ce S-a botezat Hristos, că de atunci s-a început nașterea cea de-a doua. Deci și Apostolii s-au născut a doua oară prin apă de la Ioan. Iar prin Duhul când S-a pogorât peste ei în chip de limbi de foc. Iar unii din cei ce au fost aproape de vremile Apostolilor scriu că Hristos a botezat pe Petru, și pe Născătoarea de Dumnezeu. Iar Petru pe toți Apostolii (Zigadinos).

Auzind Nicodim lucruri mai mari decât învățătura omenească,se spăimântează și pătimind patimă omenească,întreabă:"cum poate?" care este semn de necredință. Că unde nu este credință, acolo este " cum aceasta?" și "pentru ce aceasta?". Drept aceea și vrednice de râs sunt cuvintele lui Nicodim, că n-a luat în minte nașterea Duhovnicească, ci de pântece trupesc pomenește. Că după ce a auzit: "De nu se va naște cineva de sus" a socotit că "de sus" așa se zice, adică "dintru început, de a doua oară", întrucât ceea ce zice să fie întru acest fel: De nu se va naște cineva dintru început și de a doua oară. Pentru aceasta dar zice: Cum poate bătrân fiind, a doua oară să intre în pântecele maicii sale?

Că două erau cele ce îl făceau pe el de nu se dumirea: nașterea cea Duhovnicească, și împărăția, că nici numele împărăției cerurilor nu s-a auzit vreodată la Iudei.

Însă acum pentru naștere nu se dumirește, pentru aceasta și Hristos mai arătat lui chipul nașterii celei Duhovnicești îi descopere: "De nu se va naște cineva din apă și din Duh" zicând. Că îndoit fiind omul din suflet, și din trup, îndoit are și chipul nașterii. Că apa văzând luându-se, spre

curățirea trupului se înțelege, iar Duhul nevăzut împreună alergând, spre a doua naștere a sufletului celui nevăzut se înțelege.

Iar de întrebi cum apa poate să nască? Te voi întreba și eu cum sămânța apoasă fiind și ea, poate de se face în om? Deci precum la sămânța cea trupească toate sunt ale darului lui Dumnezeu, așa și la Botez, apă este pusă înainte,dar Duhul le lucrează pe toate,și cea prin rugăciuni chemare.Iar mai vârtos venire a lui Dumnezeu, că ale îngropării și ale învierii semne, și chip în apa aceasta se săvârșesc. Cele trei afundări sunt semne ale îngropării celei de trei zile. Apoi iese omul, precum Domnul, mai strălucită și mai luminoasă purtând haina nestricăciunii, și stricăciunea în apă afundând-o.

6,7,8."Ce este născut din trup, trup este, și ce este născut din Duhul, Duh este. Nu te mira că ți-am zis ție, că se cade vouă a vă naște de sus. Duhul unde voiește suflă, și glasul lui îl auzi, dar nu știi de unde vine, și unde merge, așa este cu tot care este născut din Duhul".

Depărtând Domnul pe Nicodim de la nașterea cea trupească, zice, "Ce este născut din trup, trup este, iar ce este născut din Duhul, Duh este". Adică Duhovnicesc este omul care este născut prin botez. Că "Duh" în loc de "Duhovnicesc"ești dator a înțelege,că nu Duh Dumnezeiesc se face cel ce s-a botezat, el pe cea întru Duhul punere de fii și dar și cinste luând, se învrednicește de a fi Duhovnicesc.

Și văzând pe Nicodim încă tulburându-se, zice: "Nu te mira". Apoi prin pildă simțită se ispitește să-l învețe pe el. "Că Duhul zice-unde voiește suflă": de la Vânt, zice, cunoaște cele mai mari, că Vântul (căci pe acesta îl zice

"Duh" aici) unde voieşte suflă, şi sunetul lui îl auzi, dar însă nu ştii mergerea lui, că neţinut este şi neoprit, şi după firească stăpânire ori în ce parte are mişcare.

Iar aceea, adică "unde voieşte suflă" o zice nu ca şi cum Vântul este voitor şi are voinţă, ci, precum am zis, voind să arate stăpânirea cea neoprită şi mişcarea ce este la dânsul din fire.

Deci dacă pe Vântul, adică pe duhul acesta ce este supus simţirii nu-l ştii, cum, şi de unde se află, cum pe cea de la Dumnezeiescul Duh a dona naştere o iscodeşti?

Dacă duhul acesta nu se poate opri, cu mult mai vârtos darul Duhului Sfânt nu se va supune sub legi fireşti.

Ruşineze-se Macedonie luptătorul de Duh,şi mai înainte de acesta Eunomie. Acela adică rob făcând pe Duhul, măcar că a auzit aici că "Vântul unde voieşte suflă", cu mult mai vârtos dar Duhul mai volnică va avea mişcarea, şi unde voieşte, şi cum voieşte, va lucra.

Iară Eunomie însăşi acestea mai înainte greşind, şi zidire zicând pe Duhul,şi încă obrăznicind că aşa il cunoaşte pe Dumnezeu, precum însuşi pe sine.

Asculte dar, că nici mişcarea Vântului, şi pornirea nu o ştie. Cum dar îndrăzneşti de zici că cunoşti Fiinţa lui Dumnezeu? O, răzvrătitule!?!

9-12"Răspuns-a Nicodim, şi i-a zis lui: Cum pot să fie acestea? Răspuns-a Iisus şi i-a zis lui: Tu eşti învăţătorul lui Israil, şi nu le ştii acestea ? Amin, amin grăiesc ţie, că ce ştim, grăim, şi ce am văzut, mărturisim, şi mărturia noastră nu o primiţi. Dacă cele pământeşti vi le-am spus vouă, şi nu credeţi, cum veţi crede de vă voi spune cele Cereşti ?"

Încă întru prostimea Iudaicească se află Nicodim, pentru

aceasta întreabă iarăşi "cum pot să fie acestea?" Drept aceea şi Domnul arătându-i lui că din prostime grăieşte acestea, zicând: Tu învăţător fiind al lui Israil, de îţi vei aduce aminte de minunile cele preaslăvite din Scriptura cea veche pentru facerea omului, şi celelalte, cum s-au făcut, cum din coastă muierea, cum semnele cele din Egipt, cum cele din Marea Roşie, cum sterpe au născut, şi celelalte asemenea, de vei socoti acestea, ca un învăţător al lui Israil, nici pentru cele ce grăiesc Eu acum nu vei fi necredincios.

Însă Eu cu ce ştiu grăiesc şi ce am văzut, adică prea adevărat am cunoscut (că nu vedere trupească însemnează aceasta ce zice: "am văzut", ci cunoştinţă prea adevărată); dar voi mărturia noastră, adică a Mea, nu o primiţi. Iar acestea le zice Domnul nu către Nicodim, ci către neamul Iudeilor abătând cuvântul care până în sfârşit n-au crezut.

Deci dacă cele pământeşti v-am spus vouă, şi nu credeţi, adică, dacă pentru a doua naştere ceea ce se face prin Botez v-am spus vouă, şi n-aţi primit, ci aţi întrebat "cum"?

Iar "pământească" pe această naştere o numeşte, ca ceea ce se săvârşeşte pe pământ spre facerea de bine a oamenilor celor de pe pământ. Că măcar deşi cerească este după dar şi după cinste, dar însă pe pământ fiind ne botezăm.

Deci dacă pentru această pământească naştere spunând, v-am aflat pe voi că nu credeţi, pentru naşterea cea Cerească care este negrăită, cu care Eu Fiul Cel Unul Născut M-am Născut de la Tatăl, auzind voi, cum veţi crede?

Iar oarecare pământească au înţeles pe pilda Vântului, întrucât să fie ceea ce se zice întru acest fel: Dacă pildă de la cele pământeşti v-am dat vouă, şi nici aşa nu v-aţi încredinţat, cum veţi putea înţelege cele mai înalte?

13."Şi nimeni nu s-a suit în cer, fără numai Cel ce s-a pogorât din cer, Fiul omului, care este în Cer."

Nici cuvântul acesta nu se arată să aibă vreo unire cu cele mai înainte de el, iar dacă cineva cu de-amănuntul va privi socoteala Domnului, se va arăta că foarte se uneşte cu cele mai înainte de el. Căci fiindcă învăţător şi prooroc a numit pe Domnul Nicodim,"Nu Mă socoti–zice–că sunt de pe pământ ca un prooroc, trimis de la Dumnezeu ca să învăţ, ci de sus Mă socoteşte cum că M-am pogorât, ca Fiu,nu cum că sunt de pe pământ.Că nimeni din Prooroci nu s-a suit în Cer, numai Eu Unul Mă voi sui, precum M-am şi pogorât.

Iar auzind că Fiul Omului S-a pogorât din Cer, să nu socoteşti, că trupul s-a pogorât din Cer, că aceasta este a lui Apolinarie, carele a dogmatizat cum că Hristos avea trupul din Cer, şi prin fecioara a trecut ca printr-un Solin. Ci fiindcă unul era ipostasul, adică o faţă era Hristos, din două firi alcătuit, pentru aceasta numirile cele ale omului se zic la Cuvântul, şi iarăşi cele ale Cuvântului se adaugă la om. Aşa şi aici, Fiul Omului se zice că s-a pogorât din cer fiindcă una este faţa, şi unul ipostasul.

Apoi ca nu după ce ai auzit că "s-a pogorât",să socoteşti, cum că fiindcă s-a pogorât nu este de-aceea în cer, zice: "Carele este în Cer". Că nu pentru că ai auzit că "S-a pogorât" să socoteşti că nu sunt Eu acolo, ci şi aici sunt de faţă trupeşte, şi acolo sed împreună cu Tatăl ca un Dumnezeu.

"Şi precum Moise a înălţat şarpele în pustie,aşa se cade a se înălţa Fiul omului, ca tot cel ce crede în el, să nu piară, ci să aibă viaţă veşnică".

După ce a spus mai înainte pentru a doua naştere a Botezului, zice de-aceea şi pentru facerea de bine ce ni s-a făcut nouă prin Cruce.

Că Crucea şi Moartea ne este nouă pricinuitoare de darul cel prin Botez, de vreme ce când ne botezăm pe moartea Domnului o închipuim.

Şi nu zice arătat, că voi să Mă răstignesc, ci pomeneşte de şarpe şi de Istoria cea veche. Una adică, învăţându-ne pe noi, că rudenie sunt cele vechi cu cele noi, şi Unul şi acelaşi este Punătorul de lege al legii celei vechi şi al celei Noi, măcar deşi Marcion şi Manent, şi cealaltă ceată a unora ca acestora eretici leapădă pe Legea cea Veche, zicând, că aceasta este punere de lege a ziditorului celui rău. Iar alta şi arătându-ne nouă, că dacă la chip de şarpe de aramă căutând Iudeii scăpau de moarte, cu mult mai vârtos noi la Cel Răstignit căutând şi crezând vom scăpa de moartea cea sufletească.

Şi vezi închipuirea asemănându-se cu adevărul: Acolo era asemănare de şarpe, care chip adică de fiară avea, iar veninul nu avea;aşa şi aici om este Domnul,dar de veninul păcatului slobod,fiindcă întru asemănare a trupului păcatului a venit (Romani 8, 3), adică întru asemănare de trup ce este supus sub păcat, iar nu trup al păcatului a fost.

Şi atunci cei ce vedeau, de trupească, iar noi de sufletească moarte scăpăm. Şi atuncea muşcări de şerpi vindeca cel spânzurat, iar acum răni ale balaurului celui gânditor tămăduieşte Hristos.

Iară "a se înălţa" auzind, să înţelegi "a se spânzura", că întru înălţime s-a spânzurat, ca şi aerul să sfinţească. Cel ce a sfinţit pământul prin a umbla pe dânsul. Să înţelegi încă şi "a se slăvi", căci cu adevărat înălţime şi Slavă a lui Hristos

s-a făcut Crucea, pentru că întru ceea ce se părea că s-a osândit,întru aceasta a osândit pe stăpânitorul lumii acesteia.

Adică cum am zice, Adam după dreptate a murit, pentru că a greşit. Domnul fără de dreptate a murit, pentru că n-a greşit. Deci până la răstignirea Domnului, după dreptate stăpânea peste oameni moartea, iar după ce s-a aflat Domnul fără de păcat, ce dreptate de-aceea avea diavolul asupra Lui ca să-L omoare pe El? Pentru aceasta fiindcă fără de dreptate s-a omorât, a biruit pe cel ce L-a omorât pe Dânsul, şi aşa a izbăvit şi pe Adam din moartea ceea ce după dreptate era asupra lui, ce a celuia ce a greşit.

Încă şi în alt chip, două erau cele ce stăpâneau neamul omenesc: dulceaţa şi întristarea, deci prin amândouă acestea trecând Domnul, S-a aflat nebiruit.Că L-a bântuit pe El mai înainte în munte ispititorul prin dulceaţă, dar după ce L-a aflat neprins de aceasta, mai pe urmă a adaos meşteşugirea cea mare, întristarea, ca măcar prin aceasta să-L biruiască pe El, şi pentru aceasta a pornit toate asupra Lui: pe ucenici a se lepăda, pe ostaşi a-L batjocori, pe cei ce treceau pe aproape a-L huli, şi în scurt pe Iuda a-L omorî. Dar şi aşa L-a aflat pe El nebiruit, că n-a putut pe Cruce prin întristare să plece pe Domnul să urască pe cei ce-L răstigneau, ci iarăşi îi iubea şi se ruga pentru dânşii zicând: "Părinte, nu le socoti lor păcatul acesta" Luca 23.

Vezi cum a biruit întru ceea ce se părea că se biruieşte? Aşa dar şi înălţare a Lui, şi Slavă s-a făcut Crucea.

16.17."Că aşa a iubit Dumnezeu lumea, cât şi pe Fiul său cel Unul născut l-a dat, ca tot cel ce crede întru el, să nu piară,ci să aibă viaţă veşnică, că n-a trimis Dumnezeu pe Fiul său în lume,ca să judece lumea,ci ca să se mântuiască

lumea prin el".

Multă este mărimea dragostei lui Dumnezeu spre lume, şi atâta, cât nu înger, nu prooroc a dat, ci pe Fiul Său, şi pe Acesta Unul Născut fiind.

Că şi înger de ar fi dat, nici aşa n-ar fi fost mic lucru. Pentru ce? Pentru că îngerul este slugă credincioasă a Lui şi slujitor, iar noi vrăjmaşi şi potrivnici.

Iar acum fiindcă a dat pe Fiul,care covârşire a dragostei a lăsat? Iarăşi, de ar fi avut mulţi fii, şi ar fi dat unul, şi acesta era prea mare lucru, iar acum pe Cel Unul Născut l-a dat, deci oare este cu putinţă a lăuda după vrednicie bunătatea?

Iar Arienii zic cum că "Unul Născut" se numeşte pentru că numai El Unul s-a făcut şi s-a zidit de Dumnezeu, iar celelalte toate-de El. Către care drept şi adevărat este cuvântul, cum că de s-ar fi numit "Unul Născut" fără de a se zice "Fiu",ar fi avut cuvânt meşteşugoasa voastră aflare, iar acum fiindcă "Fiul Unul Născut" se zice, nu lasă aşa a se înţelege "Unul Născut", ci cel ce singur Unul S-a Născut din Tatăl.

Şi vezi, că precum (mai) sus s-a zis, cum că Fiul Omului s-a pogorât din Cer, măcar că trupul nu s-a pogorât din cer, dar însă pentru o faţă şi un ipostas, numirile lui Dumnezeu le-a adaus la om; aşa şi aici împotrivă numirile omului le adauge la Dumnezeu Cuvântul.

Că a dat, zice, Dumnezeu pe Fiul Său spre moarte, măcar că Dumnezeu fără de patimă a rămas, dar fiindcă Unul şi Acelaşi era după ipostas Cuvântul lui Dumnezeu, şi Omul cel ce suferea patimile, pentru aceasta Fiul se zice că s-a dat, Carele şi cu adevărat a pătimit în trupul Său.

Şi care este folosul dintru aceasta că s-a dat Fiul? Prea mare şi mai presus de cugetul omenesc. "Ca tot cel ce crede întru El", două acestea să dobândească: una adică, să nu piară: iară alta, să aibă şi viaţă, şi pe aceasta veşnică. Că legea cea veche pe cei ce întru dânsa bine plăceau lui Dumnezeu, se făgăduia să-i umple de lungime de zile.Iară Evanghelia nu cu viaţă vremelnică îi dăruieşte, ci şi cu veşnică şi nestricăcioasă.

Şi fiindcă două sunt venirile lui Hristos: ceea ce acum s-a făcut; şi ceea ce va să fie, pentru cea dintâi venire zise "Că nu S-a trimis Fiul ca să osândească lumea", că de ar fi venit pentru aceasta, toţi s-ar fi osândit, pentru că toţi au greşit, precum şi Pavel zice (Romani 3), ci intr-adins spre a mântui lumea a venit, şi acesta a fost scopul Lui, iar după întâmplare judecă pe cei ce n-au crezut. Dar Legea cea Mozaică intr-adins a venit spre mustrarea păcatului şi osânda călcătorilor, că pe nimeni nu ierta, ci îndată ce îl afla greşind ceva şi munca aducea asupră-i.

Deci venirea cea dintâi nu avea scop a judeca, fără numai după întâmplare pe cei ce n-au crezut, că aceştia iată sunt judecaţi.

Iar venirea cea de-a doua fără de îndoială va fi ca să judece pe toţi, şi să răsplătească fiecăruia după faptele sale.

18."Cel ce crede în Fiul nu se judecă, iar cel ce nu crede iată este judecat, că n-a crezut în numele celui Unuia născut Fiul lui Dumnezeu"

Ce este ceea ce zice: "Cel ce crede în Fiul nu se judecă?" Oare de va avea viaţă necurată,nu se va judeca? Mai vârtos pe unii ca aceştia nici adevăraţi credincioşi îi numeşte Pavel: "Că pe Dumnezeu – zice – mărturisesc că Îl ştiu, iar cu

lucrurile se leapădă"(Tit 1,16). Că aici aceasta zice, că pentru însăşi aceasta că a crezut nu se va judeca, dar pentru lucrurile cele rele mai grele munci va lua, iar pentru necredinţă nu se va munci,că o dată a crezut.

"Iar cel ce nu crede iată este judecat". Cum? Întâi adică, că şi necredinţa aceasta osândă este, că a fi fără de lumină, singur aceasta muncă prea mare este. Apoi măcar deşi nu de aici acum se dă Gheenii dar însă pricinile muncii ceia ce va să fie de aicea le-a adunat. Precum şi ucigaşul, măcar deşi nu s-ar fi osândit de hotărârea judecătorului, dar de firea lucrului este osândit. Încă şi Adam, în care zi a mâncat din lemn, a murit (Facere 3), şi măcar de era viu, dar de hotărârea lucrului era mort.

Deci tot necredinciosul de aici acum este osândit, fiindcă muncii fără de îndoială va să se dea, şi nici la judecată nu se va aduce, după ceea ce zice: "Nu vor învia necredincioşii la judecată" (Psalm 1,5), că nici de cuvânt nu se învrednicesc cei necredincioşi, precum nici diavolul. Deci spre judecată nu vor învia, ci spre osândă. (Ioan 16,11). Aşa şi în Evanghelie zice Domnul că "stăpânitorul lumii acesteia iată s-a judecat" nu numai pentru că el n-a crezut, ci şi pentru că şi pe Iuda vânzător l-a făcut, şi celorlalţi pricinuitor de pierzare s-a făcut.

Iar dacă Domnul aduce în pilde pe cei ce vor să se muncească că se vor învrednici de cuvânt,să nu te minunezi, întâi adică pentru că în pilde sunt cele ce se grăiesc, şi nu se cuvine pe toate cele ce în pilde se grăiesc, ca nişte legi şi Canoane a le lua. Că în ziua aceea fiecarele pe ştiinţa sa având judecător neamăgit, nu va avea trebuinţă de altă vădire şi mustrare, ci singur el de sineşi fiind înfrânat se va

duce. Apoi, nu necredincioși aduce Domnul că se vor învrednici de cuvânt. Ci credincioși adică,dar neînduraţi şi nemilostivi. Iar noi pentru păgâni şi necredincioşi zicem. Şi alta este păgân şi necredincios, şi alta nemilostiv şi păcătos.

19,21."Iar aceasta este judecata, că lumina a venit în lume, şi au iubit oamenii mai mult întunericul decât lumina, că erau faptele lor rele. Că tot cel ce face rele, urăşte lumina, şi nu vine la lumină, ca să nu se vădească lucrurile lui. Iar cel ce face adevărul, vine la lumină, ca să se arate lucrurile lui, că întru Dumnezeu sunt lucrate".

Arată aici lipsiţi de tot răspunsul pe cei ce n-au crezut. Că aceasta este osânda-zice-că a venit la dânşii Lumina, şi nici aşa n-au alergat la Ea. Că nu numai aceasta au greşit, că n-au căutat ei Lumina, ci cea mai rea aceasta este: că Acela a venit la ei şi nu L-au primit. Pentru aceasta şi osândiţi sunt, că de n-ar fi venit Lumina, ar fi putut oamenii să pună înainte neştiinţa binelui. Iar după ce a venit Dumnezeu Cuvântul, şi a dat cuvântul Său ca să-i lumineze, iar ei nu l-au primit, de tot răspunsul de-aceea s-au lipsit.

Iar ca să nu zică cineva, că nimeni n-ar fi ales mai mult întunericul decât lumina, pune şi pricina,din care oamenii au venit la întuneric. "Că erau-zice-faptele lor rele". Căci fiindcă creştinătatea nu numai dogme drepte, ci şi petrecere cinstită cere, iar ei voiau să se tăvălească în noroiul păcatului, pentru aceasta n-au voit cei ce făceau cele rele, să vie la Lumina Creştinătăţii, şi să se supună pe ei sub legile Mele.

Iar cel ce face adevărul, adică cela ce se pleacă spre viaţa cinstită şi lui Dumnezeu plăcută aleargă la Creştinătate ca la o Lumină, ca mai mult să sporească în lucrul cel bun, şi să se arate faptele lui că sunt după Dumnezeu. Că unul ca

acesta dacă împreună cu dreapta credință și petrecere cinstită îndreaptă,strălucește tuturor oamenilor, și se slăvește Dumnezeu întru el.

Pentru aceasta pricină a necredinței s-a făcut elinilor necurătenia vieții.

Dar poate va zice cineva: Ce dar,oare nu sunt creștini răi? Și elini lăudați pentru viață? Cum că sunt creștini răi, și eu zic, iar cum că se află elini buni, nu voi zice vreodată. Că din fire blânzi și buni se vor afla oarecare, dar aceasta nu este faptă bună, iar din nevoință și din cugetare a lucrului celui bun nimeni. Iar dacă vreunii s-au părut buni, dar pentru slavă făceau toate, iar cel ce pentru slavă face, și nu pentru însuși lucrul cel bun, când va afla vreme, întru pofta cea rea se va adânci.

Că dacă la noi și îngrozirea Gheenii, și toată altă purtare de grijă, și vieți ale nenumăraților sfinți de-abia îi țin pe oameni întru fapta cea bună, cu cât mai vârtos bârfelile și spurcăciunile elinilor îi vor ținea pe dânșii în lucrul cel bun? Ci mare lucru va fi, de nu și prea răi îi vor face.

23.24."După acestea a venit Iisus și ucenicii lui în pământul Iudeii, și acolo petrecea cu ei, și boteza. Și era și Ioan botezând în Enon aproape de Salim, că erau acolo ape multe, și veneau și se botezau, că Ioan încă nu era închis în temniță".

Cât a ținut Praznicul Paștilor, în Ierusalim a fost Domnul,iară după ce a trecut Praznicul,a ieșit în pământul Iudeii, și petrecea aproape de Iordan, unde se adunau mulți. Însă nu căuta locurile cele cu mult norod pentru iubirea de slava cea deșartă și pentru arătarea cea cu trufie, ci pentru că voia să dea de Obște la mai mulți folosul și binele. Fiindcă

şi la Praznice se suia pentru însăşi aceasta,ca pe mai mulţi să folosească şi cu cuvântul, şi cu arătarea minunilor.

Iar auzind că boteza,să nu socoteşti că Însuşi El boteza, ci ucenicii Lui, iar lucrul ucenicilor la Învăţătorul îl aduce Evanghelistul. Fiindcă mai jos însuşi acest evanghelist zice: "Iisus nu boteza, ci ucenicii Lui" (Ioan 4,2 şi Mat. 3.)

Dar vei întreba: Pentru care pricină nu boteza El? Cunoaşte, mai sus a zis Ioan, că "El vă va boteza pe voi cu Duhul Sfânt", iar Duh Sfânt încă nu dăduse, pentru că nici nu era vreme. Deci dacă ar fi botezat, sau fără de Duh ar fi botezat, şi atunci cu ce se deosebea de Ioan? sau ar fi dat Duh mai înainte de vreme,care lucru este necuviincios lui Dumnezeu, care le face pe toate în vremea lor.

Dar care era vremea dării Domnului? Cea după Înălţare. Că trebuia să Se arate firea cea omenească la Tatăl fără de păcat în Hristos Iisus, şi aşa împăcându-se Dumnezeu cu noi, să se trimită Duhul ca o bogăţie şi ca un dar.

Deci ucenicii botezau ca pe mai mulţi la mântuitoarea învăţătură să-i aducă. Iar aceştia botezând, şi Ioan încă boteza, şi n-a încetat. Două lucruri făcând întru aceeaşi dată: Unul adică,că spunea pentru Hristos celor ce mergeau la el, şi îi aducea pe ei la El.

Iar altul, că nu a zădărât pe ucenici spre zavistie şi spre mai multă prigonire. Că de ar fi încetat a boteza, ce n-ar fi făcut ucenicii lui, mai mult zavistuind lui Hristos? Că dacă de nenumărate ori strigând şi cinstele începătoriei pururea lui Hristos dând, nu i-a plecat pe ei ca să alerge la El, spre câtă zavistie nu i-ar fi pornit pe dânşii, de ar fi încetat de a boteza? Pentru aceasta şi Hristos pentru zavistia ucenicilor Botezătorului, atuncea mai vârtos a început a propovădui, când Ioan s-a închis.

Şi socotesc că şi săvârşirea lui Ioan pentru aceasta s-a slobozit a fi degrab, ca toată dragostea norodului să se mute la Hristos, şi să nu de dezbine cu socotelile cele pentru amândoi, pentru Ioan şi pentru Hristos.

Şi botează ucenicii lui Hristos, cu botez carele nu are nimic mai mult decât botezul lui Ioan,pentru că amândouă nu erau desăvârşite, fiindcă erau lipsite de Duhul. Dar a amândorura pricină una este, a aduce la Hristos pe cei ce se botezau.

25,26,27."Şi s-a iscat neînţelegere între ucenicii lui Ioan cu un Iudeu asupra curăţirii. Şi au venit către Ioan, şi i-au zis lui: Rabbi, cel ce era cu tine de ceea parte de Iordan, pentru carele tu ai mărturisit, iată el botează, şi toţi merg către dânsul. Răspuns-a Ioan şi a zis: Nu poate omul lua nimic, de nu va fi dat lui din Cer".

A fost întrebare pentru Botez, prigonindu-se ucenicii lui Ioan cu oarecarele Iudeu. Că Iudeul mai mult cinstea botezul ucenicilor lui Hristos, iar ucenicii lui Ioan pe al dascălului lor.

Şi întrebându-se pentru curăţenie, adică pentru Botez, vin la dascălul lor, şi încep a-l aţâţa pe el, zicând: Rabbi, Cel ce era cu tine, cel ce avea rânduială de ucenic, dezbinându-se botează. Pentru carele tu ai mărturisit, adică, pe carele tu l-ai botezat, pe carele tu l-ai făcut strălucit, unele ca acestea îndrăzneşte împotriva sa. Încă şi alta, că la tine nu ia aminte nimeni, iară la el toţi. Că toţi–zice- merg către dânsul, nebăgându-te pe tine în seamă.

Iar Ioan vrând să-i înfricoşeze pe ei, şi să le arate că cu Dumnezeu se luptă, oprind pe Hristos, şi împiedicându-L pe El a Se slăvi, zice: "Nu poate omul de la sine nimica" şi celelalte. Că de nu i-ar fi fost–zice-dat Lui de sus, n-ar fi

crescut cel ce este zavistuit de voi. Pentru aceasta două greșiți întru aceeași dată: Una adică, că vă împotriviți sfatului lui Dumnezeu; iară alta, că vă apucați de lucruri ce sunt cu neputință. Împreună încă îi și mângâie pe ei puțin: Că nu este om Cel ce vă biruiește pe voi, ci Dumnezeu. Ci și noi–zice–de sus am avut ce am vrut, nu de la noi, iar de sunt mai luminate cele ale lui Hristos, nu se cuvine să ne minunăm, că Dumnezeu voiește așa.

28,29,30."Voi înșivă mărturisiți pentru mine, că am zis: Nu sunt eu Hristos, ci cum că sunt trimis înaintea aceluia.

Cel ce are mireasă, mire este, iar prietenul mirelui, carele stă, și-l ascultă pre el, cu bucurie se bucură de glasul mirelui. Deci această bucurie a mea s-a umplut, aceluia se cade a crește, iar mie a mă micșora"

Voi înșivă–zice–știți că eu am mărturisit pentru Dânsul, că mai mare decât mine este. Deci dacă cu adevărat luați aminte la mărturisirea mea, cunoașteți, că Acela este vrednic a se cinsti mai mult decât mine: și aceasta este bucuria mea: A merge la El toți.

Că de n-ar fi mers la Mirele mireasa,adică norodul, atuncea m-aș fi mâhnit eu aducătorul de mireasă, iar acum fiindcă s-a făcut aceasta, cu bucurie mă bucur că văd pe Mirele Hristos grăind cu mireasa, adică cu norodul, și învățându-l pe el.

Și nu fiecum a zis "carele stă", că arată cum că ale sale au încetat, și au stat, nelucrând mai mult, și cum că lui de-aceea i se cuvine a sta, și numai a asculta pe Hristos învățând, și vorbind cu mireasa. Că lucrul meu–zice–s-a săvârșit, și i-am dat Lui norodul, pentru aceasta trebuie slava mea a se micșora, iară a Celuia a crește.

Dar oare cum se micşorează slava Mergătorului-înainte? Arătat este cu adevărat, că precum luceafărul se ascunde de soare, şi se pare celor mulţi că s-a stins lumina lui, iar după adevăr nu s-a stins, ci de cel mai mare se ascunde; aşa şi Mergătorul-înainte ca un luceafăr, fiindcă de Soarele Cel gânditor se ascunde, pentru aceasta se zice că se micşorează.

Iar Hristos creşte, fiindcă câte puţin Se arată pe Sineşi prin minuni, nu cu sporirea cea întru fapta bună crescând,- să nu fie! -, că aceasta este bârfeala lui Nestorie, ci cu descoperirea şi arătarea Dumnezeirii, pentru că, câte puţin Se arăta că este Dumnezeu, iar nu de-odată.

Deci s-a umplut–zice–bucuria mea cea pentru Mirele. Că lucrul carele mi s-a încredinţat ca unui aducător de mireasă, văd că a sporit înainte.

Deci a tot sufletul mire este Domnul.Iar cămară, întru care se face împreunarea, este locul Botezului, adică Biserica. Iar arvună dă miresei iertarea păcatelor, împărtăşirea Sfântului Duh. Iar cele mai desăvârşite în veacul ce va să fie, când cele mai mari şi mai înalte taine le va arăta celor vrednici.

Şi însemnează că nimeni altul este Mire, fără numai Hristos, iar toţi cei ce învaţă sunt aducători de mireasă, precum şi Mergătorul-înainte. Că nimeni altul nu este dătător al bunătăţilor, fără numai Domnul. Iar ceilalţi toţi sunt mijlocitori, şi ai bunătăţilor celor date de la Domnul slujitori.

31-34."Cel ce vine de sus deasupra tuturor este, cel ce este de pe pământ, pământesc este, şi de pe pământ grăieşte. Cel ce vine din cer, deasupra tuturor este, şi ce a văzut, şi a auzit, aceea mărturiseşte, şi mărturia lui nimeni n-o

primeşte. Cel ce primeşte mărturia lui, a pecetluit că Dumnezeu adevărat este.Că pre carele l-a trimis Dumnezeu,cuvintele lui Dumnezeu grăieşte,că nu cu măsură dă Dumnezeu Duhul".

Mergătorul-înainte se aseamănă pe sine cu Hristos, şi zice că Acela de sus vine de la Tatăl, şi deasupra tuturor este, covârşind pe toţi, şi părintească mărime păzind, iară eu de pe pământ fiind, pământeşti grăiesc, proaste şi smerite, cât către asemănarea invăţăturii lui Hristos. Fiindcă şi cele ale însuşi Mergătorului-înainte, Dumnezeieşti erau,iară cât către ele lui Hristos asemănându-se, mult sunt de jos.

Acela ce a văzut, şi a auzit grăieşte, adică cele ce de la Tatăl a auzit, şi cele ce a văzut, adică prea adevărat ştie, acelea le grăieşte şi le mărturiseşte.

Dar mărturia Lui nimen din cei ce nu iau aminte la adevăr nu o primeşte. Iar cel ce ar fi luat mărturia, adică învăţătura Lui, !A pecetluit" în loc de "a intărit, a arătat" că Dumnezeu adevărat este. Că cela ce crede Celuia ce este trimis de la Dumnezeu, lui Dumnezeu crede, şi de-aceea pecetluieşte, şi dovedeşte, cum că a crezut Lui ca Celuia ce este adevărat. Precum iarăşi cel ce nu crede Celuia ce este trimis de la Dumnezeu, arată că mincinos este, şi pentru aceasta nu i-a crezut Lui, ca celuia ce minte. Deci dară cel ce crede lui Hristos,arată pe Dumnezeu că este adevărat, din însăşi aceasta cu adevărat, că a crezut Celuia ce este trimis de El. Căci arătat este că a crezut Lui ca Celuia ce era adevărat. Şi cu cuviinţă, că ceilalţi toţi, zice, cu măsură au luat lucrarea Duhului, iar lui Hristos nu cu măsură i-a dat, una poate, sau două lucrări, ci El pe Duhul tot întreg Îl are fireşte. Că proorocilor Dumnezeu şi le dă Duhul, adică, lucrarea

Duhului, și cu măsură le dă. Iar lui Hristos nici cu măsură, nici câtuși decât nu-L dă. Pentru că Hristos firește Îl are pe El.

Iar când auzi că "Hristos cele ce a auzit de la Tatăl" acelea grăiește", să nu socotești că este El lipsit de cunoștință, ci se învață de la Tatăl, ci fiindcă toate, câte știe Fiul firește, toate de la Tatăl le are ca cela ce este de o Ființă cu EL pentru aceasta se zice că de la Tatăl le aude, câte știe. Precum de a fi văzut un fiu intru toate asemănându-se tatălui, zici că "toate de la tatăl le are" în loc de "nimănui altuia asemeni s-a făcut, fără numai tatălui".

Iar auzind că "s-a trimis", să înțelegi că s-a trimis ca o Rază de la soarele Tatăl. Au nu așa zicem că și-a trimis soarele Razele? Și și-a slobozit soarele lumina? în loc de "le-a revărsat pe pământ"? Și nici odinioară nu zicem că de altă ființă este Raza, și mai pe urmă de soare. Deci așa să înțelegi că și Fiul S-a trimis în lume de la Tatăl soarele Cel înțelegător ca o Strălucire, și Rază, și Lumină, și oricum vei voi (după cât este cu putință) să-L numești pe El.

Dar fiindcă a ajuns până aici cuvântul, nu este fără de vreme a spune, cum că Fiul are pe Duhul, și cum se zice Duhul al Fiului. Că zice și Apostolul: "A trimis pe Duhul Fiului Său în inimile noastre carele strigă: Avva Părinte"" Și iarăși: "Iară dacă cineva Duhul lui Hristos nu are, acesta nu este al Lui" (Galat. 1; Rom. 8).

Că latinii rău pe acestea înțelegându-le și rău socotindu-le zic că "Domnul de la Fiul se purcede". Iar noi întâi adică aceasta zicem către dânșii: că alta este a fi "din cineva", și alta a fi "a cuiva", adică cum că Duhul este Duh al fiului, fără de îndoială este și de toată Scriptura se adeverește: Iar

cum că este din Fiul nici o Scriptură nu mărturisește, ca să nu aducem înlăuntru două cauze ale Duhului: pe Tatăl și pe Fiul.

Așa cu adevărat zic ei, dar a suflat peste ucenici, și a zis: "Luați Duh Sfânt" (Ioan 20). O, nesocoteală! Dacă atuncea a dat ucenicilor Duhul, când a suflat, cum dară zice lor. Veți lua puterea Duhului Sfânt carele va veni peste voi nu după multe zile? Sau cum în ziua a cincizecea credem că s-a făcut pogorârea Duhului, dacă în seara zilei Învierii l-a dat pe El? Căci atuncea cu adevărat a suflat

Ci acestea adică sunt de mult râs.

Că arătat este, că atuncea lor nu Duhul Sfânt le-a dat, ci un dar din cele ale Duhului, adică: A ierta păcatele: că îndată aduce pe urmă: "Cărora veți ierta păcatele" (Ioan 20).

Iar pe Duhul firește Îl are Fiul, ca Cela ce este de o Ființă cu El, nu ca cela ce ia lucrare de la El, că proorocii iau lucrare.

Iar Duhul se zice că este al fiului, pentru că Fiul este Adevăr, și Putere, și Putere și Înțelepciune, iară Sfântul Duh este scris de Isaia Duh al Adevărului, și al tăriei, și al înțelepciunii. (Isaia 11).

Încă și în alt chip: Fiindcă prin Fiul se dă oamenilor, pentru aceasta se zice al Fiului.

Crede tu că Duhul de la Tatăl adică iese, iară prin Fiul se dă zidirii, și aceasta va fi ție îndreptar al dreptei credințe.

35,36."Tatăl iubește pre Fiul, și toate le-a dat în mâna lui. Cela ce crede întru Fiul are viață veșnică; iară cela ce nu ascultă pre Fiul, nu va vedea viața, ci mânia lui Dumnezeu va rămânea preste el".

După ce a zis pentru Hristos cele înalte, acum iarăși cele

smerite grăieşte, mai lesne primit ascultătorilor făcând cuvântul. Pentru aceasta zice: "Tatăl iubeşte pe Fiul", ca şi cum pentru oarecarele om minunat vorbind, "şi toate le-a dat în mâna Fiului", după omenire. Iar dacă şi după Dumnezeire, ce este aceasta? Le-a dat Tatăl toate Fiului, după cuvântul firii, iară nu al darului. Căci fiindcă şi a fi de la Tatăl are, cu cuviinţă se zice că şi toate de la Tatăl le are. Deci dară are toate Fiul şi cele din Cer şi cele de pe pământ, că stăpâneşte peste toate, măcar deşi nu ar voi. Iară mai pe urmă, când la a doua venire tot genunchiul se va pleca Lui, pe cea desăvârşit stăpânire peste toate le va lua, când nu va mai avea răutatea putere, ci nelucrătoare rămânând, va arăta pe firea binelui cum că dintru început întru toţi era, şi pe toate le ţinea.

Cela ce crede întru Fiul, are pe viaţa cea veşnică întru sineşi, pe Însuşi Hristos zic, Carele viaţă este cu adevărat, "că întru Dânsul viem şi ne mişcăm" (Fapte 17, 28).

Iar cel ce nu ascultă, nu va vedea viaţa. Că cel ce s-a depărtat de bună voie de la viaţă, cum o va avea pe dânsa, care este Hristos? Precum şi Pavel zice: "Când Hristos viaţa noastră se va arăta, atuncea şi voi cei ce v-aţi făcut către răutate morţi şi nemişcaţi, vă veţi arăta întru slavă"(Colos. 3).

"Şi mânia lui Dumnezeu va rămânea peste el". Nu a zis "îl va aştepta pe el", ci "va rămânea peste el", arătând că nici odată nu se va depărta de la el. Căci nu auzind moarte să o socoteşti pe ea vremelnică, de aceea zice "Va rămânea peste el", adică, peste cel ce n-a ascultat, şi veşnică va fi munca.

Iar prin toate graiurile acestea îndeamnă Botezătorul şi

silește la credința lui Hristos pe toți cei ce ascultau. Că nu în zadar acestea le zice, ci și pe ucenicii săi și pe toți ceilalți îi învață a nu mai pizmui lui Hristos, ci ca la Dumnezeu a lua aminte, și a-L asculta pe El.

Capitolul 4

1-4."Deci dacă a înțeles Domnul, că au auzit Fariseii, că Iisus mai mulți ucenici face, și botează, decât Ioan, măcar că însuși Iisus nu boteza, ci ucenicii lui, a lăsat pământul Iudeii, și s-a dus iarăși în Galileea. Și trebuia să treacă el prin Samaria".

Iubitorul de oameni, fiindcă odată pentru noi S-a întrupat, toate spre folosul nostru le face. Pentru aceasta și acum auzind, că au auzit Fariseii pentru slava Lui, și cunoscând că se vor porni spre zavistie asupra Lui, se duce în Galileea. Două acestea învățându-ne pe noi: Una adică, să ne fie milă de vrăjmași, și în tot chipul să ne ispitim să nu le dăm lor pricină de sminteală, sau de zavistie. Iar alta, să nu ne aruncăm înșine în ispite fără de socoteală și fără de folos, ci să ne dăm în laturi la puțină vreme, până când tulburarea se va vindeca("Tulburarea" găsim scris la Teofilact).

Și măcar că era putincios să oprească pe cei ce zavistuiau pe El de s-ar fi pornit asupra Lui, dară însă se dă în laturi, ca să nu se pară că după nălucire are trupul. Că de ar fi ieșit adeseori prin mijlocul lor, ce n-ar fi zis Fantasiodochitenii ? Adică cei ce li s-a părut întruparea nălucire. Manent zic, și Valentin, și blestematul Eutihie?

Și arătând evanghelistul năpăstuirea zavistiei, zice "Că

măcar că Iisus nu boteza". dar însă zavistnicii. voind să ațâțe pe Farisei asupra lui Hristos, Îi năpăstuiau pe El că botează.

"Și trebuia să treacă El prin Samaria". căci ca un lucru în treacăt al căii făcea pe Samariteni. Că vezi că n-a zis "trebuia să meargă El în Samaria". ci să treacă prin Samaria". Că voia să taie de la Iudei toată pricina de clevetire, ca să nu poată zice ei. că i-a lăsat pe dânșii. și S-a dus la neamurile cele spurcate. Pentru că atunci când Îl goneau pe El. atunci a mers la cei de alt neam. și nici atunci într-adins. ci în treacăt.

5."Deci vine Iisus în cetatea Samariei ce se cheamă Sihar, aproape de locul carele a dat Iacov lui Iosif fiului său. Și era acolo fîntîna lui Iacov"

Cu cuviință este să spunem de unde se trag Samarinenii. și de unde au primit numirea aceasta. Somor se numea muntele (Isaia 7) de la cel ce îl avusese pe el. după cum zice și Isaia, Capul lui Efraim Somoronul.

Iar cei ce locuiau sub munte, nu Samarineni se numeau mai nainte, ci Israilteni (IV Împărați 17). Iar după ce au greșit lui Dumnezeu. s-au dat în multe vremi Asirienilor. Iar mai pe urmă venind Asirianul asupra lor,fiindcă cugetase ei sculare asupra, i-a robit pe ei, și nu i-a mai lăsat să rămână pe loc. presupunând sculare asupră iarăși. Ci pe aceștia la babiloneni și la Mideni i-a mutat. iar de acolo neamuri din multe locuri aducând. i-a sălășluit în Samaria.

Deci după ce s-au făcut acestea. vrând Dumnezeu să arate barbarilor. cum că nu pentru neputință. ci pentru păcat a dat lor pe Iudei,lasă leii asupra barbarilor celor ce se mutaseră cu sălășluirea în Samaria. care îi stricau de obște pe toți aceia. Și vestindu-se aceasta împăratului. cheamă pe

oarecare bătrâni Iudei din cei robiți, și îi întreabă, ce s-ar cuveni să facă, ca să nu mai strice leii pe barbarii cei din Samaria? Iar ei îi zic lui, că Dumnezeul lui Israil caută peste locul acela, și nu suferă să locuiască acolo cei ce nu știu cele legiuite ale Lui. Deci dacă îi este lui grijă pentru barbarii cei de acolo, să trimită Preoți Iudei, care-i vor învăța pe barbari cele legiuite ale lui Dumnezeu, și așa se va îmblânzi Dumnezeu. Se pleacă lor împăratul, și trimite un Preot ca să învețe pe barbarii cei din Samaria legea lui Dumnezeu. Iar ei cărțile cele Dumnezeiești nu pe toate le-au primit, ci numai pe cele cinci ale lui Moisi: Facerea, Ieșirea, Preoția, Numerile și A doua lege. Încă nici desăvârșit de necredință nu s-au depărtat, iar mai pe urmă după câțiva ani s-au depărtat de idoli, și cinsteau pe Dumnezeu.

Deci Iudeii după ce s-au întors din robie, pururea îi zavistuiau pe ei, ca pe cei ce erau de neam Sirieni, și de la munte, Samarineni pe dânșii îi numeau.

Iar ei strănepoți ai lui Avraam și ai lui Iacov pe sineși se chemau. Că și Avraam haldeu a fost, și Iacov pentru Fîntina cea de acolo, al lor se socotea.

Deci iudeii, împreună cu toate celelalte neamuri și pe aceștia ii urau.

Pentru aceasta și pe Domnul ocărându-L îi ziceau: "Samarinean ești" (Ioan 8). Și El încă le zicea ucenicilor: "În cetatea samarinenilor să nu intrați".

Dar pentru care pricină evanghelistul cu de-amănuntul zice pentru locul lui Iacov, și pentru Fîntînă? Întâi adică, când vei auzi pe muiere zicând că "Iacov Părintele nostru ne-a dat nouă Fîntîna aceasta", să nu te miri. Căci locul acela era Sichima, unde feciorii lui Iacov, Simeon și Levi,

pentru că sora lor Dina a fost siluită de domnul Sichimitenilor, au făcut cumplita aceea ucidere. (Facere 34).

Apoi încă şi aceasta ne învăţăm, dintru a ne spune evanghelistul nouă cele pentru loc şi pentru fintînă, cum că lepădarea Iudeilor de demult s-a făcut pentru păcatele lor, şi după ce au greşit ei lui Dumnezeu, cei de alt neam au stăpânit locurile. Şi cele ce Patriarhii pentru credinţa cea intru Hristos au dobândit, pe acestea ei pentru necredinţă le-au pierdut. Drept aceea nu este nici un lucru de mirare nici acum, dacă cei de alt neam în locul Iudeilor au intrat întru împărăţia Cerurilor.

Iar locul pe care l-a dat Iacov lui Iosif Sichima se numea.Că după ce feciorii lui Iacov au pierdut pe Sichimiteni, şi au pustiit cetatea, pe aceasta ce s-a pustiit, tatăl lor a dat-o spre moştenire lui Iosif.

6-8."Iar Iisus ostenit fiind de călătorie, şedea aşa la fintînă, şi era ca la al şaselea ceas. A venit o muiere din Samaria să scoată apă. Zis-a ei Iisus: Dă-mi să beau. Că ucenicii lui se duseseră în cetate să cumpere hrană".

Zicând evanghelistul că s-a ostenit Domnul de călătorie, ne arată nouă: Una adică, nemândria Lui şi neaverea, că nici dobitoace nu folosea la călătorie, ci pe jos umbla, învăţându-ne şi pe noi a nu avea trebuinţă de multe. Iar altu, că umbla cu osârdie şi nu cu lenevire, din care ne învăţăm ca şi noi cu osârdie şi cu silinţă să facem lucrul lui Dumnezeu.

Iar aceea ce zice: "şedea aşa" însemnează simplu şi cum s-a întâmplat, şi cum că nu pe scaun, ci aşa fiecum adică,pe pământ odihnindu-şi trupul,şi lângă fintină răcorindu-l pe el.

Apoi şi altă pricină aduce pentru ce a şezut El lângă fintînă, că era amiază-zi când arde soarele, că zice "şi era ca la al şaselea ceas". Drept aceea şi pentru arşiţa vremii avea trebuinţă de odihnă şi de răcoreală. Încă şi în alt chip,ca nu cineva să prihănească pe Domnul,cum ucenicilor Săi poruncindu-le: "în calea păgânilor să nu meargă" (Mat. 10). El la Samarineni vine, pentru aceasta zice, cum că şederea la locul acela s-a făcut pentru osteneală, şi cum că vorba cea cu muierea, pricină bine cuvântată avea: setea. Căci fiindcă inseta, precum este cu urmare, după omenire, avea trebuinţă şi de băutură.

Şi cerând El, vorbeşte cu Dânsul muierea vorbă de suflet iubitor de învăţătură. De aceea ce dară se cuvenea să facă? Să gonească pe muiere, care era atâta iubitoare de învăţătură, şi înseta de a uzi acelea pentru care nu se dumirea? Să nu fie! Nu este acest lucru al iubirii de oameni a lui Dumnezeu.

Vezi încă şi de la aceasta smerenia Domnului, că singur rămâne pe cale, ucenicii fiind duşi în cetate să cumpere hrană,că atâta nu avea nici o grijă de pântece, cât în vremea în care mai toţi şi dorm după ce au prânzit, ei cumpără hrană, pâine adică numai, ca şi noi să ne învăţăm să nu ne grijim de multe feluri de bucate.

Vezi încă şi adeverirea evanghelistului, că nici a zis cu hotărâre "era al şaselea ceas", ci ca să nu cază din adevăr, "ca la al şaselea ceas" a zis, întărit făcând cuvântul.

9,10."Deci a zis lui muierea Samarineanca: Cum tu Iudeu fiind, ceri de la mine să bei, muiere Samarineancă fiind eu? Că nu se amestecă Iudeii cu Samarinenii. Răspuns-a Iisus, şi i-a zis ei: De ai fi ştiut darul lui Dumnezeu, şi cine este cel

ce zice ție: Dă-mi să beau, tu ai fi cerut de la dânsul, și ți-ar fi dat ție apă vie. Zis-a lui muierea: Doamne nici găleată nu ai, și fântâna este adâncă, de unde dar ai apa cea vie?"

De la chipul cel de afară, și de la îmbrăcăminte poate, și de la cealaltă așezare a trupului, și de la însăși vorba a semuit Samarineanca că Iudeu este Domnul, pentru aceasta și către El zice:"Cum tu, Iudeu fiind?" și celelalte.

Și vezi cum era de luătoare aminte muierea, că de se cuvenea a se păzi, Domnului i se cuvenea, nu ei. Că n-a zis, cum că Samarinenii nu se amestecă cu Iudeii, ci Iudeii pe Samarneni nu-i primesc. Dar însă muierea nici așa nu tace, ci socotind că face Domnul lucru împotriva legii, îndreptează ceea ce nu după lege se face.

Cum dară n-a făcut și atuncea minune pentru hrana ucenicilor? Pentru că de ar fi făcut toate cu minuni, nu s-ar fi crezut că este om, precum iarăși, de ar fi făcut toate ca un om, nu s-ar fi crezut că este Dumnezeu. Pentru aceasta uneori, lucrează ca un om, adeverind că este om. Iar alteori, face minuni ca un Dumnezeu, încredințând că este Dumnezeu. (Zigadinos)

Iar Domnul nu se descoperе mai întâi pe Sineși, până ce mai înainte fapta cea bună a muierii se va arăta.

Iar după ce s-a arătat fapta cea bună a muierii, și cum că atâta de luătoare aminte și de cercătoare cu de-amănuntul este, atuncea începe de-aceea să vorbească cu dânsa cele mai înalte. Că de ai fi știut, zice, darul lui Dumnezeu, adică de ai fi știut ce dăruiește Dumnezeu, și cum că veșnice și nestricăcioase, și de M-ai fi știut și pe Mine, cum că Dumnezeu fiind, pot a-ți da ție acestea, tu ai fi cerut, și ai fi luat apă vie.

Iar pe darul Sfântului Duh, apă Îl zice că este, pentru că curăţeşte, şi multă răcoreală dă celor ce Îl primesc. Iar apă nu stătătoare, precum sunt cele de prin lacuri şi puţuri puturoase şi stricate, ci vie, adică izvorâtoare, izbucnitoare, mişcătoare.Că darul Duhului pururea mişcător către lucrul cel bun face pe suflet, suişuri pururea punând ei, adică sufletul (Psalm 83,6). Acest fel de apă a băut Pavel vie şi pururea mişcătoare, fiindcă pe cele dinapoi uita, şi spre cele dinainte se întindea (Filip 3, 14).

Zice lui muierea:"Doamne".Vezi cum îndată de socoteala cea proastă s-a depărtat, şi multă cinste îi dă Lui, Domn numindu-L? Dar însă n-a ajuns la adâncul graiurilor lui Hristos, ci în alt fel Acela grăieşte, şi în alt fel înţelege ea pentru apă.

12-15."Au doară tu mai mare eşti decât Iacov Părintele nostru carele ne-a dat nouă fântâna aceasta, şi el însuşi din ea a băut, şi fiii lui, şi dobitoacele lui? Răspuns-a Iisus şi i-a zis ei: Tot cel ce va bea din apa aceasta, va înseta iarăşi, iar cel ce va bea din apa, care eu voi da lui, nu va înseta în veac, ci apa care voi da lui, se va face întru dânsul izvor de apă săltătoare întru viaţă veşnică (Izvorâtoare întru viaţa veşnică, pentru că dă viaţă veşnică. Zigadinos).

Zice către dânsul muierea: Doamne, dă-mi această apă, ca să nu mai însetoşez, nici să mai viu aicea să scot".

Părinte al ei îl face pe Iacov, în neamul cel bun al iudeilor băgându-se pe sine.

Şi vezi şi priceperea muierii, cum îndată din deosebirea apelor socoteşte şi deosebirea celor ce le dă. Că dacă acest fel de apă, zice, vei da, cu adevărat mai mare eşti decât Iacov carele ne-a dat nouă apa aceasta.

Iar ceea ce zice: "Şi el însuşi din ea a băut" laudă este a dulceţii apei.Că atâta îi plăcea izvorul acesta patriarhului, cât şi el însuşi bea, şi fiii lui.

Iar aceea: "că bea şi dobitoacele lui", arătare este a îndestulării apei, că zice: Nu numai dulce este apa, şi atâta de dulce, cât şi Iacov bea din trânsa; şi multă, şi atâta, cât şi la mulţimea dobitoacelor Patriarhului era din destul.

Iar după ce a zis muierea: "Au doară tu mai mare eşti decât Părintele nostru?", Domnul arătat nu zice, cum că aşa cu adevărat mai mare sunt, ca să nu se pară că se trufeşte, căci încă nu dăduse vreo arătare a puterii Sale, iar prin cele ce zice, aceasta însemnează: Că cel ce va bea din apa aceasta, va înseta, iar cel ce va bea dintr-a Mea, nu va înseta. Pentru aceea de te minunezi de Iacov, carele a dat apa aceasta, cu mult mai vârtos trebuie a te minuna de Mine, Carele dau apa ceea ce este mult mai bună. Că ceea ce dau Eu, izvor de apă se face, carea pururea şi totdeauna se înmulţeşte. Că nu cât primesc sfinţii de la Dumnezeu, atâta şi până în sfârşit păzesc, ci numai seminţe şi începături ale lucrului celui bun primesc prin dar, apoi mai cheltuiesc şi ei şi le cresc, carea aceasta şi prin pilda Talanţilor o arată Domnul, şi prin Casa de oaspeţi (Matei 25; Luca 10). Că cela ce a luat doi Talanţi, a câştigat alţi doi prin lucrare. Şi gazdei celeia ce a primit pe cel rănit de tâlhari, i se făgăduieşte Domnul, că ce vei mai cheltui de la tine, eu voi da ţie.

Deci aceasta şi aicea însemnează: Dau cu adevărat apă vie celui ce înseteşează, dar aceea ce dau, nu rămâne atâta, ci se revarsă, şi se face izvor. A dat lui Pavel puţină apă Domnul, pe învăţăturile Ananiei, dar Pavel pe acea puţină apă a învăţăturii Ananiei, izvor o a arătat, cât de la Ierusalim

până la Iliric au ajuns curgerile izvorului aceluia.

Dar muierea oarecum se află către acestea? Prost încă cu adevărat, căci socotește că sunt cuvintele pentru apă simțită, dar arată și oarecare sporire. Că mai nainte nu se dumirea, fiindcă zicea: "De unde ai apă vie?", iar acum fără de îndoială primind cuvântul zice: "Dă-mi această apă".

Și se pare aceasta că este mai pricepută decât Nicodim. Că acela de nenumărate de acest fel auzind, zicea: "Cum pot fi acestea?", iar aceasta începe a trece cu vederea și pe fintîn lui Iacov. Că zice: De ai acest fel de apă, dă-mi și nu voi mai veni aicea ca să scot. Vezi, cum a ales mai mult pe Domnul decât pe Iacov?

16-22."Zis-a ei Iisus: Mergi și cheamă pre bărbatul tău, și vino aicea. Răspuns-a muierea, și i-a zis Lui: N-am bărbat. Zis-a ei Iisus: Bine ai zis, că nu am bărbat. Că cinci bărbați ai avut, și acum pre carele ai, nu-ți este ție bărbat . Aceasta adevărat ai grăit. Zis-a lui muierea: Doamne văz că Prooroc ești tu. Părinții noștri în muntele acesta s-au închinat, și voi ziceți că în Ierusalim este locul unde se cade a se închina. Zis-a ei Iisus: Muiere crede mie, că va veni vremea, când nici în muntele acesta, nici în Ierusalim vă veți închina Tatălui. Voi vă închinați căruia nu știți, noi ne închinăm căruia știm".

"Mergi și cheamă pe bărbatul tău". Căci fiindcă o vedea pe dânsa că stă asupră, ca să ia, și Îl silea pe El ca să-i dea, îi zice:"Cheamă pe bărbatul tău", ca cum arătând, că se cuvine și acela a fi părtaș cu tine darului acestuia al meu.

Iar aceia sârguindu-se una adică, a se tăinui, iară alta și a lua,zice: "N-am bărbat". Iar Domnul prin Proorocie de aici descoperind puterea Sa, și pe cei mai nainte îi numără,

şi pe cel ce acum se tăinuia îl vădeşte.

Dar oare i-a căzut ei cu greu auzind acestea? Sau l-a lăsat pe El şi a fugit? Nicidecum. Ci minunându-se mai vârtos, şi stăruind mai mult, zice: "Doamne, văd că proroc eşti tu". Şi pentru dogme Dumnezeieşti Îl întreabă pe Dânsul, nu pentru lucruri ale vieţii acesteia, adică pentru sănătatea trupului, sau pentru bani (atâta iubitor de înţelepciune şi plecat către fapta cea bună avea sufletul).

Dară ce? "Părinţii noştri în muntele acesta s-au închinat (iară acestea zice pentru Avraam, că întru acela se zice să fie adus el pe Isaac spre jertfă), şi cum Voi ziceţi că în Ierusalim se cade a se închina?"pricină luând Domnul, prooroceşte şi o vădeşte pe ea. Şi pe cei arătaţi şi după lege bărbaţi ai ei numărându-i, şi pe cel de acum ascuns şi afară de lege descoperindu-l. Că cinci bărbaţi ai avut arătat unul după altul. Că aceasta era neoprită. Iar cel al cincilea murind, nimeni de-aceea n-a mai voit s-o ia pe ea arătat muiere. Dar ea nesuferind pofta, avea în trup ascuns pe cel ce se împreuna cu dânsa. Deci cei cinci au fost bărbaţi ai ei, pentru că erau arătaţi. Iar cel ce atuncea se împreuna cu dânsa,n-a fost bărbat al ei, pentru că era întru ascuns. (Zigadinos).

Văzut-ai cum mai înaltă s-a făcut? Că ceia ce cu puţin mai nainte se grijea de a nu se supăra pentru sete, acum pentru dogme întreabă.

Pentru aceasta şi Iisus văzând priceperea ei, pe această nedumerire a ei n-o dezleagă, pentru că nu era de nevoie, ci altă dogmă mai mare descopere, pe care nici lui Nicodim, nici lui Netanail nu i-a descoperit. Că va veni – zice–vreme, când nici în Ierusalim, nici aicea vă veţi închina lui

Dumnezeu. Că tu zice te silești să arăți pe cele ale samarinenilor mai cinstite decât pe cele ale Iudeilor. Iar Eu zic ție, că nici acestea, nici acelea sunt cinstite, ci alta oarecare așezare va fi mai bună decât amândouă acestea. Însă și așa pe Iudei mai cinstiți decât pe voi Samarinenii îi arat. Că voi–zice–vă închinați Căruia nu știți, iar noi Iudeii Căruia știm. Și El împreună cu Iudeii se numără, pentru că după părerea muierii grăiește, căci ca un Prooroc Iudeu Îl socotea ea pe Dânsul, și pentru aceasta zice: "Noi ne închinăm".

Dar cum nu știau Samarinenii Căruia se închinau? Fiindcă socoteau ei cum că Dumnezeu se cuprinde într-un loc. Pentru aceasta și trimițând ei în vremea când îi mâncau leii–precum mai sus s-a zis–au vestit împăratului asirienilor,cum că Dumnezeul locului aceluia nu-i primește pe dânșii (IV Împărați 17). Drept aceea au și rămas la multă vreme cinstind pe idoli, iar nu pe Însuși Dumnezeu.

Iar Iudeii erau slobozi de această socoteală,și Dumnezeu al tuturor pe Dânsul Îl știau, măcar deși nu toți.

"Că mântuirea din iudei este".

Îndoită înțelegere ne dă nouă aceasta, sau cum că în lume bunătățile de la Iudei au fost. Că a ști pe Dumnezeu și a defăima pe idoli, de acolo a avut începutul, și celelalte dogme toate, încă și însăși închinăciunea aceasta a voastră a Samarinenilor, măcar deși nu drept, de la Iudei a avut începutul. Sau mântuire numește venirea Sa, care din Iudei a fost.

Încă este cu putință și pe Însuși Domnul mântuire a-L înțelege, Carele a fost din Iudei după trup.

"Ci va veni vremea, și acum este, când închinătorii cei

adevăraţi se vor închina Tatălui cu Duhul şi cu adevărul. Că Tatăl acest fel caută să fie cei ce se închină lui. Duh este Dumnezeu, şi cei ce se închină lui, cu Duhul şi cu adevărul se cade să se închine".

Măcar deşi noi Iudeii cu chipul închinăciunii vă întrecem pe voi Samarinenii, dar însă şi cele ale Iudeilor sfârşit vor avea de acum. Că nu numai locurile se vor schimba, ci şi chipul slujirii lui Dumnezeu. Şi aceasta lângă uşi a sosit, şi acum sunt, pentru că nu multă vreme vor zăbovi precum cele ce s-au zis de Prooroci.

Iar"adevăraţii închinători"numeşte pe cei ce după legea Lui petrec, cari nu într-un loc hotărăsc pe Dumnezeu, precum samarinenii, sau nu cu slujbă trupească îi slujesc Lui, precum Iudeii, ci cu Duhul şi cu adevărul, adică prin suflet, prin curăţirea minţii. Căci fiindcă Dumnezeu este Duh, adică fără de trup, nu se cade să I se închine Lui trupeşte,ci cu Duhul,adică cu sufletul.Că aceasta însemnează "cu Duhul", pentru că şi Duh, şi fără de trup este sufletul.

Dară fiindcă mulţi se par că I se închină Lui cu sufletul, însă nu cu socoteală dreaptă pentru Dânsul, precum ereticii, pentru aceasta a adaos: "şi cu adevărul". Că se cade şi cu mintea să se închine lui Dumnezeu, dar şi socoteală adevărată pentru Dânsul să aibă.

Şi poate va zice cineva, că pe cele două părţi ale Filosofiei noastre însemnează aicea: Lucrarea şi vederea. Prin aceste două, adică prin ceea ce zice: "Cu Duhul", însemnează pe partea cea lucrătoare. Căci câţi de Duhul lui Dumnezeu se poartă, omoară lucrările trupului după cum zice Dumnezeiescul Apostol (Romani 8). Şi iarăşi: trupul pofteşte împotriva Duhului, şi Duhul împotriva trupului" (Galateni

5, 17), întrucât pe fapta bună cea lucrătoare însemnează prin ceea ce zice: "Cu Duhul". Iară prin ceea ce zice: "Cu adevărul", pe partea cea văzătoare. Iar acestea și Pavel grăiește,când zice:"În azimele curăției", care însemnează ale neprihănirii vieții, adică ale părții celei lucrătoare. Că partea cea văzătoare întru adevărul cuvântului celui dogmaticesc se îndeletniceşte. (I Cor. 5, 8).

Și în alt chip, fiindcă Samarinenii hotărau într-un loc pe Dumnezeu, şi ziceau că în locul acela se cade a se închina, iar de Iudei cu închipuire toate se săvârșeau și umbros, pentru aceasta, aceea ce zice: "Cu Duhul", spre deosebirea samarinenilor o zice, întrucât slujbă cuprinsă într-un loc aduceți lui Dumnezeu. Iar închinătorii cei adevărați, nu într-un loc cuprinsă vor aduce, că cu Duhul vor sluji, adică cu mintea și cu sufletul. Dară nici ca Iudeii cu închipuire şi umbros se vor închina, ci cu adevărul, fiindcă cele Iudaicești obiceiuri şi păziri vor să se strice.

Încă poate, fiindcă Legea cea Iudaicească după slovă înțelegându-se, închipuire și umbră era, spre deosebirea slovei este pusă aceasta "cu Duhul", că nu mai petrece întru noi legea slovei, ci a Duhului. "Că slova omoară, iar Duhul face viu" (II Cor. 3, 6). Iar spre deosebirea închipuirii şi a umbrei acesteia: "cu adevărul".

Deci va veni, zice, vremea, iar mai vârtos acum este, vremea venirii mele adică celei cu trup, când închinătorii cei adevărați nici ca samarinenii într-un loc se vor închina, ci în tot locul, cu Duhul, Iar nu cu chip trupesc închinăciune aducând, precum și Pavel zice: "Căruia slujesc cu duhul meu"; nici ca Iudeii închipuitoare şi umbroasă şi de cele ce vor să fie arătătoare slujbă vor aduce, ci adevărată și care

nimic umbros nu are.

Că acest fel de închinători caută Dumnezeu; fiindcă Duh este, Duhovnicești; și fiindcă Adevăr este, adevărați.

25,26,27."Zis-a lui muierea: știm că va veni Messia (carele se cheamă Hristos) când va veni acela, va spune nouă toate. Zis-a ei Iisus: Eu sunt cela ce grăiesc cu tine. Și atuncea au venit ucenicii lui, și se mirau, că cu muiere grăia, însă nimeni nu i-a zis: Ce cauți, sau: ce grăiești cu ea?"

De unde știa muierea că va veni Messia, Carele se cheamă Hristos? Din Scripturile lui Moisi. Că am apucat și am zis mai nainte, că pe cele Cinci cărți ale lui Moisi le-au primit Samarinenii. Deci fiindcă au primit cărțile lui Moise, din acelea știau proorociile cele pentru Hristos, și cum că este Fiu al lui Dumnezeu. Că aceea ce zice: "Să facem om" (Facere 1, 26), arată că s-a zis de Tatăl către Fiul. Încă și Cel ce vorbea cu Avraam în cort (fFecre 18) Fiul era. Și Iacov pentru Dânsul proorocind zicea că: "Nu va lipsi Domn din Iuda, până când va veni Acela, Căruia este rânduit" (Facere 49, 10). Încă și însuși Moise zice: "Prooroc va ridica Domnul din frații voștri ca mine, pe Acela să-l ascultați"(Deut.18).Și multe altele propovăduiesc venirea lui Hristos.Pentru aceasta dar zice muierea: "Știu că va veni Mesia".

Iar Domnul de-aceea se descoperă pe Sineși ei, fiindcă așa cerea urmarea cuvântului. Iar de ar fi zis îndată dintru început: Eu sunt Hristos, nici pe muiere n-at ar fi plecat-o, și s-ar fi părut că este și oarecarele însărcinător și trufaș. Iar acum după ce câte puțin a ridicat-o pe dânsa spre a-și aduce aminte de așteptarea cea pentru Hristos, așa de-aici se descoperă pe Sineși.

Dar pentru care pricină iudeilor, care adeseori întrebau:"Spune nouă, de eşti tu Hristosul?",nu S-a descoperit pe Sine,iar muierii spune? Acelora adică nimica nu le spune, pentru că nu întrebau ca să se învețe, ci ca mai mult să-L năpăstuiască, iar acesteia, fiindcă era cu bună cunoştinţă, arătat pe Sineşi Se descoperе. Căci cu curată minte și cuget, și poftind să se învețe adevărul, întreba. Și arătat este din cele de pe urmă, că după ce a auzit, nu numai ea a crezut, ci și pe alții la credință a vânat, și pretutindenea muierea se vede şi cercătoare cu de-amănuntul şi credincioasă.

Iar după ce s-a săvârşit de-aici vorba cea cu muierea, și învăţătura, în bună vreme au venit ucenicii, şi se minunau de smerenia Lui, că atâta de slăvit fiind El și vestit la toți, suferea cu atâta pogorâre să vorbească cu o muiere săracă şi Samarineancă.

Şi măcar că se minunau, dar nu îndrăznesc să întrebe, pentru ce vorbeşte cu dânsa,atâta erau de supuși şi păzeau evlavia cea cuviincioasă ucenicii către Învăţătorul.

Iar deşi uneori se arată că îndrăznesc,precum Ioan când cade pe piept; şi când se apropie și zic: Cine este mai mare?; Şi când fiii lui Zevedeu se roagă, ca unul de-a dreapta şi altul de-a stânga să şadă (Ioan 13; Mat. 18 şi 20)dar pe acelea le cearcă, ca pe cele ce erau cuviincioase la ei, și se arătau că sunt lor de nevoie atuncea. Iar aici fiindcă nu era atâta de folos lor a cerca ceea ce nu era de nevoie nicicum, pentru aceasta nu uneltesc îndrăzneala, ca ceea ce nu are vreme cuviincioasă.

28,29,30-"Iar muierea a lăsat găleata sa, şi a mers în cetate, şi a zis oamenilor: veniţi de vedeţi om, carele mi-a

spus mie toate câte am făcut. Nu cumva acesta este Hristos? Deci au ieșit din cetate, și veneau către El".

Atâta de mult s-a aprins muierea la inimă din cele zise, cât și găleata a lăsat, așa degrab a ales mai mult apa lui Hristos decât fîntîna lui Iacov! Pentru aceasta Apostol se face, birotonită fiind de credința ceea ce a cuprins inima ei, și cetatea toată intreagă o învață și o trage. "Veniți– zice -de vedeți om, carele mi-a spus mie toate câte am făcut"

Cu adevărat când se va infoca sufletul de foc Dumnezeiesc, la nimic din cele de pe pământ nu caută, nu la rușine, nu la cinste. Că iată și aceasta nu se rușinează vădindu-și lucrurile sale, ci zice: "Carele mi-a spus toate câte am făcut". Măcar că putea și in alt chip să zică: Veniți de vedeți proroc propovăduind. Dar nu așa zice,ci defaimă slava sa, și numai spre a propovădui adevărul privește.

Și nu zice că Acesta este Hristos cu hotărâre, ci: "nu cumva Acesta este Hristos?" fiindcă voia să-i ia pe urmă chiar pe aceia împreună hotărâtori, și mai lesne primit să facă cuvântul. Că de ar fi hotărât că Acesta este Hristos, poate s-ar fi împotrivit vremii hotărârii ei ca a uneia ce era defăimată, neprimind-o.

Iar unii au ințeles pe acei cinci bărbați ai samarinencii că sunt cele Cinci Cărți, pe care numai pe acelea le primea Samarineanca. "Iar acela pe carele acum ai – zice – adică cuvântul Meu, pe carele acum de la mine Îl primești, nu-ți este ție bărbat. Că încă nu te-ai însoțit, zice, cu a mea învățătură.

Dar încă ar fi putut zice cineva, că și spre inchipuirea firii omenești se socotește Samarineanca. Că firea noastră de demult in munte locuia, adică în mintea cea plină de

Dumnezeiescul dar, că mai nainte de a greşi Adam, cu toate Dumnezeieştile daruri era împodobit. Pentru că şi proroc era, că după ce s-a sculat din somn, pentru facerea muierii şi pentru dragostea bărbatului către dânsa a arătat. Că a zis: Aceasta-i os din oasele mele şi cum că pentru aceasta va lăsa omul pe tatăl să şi pe mama sa (Facere 2, 23-24). Şi a fost firea noastră în muntele acesta, adică în mintea cea înaltă,dar după ce a greşit lui Dumnezeu, roabă s-a dus şi pe sământa cea sfântă, pe tot cugetul zic cel Dumnezeiesc, diavolul cel ce ne-a robit pe noi, l-a dus în Babilon, adică în tulburarea lumii acesteia. Şi în locul aceleia a pus de s-au sălăşluit gândurile cele barbariceşti, pe care, Leii, adică gândurile cele bune care împărătesc întru noi le mâncau, până când le-a supus pe dânsele de au primit cuvintele lui Dumnezeu. Dar încă nici pe acestea cu totul desăvârşit. Că răutatea după ce odată în munte, în mintea noastră zic, s-a sălăşluit, a primit cărţile lui Moise,dar nu cu totul desăvârşit s-a făcut bună, ci încă sub blestem era.

Deci Iisus călătorind, adică multe căi iconomisind, şi chipuri spre mântuirea noastră folosind,şi uneori cu îngroziri,iar alteori cu răni ale răutăţilor; uneori cu faceri de bine,iar alteori cu făgăduinţe ale bunătăţilor, chibzuind a folosi viaţa noastră, a ostenit, cu acest fel de chipuri ispitindu-se a ne îndrepta pe noi. Dar a aflat şi altă iconomie,în care a şi şezut, şi s-a odihnit împăcându-se cu aceasta,care? Izvorul Botezului, întru carele firii noastre ca oarecăreia Samarinenee i-a făcut bine.

Iar izvorul acesta al Botezului,fîntînă a lui Iacov cu cuviinţă se va numi, adică al înşelătorului, că întru acest izvor înşeală cineva pe diavolul, fiindcă şi Domnul în acesta

a sfărâmat chipul balaurului, pe care l-a și dat mâncare noroadelor Arapilor (Psalm 73). Că cu balaurul acesta nu alții oarecarii se veselesc și se hrănesc, fără numai cei întunecați și negri la suflet, și de Dumnezeiasca lumină neîmpărtășiți.

Și cu această fire a noastră cinci bărbați s-au însoțit, adică legile cele multe, care s-au dat ei de la Dumnezeu: Cea din Rai, cea din vremea lui Noe, cea din vremea lui Avraam, cea din vremea lui Moisi, cea prin Prooroci. Că Noe după potop așezământ oarecarele a primit (Fac. 9), și Avraam pe al tăierii împrejur. (Fac. 17).

Deci după ce cu aceste cinci legi s-a însoțit firea, a luat mai pe urmă și a șasea, pe care n-o avea bărbat, că încă nu se însoțise cu dânsa, adică legea Așezământului celui Nou.

Încă va înțelege cineva a șasea lege, pe care n-o avea drept bărbat firea: cea a închinării de idoli. Că pe această lege n-o avea de la Dumnezeu dată ei soție, ci ca și cu un preacurvar se împreuna cu dânsa. Pentru aceasta și Pororocul zice: "Și preacurvea în lemn" (Ier. 3,9). Și iarăși: "Au curvit înapoia a tot lemnul", pentru cele cioplite adică, și pentru copacii pe care-i cinsteau. Că întru atâta nebunie s-a fost prăpăstuit firea.Cât și copacilor celor frumoși pentru frumusețe aduceau jertfă, chiparoșilor adică și paltinilor, și celor asemenea. Deci când pe al șaselea acesta preacurvar l-a îndrăgit omul, și la închinarea de idoli s-a alunecat,atunci Domnul venind, ne izbăvește pe noi de aceasta.

Pentru aceea și zice: "carele acum ai", căci cu adevărat în anii venirii lui Hristos la înșelarea Elinilor și cei mai înțelepți din Iudei s-au fost abătut.Și arată eresul fariseilor care credeau în ursitori, și în astrologie.

Este încă Samarineancă și tot sufletul, carele cu cele cinci simțiri fără de socoteală s-a înjugat,apoi și pe greșeala cea întru dogme ca pe oarecarele al șaselea preacurvar o a luat lui și, căruia Iisus îi face bine, sau prin botez, sau prin izvorul lacrimilor, că și lacrimile se numesc fîntînă al lui Iacov, adică a minții noastre, care înșeală pe răutate, din care apă și însăși mintea bea, și fiii ei,gândurile zic,și dobitoacele ei,părțile cele necuvântătoare ale sufletului: mânia și pofta.

Că lacrimile la minte și la gânduri și la celelalte spre răcoreală se fac.

30-34."Iar între acestea îl rugau pre dânsul ucenicii, grăind: Rabbi mănâncă. Iar el a zis lor: Eu mâncare am a mânca carea voi nu o știți. Iar ucenicii grăiau între ei: Nu cumva I-a adus lui cineva să mănânce? Zice lor Iisus: Mâncarea mea este, ca să fac voia celui ce m-a trimis pe mine, și să săvârșesc lucrul lui".

Rugau ucenicii pe Domnul ca să mănânce, nu din socoteală obraznică, ci din multa dragoste cea către Învățătorul, că Îl vedeau pe El ostenit de călătorie și de arșița ceea ce era atuncea.

Iar Domnul știind că Samarineanca va să tragă către El mai toată Cetatea, și cum că vor să creadă întru El Samarinenii, zice: Eu mâncare am a mânca, adică mântuirea oamenilor, că așa o poftesc pe aceasta, cât nici unul din voi pe mâncarea cea simțită. Iar pe această mâncare, care am a o mânca, voi ucenicii Mei n-o știți. Căci fiindcă sunteți groși încă, și nu puteți înțelege cele ce întunecos de Mine se grăiesc, pentru aceasta nu știți că "mâncare " numesc Eu mântuirea oamenilor.

Încă și în alt chip, nu știți mâncarea aceasta, căci nu știți

că vor să creadă întru Mine Samarinenii, şi vor să se mântuiască.

Ce fac dar ucenicii? Încă stau întru nedumerire, nu cumva i-a adus Lui cineva să mănânce? Că nu îndrăznesc, pentru evlavia cea obişnuită lor, să aducă Lui întrebare. Dar El, măcar deşi aceia nu L-au întrebat, însă le descoperă ceea ce întunecos s-a grăit, şi zice: Mâncarea Mea este ca să fac voia Celui Ce M-a Trimis pe Mine, că voia lui Dumnezeu este mântuirea oamenilor,şi să săvârşesc lucrul Lui. Că Proorocii şi Legea n-au putut să săvârşească lucrul lui Dumnezeu,că n-au fost ei desăvârşiţi,fiindcă închipuiri şi umbre ale bunătăţilor celor ce vor să fie arătau, iar Domnul a săvârşit lucrul lui Dumnezeu – mântuirea noastră zic – şi înnoirea.

Şi înţelegi încă lucru al lui Dumnezeu pe om, pe carele l-a săvârşit singur Fiul lui Dumnezeu, fiindcă întru sine pe firea noastră fără de păcat o a arătat, şi întru tot lucrul bun prin Dumnezeiasca petrecere cea în trup desăvârşit şi deplin pe dânsa o a vădit, şi până în sfârşit lumea o a biruit.

Încă şi Legea lucru al lui Dumnezeu este, pentru că de degetul lui Dumnezeu este scrisă (Ieşire 31), pe carea o a săvârşit Domnul. "Că sfârşitul legii este Hristos" (Romani 10, 4), ca Cela ce a făcut de au încetat toate cele ce se săvârşeau în lege, şi de la slujba cea trupească către cea Duhovnicească pe acestea le-a mutat.

Iar întunecos grăieşte de multe ori Domnul, ca mai luători aminte să facă pe ascultători, şi să-i deştepte pe ei a întreba, şi a se învăţa ceea ce acoperit se grăieşte.

Iar "mâncare" numind mântuirea oamenilor, învaţă pe ucenici, ca şi ei când se vor hirotonisi învăţători ai lumii,

puțină grijă să aibă pentru mâncarea cea trupească, pe toată pofta spre a mântui oameni mutând-o.

Și însemnează, că și bucatele cele ce se aduceau de la vreunii, le primea Domnul. Că zic ucenicii: "Nu cumva i-a adus Lui cineva să mănânce?" Iar aceasta o făcea, nu cum că avea trebuință de slujba cea de la alții, căci cum este cu putință să aibă trebuință"Cela ce dă hrană la tot trupul?" (Psalm 135, 25). Ci ca cei ce aduceau plată să aibă, și să se obișnuiască și pe alții a hrăni. Încă și ca să dea chip tuturor oamenilor, a nu se rușina de sărăcie, nici greu lucru a socoti: a se hrăni de la alții. Iar mai vârtos dascălilor și prea de nevoie este aceasta: a avea pe alții purtători de grijă pentru hrană, ca ei fără de smulgere fiind, să slujească slujba cuvântului (Matei 10, 10). Pentru aceasta și ucenicilor a poruncit a se hrăni de la cei ce se învățau de ei (Mat. 10,10).

35-38."Au nu voi ziceți, că mai sunt patru luni și secerișul va veni? Iată zic vouă, ridicați Ochii voștri, și vedeți holdele că sunt albe spre seceriș acum, și cel ce seceră, plată ia, și adună roadă în viață veșnică, ca și cel ce seamănă împreună să se bucure, și cel ce seceră. Că întru aceasta este cuvântul adevărat, că altul este cel ce seamănă, și altul cel ce seceră. Eu v-am trimis pe voi să secerați, ceea ce voi nu v-ați ostenit. Alții s-au ostenit, și voi ați intrat în osteneala lor".

Începe acum mai arătat a descoperi ucenicilor cele ce întunecos mai nainte s-au grăit. Că zice: Voi ziceți – adică socotiți că secerișul întru aceste patru luni va veni, cel simțit cu adevărat. Iar Eu zic vouă, că a sosit secerișul cel Duhovnicesc. Iar acestea le zicea pentru samarinenii care acum veneau la El. Ridicați Ochii voștri, sau pe cei gânditori, sau pe cei simțitori. Și vedeți mulțimea Samarinenilor celor

ce vin, și sufletele lor cele osârduitoare și gata spre credință, care ca niște holde albe au trebuință de seceriș. Că precum spicele când se albesc, sunt gata spre seceriș, așa și aceștia spre mântuire sunt gătiți.

"Și cel ce seceră plată ia, și adună roadă în viața veșnică, ca și cel ce seamănă împreună să se bucure, și cel ce seceră".Iar ceea ce zice,această înțelegere are: Proorocii au semănat, dar n-au secerat. Însă pentru aceasta nu sunt lipsiți de dulceață, ci împreună cu noi se bucură, măcar deși nu împreună cu noi seceră. Care aceasta la cele simțite secerisuri nu este, că acolo de se va întâmpla ca altul să semene, și altul să secere, mâhnire va fi celui ce nu seceră. Iar la cele Duhovnicești nu așa, ci și Proorocii cei ce mai nainte au propovăduit și mai nainte au mulat mințile oamenilor, se bucură împreună cu voi cei ce ați tras la mântuire pe oameni.

Iar ceea ce zice: "Eu v-am trimis pe voi să secerați, ceea ce voi nu ați ostenit", pentru aceasta o zice Domnul, ca atunci când va trimite pe ucenici la propovăduire, să nu se tulbure ei, ca și cum se trimit la lucru cu anevoie, și cu osteneală,căci pe cel mai cu anevoie și mai cu osteneală, Proorocii l-au primit. Iar voi la cele gata vă trimiteți.

Iar "cuvântul adevărat" zice pe oarecarea pildă ce se vorbea de Obște în norod: Că altul este cel ce seamănă, și altul cel ce seceră.

Și vezi, cum toate cu stăpânire zice, și cu putere: "Eu v-am trimis pe voi să secerați". Audă cei împreună cu blestematul Marcion, și cu Manent, și cu cei asemenea, care pe Legea cea Veche o înstrăinează de cea Nouă, că și de aici se vădesc și se mustră, că de era străină cea veche, cum

Apostolii au secerat pe cele semănate de Prooroci? Pentru aceasta dară de vreme ce pe cele ale ceiei vechi au secerat Apostolii, nu este străină aceia de Legea cea Nouă, ci amândouă una sunt.

Audă şi cei împreună cu Arie, cum ca un Domn şi Stăpân trimite pe ucenici. Şi îi trimite, ca de la cele pământeşti să secere, şi să taie pe cei ce sunt lipiţi la acelea, şi Elini şi Iudei, şi în arie să-i aducă pe dânşii, în Biserică zic, întru carea aducându-se, prin a se treiera de boi, adică de dascăli, şi prin a fi supuşi lor, se freacă, şi tot ce este păios şi trupesc şi materie a focului, lepădând, curate grăunţe în jitniţa cea cerească se pun. Apoi şi mâncare se fac a lui Dumnezeu, Carele întru mântuirea lor se veseleşte. Aşa Pavel a secerat, de la pământ tăindu-se, şi învăţându-ne pe noi, cum că petrecerea noastră în ceruri este.

Iar unii cu chip de glumă, uneltesc şi la bătrâni cuvântul acesta: Vedeţi holdele că sunt albe spre seceriş, adică pentru căruntețile şi secerişul morţii.

39-42."Iar din cetatea aceea mulţi din Samarineni au crezut în El, pentru cuvântul muierii, care mărturisea: Mi-a spus mie toate câte am făcut. Deci după ce au venit la dânsul Samarinenii, îl rugau pre el ca să rămâie la dânşii (1). Şi a rămas acolo două zile. Şi mult mai mulţi au crezut pentru cuvântul lui, şi muierii ziceau: Nu mai credem pentru vorba ta, că înşine am auzit, şi ştim, că acesta este cu adevărat Mântuitorul lumii Hristos".

Pentru cuvântul muierii cred samarinenii, căci ca nişte pricepuţi au judecat întru ei, că nu şi-ar fi vădit muierea a sa viaţă ca să facă har altuia, de nu cu adevărat mare oarecarele ar fi fost, şi mai presus de cei mulţi Cel ce se

propovăduia de dânsa. Pentru aceasta şi credinţa prin lucruri arătând ei, Îl roagă pe El să fie pururea la dânşii, că "a rămânea" aceasta însemnează: a locui cu totul la dânşii. Iar El la aceasta nu se pleacă, ci numai două zile rămâne, drept aceea şi mult mai mulţi din ei au crezut pentru învăţătura Lui.

Că evanghelistul nu zice cele deosebi minunate graiuri ale învăţăturii Lui, dar însă nouă ne dă să înţelegem din sfârşitul lucrurilor puterea Dumnezeieştii Lui învăţături. Că multe şi din cele mari le trec evangheliştii, căci nu pentru arătarea cea cu trufie, şi iubirea de slavă scriu ei, ci ca să vestească adevărul. Că şi după ce a mers Domnul la Samarineni, poate să-i fi învăţat oarecare învăţături Dumnezeieşti. Pentru aceasta şi nevăzând ei vreun semn, cred şi Îl roagă să rămâie.

Iar Iudeii măcar că de nenumărate şi cuvinte şi semne au fost îndestulaţi, încă Îl goneau. Cu adevărat "vrăjmaşii omului sunt casnicii lui" (Miheia 7; Matei 10, 36).

Şi vezi cum întru puţină vreme norodul a întrecut pe ceia ce i-au învăţat pe dânşii. Că nu-I zic Lui prooroc, nici mântuitor al lui Israil, ci al lumii; şi cu articol: "Acesta este Mântuitorul" Cel ce chiar şi cu adevărat a mântuit pe toţi. Că au venit mulţi ca să mântuiască: şi Lege, şi Prooroci, şi îngeri, dară Acesta este Mântuitorul Cel Adevărat.

43-45."Iar după cele două zile a ieşit de acolo, şi a mers în Galileea, că Însuşi Iisus a mărturisit, că prooroc în patria sa cinste nu are. Şi când a venit în Galileea, l-au primit pe dânsul Galileenii, fiindcă au fost văzut toate câte a făcut în Ierusalim la Praznic, că şi ei au fost venit la Praznic" (Mat. 13; Marcu 6; Luca 4)

După ce a ieşit Domnul din Samaria, merge în Galileea. Apoi ca să nu cerce cineva, şi să stea întru nedumerire, pentru care pricină n-a fost pururea în Galileea, ci uneori merge la dânşii, şi mai vârtos fiindcă se părea a fi din Galileea, zice că pentru aceasta nu petrecea în Galileea, pentru că nici o cinste la Dânsul nu arătau ei.

Că Însuşi Iisus a mărturisit, că proorocul în patria sa nu este cinstit.

Că obişnuim noi oamenii, pe cei ce sunt obişnuiţi nouă a-i defăima, şi pururea a lua aminte la cei străini şi neobişnuinţi.

Ce dară? Nu vedem pe mulţi şi de ai Săi cinstindu-se? Aşa este cu adevărat, dar prea rar se întâmplă una ca aceasta, iar de se vor afla cândva vreunii în patrie a fi cinstiţi, cu mult mai vârtos în pământ străin vor fi cinstiţi. Pentru aceea asemănându-se cinstea cea din patrie cu cea din pământ străin, necinste se va afla. Că zavistia nu lasă pe cei împreună patrioţi ca să dea cinstea cea cuviincioasă,ci puţină pe aceasta o dau, ruşine a sa socotind pe slava celui de o seminţie cu dânşii.

Deci după ce a venit Domnul în Galileea, au crezut Galileenii,fiindcă au văzut semnele care făcuse în Ierusalim.

Însă samarinenii sunt mai buni, care şi fără de semne au crezut din cuvântul muierii.Iară în altă vreme Samarinenii nu L-au primit pe El, ca pe un prieten al iudeilor, care erau vrăjmaşi ai lor. Că aceasta a spus-o Luca la cap. 9; ci aceia alţii au fost, deosebiţi de aceştia, că aceia locuiau într-un sat al Samariei, iară aceştia în cetate. (Zigadinos).

Şi vezi pretutindenea, că cei ce se par lepădaţi, sporesc întru credinţă, samarinenii zic şi Galileenii, că şi pe aceştia

îi defăimau, ca pe cei ce erau mai ţărani, pentru aceasta şi ziceau că "Prooroc din Galileea nu s-a sculat" (Ioan 7, 52); iar cei ce se socotesc aleşi, se leapădă, precum erau Iudeii cei din Ierusalim.

Cu cuviinţă dar şi noi cei de alt neam ne-am primit. Că în patria Sa, adică în Sinagoga Iudeilor ar fi zis cineva: Cinste n-a avut Proorocul Hristos, precum Moisi zice: "Că Prooroc va scula vouă Domnul" (Deut. 18).

46-50."Şi a venit Iisus iarăşi în Cana Galileii, unde a făcut apa vin. Şi era un om împărătesc, al căruia fiu era bolnav în Capernaum. Acesta auzind, că Iisus a venit din Iudeea în Galileea, a mers la el, şi-l ruga pre dânsul, ca să se pogoare, şi să tămăduiască pre fiul lui, că va să moară. Iar Iisus a zis către ei: De nu veţi vedea semne şi minuni, nu veţi crede. Zis-a către el omul cel împărătesc: Doamne pogoară-te mai nainte până a nu muri fiul meu. Zis-a Iisus lui: Mergi, fiul tău viu este. Şi a crezut omul cuvântului carele a zis Iisus lui, şi s-a dus".

Ne aduce aminte nouă evanghelistul de minunea cea din Cana, unde s-a făcut apa vin. Una adică, ca să mărească lauda Samarinenilor, că Galileenii, zice, şi din semnele cele ce s-au făcut în Ierusalim, şi din cele ce s-au făcut la dânşii L-au primit pe El, iar Samarinenii numai din mărturia muierii, şi învăţătura Domnului. Iar alta, şi ca să ne arate nouă, că şi omul cel împărătesc din minunea cea din Cana, oarecarele gînd bun pentru Hristos a primit, măcar deşi nu cel cuviincios.

Iar împărătesc pe acesta îl numeşte, sau pentru că era de neam împărătesc, sau pentru că avea alta oarecarea dregătorie de boierie, care se numea aşa.

Dar oare, va zice cineva, acelaşi este acesta cu sutaşul cel de la Matei? Că şi acela în Capernaum era. Nu socotesc a fi acelaşi, ci altul. Că acela şi vrând Hristus să vie (Mat. 8; Luca 7), îl opreşte zicând: Nu sunt vrednic ca să intri sub acoperământul meu. Iar acesta în casa sa trage pe Iisus.Şi al aceluia sluga era ţinută de slăbănogire, iar al acestuia fiul,de friguri.Şi acolo din munte pogorându-se, a intrat în Capernaum; iar acum din Samaria, şi nu în Capernaum, ci în Cana. Mai apoi de toate, acela sutaş; iar acesta–om împărătesc este cu dregătoria.

Deci pofteşte omul cel împărătesc pe Domnul ca să se pogoare,să tămăduiască pe fiul lui,iar Domnul atingându-l pe el, că nu avea desăvârşit credinţa, ci din parte, că aceea ce a zis: "Pogoară-te mai nainte până a nu muri fiul meu" slăbiciunea credinţei lui arată, cum că nu credea că de se va şi întâmpla să moară el, puternic este a-l învia. Deci pentru acestea atingându-l pe el, zice: "De nu veţi vedea semne şi minuni, nu veţi crede", împreună încă şi pe ceilalţi cetăţeni din Capernaum prihănindu-i. Că se văd pretutindenea, cum că cu multă necredinţă sunt prihăniţi.

Deci fiindcă slab era la socoteală omul cel împărătesc, şi silea pe Domnul ca să se pogoare spre tămăduirea copilului, arătându-l lui Mântuitorul, că şi nefiind de faţă poate să-l tămăduiască, zice: "Mergi, fiul tău viu este"- Drept aceea copilului, frigurile, iară părintelui, necredinţa a vindecat.

Şi să ştii, că alta este minunea şi alta semnul. Că minune adică este ceea ce este afară de fire, precum a deschide Ochii celui ce s-a născut Orb, şi a scula mort. Iar semn ceea ce nu este afară de fire, precum a vindeca bolnav va săvârşi încă această minune şi acum Domnul, la tot cel ce vine către

Dânsul. Adică om împărătesc este tot omul, nu numai ca cela ce este rudenie împăratului tuturor pentru suflet, ci și ca cela ce însuși a primit împărătească începătorie peste toate.

Și se află de multe ori de are cineva, mintea, ca pe un fiu,întru rea stare despre focul dulceţilor celor necuviincioase, și despre pofte. Deci de va veni la Iisus și Îl va ruga pe El să se pogoare, adică să uneltească pogorâre a iubirii de oameni, și să-i ierte lui păcatele, mai nainte până nu desăvârșit se va omorî de boala poftelor. Că de nu se va pogorî nouă Dumnezeu, ci la fărădelegi va lua aminte, și după acelea va cerca, cine de-aceea va suferi? (Psalm 129, 3). Deci de va veni, precum s-a zis, va dobândi ceea ce cere, și va lua pe mintea sa sănătoasă.

Însă vezi, și ce zice Domnul către el: "Mergi, fiul tău viu este", adică nu fii nemiscat către lucrul cel bun, ci mergi, și mișcare neîncetată arată către lucrul cel bun, că atuncea fiul tău este viu. Iar de vei înceta de a merge, va muri negreșit mintea ta, prin nemișcarea cea către lucrul bun omorâre luând.

51-54."Și iată pogorându-se el, slugile lui l-au întâmpinat pre el, și i-au spus zicând, că fiul tău este viu. Deci îi întreba pe ei de ceasul, întru carele i-a fost mai bine, și l-au zis lui, că ieri în ceasul al șaptelea l-au lăsat frigurile. Și a cunoscut tatăl, că în ceasul acela a fost în carele i-a zis Iisus lui: Fiul tău este viu. Și a crezut el, și casa lui toată. Acesta iarăși al doilea semn l-a făcut Iisus, venind din Iudeea în Galileea".

Spăimântându-se slugile de schimbarea cea grabnică a bolii, întâmpină pe Domnul lor, și îi vestesc lui sănătatea fiului. Că nu prost, și cum s-ar fi întâmplat, ci deodată s-a

izbăvit de friguri, pentru aceea s-a arătat că lucrul acesta nu este urmare a firii, ci a puterii lui Hristos.Şi înţelegând de la slugi de ceasul întru carele mai bine i-a fost copilului, adică mai spre bine şi mai spre sănătate a venit copilul, crede Domnului desăvârşit, că credinţa lui cea mai dinainte, nu era desăvârşită.

Şi să nu-mi zici, că n-ar fi venit, de n-ar fi crezut. Că obişnuiesc părinţii din dragostea cea către fii, a veni nu numai la doftorii către care au nădejde,ci şi la cei neînvăţaţi şi fără de meşteşug, nimic voind ei a lăsa din cele ce se cuvin. Deci a venit din credinţă, dacă şi aceasta o vom da, dar din rece şi nu desăvârşit, pe carea nici credinţă cineva o ar fi numit. Iar atuncea a crezut desăvârşit, când şi pentru ceas a înţelege.

Dar pentru care pricină zice evanghelistul: "Că al doilea semn acesta a făcut în Cana?" Ca să arate pe Samarineni vrednici de multe laude, că zice, că măcar de s-a şi făcut al doilea semn acesta, însă n-au ajuns Galileenii la înălţimea acelora, care n-au văzut nici un semn.

A doua zi au venit slugile, pentru că Capernaumul era departe de Cana, şi n-au putut ei în aceeaşi zi să-i aducă lui bunele vestiri de sănătatea copilului. (Zigadinos).

Al doilea zice pe acesta, nu cum că după cel dintâi al prefacerii apei în vin, nu s-a făcut altul în toată Palestina, ci cum că în Cana după cel dintâi al doilea s-a făcut acesta. (Zigadinos).

1-4. "După acestea era Praznicul Iudeilor, şi s-a suit Iisus în Ierusalim. Şi este în Ierusalim scăldătoarea Oilor , care se cheamă evreieşte Vitezda, cinci pridvoare având. Întru acelea zăcea mulţime multă de bolnavi: Orbi, şchiopi, uscaţi, aşteptând mişcarea apei, că înger la vreme se pogora în scăldătoare, şi tulbura apa. Şi carele intra întâi după tulburarea apei, se făcea sănătos, ori de ce boală era ţinut".

Praznic era al Iudeilor, cel al cincizeci de zile socotesc, şi se suie întru acesta Domnul: una adică, ca să nu se pară potrivnic Legii, ci să se arate că prăznuieşte împreună cu cei mulţi. Iar alta, ca pe mai mulţi prin semne şi prin învăţătură să-i tragă la Sine, şi mai vârtos pe norodul cel fără de vicleşug. Că la praznice obişnuiesc a se aduna împreună şi ţărani şi meşteri de prin oraşe, fiindcă în celelalte zile se îndeletnicesc la lucruri.

Iar "Scăldătoare a Oilor" se numea, fiindcă Oile cele spre jertfă se adunau acolo, şi măruntaiele cele din lăuntru ale lor se spălau acolo. Şi aveau cei mulţi părere, că numai din a se spăla măruntaiele dobitoacelor celor de jertfă, lua apa oarecarea putere mai Dumnezeiască, pentru aceasta şi îngerul se pogora la apa aceasta ca la o aleasă, şi făcea minuni.

În alte izvoare se află: "Scăldătoare la a Oilor", după care izvoade Zigadinos tâlcuind, zice, că era în Ierusalim scăldătoare la starea locului ce se chema a Oilor, pe care aşa o numeau, sau prost din obicei vechi, sau pentru că acolo se adunau Oile cele spre jertfă, şi se spălau măruntaiele lor în apa aceea. Iar alţii zic, cum că era în Ierusalim Scăldătoare

la poarta Oilor, pentru care poartă pomenește și Neemia, cap 3 și 12. Iar aceasta așa se numea, adică a Oilor, poate de la Scăldătoare, în care se spălau măruntaiele lor.

În care vreme se pogora îngerul, este neștiut, precum și de câte ori în an, este nearătat. Și sfântul Teofilact aicea cu tăcere trece, iar mai jos zice: Că în fiecarele an nădăjduind slăbănogul a se izbăvi de boală, se împiedica de cei mai tari.Iar Zigadinos scrie:Că zicând Evanghelistul, cum că la vreme se pogora, a arătat că nu totdeauna se făcea minunea,ci la vreme neștiută oamenilor, dar de multe ori, precum socotește, într-un an. Că pentru aceasta și în pridvoarele acelea zăcea mulțime multă de bolnavi.

Se vede dar că Dumnezeiasca pronie de departe făcând cale Iudeilor spre credința cea întru Hristos, mai nainte a rânduit minunea scăldătorii acesteia. Căci fiindcă era să se dea botez, carele are multă putere, și dar prea mare, de vreme ce curățește păcate, și face vii sufletele, pentru aceasta închipuiește mai nainte Dumnezeu botez întru cele Iudaicești, și le dă lor și apă, ce curățea întinăciuni, care nu erau cu adevărat, ci se păreau că sunt, precum cele din atingerea de mort, sau de lepros, și de altele ca acestea, le dă încă și minunea scăldătoarei acesteia, care îi povățuiește pe dânșii spre primirea botezului.

Că înger la vreme pogorându-se, tulbura apa, și putere tămăduitoare punea într-însa, că nu cu adevărat firea apei, numai singură ca tămăduia, că de ar fi fost întru acest chip, totdeauna s-ar fi făcut aceasta, ci toată aceasta sta întru lucrarea îngerului.

Așa și la noi apa botezului, apă este proastă, dară după ce primește darul Duhului prin Dumnezeieștile chemări,

dezleagă boalele cele sufletești, și de este cineva Orb, la Ochii sufletului Orbit, și nu poate să deosebească binele din rău, și de este șchiop, nemișcat către lucrarea lucrului celui bun, și către sporirea cea către mai bine, și deși este uscat cu totul și deznădăjduit, și nu are împărtășire nici de un lucru bun, pe toți îi vindecă apa aceasta.

Și atunci boala se făcea sminteală unora de a se vindeca, iar acum nici o zăticnire nu avem de a ne boteza. Că nu dacă se vindecă unul, ceilalți rămân nevindecați, ci măcar toată lumea de s-ar aduna, nu se împuținează darul.

5-7. "Deci era acolo un om, treizeci și opt de ani având în boală. Pre acesta văzându-l Iisus zăcând, și cunoscând că iată multă vreme avea, i-a zis lui: Vrei să fii sănătos? Răspuns-a lui bolnavul: Doamne, om nu am, ca atunci când se va turbura apa, să mă bage în scăldătoare. Deci până când merg eu, altul înaintea mea se pogoară."

De mirare este răbdarea slăbănogului: Treizeci și opt de ani avea, și în fiecare an nădăjduind el a se izbăvi de boală, se păndea și se împiedica de cei mai tari. Și cu toate acestea nu se depărta, nici se deznădăjduia.

Pentru aceasta îl și întreba pe el Domnul, vrând ca să ne arate nouă răbdarea omului aceluia. Căci cu adevărat nu pentru ca să se învețe întreba, că aceasta este nu numai de prisosit, ci și fără de socoteală a întreba de voiește bolnavul să se însănătoșească. Deci ceea ce am zis, ca să ne arate nouă răbdarea omului, pentru aceasta întreabă.

Ce (zice) dară acela? Cu multă blândețe răspunde: Așa Doamne, cu adevărat voiesc, zice, dar nu am om care să poată a mă băga în apă. Nici o hulă n-a răspuns, n-a gonit pe Hristos, ca și cum l-ar fi întrebat pe el întrebare fără de

cale, n-a blestemat ziua nasterii, precum facem noi cei puţini la suflet, şi mai vârtos întru mai uşoare boli căzând, ci blând şi cu umilinţă face răspunsul, măcar că nu ştia cine este cel ce îl întreabă, fără numai poate socotea aceasta că va să-l folosească Hristos lui, ca să-l bage pe el în apă, şi prin graiurile acestea voieşte, să-l tragă la sineşi şi să-l plece.

Şi n-a zis Hristos: Voieşti să te vindec? ca să nu se pară că se făleşte.

8-10."Zis-a Iisus lui: Scoală-te, ia-ţi patul tău şi umblă. Şi îndată s-a făcut sănătos omul, şi şi-a luat patul său, şi umbla. Şi era în acea zi sâmbătă. Deci ziceau celui vindecat Iudeii: Sâmbătă este, nu se cade ţie a-ţi lua patul".

Porunceşte să-şi ia patul, vrând să încredinţeze minunea ceea ce făcuse, ca nimeni să nu socotească că aceea era vreo nălucire. Că de nu cu adevărat şi foarte tare s-ar fi întărit mădularele lui, n-ar fi putut să poarte patul.

Şi nu cere de la el credinţă mai înainte de vindecare, precum de la alţii oarecare, pentru că încă nu l-a văzut pe El bolnavul făcând vreun semn. Căci şi de la aceia, de la care cerea Domnul credinţă, nu mai nainte de minuni, ci după ce făcea înaintea lor minunile, cerea de la ei credinţa.

Şi vezi cum îndată ce a auzit a şi crezut, că nu s-a îndoit întru sineşi, nici a zis: Oare nu este bârfitor acesta, carele întru acest minut îmi porunceşte să mă scol? Treizeci şi opt de ani am, şi n-am dobândit vindecare, şi acum aşa îndată să mă scol? Nimic de acest fel n-a zis, ci crezând s-a sculat.

Iar sâmbăta îl vindecă, învăţând pe oameni în alt chip să înţeleagă rânduielile Legii, şi nu prin încetarea de lucruri ceea ce trupeşte se înţelege, să li se pară că cinstesc sâmbăta, ci prin depărtarea de cele rele. Fiindcă a face bine cuiva

sâmbăta. Legea nu oprea, Legea fiind a lui Dumnezeu Care pururea face bine.

11-13. "Răspuns-a lor: Cela ce m-a făcut sănătos, acela mi-a zis: Ia-ţi patul tău şi umblă. Deci l-au întrebat pre el: Cine este omul acela ce ţi-a zis: Ia-ţi patul tău şi umblă? Iar cel vindecat nu ştia cine este, că Iisus se dăduse în laturi, norod fiind în acel loc".

Se cuvine a ne minuna de îndrăzneala cea către Iudei a acestui om cum stând ei asupra lui şi zicându-i: Nu se cade ţie a-ţi lua patul pentru sâmbătă, el cu îndrăzneală propovăduieşte pe făcătorul de bine: Cela ce m-a făcut sănătos, Acela mi-a zis. Ca şi cum unele ca acestea ar fi zis: Bârfiţi, şi nebuneşte grăiţi, poruncindu-mi mie ca să nu mă plec celui ce m-a izbăvit de boală atâta de îndelungată şi rea.

Iar Iudeii nu-l întreabă pe el: Cine este cel ce te-a făcut sănătos? ci:cine este acela ce ţi-a zis ţie "Ia-ţi patul"? Atâta de Orbi erau de bună voie către lucrul cel bun, şi călcarea sâmbetei ceea ce li se părea o învârteau sus şi jos.

Iar Iisus se dăduse în laturi, întâi adică, ca nefiind el de faţă, fără de prepus să se facă mărturisirea cea pentru sănătate, şi să nu se pară omul că îi face Lui har, ci mărturiseşte adevărul. Apoi, ca nu mai mult să aprindă mânia iudeilor. Că se obişnuieşte şi singură vederea celui zavistuit nu mică scânteie de zavistie a lăsa înăuntru celor ce pizmuiesc. Pentru aceasta lasă ca singur lucrul să se cerceteze. Că Iudeii cei ce pribăneau, spre cercetare şi cuvinte, aducând pe ceea ce se făcuse, mai vestită pe aceasta o fac.

14-16. "După aceea l-a aflat pre el Iisus în Biserică, şi i-a

zis lui: Iată că te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greșești, ca să nu-ți fie ție ceva mai rău. A mers omul acela și a vestit Iudeilor, că Iisus este cel ce l-a făcut pre el sănătos. Și pentru aceasta prigoneau pe Iisus Iudeii, şi îl căutau pe el să-l omoare, că acestea făcea sâmbăta".

Din aceasta ce a zis Domnul către slăbănogul: "Iată că te-ai făcut sănătos, de acum să nu mai greșești", ne învățăm: Întâi adică cum că din păcate i s-a născut acelui om boala: iar a doua, cum că adevărat este cuvântul cel pentru Gheena, şi cum că veşnică este munca. Că unde sunt acum cei ce zic, că într-un ceas am curvit, şi cum fără de moarte să mă muncesc? Că iată și acesta nu întru atâția ani a greșit, întru câți se muncea, dar mai o viață de om întreagă a cheltuit întru lungimea muncii. Că nu se judecă păcatele după vreme, ci după firea greşalelor.

Împreună cu acestea și acelea ne învățăm, că măcar deşi grea răsplătire am fi luat pentru păcatele cele mai dinainte,apoi iarăși întru aceleași păcate ne-am fi amestecat, mai grele iarăși vom pătimi, și foarte cu cuviință. Că cela ce nici de munca cea mai dinainte nu s-a făcut mai bun,spre mai mari munci se aduce, ca un nesimțitor și nebăgător de seamă.

Și pentru care pricină, zice, nu toți așa se muncesc? Că pe mulți din cei răi îi vedem că sunt sănătoşi la trup, și tari, și bine în zilele lor petrec. Dar aceasta, adică a nu pătimi ei nimic aici, merinde li se fac lor de mai mare muncă acolo.Și aceasta arătând Pavel zice:"Că judecându-ne de Domnul – adică aicea –, ne certăm, ca nu împreună cu lumea să ne osândim" (1 Cor. 11, 32), adică acolo, că cele de aici sunt de sfătuire, iar cele de acolo de muncă.

Ce dară? Toate boalele sunt din păcate? Nu toate, ci cele mai multe. Că unele adică sunt pentru păcate, precum şi a slăbănogului acestuia. Încă şi la "Împăraţi" vedem pe oarecarele că a căzut în durere de picioare pentru păcate (III Împăraţi 15; II Paralip. 16). Iar altele pentru buna slavă şi vestire, precum la Iov, ca să se arate fapta cea bună a lui. Încă se fac unele şi din lenevire, precum din saţiul pântecelui şi din beţie.

Iar oarecare din ceea ce a zis Domnul: "De acum să nu mai greşeşti",socotind botărăsc, cum că pe acest slăbănog îl ştia Domnul că vrea să-L arate pe El, şi să-L vestească Iudeilor, după ce L-a aflat pe El în Biserică şi pentru aceasta zice: De acum să nu mai greşeşti. Dar nu este aceasta, că se vede că este cucernic omul. "Că l-a aflat pe el, zice, Iisus în Biserică". Că de n-ar fi fost cucernic, la desfrânare şi la desfătare s-ar fi dat pe sineşi, acasă alergând, şi ar fi scăpat de tulburarea Iudeilor, şi de dările de răspuns. Dar nici una din acestea nu l-au plecat pe el să se depărteze de la biserică, ci încă şi după ce a cunoscut pe Iisus, vezi cum cu bună cunoştinţă îl vesteşte pe El Iudeilor. Că nu zice, cum că Iisus este Cel ce i-a zis să-şi ia patul– ceea ce voiau să audă aceia - , ci "Cel ce l-a făcut pe el sănătos",ceea ce nu sufereau ei să audă,greşeală socotind dezlegarea sâmbetei.

Iar dacă Iudeii prigoneau pe Domnul, ce greşea la aceasta omul care L-a arătat pe El lor? Că el cu socoteală bună, ca şi pe ceilalţi să-i tragă la credinţă, propovăduia pe Vindecătorul, iar dacă aceia prigoneau pe Făcătorul de bine, a lor este greşeala.

Şi să socoteşti că scăldătoare a Oilor este darul Botezului, întru carea, Oaia ce S-a jertfit pentru noi Iisus Domnul,

S-a spălat botezându-Se pentru noi.

Şi cinci pridvoare are această scăldătoare, pentru că cele patru fapte bune, şi partea cea privitoare la cele înalte şi cea dogmaticească se arată la botez.

Deci firea cea omenească, ca un slăbănog la toate puterile cele sufleteşti fiind slăbănoagă, treizeci şi opt de ani fiind bolnavă, pentru că nici întru credinţa cea în Treime nu era sănătoasă, nici al optulea veac, Înviere zic şi judecată, a celor ce am lucrat în viaţă, cu întârziere nu credea că va fi. Pentru aceasta şi nu afla vindecare, că nici avea om carele să-l bage în scăldătoare, adică, încă nu s-a fost făcut om Fiul lui Dumnezeu, Care vrea prin botez să o însănătoşească pe dânsa. Iar când S-a făcut Om, atunci a însănătoşit firea noastră, şi a poruncit să-şi ridice şi patul, adică să facă şi trupul uşor şi subţire, şi să-l ridice de la pământ, neîngreunându-l cu carne, şi cu griji pământeşti, ci din lenevirea cea către lucrul cel bun să-l scoale şi să umble, adică să se mişte către lucrarea binelui.

Iar a se tulbura apa scăldătoarei, aceasta însemnează, cum că se tulbură într-însa duhurile răutăţii, zdrobindu-se, şi înnecându-se de Darul Sfântului Duh.

Dar, o, să fie ca şi noi să dobândim sănătatea, cei ce suntem slăbănogi, şi către tot lucrul bun nemişcaţi, şi nu avem om, adică gând omenesc, ca cei ce ne-am asemănat dobitoacelor celor neînţelegătoare, ca să ne bage pe noi în scăldătoarea lacrimilor pocăinţei, în care cel ce intră întâi se vindecă. Că cel ce în vremile cele mai de pe urmă lasă, şi urneşte pocăinţa, şi nu se sârguieşte aici a se pocăi, ci rămâne pe urmă, nu dobândeşte vindecarea.

Sârguieşte-te dar să intri mai întâi, ca să nu te apuce mai

nainte moartea.

Iar pe această scăldătoare a pocăinței înger o turbură. Care? Acela al sfatului celui mare al Tatălui, Hristos și Mântuitorul. (Isaia 9). Că de nu se va atinge de inima noastră Dumnezeiescul cuvânt, și nu va face tulburare într-însa prin pomenirea muncilor celor din veacul ce va să fie, nu se va lucra în alt chip scăldătoarea aceasta, nici sănătate se face sufletului celui slăbănog.

Iară"a Oilor"cu cuviință se zice aceasta, că măruntaiele și gândurile celor ce spre jertfă vie, sfântă, bine plăcută lui Dumnezeu se gătesc, și fără de răutate se fac, ca niște Oi în aceasta se spală.

Fie dar, ca și noi să dobândim sănătatea, și în biserică să ne aflăm după sănătate, adică să nu ne mai întinăm cu gânduri spurcate, ca să nu se facă nouă mai rea munca ceea ce va să fie.

17,18."Iar Iisus a răspuns lor:Tatăl meu până acum lucrează, și eu lucrez. Deci pentru aceasta mai vârtos căutau Iudeii pre el să-l omoare, că nu numai dezlega sâmbăta, ci și Tată al său, zicea pre Dumnezeu, întocmai pre sineși făcându-se cu Dumnezeu".

Iudeii pentru că a lucrat sâmbăta Vindecarea, vinuiau pe Hristos, iar El ca Cel ce era de o cinste cu Tatăl, și cu aceiași stăpânire, zice, că precum Dumnezeu și Tatăl Meu lucrează și sâmbăta, și nu-L ivinuiți pe El, așa nici pe Mine.

Și cum Tatăl lucrează până acum, când Moise zice: Că a încetat Dumnezeu de toate lucrurile Sale? Voiești să te înveți cum încă Dumnezeu lucrează? Vezi lumea,și cunoaște lucrurile proniei: Soarele răsărind, apunând; Marea, izvoarele, râurile, dobitoacele, și în scurt toate cel zidite, și

vei vedea făptura lucrând lucrurile sale, iar mai vârtos lucrându-se şi mişcându-se de cuvântul cel negrăit al proniei. Şi cu adevărat Pronia şi sâmbăta cele ale sale lucrează.

Deci de vreme ce Tatăl lucrează, şi sâmbăta pe făptură o chiverniseşte, cu cuviinţă şi Eu, zice, Fiul Lui lucrez.

Dar ei topindu-se de zavistie, căutau să-L omoare pe El, nu numai pentru că dezlega sâmbăta, ci pentru că şi Tată al Său zicea pe Dumnezeu, întocmai pe Sine făcându-se cu Dumnezeu. Că de vreme ce pe Sineşi Fiu se zicea, de ne voie întocmai la cinste se făcea pe Sineşi cu Dumnezeu. Că tot fiul de aceeaşi cinste este cu Tatăl.

Unde este aicea Arie? Cu adevărat s-a orbit la lumină. Că numind el pe Hristos Fiu al Tatălui, nu-I da Lui, şi aceeaşi Fire să aibă cu Tatăl, ci zidire pe Fiul Tatălui Celui nezidit Îi mărturisea. Şi i se cădea că măcar pe Iudei să-i primească învăţători,care pentru aceasta prigoneau pe Domnul, căci Fiu al lui Dumnezeu se zicea pe Sine, că de nevoie urma a fi întocmai cu Dumnezeu. Fiindcă de n-ar fi fost mare vrednicia Fiului, şi de nu s-ar fi făcut pe Sineşi întocmai cu Dumnezeu, pentru care pricină L-ar fi prigonit pe El?

19-21."Deci a răspuns Iisus şi a zis lor: Amin, Amin zic vouă, nu poate Fiul să facă de la sineşi nimic, de nu va vedea pre Tatăl făcând, că cele ce face el, acelea şi Fiul asemenea face. Că Tatăl iubeşte pre Fiul, şi toate arată lui, care el face, Şi mai mari lucruri decât acestea va arăta lui, ca voi să vă miraţi. Că precum Tatăl scoală pre morţi, şi îi înviază, aşa şi Fiul pre care vrea îi înviază".

Nu poate Fiul să facă de la Sine nimic, pentru că nimic osebit, nici înstrăinat de Tatăl are, ci întru toate asemenea este cu Tatăl, şi nu are altă Fiinţă, ca să aibă şi altă putere, şi

după urmare şi altă lucrare, ci fiindcă are aceeaşi Fiinţă, are şi aceeaşi putere şi pentru aceasta şi aceleaşi lucrează.

Şi nu poate altceva să facă, afară de aceea ce face Tatăl, că n-are altă putere sau mai de jos, sau mai de sus decât cea Părintească, ci una este Fiinţa, una Puterea, una Lucrarea a Tatălui şi a Fiului. Aşa cu adevărat, zice, dar Tatăl ca oarecarele învăţător este al Fiului, arătându-i Lui cum se cuvine a lucra, că de nu vede Fiul pe Tatăl făcând, nimica nu face.

Deci întreb pe Arie,şi pe Eunomie,care bârfesc acestea, cum învaţă Tatăl pe Fiul? Întru înţelepciune, sau nu? Cu adevărat întru înţelepciune.Dar care este înţelepciunea lui Dumnezeu? Oare nu este Fiul? Aşa cu adevărat; Fiul dar se învaţă pe Sine!

Vai câtă este nebunia voastră! care ca pe un copil oarecarele daţi Tatălui pe Fiul să se înveţe. Iar eu cu înţelepciunea lui Dumnezeu adeveresc că orice ştie Tatăl, nu fără de Fiul ştie, că El este înţelepciunea Lui; ori ce poate Tatăl, nu fără de Fiul poate, că El este Puterea Lui. Iar cum că acestea sunt adevărate, auzi: Orice face Tatăl, acestea şi Fiul asemenea face. Dacă Tatăl cu stăpânire şi cu putere, şi Fiul asemenea. Nu este dar mai de jos Fiul decât Tatăl.

Iar dacă cu smerenie s-au zis acelea: Că îi arată Lui toate, şi mai mari decât acestea va arăta, nu trebuie să te miri, căci către oameni vorbea, care strigau asupra Lui, şi crăpau de pizmă. Şi de n-ar fi amestecat pretutindenea cele smerite cu cele înalte, ce n-ar fi făcut? De vreme ce şi aşa cu smerenie pe cele mai multe grăind, ei se turburau?

Dar ce este aceea ce zice: "Şi mai mari decât acestea va arăta? Fiindcă slăbănog a întărit, şi va să învieze şi mort,

pentru aceasta zice: De vă mirați că slăbănog am făcut sănătos, mai mari decât acestea veți vedea.

Iar cum că aceea, adică, "va arăta", cuvânt smerit fiind,cu iconomie l-a zis,ca să mângâie nebunia lor, ascultă pe cele de pe urmă. Că precum Tatăl, zice, scoală pe morți, așa și Fiul pe care vrea, îi inviază. Deci scoală Fiul precum Tatăl, și prin aceasta arată neschimbarea puterii, cum că adică este neschimbată și nedeosebită.

Iar prin aceea, adică,"pe care vrea",pe potrivirea stăpâniei, cum că adică este deopotrivă și întocmai.

Însă acestea toate Arienii împotriva slavei Fiului le socotesc. Iar noi cei ortodocși pentru dânsa le înțelegem.

22-24."Că Tatăl nu judecă pre nimeni,ci toată judecata a dat-o Fiului, ca toți să cinstească pre Fiul, precum cinstesc pe Tatăl. Cel ce nu cinstește pre Fiul, nu cinstește pre Tatăl, care l-a trimis pre el. Amin, Amin grăiesc vouă: Cel ce ascultă cuvintele mele, și crede celui ce m-a trimis pe mine, are viață veșnică, și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte în viață".

Moarte nu pe cea de aicea zice, ci pe cea de acolo, adică pe muncă; precum și viață – pe desfătarea cea de acolo. Că cela ce s-a mutat din necredință la credință, s-a mutat deaceea și din munca celor necredincioși la desfătarea celor credincioși. (Zigadinos).

S-a arătat pe Sineși că poate să facă bine, prin semnele cele multe care a făcut. Și fiindcă nu i-a plecat pe dânșii, nici i-a tras spre a-L cinsti pe El, precum era cu cuviință, zice: "Că toată judecata Tatăl a dat-o Fiului", ca măcar frica judecății să-i plece pe dânșii să arate către El cinste. Că ne obișnuim noi oamenii și mai ales cei mai fără socoteală, de

frică mai vârtos decât de facerile de bine, a ne învăța ceea ce se cuvine.

Iară ceea ce zice: A dat Tatăl Fiului judecata, așa s-o înțelegi, cum că Judecător L-a Născut pe El, precum auzi și aceasta: Viață I-a dat Lui, și înțelegi, că Viu L-a Născut pe El. Căci fiindcă Tatăl este pricinuitor Fiului de a fi, pentru aceasta toate, câte are Fiul, se zice că le-a luat de la Tatăl, fiindcă de la Dânsul firește le are pe acestea. Deci și judecata o are de la Tatăl așa, precum o are pe ea Tatăl. Căci ca nu auzind noi că Tatăl este pricinuitor Fiului, să socotim că așa este pricinuitor Lui, precum și zidirilor, și pentru aceasta micșorare a cinstei să aducem, zice, că nici o schimbare nu este a Fiului către Tatăl. Că Cela ce are stăpânire a muncii și a cinstei precum voiește, aceleași poate cu Tatăl, pentru aceasta se și cuvine a-L cinsti pe El așa, precum pe Tatăl. Că zice: Ca toți să cinstească pe Fiul, precum cinstesc pe Tatăl.

Deci Arienii de vreme ce socotesc că cinstesc pe Fiul ca pe o zidire, se vădesc că și pe Tatăl Îl cinstesc ca pe o zidire.Căci sau nu cinstesc nicidecum pe Fiul–și împreună cu Iudeii să se rânduiască – sau de Îl cinstesc pe El, dar ca pe o zidire, și se cuvine să-L cinstească pe El ca și pe Tatăl, se vădesc cu adevărat că și pe Tatăl ca pe o zidire Îl cinstesc.

Încă și în alt chip, după ceea ce urmează, cum cinstesc pe Tatăl, cei ce nu cinstesc pe Fiul? Că zice: Cela ce nu cinstește pe Fiul, nu cinstește pe Tatăl: cela ce nu cinstește pe Fiul, zice, așa precum am zis ca și pe Tatăl. Căci de ar zice cineva, cum că zidire este Fiul, însă mai presus decât toate zidirile, și i s-ar părea că dăruiește Fiului această mincinoasă și deșartă cinste, cu adevărat necinstește și pe Tatăl Care L-a trimis pe El.

Iar aceasta ce zice: Care L-a trimis, a zis-o ca să nu se sălbăticească, precum am zis mai înainte. Că învăţătura, precum s-a zis, o amestecă minunat, uneori adică pe cele înalte Luişi mărturisind,precum se cădea,iar alteori pentru tulburarea vrăjmaşilor Iudei, pe cele smerite. Căci dacă şi după ce S-a sculat din morţi şi S-a suit la ceruri, şi prin Apostoli Şi-a arătat Puterea Sa, Arie şi Eunomie s-au ridicat asupra slavei Lui, şi în zidire L-au pogorât pe El, Iudeii cei de atuncea văzându-L pe El în trup umblând cu Vameşii, şi cu curvele, şi mâncând şi bând ca unul din cei mulţi, ce n-ar fi făcut, dacă toate înalte pentru Sine ar fi zis, şi nu ar fi amestecat împreună şi pe cele smerite?

Pentru aceasta şi aduce pe urmă: Cela ce ascultă cuvintele mele, şi crede Celuia ce M-a trimis pe Mine, are viaţă veşnică. Că minţile lor şi prin acestea le îmblânzeşte, auzind ei, că lui Dumnezeu vor să creadă de vor asculta cuvintele Lui. Că n-a zis: Cela ce crede Mie, ci: "Celuia ce M-a trimis pe Mine".

Deci cela ce crede Aceluia, la judecată, adică la muncă nu va merge, ci va vieţui viaţă veşnică, neprimind moarte sufletească şi veşnică, deşi pe cea firească care este vremelnică o va primi.

25-29."Amin, Amin grăiesc vouă, că vine ceasul, şi acum este, când morţii vor auzi Glasul Fiului lui Dumnezeu, şi care vor auzi, vor învia . Că precum Tatăl are viaţă întru sine, aşa a dat şi Fiului viaţă să aibă întru sine, şi stăpânire i-a dat lui şi judecată să facă. Căci Fiul omului este nu vă miraţi de aceasta. Că vine ceasul întru carele toţi cei din mormânturi vor auzi Glasul lui. Şi vor ieşi cei ce au făcut cele bune, întru învierea vieţii, iar cei ce au făcut cele rele întru învierea judecăţii".

Are viață între Sine, adică izvorăște viață (Zigadinos)

Dar cum morții vor auzi Glasul Lui? Îndată ce va voi El, că sufletul fireşte căruia se va întoarce în trupul său; şi morţii cei ce vor auzi vor fi vii, adică vor trăi iarăşi în viața aceasta din lume. (Zigadinos).

Fiindcă a zis mai sus că "Cela ce nu cinsteşte pe Fiul, nu cinsteşte pe Tatăl" şi înalte oarecare pentru Sineşi a grăit, ca să nu se pară că sunt fală cele ce zice, și trufie deșartă, dă și dovedirea cea prin lucruri, zicând: Vine ceasul. Apoi ca să nu presupunem că este vreme lungă, zice: "Şi acum este, când cei morți vor auzi Glasul Fiului", adică acum când Eu, împreună cu voi petrec, vor fi acestea, şi zice pentru morţii care vrea să-i învieze, adică pentru Fiul văduvei, pentru fata mai marelui Sinagogii, și pentru Lazăr. Apoi şi pricină aduce pe urmă doveditoare celor zise: Că precum Tatăl are viață, zice, întru Sineşi, aşa a dat şi Fiului viață să aibă întru Sine, ca să facă vii pe cei ce vor auzi Glasul Lui. Şi nu numai să facă vii l-a dat Lui stăpânire, ci şi judecată să facă, ca să muncească şi să pedepsească.

Şi adeseori cuvintele cele pentru judecată în mijloc le aduce, ca pe ascultători să-i tragă la Sine. Că cel ce va crede cum că şi va învia, şi va da Lui răspunsuri de cele ce a greşit, va alerga cu adevărat la Dânsul, ca să-L îmblânzească pe El, ca pe Cela ce va să-i fie lui judecător.

Şi nu vă mirați că Fiu al omului este, că măcar deși Fiu al omului este, dar şi Dumnezeu este, pentru aceasta judecata cu cuviință o are, ca Cela ce este Fiu al lui Dumnezeu, iar dacă şi om se vede, nu vă mirați.

Şi se cuvine a şti, că Pavel Samosateanul, dogmatizând că Domnul este om gol, aşa citea locul acesta: "Şi stăpânire

i-a dat Lui, și judecată să facă, căci Fiul omului este". Aici punând punct, de la alt început citea aceea, adică: "Nu vă mirați de aceasta". Iar acela neprimind a zice pe Hristos Dumnezeu, ci Fiu al omului, așa înțelege a fi El Judecător, nu ca cela ce este Dumnezeu, ci ca cela ce este Fiu al omului.

Iară noi așa înțelegem precum s-a zis.

Iar după ce a zis pentru învierea cea din parte (a lui Lazăr zic, și a altora, care iar au murit), acum zice pentru cea de Obște: Că vine ceasul, în care cei ce sunt în mormânturi vor auzi Glasul lui Dumnezeu. Că pentru învierea cea de Obște zice aici. Și fiindcă a zis mai sus: "Că cela ce crede, la judecată nu va veni", ca să nu socotim cum că singură credința este de ajuns spre mântuire, zice, cum că "vor învia cei ce au făcut cele rele întru învierea judecății, iar cei ce au făcut cele bune, întru învierea vieții". Deci nu singură credința fără de lucruri îndreptează, ci se cuvine împreună cu credința a fi și lucrurile, că atunci și cu adevărat este credință.

Și vezi că îndoit învățătura este făcută, prin frică și prin blândețe. Că aceea adică, a se osândi cei ce au făcut cele rele, îngrozește. Iar aceasta, adică, a învia spre viață cei ce au făcut cele bune, prin blândețe îndeamnă.

30."Nu pot să fac de la mine nimic, precum aud, judec, și judecata mea dreaptă este, că nu caut voia mea, ci voia Tatălui celuia ce m-a trimis pe mine".

Precum și întru cele mai de sus s-a zis, graiurile acestea arată neschimbarea Fiului către Tatăl, adică: "Nu pot Eu să fac de la Mine, și câte sunt în acest fel. Că nimic străin și osebit de Tatăl nu pot Eu să fac, că nici altă voie am afară de cea Părintească nici Putere, ci precum aud de la Tatăl,

așa judec, adică, precum Însuși Tatăl judecă, așa și Eu.

Iar acestea le zice, ca să arate precum de multe ori am zis, neschimbarea și în lucruri, și în cuvinte, și în judecăți. Căci ca nu vreunii, om văzându-L pe Dânsul, să se smintească, cum cel ce se vede om poate să facă judecată dreaptă, fiindcă David zice: "Tot omul este mincinos" (Psalm 115, 2), a apucat de a zis: "Nu vă mirați că Fiu al omului sunt". Zice încă și acum, cum că dreaptă este judecata Mea, căci judec, precum aud de la Tatăl Meu judecând, că nu caut voia Mea, judecând, ci a Tatălui.

Cel ce voiește să-și întărească voia sa, poate ar fi fost sub bănuială că strică dreptatea. Iar cel ce nu privește la ale sale, care motiv ar avea, a nu hotărî drept? Deci Eu nu caut voia mea, că nici n-am Eu a Mea voie, ci ceea ce voiește Tatăl, aceea și Eu.

31-35."De mărturisesc eu pentru mine, mărturia mea nu este adevărată. Altul este cel ce mărturisește pentru mine, și știu că adevărată este mărturia care o mărturisește pentru mine. Voi ați trimis către Ioan, și a mărturisit adevărul. Iar eu nu de la om iau mărturia, ci acestea grăiesc, ca voi să vă mântuiți. Acela era făclie, care ardea, și lumina, iar voi ați voit să vă veseliți la un ceas întru lumina lui".

Se vede că aici împotrivă grăiește Domnul, pentru că în multe locuri se vede că a mărturisit pentru Sine, precum Samarinencii a zis: Eu sunt Hristos; și orbului, și în alte locuri multe. Deci dacă acestea vor fi mincinoase, care nădejde ne va fi nouă de mântuire?

Și nu numai aceasta se pare că este împotrivire, ci și alta nu mai mică. Că mergând mai înainte zice, cum că deși mărturisesc Eu pentru Mine,mărturia Mea este adevărată

(Ioan 8). Cum dar se vor uni acestea ce se par că sunt împotrivă?

"Enetasis", adică împotrivire. Şi "Antiparastasis", adică, împotrivă arătare, sunt două "Schime Ritoriceşti" dintru acelea cu care se pricesc pârâşii. Şi împotrivirea este cu surpare deodată. Iară împotriva arătare, cu meşteşug pogorându-se puţin după potrivnicul. Precum spre mai multă descoperire să punem şi o pildă: Un tânăr împodobindu-se este pârât de curvar. Deci îl zic lui: Nu este slobod bărbatul aşa a se împodobi. Aceasta este împotrivire. Iară deşi este slobod, dară nu aşa, că aşa numai muierile. Aceasta este împotrivă arătare, care oareşce se şi pogoară după socoteala lui acolo unde zice, iară deşi este slobod, şi celelalte.

Aşa dară şi Domnul aicea, întâi grăieşte cu împotrivire, cum că nu mărturisesc Eu de Mine. Altul este cel ce mărturiseşte de Mine, adică Ioan. Iară a doua oară cu împotrivă arătare, adică după pogorâre, pogorându-se puţin socotelii Iudeilor: Fie că Eu mărturisesc de Mine, precum poate aţi fi zis voi, dară măcar deşi Eu mărturisesc, însă mărturia Mea este adevărată, că Dumnezeu fiind Eu, vrednic de credinţă sunt.

Ceea ce zice Domnul: Că de mărturisesc Eu pentru Mine, mărturia Mea nu este adevărată,o zice după părerea Iudeilor. Căci fiindcă poate voiau aceia să-i zică Lui,cum că Tu mărturiseşti de Sineţi,şi nimeni mărturisind pentru sineşi nu este vrednic de credinţă, zice cu împotrivire, cum că nu mărturisesc Eu pentru Sinemi, că întru acest chip de ar fi fost, după socoteala voastră, n- aş fi fost vrednic de credinţă. Altul este cel ce mărturiseşte pentru Mine, Ioan.

Iar ceea ce zice, cum că Eu mărturisesc, mărturia Mea adevărată este, după pogorâre o zice, căci pogorându-se socotelile Iudeilor, zice, cum că fie, că Eu mărturisesc pentru Sinemi. Deci deși Eu mărturisesc (pentru Sinemi), adevărată este mărturia Mea, că Dumnezeu fiind, vrednic de credință sunt.

Și așa cea dintâi a zis-o cu împotrivire,că nu mărturisesc Eu, ci mergătorul-înainte; iar cea de-a doua după împotrivă arătare, adică după pogorâre, cum că măcar deși Eu mărturisesc, adevărată este mărturia Mea . Deci trei martori am, zice, pe Ioan, pe lucrurile Mele, pe Tatăl Meu.

Și intâi pe Ioan pune, ca nu cineva să-I zică Lui: Ce dar, dacă acela pentru har(laudă) a mărturisit Ție? zice: cum că singuri voi ați trimis către Ioan, și cu adevărat, nu ați fi trimis să intrebați, de nu l-ați fi socotit pe el vrednic de credință, pentru aceea și singuri voi mărturisiți, că adevărat Ioan era, măcar că Eu ca Cela ce sunt Dumnezeu, n-am trebuință de mărturie omenească adică de a slugii, Eu Stăpânul. Dar de vreme ce voi pe el mai vrednic de credință îl socotiți, și la el mai mult luați aminte decât la Mine, și la acela ați alergat, iară Mie nici măcar făcând Eu minuni nu credeți, pentru aceasta vă aduc aminte de mărturia lui Ioan, și toate fac, și primesc și cele ce sunt nevrednice Dumnezeirii mele, ca voi să vă mântuiți.

Iară făclie arzând zice că este Ioan, fiindcă și zidirea avea din pământ, și lumina nu de la sine, ci din Darul Duhului, și la o vreme, că îndată ce s-a arătat ziua Domnului, adică învățătura, s-a ascuns și făclia. Iară voi la un ceas ați primit cele zise de dânsul, și v-ați veselit întru dânsul, apoi uitând cele ce pentru Mine a zis, ați rămas întru necredința cea

mai dinainte. Că de ați fi crezut aceluia deodată cu întărire, degrab v-ar fi povățuit pe voi către credința Mea.

36-38. "Iar eu am mărturie mai mare decât Ioan, că lucrurile care mi-a dat mie Tatăl ca să le săvârșesc pe ele, acestea lucruri care eu fac, mărturisesc pentru mine, că Tatăl m-a trimis, și Tatăl cela ce m-a trimis, acela a mărturisit pentru mine. Nici Glasul lui nu l-ați ați auzit vreodată, nici chipul lui ați văzut, și cuvântul lui nu-l aveți rămânând întru voi, că pre carele a trimis el, acestuia voi nu credeți".

A mărturisit, zice, Ioan pentru Mine, Ioan cel ce se pare vouă a fi decât toți mai vrednic de credință.

Dar fiindcă se pot afla oarecare clevetitori, care poate vor zice: Și ce este nouă? Ioan a făcut har ție și pentru aceasta a mărturisit cele bune, zice: "Voi ați trimis la Ioan, și ați întrebat, adevărat pe el fără de îndoială socotindu-l. Dar însă am și altă mărturie mai mare decât Ioan: Că lucrurile care Mi-a dat Mie Tatăl, adică Mi-a rânduit Mie Tatăl, ca să le săvârșesc pe ele, mărturisesc pentru Mine.

Iar lucruri zice minunile acelea cu adevărat, precum erau: îndreptarea slăbănogului și celelalte.

Dar fiindcă Îl vinuiau pe El, că sâmbăta face acestea zicând ei, că nu este de la Dumnezeu, pentru că sâmbăta nu păzește,le arată lor, cum că cele plăcute Tatălui le face, și cum că mai vârtos de la Dumnezeu este ca Cel ce săvârșește lucrurile care sunt Date Lui de la Dumnezeu. "Că lucrurile, zice, care Mi-a dat Mie Tatăl, ca să le săvârșesc pe ele".

Deci de vreme ce Tatăl le-a dat pe acestea, voi sunteți potrivnici lui Dumnezeu, care vă împotriviți acestor lucruri.

"Și Tatăl Care M-a trimis Acela a mărturisit pentru Mine". Dar unde a mărturisit pentru El Tatăl? Oarecare

zic că la Botez, când a zis: "Acesta este Fiul Meu cel iubit" (Matei 3). Iar mai bine socotesc că este să înțelegem, că prin toată Scriptura a mărturisit pentru El Dumnezeu, și prin Lege și prin Prooroci.

Dar voi, zice, nici Glasul Lui nu L-ați auzit, nici Chipul Lui nu L-ați văzut, ci cu totul necunoscut de voi este, pentru că și cuvântul Lui nu-l aveți rămânând întru voi, adică Scripturile care mărturisesc pentru Mine nu le știți măcar deși vi se par că le știți, și vă făliți că cuvintele lui Dumnezeu vi s-au încredințat vouă. De unde este arătat că nu știți Scripturile? De aicea: "Că pe Care L-a trimis El, voi nu credeți".

Deci precum nici Glasul lui Dumnezeu nu L-ați auzit, că nu are Dumnezeu Glas simțit; Nici Chipul Lui nu L-ați văzut, că fără de chip este și fără de formă: Așa nici cuvântul Lui – Scripturile zice, cele ce mărturisesc pentru Mine – nu-L aveți întru voi.

39-42."Cercetați scripturile, că vouă vi se pare întru dânsele a avea viață veșnică, și acelea sunt cele ce mărturisesc pentru mine. Și nu voiți să veniți către mine, ca viață să aveți. Slavă de la oameni nu iau, ci v-am cunoscut pe voi că dragostea lui Dumnezeu nu aveți întru voi".

A zis lor, cum că cuvântul lui Dumnezeu, adică Scripturile cele care mărturisesc pentru Mine, nu este întru voi. Drept aceea învățându-i cum vor putea să aibă cuvântul lui Dumnezeu, zice: "Cercetați Scripturile întru dânsele vi se pare vouă viață a avea".

Și vezi că n-a zis "aveți viață", ci "vi se pare", iară vi se pare a zis, arătând că nici o roadă după adevăr de acolo nu dobândeau, din singură citirea nădăjduind ei că se vor

mântui, nefiind credință. "Că acelea sunt cele ce mărturisesc pentru Mine. Dar voi nu voiți să veniți către Mine, ca viață să aveți". Deci și de aici ne învățăm că din voință au fost răi, căci n-a zis cum că nu puteți să veniți, ci cum că nu voiți să veniți.

Audă Maniheii, că nu din fire este răutatea, ci din voință se face.

Și fiindcă le-a pomenit lor de mărturia lui Ioan, și de a Tatălui, și de cea prin lucrurile Sale, care numai pentru mântuirea lor se făcea, era cu putință ca mulți să presupună, cum că pentru pofta slavei grăiește acestea, pentru aceasta zice: Slavă de la oameni nu iau, adică de slavă n-am trebuință, că nici acest fel de fire am, ca să aibă trebuință de slava cea de la oameni.

Și voi Mă prigoniți pe Mine punând motiv, că pentru dragostea lui Dumnezeu faceți aceasta, dar nu este așa, nu este,căci v-am cunoscut pe voi, că dragostea lui Dumnezeu nu aveți întru voi, măcar deși sus și jos aceasta o aduceți, că pentru Dumnezeu Mă prigoniți.

Cu cuviință dar Iudeii pe dragostea lui Dumnezeu nu-o aveau, de vreme ce prigoneau pe Însăși Dragostea, care era Fiul lui Dumnezeu. Cu cuviință și pe cuvântul Lui nu-l aveau rămânând întru dânsii, că de cuvântul lui Dumnezeu se lepădau.

"Eu am venit în numele Tatălui meu, și nu mă primiți pe mine. De va veni altul în numele său, pre acela îl veți primi. Cum puteți voi să credeți, slavă unui de la altul luând, și slava cea de la singur Dumnezeu nu o căutați? Să nu vi se pară, că eu vă voi pâri pre voi la Tatăl. Este cela ce vă pârăște pre voi Moise, spre carele voi ați nădăjduit. Că de ați fi crezut

lui Moise, ați crede și mie, că pentru mine acela a scris. Iar dacă scripturilor aceluia nu credeți, cum veți crede cuvintelor mele ?"

"Eu–zice–am venit în numele Tatălui Meu", că pretutindenea pe Tatăl laudă, și de El zice că este trimis, și nimic nu poate să facă de la Sineși, și în scurt multe grăiește smerite, vrând să taie de la dânșii toată pricina nemulțumirii.

"Iar altul va veni", Antihrist adică, carele va arăta, că el singur este Dumnezeu.

Deci pe Mine carele am venit întru numele Tatălui, adică ,care zic că sunt trimis de la Tatăl, nu Mă primiți, iar pe acela îl veți primi (Carele va veni întru numele său, adică singur de sineși, ca cum ar fi Dumnezeu. Zigadinos).

Iar aceasta se întâmplă vouă, pentru că acela slava vieții acesteia vă va făgădui vouă, pe care voi o căutați, vrând să luați slavă unul de la altul, și pe cea de la singur Dumnezeu defăimând-o. Iar Eu nimic în viața aceasta slăvit nu vă făgăduiesc vouă, ci multă greutate vedeți întru cele ce se grăiesc de Mine. Pentru aceasta dar Mie nu credeți, că nimic ce este de veselie în viața aceasta nu nădăjduiți să aveți de la mine.

Încă și în alt chip, nu credeți Mie, căci căutați slavă unul de la altul, pentru că boieri și dascăli ei singuri vrând a se părea la norod, nu Mă primesc pe Mine, ca să nu li se micșoreze slava lor. Iar noroadele pe dragostea cea de la boieri căutând, nu voiesc să alerge la Mine, ca să nu cadă din cinstea cea de la boieri pentru Mine.

Dar fiindcă și pe Moise sus și jos îl aduceau, zice, că el vă va pârî pe voi, că pentru Mine acela a scris. Dar unde a scris pentru El? Și în multe locuri, că aceea ce zice: "Prooroc

va ridica vouă Domnul" (Deut. 18) pentru Hristos a fost, şi altele multe, unele în cuvinte, iar altele în semne şi în chipuri, precum a fost minunea Rugului (Ieşire 3).

Că foc este Dumnezeirea. Iară rug spinos, firea cea păcătoasă,pe carea cuprinzând-o focul Dumnezeirii, nearsă o a păzit, cu lumina strălucind-o, şi dintru ale sale măriri şi daruri impărtăşind-o, iar Ea din ale aceleia neîmpărtăşindu-se.

Iar mai vârtos şi aceasta Moisi o a zis, care la credinţa lui Hristos se potriveşte, că de se va ridica zice prooroc, semne făcând şi depărtând de la Dumnezeu, să nu-I credeţi lui (Deut. 13), precum este Antihrist. Iar de se va ridica Prooroc semne făcând, şi la Dumnezeu şi Tatăl aducând mai vârtos, iar nu depărtând de la El, acestuia să-i credeţi.

Deci dar fiindcă Hristos în numele Tatălui a venit, şi semne a făcut, şi nu I-a depărtat pe ei de la cinstirea de Dumnezeu, pentru aceasta El a fost cel ce se proorocea de Moisi.

47."Deci dacă scripturilor lui Moisi nu credeţi, cum cuvintelor mele veţi crede? "

Acela, zice, a scris, şi sunt de faţă cărţile pururea înaintea Ochilor voştri, cât şi de veţi uita, cu lesnire să aveţi iarăşi aducerea aminte, şi cu toate acestea nu credeţi celor scrise, şi cum veţi crede cuvintelor Mele celor nescrise?

Pentru ce dar, zici acestea, o, Doamne, de vreme ce ştii că nu vor crede? Măcar deşi ştiu, zice, că nu vor asculta, dar însă le zic, ca nu mai pe urmă să pună pricină, că de ne-ai fi spus, am fi crezut.

Şi în alt chip, adică,care erau atuncea,ca nişte nemulţumitori nu credeau, iar cei ce pe urmă voiau să creadă, nu era cu cuviinţă nici cu dreptate a se lipsi de folosulcel din cuvintele lui Hristos.

Capitolul 6

1-4."După acestea s-a dus Iisus de ceea parte de marea Galileii, Tiberiadei, și a mers după dânsul norod mult, căci vedeau semnele lui care făcea la cei bolnavi. Și s-a suit în munte Iisus, și acolo a șezut cu ucenicii săi. Și era aproape Paștile, Praznicul Iudeilor".

Fiindcă a vorbit Domnul către Iudei mai aspru, și din niște cuvinte ca acestea spre zavistie și mânie s-au pornit ei, îi potolește pe dânșii, prin depărtare și se duce de ceea parte de marea Tiberiadei.

Iară mare zice pe iezer, că pe adunările apelor mării le-a numit Dumnezeiasca scriptură.

Și în alt chip, se mută din loc în loc, cercând voința norodului, că cei mai lenevoși pe loc rămânând, cei mai cu osârdie au mers după Dânsul.

Însă vezi că și cei ce mergeau după Dânsul, nu pentru învățătură, ci pentru folosul trupesc cel din minuni merge după Dânsul. Căci zice: "Pentru că vedeau semnele, care făcea la cei bolnavi".

Iar mai buni sunt cei de la Matei și mai înțelepți, că se mirau, zice, de învățătura Lui, că îi învăța pe ei ca Cela ce are Putere (Matei 7).

Și se suie în munte pentru minunea ce vrea să facă, că nu era oarecarele iubitor de trufie și iubitor de fală, ca prin mijlocul cetăților să facă minuni, ci fugind de slava cea deșartă a celor mulți, liniște caută, și pe noi aceasta învățându-ne.

Încă și ucenicilor oarecare taine vrând să le arate, pentru aceasta caută muntele, că pururea obișnuia El să facă

aceasta. Fiindcă cel ce va să vorbească unele ca acestea, se cuvine să fie slobod de toată turburarea, şi să caute loc curat de toată gâlceava.

"Şi era aproape Paştile, Praznicul Iudeilor", dară însă nu se suie, ci în Galileea se duce, că nu mai era încă supus rânduielilor Legii, ca să săvârşească şi praznicele Legii.

Şi în alt chip, fiindcă şi răutatea Iudeilor Îl gonea pe Dânsul, pricină luând El, încet strică legea, arătând celor ce luau aminte, că a încetat închipuirea, fiindcă a venit adevărul.

Vezi încă şi cuvântul acesta: "Praznicul Iudeilor", că nu era praznic al lui Hristos. Căci cum ar fi fost al lui Hristos, Carele nu S-a suit la El? Ci numai al Iudeilor.

5-9."Deci ridicându-şi Iisus ochii, şi văzând, că mult norod vine la dânsul, zice către Filip: De unde vom cumpăra pâine, ca să mănânce aceştia? Iară aceasta zicea ispitindu-l pe el, că însuşi ştia ce vrea să facă. Răspuns-a Filip lui: De două sute de dinari pâine nu le va ajunge lor, ca fiecarele din trânşii câte puţin să ia. Grăit-a lui unul din ucenicii lui, Andrei fratele lui Simon Petru: Este un copil aicea, carele are cinci pâini de Orz, şi doi peşti. Ci acestea ce sunt la atâţia?
"

(Mat. 14; Luca 9; Marcu 6)

Pentru care pricină a zis aceasta: "Ridicându-şi Iisus Ochii?" Ca să cunoaştem că nu-şi arunca ochii încoace şi încolo, ci întru socoteală şezând şi luare aminte şi înţelegere cu de-adinsul, ca Cela ce vorbea cu ucenicii pentru oarecare lucruri mai Dumnezeieşti, mai pe urmă Şi-a ridicat ochii, şi întreabă pentru norod, de unde se vor hrăni?

Şi nu pe altul întreabă, ci pe Filip, că acesta era cel ce

avea trebuință de mai multă învățătură, carele după acestea zicea: "Arată-ne nouă pe Tatăl" (Ioan 14,8) și destul este nouă", pentru aceasta mai nainte îl îndreptează pe el, și prin întrebare îl îndeamnă pe el spre a-și aduce aminte pururea de minune. Că de s-ar fi făcut așa prost semnul, nu atâta de mare s-ar fi arătat minunea, iară acum mai nainte îl silește pe el ca să mărturisească puținătatea, ca mai cu de-adinsul că cunoască mărimea minunii ce vrea să facă, și să nu poată de-aceea să scoată din minte pomenirea celor mărturisite, pentru aceasta zice: "De unde vom cumpăra pâine, ca să mănânce aceștia?"

Iară acestea zice ispitind pe Filip, adică vrând să-l facă pe el cunoscut, ce credință are. Că nu cu adevărat ca cum nu știa El gândul lui, îl întreabă pe el, ci celorlalți vrând să-l arate pe el. Că Însuși Domnul știa ce vrea să facă.

Deci după ce a ispitit de are credință, și l-a aflat pe el că încă omenește cugetă, ci încă și pe Andrei îl află întru acest fel. Că măcar deși mai înalt decât Filip a nălucit, că acela zicând: "De două sute de dinari pâine nu le va ajunge", acesta "cinci pâini de orz, și doi pești arată, socotind poate și minunile Proorocilor, cum Elisei (IV Împărați 4) a făcut semnul cel cu pâinile, când Samaria întru cea mai de pe urmă pierzare venise, dară însă și Andrei se vădește că nimic vrednic de Domnul nu a socotit, că zice: "Ci acestea ce sunt la atâția?". Că a socotit, că poate va înmulți Domnul pâinile, dară de ar fi fost mai multe, mai multă și înmulțirea s-ar fi făcut, cu greșeală cu adevărat socotind. Că Domnul și dintru neființă ar fi putut să facă pâine de ajuns norodului. Însă ca să nu se pară făptura că este străină de înțelepciunea lui pe însăși făptura o unelteşte la pricina minunilor, și pricină

luând pe pâini, ca pe o materie oarecarea, aşa închipuieşte minunea.

Ruşineze-se Maniheii, care zic, că pâinea şi toate făpturile sunt zidiri ale Dumnezeului celui rău, şi pentru aceasta de le va da lor cineva pâine, nu o iau pe ea din mâinile aceluia, ci poruncesc să o arunce de departe, şi stând blestemă pe cel ce le-a dat-o, zicând: Cel ce te-a semănat să se semene, cel ce te-a măcinat să i se macine carnea, şi câte de acest fel. Deci ruşineze-se auzind, că Hristos Fiul lui Dumnezeu Celui bun, a înmulţit pâinile, iară de ar fi fost ele zidire rea, Cel bun nu ar fi înmulţit ce era rău, ca să nu zic că şi El pâine, mânca.

Dacă ar fi întrebat cineva: Oare această minune a pâinilor aceeaşi este cu cea de la Matei? Aceeaşi este. Iară dacă acolo adică vin ucenicii şi pomenesc pentru norod, ca să se slobozească (Mat. 14), iară aicea singur Iisus întreabă de unde se vor hrăni, nu trebuie să te miri, că cu putinţă este amândouă să se fi făcut, şi ucenicii mai nainte să fi pomenit Domnului pentru noroade, ca să se slobozească, şi Filip să se fi întrebat de Domnul: De unde se vor hrăni.

10-13."Şi a zis Iisus: Faceţi pe oameni să şază. Şi era iarbă multă întru acel loc. Deci au şăzut bărbaţi, cu numărul ca la cinci mii. Şi a luat pâinile Iisus, şi mulţumind, a împărţit ucenicilor, iară ucenicii celor ce şedeau, aşişderea şi din peşti cât au vrut ei, iară dacă s-au săturat, a zis ucenicilor săi: Adunaţi sfărâmiturile ce au prisosit, ca să nu se piarză ceva. Deci au adunat şi au umplut douăsprezece coşuri de sfărâmituri din cele cinci pâini de Orz, care au prisosit celor ce au mâncat".

Ca cum ar fi fost masa gata, a poruncit lor îndată să şadă.

Iară ucenicii măcar deşi mai nainte nu credeau, dară însă cu'osárdie pun pe oameni să şadă.

Şi era iarbă, primăvară fiind. Că era, zice, Paştile, iară acestea în luna cea dintâi a primăverii se făcea.

Şi numai bărbaţi se numără de Evanghelistul, obiceiul legii urmând el. Că şi Moisi de la cei de douăzeci de ani şi în sus a numărat norodul (Numeri 26, 2), nici cum pomenind de muieri, arătând cuvântul, că tot cât este bărbătesc şi voiniceşte, este cinstit şi vrednic de număr la Dumnezeu.

Şi luând pâinile mulţumeşte, arătând că mai nainte de hrană se cuvine să mulţumim lui Dumnezeu, iară încă fiindcă era şi norod, pentru aceasta mulţumeşte înaintea norodului, ca să se încredinţeze toţi, cum că voia lui Dumnezeu a venit, şi cum că nu este potrivnic lui Dumnezeu, ci toate la Tatăl le aduce. Căci când deosebi face semne, nimic întru acest fel nu face, măcar desi mai mari face. Iară când înaintea altora face minuni, atuncea la Dumnezeu caută. Iară cum că nu pentru neputinţă face aceasta, ci pentru iconomia, carea am zis, arată dintru a face cele mai mari cu stăpânire şi cu putere.

Dară oarecarii zic, că pentru aceasta mulţumea El, ca să Se tăinuiască de stăpânitorul lumii acesteia la vremea patimii, şi nu dintru aceasta să-L socotească pe El că este Dumnezeu, ci să se amăgească şi să se înşele, şi aşa prin Cruce să se omoare.

Şi lasă Domnul ca să prisosească pâinile nu pentru arătarea cea cu fală, - să nu fie! -, ci ca să nu se socotească a fi nălucire aceasta, că s-au săturat oamenii, ci tuturor să se arate, că atâta cu adevărat s-au săturat, cât a şi prisosit atâtea. Şi pentru această pricină şi sfărâmiturile a poruncit

să se adune, ca văzându-le pe acestea, mai mult să țină minte minunea ce se făcuse.

Și se cuvine a ne minuna, nu numai pentru că au prisosit, ci și pentru că nici mai mult nici mai puțin, ci întocmai cu numărul ucenicilor a făcut de a prisosit coșurile rămășițelor, ca toți să poarte, și nici Iuda să nu rămână neîmpărtășit, ci să aibă și pe această minune arătătoare cum că Dumnezeu este dascălul lui, și să se folosească dintru aceasta, măcar că pentru răutatea lui spre osândă mai vârtos s-a dat lui aceasta. Că pe Cela ce a făcut atâtea prisosințe de care și el a purtat un coș, pe acesta L-a vândut.

Că cu adevărat nu în zadar a poruncit Apostolilor să poarte coșurile, ci ca pururea să țină minte minunea, fiindcă erau să fie învățători ai lumii. Că norodul nici o roadă mare nu era să dobândească, că îndată au uitat minunea, atâta erau de neînțelegători, iară ucenicii nu puțin erau să se folosească.

Și ne învățăm din minunea ce s-a făcut să nu ne împuținăm la suflet intru strâmtorile sărăciei, nici să ne temem pentru iubirea de primirea străinilor, și pentru dare, ci să credem că măcar o pâine de vom avea, o va înmulți pe aceasta Cel ce a făcut de au prisosit atâtea sfărâmituri din cinci pâini.

Iară după Alegorie, când a ieșit Domnul din Ierusalim, după ce s-a zis prin prooroci: "Părăsit-am Casa mea, lăsat-am moștenirea mea" (Ieremia 12,7) atuncea în Galileea neamurilor se duce, pe păgâni luând. Și norod mult merge după Dânsul. Și Se suie în munte, adică pe Cruce, ca pe toți să-i tragă la Sineși, sau la cer, la cinstea cea cuviincioasă lui Dumnezeu și slava. Că după ce s-a înălțat la cer și ca un

Dumnezeu de noi se slăveşte, şi nu om gol; în munte se zice că S-a suit, că gândirea cea înaltă pentru El, munte este. Şi ne dă nouă celor ce suntem supuşi la cele cinci simţiri, pâinile cele cuvântătoare, cinci şi acestea fiind, că fiecărei simţiri îi dă pâinea cea cuviincioasă, adică cuvântul, precum şi Pavel grăieşte "Voiesc cinci cuvinte în Biserică să grăiesc", acelea adică, care se cuvin spre îndreptarea celor cinci simţiri (I Cor. 14, 19). Însă nu putem pe acestea cinci cuvinte de tot să le mâncăm, ci şi prisosesc. Că nu poate cineva din noi toate cuvintele tainei să le cuprindă, ci cele ce noi cei mai materialnici nu le putem ajunge şi a le mânca, Apostolii le poartă, ca întru oarecare coşuri, în sufletele lor cele drepte. Că coşurile din ramuri de finic au fost. Iară dreptul ca finicul va înflori (Psalm 91, 12).

14,15"Iară oamenii văzând semnul, carele a făcut Iisus, ziceau, că acesta este adevărat Proorocul cel ce va să vie în lume. Deci Iisus cunoscând că vor să vie, şi să-l apuce pre el, ca să-l facă împărat, s-a dus iarăşi în munte, el singur"

Vezi lăcomia de pântece a norodului, mii de minuni făcând Domnul, şi mai minunate, nu se mirau. Şi iată, pentru mâncare, "Acesta, zic ei, este Proorocul". Nu-L mai vinuiesc pentru călcarea sâmbetei, nu mai fac izbândire Legii, şi atâta pentru pâini Îl cinstesc pe El, cât nu numai Prooroc pe El îl vestesc, ci şi de împărăţie vrednic Îl socotesc.

Dară El fuge, învăţându-ne pe noi să defăimăm dregătoriile cele lumeşti.

Însă se duce la munte El singur, nici pe unul din ucenici luând, ca să cerce dorinţa lor, şi de le este cu nesuferire lipsirea Lui de la dânşii.

16-21."Şi dacă s-a făcut seară, s-au pogorât ucenicii

lui la mare, și intrând în corabie, mergeau de ceea parte de mare, la Capernaum. Și iată întunerie s-a făcut, și nu venise la ei Iisus, și marea s-a ridicat, vânt mare suflând. Deci venind ei ca la douăzeci și cinci sau treizeci de stadii, văd pe Iisus umblând pe mare, și apropiindu-se de corabie și s-au înfricoșat. Iară el a zis lor, Eu sunt, nu vă temeți. Deci voiau să-l ia pre el în corabie, și îndată corabia a sosit la pământul, la carele ei mergeau".

Domnul se suie în munte singur, ca, precum am zis, să cerce dorința ucenicilor, oare Îl vor căuta pe El.

Iară ei Îl așteaptă pe El până seara, nădăjduind că va veni El. Dară fiindcă nu a venit, nu sufăr, ei spre căutarea Lui de dorință fiind imboldiți, intră în corabie. Că nu prost, și cum s-ar fi întâmplat, a arătat Evanghelistul vremea, ci prin aceasta arătând dragostea lor cea mare, că nici seara nu i-a oprit pe ei.

Și îi lasă pe ei să se primejduiască de vifor, ca după furtună făcându-se liniște, mai mult să se veselească de minunea ce s-a făcut, și neuitată pomenirea acesteia să se însemneze în inimile lor.

Și a venit de față la ei când se primejduiau de vifor; și prin cuvânt și frica de la dânșii o gonește, și liniște face în mare, și îndoită liniște face, potolind turburarea și a sufletelor lor și a mării.

Și nu S-a suit în corabie, mai mare vrând să facă minunea. Că vezi trei minuni: Una adică, că umbla pe mare; a doua, că a potolit valurile; a treia, că îndată a făcut de a sosit corabia la pământul la care ei mergeau, măcar deși mult era departe de pământ, când a venit Domnul la dânsa.

Au trecut cu adevărat și Iudeii Marea Roșie, Moisi

povățuindu-l. Dar acela toate făcea ca o slugă și rugându-se. Iară Acela cu toată stăpânirea. Și acolo austrul suflând, s-a dat apa în laturi, cât a făcut de a trecut pe uscat. Iară aicea mai mare s-a făcut minunea. Că rămânând marea întru a sa fire, așa purta pe Stăpânul pe umere, ca să se plinească cuvântul cel proorocesc: "Cel ce umblă pe mare ca pe uscat" (Iov 9,8).

Mulți suntem și acum întru întunericul cel gânditor, și ne vom mântui din primejdii.

Și dacă de multe ori înfricări vor aduce asupra noastră vreunii, ispitindu-se pre noi – sau draci, sau oameni – și prin frică se vor ispiti să ne clătească pe noi, să auzim pe Hristos strigând: Nu vă temeți, Eu sunt!

Iară ceea ce zice, această înțelegere are: Cele înfricoșate trec, pentru aceasta nu vă temeți de cele trecătoare: Iară Eu sunt, adică pururea rămân, și ca un Dumnezeu Eu sunt Cel Ce este (Ieșire 3, 14). Deci de vreme ce cele înfricoșate sunt vremelnice, și nu adevărate sunt, iară Eu sunt, adică rămân, și niciodată nu Mă trec, ci cu adevărat Sunt, să nu vindeți credința cea întru Mine pentru cele vremelnice.

Și vezi că nu la începutul primejdiei, ci după ce s-au întărit se arată Hristos, și risipește frica. Că ne lasă pe noi să venim în mijlocul primejdiilor, ca luptându-ne cu necazul, și strâmtorându-ne, mai lămuriți să ne facem, și ca pornind toată puterea și înțelepciunea noastră, și aflând-o pe ea neputincioasă, să năzuim numai la Acela, Carele din cele fără de nădejde de a scăpa poate să ne mântuiască. Căci când mintea omenească va obosi, atuncea mântuirea cea de la Dumnezeu fără de veste sosind, ne face pe noi să căutăm numai la Acela Carele ne-a mântuit, și nu nouă înșine să ne

scriem mântuirea.

Iară de vom voi şi în corabia noastră să luăm pe Hristos, adică să sălăşluim pe Hristos în inima noastră, îndată ne vom afla la pământul acela la carele mergem .

Dară care este acel pământ? Arătat este cu adevărat că pământul făgăduinţei. Cerul, carele este pământul celor blânzi, şi care au pace despre toată răutatea.

22-26."A doua zi norodul carele sta de ceea parte de mare, văzând că altă corabie nu era acolo, fără numai una, întru care intrase ucenicii lui, şi cum că Iisus nu a intrat în corabie împreună cu ucenicii săi, ci singuri ucenicii lui s-au dus (Norod zice pe cel ce venise să-L apuce şi să-L facă împărat, că neaflându-L pe El, stau pe marginea mării, socotind ce s-a făcut. Deci se pare cuvântul că are lipsă. Că nesfârşindu-l pe el Evanghelistul a făcut alt început, zicând: "Deci dacă a văzut norodul ... şi celelalte. "Iară aceasta este schimă a povestirii celei pe scurt. Iară cuvântul ce zice: "Şi alte corăbii ... mulţumind Domnul" este pus în mijloc spre arătare cum că acele corăbii au venit pe urmă. Deci mai apoi de toate deznădăjduindu-se au prepus că a trecut pedestru pe mare. (Zigadinos).Şi alte corăbii au venit de la Tiberiada aproape de locul unde au mâncat pâinea, mulţumind Domnul. Deci dacă a văzut norodul că Iisus nu este acolo, nici ucenicii lui, au intrat şi ei în corăbii şi au venit în Capernaum, căutând pe Iisus, şi aflându-l pre el de ceea parte de mare, i-au zis lui: Rabbi, când ai venit aicea? Răspuns-a Iisus lor; şi a zis: Amin, Amin grăiesc vouă: Mă căutaţi pre mine, nu căci aţi văzut semne, ci căci aţi mâncat din pâini şi v-aţi săturat".

Umblând Iisus pedestru pe mare, a mers de ceea parte,

iară noroadele a doua zi căutându-L pe El și văzând că numai o corabie a fost carea a primit pe ucenici, întru care nu a intrat Iisus, au venit întru priceperea minunii, și prepuneau, că umblând cu picioarele pe mare, S-a dus de ceea parte. Că de ar fi fost și altă corabie, ar fi putut socoti că împreună cu ucenicii nu S-a dus, ci întru aceea intrând, a trecut. Iară acum fiindcă numai una a fost corabia, carea singuri pe ucenici și nu pe Domnul a primit, arătată este minunea.

Deci acestea socotind noroadele, fiindcă au aflat alte corăbii care din ceea parte veniseră, au intrat întru acelea și au trecut în Capernaum, unde aflând pe Domnul, nu cad să se roage ca să le spună cum a trecut, nici cearcă pentru semnul acesta, ci așa simplu zic: "Când ai venit aicea?" Că cei ce Îl căutau pe El să-L apuce și să-L facă împărat, după ce L-au aflat pe El, nici un lucru de acest fel nu se sfătuiesc, ci scoțând din minte minunea, de altă masă caută să se desfăteze, precum și mai nainte.

Pentru aceasta se și înfruntă de Domnul. Că Mă căutați pe Mine, zice, căci ați mâncat din pâini, și pentru aceasta Mă doriți, ca iarăși să vă fac masă.

Și ia aminte, că măcar că îi mustră pe ei, însă nu aspră mustrare uneltește. Că nu a zis: O, robi ai pântecelui și lacomi; ci cu blândețe. Căci vrând să-I îndrepteze, îi mustră pe ei, spre mai mare credință voind să-i aducă pe ei.

Iară cum că îndreptare a fost lor mustrarea, arătat este din cele de pe urmă, că învățătură prea folositoare face către dânșii, și zice:

27."Lucrați nu mâncarea cea pieritoare, ci mâncarea carea rămâne spre viață veșnică, carea Fiul Omului va da

vouă, că pre acesta Dumnezeu Tatăl l-a pecetluit".

Voi, zice, pentru pâini Mă căutați, ca cei ce doriți de hrana aceasta, dară se cuvine vouă să nu fiți dați cu totul la pântece, ci să grijiți mai vârtos de cele Duhovnicești, iară nu toată grija spre hrana cea trupească să o cheltuiți. Că pe aceasta a numit-o mâncare pieritoare.

Dară de vreme ce mulți din cei ce voiesc să trăiască fără de lucru, și mai vârtos Mesalienii, graiul acesta îl uneltesc spre ajutorul deșertăciunii lor, de nevoie este a lumina graiul acesta, că aceasta nu a zis-o Domnul nostru Iisus Hristos, ca cum ar fi voit să taie toată lucrarea cea trupească, și spre nelucrare ar fi silit, căci nelucrarea toată răutatea a învățat.

Și de se cuvine a grăi adevărul aceasta este mâncarea cea pieritoare, a voi să trăiască fără de lucru, pentru că cela ce urmează lui Hristos, se cuvine să lucreze, ca să aibă să dea și altora. Că aceasta are plată pe făgăduința împărăției celei ce va să fie.

Cum dară, zice, a grăit Domnul, cum că nu se cuvine a lucra mâncarea cea pieritoare? Sârguința lor cea cu deadinsul către mâncări tăind-o, și către cele Duhovnicești puțin mutându-i. Așa cu adevărat, zice, dară cum că lucrarea cea trupească o taie Hristos, arătat este din ceea ce a zis către Marta: "Marto, te grijești și te silești, dară un lucru trebuiește. Iară Maria partea cea bună și-a ales care nu se va lua de la ea"(Luca 10). Și iarăși: "Nu vă grijiți pentru ziua de mâine" (Matei 6, 34). Acestea adică aduc cei ce voiesc a se hrăni șezând fără de lucru.

Iară noi ce zicem? Cum că ceea ce s-a zis către Marta, nu este pentru lucru, și lucrare, și nelucrare, ci pentru a ști vremea și a nu cheltui vremea ascultării la sârguința cea

către mâncăruri. Deci plecând-o pe dânsa să nu piardă în zadar vremea învățăturii pentru îndeletnicirea cea pentru pântece, zice acestea. Iară aceea: "Să nu vă grijiți" zicând, nici așa nu leapădă lucrarea, că alta este grija, și alta lucrarea. Că este cu putință și lucrând cineva să nu se grijească nimic.

Deci învățându-ne pe noi Domnul să nu ne pironim la cele lumești, nici să facem grijă pentru odihna cea de mâine, ci mai vârtos în fiecare zi voind El să lucrăm noi, zice, "Nu vă grijiți pentru ziua de mâine", ca și cum ar fi zis așa: Nu vă grijiți cum că astăzi să lucrați și mâine să vă odihniți, ci hrana fiecărei zile din lucrarea cea din fiecare zi având-o, nu vă grijiți pentru ziua de mâine.

Iară "mâncare carea rămâne" numește pe Împărtășirea cea de taină a Trupului Domnului, pe carea El ne-o dă nouă, Fiu al Omului făcându-se, pe Care Tatăl L-a pecetluit, adică L-a arătat, L-a adeverit că este Fiu al Său. Că și singur Hristos S-a arătat pe Sineși prin minuni dar fiindcă vorbește către Iudei, ca să nu se turbeze ei, la Tatăl aleargă și zice că de Dânsul este pecetluit, adică arătat, mărturisit.

De vreme ce și Chip al Tatălui este Fiul și Pecete și Caracter, să înțelegi că de El Tatăl s-a pecetluit Acesta (Fiul), ca Cela ce este Chip și Pecete, încât ceea ce se zice este întru acest fel. Că pe Acesta ce se vedea a fi Fiu al omului L-a pecetluit Tatăl, adică Pecete a Sa și Chip L-a Născut, Carele are întru Sine toate câte are El (Tatăl), și este firește întocmai cu Dânsul (cu Tatăl).

28-30."Deci au zis către dânsul: Ce vom face? ca să lucrăm lucrurile lui Dumnezeu? Răspuns-a Iisus și a zis lor: Acesta este lucrul lui Dumnezeu, ca să credeți întru carele l-

a trimis Acela. Zis-au drept aceia lui: Dară ce semn faci tu, ca să vedem şi să credem ţie? Ce lucrezi?"

Cer Iudeii să se înveţe lucrul lui Dumnezeu, nu ca să-l lucreze pe el, ci ca să apuce pricini. Deci măcar că îi ştia pe ei că nu se vor folosi nimic, însă pentru folosul cel de Obşte al învăţăturii le răspunde şi le arată lor, iară mai vârtos tuturor oamenilor că: "Acesta este lucrul lui Dumnezeu: a crede întru Carele L-a trimis Acela, că credinţa cea întru El este lucru cu adevărat sfinţit şi desăvârşit, şi carele sfinţeşte pe cei ce o au pe dânsa. Că credinţa cea adevărată este povăţuitoare spre toată lucrarea cea bună, şi lucrarea cea bună păzeşte credinţa. "Că şi lucrurile fără de credinţă sunt moarte, şi credinţa fără de lucruri" (Iacov 2).

Şi vezi nemulţumire şi nesimţire! Iarăşi cer semn cei ce au văzut atâtea de multe şi atâta de mari, şi mai vârtos al pâinilor din care s-au săturat. Deci ca nişte lacomi cu pântecele iarăşi acest fel de semn cer, carele să le folosească lor la pântece. Iară cum că aceasta este adevărat, arătat este din cele de pe urmă:

31-34."Părinţii noştri Mannă au mâncat în pustie, precum este scris: Pâine din cer le-a dat lor de au mâncat. Deci le-a zis lor Iisus: Amin Amin grăiesc vouă, nu Moisi a dat vouă pâinea din Cer, ci Tatăl meu vă dă vouă din Cer pâinea cea adevărată, pentru că pâinea lui Dumnezeu este ceea ce se pogoară din Cer, şi viaţă dă lumii. Deci au zis către dânsul: Doamne pururea dă-ne nouă pâinea aceasta".

(Ieşire 16; Numeri 11; Psalm 77; Înţelep. Solomon 16).

Nu în zadar zicem, cum că, ca cei ce erau robi pântecelui, cereau semn, precum era cel al pâinilor. Că iată de Mannă pomenesc, şi nu de altă oarecarea minune, sau de cele din

Egipt, sau de ale Mării Roşii. Că voind ei să-L zădărească pe Dânsul, ca şi El acest fel de semn să facă, carele ar fi putut să-i hrănească pe dânşii trupeşte, pomenesc de Manna pentru lăcomia pântecelui cea peste măsură.

Dară ce le răspunde lor Înţelepciunea lui Dumnezeu, Domnul nostru Iisus? Că nu Moisi v-a dat vouă pâinea, adică Pâinea cea adevărată nu v-a dat vouă Moisi, ci toate cele ce atuncea se făcea, închipuiri erau ale acelor ce acum se fac. Că Moisi chip ţinea a lui Dumnezeu, al Celui adevărat Voevod al Israiltenilor celor gânditori, iară pâinea aceia chip era al Meu, Celui ce M-am pogorât din ceruri, şi adevărat hrănesc, şi adevărat sunt.

Şi se numeşte pe Sineşi "Pâine adevărată", nu ca şi cum Manna a fost mincinoasă, ci fiindcă aceia chip a fost şi umbră şi nu însuşi adevărul. Că după adevăr Manna este Cel Unul Născut Fiul lui Dumnzeu, carele s-a făcut om, care este înspăimântătoare grăire şi auzire!

Că Manna se tâlcuieşte, "ce este aceasta" (Ieşire 16, 15). Că evreii văzând-o pe ea fiecare înaintea Cortului său grămadă vărsată, şi de cea neobişnuită şi străină minune spăimântându-se, întrebau pe altul: ce este aceasta?

Deci Domnul Fiul lui Dumnezeu, om făcându-Se, Acesta este Manna ceia ce spăimântează pe toţi, cât fiecare nedumerindu-se zice: Ce este aceasta? Cum Fiul lui Dumnezeu, este şi Fiu al Omului? Cum din două care sunt împotrivă s-a făcut o Faţă? Ce este această taină? Deci Această Pâine, viaţă după fire fiind, ca Cel ce este Fiu al Tatălui Celui viu, face ceea ce este a Sa, că face vii pe toate. Şi precum pâinea cea din pământ ţine pe firea cea slabă a trupului, şi nu o lasă să se strice, aşa şi Hristos prin lucrarea

Duhului face viu pe suflet. Încă și pe însuși trupul îl ține spre nestricăciune, că prin Hristos învierea cea din morți s-a dăruit firii omenești, și nestricăciunea trupurilor.

Dară Iudeii către pântece încă fiind dați, și cu totul pământești, pentru pâine simțită înțeleg cele zise, și zic, dă-ne nouă pâinea aceasta; așa dară neînțelegători fiind, se vădeau.

Și totdeauna dă-ne nouă pâinea aceasta zic, nu întru o zi nici în două. Iară aceasta și din iubirea de argint o zicea, căci ca să nu cheltuim banii noștri la îndestularea hranei, dă-ne nouă totdeauna această lesne dobândită pâine.

35-38."Și a zis lor Iisus: Eu sunt pâinea vieții, cela ce vine către mine nu va flămânzi, și cela ce crede întru mine nu va înseta nici odinioară. Ci am zis vouă, că m-ați și văzut pe mine, și nu credeți. Tot ce îmi dă Mie Tatăl către mine va veni; și pe cela ce vine către mine nu-l voi scoate afară. Că m-am pogorât din cer, nu ca să fac voia mea, ci voia Celui ce m-a trimis pre mine".

Fiindcă Iudeii, ca cei ce erau pământești, pentru pâine simțită socoteau că grăiește Domnul, și pentru aceasta făceau silă și cereau, mustrându-i pe ei Domnul și arătând cum că, până când socoteau ei că simțită este hrana, îi urmau Lui, iară când vor înțelege cum că este Duhovnicească, nu vor urma, zice: "Eu sunt pâinea vieții".

Și nu a zis "pâinea hranei", ci "a vieții". Căci fiindcă toate s-au fost omorât, ne-a înviat pe noi prin Sineși Domnul,Cel ce este pâine, pentru că aluatul frământăturii omenești credem că s-a fost copt de focul Dumnezeirii.

Iară pâine a vieții este, nu a acestei obișnuite, ci a celei schimbate, și carea de moarte nu se taie.

Şi cela ce crede întru această pâine, nu va flămânzi, nici va pătimi foamete de a auzi cuvântul lui Dumnezeu, nici va înseta sete gânditoare, carea se face dintru a nu avea apa botezului, şi sfinţenia Duhului. Că cel nebotezat sete are şi uscăciune multă, fiind lipsit de apa cea sfântă carea răcoreşte, iară cel botezat, având pe Duhul, pururea se mângâie prin Trânsul.

Şi arătând că şi credinţa cea întru El, nu este lucru mic, ci dar al lui Dumnezeu, carele se fă de la Tatăl, celor drepţi şi vrednici la inimă, zice că: Tot ce îmi dă Mie Tatăl, la Mine va veni, adică, aceia cred întru Mine pe care Mi-i dă Mie Tatăl.

Iară voi Iudeii, ca cei ce sunteţi nevrednici, nu vă daţi Mie de la Tatăl, pentru aceasta nici veniţi la Mine, că nu aveţi inima dreaptă, ca să vă iubească pe voi Dumnezeu şi Tatăl, şi să vă aducă la credinţa Mea.

Iară Eu pe cela ce vine la Mine nu-l voi scoate afară, adică nu-l voi pierde, ci îl voi mântui, şi îl voi găti de va dobândi multă purtare de grijă.

Că M-am pogorât din cer nu ca să facă voia Mea, fără numai voia Tatălui. Iară acestea le zice ca să înţeleagă ei că cel ce nu-l primeşte pe El este potrivnic lui Dumnezeu, fiindcă stă împotriva voii Tatălui. Că de vreme ce potrivnic lui Dumnezeu Îl numeau ei pe Dânsul, El întoarce prihana spre dânşii, şi zice, măcar deşi nu arătat, că voi sunteţi potrivnici lui Dumnezeu, care nu primiţi pe Cela ce urmează voii Tatălui.

Unde este aicea Nestorie, carele zicea, că după înviere s-a îndumnezeit Hristos? Nu auzi, ticăloase, că "S-a pogorât din cer"? Iară cela ce s-a pogorât din cer nu om gol cu

adevărat, ci Dumnezeu! Că om gol nu se pogoară, ci de se va întâmpla să suie în cer, Dumnezeu pentru fapta cea bună a lui dăruindu-i lui aceasta. Deci de vreme ce pogorârea Domnului a apucat mai nainte de suire. Acesta dar şi S-a pogorât din Cer, ca un Dumnezeu cu adevărat, ca să Se facă. Om pogorându-Se. S-a suit în Ceruri, cu trup după adevăr ca un om, unde a fost mai nainte ca un Dumnezeu. Deci dară nu era om gol Hristos, şi s-a îndumnezeit mai pe urmă, precum bârfea Nestorie, ci Dumnezeu mai nainte de veci, şi S-a făcut în vremile cele mai de pe urmă.

39,40."Şi aceasta este voia Tatălui celui ce m-a trimis pe mine, ca tot ce mi-a dat mie, să nu pierd din aceia, ci să înviez în ziua cea de apoi. Şi aceasta este voia celuia ce m-a trimis pre mine, ca tot cela ce vede pre Fiul, şi crede întru el, să aibă viaţă veşnică, şi eu îl voi învia pre el în ziua cea de apoi".

Adeseori pune aceasta: "Mi-a dat Mie Tatăl" ca să împungă inimile lor, şi să cunoască, că nevrednici sunt de darul lui Dumnezeu. Că de vreme ce Tatăl ca pe un lucru oarecarele mare arată pe credinţa cea întru Hristos, iară ei pe aceasta nu o au, arătat este că au căzut din darul lui Dumnezeu.

Eu dară, zice, nu voi pierde pe cei ce Mi-I dă Mie Tatăl, adică pe cei ce cred Mie, ci îi voi învia pe ei, adică de luminată înviere îi voi învrednici.

Că îndoită este învierea, una de Obşte şi sobornicească, întru carea toţi cei păcătoşi vor învia; iară alta, întru care numai drepţii, întru întâmpinarea Domnului în văzduh înălţându-se, şi întâmpinând pe Domnul cu îndrăzneală. Şi pe această înviere Pavel ridicare o numeşte pentru înălţarea

cea de la pământ. Că păcătoşii vor învia din mormânturi, iară de la pământ nu se vor ridica în văzduh. Că jos vor rămânea ca nişte osândiţi. Deci drepţii şi vor învia, şi se vor ridica răpindu-se pe nori întru întâmpinarea Domnului, iară păcătoşii numai vor învia.

Şi tâlcuind Domnul, ce este aceasta "Tot ce Mi-a dat Mie Tatăl nu voi pierde", zice pe aceeaşi înţelegere cu alte cuvinte "Că tot cel ce vede pe Fiul, şi crede, să aibă viaţă veşnică". Că nimic alt nu zice, fără decât ceea ce a zis mai sus. Că aceea: "Tot ce Mi-a dat Mie Tatăl" aceeaşi este cu aceasta: "Tot cela ce vede pe Fiul, şi crede". Iar aceea ce zice: "Nu voi pierde" aceeaşi este cu aceasta ce zice: "Are viaţă veşnică".

Şi adeseori pomeneşte de Înviere, ca să plece pe oameni nu numai întru cele ce se văd să hotărască pe Pronia lui Dumnezeu, ci să ştie că este şi altă stare, întru care fără de îndoială vor dobândi plăţile faptei bune, măcar deşi acum nu este arătată, în viaţa aceasta răsplătire, pentru aceasta să nu se slăbească de la calea cea către fapta bună.

41-44."Deci cârteau Iudeii pentru el, că a zis: Eu sunt pâinea ceia ce s-a pogorât din Cer, şi ziceau: Au nu este acesta Iisus fiul lui Iosif, căruia ştim noi pre tatăl său şi pre muma sa? Dară cum zice el, că din cer m-am pogorât? Răspuns-a Iisus şi a zis lor: Nu cârtiţi între voi, nimeni nu poate să vie către mine, de nu-l va trage pe el Tatăl cela ce m-a trimis pre mine, şi eu îl voi învia pe el în ziua cea de apoi".

Cârteau Iudeii fiindcă a zis Domnul: "Eu sunt Pâinea! ca cum s-ar fi amăgit, căci până când socoteau ei că pentru pâine simţită grăieşte El, cu blândeţe sufereau, nădăjduind că le va da lor pâinea aceasta, şi va face har pântecelui lor.

Iară după ce le-a descoperit lor, că nu pentru pâine simțită,ci pentru Duhovnicească este cuvântul Lui, deznădăjduindu-se cârtesc.Că unde înțelegeau ei Duhovnicească hrană, și viață, și înviere?

Deci se sminteau de Dânsul, văzând pe Muma Lui și auzind că "din Cer M-am pogorât". Că neînțelegând ei că și Dumnezeu este El, ci la ceea ce se vedea căutând, cârteau, ca și cum s-ar fi trufit Domnul, și ziceau: "Au nu este Acesta Fiul lui Iosif?"

Iară Mântuitorul nu le răspunde lor, că nu sunt fiu al lui Iosif, că nu puteau să înțeleagă nașterea cea negrăită care era din Fecioară. Și dacă pe nașterea cea după trup nu o încăpea mintea lor, cu mult mai vârtos pe cea din Tatăl mai nainte de veci.

Dară ce le răspunde lor? "Nimeni nu poate să vie la Mine de nu-l va trage pe el Tatăl". Iar aceasta zice, nu lepădând stăpânirea de sineși – să nu fie! – ci arătând că de mult ajutor de la Dumnezeu are trebuință cel ce va să creadă.

Și în alt chip: Pe aceia îi trage Tatăl, care din voință au îndemânare, iară pe cei ce nu s-au făcut pe sineși îndemânatici nu-i trage la credință.Că precum magnetul nu pe toate de câte se apropie, ci numai pe fier îl trage la sineși, așa și Dumnezeu de toți se apropie, dară pe cei mai îndemânatici, și care arată oarecare plecare și dragoste către Dânsul, îi trage.

Deci Tatăl trage și duce la Fiul, iară Fiul ridică și face vii, dăruind pe cea întru cei buni suflare și viață, carea este Duhul Sfânt.

Deci Sfânta Treime face bine celor ce cred, și nu deosebi Tatăl singur, sau Fiul singur, ci precum una este firea, așa și

lucrarea facerii de bine una este. Tatăl aducând, Fiul făcând vii, Duhul Sfânt în loc de suflare făcându-Se celor ce se fac vii. Că tot cel ce este viu are și suflare.

Și vezi stăpânirea Fiului: "Eu – zice – îl voi învia". Căci n-a zis: "Tatăl îl va învia", ci "Eu ..."! Pentru că nu totdeauna smerit grăiește, ci uneori și înălțimea Dumnezeirii Sale o descoperă.

45-47."Este scris în Prooroci" Și vor fi toți învățați de Dumnezeu". Deci tot cel ce aude de la Tatăl, și se învață, vine către mine, nu doară că pe Tatăl l-a văzut cineva, fără numai cela ce este de la Dumnezeu, acela a văzut pre Tatăl. Amin Amin grăiesc vouă, cel ce crede întru mine are viață veșnică".

A zis mai sus, că pe carele va trage Tatăl, acela vine la mine, și voind să întărească aceasta, la Prooroci aduce cuvântul, că este scris, zice, în prooroci, că vor fi toți învățați de Dumnezeu, iară toți cu adevărat care voiesc, că de Obște învățător este Tatăl, prin descoperire făcând cunoscut celor vrednici pe Fiul Său, că atingându-se de inimile cele fără de vicleșug și fără de răotate, le descoperă lor pe Fiul, precum și lui Petru L-a descoperit pe El.

Deci cel ce aude de la Tatăl, adică cel ce primește descoperirea Tatălui, și ucenic adevărat al Lui se face, acela vine la Mine.

Și vezi cum grăiește toate prea cu de-amănuntul, că nu a zis: "Cel ce aude de la Tatăl, acela vine către Mine", ci a adaus: "Și se învață", că nu este din destul a auzi, ci trebuiește și a se învăța.

Ce dară? Au doară mai nainte în legea veche n-au fost învățați de Dumnezeu? Au fost cu adevărat, dară nu asa, că

aicea mai presus este, în legea Nouă zic, că atuncea prin oameni, se învăţau cele pentru Dumnezeu, iar acum după ce S-a întrupat Cel Unul-Născut, de el Însuşi Tatăl întru Duhul Sfânt se face ştiinţa,cât se împlineşte cuvântul cel proorocesc: "Întru lumina Ta a Tatălui, adică întru Duhul, vom vedea Lumină, care este Fiul". Cu cuviinţă dară acum suntem învăţaţi de Dumnezeu toţi, care am primit credinţa cea întru Hristos.

Dar fiindcă a zis: Cel ce aude de la Tatăl, acela vine către Mine, ca să nu prepuie cineva, cum că pentru tată trupesc grăieşte, zice: Nu acesta zic, că doară vede cineva pre Tatăl, fără numai Fiul, Carele cu adevărat este din Trânsul, şi S-a Născut din Fiinţa Lui. Că toţi suntem de la Dumnezeu, dar chiar Fiul Unul este, carele şi ştie pe Tatăl.

47-51."Eu sunt Pâinea vieţii, părinţii voştri au mâncat Manna în pustie, şi au murit. Aceasta este Pâinea care se pogoară din Cer, ca să mănânce cineva din trânsa, şi să nu moară. Eu sunt Pâinea cea vie, care s-a pogorât din Cer. De va mânca cineva din Pâinea aceasta, va fi viu în veci. Şi Pâinea care Eu voi da (N-a zis: "Care Eu dau", ci: "care Eu voi da". Pentru că vrea să o dea la Cina cea mai de pe urmă, când luând Pâinea, şi mulţumind, a frânt, şi a dat ucenicilor şi a zis: "Luaţi, mâncaţi, acesta este Trupul Meu" (Zigadinos), trupul meu este, pre carele eu îl voi da pentru viaţa lumii".

Cu Manna aseamănă pe hrana ceea ce de la Dânsul se dă. Că Eu, zice, sunt Pâinea vieţii, iar cei ce au mâncat Manna au murit.

Şi nu simplu a adaus: "în pustie", ci voind să arate că nici la multă vreme n-a ţinut la părinţi Manna, ci numai în

pustie,dar n-a intrat impreună cu dânşii în pământul făgăduinţei.

Iară Pâinea aceasta nu este aşa, ci petrece în veci, pentru aceasta Iudeii cu mult mai mari bunătăţi decât părinţii lor vor primi, de vor voi.

Şi cum nu sunt mai mari cele ce se dau de la Hristos? Că de va şi gusta cineva moarte, însă este viu pentru nădejdea învierii.

Şi arătat aicea pentru Împărtăşirea cea de Taină a Trupului Său zice. Că Pâinea, zice, carea Eu voi da, Trupul Meu este, pe carele Eu îl voi da pentru viaţa lumii. Şi Stăpânirea Sa arătând, cum că nu ca o slugă, şi mai mic decât Tatăl Său S-a răstignit, ci de bună voie, zice: "Că Eu voi da Trupul Meu pentru viaţa lumii". Că măcar că se zice cum că este dat de Tatăl, dară însă se zice cum că şi El singur pe Sine S-a dat; aceea adică, ca să cunoaştem unirea cea către Tatăl; iară aceasta Stăpânirea cea de Sineşi a Fiului.

Şi ia aminte, că Pâinea Ceia ce în Taină de noi se mănâncă, nu este inchipuire a Trupului Domnului, ci Însuşi Trupul Domnului. Că n-a zis: Pâinea care Eu voi da, inchipuire a Trupului meu este, ci: "Trupul Meu este". Pentru că se preface cu nespuse cuvinte Pâinea aceasta prin Blagoslovenia cea de Taină, şi prin venirea Sfântului Duh, în Trupul Domnului.

Şi să nu turbure pe cineva aceasta, adică, a se crede Pâinea că este trup, pentru că şi când umbla Domnul cu trup, şi pe hrana cea din pâine primea, pâinea aceea ce se mânca, în Trupul Domnului se schimba, şi asemenea se făcea cu Sfântul Lui Trup, şi spre creştere şi stare lucra după omenire.

Deci şi acum Pâinea în Trupul Domnului se schimbă.

Şi cum, zice, nu se arată nouă Carne, ci Pâine? Pentru ca să nu ne îngreţoşăm către mâncare, că de s-ar fi arătat carne, cu îngreţoşare ne-am fi aflat către împărtăşire. Iară cum neputinţei noastre pogorându-Se Domnul, întru acest chip ni se arată nouă Mâncarea cea de taină, în ce chip este cea obişnuită nouă.

Iară pentru viaţa Lumii Trupul Său spre moarte S-a dat, căci murind, a stricat moartea.

Şi să înţelegi "viaţă a lumii", poate adică şi pe Înviere, că moartea Domnului pe învierea cea de Obşte la tot neamul omenesc a lucrat. Dară poate şi pe viaţa cea întru sfinţenie şi fericire, viaţă a lumii o numeşte. Că măcar deşi nu toţi au primit sfinţenia şi viaţa cea întru Duhul, dară însă Domnul pentru Lume pe Sineşi S-a dat, şi cât despre Dânsul, Lumea s-a mântuit, şi toată firea s-a sfinţit, ca ceia ce a luat putere a birui păcatul, şi păcatul a fugit printr-un om, adică prin Domnul nostru Iisus Hristos, precum şi printr-un om, adică prin Adam, în păcat s-a alunecat.

52-55."Deci se certau între sine Iudeii zicând: Cum poate acesta să-şi dea nouă Trupul său să-l mâncăm? Şi a zis lor Iisus: Amin Amin grăiesc vouă. De nu veţi mânca Trupul Fiului omului, şi de nu veţi bea Sângele lui, nu veţi avea viaţă întru voi. Cela ce mănâncă Trupul meu, şi bea Sângele meu, are viaţă veşnică, şi eu îi voi învia pre el în ziua cea de apoi. Că Trupul meu adevărat este mâncare, şi Sângele meu adevărat este băutură".

Auzind Iudeii pentru mâncarea Trupului Domnului, nu cred, pentru aceasta şi graiul acesta al necredinţei grăiesc ei. "Cum?"

Căci când gânduri ale necredinţei intră în suflet, atuncea intră împreună şi acesta "Cum"?

Pentru aceasta şi El vrând să arate că nu este aceasta cu neputinţă, ci şi foarte de nevoie, şi nu este cu putinţă în alt chip a avea viaţă, zice: "De nu veţi mânca Trupul meu ..." şi celelalte.

Aşa şi Nicodim din necredinţă zicea: "Cum poate omul să intre în pântecele maicii sale?" (Ioan 3).

Deci se cuvine nouă care auzim, că de nu vom mânca Trupul Fiului, nu avem viaţă, întru împărtăşirile Dumnezeieştilor Taine a avea credinţă fără de îndoială, şi a nu căuta "Cum?" (I Corint. 2). Pentru că omul cel sufletesc, adică ,carele urmează gândurilor omeneşti şi sufleteşti, adică fireşti, nu primeşte cele ce sunt mai presus de fire şi Duhovniceşti, precum şi pe mâncarea cea Duhovnicească a Trupului Domnului nu o înţelege, cu care cei ce nu se împărăţesc, nu vor fi părtaşi vieţii celei veşnice, ca cei ce n-au primit pe Iisus, Carele este viaţă adevărată. Că nu este trup de om gol cel ce se mănâncă, ci cel al lui Dumnezeu, şi Carele poate a înDumnezei, ca cela ce s-a unit cu Dumnezeirea. Acesta şi adevărat este mâncare, ca cela ce nu la puţină vreme ţine, nici se strică precum mâncarea cea stricăcioasă, ci al vieţii celei veşnice este ajutător.

Asemenea şi băutura Sângelui Domnului adevărat este băutură. Pentru că nu o vreme ajută setei, ci pururea neîncetat păzeşte, şi nu lasă să aibă trebuinţă pe cela ce a băut. Precum şi către Samarineancă zicea că "Cela ce va bea din apa carea Eu voi da, nu va înseta" (In. cap. 4). Pentru că cine primeşte darul Sfântului Duh prin împărtăşirea Dumnezeieştilor Taine, nici flămânzeşte foame înţelegătoare, nici înseteazä sete, cu care însetează cei necredincioşi.

56-58. "Cela ce mănâncă trupul meu, şi bea sângele meu,

întru mine petrece, şi eu întru el. Precum m-a trimis pre mine Tatăl cel viu, şi eu viez pentru Tatăl; şi cela ce mă mănâncă pre mine, şi acela va fi viu pentru mine. Aceasta este pâinea, care din cer s-a pogorât, nu precum au mâncat manna părinţii voştri în pustie şi au murit. Cela ce va mânca pâinea aceasta, viu va fi în veac".

Aicea ne învăţăm Taina Cuminecăturii, că cela ce mănâncă şi bea trupul şi sângele Domnului, întru Însuşi Domnul petrece, şi Domnul întru Dânsul. Că amestecare străină şi mai presus de cuvânt se face, întrucât să fie Dumnezeu întru noi, şi noi întru Dumnezeu.

Nu auzi înfricoşată auzire? Nu Dumnezeu gol mâncăm, că nepipăit este şi fără de trup, şi nici cu Ochii, nici cu dinţii nu se poate apuca, nici iarăşi trup de om gol, că nimic nu poate folosi. Ci fiindcă Dumnezeu a unit cu Sineşi trupul după unirea cea negrăită, făcător de viaţă este şi trupul, nu că doară în firea lui Dumnezeu se mută să nu fie ! – ci după asemănarea fierului celui înfocat, carele şi fier rămâne, şi lucrarea focului o arată.

Aşa dară şi trupul Domnului rămânând trup, făcător de viaţă este, ca cela ce este trup al lui Dumnezeu Cuvântului.

Deci precum Eu, zice, viez pentru Tatăl, adică, fiindcă M-am Născut din Tatăl, Carele este viaţă, aşa şi cela ce Mă mănâncă pre Mine, va fi viu pentru Mine, fiindcă se amestecă oarecum şi se preface întru Mine, Carele pot să fac viu.

Iară când auzi că "Eu viez" să nu-L socoteşti pe El că după împărtăşirea vieţii viază, că aşa de ar fi fost, jivină vieţuitoare s-ar fi zis Dumnezeu, dară nu este, că nici Dumnezeu jivină vieţuitoare se numeşte, nici vreo zidire viaţă se va numi.

Şi adesecori sus şi jos învârteşte cuvântul acesta: "Părinţii voştri au mâncat manna în pustie" ca să plece pe ascultători, că de a fost cu putinţă în patruzeci de ani fără seceriş şi fără semnătură a se hrăni oamenii, şi a li se ţinea viaţa lor, cu mult mai vârtos acum va ţinea Domnul viaţa noastră cea înţelegătoare şi pâinea cea mai bună, adică cu trupul său cel alcătuit din pământ fecioresc fără sământă bărbătească.

Iară pretutindea pomeneşte de Viaţă, şi mai adesecori acest nume aduce în mijloc, fiindcă nimic nu este aşa dulce oamenilor, ca lucrul acesta.

Deci şi tu poţi nu numai după împărtăşirea cea de Taină a mânca şi a bea trupul şi Sângele Stăpânului, ci şi după alt chip, că trupul adică mănâncă cineva, când prin fapta cea lucrătoare călătoreşte, pentru că cu anevoie de lucrat, adică, vânjoasă şi tare este carnea, precum şi fapta bună cea lucrătoare este ostenicioasă. Iară sângele bea ca nişte vin ce veseleşte inima, cel privitor la cele înalte, pentru că fără de osteneală este privirea la cele înalte, iară mai vârtos şi odihnă a ostenelilor, şi cu băutura este asemenea, pentru că şi băutura mai fără de osteneală este decât mâncarea.

59-62."Acestea a zis în Sinagogă învăţând în Capernaum. Deci mulţi auzind din ucenicii lui, au zis: Greu este cuvântul acesta, cine poate să-l audă pre el? Iară ştiind Iisus întru sine că cârtesc pentru aceasta ucenicii lui, a zis lor: Aceasta vă sminteşte pre voi? Dar de veţi vedea pre Fiul omului suindu-se, unde era mai nainte?" (Lipseşte "Ce veţi zice?". Iară aceasta zicea pentru înălţarea Lui la Cer ce era să fie mai pe urmă.

Pentru care pricină în Sinagogă învăţa? Una adică, vrând să vâneze mulţimea: iară alta, arătând că nu este potrivnic legii care se citea în Sinagogă.

Şi pentru ce unele ca aceste cuvinte aducea în mijloc, de vreme ce pe nimeni acestea nu avea să folosească, ci mai vârtos pe mulţi să smintească? Că ucenicii Lui auzind au zis: "Greu este cuvântul acesta cine poate să-l audă pe el?" Care dară este folosul din graiurile acestea? Foarte mult şi mare. Că de vreme ce de hrană trupească pomeneau ei adeseori, şi manna în mijloc aduceau, arătându-le lor, că toate acelea chipuri erau şi umbră, iară cele ce acum de El se grăiesc acestea sunt adevărul, pentru aceasta grăieşte acestea,şi de hrană Duhovnicească pomeneşte, ca să-i plece pe ei să se ridice câtuşi decât de la cele simţite, şi chipurile şi umbra să defăimeze, şi la adevăr să alerge.

Iar ei nimic mai presus de simţire putând să înţeleagă, nicicum nu se fac mai buni, ci mai vârtos sar înapoi şi zic: "Greu este cuvântul acesta",adică aspru, neprimit.Că cine trupesc fiind poate să primească hrană Duhovnicească? Şi cum că pâine din cer se pogoară? Şi trup se mănâncă?

Iar când auzi că ucenicii Lui s-au întors înapoi, să nu înţelegi pe cei adevăraţi ucenici, ci pe cei ce în rândul ucenicilor umblau după Dânsul, şi numai după arătare se prefăceau că se învaţă de la El. Că între ucenici erau unii care către gloată asemănându-se, se ziceau ucenici ai Lui, că petreceau lângă Dânsul mai multă vreme decât gloatele, iar către ucenicii Lui cei adevăraţi alăturându-se, de nimic nu erau vrednici, ca cei ce la o vreme au crezut Lui.

Şi vezi nesocoteală, că fiind trebuinţă să întrebe şi să se înveţe cele ce nu ştiau, ei se duc, şi nimic Duhovniceşte nu înţeleg, ci toate după cum se văd. Că de vreme ce trup auzeau, socoteau că îi sileşte pe ei să se facă mâncători de carne şi băutori de sânge.

Iar noi cei ce Duhovnicește înțelegem, nu suntem mâncători de carne, ci mai vârtos ne sfințim prin una ca aceasta hrană.

Şi vrând să le arate lor, căci ca de un Dumnezeu de El nimic , nu se tăinuiește din cele ce sunt în inimile lor, zice: "Aceasta vă sminteşte pe voi? Dar dacă Mă veți vedea pe Mine, Cel Ce Mă arăt Fiu al omului, suindu-Mă în Cer, unde eram mai nainte, ca un Dumnezeu? Că Acestaşi Se suie ca un om, unde era mai nainte ca un Dumnezeu. Iară aceasta a zis, ca să-I depărteze pe dânșii de la a-L socoti pe El că este fiu al lui Iosif. Că cela ce a crezut că în Cer era mai înainte, fără de îndoială cu adevărat Îl va crede pe El că nici al lui Iosif nu este fiu, ci al lui Dumnezeu, și deacia va avea credință la cele ce se grăiesc de El.

Iar auzind că Fiul Omului în Cer era mai nainte, să nu socotești că din Cer s-a pogorât trupul, că aceasta este bârfeală a lui Marcel începătorul eresului, și a lui Apolinarie, ci fiindcă Unul și Acelaşi era Fiu al Omului și Dumnezeu-Cuvântul, se zice, precum am zis, că se suie ca un om, unde era mai nainte ca un Dumnezeu.

63,64."Duhul este carele face viu, trupul nu folosește nimica. Graiurile, care Eu grăiesc vouă, Duh sunt, și viață sunt. Ci sunt unii din voi, care nu cred. Că știa dintru început Iisus, care sunt cei ce nu cred, și carele este cela ce vrea să-l vândă pre el".

De vreme ce, precum de multe ori am zis, trupește înțelegând cele ce se ziceau de Iisus, se sminteau, zice, că a înțelege Duhovnicește cele ce se grăiesc de Mine, aceasta este care folosește, iar trupul, adică trupește pe acestea a le lua, nimic nu folosește, ci pricină de sminteală se face, așa

dară ei trupeşte auzind cele ce se grăiau de Hristos, se sminteau. Pentru aceasta aduce pe urmă: Că graiurile care Eu grăiesc, Duh sunt, adică Duhovniceşti sunt, şi viaţă sunt,nimic trupesc având,şi viaţă veşnică pricinuind.

Şi arătând vrednicia Dumnezeirii, care este zic a descoperi cele ascunse, zice către dânşii: "Că sunt unii din voi, care nu cred", iară zicând "unii" pe ucenici i-a osebit.

Şi Evanghelistul vrând să ne arate nouă, că mai nainte de întemeierea lumii toate le ştia El, zice că: Dintru început ştia Iisus, care sunt care nu cred", încă şi pe vicleşugul vânzătorului,care lucru era arătare a adevăratei Dumnezeiri.Că Proorocul pentru Dumnezeu zice: "Cela ce ştia toate mai nainte de facerea lor".

65,66."Şi zicea: Pentru aceasta ("pentru aceasta"; care? "Pentru că sunt unii, carii nu cred" (Zig.) am zis vouă, că nimeni nu poate să vie la mine, de nu va fi dat lui de la Tatăl meu. Dintru aceasta (Adică, după aceea; de atuncea (Zigadinos) mulţi din ucenicii lui s-au întors înapoi, şi nu mai umblau cu dânsul. Şi a zis Iisus celor doisprezece: Au doară şi voi vreţi să vă duceţi?"

De multe ori am zis, cum că, când auzi că Tatăl dă credinţa cea întru Fiul, să nu socoteşti că unora face bine Tatăl după alegere, iară altora nu: că aceasta este a unuia ce nedreptăţeşte. Ci socoteşte că acelora face bine Tatăl, şi acelora dă darul credinţei, cărora voinţa împreună le ajută. Că cela ce de voinţă nu se ajutorează, nici măcar de Dumnezeu de s-ar primi, nu se foloseşte. Adică cum am zice: Tuturor dă Dumnezeu, dară unii şi iau, şi folosesc bine ceea ce li s-a dat, şi păzind-o pe aceasta, arată darul lui Dumnezeu; iară alţii au adică, dară pierzând cele ce li s-au dat, se arată că nimic nu au luat.

Deci când zice Evanghelistul: "De nu va fi dat cuiva de la Tatăl", nu poate să vie la Fiul aceasta zice: Că acela vine la Fiul, căruia va da Tatăl, care va păzi darul cel ce s-a dat lui de la Dumnezeu.

"Deci s-au dus mulți din ucenici înapoi", adică dejghinându-se pe ei înșiși de Învățătorul, nu au mers înainte spre sporire, ci înapoi, adică întru necredință. Căci cu adevărat cela ce dejghinează pe sine de Hristos, înapoi merge, iară cela ce, după cum zice Pavel, se lipește de Domnul, pururea la cele dinainte se întinde (Filipeni 4).

Iară El arătând, că nu are trebuință de cineva, nici de slujba sau de căutarea cea de la ei, zice către dânșii: "Au doară și voi vreți să vă duceți?"

Dară pentru ce n-a lăudat mai vârtos pe cei doisprezece, ca pe cei ce nu s-au dus împreună cu ceilalți? Una adică,păzind rânduiala ceea ce se cuvine Învățătorului, iar alta arătând și nouă, că prin acest chip este cu putință mai vârtos a se trage ei. Că de l-ar fi lăudat, ar fi pătimit ceva omenesc, și s-ar fi mândrit, socotind ei că fac har Lui prin urmare. Iară aceasta că a arătat că nu are trebuință de urmarea lor, mai mult putea să-i ție pe dânșii, ca pe cei ce li se făcea bine lor mai vârtos, decât ei făceau bine, și luau har mai vârtos decât dădeau.

Și socotește cum cu pricepere a grăit, că n-a zis: "Duceți-vă", că aceasta este a unuia ce gonește, ci întreabă: "Au doară vreți să vă duceți?" care îi făcea pe dânșii să vrea de a urma sau nu, arătând El, că nu-i voiește pe ei către Dânsul pentru evlavia lor de a-L urma, ci împreună cu aceasta îi și mulțumi pentru că îi urmează.

68-71."Răspuns-a Simon Petru lui: Doamne la cine ne

vom duce? cuvinte ale vieții veșnice tu ai, și noi am crezut, și am cunoscut, că tu ești Hristos Fiul lui Dumnezeu celui viu. Răspuns-a lor Iisus: Au nu eu pre voi cei doisprezece v-am ales? și unul din voi diavol este? Și zicea de Iuda al lui Simon Iscarioteanul, că acela vrea să-l vândă pre el, unul fiind din cei doisprezece".

Plin de dragoste fiind Petru și iubitor de frați, pentru toată Ceata răspunde. Pentru că n-a zis: Doamne, la cine mă voi duce, și eu am cunoscut și am crezut, ci: "La cine ne vom duce? și celelalte".

Iară cuvinte ale vieții veșnice a zis că are Domnul, fiindcă L-a auzit pe El zicând: "Cela ce crede intru Mine îl voi învia și va avea viață veșnică", că acum aceștia primiseră învierea și toată învățătura.

Deci dară nu cuvintele erau cele ce sminteau, ci neluarea aminte,și lenevirea,și necunoștința ascultătorilor. Că și acești doisprezece aceleași auzeau, dară insă nu s-au smintit, ci au rămas.

Ce zice dar Hristos? Oare laudă pe Petru, precum în alt loc a făcut aceasta? Nicidecum. Ca să nu se pară că Îl măgulește ca să rămână lângă Dânsul.

Dară ce zice către Petru? Eu pe voi v-am ales pe cei doisprezece, însă nici voi toți nu sunteți vrednici alegerii, ci unul din voi diavol (Adică "clevetitor", că aceasta însemnează cuvântul tâlcuindu-se românește, precum și în alt loc s-a zis) este. Iară aceasta în două feluri se poate înțelege: Sau că și acum toate ale Mele clevetește, și nimic din acestea nu primește; sau că va să Mă clevetească pe Mine, căci cu adevărat acest fel s-a arătat Iuda, clevetind către iudei pe Domnul, și Tainele Lui spunându-le lor. Precum și

David zice pentru dânsul: "Ieşea afară şi grăia împreună (Psalm 40, 6).

Şi zice acestea Domnul către Petru îndreptându-l pe dânsul. Căci fiindcă a zis Petru: "toate am cunoscut şi am crezut", să nu socoteşti aceasta zice, că nu toţi sunteţi credincioşi, nici toţi M-aţi cunoscut.

Şi vezi pe Domnul, cum încă de departe răutatea vânzătorului oprind-o, şi înfrânând-o pe dânsa, acestea zice, ştiind adică că nimic nu va folosi, dar însă El ceea ce era a Sa făcând. Şi nici arătat pe el l-a făcut, nici cu totul a se tăinui l-a lăsat; aceea adică, ca nu lepădând ruşinea de la sine, mai iubitor de price să se facă; iară aceasta, ca nu fără de frică să facă acel lucru la care a îndrăznit socotind că este tăinuit.

Iară dintru aceasta şi aceasta ne învăţăm, că nu cu sila şi de nevoie obişnuieşte Dumnezeu a face bună, nici alegerea Lui sileşte voinţa noastră, carea fiind ea, să o facă bună de nevoie. Ci alegerea adică se face de la Dumnezeu, îndemnându-ne El pe noi la lucrul cel bun, şi întinzând peste noi bunătatea Sa. Dar în voinţa noastră şi plecare stă a ne mântui, şi după cum se cuvine alegerii a umbla, sau împotrivă.

Şi te minunează, că diavolul atâta război face, cât a putut de a tăiat pe unul din cei doisprezece, care au sculat morţi, şi au făcut minuni, şi de învăţătura Domnului cea Duhovnicească şi făcătoare de viaţă s-a îndulcit.

Şi unde dar ne este nouă nădejde de mântuire? Care de bună voie din tinereţe pe noi înşine ne-am făcut robi răutăţii? Pentru aceasta şi Evanghelistul ca şi cum minunându-se a zis aceea: "unul din cei doisprezece". Că măcar, zice, că din

această sfântă Ceată a fost, dar din credința cea rea nevrednic s-a aflat. Așa jivină de voie schimbăcioasă este omul. Prăpădească-se dară Maniheii, că nu din fire suntem răi, că în acest chip de ar fi fost, totdeauna ar fi lucrat întru noi răutatea. Iară acum nu totdeauna a fost Iuda rău, ci era când a fost sfânt. Deci dară din voință răutățile și se nasc și cresc.

Capitolul 7

1-5."Și umbla Iisus după acestea în Galileea, că, nu voia în Iudeea să umble, că îl căutau pre el Iudeii să-l omoare. Și era aproape praznicul iudeilor Înfigerea corturilor. Deci au zis către dânsul frații lui: Treci de aicea, și mergi în Iudeea, ca și ucenicii tăi să vadă lucrurile care faci. Că nimeni întru ascuns face ceva, ci caută să fie el la arătare. Dacă faci acestea, arată-te pre tine lumii. Pentru că nici frații lui nu credeau în trânsul."

Pentru ucigașii Iudei se dă în lături, nu ca și cum se temea de moarte, că se putea ca El și în mijlocul lor să umble, și nimic să nu pătimească, dar dacă unele ca acestea totdeauna ar fi făcut, nu s-ar fi crezut că S-a făcut om, ci nălucire s-ar fi părut. Pentru aceasta acum se dă în lături, adeverind și încredințând Omenirea, și rușinând pe toți cei ce zic că după nălucire S-a întrupat El, precum pe Manent, Marcion, și pe Vasilid și pe cei asemenea.

Iar altă dată iarăși în mijlocul poftitorilor de ucidere, și care asupra Lui se turbau fiind, nevătămat rămâne, și arată Dumnezeirea rușind pe Pavel Samosateanul, și învățând pe toți că nu om gol (simplu adică), ci și Dumnezeu era.

Deci se duce în Galileea acum. Căci fiindcă încă nu sosise vremea Patimii, în zadar era și de prisosit în mijlocul vrăjmașilor Lui să petreacă, și de mai multă turbare pururea pricinuitor lor să se facă.

Și era, zice, Înfigerea corturilor. Cu cuviință este a spune pentru praznicile care se făceau de Iudei. Că trei erau: Unul al Paștilor, pe carele îl făceau pentru că au trecut din Egipt, carele și întâi era la dânșii. Iar al doilea, cel al "Cincizeci de zile", carele îl făceau, pentru că s-au izbăvit de pătimirile cele din pustie, și în pământul făgăduinței au intrat, și au gustat atuncea întâi roadă de Grâu, pentru aceasta și mănunchiuri în praznicul acesta, ca niște pârgă aduceau.

Al treilea Înfigerea corturilor, carele îl făceau spre mulțumire pentru strângerea roadelor (Acestea adică zice dumnezeiescul acesta Părinte; Iară Zigadinos scrie: Că praznicul acesta se prăznuia spre pomenirea zilei intru carea Moisi a înfipt întâi Dumnezeiesul Cort carele se făcuse de Veseleil. Și pentru aceasta mai jos unde scrie Evanghelistul, că înjumătățindu-se Praznicul S-a suit Iisus, zice că întru a patra zi S-a suit; că șapte zile îl prăznuiau) în luna ce se numește la Romani Septembrie, că atuncea mulțumeau Domnului că au strâns toate roadele. Pentru aceasta și corturi, adică Colibe înfingeau, și ca cum ar fi petrecut în țarine, se veseleau. Pentru aceasta și oarecarii Psalmi ai lui David (Psalm 80 și 83), care au scriere deasupra "Pentru jgheaburi", zic unii, zic unii că la acest praznic s-au alcătuit de David. Că atuncea umpleau jgheaburile lor, culegând adică, și pentru acestea mulțumind, și psalmi uneltеau și celelalte cele spre mulțumire, precum este Psalmul al Optulea.Pentru aceea și întru acesta pomenește Proorocul

de bunătățile cele ce s-au dat omului de la Dumnezeu.

Însemna încă și acestea, Paștile adică, trecerea noastră, cea din necredință la Credință.

Iară cel al "Cincizeci de zile", Intrarea în Biserică, ca în alt pământ al făgăduinței, când adică și Pâine mâncăm, primind Dumnezeieștile Taine. Că nu îndată ce am crezut și am trecut din necredință, atuncea și din pâine mâncăm, ci trebuie întâi a ne boteza, și vrednici a ne face de a sta în Biserică împreună cu cei Botezați, și atuncea de pâine a ne împărtăși.

Iară înfingerea corturilor,Învierea, când toate Roadele faptelor noastre se plinesc, și corturile noastre cele ce s-au stricat prin moarte iarăși se înfing.

Sunt încă și alte cuvinte mai Dumnezeiești pentru aceste praznice, de care nu este acum vreme a grăi; că pururea alegem ceea ce este de folos la cei mulți.

Deci fiind praznic la iudei care se numește "înfigerea corturilor", de vreme ce L-au văzut pe El frații Lui că nu se gătește să Se suie, zavistindu-I Lui zic: Treci de aicea, și mergi acolo, ca și ucenicii Tăi, adică gloatele cele ce merg după Tine, să vadă cele ce faci. Că nu pentru cei doisprezece zice, ci pentru cei ce întru alt chip urmau Lui.

Și Îl prihănesc pe El frații Lui, adică feciorii lui Iosif, pentru două patimi, pentru frică, și pentru iubirea de slavă. Pentru aceasta și zic că: "Nimeni în ascuns face ceva, care lucru este al fricii, și caută el să fie la arătare, care lucru este al iubirii de slavă. Dacă faci acestea, zic ei, arată-Te pe Tine lumii.

Iar aicea umbros grăiesc, cum că nici socotim ceva bun pentru cele ce se fac de Tine. Căci dacă faci acestea ca pe

nişte lucruri bune, arată-Te pe Tine.Iar dacă Te ascunzi, arătat este, că rele lucruri făcând Te ascunzi.

Dar pentru care pricină în cinci luni nimic alt povestind Evanghelistul,ci numai semnul pâinilor,şi vorba Domnului cea către cei ce au mâncat,apoi nemulţumitori s-au arătat, celelalte le-a sărit, zicând: "Şi era aproape praznicul Iudeilor Înfigerea corturilor? Căci cum din cinci luni lucruri a făcut, arătat este de aicea, căci când a făcut minunea pâinilor Paştile erau, care se făceau în luna ce se zice la Romani Martie, care la dânşii luna cea dintâi se numeşte. Iară acum este Înfigerea Corturilor, care se face în luna ceea ce se numeşte la noi Septembrie. Deci pentru ce a făcut Evanghelistul aceasta? Pentru că nu se puteau toate a se număra. Încă şi în alt chip, acelea s-au sârguit evangheliştii a le spune, pentru care vreo prihană sau grăire împotrivă de la Iudei a urmat.

Şi cu cuviinţă este a se minuna cineva de iubirea de adevăr a lor, cum nu se ruşinează a spune acestea, care se par că aduc oarecare necinste Învăţătorului. Că multe şi minuni şi graiuri, trecând Evanghelistul, ale Domnului, pe necredinţa fraţilor o povesteşte, şi cu câte Îl ocărau pe El.

Dară de unde la dânşii, atâta necredinţă? Din voinţă şi din zavistie. Că rudeniile se zavistuiesc oarecum pururea a se zavistui.

Însă socoteşte, că atâta necredinţă având ei către Dânsul mai nainte de cruce, când şi slăvit pe El Îl vedeau şi minuni făcând, după Cruce şi după necinstea ceea ce se părea,pentru Dânsul au mărturisit, Apostoli şi propovăduitori şi Arhierei făcându-se. Pentru aceasta fără de grăire împotrivă înviat pe El L-au văzut. Că nu s-ar fi dat pe ei pentru Dânsul, de

n-ar fi luat adeverită încredințare pentru Învierea Lui.

6-8."Deci a zis Iisus lor: "Vremea mea încă n-a sosit, iară vremea voastră totdeauna este gata. Nu poate lumea să vă urască pre voi, iar pre mine mă urăște, pentru că eu mărturisesc de dânsa, că lucrurile ei sunt rele. Voi suiți-vă la praznicul acesta. Eu încă nu mă sui la praznicul acesta, căci vremea mea încă nu s-a plinit".

Frații Domnului zavistindu-i Lui, Îl pribănesc pe El pentru frică ,împreună și pentru mândrie.

Dar El ce zice către dânșii? Oare aspru grăiește? Nu cu adevărat, ci blând. Că n-a zis: Cine sunteți voi, care mă sfătuiți acestea și mă învățați? Dar ce zice?"Vremea Mea încă n-a sosit", adică a Crucii și a Morții. "Iar vremea voastră totdeauna este gata". Că voi, zice, măcar de ați fi pururea împreună cu Iudeii, nu vă vor ucide pe voi, fiindcă aceleași râvniți care și ei, iar pe Mine îndată se vor sfătui să Mă omoare, de Mă vor vedea că am mers la praznic.

Sau și în alt chip să înțelegem aceasta, că cela ce fericește pe cei ce plâng în veacul de acum, cele asemenea și acum grăiește, care și la toți sfințire pot lua. Că nu este Mie, zice, vreme de praznic când văd toată răutatea petrecând întru plinirea Iudeilor. Că vreme de plângere și de tânguire este, fiindcă adevărul s-a izgonit, și voia lui Dumnezeu nu stăpânește. Pentru acestea dar Mie nu-mi este vreme de praznic, iar vouă ca cei ce la un gând cu iudeii petreceți, și de lume sunteți lipiți, nu vă este cu necuviință a prăznui împreună cu cei asemenea vouă. Și pe voi lumea nu vă poate urî, adică, cei ce cugetă cele ale lumii, ca pe cei ce, precum s-a zis, sunteți asemenea lor.

Iar pe Mine Mă urăște, pentru că vădesc lucrurile ei, că

aceasta se face pricină a urâciunii. Mustrarea cea arătată şi vădirea.

Şi trimite pe fraţi la praznic, arătând, că nu-i sileşte să rămână cu Dânsul, dacă nu voiesc.

Şi ia aminte, că, către cele două pribăniri, care ei aduceau asupra Lui, către frică zic şi către iubirea de slavă, două şi răspunsurile face, către frică adică, când zice: Că vădesc lucrurile lumii, adică a celor ce cugetă cele ale lumii. Că nu le-aş vădi de aş fi fost fricos, precum voi socotiţi. Iar către iubirea de slavă, când nu-i sileşte pe dânşii ca să rămână cu El. Că de ar fi fost El vinovat pribănirii iubirii de slavă, nu ia-r fi trimis pe dânşii, pentru că iubitorii de slavă şi trufaşii se sârguiesc mai vârtos a avea mulţi următori după dânşii. Deci dar de vreme ce cu aceste două Îl ocărau pe El, cu cuviinţă împotriva acestor două s-a împotrivit, arătând putredă socoteala lor.

Iar aceasta ce zice: "Vremea Mea încă nu s-a plinit: aceasta însemnează, că încă nu a sosit vremea Morţii şi Crucii. Că Mi se cade Mie încă în trup a vieţui, ca şi mai multe semne să fac, şi mai multe învăţături să învăţ, ca şi pe mai multe noroade să gătesc să creadă, şi pe ucenici mai întăriţi să-i fac, prin arătarea a mai multora minuni şi prin învăţătură. Deci încă nu a sosit, zice, vremea Morţii, ca să Mă arunc pe Mine la cei ce se turbează asupra mea, pentru aceasta nici nu Mă sui la praznic.

10."Şi acestea zicând lor, a rămas în Galileea. Şi dacă s-au suit fraţii lui, atuncea şi el s-a suit la praznic, nu de faţă, ci cam pre ascuns".

Pentru care pricină după ce a zis fraţilor: "Nu Mă sui la praznic", iarăşi se suie? N-a zis că nicidecum nu Mă sui, ci

acum, adică cu voi, ci întru început se lepăda de suire, fiindcă fierbeau de mânie Iudeii. Iară după aceea, vrând să se risipească praznicul, se suie, când şi turbarea lor cu putinţă era să se fi potolit.

Încă şi în alt chip: N-a făcut împotriva celor ce a zis, că nu s-a suit ca să prăznuiască, ci ca să înveţe, şi nu cu bucuria care o folosesc cei ce prăznuiesc, ci pe ascuns.

Iară se ascunde ca să încredinţeze omenirea. Că de s-ar fi arătat, s-ar fi turbat Lui, voind să-L omoare pe El. Şi nu i-ar fi lăsat pe ei să facă aceasta, fiindcă încă nu sosise vremea patimii, ci în mijlocul lor fiind ar fi fugit de patimă, şi s-ar fi părut că după nălucire s-a întrupat, pentru aceasta fuge şi se dă în laturi ca un om, iconomisind cele cuviincioase.

11-13."Iar Iudeii îl căutau pe El la praznic, şi ziceau: Unde este acela? Şi cârtire multă era pentru dânsul între noroade, unii ziceau că bun este, iară alţii ziceau: Ba, ci amăgeşte norodul. Însă nimeni de faţă nu grăia de dânsul pentru frica Iudeilor".

Iudeii din multă urăciune nici numele Lui nu pomenesc. Că nu zic: "Unde este Iisus?" ci: "Unde este acela? aşa şi singur numelui Lui pizmuiau.

Şi socoteşte turburarea lor cea spre ucidere, că nici vremea praznicului nu cruţau, ci întru acesta voiau să-L vâneze pe El. Pentru aceasta Îl şi căutau. Acest fel de evlavie şi cinste păzeau către praznice, şi unele ca acestea erau isprăvile lor!

Iară cârtire pentru Dânsul era între noroade, fiindcă osebite socotele erau pentru El. Că boierii ziceau, cum că amăgeşte norodul, iară mulţi ziceau că bun este. Şi aceştia, precum se pare, care ziceau că El este bun, erau din norod;

iară cum că aceasta este adevărată, arătat este din ceea ce a zis Evanghelistul: Că nimenea nu îndrăznea să grăiască de față pentru frica Iudeilor". Că arătat este că din norod erau cei ce nu îndrăzneau să grăiască de față pentru Dânsul, și tăceau temându-se de boierii Iudei. Încă și aceasta a zice: "Că amăgește norodul", semn este cum că din boieri erau cei ce Îl cleveteau pe El, că de ar fi fost din norod; ar fi zis că: "Ne amăgește pe noi", iară acum zicând ei că amăgește norodul, arată că nu din norod, ci din boieri sunt cei ce ziceau acestea.

Și vezi pretutindenea că boierimea este stricată, iară supușii nestricați rămân, însă pentru că nu au socoteală mai bărbătească,și încă nu sunt desăvârșiți,nu îndrăznesc a grăi de față.

14-16."Și iată înjumătățindu-se praznicul, S-a suit Iisus în Biserică, și învăța. Și se mirau Iudeii zicând: Cum știe acesta carte nefiind învățat? Deci a rămas lor Iisus și a zis: A mea învățătură nu este a mea, ci a aceluia ce m-a trimis pe mine".

Pentru ce dacă s-a înjumătățit praznicul s-a suit? Ca să potolească mânia lor, iară încă, și ca cu îndeletnicire și cu luare aminte să asculte ei cele ce se grăiau de Dânsul, nemaiastupându-le lor urechile turburarea praznicului. Că la începutul praznicului trebuiau ei să se fi smuls către cele ale praznicului. Deci fără de veste arătându-se lor, Îl ascultau toți de rând, și cei ce ziceau că El este bun, și cei ce ziceau că este amăgitor: aceia adică, ca să dobândească ceva și să se mire, iar aceștia - ca să-L prindă în ceva, și să-L apuce ca pe un amăgitor.

Însă ce a învățat n-a spus Evanghelistul; iară cum că

oarecare lucruri minunate a zis, prin care I-a înfrânt pe ei, şi a schimbat socotelile lor întru mirare, a arătat prin ceea ce a zis: Că se mirau cum ştie carte nefiind învăţat. Dar măcar de se şi mirau, însă nici aşa nu era slobodă de vicleşug mintea lor, că nu se mirau de învăţătură, nici primeau cele ce se grăiau, ci se mirau cum ştie carte, adică,nu se pricepeau,se spăimântau,care aceasta obişnuiesc a pătimi pizmătareţii. Precum aş zice ca o pildă: Este aproape de cineva un vecin sărac, apoi după întâmplare de multe ori dobândeste vreo haină mai scumpă, deci văzându-l pe el vecinul cel pizmătăreţ, zice: Cum acesta s-a îmbrăcat în haină scumpă prea sărac fiind? De unde la acesta, acest fel de haină? Iară acestea le zice nu că doară se miră cu adevărat, ci de zavistie aprinzându-se, spre ocara vecinului unele ca aceste cuvinte foloseste. Căci cu adevărat, zice, a furat haina. Deci aşa şi Iudeii, "Cum Acesta ştie carte?" cu adevărat întru Beelzebul. Măcar că trebuiau ei dintru aceasta mai vârtos să înţeleagă că nici un lucru omenesc nu era la Dânsul. Dar de vreme ce ei aceasta nu voiau să mărturisească, singur El le răspunde lor învăţându-i, cum că de la Tatăl Dumnezeu este învăţătura. "Că nimic al meu nu este, zice, nimic de la Mine, ca cum aş fi potrivnic lui Dumnezeu, nu grăiesc, ci cuvintele cele ce sunt ale Tatălui, acelea sunt şi ale Mele.

17,18."De va voi cineva să facă voia Lui, va cunoaşte pentru învăţătura aceasta, oare de la Dumnezeu este, sau Eu de la mine grăiesc. Cel ce grăieste de la sine, slava sa caută; iară cel ce caută slava celui ce l-a trimis pre el, acesta adevărat este, şi nedreptate nu este întru dânsul."

După ce a zis că "A Mea învăţătură nu este a Mea", adică

potrivnică lui Dumnezeu, ci a Tatălui Meu este, zice că "De va face cineva voia lui Dumnezeu, adică de se va ţinea cineva de fapta bună, şi nu va sluji zavistiei, nici de cea către Mine în zadarnică zavistie nu se va întuneca, va cunoaşte puterea cuvintelor Mele, de grăiesc Eu cele ale Tatălui, sau oarecare străine, şi schimbate.

Iară voia lui Dumnezeu face şi cela ce cearcă Scripturile şi Proorocii,că unul ca acesta poate să cunoască pentru învăţătura Domnului, că de la Dumnezeu este. Că Proorocii nu aduc pe Domnul cum că este potrivnic lui Dumnezeu, şi cum că de la Sineşi grăieşte, ci cum că toate cele plăcute lui Dumnezeu, şi zice, şi face.

Apoi aduce pe urmă şi altă pricină şi socoteală, zicând: "Cela ce grăieşte de la sine, adică cela ce voieşte să-şi pună învăţătură a sa osebită, pentru nimic alt nu face aceasta, fără numai ca să-şi dobândească vreo slavă dintru aceasta. Iar dacă Eu, zice, nu voiesc să dobândesc slavă osebită a mea, ci caut slava celui Ce m-a trimis pe Mine, pentru care pricină aş fi voit altele să învăţ? Drept aceea adevărat sunt, şi nu este nedreptate întru Mine, adică nu răpesc slava ce se cuvine Altuia, că aceasta este nedreptate. Deci dară învăţătura Mea şi adevăr are, şi dreptate întru aceeaşi dată, că nu se face din trufie, ca şi minciună să aibă şi nedreptate. Că trufaşul şi minte, pentru că cele ce sunt mai presus de vrednicia sa pentru sine grăieşte, şi nedreptăţeşte, pentru că slava cea străină şi care nicidecum lui nu i se cuvine o răpeşte. Iară Domnul fiindcă cele ale Tatălui căuta, şi nimic pentru Sine cu trufie grăia, fără de îndoială şi adevărat este şi drept.

Şi în multe locuri am zis, şi acum zicem, cum că, când se

vede Domnul că grăiește pentru Sine oarecare smerite, nu se cuvine să înțelegi, cum că, ca și cum ar fi mai jos decât Tatăl după fire, grăiește acestea, ci pentru ca să nu se pară potrivnic lui Dumnezeu, și pentru neputința ascultătorilor, și pentru că este îmbrăcat cu trup, și pentru ca să ne învețe pe noi să ne smerim, și nimic mare să nu grăim de noi. Iar când înalte și pentru slava Sa grăiește, trebuie să credem noi, cum că, ca Cela ce este cu adevărat întocmai cu Tatăl, acestea înalte grăiește pentru mărirea firii Sale.

19."Au nu Moisi v-a dat vouă legea? Și nimeni din voi nu face legea.Ce mă căutați să mă omorâți? Răspuns-a norodul și a zis: Drac ai, cine te caută să te omoare?"

Se pare că aceasta carea acum grăiește, nu păzește nici o urmare către cele mai de sus. Iar de vom lua noi seama bine, și foarte cu urmare sunt.Căci de vreme ce îl învinuiau pe El că dezlega Sâmbăta, și strica legea, la aceasta stă împotrivă, arătându-i pe dânșii mai vârtos călcători de lege, că Legea zice: "Să nu ucizi!" (Ieșire 20; Deut. 5), iară voi Mă căutați să Mă omorâți, pentru aceasta voi stricați Legea, nu Eu. Deci lăsând voi aceasta, adică, a vă osândi pe sinevă, Mă vinuiți pe Mine ca cum aș călca Legea, pentru că am vindecat om Sâmbăta.

Iară aceea că "Nimeni din voi nu face Legea", a zis-o pentru că toți, către care vorbea, Îl căutau pe El să-L omoare.

Și vezi cum El cu glas blând vorbește cu dânșii. Iară ei cu ocară și obrăznicie îi zic: "Draci ai". Că pentru aceasta Îl ocărăsc socotind să-L spăimânteze pe El, și să-L înfricoșeze.

Iară cum că Moisi le-a dat legea, zice, (măcar că El este Domn lui Moisi, și dătător de lege) pentru neputința și nesimțirea Iudeilor, că unde ar fi suferit ei să audă, că nu

Moisi le-a dat lor Legea, ci El Stăpânul şi Domnul lui Moisi. (Lev 12, 3_Fac. 17, 7. 10).

21-24."Răspuns-a Iisus şi a zis lor: Un lucru am făcut, şi toţi vă miraţi pentru aceasta. Moisi v-a dat vouă tăierea împrejur. (că nu de la Moisi este, ci de la părinţi). Şi Sâmbăta tăiaţi împrejur pe om. Dacă tăiere împrejur primeşte omul sâmbăta, ca să nu se strice Legea lui Moisi, pre mine vă mâniaţi, căci om întreg am făcut sănătos sâmbăta? Nu judecaţi după faţă, ci dreaptă judecată judecaţi".

Din oarecare silogism îi arată pe dânşii că în zadar se turbează Lui,şi zice:Un lucru am făcut Sâmbăta, îndreptarea Slăbănogului, şi toţi vă miraţi pentru aceasta, adică vă turburaţi, vă întărâtaţi, măcar că însuşi Moisi acela punător de Lege a dezlegat Sâmbăta pentru că a poruncit: "Tot sufletul în ziua a Opta să se taie împrejur" că se întâmpla de multe ori ziua a Opta, întru care nevoie era să se taie împrejur, a fi Sâmbătă. Deci dacă Sâmbăta s-a dezlegat de însuşi Moisi pentru tăierea împrejur, şi nu opreşte nimic ziua Sâmbetei a se tăia omul împrejur, ci măcar sâmbăta de s-ar fi întâmplat să fie ziua a Opta, se dezleagă legea cea pentru nelucrarea sâmbetei, ca să nu se strice a tăierii împrejur.

Deci dacă acestea aşa sunt, ce vă mâniaţi pe Mine, şi vă iuţiţi, pentru că Sâmbăta om cu totul întreg am făcut sănătos? Măcar că tăierea împrejur nu a lui Moisi era, pe legea cea pentru sâmbătă carea s-a pus de Moisi, o au stricat. Şi tăierea împrejur, durerea pricinuită, nu se opreşte de sâmbătă. Iară Eu de durere izbăvind pe om, şi sănătos, făcându-l, sunt clevetit.

Nu judecaţi după faţă, adică cu dreptate şi fără de căutare

în față hotărâți, nu pe Moisi carele dezleagă sâmbăta prin tăierea împrejur, afară de prihănire să-l socotiți, iară pe Mine să Mă osândiți. Care și mai vârtos pentru facerea de bine a omului am dezlegat sâmbăta. Că dacă pe Moisi fără de prihană îl socotiți pentru mărimea feței, iară pe Mine Cel ce Mă socotesc neslăvit, Mă osândiți, arătat este că luați fața.

25-27. "Deci ziceau unii dintre Ierusalimiteni: Au nu este acesta, pre carele caută să-l omoare? Și iată de față grăiește, și nimic lui nu- zic. Nu cumva au cunoscut cu adevărat boierii, că adevărat acesta este Hristos? Ci pre acesta îl știm de unde este, iară Hristos când va veni, nimeni nu știe de unde este".

Nu simplu și fără de pricină este pusă aceasta: "Unii din Ierusalimiteni", ci ca să se arate, cum că cei ce mai vârtos au dobândit semnele cele mari, aceștia decât toți erau mai ticăloși. Că cum nu erau ticăloși, pentru că văzând semn Mare al Dumnezeirii Lui, adică stricată aveau judecata? Că mare cu adevărat semn aveau, de ar fi voit, acesta: că stă El de față în mijlocul celor ce se turbau asupra Lui, și nimic de la dânșii nu pătimește, dară nu voiau ei dintru acest semn să cunoască puterea Lui.

Și se îndoiesc zicând: Nu cumva au cunoscut boierii, că Acesta este cu adevărat Hristos? Și nici întru această părere nu stau, ci fac socoteală, că pe Hristos nimeni nu știe de unde va veni, iară pe acesta îl știm de unde este. Deci dară nu este acesta Hristos. Măcar că vezi răutatea, cum că ei și se împotrivește. Boierii lor întrebați fiind de Irod, zic cum că în Betleemul Iudeii se naște Hristos, iară aceștia zic că nimeni nu știe pe Hristos de unde este. Vezi că se împotrivesc

în cuvinte? Şi iarăşi în alt loc zic: Noi ştim că cu Moisi a grăit Dumnezeu, iară pe Acesta nu-L ştim de unde este (Ioan 9). Văzut-ai cuvinte de nebuni? Îl ştim, şi nu-L ştim!?

Ce este asemenea acestei nebunii? Că numai la una căutau: A nu crede. Pentru aceasta când le venea lor, ziceau că Îl ştim: iar când iarăşi nu le venea, se întăreau că nu-L ştim. Deci a răutăţii lor este atâta împotrivire în cuvinte.

Dacă ar fi cercat cineva, de unde pornindu-se ei zic, că Hristos când va veni, nimeni nu ştie de unde este. Că de n-ar fi avut vreo mărturie din Scripturi, sau învăţături adevărate, nu ar fi grăit aşa arătat împotriva cărturarilor celor din vremea lui Irod, care au zis luminat, că în Betleemul Iudeii se naşte Hristos (Matei 3); şi iarăşi celor ce zic, că din oraşul Betleem va veni Hristos (Ioan 7). ce dară este a zice? Că amândoi de la Prooroci grăiau acestea. Căci şi cei ce ziceau că în Betleem se naşte El, şi din oraşul lui David este, luminat pe Proorocul Miheia îl aveau martor, care grăieşte, precum şi Matei zice, "Şi tu Betleeme pământul Iudeii, nicidecum nu eşti mai mic între Domnii Iudei că din tine va ieşi povăţuitor, carele va paşte pe norodul Meu Israil" (Miheia 5, 1). Şi aceştia iarăşi care zic că pe Hristos nu-L ştie cineva de unde va veni, pe Prooroci aveau martori ai acestei socoteli, încă şi pe singur Miheia, care zice: "Că ieşirile Lui sunt din început din zilele veacului", care arată neştiută ieşirea Lui, adică Naşterea. Că pe Cela ce din început şi din zilele veacului are ieşirile, adică Naşterea, nimeni din oameni nu-L poate şti, că oamenii sunt în vreme, iară Acela din zilele veacului şi din început. Iar pe Cel veşnic, cum cel ce este sub vreme îl va şti? Încă şi Isaia zice: "Iară neamul Lui cine-l va spune?" (Isaia 13). Deci din acestea

încredinţându-se ziceau că pe Hristos nu-L ştie cineva, de unde este. Că nu înţelegeau ei, că îndoit fiind Domnul Iisus, după naşterea cea din Fecioară cu trup, se ştia de unde este, că din Betleem; iară după cea fără de trup şi negrăită din Tatăl mai nainte de toţi vecii, se zice că are Neam mai presus de toată spunerea.

Deci aceşti Ierusalimiteni Naşterea cea in trup mărturisesc că o ştiu, şi de unde este; Iară cea mai nainte de veci, după care nu ştie cineva pe Hristos, de unde este, nu o mărturisesc. Pentru aceea nesocotind ei, că îndoit fiind, după una se ştie, iar după alta nu, zic că nu este El Hristos.

28,29."Deci striga Iisus în Biserică învăţând şi zicând: Şi pre mine mă ştiţi, şi ştiţi de unde sunt, şi de la mine singur nu am venit, ci este adevărat cela ce m-a trimis, pre carele voi nu-l ştiţi. Iar eu Îl ştiu pre el, că de la dânsul sunt, şi el m-a trimis".

De vreme ce pe cuvântul acesta ce zice: "Ştim pe Acesta de unde este", pentru nimic alt nu-l zicea, iară numai vrând să-l arate, cum că este de pe pământ, şi cum că este fecior de Teslar, pentru aceasta El îi suie la Cer zicând: "Şi pe Mine Mă ştiţi, şi ştiţi de unde sunt", adică, măcar deşi pentru răutatea voastră acoperiţi, dară însă ştiţi de unde sunt, că din Cer. Că de vreme ce de acolo este Tatăl Meu, arătat este cum că şi Eu de acolo sunt, şi cum de la Acela sunt trimis, care este adevărat. Şi de vreme ce Acela este adevărat, şi nu amăgitor că n-ar fi voit Cel adevărat, să trimită amăgitor şi mincinos.

Şi pe acesta Ce M-a trimis pe Mine, voi nu-L ştiţi, şi nu-L cunoaşteţi cu necunoştinţa cea prin lucruri. Că, precum Pavel zice, este necunoştinţă întru ştiinţă. (Tit 2). Pre

Domnul, zice, mărturisesc că-L știu, iară cu lucrurile Îl tăgăduiesc. Deci și voi Iudeii nu știți pe Tatăl Meu pentru lucrurile voastre cele rele, și pentru socoteala cea rea; iar Eu Îl știu pe El, că nu Mă împiedică pe Mine către știința Lui nici socoteală rea, nici lucruri neplăcute Aceluia. Căci de la Dânsul sunt, adică din Trâusul, nu din altă ființă, sau străin de Dânsul. Și El M-a trimis.

Și vezi aicea că cele două firi ale lui Hristos se arată, prin aceea ce zice: "De la Dânsul sunt", se arată Ființa Dumnezeirii; iar prin aceasta: "Și El M-a trimis" – omenirea. Că "trimis" după omenire se zice, precum și slugă Fiul lui Dumnezeu. (Fil. 2).

30,31."Deci îl căutau pre el să-l prindă, și nimeni nu și-a pus pre dânsul mâinile, că încă nu venise ceasul lui, și mulți din norod au crezut în trânsul, și ziceau, că Hristos când va veni, au doară mai multe semne va face decât acestea, care le-a făcut Acesta?"

Arătând Evanghelistul, cum că nevăzut erau ținuți, și cum că de bună voie au pătimit, și nu din neputință, zice: "Că Îl căutau pe El să-L prindă, și nimeni nu și-a pus pe Dânsul mâinile". Iar aceea: "Încă nu venise ceasul Lui" o a zis, nu că doară era supus vremurilor, ci cum că toate în ceasul și în vremea cea cuviincioasă și potrivită le face. Căci când a socotit că este bună vreme de a pătimi, adică vreme cuviincioasă și potrivită, atuncea și răstignitorilor s-a dat pe Sine, pentru că toate în vremi cuviincioase și potrivite le face și le iconomisește. Adică, trebuia să se dea Legea,dar în vremea cea cuviincioasă:așișderea și Proorocii: și Evanghelia.

Deci numele ceasului arată pe cea adevărată înțelepciune și purtare de grijă a Mântuitorului.

Şi mulţi au crezut Lui zicând: Au doară Hristos mai multe semne va face, decât care Acesta a făcut? Şi zic ei pentru vinul cel din Cana (Ioan 2, 4)ni pentru fiul omului celui Împărătesc, pentru slăbănogul, pentru pâini, şi în scurt pentru celelalte toate, de care nici Evangheliştii pentru mulţimea de nume nu le pomenesc.

Însă măcar deşi auzi că "au crezut mulţi", dar nu era adevărată credinţa lor, ci în ce fel urmează să fie a unui norod simplu, care o dată într-un fel, iar altă dată in alt fel se schimbă la socoteli.

32-36"Au auzit fariseii pre norod cârtind (Adică, cu cârteală asupra boierilor grăind ,Zigadinos) pentru dânsul acestea, şi au trimis slugi Fariseii şi Arhiereii, ca să-l prindă pre dânsul. Deci le-a zis lor Iisus: Încă puţină vreme cu voi sunt, şi merg la cela ce m-a trimis pre mine. Căuta-mă-veţi, şi nu mă veţi afla, şi unde sunt eu, voi nu puteţi să veniţi. Şi au zis Iudeii între sine: Unde va să meargă acesta, că noi nu-l vom afla pre el? Nu cumva întru risipirea Elinilor va să meargă, şi să înveţe pre Elini? Ce este cuvântul acesta, care a zis: Căuta-mă-veţi, şi nu mă veţi afla, şi unde sunt Eu voi nu puteţi să veniţi?"

Prin cele ce cârtea norodul, a arătat cum că aveau mai bună cunoştinţă, şi oarecare credinţă din parte către Domnul, şi cum că voia să se dejghineze de boieri, care aceasta simţind aceia, au trimis să-L prindă pe Dânsul, pentru aceasta numai, că se credea El a fi Hristos.

Şi au trimis, dar nu ei singuri au venit, temându-se de norod, ca să nu se facă vreo turburare, pentru aceasta pe slugi trimit, ei adică ferindu-se de primejdia ceea ce poate era să se întâmple, iar pe aceia băgându-i în mânia

norodului. Aşa pretutindenea folosul lor socoteau.

Iară Domnul graiuri pline de smerenie grăieşte. "Încă puţină vreme cu voi sunt". Ce mă siliţi, zice, să Mă duc? Ce Mă goniţi? Puţină vreme aşteptaţi, şi nici măcar să voiţi voi să Mă ţineţi, nu voi suferi.

Vezi încă şi aceea ce zice: "Cu voi sunt", adică măcar de Mă veţi goni, măcar de nu Mă vreţi voi, Eu cu voi sunt, adică ceie pentru voi iconomisesc, şi cele către mântuire grăiesc.

Şi merg la Cela Ce M-a trimis pe Mine. Aicea îi şi îngrozeşte pe dânşii, ca pe cei ce vor să se împotrivească Celui Ce L-a trimis pe Dânsul. Că cei ce necinstesc pe Cel trimis, arătat este că se împotrivesc Celui Ce L-a trimis. Şi zicând "Merge", a însemnat moartea cea de bună voie.

Şi arătând că moartea Lui nu va fi în acest fel, precum este cea de obşte, zice: "Că unde Eu merg voi nu puteţi să veniţi". Că de ar fi fost sfârşitul Lui de obşte şi asemenea cu a celor mulţi, şi ar fi vrut să rămână în moarte, n-ar fi zis că "Voi nu puteţi să veniţi" că la moartea cea de obşte toţi ne ducem. Deci ceea ce am zis, voind să arate că moartea Lui nu este în acest fel, precum este cea de obşte, zice: "Că unde Eu merg, voi nu puteţi să veniţi".

Încă şi aceea ce a zis că "Mă veţi căuta, şi nu Mă veţi afla", arată că dorit le va fi El lor.

Dar când L-au căutat pe El? Luca a zis: "Că multe muieri plângeau pentru Dânsul" (Luca 23), dară se poate şi alţi mulţi să fi pătimit aceasta. Încă şi când se lua cetatea, să fi pomenit de Hristos şi de minunile Lui, şi să fi căutat venirea Lui de faţă.

Iar acestea toate le zicea vrând să-i tragă pe ei şi să-i plece.

Că de vreme ce slugile veniseră vrând să-L prindă pe El, arată cum că ştie pricina venirii lor, şi cum că vor să-L omoare pe El, pentru aceasta le spune lor mai nainte moartea Sa, cum că puţin şi merge la Tatăl.

Încă şi a spune mai nainte, mare lucru este şi nu omenesc. Pentru aceea şi David zice: Arată-mi mie, Doamne, sfârşitul meu" (Psalm 38, 5).

Şi ziceau iudeii: "Nu cumva întru risipirea Elinilor va să meargă?" Vezi cum au pătimit oarece şi s-au înfrânt către cele zise de El? Şi arătat este din a întreba "Nu cumva întru risipirea Elinilor va să meargă?" că de n-ar fi fost aceasta, ar fi zis: Voieşti să mergi? Noi asta poftim, de aceasta ne bucurăm. Iară acum nimic întru acest fel nu zic ei, ci ca şi cum s-ar fi temut să nu se lipsească de El, caută unde va să meargă. Şi arătat este aceasta şi dintru aceea ce au zis că la Elini va să meargă, şi să-i învețe pe ei. Că n-a zis: "Că va să-i amăgească pe ei", ci: "Să-i învețe".

Iar "risipire" numeau pe păgâni, ca pe cei ce erau risipiți în tot locul. Că cu dânşii Iudeii în vremea veche nu se amesteeau, ci intr-un loc, in Palestina fiind adunaţi, ocărau pe păgâni, ca pe cei ce erau pretutindenea risipiţi, care aceasta la dânşii s-a intors mai pe urmă, că risipirea mai vârtos singuri evreii s-au făcut.

37,38."Iar în ziua cea de pre urmă cea mare a Praznicului, a stătut Iisus, şi a strigat zicând: De însetează cineva, să vie la mine, şi să bea. Cel ce crede întru mine, precum a zis Scriptura, Râuri de apă vie vor curge din pântecele lui".

Ziua cea dintâi a Praznicului şi pe cea mai de pe urmă, adică a şaptea, mari le numeau ei, fiindcă şi Legea (Levitic 23) pe ziua cea de-a şaptea a Praznicului, numită (adică

"Covârşitoare") sfântă o a numit.

Deci aceasta urmând şi Evanghelistul, ziua cea mai de pe urmă mare o numeşte.

Cu cuviinţă dară, in ziua cea mai de pe urmă vorbeşte cu noroadele, ca oarecare merinde dându-le lor, fiindcă se vrea să meargă acasă. Că în zilele cele din mijloc la desfătare fiind ei daţi, nu Era vreme de a vorbi, că nici ar fi luat aminte.

Şi striga Iisus, una adică – ca să fie auzit; iară alta, arătând îndrăzneala, şi cum că de nimeni nu se teme.

Ce zice dară? "Cel ce crede întru Mine precum a zis Scriptura": Că aicea trebuie a pune soroacă, apoi a începe de la alt început, şi a citi: "Râuri vor curge din pântecele lui". Căci fiindcă mulţi din semne credeau, arătând El că nu se cuvine a crede din semne atâta, cât din Scripturi, pentru că credinţa cea îndreptată, din Scriptură este, pentru aceasta zice: Cel ce crede întru Mine precum a zis Scriptura, adică, precum mărturiseşte Scriptura pentru Mine, cum că sunt Fiu al lui Dumnezeu, cum că Ziditor, cum că Domn a-toate, cum că Mântuitor al lumii. Că multora li s-a părut că cred, dară nu precum a zis Scriptura, ci precum ei au urmat ereşurilor şi socotelilor lor, acest fel sunt toţi ereticii.

Şi râuri a zis că vor curge din pântecele celui ce aşa a crezut. "Pântece" tropiceşte numind pe inimă, precum şi David: "Şi legea ta în mijlocul pântecelui meu" (Psalm 39), adică inimii mele. Şi râuri a zis că vor curge, iară nu râu de apă vie, însemnând darul cel mult şi din destul al Duhului; că acest fel este Duhul, în care suflet va intra, şi în care va şedea, îl face pe el de izvorăşte mai cu îndestulare decât tot izvorul.

Şi ar fi putut cunoaşte cineva, cum că râuri vor curge

din pântecele celui ce crede precum zic Scripturile, de va socoti limba lui Petru, și curgerea cuvântului lui Pavel, și înțelepciunea lui Ștefan, cărora nimeni nu le putea sta împotrivă, ci toți se trăgeau spre urmare ca de niște repejuni nesuferite cu curgerea ale oarecărora râuri.

39."Și aceasta o a zis pentru Duhul, pre carele era să-l ia cei ce cred în trânsul, că încă nu era Duh sfânt, că Iisus încă nu se proslăvise".

Tâlcuind Evanghelistul care sunt "Râurile cele de apă vie", zice că "Aceasta o a zis pentru Duhul, pe Carele vrea să-L ia cei ce cred. Că încă nu era – zice – Duh Sfânt".

Dar aici ar fi întrebat cineva: Cum zice Evanghelistul că încă nu era Duh Sfânt, dat adică? Că Proorocii cu Duh grăiau? Încă și Apostolii cum săvârșeau tămăduirile? Deci zicem, că Proorocii întru adevăr cu Duh grăiau, însă darul acesta s-a tras înapoi, și de la pământ s-a depărtat.

Deci deși în vremile Proorocilor lucra, dară atuncea pentru nevrednicia norodului, când, zic, Hristos în trup umbla, nu se afla proorocie, nici căuta spre cele sfinte ale lor și spre Biserică darul.

Deci de vreme ce atuncea nu era lucrarea Duhului, ci avea să se dea, pentru aceasta zice, că încă nu era Duhul Sfânt, adică nu petrecea întru Iudei, nici se arăta prin lucrări.

Iară Apostolii nu cu Duh, ci întru puterea Domnului făceau minunile. Că auzi și Evanghelia ce zice: "Că vrând să-i trimită pe dânșii, le-a dat lor putere" (Matei 10, Marcu 3, Luca 9), iară nu Duh Sfânt. Pentru aceea câte minuni făceau, nu cu Duh, ci cu puterea și cu numele Domnului făceau. Iar când a înviat din mormânt, atuncea le-a zis lor:

"Luați Duh Sfânt". Și în ziua Cincizecimii a venit peste dânșii Duhul Sfânt.

Încă și în alt chip: Deși întru Prooroci era puterea Duhului, și întru Apostoli mai nainte de cruce, dară nu așa, precum după Înălțare, adică multă și din destul, cât și cu "Râuri" să se însemneze.

Pentru aceea, cu cuviință a zis Evanghelistul că încă nu era Duh Sfânt, adică așa vărsat din destul precum mai pe urmă. Pentru că și mai nainte de Cruce era adică, dară nu așa mult, că încă Iisus nu se proslăvise, "proslăvire" numind aicea Evanghelistul Crucea, că prin Cruce a surpat pe Tiran, și a împărățit.

Deci fiindcă încă nu se înfipsese Crucea, nici păcatul nu se stricase, nici firea noastră în Hristos nu biruise Lumea, și nu se împăcase cu Dumnezeu, cu cuviință nu se dăduse darul Duhului cel mult din destul. Că trebuia mai întâi să ne facem noi prietenii lui Dumnezeu, care lucru prin Cruce s-a săvârșit, apoi așa să luăm Darul lui Dumnezeu. Precum și la cele lumești, mai intâi se face cineva prieten împăratului, apoi ia darurile.

Mulțumită dară să fie lui Dumnezeu, Carele atâta de mult ne-a dat nouă darul, cât nici Proorocilor. Că Proorocii aveau dar al Duhului, iară altora nu-l dădeau; iară Apostolii milioane au umplut.

40-43.(Miheia 4)"Deci mulți din norod auzind cuvântul, ziceau. Acesta este cu adevărat Proorocul. Alții ziceau: Acesta este Hristos. Alții ziceau: Au doară din Galileea va să vină Hristos? Au nu a zis Scriptura, că din sământa lui David, și din orașul Betleem, unde a fost David, va să vie Hristos? Și împărechiere între norod s-a făcut pentru dânsul".

Pentru îndrăzneala cuvintelor plecându-se unii din norod, nu din boieri, că boierii pururea pentru pizmă se împotriveau, mărturisesc, că Acesta este Proorocul cel ce se așteaptă.

Iară alții ca cei ce erau norod neînvățat și fără de socoteală, ziceau, că este Hristos, nepricepându-se ei, că este El și Hristos și Proorocul, iară nu altul și altul.

Iară cei mai nemulțumitori zic: Au doară Hristos din Galileea va să vie? Ci din Betleem și din sămânța lui David. Iară aceasta ziceau ei cu socoteală vicleană, și nu ca Natanail, că acela ca un învățat în lege și cercător cu amănuntul zicea, că "Din Nazaret poate fi ceva bun?" (In. 1). Pentru aceasta și Domnul îl laudă pe el, ca pe cela ce nu cu vicleșug, ci după cercarea Legii cea cu amănuntul grăia aceasta. Iară aceștia cu vicleșug zic aceasta. Că nu din Galileea va să vină Hristos. Că se par ei cum că știau, că din Betleem este Hristos, deși în Galileea s-a crescut, dară de pizmă nu voiau să mărturisească Nașterea cea din Betleem, ci galileean Îl numeau pe Dânsul. Și fie, că nu-L știau pe El că este din Betleem, dară că este din sămânța lui David cum se îndoiau? Că nu arătat din David Maria își trăgea neamul? Deci dintru aceasta este arătat, că cu vicleșug ziceau acestea.

Și împărechiere s-a făcut între norod, nu între boieri, că boierii de-o socoteală erau a nu-L primi pe El că este Hristos.

44-46."Iar unii din trânșii vrea să-l prindă pre el, dar nimeni nu și-a pus pre dânsul mâinile. Deci au venit slugile către arhierei și către farisei, și au zis lor aceia: Pentru ce nu l-ați adus pre el? Răspuns-au slugile: Niciodată om așa n-a grăit, ca omul acesta".

Cei ce erau mai măsurați în răutate, numai cu cuvinte se

împotriveau slavei lui Hristos, iară cei mai neruşinaţi, şi mâinile vreau să-şi aducă asupră-I, dară nevăzut erau legaţi, Dumnezeiasca putere ţinându-I pe dânşii, iară ei nici de această minune nu se umileau. Cu adevărat David pentru aceştia a zis: "Despărţitu-s-au, şi nu s-au umilit" (Psalm 34).

Dar să vedem ce răspund Fariseilor slugile cele trimise ca să-L aducă pe El? Prea cu bună cunoştinţă! Că fariseii care şi mai înţelepţi se păreau a fi, şi Scripturi citeau, şi minuni vedeau, se turbează asupra Domnului, şi întreabă tâlhăreşte: "Pentru ce nu l-aţi adus pe El?", iară aceştia şi fără de semne din singură învăţătura s-au plecat, atâta erau de isteţi către lucrul cel bun! Iară cum că nu din semne, ci din învăţătură s-au vânat, care este mai mare lucru, arătat este de aicea: Pentru că nu au zis ei, că niciodată om aşa a făcut minuni, ci: "aşa a grăit", atâta erau ei de gătiţi şi de iuţi spre a primi cuvânt de mântuire.

Şi se cuvine nu numai de priceperea lor a ne minuna, ci şi de îndrăzneală, că nu s-au temut de mânia Fariseilor, nici ca nişte slugi s-au sfiit, şi cele plăcute stăpânitorilor lor au zis, ci mărturisesc adevărul, cărora se cuvine a le urma toţi cei ce sunt sub stăpânitori, şi a nu-i asculta pe dânşii la cele ce fără dreptate ar porunci, care şi în vremea lui Saul s-au făcut, că acesta poruncind fără de lege să omoare preoţii lui Dumnezeu, cei ce stăteau de faţă nu s-au plecat să facă aceasta (1 Regi 22, 17).

(Numeri 35:Deut. 17).

47-51."Şi au răspuns lor Fariseii: Au şi voi v-aţi amăgit? Au doară cineva din boieri a crezut în trânsul? Sau din Farisei? Ci norodul acesta, carele nu ştie Legea, blestemat este. Zis-a Nicodim către ei, carele venise noaptea la

dânsul,unul fiind dintru ei: Au doară legea noastră judecă pre om, de nu va auzi de la el mai nainte, și va cunoaște ce va face?"

Pentru care pricină către slugi nu cu mânie ci cu blândețe se poartă Fariseii, așa lin zicând: "Au și voi v-ați amăgit?" Pentru că se temeau, nu cumva ei să se dejghine cu totul, și să se lipească de Hristos, pentru aceasta mai cu blândețe și mai cu măgulire zic lor: Au și voi cei ce ca cum mai înțelepți sunteți decât alții, și petreceți lângă noi științorii de Lege, v-ați amăgit?

Și se ispitesc să-i plece pe dânșii de la un semn foarte fără de socoteală, că au doară, zic ei, cineva din boieri a crezut în Trânsul?

Și dară a cui este vina? A lui Hristos? Sau a celor ce nu au crezut? Că cu adevărat aceia sunt vrednici de osândă car n-au crezut.

Iar blestemat zic ei pe norod, pentru că a crezut, singuri fiind vrednici de nenumărate blestemuri, ca niște necredincioși, și altora pricinuitori de necredință.

Dar pentru care pricină arată Evanghelistul de Nicodim că a venit noaptea la Iisus, și cum că unul era dintre ei? Ca să-i arate pe ei că mint. Căci fiindcă au zis: "Au doară cineva din boieri a crezut în Trânsul?", arată că și la aceasta mint, că iată Nicodim boier fiind, și unul dintru ei a crezut în Hristos.

Și cum vorbește cu dânșii Nicodim? Au doară Legea noastră osândește, zice, pe om, de nu va auzi mai nainte? Deci arată cu aceasta, că nici legea nu citeau, nici cele ale Legii făceau, măcar deși pentru cele ale Legii se trufeau. Că de vreme ce Legea poruncește pe nimenei să nu omoare fără

de judecată, iar ei mai nainte de a auzi au năvălit la aceasta, călcători de Lege sunt arătaţi. Şi zicând: "Şi va cunoaşte ce va face", a arătat că nu de subţire ascultare,ci de foarte cu de-amănuntul este trebuinţă, ca să cunoască ce trebuie să facă, şi nu fără de cunoştinţă aşa să osândească.

Capitolul 8

vers.52.cap.7."Răspuns-au şi au zis lui: Au doară şi tu din Galileea eşti? Cearcă şi vezi, că prooroc din Galileea nu s-a sculat ".(Aicea în izvoarele cele tâlcuite ale lui Teofilact lipseste povestirea cea pentru muierea care s-a prins in curvie; precum şi în cele ale Sfântului Ioan Gură de Aur tâlcuiri ce face la Evanghelie; şi întru ale Sfântului Chiril. Iară la însemnările lui Eutimie Zigadinos se află întru acest fel:

1,2."Şi s-a dus fieşte care le casa sa. Iară Iisus s-a dus in muntele Măslinilor, fugind de vrăjmăşia în Biserică, şi tot norodul a venit la Dânsul, şi şezând I-a învăţat pre ei."

"Norod" se numeşte aicea pe cei ce ziceau: "Că acesta este cu adevărat Proorocul"; şi pe cei ce ziceau iarăşi: "Că acesta este Hristos" din Galileea eşti?

Căci carea potrivite are aceasta către cele ce s-au grăit de Nicodim? Acela a zis că: "Nu se cuvine fără de cercare şi fără de judecată a osândi pe om". Trebuiau cu adevărat ei la aceasta să răspundă şi să arate, că nu fără de judecată osândesc pe Iisus, ci după Lege, care nesuferind Iudeii, socoteşte ce vicleşug fac).

De vreme ce Nicodim prea cu înţelepciune a mustrat pe Farisei, ca pe cei ce făceau lucruri fără de lege,

nepricepându-se ei mai mojicește, iară mai vârtos mai sălbăticește, fac răspunsul, zicând: "Au doară și tu".

3-6."Și au adus Cărturarii și Fariseii la dânsul pre o muiere prinsă în prea curvie. Și punând-o pre dânsa în mijloc au zis lui: Învățătorule, pre această muiere o am prins așa de față prea curvind. Și în Lege Moisi ne-a poruncit nouă unele ca acestea să se ucigă cu pietri. Dară tu ce zici? Și aceasta ziceau ispintindu-l pre el ca să aibă ce cleveti împotriva lui."

Știindu-L ei pe Dânsul că este milostiv și lesne iertător, socoteau că o va cruța pe ea, și așa vor avea pricină de învinuiri împotriva lui, pentru că cu călcare de Lege a cruțat pre ceia ce după Lege era să se ucidă cu pietre.

6."Iar Iisus jos plecându-se, a scris cu degetul pre pământ".

Ceea ce obișnuiesc de multe ori a face cei ce nu voiesc să răspundă celor ce întreabă necuviincioase și fără de cale. Căci cunoscând meșteșugirea lor, se făcea că scrie pe pământ, și nu ia aminte la cele ce ziceau ei".

7."Și neincetând a-l întreba pre el, s-a ridicat, și a zis lor: Cel ce este fără de păcat întru voi, acela întâi să arunce piatră asupra ei".

Vezi înțelepciunea Celui ce este însăși Înțelepciunea, că cu bun chip strică meșteșugirile lor.Vezi,cum întru aceeași dată și Legea a păzit, și pe muiere o a cruțat? Că a dat voie ca cel ce întru dânșii este fără de păcat să înceapă a arunca piatră asupra ei, fiindcă toți sunt întru păcate.

8."Și iarăși plecându-se jos a scris pe pământ."

Ca necăutând El la dânșii să se rușineze, mai lesne cu acest chip vădindu-se, și ca așa izbăvindu-se El ca cum întru

a scrie să poată ei să se ducă mai nainte de a se osândi mai arătat. Că şi pe ei îi cruţa pentru bunătatea Lui cea multă.

9."Iară ei auzind, şi ştiinţa vădindu-i, ieşeau unul după altul, începând de la cei mai bătrâni până la cei mai de jos."

Că nimenea nu putea să se zică pe sineşi că este fără de păcat.

9.10."Şi a rămas Iisus singur, şi mulerea în mijloc stând, şi ridicându-se Iisus, şi nevăzând pre nimenea fără numai pre muiere, i-a zis ei: Muiere, unde îţi sunt pârâşii tăi, au nimenea pre tine nu te-a judecat a fi vinovată?"

Că ieşind ei au lăsat-o pe dânsa slobodă. Şi fiindcă au lăsat-o slobodă, fără de îndoială şi neosândită, că de o ar fi osândit pe ea ar fi ţinut-o.

11."Iar ea a zis: Nimeni, Doamne. Şi i-a zis ei Iisus: Nici eu nu te judec."

Că dacă aceia oameni fiind nu te-au judecat, cu mult mai vârtos nici Eu nu te voi judeca, Dumnezeu fiind, şi Domn al legii.

Din destul fiindu-i spre muncă acea vădire şi ruşine înaintea a atâţia. Că a cunoscut-o pe dânsa că şi s-a pocăit din toată inima.

Şi pe slugi au trimis să-L prindă pe El, şi toate după cum se cuvine fac.

Iară ei ce zic?: Au doară şi tu din Galileea eşti?" vezi nebunia? Vezi nepotrivirea cuvintelor? Apoi ocărându-l pe el ca pe un neînvăţat, zic: "Cearcă şi vezi că prooroc din Galileea nu s-a sculat", adică, mergi, învaţă-te, de vreme ce până acum nu te-ai învăţat, că prooroc din Galileea nu s-a ridicat. Şi pentru neînvăţătură batjocorindu-l pe el zic acestea.

Dară ce a zis Nicodim, o, Fariseilor? Au doară a zis că prooroc este Hristos? A zis că nu se cuvine a se omorî fără de judecată. Cum dară și voi, unele ca acestea grăind ei, așa îi răspundeți?

Iară Hristos, de vreme ce sus și jos pe Galileea îi aduceau ei Lui și ca de unul din prooroci se prigonea, arătându-le lor că nu este unul din proororoci, zice: "Eu sunt Lumina", cea chiar și întru adevăr lumină, nu lumină proorocească, adică din parte, și carea puțină are strălucirea, ci lumina cea adevărată, nici carea în hotarele Galileeii sau ale Palestinei, se cuprinde, ci a "Lumii Lumină sunt" și al tuturor oamenilor Stăpân, și pentru Mine Proorocul a zis: "Iată Te-am pus pe Tine spre lumină neamurilor" (Isaia 49).

Încă vei aduce împotriva lui Nestorie și pe acest cuvânt, că nu a zis: Întru Mine este lumina lumii, ci: "Eu sunt Lumina lumii". Că Cela ce se vedea Om, același era și Fiu al lui Dumnezeu și lumină a lumii. Nu precum Nestorie bârfea, că întru omul cel gol (adică simplu) locuia Fiul lui Dumnezeu – să nu fie! – că unul, precum s-a zis, a fost Fiul Mariei și al lui Dumnezeu!

Iară cela ce urmează Mie, zice, nu va umbla întru întuneric, adică nu va rămânea întru rătăcire, ci se va izbăvi de rătăcire și de întuneric. Întru aceeași dată încă și pe Nicodim laudă, și pe slugi, ca pe cei ce au grăit cu îndrăzneală, și pentru aceasta întru Lumină erau. Încă și umbros pe Farisei că întru rătăcire și întru întuneric erau, și pe ascuns vicleșuguri împleteau.

13.14."Deci i-au zis lui Fariseii: Tu însuți mărturisești pentru tine, mărturia ta nu este adevărată. Răspuns-a Iisus, și a zis lor: Deși eu însumi mărturisesc pentru mine,

adevărată este mărturia mea, că știu de unde am venit, și unde merg, iară voi nu știți, de unde vin, și unde merg."

De vreme ce a zis: "Eu sunt lumina lumii", îl vinuiesc pe El că Însuși mărturisește pentru Sineși!

O, nebunie! El în sus și în jos aducea Scripturile care mărturiseau pentru Dânsul, și ei Îl vinuiesc pe El că mărturisește Însuși pentru Sineși. Pentru aceasta către răutatea lor și El le răspunde: Fie, zice, Eu Însumi mărturisesc pentru Mine, măcar că Eu nu fac aceasta, ci trei mărturii am: Pe Tatăl Meu; pe lucruri; și pe Scripturi, precum și mai sus s-a zis. Însă să punem așa, că Eu Însumi mărturisesc pentru Mine. Deci măcar deși Eu pentru Mine mărturisesc, mărturia Mea adevărată este, pentru că știu că al lui Dumnezeu sunt Fiu, și nu om gol, ci de sus venit și Dumnezeu, cum dară mincinoasă va fi mărturia Mea Dumnezeu fiind Eu, și pentru aceasta vrednic de a fi crezut? Că și la Dumnezeu Cel Adevărat vrând să merg, cum aș fi mințit la Cel Adevărat vrând să merg.

15,16."Voi după trup judecați, eu nu judec pre nimeni. Iar de aș și judeca, judecata mea adevărată este, că singur nu sunt, ci eu, și Tatăl cela ce m-a trimis pre mine".

Eu, zice, fiindcă sunt Dumnezeu, și am venit de sus, adevărate pentru Mine mărturisesc. Iară voi deoarece căutați numai la ceea ce se vede, și pentru că în trup sunt, trup gol Mă socotiți, dară nu și Dumnezeu, și de la Dumnezeu venit, pentru aceasta trupește judecați, adică, cu greșală. Că precum cela ce trupește trăiește, se zice că trăiește rău, așa și cela ce trupește judecă, se zice că judecă fără de dreptate.

Apoi ca cum ar fi zis cineva: Dacă fără de dreptate

judecăm noi Iudeii, pentru ce nu ne munceşti, pentru ce nu ne osândeşti? – zice: Că n-am venit pentru aceasta, ca să judec. Că Eu pe nimene nu judec acum, iară de aş şi judeca, judecata Mea adevărată este, căci osândiţi aţi fi fost, de aş fi voit să judec. Iară acum scăpaţi de osândă, nu pentru că nu pot să vă osândesc, ci pentru că nu este acum vreme: Pentru că la a doua venire va fi osânda voastră (Ioan 12), precum şi în alt loc zice: "N-am venit să judec lumea, ci să o mântuiesc" (Ioan 5). Iar cum că El este Judecătorul tuturor, ascultă Gura cea nemincinoasă, că "Tatăl toată judecata o a dat Fiului" (Ioan 5). Deci când auzi: "Că Eu nu judec pe nimeni", nu pentru venirea ce va să fie, ci pentru cea dintâi să o socotiţi că se zice aceasta.

Iară zicând că "nu sunt singur, ci şi Tatăl Meu cu Mine este", a arătat că nu Eu singur vă osândesc pe voi, ci şi Tatăl. Că nu în alt fel judec Eu, şi în alt fel Tatăl, ci precum Eu, aşa şi El; şi precum El, aşa şi Eu.

17,18."Şi în legea voastră scris este, că a doi oameni mărturia adevărată este. Eu sunt cel ce mărturisesc pentru mine însumi, şi mărturiseşte pentru mine Tatăl cela ce m-a trimis".

Spună aicea Arienii şi Eunomienii carii zic, că nu este Fiul de o Fiinţă cu Tatăl. De n-ar fi fost de o Fiinţă, cum ar fi îndrăznit a zice, că de aceeaşi stăpânire sunt cu Tatăl, şi deopotrivă vrednic de credinţă? Că precum când doi oameni pentru cineva mărturisesc, şi adevărată este mărturia lor, arătat este că şi vrednicia de a fi crezuţi aceeaşi este, aşa şi aicea arată că nimic nu este mai de jos mărturia Lui decât a Tatălui.

Că ascultă pe cea de pe urmă cu stăpânire grăindu-se:

"Eu sunt Cel ce mărturisesc pentru Mine Însumi, şi mărturiseşte pentru Mine şi Tatăl". Vezi pe cea întocmai stăpânire? Şi cum pe Sineşi vrednic de credinţă se face, precum şi pe Tatăl? care nu ar fi îndrăznit a zice, de ar fi fost mai jos decât Tatăl după vrednicie, şi nu întocmai cu Dânsul şi de o Fiinţă. Că de ar fi voit să arate că este mai de jos şi mai mic, nu s-ar fi numărat pe Sineşi împreună cu Tatăl, nici mărturia Sa împreună cu a Tatălui o ar fi pus. Ci rob de ar fi fost, precum ereticii păgâneşte hulesc, la unul din cei împreună cu El robi ar fi privit, şi pe acela împreună cu Sineşi martor l-ar fi făcut, precum pe Ioan zic, sau pe Prooroci, sau simplu să zicem, de ar fi voit acest fel de mărturii, nenumărate ar fi aflat. Iară acum vrând să arate că este de o Fiinţă cu Tatăl, împreună cu Tatăl se numără pe Sineşi.

Şi să nu te minunezi, dacă în alt loc şi pe Ioan, şi pe Moisi, şi pe Prooroci aduce în mijloc pentru Dânsul mărturisind, că după părerea ascultătorilor face aceasta, şi fiindcă aceia pe Ioan şi pe Moisi îi cinsteau mai mult decât pe Dânsul, pentru aceasta pe cei ce se socoteau la dânşii slăviţi şi mari spre mărturie îi trage. Drept aceea fiindcă şi pentru Dumnezeu şi Tatăl mare socoteau, (că ce alt, fără decât ca pe Cela ce era cu adevărat Dumnezeu Îl slăveau?) aduce în mijloc acum martor şi pe singur Dumnezeu Carele este peste toate. Şi de vreme ce şi pe Sine împreună se pune cu acest fel de Martor neamăgit şi nemincinos, foarte arătat este, că de aceeaşi stăpânire şi putere este cu Tatăl.

Şi ruşineze-se cel ce Îl zic pe El că este rob şi mai de jos întru toate decât Tatăl.

19,20."Deci ziceau lui: Unde este Tatăl tău? Răspuns-a

Iisus: Nici pre mine nu mă știți, nici pre Tatăl meu. De m-ați ști pre mine, și pre Tatăl meu ați ști. Aceste graiuri le-a grăit Iisus în Gazofilachia, învățând în Biserică, și nimeni nu l-a prins pre el, că încă nu venise ceasul lui".

De vreme ce ca inspitindu-L pe El Îl întreabă pentru Tatăl, și nu ca să se învețe, pentru aceasta nici de răspuns nu-i învredniceşte pe ei, ci zice: "Nici pe Mine Mă știți, nici pe Tatăl Meu", adică, nu puteți cunoaște pe Tatăl Meu fără de Mine. Pentru aceea măcar deși vi se pare că cinstiți pe Dumnezeu, dară nu-L credeți pe El că este Tată Mie Fiului Celui Adevărat, nimic nu vă folosiți, nici Îl știți pe El, precum se cuvine a-L cunoaște, pentru că M-ați fi cunoscut și M-ați fi cinstit și pe Mine. Iară acum de vreme ce pe Mine nu Mă știți, nici Mă cinstiți, nici pe Acela nu-L știți, nici cinste Lui Îi aduceți, măcar de vă și pare. Iar a nu Mă ști pe Mine, nu este altul vouă pricină, ci voi sunteți vouă înșivă.

Auzi cela ce păgânește pogorî pe Fiul mai jos decât Tatăl, de n-ar fi fost de o Ființă cu Tatăl, cum ar fi zis: "Că de M-ați ști pe Mine, și pe Tatăl ați ști". Că dacă, precum ziceți voi, zidire este Fiul, cum cela ce știe zidirea, știe și pe Dumnezeu? Căci nu cu adevărat cela ce știe ființa Îngerului, știe și Ființa lui Dumnezeu. Deci de vreme ce cela ce știe pe Fiul, știe și pe Tatăl, de aceeași dară ființă cu Tatăl este Fiul.

Așa, zice, dară cela ce știe zidirea, știe și pe Dumnezeu. Nicidecum, căci mulți, iar mai vârtos toți pe zidire o văd și o știu, iar pe Dumnezeu nici Îl vede cineva, nici Îl știe.

Iară acestea le grăia Iisus în Gazofilachion Vistierie , în mijlocul Bisericii, și așa grăia cu îndrăzneală, dară însă cei ce pofteau să-L omoare pe El, având-L în mâini, nu îndrăzneau să-L prindă pe El. Și nici așa nu au priceput, că

al puterii celei Dumnezeieşti cu adevărat este lucrul acesta, adică în mijlocul vrăjmaşilor fiind El cuprins, a se păzi nevătămat şi nesupărat, şi mai vârtos că ei Îl căutau pe El mai nainte de Paşte şi Îl pândeau. Deci pe Carele Îl căutau când nu era, şi asupra Căruia se sălbăticeau şi când lipsea, şi de faţă nu se afla, pe Acesta în mijlocul mrejilor având-L, apoi neputând să-L prindă, nici aşa nu cunoşteau puterea Lui. "Că încă, zice, nu venise ceasul Lui", adică vremea cea cuviincioasă a morţii Lui încă nu sosise, întru carea vrea pe Sine să Se dea, că şi atuncea nu ar fi putut ceva împotriva Lui, de n-ar fi fost vremea cea cuviincioasă, pe care El Luişi o păzea. Că a Se răstigni, nu era lucru al neputinţei, ci al slobozirii, că a slobozit, când a voit. Fiindcă aceia de demult pofteau să-L omoare pe El, dară erau ţinuţi cu legături nevăzute ale puterii Lui. Căci trebuia El mai mult să petreacă în viaţa cea după trup, ca de mai mult folos să Se facă oamenilor pricinuitor prin arătarea semnelor celor mai multe şi prin învăţătura cuvintelor.

Iar oarecare aceea ce zice: "Unde este Tatăl Tău?" aşa o înţeleg că s-a zis de Iudei către Domnul, ca spre ocară şi batjocură, că ocărându-L pe El ca cum ar fi fost născut din curvie, şi nu cunoaşte pe Tatăl Său, acestea grăiesc, sau şi pentru că era simplu Iosif carele se socotea tată Lui, aceasta zic, "Unde este tatăl Tău?", ca cum ar fi zis: nevestit este şi de neam prost tatăl tău, ce ni-l aduci nouă în sus şi în jos?

21-24."Şi iarăşi a zis lor Iisus: Eu merg, şi mă veţi căuta pre mine, şi nu mă veţi afla, şi în păcatul vostru veţi muri. Unde merg eu, voi nu puteţi să veniţi. Deci ziceau Iudeii: An doară va să se omoare însuşi pre sine, că zice, unde eu merg, voi nu puteţi să veniţi? Şi a zis lor: Voi din cele de jos sunteţi,

eu din cele de sus sunt. Voi din lumea aceasta sunteți, eu nu sunt din lumea aceasta. Deci am zis vouă că veți muri în păcatele voastre, că de nu veți crede, că Eu sunt (Adică nu veți crede că Eu sunt Hristos Fiul lui Dumnezeu.), veți muri în păcatele voastre".

Pentru care pricină adeseori zice lor: "Eu merg, și Mă veți căuta"? Ca să le clătească și să le îngrozească sufletele lor. Căci vezi cum îndată au căzut în grijă, și nepricepându-se ziceau: "Au doară va să se omoare însuși pe sine?". Și măcar că doreau să se izbăvească de El, și pofteau să lipsească din mijlocul lor, și uneori și să-L omoare voiau, dară însă atâta de mare oare pentru lucrul acesta au nălucit, cât nu se pricepeau pentru el.

Încă adeseori zice aceasta: "Eu merg" arătând că mai nainte știe moartea Sa, și cum că Crucea nu este lucru al puterii lor, ci al voinței Lui. Că "merg" zice, nu "voi Mă duceți", ci Eu de bună voie merg.

Iar zicând că: "Voi nu puteți să veniți, unde Eu merg", arată că va învia El întru slavă, și va ședea de-a dreapta lui Dumnezeu, iară ei întru păcatele lor vor muri.

Deci aceia ce zic la acestea? "Au doară va să se omoare singur pe sine?" Iară Domnul ridicând de la ei această părerea a lor, și arătând că nu este fără de osândă a se omorî singur pe sine, zice, "Voi din cele de jos fiind", și nimic Dumnezeiesc putând a înțelege, după urmare unele ca acestea socotiți. Iar Eu nefiind din lumea aceasta, adică nimic lumesc și pământesc cugetând, nu voi veni vreodată la această nebunie, cât Eu singur să Mă omor pe Sinemi, că acest lucru este drăcesc iară nu Dumnezeiesc.

Dară aicea Apolinarie apucând acest cuvânt, zice,

Manihcilor cu adevărat urmând, vezi că nu a fost din lumea aceasta trupul Domnului, ci de sus din cer, precum şi Pavel zice: "Că al doilea om din cer este " (1 Cor. 15, 47).

Ce dară este cu putinţă a zice? Arătat este cu adevărat că se cuvine să-L întrebăm pe El, cum înţelege ceea ce s-a grăit de Domnul către Apostoli: "Că voi nu sunteţi din lumea aceasta"? Oare pentru că şi ei aveau trupurile din cer, iară nu din zidirea aceasta, sau pentru că nu cugetau cele ale lumii, a zis aceasta Domnul? Arătat este cu adevărat că pentru că ei nu cugetau cele ale lumii, pentru aceea a zis aceasta către dânşii. Aşa dară trebuie a înţelege şi aceasta: Eu nu sunt din lume, adică nu sunt ca unul din voi, care cugetaţi cele ale lumii. Precum şi Pavel către oarecare zice: "Nu sunteţi in trup", (Rom. 8), nu că sunt ei fără de trup zice, ci îi mărturiseşte cum că sunt lucrători de fapta bună, şi izbăviţi de patimile trupeşti.

Deci ce iarăşi a zis Domnul către dânşii? "De nu veţi crede, zice, Mie, în păcatele voastre veţi muri". Căci dacă pentru aceasta a venit ca să se ridice păcatul lumii, şi nu se poate în alt chip iertare păcatelor a lua fără numai prin botez, iar a se boteza cel ce nu a crezut este cu neputinţă, nevoie este dară, ca negreşit să moară în păcatul său cel necredincios. Că nu s-a dezbrăcat de omul cel vechi, fiindcă nu s-a botezat. Pentru aceia şi în alt loc zice Domnul: "Cel ce nu crede iată este judecat" (Ioan 31), nu pentru aceasta numai că nu a crezut, ci pentru că se duce de aicea având şi pe cele mai dinainte păcate.

25-27. "Zis-au drept aceia lui: Tu cine eşti? Şi a zis lor Iisus: Începutul(Pe acest cuvânt"Începutul". Dumnezeiescul Chiril l-a înţeles in loc de adverbul "dintru început", aşa

prefăcând zicerea: Mă necinstesc dintru început, că și grăiesc cu voi, că se cuvenea nicidecum să nu vorbesc Eu cu voi dintru început (Tom 4, Foaia 511)

Iară sfințitul Augustin l-a înțeles în loc de nume, adică începutul, că citea zic că "Eu sunt începutul", ca cum ar fi zis Domnul: "Eu sunt începutul, Carele și grăiesc cu voi" (Cartea I Pentru Facere, Cap. 5; și Cartea V pentru Treime, Cap. 13), cu carele se unește și Ambrozie la cartea I a Celor șase zile, Cap. 2 și 4).

Iară Eutimie Zigadinos l-a luat cu aceeași înțelegere, carea și Teofilact. Și zice că este cuvântul cu lipsă după obiceiul grăirii, și se înțelege "de afară", întrucât este ceea ce zic evangheliștii întru acest fel: Cu totul de prisosit este aceea care grăiesc cu voi, că nevrednici sunteți de tot cuvântul, ca niște ispititori) care și grăiesc cu voi. Multe am pentru voi a grăi și a judeca, ci cela ce m-a trimis pre mine, adevărat este, și cu cele ce am auzit de la dânsul, acestea grăiesc în lume. Și n-au cunoscut, că de Tatăl său grăia"

După atâta vreme, după atâtea minuni arătate, Îl întreabă pe El: "Tu cine ești?" atâta erau fără de socoteală, și ocărâtorii și batjocoritori.

Iar Domnul, "Începutul, zice, care și grăiesc cu voi". Voi, zice, și cu totul de a auzi cuvintele cele de la Mine nevrednici sunteți, cu cât mai vârtos și a înțelege cine sunt Eu, că toate grăiți ispitind, și la nimic din cele ce se grăiesc de Mine nu voiți să luați aminte.

Iară Eu puteam și pe voi să vă mustru, și nu numai să vă mustru, ci și să vă muncesc. Că pe aceste două însemnează zicând: "Că multe am a vă zice vouă", a grăi și a judeca", prin "a grăi" însemnând pe mustrare, iară prin a judeca pe

osândire și pe muncă. Ci Cela Ce M-a trimis pe Mine, zice, nu pentru aceasta M-a trimis, ca să judec și să mustru. "Că nu a trimis Dumnezeu pe Fiul Său, ca să judece Lumea, ci ca să se mântuiască lumea". Deci de vreme ce Tatăl Meu spre a mântui M-a trimis pe Mine, și adevărat este, cu cuviință pe nimeni nu judec acum, ci numai grăiesc cele ce am auzit de la Tatăl Meu, adică cele ce spre mântuire privesc, nu cele ce spre mustrare.

Iară acestea le zicea, ca să nu socotească ei, cum că pentru că ar fi neputincios nu-i muncește pe dânșii. Pentru aceasta arată că nu-i muncește pe dânșii, ca și cum ar fi neputincios, ci fiindcă nu voiește, pentru că nu a venit ca să muncească, ci ca să mântuiască.

Iară acestea grăind El, atâta erau ei de nepricepuți, cât nu au cunoscut, zice, că de Tatăl Său grăiește lor. Măcar că câte pentru Tatăl a vorbit lor? Ci cu adevărat s-a întunecat inima lor cea nepricepută.

Iar oarecare așa înțeleg cuvântul acesta: Ci Cela Ce M-a trimis pe Mine adevărat este, puteam, zice, și acum să vă judec pe voi, ci în veacul ce va să fie păzesc aceasta, însă nu credeți, și vremea răsplătirii nu o socotiți, dară măcar deși voi nu credeți, ci Tatăl Meu adevărat este, Carele a pus zi, în care se va răsplăti vouă, Carele M-a și trimis să propovăduiesc acestea, și să arăt lumii dreptatea Lui și puterea.

28,29."Deci a zis lor Iisus: Când veți înălța pre Fiul Omului, atuncea veți cunoaște că Eu sunt, și de la mine însumi nu fac nimica, ci precum m-a învățat pre mine Tatăl meu, acestea grăiesc, și cela ce m-a trimis pre mine, cu mine este, nu m-a lăsat pre mine singur Tatăl, că eu cele plăcute lui face pururea".

După ce a făcut multe semne, și nu i-a tras pe dânșii, acum pentru Cruce le vorbește lor. Voi, zice, atuncea socotiți că veți fi intru cea desăvârșită negrijă, și veți scăpa de Mine, când Mă veți răstigni. Iar Eu zic, că veți cunoaște cum că Eu sunt Hristos Fiul lui Dumnezeu, Carele toate le port și le ocârmuiesc, și cum că nu sunt potrivnic Tatălui, nici de la Mine Însumi fac, sau grăiesc, că nu am voie osebită de cea părintească.

Și cum aveau să-L cunoască pe El pe Cruce? Din semnele cele de atuncea, din Înviere, și din Robie: că acestea toate din destul erau să arate puterea Lui.

Deci pe amândouă le veți cunoaște și puterea Mea, când Mă veți răstigni, și unirea cea către Tatăl. Că nu ar fi făcut izbândire Tatăl pentru Mine, dând Cetatea voastră Romanilor, sau semne pe Cruce ar fi săvârșit, de nu aș fi fost Fiu al Lui, și de un Cuget cu Dânsul, iară nu potrivnic. Deci atuncea veți cunoaște, cum că, câte învăț și grăiesc, de la Acela sunt, Dumnezeiești cu adevărat și ale lui Dumnezeu graiuri, iară nu ale Mele, ci ale Celuia Ce M-a trimis pe Mine.

Apoi ca să nu socotească ei că " a fi trimis" micșorare însemnează, zice: "Că Tatăl, Meu cu Mine este". Că măcar deși M-a trimis, ca pe un om, dară nu M-am despărțit de Dânsul, ci cu Mine este, ca un Dumnezeu cu Dumnezeu împreună fiind. Și spre mai smerite iară și cuvântul pogorând, zice: "Și nu M-a lăsat pe Mine singur, că Eu cele plăcute Lui fac, iară aceste smerite pentru Iudei le grăiește. Căci fiindcă ziceau ei, că nu este de la Dumnezeu, pentru că sâmbăta nu păzește, zice: "Că cele plăcute Lui fac". Deci dară măcar deși dezleg sâmbăta, plăcută este Lui aceasta.

Iară dintru aceste smerite graiuri El adică nimic nu vatămă slava Sa. Dară ascultătorilor folos făcea, iară mai vârtos şi slava Sa o întărea prin aceasta, că cei ce Îl auzeau pe El că toate la Tatăl le aducea, mai mult se trăgeau la Dânsul şi credeau întru El, şi aşa cele smerite mai mult Îl înălţa pe El.

Vezi isprăvile fericitei smerenii? Iară cum că acestea aşa sunt, ascultă cele ce urmează pe urmă.

31,32."Acestea grăind El, mulţi au crezut în Trânsul. Deci zicea Iisus către Iudeii cei ce crezuse lui: De veţi petrece voi întru cuvântul meu, adevărat ucenici ai mai sunteţi, şi veţi cunoaşte adevărul, şi adevărul vă va slobozi pe voi".

Ceea ce am zis, că prin graiurile cele mai smerite mai mult veneau ascultătorii,aceasta şi evanghelistul însemnează. Că zice: "Acestea grăind El, mulţi au crezut","Acestea",adică cele smerite graiuri, şi nevrednice ca cum de mărirea legii.

Pentru aceasta pretutindenea, când Îl auzi pe El mici oarecare şi smerite pentru Sine grăind, nu te turbure, căci pentru ascultători grăieşte acestea, fiindcă nu puteau ceva mai înalt să înţeleagă, ci îndată se sălbăticeau.

Şi cum nu ar fi pătimit ei aceasta, neputând să ajungă la adâncul tainei celei Binecuvântate, când şi de creştinii care au cunoscut puterea Lui,şi prin Trânsul s-au mântuit slavei Lui neajunsă s-a făcut?

Iar auzind că" Mulţi au crezut", aşa să-i înţelegi pe aceştia că au crezut, prost şi cum s-a întâmplat, nu cum se cădea, ci ca cum le-a plăcut şi s-au odihnit pentru smerenia cuvintelor, iară cum că nu era acest fel de credincioşi, adică adevăraţi, arătat este. "Că grăia, zice, către iudeii cei ce crezuseră, de

veți petrece voi întru cuvântul meu". Că ne dă să înțelegem că au crezut ei, însă pe deasupra, și pentru aceasta nici petreceau în credință. Și văzându-i pe ei, că acest fel erau, arată cum că știe inimile lor, și Dumnezeu este.

Și fiindcă s-au dus și oarecare de la Dânsul, care mai nainte se păreau a fi ucenici ai Lui, pentru aceasta către cei ce acum au crezut zice, căci aceia se duseseră.

Iar dacă voi veți petrece întru cuvântul meu și întru credință, veți cunoaște adevărul, adică pe Mine, că Eu sunt adevărul. Pentru că acum nu cunoașteți adevărul, că nu sunt adevăr, ci închipuire și umbră toate ale Legii, pe care vouă vi se pare că o păziți.

Dar de Mă veți cunoaște pe Mine Care sunt Adevărul, Adevărul vă va slobozi pe voi, adică Eu, de păcate cu adevărat. Căci cela ce crede întru Cela Ce ridică Păcatul Lumii, cu adevărat s-a izbăvit de păcate. Deci precum celor ce n-au crezut le-a zis că: "În păcatele voastre veți muri", așa celor ce petrec în credință, le făgăduiește slobozire de păcate. Că jertfele Legii și stropirile nu izbăveau de păcate, precum că închipuiri erau. Iară jertfa aceasta care este Duhovnicească și adevărată, prin credință și cunoștință ne slobozește pe noi, care nu mai suntem robi, ci fii ne facem ai lui Dumnezeu.

33-36."Răspuns-au și i-au zis lui: Sămânță a lui Avraam suntem, și nimănui n-am fost robi niciodată. Cum tu zici că: Slobozi veți fi? Răspuns-a lor Iisus: Amin, Amin grăiesc vouă, că tot cela ce face păcatul, rob este păcatului. Iară robul nu rămâne în casă în veci, Fiul rămâne în veci. Deci dacă vă va slobozi pre voi Fiul, cu adevărat slobozi veți fi".

Iarăși trufașii la cinstea lor cea neslăvită uitându-se, se

sălbăticesc, zicând: Sămânță a lui Avraam suntem, măcar că trebuia de alta să se mâhnească ei, de se cuvenea să se mâhnească. Că le-a zis lor: "Adevărul veți cunoaște". Deci trebuiau să zică: Și ce? Au doară adevărul acum nu-l știm? Și minciună sunt toate ale Legii, și cunoștința noastră? Dară de nimic de acestea lor nu le era grijă, ci de lucruri lumești se mâhnesc, socotind ei că îi ocărește cu acest fel că "sunt robi" și de neam prost.

Sămânță a lui Avraam suntem, nicăirea de isprăvile lor nu pomenesc, ci la părinți aleargă. Pentru aceasta și Ioan zice către dânșii: Nu începeți a zice "tată avem pe Avraam" (Matei 3, 9; Luca 3). Măcar că arătat mințeau, zicând că "n-am fost robi nimănui"; căci au fost robi de câte ori s-au luat în robie de Egipteni și Babiloneni și de alții mulți.

Dară nu-i vădește Domnul pe dânșii că mint, pentru că nu Se sârguia să-i arate pe dânșii robi oamenilor, ci păcatului, care și prea grea robie este, din care numai Domnul poate să-i izbăvească. Că a ierta păcatele numai a lui Dumnezeu este. Pentru aceasta zice: Tot cela ce face păcatul, rob este păcatului, deci și voi robi sunteți, ca ceia ce sunteți păcătoși.

Apoi fiindcă cu putință era să zică ei, că măcar deși unei robii ca acestea suntem supuși și robi, dară avem jertfe, avem Preoți, care ne vor curăți pe noi de păcate, zice: Că și aceia robi sunt, că toți au greșit și sunt lipsiți de slava lui Dumnezeu (Romani 3). Și pentru aceasta robi fiind și Preoții voștri n-au putere a ierta altora păcatele. Care și însuși Pavel mai luminat zice: Dator este preotul pentru sine să aducă jertfe pentru păcate , precum și pentru norod, de vreme ce și el este cuprins de neputință.

Robul, zice, nu rămâne în casă, adică, nu are putere a dărui, fiindcă nu este stăpân al casei, iară Fiul stăpân al casei este, și rămâne în casă.

Iară "Casă" numește Puterea, precum și în alt loc Stăpânirea așa o numește, zicând: "În casa Părintelui Meu multe lăcașuri sunt" (Ioan 14). Deci aceia, adică preoții voștri, robi fiind, n-au putere a ierta, iară Fiul, adică Eu rămânând în casă, în Puterea zic și Stăpânirea cea începătoare, și Stăpân al casei fiind, slobozenie vă dăruiesc vouă, că toate ale Mele sunt, și de o Putere sunt Eu, și de o Stăpânire cu Tatăl. Și de vă voi slobozi Eu, atuncea cu slobozenia cea adevărată vă veți cinsti, ci acum mincinoasă slobozenie vă lăudați, iară cu Adevărul și cu însuși lucrul de la Mine veți fi slobozi.

37,38."Știu că sământă a lui Avraam sunteți, dară mă căutați să mă omorâți, că cuvântul meu nu încape întru voi. Eu ceea ce am văzut la Tatăl meu, grăiesc, și voi ceea ce ați văzut la tatăl vostru, faceți".

Voi, zice, pe sinevă sământă a lui Avraam vă faceți, dară și Eu împreună cu voi mărturisesc aceasta, că rudenia cea trupească către sfântul acela o păziți, iară rudenia cea Duhovnicească lipsește de la voi. Acela era drept, și iubitor de oameni, și iubitor de străini, iară voi, (ca pe cealaltă viață a voastră să o trec, iară pe această arătată faptă, carea acum faceți, să o cerc), ucigași sunteți, și neiubitori de oameni. Că Mă căutați să Mă omorâți, și vinovat morții ziceți că sunt. Cum dară sunteți fii ai aceluia cu adevărat, atâta de departe fiind de chipurile părintești? Deci dacă cu rudenia vă trufiți, datori sunteți și faptei bune a aceluia să urmați.

Apoi ca să nu poată zice, că cu dreptate Te căutăm să te

omorâm, pune pricina. Că nu pentru altceva, zice, vă turbaţi asupra mea, fără numai pentru că cuvântul Meu este mai înalt decât cugetul vostru, şi nu este încăput vouă. Măcar că pentru aceasta nu se cuvenea să Mă omorâţi, ci mai vârtos să Mă rugaţi, ca să vă învăţ înălţimea Dogmelor, şi să mă cinstiţi, şi să Mă aveţi la evlavie.

Apoi ca să nu-I zică Lui, că cu cuviinţă Te urâm pentru cuvântul Tău,că nu ne grăieşti nouă de la Dumnezeu, ci de a Tine, şi pentru aceasta nici poate să încapă întru noi învăţătura Ta, zice că: "Nu de la Mine grăiesc, ci cele ce am văzut la Tatăl meu, acelea grăiesc, dară voi ceea ce aţi văzut la tatăl vostru, faceţi". Că Eu, zice, Dumnezeieşti şi cereşti grăiesc, şi prin acestea arăt pe Tatăl Meu, dară voi prin cele ce faceţi, pe tatăl vostru îl închipuiţi, pe diavolul cu adevărat.

Iară când Îl auzi zicând: "Că ceea ce am văzut, grăiesc", să nu socoteşti vedere trupească, ci cunoştinţă firească, şi adevărată şi încredinţată. Că precum ochii cei ce văd bine ceea ce este cu adevărat, văd adevărat şi nu se amăgesc, aşa şi Eu cu adevărat acelea grăiesc, care am cunoscut de la Tatăl.

39-41."Răspuns-au şi i-au zis lui: Tatăl nostru Avraam este. Zis-a lor Iisus: De aţi fi fii a lui Avraam, lucrurile lui Avraam aţi fi făcut. Iară acum mă căutaţi să mă omorâţi pre mine om, carele adevărul am grăit vouă, care am auzit de la Dumnezeu. Aceasta Avraam n-a făcut. Voi faceţi lucrurile tatălui vostru. Zis-au drept aceia lui: Noi din curvie nu suntem născuţi, un tată avem pe Dumnezeu. (Şi cum ei fară de frică "tată al lor" zic pe Dumnezeu, iară asupra lui Hristos, când zicea Tată al Său pe Dumnezeu, se mâniau? Pentru că El zicea că Tatăl al Lui este fireşte (Zigadinos))"

El "tată al lor" le scrie pe diavolul, că aceluia asemenea îi vedea pe ei din lucruri. Iară ei în sus și în jos pe Avraam îl aduc.

Iară adeseori pomenește Domnul de voința lor cea turbată spre ucidere, și îi depărtează de rudenia dreptului, ca lauda lor cea multă să o taie, și să-i plece să nu aibă nădejdile întru această deșartă semeție a rudeniei celei după trup, și întru asemănarea voinței.

Și cu adevărat ca un doftor potolește umflarea sufletelor ce aveau din înălțarea cea pentru rudenia lui Avraam, de care se opreau să vie la Hristos, socotind că le este din destul lor spre mântuire o rudenie ca aceasta. Deci nu sunteți fii ai lui Avraam, pentru că sunteți ucigași, și Mă căutați să Mă omorâți.

Apoi ca să nu zică cineva: Cu dreptate Te caută să te omoare, zice:Omul carele nu sunt potrivnic lui Dumnezeu, nici slava Mea caut, ci cele ce am auzit de la Tatăl meu, acelea grăiesc, și adevărul propovăduiesc.

Si care este adevărul acesta? Arătat este: cum că este deopotrivă cu Tatăl, iară nu slugă, ca unul din Prooroci, ci Fiu, nimic al Său deosebit făcând, sau grăind, ci toate cele ale Tatălui. Că pentru acestea Îl căutau pe El să-l omoare.

Iară ei iarăși: Noi, zic, din curvie nu suntem, născuți, un tată avem pe Dumnezeu. Vezi îngâmfare nebunească! Domnul și din rudenia lui Avraam îi scoate pe ei, iară ei așa se mândresc, cât din mândrie și ai lui Dumnezeu fii pe sineși se fac. Căci fiindcă au auzit că: "Fiul Meu cel întâi născut este Israil" (Ieșire 4) se fălesc întru Dumnezeiasca primire de fii. Măcar că se cuvenea să audă ei în alt loc iarăși pe Dumnezeu zicând: "Fii am născut și i-am înălțat, iară ei s-

au lepădat de Mine" (Isaia 1). Şi măcar că putea Domnul să-i vădească pe dânşii, că mulţi din trânşii din curvie s-au născut, că se împreunau afară de Lege cu păgâni muieri evreice, şi cu Iudei păgâne (Ezdra 10; Neem. 13), dară însă nu face aceasta. Că nu la aceasta Se sârguia ca să le vădească neamul cel prost al lor după trup, ci toată osârdia Lui era ca să-i arate pe ei de neam prost după Duh.

42.43."Zis-a Iisus lor. De ar fi fost Dumnezeu Tatăl vostru, m-aţi fi iubit pre mine, că eu de la Dumnezeu am ieşit, şi am venit, că n-am venit de la mine însumi, ci acela m-a trimis. Pentru ce glasul meu nu-l cunoaşteţi? Căci nu puteţi să auziţi cuvântul meu".

După ce i-a scos pe dânşii din rudenia cea către Avraam, ei la cea mai mare s-au suit, pe Dumnezeu făcând tată al lor. Că după ce i-a înfricoşat pe dânşii că sunt ucigaşi, ei ca cum îndreptându-se că pentru Dumnezeu fac izbândă, şi pentru aceasta se sfătuiesc asupra Lui, unele ca acestea grăiesc.

Drept aceea şi Domnul arătând,că nu pentru Dumnezeu fac ei izbândă, nici sunt fii ai lui Dumnezeu, precum ei socoteau, pentru însăşi aceasta că cugetă asupra Lui ucidere, ci mai vârtos se împotrivesc lui Dumnezeu, zice că: "De ar fi fost Dumnezeu Tatăl vostru m-aţi fi iubit pe Mine. Că Eu de la Dumnezeu am ieşit", în lume, adică, după venirea cea cu trup. Au doară împotrivnic sunt Eu lui Dumnezeu? De la Acela am venit. Pentru aceasta Aceluia sunteţi vrăjmaşi, pe Mine luptându-mă.

Pentru ce glasul Meu nu-l cunoaşteţi, nici pricepeţi nici învăţăturile cele ce grăiesc? Arătat este cu adevărat că pentru nimic alt, fără numai că nu puteţi auzi cuvântul Meu,

adică nu voiți. Că Cuvântul acesta "Nu puteți" este pus în loc de "nu voiți". Că până cînd zavistie întru voi petrece, și voință poftitoare de ucidere, cum veți putea auzi cele ce grăiesc?.

44,45."Voi din tatăl diavolul sunteți, și poftele tatălui vostru voiți să faceți. Acela ucigător de oameni a fost dintru început, și întru adevăr nu a stătut, că nu este adevăr întru dânsul. Când grăiește minciuna, dintru ale sale grăiește, că mincinos este și tatăl ei. Iar eu căci adevărul grăiesc, nu credeți mie".

A zis că nu puteți să auziți cuvântul Meu, adică, nu voiți. Apoi adaugă pe urmă și pricina pentru ce nu voiau, pentru că "din tatăl vostru sunteți". Din care? Din diavolul.

Că voi din trufie vă scrieți vouă înșivă Tată pe Dumnezeu,iară lucrurile voastre pe diavolul vă mărturisește vouă tată mai adevărat, că poftele acestuia voiți să le faceți.

Și n-a zis "lucrurile" ci "poftele", arătând că foarte cu poftă se aflau ei către minciună și către ucidere, care sunt mai osebite răutăți ale diavolului. Că acela ucigător de oameni a fost dintru început, pentru aceasta și voi căutându-Mă să Mă omorâți, aceluia vă asemănați carele a omorât pe Adam, dară încă și întru adevăr nu a stătut acela, ci al minciunii este tată, deci și voi mințind asupra Mea și zicând că nu sunt de la Dumnezeu, și nestând întru adevăr, nici rămânând întru cuvantul Meu, ai aceluia fii sunteți,carele a născut minciuna. Că acela și pe Dumnezeu către oameni L-a clevetit,zicând către Eva:că zavistuindu-vă vouă v-a oprit pe voi de la pom (Facere 3); și pe oameni iarăși i-a clevetit către Dumnezeu, precum pe Iov, zicând: Au doară în zadar cinstește Iov pe Dumnezeu? (Iov 1). . Deci când

grăieşte minciuna, dintru ale sale grăieşte, adică oamenii cei ce uneltesc minciuna, ca pe o străină o uneltesc pe aceasta. Iară diavolul ca pe a sa osebită unelteşte minciuna, că a lui este naştere, şi el este cel chiar mincinos, şi tatăl ei adică al minciunii el este. Că a zis către Eva: ori în ce zi veţi mânca, veţi fi ca nişte Dumnezei. Iar ei moarte mai vârtos au cules (Facere 3).

Şi Eu, zice, căci adevărul grăiesc, nu credeţi Mie. Că pentru nimic alt putând să Mă vinuiţi, fără numai pentru adevărul, pentru aceasta vă turbaţi asupra Mea ca nişte fii ai tatălui minciunii.

46-50"Cine din voi mă vădeşte pre mine pentru păcat? Iară dacă adevărul grăiesc, pentru ce voi nu credeţi mie? Cela ce este de la Dumnezeu, graiurile lui Dumnezeu ascultă pentru aceasta voi nu ascultaţi, că de la Dumnezeu nu sunteţi. Răspuns-au Iudeii, şi au zis lui: oare nu zicem noi bine, că Samarinean eşti, şi drac ai? Răspuns-a Iisus: Eu dracnu am, ci cinstesc pre Tatăl meu, şi voi mă necinstiţi pre mine. Iar eu nu caut slava mea, este cela ce caută şi judecă".

Fiindcă fii ai lui Dumnezeu se numeau pe sine, zice, că de sunteţi fii ai lui Dumnezeu, cu adevărat pe cel ce păcătuieşte vi se cade a-l urî. Deci dacă şi pe Mine, pe Carele Mă urâţi, puteţi să Mă vădiţi că păcătuiesc, arătat este că cu dreptate Mă urâţi. Iară dacă cineva nu poate să Mă vădească, cunoscut este că pentru adevărul Mă urâţi.

Şi pentru care adevăr? Fără numai cu adevărat că pentru că Se zicea pe Sine Fiu al lui Dumnezeu, care aceasta prea adevărată este.

Şi cela ce este de la Dumnezeu, graiurile lui Dumnezeu

ascultă, pentru aceea și voi de ați fi fii ai lui Dumnezeu, nu v-ați fi abătut de a Mă asculta pe Mine, nici ați fi poftit ucidere asupra Fiului lui Dumnezeu. Celui ce a venit de sus, și grăiește cele ale lui Dumnezeu.

Deci Domnul așa cu blândețe grăiește, iară ei spre ocări se pornesc. Că zic: Oare nu am zis bine, că Samarinean ești, și drac ai? Samarinean adică Îl ziceau pe El, ca pe cela ce strica obiceiurile Iudaicești, precum al Sâmbetei, că Samarinenii nu țineau cu de-adinsul cele ale Iudeilor. Iar îndrăcit Îl numesc pe El, poate adică și cu chipul acela, care ziceau ei că cu domnul dracilor scoate El dracii. Că toți cei ce Îl năpăstuiau pe El că cu Beelzebul scoate dracii ziceau că El are pe dracul Beelzebul, cu carele săvârșea minunile (Matei 12; Lc. 11). Dară poate și pentru că le descoperea cugetele și gândurile lor, socoteau că are El drac,presupunând ei că de la draci I se descopereau Lui cele ascunse ale inimii lor.

Iară când I-au zis Lui samarinean,nicăieri evanghelistul aceasta nu o a spus. Deci întru aceasta este arătat, că multe au lăsat evangheliștii, și nu le-au scris toate, precum și în alt loc am mai însemnat aceasta.

Deci aceia cu unele, ca acestea Îl ocărăsc, iară El fără de răutate ocările cele asupra Lui le primește. Căci când pe ei fii ai lui Dumnezeu se ziceau, tare îi mustră pe dânșii, pentru adevăr izbândind, iară când pe Dânsul Îl ocărăsc, nu răsplătește, învățându-ne și pe noi, pentru cele către Dumnezeu să izbândim, iară cele către noi cu blândețe să le suferim, precum și El lin zice: "Eu drac nu am, ci cinstesc pe Tatăl Meu".

Dar cum cinstea pe Tatăl? Izbândind pentru Dânsul, și

nesuferindu-l pe ei, care erau ucigaşi şi mincinoşi, a se numi fii ai Mântuitorului şi adevăratului Dumnezeu. Deci voi, zice, pentru că pe Tatăl Meu cinstesc Eu, Carele se ocăreşte de voi, fiindcă Îl năpăstuiţi pe El că este tată al vostru, pentru aceasta Mă necinstiţi pe Mine. Dară deşi Eu pentru mine nu fac izbândă, ci sufăr ocărât fiind, să nu socotiţi că fără de izbândă se va lăsa vouă ocara aceasta. Că este Tatăl Carele va izbândi pentru Mine Cel ce Mă ocărăsc pentru aceasta, pentru că izbândesc pentru Dânsul, şi nu vă sufăr pe voi făcându-vă pe sinevă fii ai Aceluia.

Deci este Cela Ce caută slava Mea, şi nu numai o caută, ci şi poate să judece, şi să osândească pe cei ce fără pricină Mă ocărăsc pe Mine. Că de multe ori cineva caută să-şi izbândească pentru ocară, dară nu poate el să judece. Iară Tatăl şi caută slava Fiului, şi poate să judece: pentru aceasta dară a zis: "Este Cel Ce caută şi judecă".

51,52."Amin, Amin grăiesc vouă, de va păzi cineva cuvântul meu, nu va vedea moarte în veac. Deci au zis lui Iudeii: Acum am cunoscut că ai drac.Avraam a murit şi Proorocii, şi tu zici: De va păzi cineva cuvântul meu, nu va gusta moarte în veac".

O, iubire de oameni" Aceia ocărăsc, iară El căutarea şi izbândirea cea pentru slava Sa la Tatăl lăsând-o, spre sfătuire şi învăţătură se întoarce, făcând bine celor ce Îl ocărăsc.

Aşa se cuvine şi noi să răsplătim vrăjmaşilor.

Deci ce a zis lor? De va păzi cineva cuvântul Meu, adică, dacă după ce a crezut, va avea şi viaţă curată. Că atuncea păzeşte cineva cu adevărat învăţătura Domnului, când are şi viaţă curată. Deci unul ca acesta nu va vedea moarte, cu care păcătoşii mor, în veacul ce va să fie, la muncă fără de

moarte adică, fără de sfârșit dându-se, și din viața cea adevărată căzând.

Întru aceeași dată încă și le dă lor să înțeleagă, că dacă cel ce cuvântul Meu păzește nu moare, cu mult mai vârtos Eu. Pentru ce dară vă porniți cu ucidere asupra Mea, Carele atâta nu pot fi ținut de moarte, cât și altora mai vârtos dau viața cea adevărată? Că cei ce cred, măcar deși mor firește, dară însă întru Dumnezeu vii sunt.

Dară iudeii ce zic la acestea? Socotesc că se îndrăcește El, și ca cum din vătămarea minții grăiește niște lucruri ciudate. Că cei ce au luat în urechi cuvintele lui Dumnezeu au murit, Avraam și Proorocii, și cei ce iau în urechi pe ale Tale nu vor muri? Cu adevărat acum, zic ei, am cunoscut cu încredințare și cu adeverire că Te îndrăcești, unele ca acestea grăind.

53-55."Au doară tu mai mare ești decât Părintele nostru Avraam, carele a murit, și Proorocii au murit? Cine te faci pre tine? Răspuns-a Iisus: De mă slăvesc eu pre mine singur, slava mea nimica nu este. Este Tatăl meu carele mă slăvește pre mine, pre carele voi ziceți, că Dumnezeul vostru este, și nu l-ați cunoscut pre el, iară eu îl știu pre el, și de voi zice, că nu-l știu pre el, voi fi asemenea vouă mincinos. Ci îl știu pre el și cuvântul lui păzesc."

Neînțelegând nepricepuții care moarte zice Domnul că nu se va atinge de cei ce cred în Trânsul, grăiesc către El niște cuvinte fără de socoteală și nebunești. Că vezi cum răspund: "Au doară Tu mai mare ești decât Părintele nostru Avraam? Și cu adevărat așa trebuiau ei să zică: Au doară Tu mai mare ești decât Dumnezeu? Cei ce au auzit cuvântul lui Dumnezeu au murit, și cei ce aud al Tău nu vor muri?

Dară nu aşa, ci ce zic? Vrând să-L arate pe El şi decât Avraam mai mic, "Au doară Tu mai mare eşti?" zic ei decât Părintele nostru Avraam?"

Iară Domnul pentru care moarte a zis nu le descoperе lor. Iară cum că decât Avraam mai mare este îi învaţă puţin mai jos.

Iară aceea ce zic ei: "Tu cine Te faci pe Tine?" spre ocară o zic. Tu cel ce nu eşti vrednic de nici un cuvânt, cel ce eşti fiu al Teslarului, cel ce eşti din Galileea, cine te faci pe tine? Nu lucrurile, nici adevărul, nici Scripturile, ci Tu cine Te faci pe Tine? Că răpeşti slava.

Dară Domnul ce zice " De Mă slăvesc Eu pe Mine singur, zice, slava Mea nimica nu este, precum voi socotiţi, iară acum este Altul Carele Mă slăveşte pe Mine, Tatăl Meu. Că Îl slăvea pe El în toată vremea, când prin proorociile cele pentru Dânsul, când şi prin mărturia cea din Ceruri, când prin cele multe şi nenumărate minuni.

Şi pe acest Tată, zice, voi ziceţi, că este Dumnezeu al vostru, dară nici ca pe Cela ce este Tată al Meu pe El nu-L cunoaşteţi, nici ca pe Cela ce este Dumnezeu al vostru. Că de L-aţi fi cunoscut pe El ca pe Cela Ce este Tată, aţi fi cinstit pe Fiul Lui, iară acum de vreme ce pe Fiul nu-L cinstiţi, arătat este, că nu-L cunoaşteţi pe El ca pe Cela ce este Dumnezeu Tată al Meu.

Dar nici ca pe Cela ce este Dumnezeu Îl cunoaşteţi pe El. Că aşa de ar fi fost, v-aţi fi temut de cuvintele Lui (Ieşire 20) ca de ale lui Dumnezeu, iară acum atâta nu-l băgaţi în seamă pe El, cât Acela legiuind "să nu ucizi" (Deut. 5), voi vă porniţi cu ucidere asupra Mea, şi mai vârtos, neputând să Mă vădiţi pe Mine pentru păcat. Dintru acestea dară este arătat că nu-

L știți pe El nicidecum, iară Eu Îl știu pe El, firește cu adevărat având cunoștința Lui, că ce fel sunt Eu, acest fel este și Tatăl. Deci de vreme ce Mă știu pe Mine, și pe acela știu. Și de voi zice că nu-L știu pe El, voi fi asemenea vouă mincinos. Iară voi trufindu-vă că Îl știți pe El, mințiți. Iară Eu știindu-L pe El, de voi zice că nu-L știu, tăgăduiesc adevărul.

Ce semn dară dai că Îl știi pe El? Că cuvântul Lui, zice, păzesc. "Cuvântul" zicând Poruncile Lui; că nici Mă împotrivesc Aceluia, sau ca un împotrivnic lui Dumnezeu Mă trufesc, nici Poruncile Lui stric. Iară voi de vreme ce călcători de poruncile Lui sunteți, de pofte rele fiind cuprinși, și de ucidere însetând, și celelalte care în Lege sunt oprite cu poftă săvârșindu-le, arătați sunteți că nu-L știți pe El. Că de L-ați fi știut, ați fi păzit cuvântul Lui, adică Poruncile.

Iară unii așa înțeleg ceea ce zice: "Păzesc cuvântul lui", adică, pentru aceasta Îl știu pe El, pentru că am întru Mine neschimbat cuvântul Ființei Lui, adică hotărârea, și ce cuvânt al firii are Tatăl, acestași cuvânt am și Eu. Că aceeași fire este, și același cuvânt al Ființei Tatălui și Fiului. Deci dară știu pe Tatăl, pentru că cuvântul Ființei Lui îl păzesc neschimbat.

Și acest chip de cuvânt obișnuit este la Scriptură, precum aceea ce zice: "Dă-ne nouă ajutor din necaz, și deșartă este mântuirea de la om" (Psalm 59, 12). Că aicea această particică de cuvânt: "Și" este pusă în loc de "pentru că", întrucât este ceea ce se zice întru acest fel: "Dă-ne nouă ajutor, pentru că deșartă este mântuirea de la om"; așa și aicea: "Îl știu pe El" și cuvântul Lui păzesc" că acest "și" în loc de "pentru că" este pus, pentru că cuvântul Lui, zice, Îl păzesc.

56-59."Avraam Părintele vostru a fost bucuros, ca să vadă ziua Mea, și a văzut (dară cum a văzut? Cunoscând mai nainte taina Răstignirii lui Hristos, poftea să vadă ziua Lui, și a văzut-o pe dânsa umbros mai nainte însemnată și închipuită, în ziua întru carea a adus pe Isaac fiul său spre Jertfă. Că a cunoscut că precum el nu a cruțat pe fiul său cel iubit pentru Dumnezeu, așa nici Dumnezeu nu va cruța pe Fiul Său Cel iubit pentru om. (Zigadinos) și s-a bucurat. Deci au zis Iudeii către dânsul: Cincizeci de ani încă nu ai, și pe Avraam l-ai văzut? Și le-a zis lor Iisus: Amin Amin zic vouă, mai nainte de a se face Avraam, Eu sunt. Deci au luat pietri ca să arunce în trânsul, iară Iisus s-a ascuns, și a ieșit din Biserică, mergând prin mijlocul lor, și a trecut așa".

Aicea arată că mai mare este decât Avraam. Că fiindcă aceia îi ziceau Lui: "Au doară Tu mai mare ești decât Părintele nostru Avraam?", zice El aicea că: Așa cu adevărat mai mare sunt, că acela a fost bucuros să vadă ziua Mea, adică, dorită și poftită o avea pe aceasta și de bucurie pricinuitoare, fiindcă negreșit cu adevărat spre facerea de bine avea să fie, ca ceea ce și nu era zi a oarecăruia mic nici prost,.ci a oarecăruia mare.

Iară zi zice pe a Crucii, că pe aceasta mai nainte o a închipuit Avraam întru aducerea lui Isaac (Facere 22) și întru jertfa berbecului. Că precum acela Lemnele, așa Domnul Crucea a purtat; și precum s-a lăsat Isaac și s-a jertfit Berbecul, așa Dumnezeu fără de patimă a rămas, iară după Omenire și cu Trupul a pătimit.

Pe această zi a Crucii Avraam văzând-o s-a bucurat, fiindcă avea să se facă mântuire a toată lumea.

Întru aceeași dată încă și arată aicea pe dânșii străini de

Avraam, fiindcă de cele ce acela se bucura, aceştia se turbează şi se turbură. Şi arată că nu fără de voie vine la Patimă, de vreme ce laudă pe cel ce s-a bucurat de Cruce, că patima aceasta, precum s-a zis, este mântuire a toată lumea.

Iară alţii "zi" înţeleg pe toată vremea venirii lui Hristos,pe care Avraam mai nainte văzând-o, s-a bucurat, că din el şi din sămânţa lui se va scula Mântuitorul. Şi poate nu numai Avraam s-a bucurat, ci şi toţi, precum David zice: "Aceasta este ziua carea o a făcut Domnul, să ne bucurăm, şi să ne veselim în trânsa" (Psalm 117, 24).

Şi El adică acestea grăia, iară ei neputând să ajungă la inălţimea cuvintelor, nici suferă să întrebe şi să se inveţe, care zi pe care o a văzut Avraam, ci mai vârtos işi bat joc de El, ca cum ar grăi nişte cuvinte nebuneşti. Că cincizeci de ani nu ai, îi zic ei, şi pe Avraam l-ai văzut? iară aceasta o au zis ei, socotind că este Domnul aproape de cincizeci, măcar că atuncea era ca la treizeci şi trei de ani.

Dar pentru care pricină n-au zis: Patruzeci de ani încă nu ai, ci: Cincizeci? De prisosit este o întrebare ca aceasta, că prost aşa le-a venit lor, şi au pomenit de cincizeci de ani.

Însă zic unii, că pentru că anul al cincizecilea se cinstea de dânşii-anul Iubileu (Levitic 25), întru carele şi robi slobozeau, şi moşii cumpărate lăsau, şi celelalte toate făceau, câte spre cinste era.

Iar Domnul ce zice? "Mai nainte de a se face Avraam, Eu sunt". Vezi, n-a zis: mai nainte de a se face Avraam, am fost, ci sunt, că acest cuvânt "sunt", la Dumnezeu este mai adevărat, ca cela ce este insemnător de a fi totdeauna şi pururea, precum şi Tatăl Lui în Scriptura cea Veche pe acesta îl foloseşte: "Eu sunt Cel Ce sunt" (Ieşire 3, 14). Iară

la Avraam a zis: "a se face", cu cuviinţă ca cela ce era stricăcios, că ce s-a făcut se şi strică. Iară cuvântul acesta "Sunt" însemnează neîmpărtăşire de toată stricăciunea, şi Dumnezeiască pururea-vecuire.

Pentru aceasta şi ei hulitor socotind că este Graiul (că numai lui Dumnezeu se cuvine) au luat pietri asupra Lui.

Iară El Se ascunde iarăşi pitulându-Se, ca nu mai nainte de vreme să moară. Şi oare cum se ascunde? Nu întru vreun unghi al Bisericii vârându-se, nici în vreo căscioară scăpând, sau după vreun zid, şi stâlp dându-se, ci cu putere Dumnezeiască nevăzută pe Sine de cei ce Îl pândeau făcându-se, măcar prin mijlocul lor a ieşit.

Şi a trecut aşa, adică s-a dus simplu aşa şi fără de nici o ispravă întru acel ceas.

Şi vezi cum El toate ale Sale le-a plinit, că din destul pe ei I-a învăţat, şi pentru Sine şi pentru Tatăl, şi neamul cel bun cu adevărat şi slobozenia cea din păcate le-a arătat, şi cum că Robie urâtă este numai a păcatului, şi în scurt, nimic din cele cuviincioase n-a lăsat, iară ei Îl şi împroaşcă cu pietri pe El. Pentru aceasta îi şi lasă pe ei, ca pe cei ce nu mai primeau îndreptare.

Şi însemnează, că aceştia ce Îl împroşcau cu pietre pe El, erau aceia care a zis Evanghelistul, că au crezut în Trânsul. Aşa dar acestia lor nu era credinţă, ci vremelnică oarecare şi rece plecare către cele ce se grăiau de Hristos.

Capitolul 9

1-3."Şi trecând, a văzut pre un orb din naştere, şi l-au întrebat pre el ucenicii lui: Rabbi, cine a greşit, acesta, sau

părinţii lui, de s-a născut Orb? Răspuns-a Iisus: Nici acesta n-a greşit, nici părinţii lui, de s-a născut Orb".

Iese Domnul din Biserică, mâniei iudeilor oarecarea potolire meşteşugind, şi spre tămăduirea Orbului se întoarce, prin semnul acesta asprimea lor şi neplecarea domolindu-o, măcar că nimic nu se foloseau. Întru aceeaşi dată încă arătându-le lor, că nu în zadar, nici fălindu-se, a zis aceasta: "Mai nainte de a se face Avraam, Eu sunt". Că iată minune face, care nimeni niciodată mai nainte n-a făcut. Că deşi a deschis cineva Ochii ai vreunui Orb, dară nu Orb din naştere. Arătat este dară, cum că cela Ce este Dumnezeu, şi este mai nainte de Avraam, face aceasta, care din veac încă nu s-a făcut.

Şi într-adins a venit El la cel Orb, nu acela la Dânsul. Pentru aceasta şi ucenicii văzându-L pe El că cu luare aminte caută la cel Orb, Îl întreabă: "Cine a greşit, acesta, sau părinţii lui, de s-a născut Orb?"

Şi se vede întrebarea că este cu greşeală, căci cum ar fi greşit acesta mai nainte de a se naşte? Că nu au primit cu adevărat apostolii bârfelile Elinilor, cum că sufletul mai nainte de trup în altă lume petrecând, păcătuieşte, apoi aşa ca cu o muncă oarecarea se pedepseşte cu această pogorâre în trup. Că pescari fiind ei, nici au auzit ceva de acest fel, pentru că acestea erau dogme ale filozofilor. Se vede dară că întrebarea este fără de socoteală, dar însă nu la cel ce ia aminte.

Că învaţă-te: Apostolii auzind pe Hristos către slăbănogul zicând: "Iată că te făcuşi sănătos, de acum să nu mai greşeşti, ca să nu-ţi fie ţie ceva mai rău" (Ioan 5), după ce au văzut pe Orb nu se pricep, şi ca cum unele ca acestea ar fi zis: Fie,

acela pentru păcate s-a slăbănogit, dară pentru acesta ce vei zice? El a greșit? Dară nu este cu putință a zice, fiindcă din naștere este Orb. Dară părinții lui? Dar nici aceasta. Că fiu pentru tată nu se muncește.

Deci nu atâta întrebând, cât nepricepându-se, grăiesc ei acestea. Iar Domnul dezlegând nepriceperea lor, zice: "Nici acesta n-a greșit", căci cum ar fi greșit, mai nainte de a se naște? Nici părinții lui.

Și nu ca să-i arate pe ei fără de păcate a zis aceasta, că nu așa simplu a zis: "Că nu au greșit părinții", ci a adaus: "De s-a născut Orb". Că au greșit părinții lui, dară nu de acolo este Orbirea acestuia. Că nu este cu dreptate a pune păcatele părinților peste fiii cei ce n-au făcut nici o nedreptate. Și aceasta Dumnezeu o arată prin Iezechiel învățând, așa zicând: "Nu va mai fi pilda aceasta, carea se zice: Părinții au mâncat aguridă, și dinții fiilor s-au strepezit" (Iez. 18, 2-3). Legiuește încă și Moisi: "Nu va muri tată pentru fiu" (Deut. 24)

Dar ce, zice, este scris: "Carele dau păcatele părinților pe feciori până la al treilea și al patrulea neam" (Ieșire 20)? Deci este cu putință a zice: Întâi, adică că nici este de obște această hotărâre, nici pentru toți s-a zis, ci numai pentru cei ce au ieșit din Egipt apoi socotește și înțelegerea hotărârii, că nu aceasta zice, că pentru cele ce au greșit părinții se muncesc feciorii, ci cum că păcatele părinților, adică, muncile cele pentru păcate se vor da și fiilor lor, ca celora ce cele asemenea au greșit. Căci ca să nu socotească cei ce au ieșit din Egipt, cum că măcar deși mai rele decât părintii lor vor greși, nu cu aceleași se vor munci, zice, că nu așa va fi, ci păcatele părinților, adică certările și peste voi vor veni,

pentru că nu v-ați făcut mai buni, ci aceleași, sau și mai rele ați greșit.

Iară de vezi de multe ori și prunci răpindu-se, ca cum pentru pedeapsa părinților, însă să știi, că pentru iubirea de oameni Dumnezeu mai nainte îi răpește pe ei din viață, ca nu trăind mai răi decât părinții să se facă, și spre răul sufletelor lor sau și al altora multora să vietuiască.

Ci acestea, adică adâncul Dumnezeieștilor judecăți la Sine le-a ascuns, iară noi către cele ce urmează de aicea înainte să purcedem.

4,5."Ci ca să se arate lucrurile lui Dumnezeu întru el. Mie mi se cade să lucrez lucrurile celuia ce m-a trimis, până este ziuă, că vine noaptea, când nimenea nu poate să lucreze. Cât sunt în lume, lumină sunt lumii".

Iată iarăși altă nedumerire, că ar fi întrebat cineva, cum a zis aceasta: că nedreptate a pătimit omul de s-a lipsit de lumină, "ca să se arate lucrurile lui Dumnezeu?" Dară întru alt chip nu era cu putință să se arate acestea? Și care nedreptate te-ai nedreptățit, o, omule? De lumină, zice, lipsindu-mă. Și ce vătămare este dintru a fi lipsit de lumina cea simțită? Că împotrivă mai vârtos i s-a făcut bine, fiindcă împreună cu vederea cea trupească s-a luminat și la ochii sufletului, și așa spre bine i s-a întâmplat lui Orbirea, fiindcă prin vindecare a cunoscut pe Soarele dreptății Cel adevărat. Deci nu s-a nedreptățit Orbul, ci facere de bine a primit.

Apoi și aceasta să știi tot cel ce cerci cele Dumnezeiești, că aceste particele de cuvânt la Greci:"și",iară la noi: "Ca" la Scriptură, în multe locuri, nu sunt puse, ca să arate pricină, ci întâmplare, precum cea de la David: "Ca să Te îndreptezi întru cuvintele tale" (Psalm 50). Că nu pentru

aceasta a greşit David,ca să se îndrepteze Dumnezeu, ci din întâmplare greşind David, a urmat de a se îndrepta Dumnezeu. Căci când Dumnezeu atâta i-a dat lui, câte nu era el vrednic a le lua, iar el a călcat Porunca lui Dumnezeu, şi ucidere a făcut peste preacurvie, şi împărăţia rău o a iconomisit spre lepădarea de Dumnezeu, ce altă din întâmplare urmează? Fără numai aceasta cu adevărat, că judecându-se Dumnezeu şi vorbind cu David, să se îndrepteze, şi biruitor să se arate, osândindu-se împăratul. Că de la Cel Ce luase el împărăţia, de ale Aceluia legi s-a lepădat, pentru însăşi aceasta, că era împărat. Căci de ar fi fost om prost, n-ar fi putut acele două răutăţi aşa de lesne să le facă. Vezi că aceasta, adică "Ca să Te îndreptezi" nu este pusă spre arătare de pricină, ci de întâmplare? Şi nenumărate de acest fel şi la Apostolul vei afla, precum şi la Trimiterea cea către Romanii (Rom. 1). Că ce este cunoscut al lui Dumnezeu, arătat este întru elini, ca să fie ei fără de răspuns, măcar că nu pentru aceasta a dat Dumnezeu Elinilor cunoştinţa, ca să fie ei fără de răspuns când greşesc. Că El a dat-o, ca să nu greşească, apoi fiindcă au greşit, din întâmplare li s-a făcut lor cunoştinţa spre a fi ei fără de răspuns.

Şi iarăşi: "Legea a intrat ca să se înmulţească greşala" (Romani 5); măcar că nu pentru aceasta s-a dat, ci ca mai mult să se oprească păcatul. Dar fiindcă n-au vrut să-l oprească pe acesta cei ce au primit Legea, li s-a făcut lor Legea spre înmulţirea păcatului. Că mai mult li s-a socotit lor şi mai mare păcatul, pentru că şi Legea având păcătuiau.

Aşa dară şi aicea aceasta ce zice: "Ca să se arate lucrurile lui Dumnezeu", nu este pusă ca să arate pricină, ci

întâmplare, că a urmat din vindecarea Orbului, a Se slăvi Dumnezeu. Că precum de multe ori un ziditor oarecare al casei o parte a isprăvit-o, iară alta o a lăsat neisprăvită, că dacă cândva nu-l va crede cineva pe dânsul că el este cel ce a zidit partea aceea, să poată prin a zidi şi pe cealaltă parte ce este neisprăvită să arate, că şi al aceleia ce s-a zidit mai nainte el este meşterul, aşa şi Iisus Dumnezeul nostru mădularele cele vătămate vindecându-le, şi aşezându-le întru cea după fire, arată că el este făcătorul şi al celorlalte mădulări.

Şi zicând: "Ca să se arate slava lui Dumnezeu" pentru Sineşi zice, nu pentru Tatăl. Că slava Aceluia arătată era, iară a Sa trebuia să se arate, şi cum că El este Cel ce dintru început a făcut pe om.

Şi cu adevărat nu mică slavă este aceasta, adică a se arăta; că acesta Ce acum S-a arătat om, a zidit întru început pe om ca Cela Ce este Dumnezeu. Iară cum că pentru Sineşi zice aceasta, ascultă pe cele ce urmează; că aduce pe urmă: "Mie Mi se cade să lucrez lucrurile Celuia Ce M-a trimis". "Mie", zice, Mi se cade să Mă arăt pe Sinemi, şi să fac lucruri care pot să Mă dovedească, că aceleaşi fac care şi Tatăl. Vezi că n-a zis: Acest fel de lucruri ce fel face Tatăl, Mi se cade şi Mie să lucrez, ci însuşi acelea care face Tatăl. Că Mi se cade Mie, zice, să lucrez însuşi lucrurile acelea care face Cela Ce M-a trimis.

Şi acestea Mi se cade Mie să le lucrez. "Până este ziuă", adică până stă viaţa aceasta de acum şi pot să creadă întru Mine oamenii. Fiindcă vine noaptea, când nimenea nu poate să lucreze, adică să creadă; că "lucru" pe credinţă o numeşte. În veacul cel ce va să fie, nimenea nu poate să creadă.

Şi "ziuă" este viaţa aceasta de acum, pentru că putem ca ziua să lucrăm, măcar că Pavel "noapte" pe aceasta o numeşte (Romani 13), şi pentru că nu se ştiu aicea cei ce sau bunătate sau răutate lucrează, şi către însemnarea luminii celei ce va să strălucească peste drepţi, iară noapte ceea ce va să fie, pentru că acolo nimenea nu poate să lucreze, măcar că Pavel "ziuă" o zice pe aceea, pentru arătarea luminii drepţilor, şi descoperirea lucrurilor fiecăruia ce au făcut în viaţă. Drept aceea în veacul ce va să fie credinţă nu este, ci şi de voie şi fără de voie vor asculta.

Deci "Când sunt în Lume Lumină sunt lumii", căci prin învăţătură şi arătarea minunilor luminez sufletele, pentru aceasta mi se cade Mie şi acum să luminez suflete ale multora, prin a vindeca pe Orbul, şi a-I lumina lui luminile Ochilor. Că de vreme ce sunt Lumină, Mi se cade Mie şi simţitor şi Duhovniceşte să luminez.

6,7."Acestea zicând, a scuipat jos, şi a făcut tină din scuipat, şi a uns cu tina preste Ochii orbului, şi i-a zis lui: Mergi de te spală în scăldătoarea Siloamului (ce se tâlcuieşte Trimis). Deci s-a dus, şi s-a spălat, şi a venit văzând".

Grăind acestea Iisus, n-a stătut, zice, până la graiuri, ci şi lucrul a adaus. Că "a scuipat jos, şi Tină făcând, a uns Ochii Orbului, arătând prin taină, că El este cel Ce şi pe Adam din tină l-a făcut. Că a zice, cum că Eu sunt Cel ce am făcut pe Adam, greu se părea ascultătorilor, iară prin lucru arătându-se aceasta, nu li se mai arăta împotrivă. Pentru aceasta şi din tină a făcut Ochii, după chipul acela al zidirii, cu carele şi pe Adam l-a zidit.

Şi nu numai a format Ochii, nici numai I-a deschis, ci şi a vedea le-a dăruit, care este semn că şi sufletul i l-a însuflat

în Adam. Că sufletul nelucrând, Ochiul măcar de ar fi și întreg, nu va putea vedea vreodinioară.

Iară scuipat folosește la vedere, ca de vreme ce vrea să-l trimită pe el la Siloam, să nu se socotească minunea la apa izvorului, ci să cunoaștem, cum că puterea ceea ce a ieșit din Gura Lui, aceea și a formălit, și a deschis Ochii Lui, pentru aceasta a scuipat jos, și din Gură a făcut Tină.

Apoi ca să nu socotești că a pământului, a fost minunea poruncește să se spele, ca să lepede cu adevărat Tina.

Iară unii zic, că Tina nu a căzut, ci s-a făcut Ochi.

Și îi poruncește lui să meargă la Siloam: Una adică, ca să cunoaștem credința Orbului, și cum era de ascultător, că n-a gândit: dacă cu adevărat Tina este și scuipatul care îmi dă mie Ochii, ce trebuință am de Siloam, sau de a mă spăla? Ci a ascultat pe Cel ce îi poruncea. Iară alta, și ca să astupe gura nemulțumitorilor Iudei, că trebuia mulți să-l fi văzut pe el mânjit cu Tina la ochi, și să fi luat aminte la el cu deadinsul, cât să nu poată zice ei pe urmă: "Acesta este; nu este acesta". Și a treia, ca să Se arate pe Sinesi că nu este străin de Lege și de Scriptura Veche, trimițându-l la Siloam.

Dară pentru ce evanghelistul și tâlcuirea Siloamului o a adaus? Ca să cunoști și cum că acolo l-a vindecat pe el Hristos, și cum că Siloam chip era al lui Hristos. Că precum Hristos este Piatră Duhovnicească, așa este și Siloam Duhovnicesc,și precum pârâul acesta al Siloamului fără de veste și cu înspăimântătoare se arăta cu oarecarea repejune înfricoșată, așa și venirea Domnului ascunsă fiind și de Îngeri neștiută, pe tot păcatul cu puterea îl îneacă.

8-11."Iar vecinii și ceia ce îl văzuse pe el mai nainte, că era orb, ziceau: Au nu este acesta cel ce ședea și cerșea?

Alții ziceau, că acesta este. Iar alții, că asemenea cu el este. Iară acela zicea, că eu sunt. Deci îi ziceau lui: Cum ți s-au deschis ochii? Răspuns-a acela și a zis: Un om ce se numește Iisus, tină a făcut, și a uns Ochii mei, și mi-a zis: Mergi la scăldătoarea Siloamului, și te spală. Și mergând și spălându-mă, am văzut".

De acea preaslăvită minune spăimântându-se vecinii, nu credeau. Măcar că mergerea lui la Siloam fiindu-i Ochii mânjiți cu tină, pentru aceasta s-a făcut, ca mulți să-l vadă pe el, și să nu tăgăduiască pe urmă, ca cum l-ar sti, dar încă nu cred.

Și nu simplu însemnează evanghelistul că era cerșetor, ci ca să arate iubirea de oameni cea nespusă a Domnului, cum că până și la cei nebăgați în seamă se pleca, cât și cerșetori vindeca cu multă purtare de grijă, și ca și noi dintru aceasta învățându-ne, să nu defăimăm pe cei mai mici.

Iară Orbul nici de cea mai de nainte orbire rușinându-se, nici de norod temându-se, mărturisește, că "eu sunt", propovăduind pe Făcătorul de bine, și zice: "Un om oarecarele ce se numește Iisus".

"Om" numește pe Domnul, fiindcă nimica încă de Dânsul nu știa, iară ce a cunoscut atuncea, aceea mărturisește.

Și de unde Îl cunoaște pe El că este Iisus? Din vorba cea către ucenici. Căci fiindcă întrebaseră ucenicii pentru dânsul pe Domnul, și El multe a vorbit cu dânșii, cum că "Mi se cade Mie să lucrez lucrurile Celuia ce M-a trimis" și cum că "lumină sunt lumii", iară unele ca acestea nimeni altul nu învăța fără numai singur Iisus, și pe acestea graiuri adeseori le vorbea, dintru acestea a cunoscut Orbul, cum că Iisus este.

Deci cum că a făcut tină, şi a uns Ochii, din pipăire a cunoscut, şi a spus, iară cum că a scuipat n-a spus, căci nu ştia; pentru aceasta ceea ce n-a ştiut, nici adaugă, atâta era de adevărat omul.

12-16"Şi i-au zis lui: Unde este acela? Zis-a: nu ştiu. Îl aduc la Farisei pe cela ce oarecând a fost Orb. Şi era sâmbătă când a făcut Iisus tina şi l-a deschis ochii lui. Deci iarăşi l-au întrebat pe el şi Fariseii, cum a văzut? Iară el a zis lor: Tină a pus pre Ochii mei, şi m-am spălat, şi văz. Deci ziceau oarecare din Farisei: Acest om nu este de la Dumnezeu, că nu păzeşte Sâmbăta. Alţii ziceau: Cum poate om păcătos să facă semne ca acestea ? Şi împerechere era între ei".

Fiindcă Domnul când vindeca, şi făcea vreo minune, obişnuia de a se da în laturi pentru neslavă, întrebându-se Orbul unde este Acela, zice: "Nu ştiu" adevărul spunând cu adevărat şi la aceasta.

Şi îl aduc pe el la Farisei, ca să-l întrebe mai aspru şi mai cu de-amănuntul.

Şi însemnează evanghelistul că Sâmbăta, era, ca să arate vicleşugul lor, căci apucau pricini asupra lui Hristos, şi Îl vinuiau pe El pentru călcarea Sâmbetei, ei şi aceasta se ispiteau să întunece minunea. Pentru aceea nici îl întreabă pe el: Cum ai văzut? ci: Cum ţi s-au deschis ţie Ochii? prin toate clevetind pe Domnul, că Sâmbăta a lucrat, silind ei pe Orbul să facă pomenire, că Tină a făcut Sâmbăta.

Iar ei fiindcă vorbea către cei ce auzise de acum, nici de numele lui Iisus nu pomeneşte, nici ce a grăit către dânsul Domnul, ci numai cum că tină a pus pe Ochii mei, şi m-am spălat, şi văd.

Că trebuia să fi auzit Fariseii şi de la cei ce aduseseră pe

Orb la dânşii,care poate clevetcau pe Domnul şi ziceau: iată ce fel de lucruri face Iisus Sâmbăta.

Şi se cade a vedea indrăzneala Orbului, cum şi cu Fariseii fără de sfială vorbeşte. Că aceia l-au adus pe el, ca de frică să tăgăduiască vindecarea, spăimântându-se. Iară el mai tare strigă: Văd!

Şi ziceau unii din farisei, dară nu toţi, ci cei mai aspri "acest om nu este de la Dumnezeu". Iară alţii ziceau: "Cum poate om păcătos să facă unele ca acestea"?

Vezi că cei mai mulţi din semne se moaie? Iară aceşti Farisei erau şi boieri, dară din semnul acesta se îmblânzesc, şi răspund pentru Dânsul, şi împărechiere (dezbinare) era între ei. Această dezbinare mai întâi intre norod s-a aţâţat. Că unii ziceau: Amăgeşte norodul; iară alţii, nu. Iară acum şi între boieri se aţâţă, şi iată mulţi din Farisei dejghinându-se (dezbinându-se) de ceilalţi sunt spre ajutor minunii.

Însă măcar deşi s-au dezbinat, dară slab stau pentru Hristos, şi la îndoială sunt mai vârtos şi îndoiţi cu gândul decât întăriţi. Că ascultă ce zic: Cum poate om păcătos să facă unele ca acestea? Vezi cât de slab stau pentru Dânsul? Vezi şi vicleşugul celor ce Îl clevetesc! Că nu zic: Acesta nu este de la Dumnezeu, că Sâmbăta vindecă, ci: Cum că Sâmbăta nu păzeşte, sus şi jos nu facerea de bine, ci dezlegarea zilei aducând.

Însemnează încă şi aceasta, că boierii mai lenevoşi sunt decât norodul către lucrul cel bun. Că iată norodul mai nainte s-a despărţit cu socotelile, şi nu toţi se uneau asupra lui Hristos, iară boierii mai pe urmă această lăudată dezbinare au pătimit.

Că este şi dezbinare bună, precum şi Domnul zice: "Sabie

am venit să pun pe pământ" (Matei 10), pe dejghinarea la socntele cu adevărat cea pentru lucrul cel bun şi Creştinătatea.

17-19."Zis-au orbului iarăşi: Tu ce zici pentru dânsul, că a deschis Ochii tăi? Iară el a zis, că Prooroc este. Deci n-au crezut Iudeii pentru dânsul, că Orb a fost, şi a văzut, până ce au chemat pre părinţii acestuia ce a văzut, şi i-a întrebat pre ei, zicând: acesta este fiul vostru, carele voi aţi zis, că Orb s-a născut, cum dară acum vede?"

Care erau cei ce întrebau pe Orb: "Tu ce zici pentru Dânsul? Din partea celor cu bună cunoştinţă erau. Căci de vreme ce au zis: Cum poate om păcătos să facă semne ca acestea? Ca să nu se pară ei că în zadar sunt spre ajutor, pe cela ce a luat facerea de bine pe acela îl aduc martor, ca pe cela ce a simţit puterea, ca să astupe gurile clevetitorilor. Căci vezi cum cu bună cuviinţă întreabă, că n-au zis: Tu ce zici pentru Dânsul, că tină a făcut, că sâmbăta nu a păzit? ci de minune pomenesc: Că ţi-a deschis Ochii tăi, ca cum îndemnând şi pe cel vindecat să grăiască pentru Hristos cele cuviincioase. Că îi aduc lui aminte şi îl împing pe el, că "ţi-a deschis ţie Ochii". Ţi-a făcut ţie bine zic, pentru aceasta dator eşti să-L vesteşti pe El.

Pentru aceasta şi orbul mărturiseşte atuncea ceea ce putea, că nu este păcătos, ci de la Dumnezeu, că "prooroc este", măcar deşi alţii zic că nu este de la Dumnezeu, pentru că sâmbăta nu păzeşte.

Măcar că Hristos cu un deget ungând tina, se părea că strică sâmbăta, iară ei cu toată mâna dezlegând sâmbăta, ducând dobitoacele să le adape, se părea că sunt bine-credincioşi.

Deci cheamă împietriții și nesupușii pe părinții lui, vrând să-i bage în grijă, și prin aceasta să tăgăduiască Orbirea fiului. Că după ce aceia n-au putut să astupe gura cea cunoscătoare de facerea de bine, pe părinți îi îngrozesc, nădăjduind că așa vor acoperi minunea. Deci îi pun pe el în mijloc și cu multă mânie fac întrebarea, iară mai vârtos cu mult vicleșug. Căci n-au zis: "Acesta este fiul vostru carele oarecând era Orb, ci, carele voi ați zis? Ca cum ar fi zis: Carele voi l-ați făcut că este orb, și pretutindenea ați vestit cuvântul, plăzmuind cu adevărat și mințind.

Ci, o, spurcaților Farisei, care părinte ar fi suferit să mință unele ca acestea asupra fiului său?

Și cu acestea două îi strâmtorează pe el și îi silesc să tăgăduiască pe fiul lor: Cu aceasta ce le zice: "Carele voi ați zis", și cu aceasta: "Cum dară acum vede?" Vezi căci ca cum ar fi mințit părinții mai nainte, că a fost Orb fiul lor, semn aduc ei aceasta că vede el pe urmă? Că sau aceasta zic este minciună: "Că vede el acum", sau aceea: "Că a fost Orb". Dară aceasta este adevărată, pentru că vede, deci dară minciună este aceea care voi ați vesit că a fost Orb mai nainte.

20-23."Răspuns-au lor părinții lui, și au zis: Știm că acesta este fiul nostru, și cum că orb s-a născut, iară cum acum vede, nu știm, sau cine i-a deschis lui Ochii, noi nu știm. Însuși vârstă are, pre dânsul îl întrebați, el singur pentru sine va spune. Acestea au zis părinții lui, că se temeau de Iudei. Pentru că acum se sfătuiesc Iudei, că de îl va mărturisi și pre el cineva a fi Hristos, să se lepede din Sinagogă. Pentru aceea părinții lui au zis: Că vârstă are, pre dânsul îl întrebați".

Trei întrebări au adus Fariseii părinților orbului: de a

fost fiul lor; de s-a născut orb; şi Cum a văzut.

Iară ei două, adică cum că fiul lor este, şi cum că Orb a fost, mărturisesc. Iară chipul vindecării neştiindu-l, nu-l adaug.

Şi aceasta cu adevărat se face spre a se mărturisi adevărul mai cu întărire, ca singur acela ce a dobândit facerea de bine, carele şi mai vrednic de credinţă este, să mărturisească acestea. Precum şi părinţii lui zic: "Însuşi vârstă are", că au doară este prunc, sau nu este desăvârşit, ca să nu priceapă cum s-a vindecat?"

Iară unele ca acestea au zis părinţii lui, temându-se de Farisei, atâta nu erau ei încă desăvârşiţi, şi se aflau mai fricoşi decât fiul. Că acela martor nespăimântat stă al adevărului, aşa s-a luminat şi la ochii cei gânditori.

24-29."Deci au chemat a doua oară pre omul carele fusese Orb,şi au zis lui: Dă slavă lui Dumnezeu. Noi ştim că omul acesta păcătos este. Iară acela a răspuns, şi a zis: De este păcătos, nu ştiu. Una ştiu: Că Orb fiind eu, acum văz. Şi au zis lui iarăşi: Ce a făcut ţie? Cum a deschis ochii tăi? Răspuns-a lor: Am zis vouă acum şi n-aţi auzit. Ci iarăşi voiţi să auziţi? Au doară şi voi voiţi să vă faceţi ucenici ai lui. Deci l-au ocărât pre el, şi i-au zis: Tu eşti ucenic al aceluia. Iară noi ai lui Moisi suntem ucenici. Noi ştim că lui Moisi a grăit Dumnezeu. Iară pre acesta nu-l ştim de unde este".

Fiindcă părinţii au îndemnat că se cuvine să se întrebe fiul lor, aceasta fac asupritorii, şi îl aduc pe el în mijloc, nu ca să-l întrebe, ci ca să-l supună pe el să clevetească pe Tămăduitorul.Că aceea ce zic ei:"Dă slavă lui Dumnezeu", aceasta însemnează: Mărturiseşte, zice, că Iisus nimic n-a lucrat întru tine. Că aceasta socotesc ei a fi slavă a lui

Dumnezeu, a nu mărturisi de Iisus nici un lucru bun. "Că noi ştim - zic ei - că păcătos este". Cum dară nu L-aţi văzut pe El, când striga către voi zicând: "Cine din voi Mă vădeşte pe Mine pentru păcat?" (Ioan 8).

Iar Orbul zice: De este păcătos, nu ştiu, adică, nu cerc aceasta acum, nici hotărăsc. Iar aceea ştiu arătat, că minune întru mine a făcut. Deci lucrul acesta singur să se socotească, şi hotărârea el singur pentru sine să aducă.

Apoi de vreme ce iarăşi îl întreba pre el: "Ce a făcut ţie?", pentru ungerea cu tină cu adevărat ce s-a făcut sâmbăta asuprind pe Mântuitorul, şi a cunoscut omul că ei nu ca să se înveţe, ci ca să asuprească, fac întrebarea, mai cu împungere le răspunde lor. Nici de cuvânt, zice, nu vă mai judec pe voi vrednici, că de multe ori spunând eu nu aţi luat aminte.

Apoi ceea ce mai vârtos putea să-i imboldească pe ei, aduce pe urmă: Au doară şi voi voiţi să vă faceţi ucenici ai Lui? Şi arată că el voieşte să fie ucenic al Lui. Şi batjocorindu-i pe ei şi râzându-i, lin grăieşte acestea, care lucru este al unui suflet îndrăzneţ, şi fără de temere, şi carele nu se grijeşte de turbarea lor.

Iară ei spre ocara lui zic: "Tu eşti ucenic al Aceluia", iară noi ai lui Moisi suntem ucenici". Dară se văd că mint la aceasta, că de ar fi fost ai lui Moisi ucenici, ar fi fost şi ai lui Hristos, precum şi Singur le zicea lor: "De aţi crede lui Moisi, aţi crede şi Mie" (Ioan 5).

Şi n-au zis, cum că noi am auzit, ci cum că noi ştim, că lui Moisi a grăit Dumnezeu, măcar că strămoşii lor le-au povestit lor, adevărată ştiinţă zicând ei că au, de vreme ce din auz au luat, iară pe Cela ce cu Ochii Îl vedeau făcând

minuni, şi-L auzeau Dumnezeieşti şi de sus grăind, pe Acesta amăgitor Îl numeau. Vezi nesocoteală făcută din răutatea lor!

30-33."Răspuns-a Omul şi le-a zis lor, că întru aceasta este minunat, că voi nu ştiţi de unde este, şi a deschis Ochii mei. Şi ştim, că pre păcătoşi Dumnezeu nu-i ascultă, ci de este cineva cinstitor de Dumnezeu, şi face voia lui, pre acesta îl ascultă. Din veac nu s-a auzit cum să fie deschis cineva Ochi ai vreunui Orb din naştere. De n-ar fi acesta de la Dumnezeu, n-ar putea face nimica".

Voi, zice, o, Iudeilor, nu primiţi pe Cela Ce m-a vindecat pe mine fiindcă nu-L ştiţi pe EL de unde este. Iară eu zic, că pentru aceasta mai mult este minunat, că om nu din cei vestiţi la voi fiind, nici din cei slăviţi, poate unele ca acestea, pentru aceasta arătat este despre toate părţile, că El este al oarecăreia puteri mai mari, şi de nici un ajutor omenesc nu are trebuinţă.

Apoi fiindcă apucase mai nainte oarecarii din trânşii şi zisese: Cum poate om păcătos să facă semne ca acestea? Pentru aceea şi judecata acelora o ia, şi de cuvintele lor le aduce aminte. Că toţi ştim, zice, că pe păcătoşi Dumnezeu nu-i ascultă, ci de este cineva cinstitor de Dumnezeu, şi face voia Lui, pe acesta îl ascultă.

Ia seama aicea, cum nu numai fără de păcate zice că este Domnul, ci Îl arată pe El cum că şi foarte plăcut este lui Dumnezeu, şi toate cele ce sunt ale Lui face, prin aceea ce zice: "Ci de este cineva cinstitor de Dumnezeu, şi face voia lui".

Apoi fiindcă îi cunoştea pe ei că voiau să întunece minunea, el fiind plin de multă pricepere, propovăduieşte

facerea de bine."Că de n-ar fi fost Acesta de la Dumnezeu, zice, n-ar fi făcut atâta de mare minune, în ce fel nimenea din cei din veac. Că s-au deschis poate Ochi ai vreunor Orbi, dar nu din naștere Orbi, ci din oarecare patimă, iară aceasta este străină care acum s-a făcut. Deci arătat este, că mai mare decât oamenii este Cel ce a săvârșit o minune atâta de mare.

Dar întreabă oarecare o întrebare rece și izvoditoare de amăgire: Cum a zis că pe păcătoși Dumnezeu nu-i ascultă? De vreme ce când se roagă să li se ierte păcatele, îi aude, că iubitor de oameni este. Ce dară este, zic ei, ceea ce aicea grăiește, că pe păcătoși Dumnezeu nu-i ascultă?

Trebuia cu adevărat la unele ca acestea nici a răspunde. Dară însă să zicem, că a asculta Dumnezeu pe păcătoși, aceasta însemnează: Că Dumnezeu nu dă păcătoșilor să facă semne. Că nu locuiește Duhul lui Dumnezeu în trupul supus păcatelor (Înțelepciunea Solomon, cap. 1, 4-5). Dară când cer iertare păcatelor după adevăr și din inimă, îi ascultă, nu ca pe niște păcătoși, ci ca pe ceia ce se pocăiesc. Că îndată ce cer iertare, s-au și mutat din rânduiala păcătoșilor întru a celor ce se pocăiesc. Cu cuviință dară s-a zis, că pe păcătoși Dumnezeu nu-i ascultă. Pentru că nici dă păcătoșilor darul semnelor. Căci cum va asculta pe cei ce și de ar cere vreodată ceva de acest fel, îi urăște, ca pe ceia ce fac ale lor pe cele ce nici decum nu li se cuvin. Și de îi și ascultă când cer iertare, nu-i ascultă ca pe niște păcătoși, ci ca pe ceia ce se pocăiesc.

Și ia aminte cum a zis, că de este cineva cinstitor de Dumnezeu, și a adaus: "Și face voia Lui", că mulți cinstitori de Dumnezeu adică sunt,iar voia lui Dumnezeu nu fac. Dar se cuvine amândouă să fie, și cinstire de Dumnezeu, și

împlinire a voii lui Dumnezeu, adică credinţă şi lucruri, sau precum Pavel numeşte: "Credinţă şi bună ştiinţă" (I Tim. 1), iară mai cu scurtare să zic, Vedenie şi lucrare. Că atuncea cu adevărat este vie credinţa, când are şi lucrurile cele plăcute lui Dumnezeu, dintru care ştiinţa cea bună se face: precum din lucrurile cele rele ştiinţa cea rea. Şi împotrivă, lucrurile atuncea sunt vii, când au şi Credinţă,iar despărţindu-se unele de altele, moarte sunt, precum s-a zis: "Credinţa fără de lucruri moartă este, şi lucrurile fără de credinţă" (Iacov 2).

Vezi încă cum adevărul dă Cerşetorului a grăi cu îndrăzneală, celui ce nu era vrednic de nici u cuvânt, şi mustră pe cei ce la Iudei erau mari şi cinstiţi. Aşa de mare este puterea acestuia, precum şi neputinţa minciunii şi neîndrăzneala.

34-37."Răspuns-au şi au zis lui: Întru păcate tu te-ai născut tot, şi tu ne înveţi pre noi? Şi l-au gonit pre el afară. Auzit-a Iisus că l-au gonit pre el afară, şi aflându-l pre dânsul i-a zis lui: Tu crezi în Fiul lui Dumnezeu? Răspuns-a acela şi a zis: Şi cine este Doamne ca să cred în trânsul? Şi a zis Iisus lui: Şi l-ai văzut pre el, şi carele grăieşte cu tine acela este. Iară el a zis: Cred Doamne şi s-a închinat lui".

Până ce nădăjduim că va grăi omul cele ce vor fi spre harul lor, îl cheamă pe el şi îl întreabă, şi nu o dată au făcut aceasta. Iară după ce l-au cunoscut pe el din răspunsuri că nu cugetă cele ale lor, ci adevărului face har, îl ocărăsc pe el, ca cum s-ar fi născut întru păcate, fără de socoteală cu adevărat punându-i lui înainte Orbirea, şi socotind că cum ca un osândit şi mai nainte de naştere s-a osândit a se naşte Orb, care aceasta nu avea cuvânt.

Şi îl gonesc pe el afară din Biserică ca pe un mărturisitor al adevărului fii minciunii.

Dacă vezi folosul: S-a izgonit din Biserică, şi îndată l-a aflat pe el Stăpânul Bisericii. S-a necinstit după părere pentru Hristos, şi s-a cinstit cu cunoştinţa Fiului lui Dumnezeu. "Că l-a aflat, zice, pe el Hristos", ca şi cum intr-adins pentru aceasta ar fi venit, ca să-l mângâie pe el, ca un purtător de nevoinţă pe un nevoitor carele mult s-a ostenit şi s-a încununat primindu-L.

Şi ce zice? Crezi în Fiul lui Dumnezeu? Ce este aceasta? După atâta grăire împotrivă către Iudei, după atâtea vorbe îl întreabă: "Crezi"? Nu neştiind face aceasta, ci cunoscut vrând să Se facă pe Sineşi Orbului. Căci fiindcă nicidecum nu-L văzuse pe El nici după vindecare, (căci cum ar fi putut să-L vadă, de Iudeii câini cei răi trăgându-se într-o parte şi în alta?". Pentru aceasta îl întreabă pe el acum, ca de va întreba acela: "Şi cine este Fiul lui Dumnezeu", după urmare să se arate pe Sineşi. Întru aceeaşi dată încă îi arată lui, că credinţa lui mult o cinsteşte, şi ca cum unele ca acestea ar fi zis: M-a ocărât pe Mine atâta norod, dară nici o grijă nu-Mi este Mie de ei, de una numai Îmi este grijă: ca să crezi tu.

Iară el a răspuns: "Şi cine este Doamne, Fiul lui Dumnezeu". Cuvânt al unui suflet ce pofteşte a grăit.

Iară Domnul zice: "Şi L-ai văzut, şi Carele grăieşte cu tine, Acela este". N-a zis: Eu sunt Cel ce te-am vindecat pe tine, cel ce ţi-am zis ţie: Mergi de te spală, ci ascuns întâi şi nelămurit: "Şi L-ai văzut pe El". Apoi şi mai arătat: "Şi Carele grăieşte cu tine, Acela este".

Şi se vede că Domnul într-adins a zis că: L-ai văzut pe

El, ca cu adevărat să-l aducă pe el întru pomenirea vindecării, şi cum că de la Dânsul a luat puterea de a vedea.

Si acela îndată crede, şi lucru de credinţă fierbinte şi adevărată arată, închinându-se şi încredinţând cuvântul cu lucrul, şi cum ca pe Cela Ce este Dumnezeu Îl slăveşte pe El". Că numai lui Dumnezeu era legiuit a se aduce închinăciunea.

Însă înţelege minunea aceasta cum că s-a împlinit şi gânditor. Că Orb era sau de Obşte tot omul din naştere, adică dintru a fi sub naştere, cu care întru adevăr şi stricăciunea împreună este înjugată, că de când morţii ne-am făcut vinovaţi, şi prin naşterea cea pătimaşă ne-am osândit a creşte, de atuncea un nor oarecarele gros, şi o haină de piele, precum zic sfinţitele cuvinte: s-a întins peste ochii noştri cei gânditori (Facere 3); sau Orb era şi norodul păgânilor. Că şi acesta din naştere era Orb, precum au fost elinii, fiindcă făcea dumnezei pe cele de sub naştere şi stricăciune, orbindu-se, după ceea ce zice: "Întunecatu-s-a neînţelegătoarea lor inimă" (Rom. 1, 21). Întru acest fel erau şi Magii cei de la Perşi, la naşteri şi la vrăjile cele pentru naştere cheltuindu-şi viaţa lor. Deci pe acest Orb, sau de Obşte pe tot omul, sau pe norodul cel păgânesc, l-a văzut Iisus. Că de vreme ce acela nu putea să vadă pe Ziditor, El pentru milostivirile milei Lui ne-a cercetat pe noi Răsăritul din înălţime.

Şi cum l-a văzut? Trecând, adică nu în cer fiind, ci trecând după cuvintele deşertăciunii, şi din Cer, precum zice Proorocul: Plecându-se, şi privind peste toţi fiii oamenilor (Psalm 32, 13). Încă şi în alt chip trecând, a văzut pe norodul cel păgânesc, adică, nu intr-adins la dânşii venind, că la Oile

cele rătăcite ale casei lui Israel a venit. Apoi ca întrebat pe cale a făcut cercetarea norodului celui ce şedea întru întunericul necunoştinţei cei desăvârşit.

Şi cum vindecă orbirea? Scuipând jos şi tină făcând. Că ceia ce crede, cum că, şi picătura ce pleacă pe pământ, S-a pogorât în Sfânta fecioară Cuvântul, acesta se unge la ochii cei gânditori cu tina cea din scuipat şi din pământ, adică cu Cel Unul Hristos Carele este din Dumnezeire, al Căruia semn este picătura şi scuipatul, şi din omenire, al căruia semn este pământul, din carele este trupul Domnului. Dară oare sfârşitul sănătăţii până la credinţă stă? Nu, ci este trebuinţă de a veni şi la Siloam, la Izvorul Botezului, şi a se boteza întru Cel trimis, adică întru Hristos (Romani 6). Căci câţi ne-am botezat Duhovniceşte, întru Hristos ne-am botezat.

Iară după ce se va boteza cineva, va cădea şi în ispite. Că va fi dus poate la împăraţi şi la domni pentru Cel Ce l-a vindecat pe el. Deci trebuieşte să fie întărit, şi să stea pe mărturisire neclătit, şi nu pentru frică să se lepede, ci, de ar urma trebuinţă, şi izgonit şi lepădat din sobor să fie, după ceea ce zice: "Veţi fi urâţi de toţi pentru numele Meu, şi din soboare vă vor goni pre voi" (Matei 10). Iară dacă şi îl vor scoate afară oamenii pe mărturisitorul pizmuind el adevărului, şi îl vor goni din cele sfinte ale lor şi cinstite, din bogăţie zic şi din slavă, îl va afla pe el Iisus, şi atuncea mai vârtos, când de vrăjmaşi se va necinsti, de Hristos se va cinsti cu cunoştinţa şi cu cea mai adevărată credinţă. Că se va închina atuncea mai vârtos lui Hristos, Celuia ce se vede om, dară este şi Fiu al lui Dumnezeu. Că nu este altul Fiul lui Dumnezeu, şi altul cel din Maria, că aceasta păgânătate este a lui Nestorie, ci Unul şi Acelaşi Fiu lui Dumnezeu şi al

omului. Căci vezi cum Domnul fiindcă a zis cela ce odată era Orb: "Şi cine este Fiul lui Dumnezeu, ca să cred într-Însul?" îi zice: "Şi L-ai văzut, şi Carele grăieşte cu tine, Acela este". Deci cine era Cel ce grăia? Arătat este cu adevărat că Cel ce S-a născut din Maria; dară Acelaşi este şi Fiu al lui Dumnezeu. Deci dară nu este altul şi altul. Pentru aceasta şi cu adevărat Născătoarea de Dumnezeu este Sfânta Maria, ca ceea ce a născut pe Fiul lui Dumnezeu Carele S-a făcut trup, nedespărţit fiind, şi Unul Cel îndoit, Carele este Hristos Domnul.

39-41."Şi a zis Iisus: Spre judecată am venit Eu în lumea aceasta, ca cei ce nu văd să vadă, şi cei ce văd să fie Orbi. Şi au auzit acestea unii din farisei, care erau cu Dânsul, şi i-au zis Lui: Au şi noi suntem Orbi? Zis-a lor Iisus: De aţi fi orbi, nu aţi avea păcat, iară acum ziceţi că vedem, pentru aceasta păcatul vostru rămâne".

După ce a văzut Domnul pe Farisei că s-au vătămat mai vârtos decât s-au folosit din minune, şi pentru aceasta de mai mare osândă sunt vrednici, zice, că precum se vede, şi precum urmează lucrurile, "spre judecată am venit Eu" adică, spre mai mare muncă şi osândă. "Ca cei ce nu văd să vadă, şi cei ce văd – precum sunt Fariseii – Orbi să fie" la Ochii sufletului. Că iată cel ce din naştere nu vedea, vedea şi cu sufletul şi cu trupul, iară cei ce se păreau că văd, s-au Orbit la minte.

Că două vederi zice aicea, şi două Orbiri.

Iară fariseii cei ce la cele simţite pururea căscau, socotind că zice El pentru Orbirea cea simţită, "Au şi noi - zic ei – suntem Orbi? numai de această trupească orbire ruşinându-se ei, iară Domnul vrând să le arate lor că mai bine este lor

a fi Orbi la trup și necredincioși, zice: De ați fi orbi nu ați avea păcat. Că dacă de nevoie din fire ați fi orbi, s-ar fi dat vouă oarecarea iertăciune celor ce cu necredință boliți. Iară acum zicând voi că vedeți, și încă și singuri văzători ai minunii celei ce s-a făcut la orbul fiind, apoi încă cu necredința bolind, nu sunteți vrednici de iertăciune. Că păcatul vostru neșters rămâne, și mai mult vă veți munci, că nici din minunile cele ce vedeți, nu veniți la credință.

Dară poate și așa va înțelege cineva aceasta: De ați fi Orbi nu ați avea păcat. Că voi, zice, de Orbirea trupească întrebați, că numai de aceasta vă rușinați, iară Eu de Orbirea voastră cea sufletească zic, "că de ați fi orbi", adică neînvățați în Scripturi, nu ați avea păcat atâta de mare, întru neștiință păcătuind. Iară acum ziceți că vedeți, și înțelepți pe sinevă și știutori de Lege vă faceți, pentru aceasta de sinevă sunteți osândiți, și mai mare păcat aveți, fiindcă întru cunoștință greșiți.

Capitolul 10

1-5."Amin, Amin zic vouă: Cel ce nu intră prin Ușă în staulul Oilor, ci sare pre aiurea, acela fur este și tâlhar. Iar cela ce intră prin Ușă, Păstor este al oilor. Aceluia Portarul îi deschide, și Oile ascultă glasul lui, și Oile sale le cheamă pre nume, și le scoate pre ele. Și când scoate Oile sale, merge înaintea lor, și Oile merg după dânsul, căci cunosc glasul lui. Iar după cel străin nu merg, ci fug de la dânsul, că nu cunosc glasul străinilor".

Fiindcă a imputat necredinței lor zicând: Că Orbi cu adevărat sunteți la suflet pentru însăși aceasta, adică pentru

patima necredinței, ca să nu poată zice ei că nu ne intoarcem noi pentru că suntem Orbi, ci fugim ca de un înșelător, pentru aceasta dară lung face cuvântul.

Și ce face? Pune semnele și ale păstorului celui adevărat, și ale lupului și pierzătorului. Și așa se arată pe Sineși că este al părții celei bune, din lucruri făcând mărturia. Și mai întâi pune semnele pierzătorului. Că acela,zice,"nu intră prin Ușă",adică prin Scripturi, mărturii, nici Proorocii.

Căci cu adevărat, Ușă Scripturile sunt, că prin acestea ne aducem la Dumnezeu. Acestea pe lupi nu-i lasă să intre: că oprese pe eretici, întărîndu-ne pe noi. Deci fur este cela ce nu prin Scriptură intră în staulul Oilor ca să poarte grijă pentru dânsele,"ci sare pe aiurea", adică, altă cale își brăzdează luiși neobișnuită, precum Teuda și Iuda (Faptele Ap. 5, 36) cei ce mai nainte de Hristos înșelând pe norod, și au stricat și s-au stricat, în ce fel va fi și spurcatul Antihrist, că nu din Scripturi este mărturia acestora.

Dar și pe cărturari umbros îi însemnează, care pentru poruncile Legii nici o purtare de grijă nu făceau, iar porunci ale oamenilor și obiceiuri învățau.

Și potrivit a zis acest cuvânt: "Sare", care lucru este al furului ce sare peste îngrădire, și toate cu primejdie le face.Ai văzut semnele tâlharului?Vezi și pe ale păstorului!

Că păstorul prin Scripturi intră, și acestuia portarul îi deschide. Iar portar să înțelegi sau pe Moisi, pentru că lui i s-au încredințat cuvintele lui Dumnezeu. Și a deschis Moisi Domnului, pentru dânsul cu adevărat spunând, precum și Însuși Domnul zice "Că de ați fi crezut lui Moisi, ați fi crezut și Mie" (Ioan 5). Sau și Duhul Sfânt este portar, că de vreme ce prin Duhul Sfânt înțelegându-se și deschizându-se

Scripturile, arată nouă pe Hristos, cu cuviinţă portar este Duhul cel Sfânt, prin Carele ca prin cela ce este Duhul înţelepciunii şi al cunoştinţei se deschid Scripturile, prin care Scripturi intră Domnul spre a noastră purtare de grijă, şi se arată Păstor.

"Încă şi glasul păstorului ascultă Oile". Căci fiindcă aceia în sus şi în jos îl numeau pe El înşelător, şi aceasta dintru a lor necredinţă o întăreau zicând: "Au doară cineva din boieri a crezut într-însul?" (Ioan 8). Arată Domnul, că nu se cuvine a-l socoti pe El pierzător, pentru că acela nu cred, ci a se scoate el din rânduiala Oilor. Că Eu, zice, prin uşă intrând, arătat este că cu adevărat sunt păstor, iar voi cei ce nu veniţi după Mine, vă arătaţi că nu sunteţi Oi.

Şi de unde scoate Oile sale? Arătat este că din mijlocul necredincioşilor, precum şi pe Orbul din mijlocul Iudeilor, carele L-a şi ascultat pe El, şi L-a cunoscut pe Dânsul.

Încă şi înaintea Oilor merge, măcar deşi împotrivă se face la păstorii cei trupeşti, că aceia pe urmă merg. Dar aici arată, că pe toţi va povăţui la adevăr, de vreme ce şi pe ucenici ca pe nişte Oi în mijlocul lupilor îi trimite, aşa cu adevărat mai-minunată este purtarea de grijă cea păstorească a lui Hristos!

"Iar după cel străin nu merg, că nu cunosc glasul străinilor". Şi aici cu adevărat pe Teuda şi pe Iuda însemnează (Fapt. Ap. 5) după care n-au mers Oile. Că puţini oarecare s-au amăgit; şi aceştia după moartea acelora s-au lepădat.

Iar după Hristos şi când era El viu şi după ce S-a săvârşit, mai vârtos lumea toată a mers după Dânsul.

Însemnează aici încă şi pe Antihrist, pentru că şi el la

puţină vreme înşelând, nu va avea pe cei ce vor merge după dânsul după ce va pieri el. Pentru că aceea ce zice: "Nu merg" aceasta arată, că după moartea înşelătorilor, nu va fi cine să-i asculte pe ei, sau să le urmeze lor. Deci uşă sunt Scripturile, şi prin uşa aceasta scoate Domnul pe Oi la păşune.

Dar care este păşunea? Desfătarea ceea ce va să fie şi odihna, în care Domnul ne duce pe noi.

Iară dacă aiurea şi uşă pe Sineşi se numeşte, nu se cuvine a te minuna.Căci când voieşte să arate pe purtarea de grijă a Sa cea pentru noi, Păstor se numeşte pe Sineşi. Iar când voieşte să arate că El este Cel Ce duce la Tatăl, atuncea uşă se zice pe Sineşi. De vreme ce El Însuşi după altă înţelegere şi Oaie este şi Păstor. Apoi dacă "Uşă" sunt cuvintele Dumnezeieştilor Scripturi, şi Însuşi Domnul este şi se numeşte Cuvânt, cu cuviinţă se numeşte "Uşă".

6,7."Această pildă a zis lor Iisus, iar ei n-au înţeles ce erau acele ce grăia lor. Deci iarăşi le-a zis lor Iisus: Amin, Amin grăiesc vouă, că Eu sunt Uşa Oilor. Toţi câţi au venit mai nainte de Mine, furi sunt şi tâlhari, ci nu I-au ascultat pre ei Oile".

Se cuvine a şti că de multe ori Scriptura formă de obşte închipuind, arată înţelegere din parte. Ca aceea, unde zice: "Toţi", nu însemnează de obşte pe toţi cei mai nainte de Dânsul. Asemenea este şi ceea ce zice David: "Toţi s-au abătut, împreună netrebnici s-au făcut". Căci nu întru acest fel erau şi cei ce atuncea erau iubitori de Dumnezeu. (Psalm 13).

Şi ceea ce zice Solomon: "Toate sunt deşertăciune" (Ecles. 1). Că nu acest fel şi fapta cea bună. Iar uneori unde este

acest cuvânt: "Tot" însemnează "că nimeni". Precum este ceea ce zice Mântuitorul:

"Şi de nu s-ar fi scurtat zilele acelea, nu s-ar fi mântuit tot trupul" (Matei. 24), adică nici un trup.

Şi aceea ce zice David: "Şi să nu mă stăpânească toată fărădelegea" (Psalm 118), adică nici-o fărădelege. Şi multe ca de acest fel. (Zigadinos)

Această pildă zice, a zis lor Iisus, întunecat grăind către dânşii, ca mai cu luare aminte să-i facă pe ei.

Deci ce a făcut aceasta, dezleagă de-acia acea vorbă întunecată, aşa zicând: "Eu sunt uşa", iară aceasta ce zice "Toţi câţi au venit mai nainte de Mine ..." nu pentru prooroci o zice, precum Maniheii rău înţeleg. Căci ei voind să arate cum că Scriptura cea Veche este străină de Dumnezeu,şi cum Proorocii n-au fost trimişi de Dumnezeu, aduc graiul acesta. Că iată – zic ei – Domnul a zis că "Toţi câţi au venit mai nainte de Mine, furi sunt şi tâlhari". Deci nu pentru prooroci zice aceasta ci pentru Teuda şi Iuda şi pentru alţi dejghinători şi împotrivnici.

Iar cum că pentru aceştia zice, arătat este, că "Nu i-au ascultat–zice pe ei oile". Pentru că pe împotrivnicii aceia nu i-au ascultat Oile, iar pe Prooroci şi i-a ascultat, şi prin trânşii au crezut câţi au crezut în Hristos.

Încă si în alt chip:cuvântul acesta ce zice:"Nu i-au ascultat pre ei Oile", lăudându-le zice, iar nicăieri nu se vede că laudă pe cei ce n-au ascultat pe Prooroci, ci dimpotrivă îi prihăneşte şi îi ocărăşte foarte.

Apoi ia aminte şi înţelegerea cea cu de-amănuntul a graiului. "Câţi au venit", zice, dar nu "câţi s-au trimis". Căci Proorocii trimişi fiind, veneau,iar proorocii cei

mincinoşi,precum şi împotrivnicii cei zişi,nimeni trimiţându-i, veneau spre răzvrătirea celor ce se amăgeau de ei, precum şi Dumnezeu zice: "Eu nu-i trimiteam pe dânşii, şi ei alergau" (Ieremia 23, 21 şi cap. 27).

"Eu sunt Uşa, prin mine de va intra cineva, se va mântui, şi va intra, şi va ieşi, şi păşuna va afla".

Cel ce va intra, zice, prin Mine Uşa, şi se va aduce Tatălui, şi Oaie a Aceluia se va face, se va mântui. Si nu numai se va mântui, ci şi ca un domn şi stăpân, multă va avea netemerea. Că aceasta însemnează prin aceasta ce zice: "Şi va intra, şi va ieşi". Precum şi Apostolii intrau şi ieşeau înaintea tiranilor îndrăznind, şi ieşeau bucurându-se şi nebiruiţi.

Şi păşune, zice, va afla, adică, hrană multă.

Încă şi în alt chip. De vreme ce îndoit este omul nostru, din lăuntru şi de afară, precum se zice de Pavel, s-ar fi putut zice că intră acela care face purtare de grijă pentru omul cel din lăuntru (Rom. 7, 22; II Cor. 4, 16),cela ce omoară mădularele cele de pe pământ, şi lucrările trupului întru Hristos (Colos. 3,5). Deci unul ca acesta şi păşune va afla în veacul cel viitor, după ceea ce zice: "Domnul mă paşte, şi nimic nu-mi va lipsi" (Psalm 24). Şi celelalte.

10-13."Furul nu vine, fără numai să fure, şi să junghie, şi să piardă. Eu am venit ca viaţă să aibă, şi mai mult să aibă. Eu sunt păstorul cel bun. Păstorul cel bun sufletul său îşi pune pentru Oi. Iar plătitul, şi care nu este păstor, căruia nu sunt Oile ale lui, vede lupul venind, şi lasă Oile, şi fuge, şi lupul le răpeşte pre ele, şi risipeşte Oile. Şi plătitul fuge, că plătit este, şi nu-i este lui grijă pentru Oi".

Fiindcă cei ce s-au tras cu Teuda şi cu Iuda, şi cu ceilalţi împotrivnici s-au junghiat şi s-au prăpădit, pentru aceasta

a adaus pe urmă, zicând: "Furul nu vine, fără numai să piardă să fure şi să junghie"; pe aceia şi pe cei asemenea cu aceia numindu-i furi.

Iar Eu, zice, am venit, ca viaţă să aibă. Aceia junghiau şi pierdeau pe cei ce le urmau lor. Eu am venit ca să trăiască, şi ceva şi mai mult să aibă, pe împărtăşirea Sfântului Duh, pe care şi Împărăţie a Cerurilor se cuvine s-o înţelegem. Deci au toţi pe viaţa cea întru Hristos, că toţi vor învia şi vor trăi. Dar drepţii au şi oareşce mai mult pe Împărăţia Cerurilor.

Apoi şi pentru Patimă vorbeşte, şi zice, că sufletul Meu îmi pun pentru Oi, arătând, că nu fără de voie, ci de bună voie merge la patimă. Că acest cuvânt ce zice: "Îmi pun", aceasta arată: că nu-l răpeşte cineva de la Mine pe el, ci Eu Însumi îl pun pe el.

Umbros încă însemnează şi pe împotrivnicii şi turburătorii cei ce s-au zis de multe ori. Că aceia-zice-nu şi-au pus sufletul pentru Oi, ci au lăsat pe cei ce urmau lor. Iar Domnul dimpotrivă. Când s-a prins zice: "Deci de Mă căutaţi pre Mine, lăsaţi pre aceştia să se ducă, ca să se plinească cuvântul: "Că nici unul dintrânşii n-a pierit" (Ioan 18,8). Şi mai vârtos aşa năvălind Iudeii asupră-I, cât nici Lupii asupra Oilor; că cu săbii-zice-şi cu fuşti au venit să-L prindă pe El. (Mat. 26, 47; Mc. 14, 43; Lc. 22, 52).

Şi este cu putinţă "lup" a înţelege aici pe vrăjmaşul cel gânditor, şi care şi Leu îl numeşte Scriptura şi Scorpie şi şarpe (I Petru 5;Psalm 90; Fac. 5), care se zice că răpeşte Oile,când pe cineva prin fapta cea rea îl face mâncare. Iar risipeşte, când prin gânduri rele turbură sufletul, care şi fur cu cuviinţă se numeşte, fiindcă fură prin gândurile cele

rele, junghie prin plecare, pierde prin lucrare.Că bântuieşte pe cineva poate, gândul răutăţii,acesta este furtişagul. Iar dacă se va şi pleca omul la aducerea aminte cea rea, atunci se zice că se junghie de diavolul. Iar când şi va face lucrul cel rău, atunci se pierde. Şi aceasta este poate ceea ce zice: "Furul nu vine, fără numai să fure, şi să junghie, şi să piardă".

Deci Domnul făcând cele împotriva furului acestuia, dă şi pe Dumnezeiasca viaţă, sfinţind şi gândurile noastre prin venirea aducerilor aminte celor bune, şi trupurile prin faptele cele bune. Şi dă oareşce şi mai mult, adică aceasta ca să putem folosi prin darul învăţăturii şi pe alţii. Încă şi Împărăţia Cerurilor ca pe oarecarele dar mai mult ne-o dăruieşte nouă. Acesta cu adevărat este Păstor bun, iar nu năimit, precum boierii Iudeilor care nu purtau grijă pentru norod, şi numai la aceea priveau: ca să ia de la dânşii plăţi, că nu căutau folosul norodului, ci câştigul cel rău de la norod.

14-16."Eu sunt Păstorul cel bun, şi cunosc pe ale Mele, şi Mă cunosc de ale Mele, precum Mă cunoaşte pre Mine Tatăl, şi Eu cunosc pre Tatăl. Şi sufletul Meu Îmi pun pentru Oi. Şi alte Oi am, care nu sunt din staulul acesta, şi pre acelea Mi se cade să le aduc, şi Glasul meu vor auzi. Şi va fi o turmă, şi un Păstor".

Şi de aici vei cunoaşte deosebirea păstorului şi a năimitului. Pentru că năimitul nu cunoaşte pe Oi, care lucru se întâmplă din a nu le cerca des pe ele. Că de le-ar fi cercetat des, le-ar fi cunoscut pe ele. Iar păstorul, precum este Domnul, cunoaşte pe Oile Sale,fiindcă poartă grijă pentru dânsele, ca de cele ce s-au învrednicit, de cercetarea lui, şi pentru obişnuinţă cunosc pe al lor purtător de grijă.

Însă vezi, că întâi El ne cunoaşte pe noi, apoi aşa noi pe Dânsul. Şi nici nu este cu putinţă în alt chip să cunoaştem noi pe Dumnezeu, de nu ne vom cunoaşte noi de Dânsul. Pentru că întâi El S-a împrietenit cu noi prin trup făcându-Se om, după aceea noi ne-am împrietenit cu Dânsul, luând darul Dumnezeirii. Şi vrând să arate, că cei ce n-au crezut,nevrednici sunt de a se cunoaşte de Dumnezeu, şi nici Oi sunt, a zis: "Şi cunosc pre ale Mele, şi Mă cunosc de ale mele", după ceea ce zice: "Cunoscut-a Domnul pe cei ce sunt ai Lui" (Num. 16,5; II Tim. 2 şi 4). Dar ca să nu socotească cineva, cum că El ca un om cunoaşte a adaus zicând: "Precum Mă cunoaşte pre Mine Tatăl şi Eu cunosc pre Tatăl". Că aşa, zice, bine Îl ştiu pe El, precum El pe Mine.

Şi adeseori pune acest cuvânt: "Sufletul Meu îl pun pentru Oi",arătând că nu este amăgitor.Că a zice: "Lumină sunt şi Viaţă", cuvinte ale mândriei se păreau că sunt la cei nepricepuţi, iar a zice: "Voiesc a muri" nici o pizmuire nu are, ci mai vârtos şi multă purtare de grijă arată, de vreme ce pentru cei ce Îl împroşcau cu pietre vrea să se dea pe Sineşi.

Iar zicând: "Şi alte Oi am", pentru păgâni zice, care nu sunt din staulul acesta ce este sub Lege, că păgânii nu se cuprind în Lege. Deci şi pe acelea Mi se cade Mie să le aduc, că risipite sunt şi acestea, şi acelea, neavând păstori. Pentru că şi din Iudei cei binecunoscători, şi spre a crede îndemânatici, nepăstoriţi erau, şi cu mult mai vârtos păgânii. Deci se cade şi pe acelea ale păgânilor să le adun, precum şi pe ale Iudeilor. Iar aceea ce zice:"Se cade" aici n-au nevoie însemnează, ci cum că fără de îndoială aşa se va întâmpla.

Şi va fi o turmă şi un Păstor. Că în Hristos Iisus nu este

elin şi Iudeu, nici oarecarea deosebire, că un chip este la toţi,o pecete a Botezului,un Păstor-Cuvântul lui Dumnezeu şi Dumnezeu.

Şi ruşinează-se Maniheii care leapădă Scriptura cea Veche. Audă că o turmă şi un Păstor, că Acelaşi Dumnezeu este şi al Scripturii celei Vechi şi al celei Noi.

17-21."Pentru aceasta Tatăl Mă iubeşte pre Mine, că Eu îmi pun sufletul Meu, ca (Şi aicea acest cuvânt: "Ca" nu este însemnător al pricinii, ci al intâmplării celei fără de îndoială, că nu pentru aceasta îl pune ca iarăşi să-l ia pe el. Ci îl pune adică pentru lume, iar îl ia pe el ca să Se arate că este Dumnezeu. Zigadinos) iarăşi să-l iau pre el. Nimeni nu-l ia pre el de la Mine, ci Eu îl pun pre el de sinemi. Stăpânire am să-l pun, şi stăpânire am iarăşi să-l iau pre el. Această poruncă am luat de la Tatăl Meu. Deci iarăşi s-a făcut ceartă între Iudei pentru cuvintele acestea. Şi ziceau mulţi din ei, că drac are, şi este nebun, pentru ce-l ascultaţi pre el? Alţii ziceau: aceste cuvinte nu sunt de îndrăcit.Au doară poate drac să deschidă Ochii Orbilor?"

Fiindcă ziceau că El este străin de Tatăl şi amăgitor şi pierzător, iar nu mântuitor al sufletelor, arată prin ceea ce le zice, că nu sunt pierzător al vostru, ci gata sunt a primi toate pentru voi, şi măcar deşi pentru nimic alta, dar însă pentru că atâta vă iubeşte pe voi Dumnezeu, cât şi Eu pentru aceasta sunt iubit de Dânsul, fiindcă mor pentru voi. Cum dar vă voi amăgi pe voi, pe care vă ştiu iubiţi lui Dumnezeu, iar nu mai vârtos Mă voi sârgui a muri pentru voi, ca Cela ce deşi pentru nimic alta,măcar pentru aceasta voi să fiu iubit mai mult de Tatăl Meu?

Iar acestea ce sunt aşa smerite le zice, pogorându-Se,

fiindcă ascultătorii nu L-ar fi primit pe El grăind cele înalte pentru Sineşi. Că în alt chip de se va socoti graiul acesta, necuviincios se va părea, pentru că ce? Au doară în vremea cea mai dinainte nu era iubit, ci acum a început Tatăl dragostea, şi moartea cea pentru noi s-a făcut Lui pricină de această dragoste? Nu este aceasta, ci ceea ce am zis, pogorându-se zice acestea.

Încă va zice cineva şi aceasta, că de vreme ce dragostea lui Dumnezeu şi Tatăl cea către noi era mărturisită, şi a văzut Dumnezeu Tatăl şi pe Fiul Său cum că arată aceeaşi bunătate către noi, cât a voit şi a muri pentru noi, şi cum că păzeşte adevărate şi pe chipurile bunătăţii Tatălui, cu cuviinţă L-a iubit pe El, nu ca oarecare plată pentru moartea cea pentru noi dăruind Fiului pe dragoste, ci văzând întru Fiul pe neînstrăinarea Fiinţei Lui, şi ca de oarecare de nevoie şi neocolite legi ale firii la aceasta fiind chemat. Că au doară nu lucru de mare dragoste a arătat către noi Fiul, cu necinste murind pentru noi? Şi nu numai murind, ci şi iarăşi luându-Şi sufletul, ca să omoare pe moarte, şi nouă nemurire prin înviere să ne pricinuiască? Deci aceasta arată când zice: "Tatăl Mă iubeşte pe Mine", fiindcă mor pentru voi, adică, ca cum Se veseleşte şi Se bucură Tatăl, pentru că Fiul Se aseamănă Lui, şi păzeşte pe semnele dragostei Lui celei către oameni.

Iar aceea ce zice: "Nimeni nu ia sufletul Meu de la Mine", pentru cei ce căutau să-L omoare pe El o zice. Că voi, zice, însetaţi de sângele Meu, dar bine să ştiţi, că fără de voia Mea nimeni nu va putea asupra Mea.

Însă ca să nu socotească cineva, cum că ,ca o slugă şi supus moare,de altul poruncindu-i-se,şi aceluia supunându-

i-se, zice: Stăpânirea morţii Mele Însumi Eu o am, ca un Stăpân al morţii. Deci pentru aceasta zice că "Stăpânire am să-Mi pun sufletul Meu".

Iar deşi fiecare din noi stăpânire are a-şi pune sufletul său, pentru că fiecine de va voi, puternic este a se omorî pe sineşi, dar însă nu pentru acest fel de chip zice Domnul, ci cum că fără de voia Mea nimeni nu va putea să facă aceasta. Care lucru la oameni nu este cu putinţă, pentru că şi nevrând noi ne omorâm de alţii. Iar Hristos n-ar fi pătimit vreodată de n-ar fi vrut, pentru aceasta ca cel ce nu în alt chip este supus morţii, fără numai de voie, are şi pe cea mai mare: a-Şi lua sufletul iarăşi.

Şi această poruncă zice că o a luat de la Tatăl, să moară pentru lume. Că atâta, zice, nu sunt potrivnic lui Dumnezeu, cât şi însăşi aceasta: a muri de la Tatăl Îmi este poruncită. Că zicând mai întâi pe cea înaltă, adică, "Stăpânire am a-Mi lua sufletul Meu", căci Stăpân al morţii Îl arată pe Dânsul aceasta, şi Domn al vieţii, iarăşi pe cea smerită pune, adică "Că această poruncă o am luat de la Tatăl Meu, aşa de minunat le împleteşte pe amândouă, adică şi pe aceasta: a nu fi socotit că este mai mic şi slugă a Tatălui; şi pe aceea: a nu fi socotit că este potrivnic lui Dumnezeu, ci de o Putere împreună şi de o Voie. Drept aceea îndată atâta a folosit pe cei mai mulţi din cei ce ascultau unele ca acestea grăind El, cât şi ceartă s-a făcut. Că unii adică, de vreme ce graiurile Îi Se părea lor ca nişte gâcituri, Îl socoteau pe El că este îndrăcit fiindcă grăia cuvinte neînţelese. Iar cei ce puţin oarece pricepeau, grăiau: "Aceste cuvinte nu sunt de îndrăcit". Apoi fiindcă din graiuri nu putea să le astupe gura lor, că nici chiar cei ce erau oarecum cu bună cunoştinţă nu urmau cu

de-adinsul celor zise de Domnul, nici pe aceia putea să-i plece, din lucruri se ispitesc să ajute lui Hristos, și zic că "aceste cuvinte nu sunt de îndrăcit".

Și de unde este aceasta arătată? Din lucruri. Au doară poate drac să deschidă Ochii orbilor? Deci de vreme ce lucrul este Dumnezeiesc,cu adevărat și graiurile sunt acest fel.

Dar pentru ce Hristos nimic nu răspunde către cei ce zic că este El îndrăcit? Pentru că îndestulați erau a le astupa lor gura, și mai vrednici de credință cei ce se împotriveau acelora, și răspundeau pentru Dânsul. Deci de vreme ce unii altora stăteau împotrivă și se dezbinaseră, ce mai trebuia de-aceea și El împotrivă să grăiască celor ce Îl clevetean, și mai vârtos nici atâta de vrednic de credință fiind Ei.

22-26."Și se făceau atuncea înnoirile în Ierusalim, și era iarnă. Și umbla Iisus în Biserică în pridvorul lui Solomon. Deci L-au înconjurat pre Dânsul Iudeii, și au grăit Lui: Până când vei lua sufletele noastre? De ești tu Hristos, spune nouă fără de sfială. Răspuns-a lor Iisus: Am zis vouă, și nu credeți. Lucrurile care Eu fac întru numele (Iar "nume" aici, unii au zis pe Dumnezeire; alții, pe Putere. Iar alții, pe Stăpânire. Pentru că se numește și Dumnezeu, și Puternic și Stăpânitor, și altele de acest fel. Și orice este al Tatălui, aceasta este și a Fiului. Deci fiindcă Iudeii se prefăceau, că vor crede din gol cuvânt, le arată lor lin, că umblă cu vicleșug. Și ca și cum le-ar fi zis: De nu credeți la lucruri, cum veți crede cuvintelor? Zigadinos). Tatălui Meu, acelea mărturisesc pentru Mine. Ci voi nu credeți, că nu sunteți din Oile Mele, precum am zis vouă".

Care înnoiri se făceau în Ierusalim? Unii zic, că în ziua

în care s-a zidit Biserica de Solomon.În aceea prăznuiau înnoirile. Iar alţii nu aceasta zic, ci cum că Evanghelistul zice acum pe înnoirile zidirii celei după Robie a Bisericii. Însă luminat praznic se săvârşea, şi de tot norodul. Căci fiindcă Cetatea după îndelungata aceea Robie luase pe a sa podoabă, zi de bucurie o făceau pe aceea a înnoirilor. Deci în acest praznic a mers şi Iisus, căci acum adeseori mergea la Iudeea, fiindcă Patima era aproape. Că iarna sosise, după care iarnă în Luna cea dintâi a primăverii a pătimit Domnul.

Pentru aceasta şi Evanghelistul a însemnat vremea, arătând că aproape era vremea patimii, şi pentru aceasta mergea Domnul la Ierusalim.

Deci L-au înconjurat pe El Iudeii, şi după părere, din oarecare dorinţă şi iubire de învăţătură Îl întreabă să le spună lor, de este El Hristos, iar după adevăr, din socoteală iscoditoare şi răzvrătită este întrebarea, pentru că lucrurile propovăduindu-L pe El că este Hristos, ei din cuvinte caută să se înveţe, care lucru mai vârtos este al celor ce îşi bat joc, şi iau în râs.

Dar însă întrebarea de multă nebunie fiind plină, şi mincinoasă, arată pe răutatea lor. "Că spune nouă – zic ei – fără de sfială". Dar în multe locuri se grăia fără de sfială, fiindcă şi la praznice mergea şi nimic întru ascuns nu grăia, şi Fiul lui Dumnezeu pe Sineşi Se numea, şi Lumină, şi Cale, şi Uşă, şi pe Moisi aducea martor. Pentru aceasta mustrându-i pe ei Domnul, ca pe cei ce grăiau din socoteală vicleană, le zice: "Am spus vouă de multe ori, şi nu credeţi". Încă şi în alt chip: Ce vă făţărniciţi a crede din gol graiul? Lucrurile, cele ce Eu fac nu ca un potrivnic lui Dumnezeu, ci întru numele Tatălui Meu, nu primiţi,şi cum cuvântului gol veţi

crede? Căci cu adevărat spre a spune, mai multă putere au lucrurile, decât cuvintele, care aceasta şi din cei mai cu bună cunoştinţă o ziceau:

"Au doară poate om păcătos să facă semne ca acestea?" (Ioan 9, 16). Pentru aceasta, zice, nu credeţi Mie, căci nu sunteţi din Oile Mele. Că Eu ca un păstor bun, cele ce se cuvenea să fac, am făcut, iar voi de nu urmaţi, nu Eu de numirea Păstorului, ci voi de numirea oilor sunteţi nevrednici.

Nevoieşte-te dar şi tu, până este iarnă, viaţa aceasta zic, care pururea are turburări despre duhurile răutăţii, să prăznuieşti înnoirile bisericii tale celei Duhovniceşti, pururea nou făcându-te, şi suişuri în inima ta punând. Că atunci cu adevărat va veni la tine şi Iisus, împreună cu tine făcând prăznuirea înnoirilor acestora în Pridvorul lui Solomon, întru Acoperământul Lui păzindu-te pe tine şi făcându-te a avea pace despre patimi. Că însuşi va fi Solomon care se tâlcuieşte "paşnic".

Deci cel ce întru Acoperământul lui Hristos Celui paşnic se sălăsluieşte, după cum zice Proorocul, are pe Însuşi Domnul Carele împreună cu Dânsul prăznuieşte pe înnoirile sufletului, în câtă vreme este iarna, adică, în cât stă viaţa aceasta, pentru că primăvara este veacul ce va să fie, întru carele iarăşi toate viază, şi a doua naştere primesc, în care nimeni nu poate să-şi înnoiască sufletul, că toate cele ca de acest fel, împreună cu veacul acesta se încheie.

27-30." Oile Mele Glasul Meu ascultă, şi Eu le cunosc pre ele, şi vin după Mine, şi Eu le dau lor viaţă veşnică, şi nu vor pieri în veac, şi nimeni nu le va răpi pre ele, din mâna mea. Tatăl Meu care le-a dat Mie, mai mare decât toţi este,

şi nimeni nu poate să le răpească pre ele din mâna Tatălui meu. Eu şi Tatăl una suntem".

După ce le-a zis lor: Nu sunteţi din Oile Mele, acum îi îndeamnă pe ei ca să se facă Oi. Pentru aceasta şi adaugă zicând: "Oile Mele Glasul Meu ascultă şi vin după Mine". Apoi îndemnându-i pe ei spune şi cele ce vor dobândi cei ce merg după Dânsul. "Că viaţă veşnică – zice – le dau lor, şi nu vor pieri în veac" şi celelalte ... Şi cu adevărat prin graiurile acestea îi deşteaptă pe ei şi spre râvnă şi dorinţă îi aduce de a merge şi ei după Dânsul, fiindcă unele ca acestea dăruieşte.

Dar pentru ce zice: "Nu vor pieri"? Pentru că nimeni nu poate să le răpească pe ele din mâna Mea, fiindcă Tatăl Meu, Care le-a dat Mie pe acestea, mai mare decât toţi este, şi din mâna Lui nimeni nu poate să le răpească pe ele, şi pentru aceasta nici din mâna Mea, pentru că mâna Mea şi a Tatălui – una sînt. Că Eu şi Tatăl una suntem după Stăpânire adică şi după Putere. Că "Mână" pe Stăpânire şi pe Putere zice. Deci Eu şi Tatăl una suntem după Fire,şi după Fiinţă, şi după Putere. Care aceasta cu adevărat şi Iudeii cunoscând, că prin graiurile acestea de o Fiinţă cu Dumnezeu Se face pe Sineşi, cu pietri au aruncat în Trânsul, fiindcă se face pe Sineşi Fiu al lui Dumnezeu.

Dar va întreba cineva: Cum Domnul a zis că nimeni nu le va răpi pe ele din mâna Tatălui Meu? De vreme ce pe mulţi vedem pierind. Deci este cu putinţă a zice: că a le răpi din mâna Tatălui nimeni nu poate, iar a le înşela mulţi pot;că cu silă şi cu tiranie să smulgă de la Dumnezeu, nimeni nu poate, iar prin înşelăciune în fiecare zi punînduni-se piedică, cădem.

iar nu zidire, și altora dăruiește indumnezeire, către care s-ar fi făcut, Cuvânt fiind al lui Dumnezeu, iar nu după dar se îndumnezeiește El. Că arătat se deosebește pe Sineși de cei ce se indumnezeiesc după dar, prin cele ce zice aici, și arată că și acelora El le este pricinuitor de indumnezeire. Cuvânt fiind al lui Dumnezeu, și locuind în trânșii. Că aceasta însemnează prin ceea ce zice: "Către care Cuvântul lui Dumnezeu s-a făcut", adică întru care s-a sălășluit. Cum dar hulesc Eu, Fiu al lui Dumnezeu numindu-Mă pe sinemi? Că măcar deși port trup, și din sământa lui David sunt, dar nu cunoașteți Taina, și cum că în alt chip nu putea firea cea trupească a oamenilor să primească unirea cea cu Dumnezeu, de nu prin trup s-ar fi unit cu dânsa, ca printr-o perdea.

37,38."De nu fac lucrurile Tatălui Meu, să nu-Mi credeți Mie,iar de fac, deși nu-Mi credeți Mie, credeți lucrurilor, ca să înțelegeți și să credeți, că Tatăl este întru Mine și Eu întru El."

Voiți, zice, să cunoașteți cum că Eu deopotrivă cu Tatăl sunt de la Ființă nu puteți cunoaște, căci cu neputință este să cunoașteți Ființa lui Dumnezeu, dar din lucrurile cele ce sunt deopotrivă și aceleași, luați dovedire a puterii celei deopotrivă și aceeași, că din acestea veți avea mărturie dumnezeirii Mele. Și veți cunoaște și veți Crede, că nimic alta nu sunt Eu, fără numai ceea ce este Tatăl, pentru că aceiași Ființă a Lui am Eu rămânând Fiu, și cu ipostasul deosebindu-Mă. Asemenea și Tatăl rămânând Tată, și cu ipostasul deosebindu-Se, nimic alta nu este, fără numai Fiu după Ființă și după Fire.Că măcar deși cu ipostasurile ne deosebim,dar nu se despărțesc ipostasurile, ci unul întru

altui fără de amestecare sunt Tatăl și Fiul. Că nu precum la noi tatăl este despărțit de fiul, și cu firea sunt una, așa și la Dumnezeieștile ipostasuri, ci unul întru altul sunt fără de amestecare. Pentru aceea și noi trei oameni ne numim, fiindcă suntem cu ipostasurile despărțiți, și nu chiar una suntem. Iar la Sfânta Treime un Dumnezeu este, iar nu trei Dumnezei, pentru cea fără de amestecare a ipostasurilor întru sine încăpere (Încăperea întru sine se numește, precum am zice Trei Sori, care să se cuprindă și să se afle unul în altul, și iarăși să se despartă unul de altul, măcar de se și află unul în altul), adauge și pentru una și aceeași voință și pentru una și aceeași voire.

39-42. "Deci căutau iarăși să-L prindă pre El, și a ieșit din mâna lor, și a mers iarăși de ceea parte de Iordan, în locul unde a fost Ioan întâi botezând, și a rămas acolo. Și mulți veneau la Dânsul, și ziceau: Că Ioan nici un semn n-a făcut, iar toate câte a zis Ioan pentru Acesta, adevărate erau, și mulți au crezut acolo în Trânsul".

Caută să prindă pe Domnul, nesuferindu-L ei pe El, căci făcea atâta de înaltă mărturia cea pentru Sineși, că nu răbdau ei teologhisind El cele înalte.

Iar El se duce de acolo, dând loc mâniei lor. Și se duce fără de voia lor, arătând (ceea ce de multe ori am zis) că nici la Cruce nu S-ar fi prins, de nu de bună voie S-ar fi dat pe Sineși.

Și unde se duce? De ceea parte de Iordan, unde Ioan boteza mai înainte, nu simplu ducându-se acolo, ci aducând aminte norodului de cele ce acolo s-au făcut, și de cele ce s-au zis de Ioan pentru Dânsul.

Iar cum că pe mulți a folosit petrecerea cea în locul acela,

a adaus Evanghelistul zicând: "Şi mulţi veneau la Dânsul", şi aducân-şi aminte de locul acela, grăiau, zice, că Ioan nici un semn n-a făcut. Iar ceea ce zice, întru acest fel este: Dacă aceluia am crezut care nici un semn n-a făcut, cu mult mai vârtos Acestuia Care a făcut atâtea minuni. Şi fiindcă Ioan a mărturisit adică pentru Hristos, iar nici un semn n-a făcut, şi pentru aceasta poate nu s-ar fi socotit vrednic de credinţă, a adaos zicând: "Iar toate câte a zis Ioan pentru acesta, adevărate erau", nu pe Acesta de la acela, ci pe acela din cele ce a făcut Hristos arătându-l ei vrednic de credinţă. Pentru aceasta "mulţi – zice – au crezut acolo".

Iar aceea ce zice: "Acolo" arată că locul acela foarte i-a folosit pe dânşii. Fiindcă şi pentru aceasta adeseori scotea Iisus pe noroade în locuri pustii, ca izbăvindu-i pe dânşii de petrecerea cea împreună cu oamenii cei răi să dobândească oarecare folos mare, precum şi la Legea cea Veche se vede că a făcut, scoţând adică din Egipt, şi în pustie punând la rânduială pe norod şi îndreptându-l prin darea de Lege.

Iar să socoteşti că şi Duhovniceşte se săvârşeşte ducerea lui Hristos. Că Se duce din Ierusalim, adică de la norodul Iudaicesc, şi se mută în loc ce are izvoare, adică în Biserica cea din păgâni, ce are pe izvoarele Botezului. Şi vin la Dânsul mulţi mergând de ceea parte de Iordan, şi prin Botez trecând,pentru că trecerea de ceea parte de Iordan, aceasta însemnează, adică pe trecerea cea prin Botez. Că în alt chip nu vine cineva la Iisus, nici cu adevărat credincios se face, de nu va trece prin Botez, care se însemnează prin Iordan.

1,2"Și era bolnav oarecarele Lazăr, din Betania, din satul Mariei și al Martei surorii ei. Și era Maria ceia ce a uns pre Domnul cu Mir, și a șters picioarele Lui cu capul părului ei, al cărui frate Lazăr era bolnav. Deci au trimis surorile către El zicând: Doamne, iată cel pre care-l iubești este bolnav".

Numai Ioan face pomenire și de această istorie, și face pomenire ca să ne învețe pe noi să nu ne cadă cu greu, când bărbații cei îmbunătățiți și iubitori de Dumnezeu vor cădea în vreo boală. De vreme ce și Lazăr prieten fiind al lui Hristos, s-a îmbolnăvit.

Și se cuvine să știm și aceasta: că Maria aceasta ce a uns pe Domnul cu Mir,nu este curva cea de la Luca (Luca 7), sau cea de la Matei, ci alta, nu curvă, ci cinstită, și iubitoare de Dumnezeu, și îmbunătățită. Că se sârguia pentru primirea lui Hristos și slujea, precum însuși Ioan mai jos mărturisește.Ci și partea cea bună se mărturisește că și-a ales, precum Luca zice. Și așa erau de minunate surorile și cunoscute, cât și Lazăr prin ele s-a făcut cunoscut.

Că "era", zice, Lazăr din Betania din satul Mariei și al Martei. Dar pentru ce trimit să cheme pe Iisus, și nu merg ele, precum sutașul, și omul cel împărătesc? (Matei 8; Luca 7; Ioan 4). Pentru că foarte nădăjduiau la Hristos, și pentru că erau muieri, și nu se cuvenea așa cu lesnire ca să iasă din casă, și pentru el erau ținute de plângere, și se îndeletniceau pe lângă fratele lor. Căci cum că nu din nebăgare de seamă au făcut aceasta, arătat este din cele după acestea,că multă cinste și evlavie arată, și rugăminte statornică.

Iar aceasta ce zic: "Iată cel pe care-l iubești" o zic ele

vrând să tragă pe Domnul spre milostivire, prin a-I aduce Lui aminte de numele iubirii. Arată încă şi oarecare credinţă graiul acesta al muierilor. Că aşa cunoscuseră ele că foarte multă putere este la Domnul, cât se şi minunează că s-a atins boala de bărbat ce era iubit Lui. Că graiul acesta: "Iată cel pe care-l iubeşti este bolnav", se pare că este oarecum minunător.

"Iar Iisus auzind, a zis: Această boală nu este spre moarte, ci pentru slava lui Dumnezeu, ca să se slăvească Fiul lui Dumnezeu prin trânsa. Şi iubea Iisus pe Marta, şi pe sora ei, şi pre Lazăr. Deci după ce a auzit, că este bolnav, atunci S-a zăbovit în locul în care era, două zile".

Fiindcă vrea să zăbovească acolo două zile, pentru aceasta zice că "nu este boala spre moarte", măcar că spre moarte s-a fost făcut. Dar însă ceea ce am zis, vrând deodată să facă pe vestitori să zăbovească, şi oarecum mângâiere oarecare să le dea lor, ca nu stăruind asupra-I să-L supere, pentru aceasta zice:"Că nu este spre moarte".

Încă şi în alt chip, de vei socoti bine, nici era boala spre acel fel de moarte, cu care mor cei mulţi spre vreme îndelungată, ci vremelnică, şi de patru zile. Că de vreme ce a înviat a patra zi, la sfârşitul lucrului uitându-ne noi, zicem, că n-a fost spre moarte acea boală. Ci pentru slava lui Dumnezeu, zice, ca să Se slăvească Fiul lui Dumnezeu.

Vezi că una este slava Tatălui şi a Fiului? Că după ce a zis pentru slava lui Dumnezeu, că neschimbată este slava lui Dumnezeu, a Tatălui zic, de a Fiului. Deci Dumnezeu este şi Fiul, precum şi Tatăl chiar şi adevărat. Căci a Cărora slava este una, şi Fiinţa este una. Ruşineze-se dar şi de aici Arienii.

Iar cuvântul ce zice: Ca să Se slăvească" nu arătător de pricină să-l înțelegi, ci însemnător de întâmplare și de lucru săvârșit, precum de multe ori am zis. Că nu ca să Se slăvească Dumnezeu, pentru aceasta s-a bolnăvit Lazăr, ci s-a întâmplat boala de aiurea, și o a uneltit pe dânsa Domnul spre slava lui Dumnezeu.

Și a zăbovit două zile, ca să se răcească și să se îngroape, ca nimeni să nu poată zice, că ameţeală a fost, leşinare a fost,că uimire a fost și n-a murit. Pentru aceasta și atâta vreme zăbovește, ca și stricăciune să se facă, și să zică soră-sa: "Că pute".

7-10."Apoi după aceasta a zis ucenicilor: Să mergem iarăşi în Iudeea.

Zis-au Lui ucenicii: Rabbi, acum Te căutau pre tine Iudeii să te ucidă cu pietri, și iarăși mergi acolo? Răspuns-a Iisus: au nu douăsprezece ceasuri sunt în zi? De va umbla cineva ziua, nu se va împiedica, că vede lumina lumii acesteia. Iar de va umbla cineva noaptea, se va împiedica, că lumină nu este întru el."

Niciodată în alt loc n-a spus mai nainte unde va să meargă, ci numai aici se vede că înainte spune. De vreme ce foarte se temeau ucenicii a merge în Iudeea, pentru aceasta dar mai înainte le spune, ca nu de mergerea cea de năprasnă să se turbure ei, fără de veste ducându-se în locul carele se temeau. Deci fiindcă se temeau și pentru Dânsul adică, (că încă nu aveau cunoștința cea desăvârșită pentru El,) dar mai mult pentru ei, zic: "Acum Te căutau pe Tine Iudeii să te ucidă cu pietri, și iarăși mergi acolo?" Iar El îi îmbărbătează pe ei și zice: Că precum cela ce vede lumina nu se împiedică, iar cela ce umblă noaptea, acela se

împiedică, aşa şi cel ce face bine şi umblă în lucruri minunate,nici un rău nu va pătimi, iar cel ce face cele rele, va pătimi rău. Deci nu se cuvine să vă temeţi voi, că nimic vrednic de moarte n-am făcut noi.

Sau şi în alt chip: Dacă cela ce vede, zice, lumina aceasta, nu se împiedică, cu mult mai vârtos cela ce este cu Mine, de nu se va depărta de Mine, nu se va împiedica. Deci şi voi fiind împreună cu Mine Cel Ce sunt Lumina, în zadar vă temeţi.

Iar alţii, "ziuă" înţeleg pe vremea cea mai nainte de Patimă, iar noapte pe cea a Patimii. Deci voi, zice, până este ziuă, adică până când încă n-a sosit vremea patimii, nu vă veţi împiedica, că nu veţi fi goniţi de Iudei, nici altceva potrivnic nu vă va întâmpina pe voi. Iar când va veni noaptea – Patima Mea zic – atunci cu adevărat vă veţi încuia într-o căşcioară pentru frica Iudeilor. Şi de atuncea necazuri, şi dureri, şi multe împiedicări, şi împotriviri veţi avea, când Eu Cel Ce sunt Lumina, nu voi mai petrece împreună cu voi trupeşte,ci noaptea necazurilor veţi avea.

11-16."Acestea a zis, şi după aceea a grăit lor:Lazăr prietenul nostru a adormit, ci merg, ca să-l deştept pre el. Deci au zis ucenicii Lui: Doamne, de a adormit, se va mântui. Aceasta zicea Iisus pentru moartea lui, iar lor le părea, că pentru adormirea somnului zice. Deci atunci le-a zis lor arătat: Lazăr a murit. Şi Mă bucur pentru voi, ca să credeţi, că n-am fost acolo. Ci să mergem la el. Deci a zis Toma care se numeşte Geamăn către ceilalţi împreună ucenici: Să mergem şi noi ca să murim cu el".

Fiindcă aceia se temeau să meargă în Iudeea, zice lor Domnul, măcar de Mă şi căutau pe Mine Iudeii ca să mă

ucidă cu pietre, dar însă pentru că le vorbeau lor și îi mustra. Iar acum nu merg pentru ca să le vorbesc lor, ci ca să cercetez pe prietenul. Pentru aceasta nu se cuvine să vă temeți. Că nu pentru aceleași pricini merg, pentru care și mai nainte, ca să Mă tem și de primejdia cea de la Iudei, ci pentru deșteptarea prietenului.

Iar ei vrând să zăticnească mergerea acolo, zic: De ajuns este, de a adormit, se va mântui, deci nu se cuvine să mergem noi, că nu este lucru de nevoie. Măcar că El și pentru aceea a adaus: "Prietenul nostru", ca să arate cum că este de nevoie mergerea acolo, dar ei zic că nu este de nevoie aceasta, fiindcă acela s-a mântuit de acum prin adormire. Iar mai vârtos nu numai nu este de nevoie mergerea Ta, zic ei, ci și de vătămare prietenului. Că dacă Somnul îi este lui spre mântuire, precum nouă ni se pare, iar Tu vrei să mergi ca să-l deștepți, vrei să zăticnești mântuirea lui. Pentru aceasta nu se cuvine să mergi ca să-l deștepți, că de vătămare, îi este lui aceasta.

Deci după ce i-a văzut pe dânșii că încă pregetau, atunci arătat zice, că a murit.

Dar pentru care pricină nu le-a spus lor și mai nainte așa arătat,ci ascuns,"somn" numind pe "moarte"? Pentru multe. Una adică, pentru netrufie, că nu voia a se arăta trufaș, ci ascuns a numit pe înviere deșteptare. Căci cum ar fi zis pe cuvântul acesta, de nu Somn ar fi numit pe moarte? Iar cum că aceasta este adevărată,că pentru smerenie a zis ascuns, arătat este din cele după acestea.

Pentru că după ce a zis: "a murit", nu a adaus: că merg ca să-l înviez pe el.

Vezi cum nu voia a Se făli pentru cele ce prin lucruri vrea să le adevereze. Iar încă și învățându-ne pe noi, ca nu

așa cu lesnire să ne făgăduim. Că măcar deși la Sutașul a făcut aceasta, că a zis: "Eu venind îl voi tămădui pe dânsul" (Matei 8), însă acolo a zis aceasta ca să arate credința aceluia. Și aceasta este o pricină, pentru care pe moarte o a numit "somn".

Iar alta, ca să ne arate nouă, că și toată moartea Somn este și odihnă.

Și a treia, că deși la alții moarte era săvârșirea lui Lazăr, dar la Hristos Cel ce peste puțin vrea să-l învieze pe el,Somn se socotea. Și precum nouă lene ne este a deștepta pe cel ce doarme, așa Lui, iar mai vârtos, cu mii de ori mai lesne Îi este să învieze pe cel mort.

Și Mă bucur, zice, pentru voi, ca să credeți Mie mai mult acum ca lui Dumnezeu, că n-am fost acolo,ci departe fiind, mai nainte spun vouă pe moartea cea din Betania, nu auzind pentru dânsa, ci ca un Dumnezeu, mai nainte văzând pe ceea ce departe s-a intâmplat.

Iar unii așa au înțeles aceasta,"Mă bucur–zice–pentru voi", că aceasta, că n-am fost Eu acolo, va fi vouă de folos spre mai multă credință. Că de aș fi fost de față, aș fi tămăduit pe cel bolnav, și mică minune ar fi fost aceasta spre arătarea puterii.Iar fiindcă Eu n-am fost de față, și moartea a venit, și voi să merg să-l înviez pe el, mai mult vă veți întări în credința Mea, când Mă veți vedea pe Mine că și aceasta pot, care mai nainte încă n-am arătat vouă, ca mort care acum era stricat și împuțit să închei vinele lui și să-l înviez.

Acestea zicând Domnul, și arătând că mergerea lor acolo este de nevoie,Toma cel mai fricos decât ceilalți zice: "Să mergem să murim cu el". Că nu al îndrăznelii, ci al temerii

şi al împuţinării de suflet este graiul acesta. Căci ca să zătienească şi pe ceilalţi împreună ucenici, le pomeneşte lor de moarte. Ca şi cum unele ca acestea ar fi zis: Să mergem şi noi cei nebuni şi fără de socoteală, şi care nu purtăm grijă pentru a noastră mântuire şi viaţă, să murim cu el. Fie, zice, El întru nimic nu-şi socoteşte viaţa Sa, dar şi noi aşa fără de socoteală să fim? Acestea sunt graiurile fricosului!

Dar vezi-l pe el mai pe urmă, cum pentru adevăr ca un Apostol a fost omorât, aşa precum Dumnezeiescul dar l-a întărit,ca cuvântul lui Pavel şi la el să se zică: "Că îndestularea noastră de la Dumnezeu este" (II Cor. 3); şi: "Nu eu, ci darul".

Iar Origen zice şi oarecare tâlcuire de vis pentru Toma. Că auzind, zice, Toma proorociile cele pentru Hristos, şi ştiind că cu sufletul va să se pogoare în iad, să slobozească sufletele, după ce a auzit că "merg să destept pe Lazăr" a socotit că nu în alt chip va putea să-l deştepte pe el, adică să slobozească pe sufletul lui, de nu şi însuşi lepădându-şi trupul, se va pogorî în iad.

Pentru aceea ca un adevărat ucenic al lui Hristos, nici în aceasta vrând să rămâie de Dascălul, sfătuieşte şi pe ceilalţi împreună ucenici, şi îi îndeamnă ca şi El şi ei să-şi lepede trupurile, ca să se pogoare împreună cu Iisus, Care vrea să-Şi pună sufletul Său, precum socotea el, ca să scoată sufletul prietenului din iad. Această tâlcuire de râs o am pus spre ruşinarea celor ce laudă pe cele ale lui Origen. Că au doară nu este bârfire arătată şi vis cu adevărat această tâlcuire a înţeleptului?

Iar tu socoteşte cum Domnul, măcar că Lazăr murise, a zis:"Să mergem la el", ca cum ar fi fost viu, pentru că Lazăr

viu era la Hristos ca la un Dumnezeu.

17-20."Deci venind Iisus, l-a aflat pre el patru zile având acum în mormânt. (Şi era Betania aproape de Ierusalim ca la cincisprezece stadii). Şi mulţi din Iudei venise la Marta şi la Maria, ca să le mângâie pre ele, pentru fratele lor. Deci Marta după ce a auzit că vine Iisus, a ieşit întru întâmpinarea Lui, iar Maria şedea în casă".

Într-adins a aşteptat Domnul ca să fie Lazăr de patru zile, apoi a venit. Ca de pretutindenea pe minune neclevetită s-o facă.

Dar pentru care pricină adaugă Evanghelistul, că Betania era departe de Ierusalim de cincisprezece stadii? Ca să arate, că cu urmare mulţi din Ierusalimiteni erau acolo, că nu era departe Betania.

Şi mângâiau ei pe muieri, nu ca pe cele ce erau iubite de Hristos, (că se sfătuiseră, că de Îl va mărturisi cineva pe El că este Hristos, să fie lepădat din sobor), ci pentru nevoia necazului,sau ca pe cele mai blagorodnice cinstindu-le, sau cei ce nu erau vicleni, aceia au venit, pentru aceasta şi mulţi din trânşii au crezut.

Iar Marta singură iese înainte spre întâmpinare, şi nu ia împreună cu dânsa pe soru-sa, fiindcă deosebi voia să vorbească cu El şi să-i vestească ceea ce s-a făcut. Deci după ce l-a dat ei nădejdi, atunci se duce, şi cheamă pe soru-sa. Iar mai nainte n-a spus surorii sale, Mariei, vrând să tăinuiască de cei ce erau acolo. Că de ar fi auzit Maria că Iisus vine, s-ar fi sculat spre întâmpinare, şi ar fi mers împreună cu dânsa şi Iudeii cei ce erau de faţă, pe care nu-i voia Marta să ştie că Iisus a venit.

21-28"Şi a zis Marta către Iisus: Doamne, de ai fi fost

aicea, fratele meu n-ar fi murit. Ci și acum știu, că orice vei cere de la Dumnezeu, îți va da ție Dumnezeu. Zis-a ei Iisus: Învia-va fratele tău. Zis-a lui Marta: Știu că va învia la înviere în ziua cea de apoi. Zis-a Iisus ei: Eu sunt învierea și viața, cel ce crede întru Mine de va și muri, viu va fi, și tot cela ce este viu, și crede întru Mine nu va muri în veci. Crezi aceasta? Zis-a Lui: Așa este Doamne, eu am crezut, că Tu ești Fiul lui Dumnezeu Cel Ce ai venit în lume. Și aceasta zicând s-a dus și a chemat pre Maria sora sa în taină zicând: Învățătorul a venit, și te cheamă".

Avea Marta credință către Hristos, dar însă nu câtă trebuia, pentru aceasta și zice: "Doamne, de ai fi fost aicea n-ar fi murit fratele meu". Iar aceasta cu adevărat o a zis, fiindcă nu credea că și nefiind El de față, putea de ar fi vrut să oprească pe moartea fratelui ei. Și încă în cele de pe urmă, mai mare neputință a necredinței arată. Că zice: "Oricâte vei cere de la Dumnezeu îți va da ție". Vezi căci ca pe un om cu fapte bune, și la Dumnezeu primit îl socotea pe El. Că n-a zis: Oricâte vei vrea, vei face, ci: "oricâte vei cere îți va da ție".

Iar El surpând pe această socoteală a ei, zice: "Învia-va fratele tău". Că nu i-a zis ei: așa, voi cere de la Dumnezeu, și îmi va da mie, nici s-a unit cu cuvântul ei, ci a folosit grai de mijloc. Însă prin cele de pe urmă mai arătată face pe a sa stăpânire și putere zicând: "Eu sunt Învierea și viața". Căci fiindcă muierea încă nu credea, și aceasta ce a zis Domnul: "Învia-va fratele tău" nu o cunoștea, ci la învierea cea de apoi înțelegea că va învia el. Că știa și din dumnezeieștile Scripturi că va fi Învierea cea de apoi, iar mai vârtos din cele dese vorbe ale lui Hristos pentru înviere.

Deci fiindcă muierea era muiere, o deșteaptă pe dânsa Domnul, și credința ei ca pe o moartă o scoală, zicând mai arătat: Tu zici că oricâte voi cere de la Dumnezeu îmi va da Mie. Iar Eu așa arătat zic ție că Eu sunt Învierea și viața.Și pentru aceasta nu într-un loc se cuprinde puterea Mea, ci și de nu voi fi Eu de față și de voi fi, pot a vindeca. Că Eu sunt Dătătorul bunătăților, și nu ca cum altul mi-ar da, ci Însumi Eu fiind învierea și viața, pot și să înviez și să fac viu. Și cel ce crede întru mine, de va și muri cu moartea aceasta firească, viu va fi. Și tot cel ce este viu, și crede în Mine, nu va muri cu moartea cea sufletească. Pentru aceasta nu te turbura, că măcar de a și murit fratele tău viu va fi.

Și ce zic pentru fratele tău? Nici voi, de veți crede în Mine,nu veți muri, ci de moartea cea mai grea a sufletului mai presus veți fi. Iar Cela ce izbăvește de cea mai grea, cu mult mai vârtos de cea mai ușoară va izbăvi pe fratele tău cel mort.

Și întreabă pe muiere de crede,iar ea măcar deși atâtea a auzit, însă n-a înțeles ce a zis ei Domnul, de patimă, socotesc, și de nepricepere bolind. Că alta întrebând El, alta răspunde ea. Că El a întrebat-o ce crede că El este Învierea și Viața, și cum că cela ce crede în Trânsul, nu va muri în veac, sau pe moartea cea sufletească de vei vrea să înțelegi,sau pe cea trupească.Căci cu adevărat credincioșii pentru nădejdea învierii, nici se zic că mor. Iar aceia ce răspunde? Eu am crezut că Tu ești Hristos Fiul lui Dumnezeu.Carele ai venit în lume.Bine adică a mărturisit, și adevărat, dar nu potrivit cu întrebarea a dat răspunsul. Însă de-odată dobândește aceasta, adică ușurare a întristării celei multe, și oprire a plânsului celui mult.

Şi în taină cheamă pe sora sa, foarte cu înțelepciune făcând aceasta, pentru Iudeii cei ce se întâmplase acolo. Că de ar fi cunoscut aceia, că merge ca să întâmpine pe Hristos,ei s-ar fi dus,şi aşa ar fi rămas minunea nemărturisită. Iar acum socotind ei că Maria merge la mormânt ca să plângă, şi pentru aceasta mergând ei împreună cu dânsa, de nevoie s-au făcut singuri văzători ai minunii şi martori.

Dar cum Marta vine către Maria: "Învățătorul te cheamă?" fiindcă Evanghelistul n-a însemnat că a chemat-o pe dânsa Domnul? Deci, sau în taină a poruncit Domnul Martei să cheme pe soră-sa, sau venirea lui Hristos în loc de chemare socotind-o ca că este, zice: "Te cheamă Învățătorul". Căci cum nu era cu cuviință, venind Hristos, să vie şi ea la Dânsul? Deci pe venirea Domnului care de nevoie cerea ca să-L întâmpine pe Dânsul, chemare o zice Evanghelistul. Că Învățătorul a venit, zice, şi te cheamă. Şi fiindcă a venit, însăşi venirea aceasta în loc de chemare o face către tine, că venind acela, netrecut lucru este să ieşi şi tu întru întâmpinarea Lui.

"Aceia dacă a auzit, s-a sculat degrab, şi a mers la Dânsul. Şi încă nu venise Iisus în sat, ci era în locul unde l-a întâmpinat pre El Marta. Iar Iudeii care erau cu dânsa în casă, şi o mângâiau pre ea, văzând pre Maria că degrab s-a sculat, şi a ieşit, au mers după dânsa, zicând: că merge la mormânt, ca să plângă acolo. Deci Marta venind unde era Iisus, şi văzându-L pre El, a căzut la picioarele Lui, zicându-i Lui: Doamne, de ai fi fost aicea, n-ar fi murit fratele meu".

Îndată ce a auzit Maria că a venit Iisus, nu zăboveşte, ci se scoală şi merge la Dânsul. De unde este arătat că nici

intâi n-ar fi mers înainte Marta de dânsa, de ar fi știut că vine Iisus. Și încă nu venise Iisus în sat, căci umbla încet, ca să nu se pară cum că El singur dă năvală la minune, ci cum că rugat fiind de aceia a făcut aceasta.

Și fiindcă minunea ceea ce vrea să se facă era mare, și acest fel, cât de puține ori așa a făcut, și prin trânsa mulți aveau să se folosească, pentru aceasta iconomisește ca să se facă mulți martori ai minunii. Că zice Evanghelistul: "Iudeii cei ce erau în casă cu dânsa, au mers după ea".

Și mai cu fierbințeală a venit la Hristos Maria decât sora sa Marta. Că după ce L-a văzut pe El, zice, a căzut la picioarele Lui, nesfiindu-se de norod, nici presupunând câtuși de cât, că poate vor fi vreunii acolo, care să se afle cu urâciune către Hristos, ci tot gândul omenesc lepădând de la sineși, fiind de față Învățătorul, și nemișcată stând întru cinstea cea către Dânsul, zice: Doamne, de ai fi fost aicea, n-ar fi murit fratele meu.

Iar Marta nimic de acestea n-a făcut, că nici a căzut la picioare, ci mai vârtos Hristos făgăduindu-i ei pentru fratele său cele mai bune, ea s-a arătat necredincioasă.

Și măcar că și Maria se arată că nu este desăvârșită, prin aceasta ce zice: "De ai fi fost aicea, n-ar fi murit fratele meu". Dar însă Hristos nimic nu zice către ea, precum către sora ei, fiindcă era de față norod mult, și nu era vreme de niște graiuri ca acestea, ci mai vârtos se pogoară ei, și își descopere firea Sa cea omenească, și pe cele ale ei. Că auzi ce zice Evanghelistul:

33-37."Iar Iisus dacă o a văzut pre dânsa plângând, și pre Iudeii care venise împreună cu dânsa plângând, a suspinat cu Duhul, și s-a turburat pre Sineși, și a zis: Unde

l-aţi pus pre el? Zis-au Lui: Doamne, vino şi vezi. Şi a lăcrimat Iisus. Deci ziceau Iudeii, vezi cum îl iubea pre el. Iar unii din trânşii au zis: oare nu putea acesta care a deschis Ochii orbului, să facă, ca şi acesta să nu moară?"

Firea adică spre lacrimi se pornea şi se turbura pentru Maria ceea ce plângea, şi pentru cei ce împreună cu dânsa veniseră.Iar Domnul Suspină asupra patimii cu Duhul, adică ceartă pe turburare prin Duhul, şi o opreşte pe ea, şi aşa întreabă, ca să nu se facă întrebarea cu plângere. Căci fiindcă S-a mâhnit, pentru că Om era cu adevărat, şi ca să adevereze pe firea cea omenească, i-a dat ei să lucreze pe cele ale sale, şi mustră trupul, şi-l ceartă pe el prin puterea Sfântului Duh. Iar trupul nesuferind certarea, se turbură, şi se cutremură, şi ţine mâhnirea.

Însă toate acestea slobozeşte Domnul ca să le pătimească firea,una adică, adeverind că cu adevărat, iar nu după nălucire era om, iar alta, şi învăţându-ne pe noi, şi hotare şi măsuri ale mâhnirii şi ale nemâhnirii punând. Pentru că împietrirea şi nelăcrimarea, este a fiarelor. Iar cea multă lăcrimare şi plângere şi mâhnire, a muierilor. Deci fiindcă Domnul S-a împărtăşit cu trupul şi cu sângele nostru.Se împărtăşeşte şi cu cele omeneşti şi fireşti, si măsuri ale acestora ne arată nouă.

Şi întreabă: Unde l-aţi pus? Nu doară că nu ştia, căci cum să nu ştie, când şi departe fiind El ştia că a murit? Ci ca să nu se pară că singur dă năvală la minune, pentru aceasta voieşte toate de la ele să se înştiinţeze, şi rugat fiind, să le facă, ca şi din tot prepusul să scoată minunea.

Dar fiindcă încă nici un semn de învierea lui Lazăr nu se arăta, nici se socotea că pentru aceasta merge ca să-l învieze

pe el, ci ca să plângă, îi zice Lui: Doamne, vino şi vezi.

Iar vicleniii Iudei iarăşi de vicleşug nicidecum nu se lasă,măcar deşi atâta de mare necaz vedeau înaintea ochilor lor. Şi ce zic? Au nu putea acesta care a deschis Ochii orbului (Ioan 9) să facă ca şi acesta să nu moară? Iar acestea zic ei clevetind minunea ceea ce s-a făcut la Orb. Că datori fiind să se minuneze de minunea aceea, iar ei de la moartea acestuia şi pe aceea, ca cum s-ar fi făcut, o cleveteşte. Şi mai nainte apucă cu clevetirile, neaşteptând sfârşitul lucrului, aşa de stricaţi erau la socoteli din zavistie.

38-42."Deci Iisus, iarăşi suspinind întru Sine, a mers la mormânt. Şi era Peşteră, şi piatră era preste dânsa. Zis-a Iisus: Ridicaţi piatra. Zis-a Lui sora mortului, Marta: Doamne, pute, că este de patru zile. Zis-a ei Iisus: Au nu ţi-am spus ţie, că de vei crede, vei vedea slava lui Dumnezeu? Şi au ridicat piatra de unde era mortul zăcând. Iar Iisus Şi-a ridicat Ochii Săi în sus, şi a zis: Părinte, mulţumescu-Ţi Ţie, că M-ai ascultat pre Mine. Şi Eu ştiam că pururea Mă asculţi. Ci pentru norodul carele stă împrejur am zis, ca să crează, că Tu M-ai trimis".

Pentru care pricină în sus şi în jos Evanghelistul întoarce, că a lăcrimat Iisus, şi cum că s-a răstit asupra patimii? Ca să ne învăţăm noi, că cu adevărat S-a îmbrăcat în firea noastră.Căci fiindcă decât toţi Evangheliştii mai înalte vorbeşte pentru Domnul, şi teologhiseşte oarecare taine mari, pentru aceasta şi întru cele trupeşti mult mai smerite vorbeşte. Drept aceea şi întru plângere ceea ce este a omenirii mult zice că o are, de la aceasta arătând pe adevărul trupului, ca tu să te înveţi că deşi era Dumnezeu, dar era şi om. Că precum Luca de la nevoinţă, şi de la picături, şi de la sudoare

(Luca 24), aşa şi acesta de la plângere adevereazǎ cǎ cu adevǎrat a purtat trup.

Dar pentru care pricinǎ n-a fǎcut sǎ invieze Lazǎr, stând piatra deasupra peşterii, ci a zis: "Ridicaţi piatra?" Pentru cǎ cela ce cu glasul a mişcat trupul mort, şi a insufleţit pe cel ce acum se stricase, cu mult mai vârtos ar fi putut sǎ mişte piatra cu glasul. "Ridicaţi piatra" a zis, ca pe ei sǎ-i facǎ martori ai minunii, ca nu iarǎşi sǎ zicǎ precum la Orbul: Cǎ acesta este, nu este acesta, Pentru cǎ a merge la locul acela, şi a ridica piatra cu mâinile lor, de ajuns era acestea sǎ astupe gurile celor nemulţumitori, martori fǎcându-i pe ei ai minunii.

Iar aceea ce a zis: "Pute" cǎ de patru zile este", necrezând o a zis Marta, socotind ea cǎ nu este putinţǎ a învia fratele ei, pentru lungimea zilelor, aşa încǎ pe jos se târa. Iar Hristos aducându-i aminte ei de cele ce mai nainte a vorbit cǎtre dânsa, şi ca cum mustrând-o ca pe ceea ce a uitat, zice: "Au nu ţi-am zis ţie, cǎ de vei crede vei vedea slava lui Dumnezeu?"

Deci ucenicilor zicea: "Ca sǎ Se slǎvească Fiul lui Dumnezeu pentru aceasta a murit Lazǎr". Iar Martei zice: "Vei vedea slava lui Dumnezeu", pentru Tatǎl zicând, cǎ neputinţa ascultǎtorilor era pricinǎ de a se zice în multe chipuri cele ce se zicea, cǎci fiindcǎ Iudeii stau acolo împrejur, nu era cu cuviinţǎ sǎ zicǎ Domnul cǎ "vei vedea slava Fiului lui Dumnezeu", cǎ aşa de ar fi zis, s-ar fi pǎrut cǎ cu trufie grǎieşte pentru Sineşi. Iar acum pentru Tatǎl zicând, a fǎcut cuvântul mai lesnicios de primit şi mai mǎsurat.

Dar pentru ce Se roagǎ? Iar mai vârtos a luat chip de

Rugăciune? Auzi-L pe El grăind, că zice: "Pentru norodul carele stă împrejur am zis, ca să creadă că Tu M-ai trimis". Iar ceea ce zice, in acest fel este: ca să nu Mă socotească pe Mine potrivnic lui Dumnezeu, ca să nu zică, că nu este de la Dumnezeu, ca să arăt că s-a făcut lucrul după voința sa. Iar cum că aceasta este, și nu pentru altă trebuință, ci pentru cei ce stau imprejur se vede că Se roagă.Vezi Rugăciunea:"Mulțumescu-Ți Ție,că M-ai ascultat pe Mine".

Și cine așa s-a rugat vreodată? Că mai întâi de a grăi ceva, zice: "M-ai ascultat pe Mine". Pentru aceea nu rugăciune, ci chip de rugăciune este acesta, și arătarea numai. Iar cum că n-are El trebuință de rugăciune, arătat este din multe altele care fără de rugăciune le făcea. "Ție zic dracule, ieși din trânsul", și: "Voiesc, curățește-te" și: "Iartă-ți-se ție păcatele tale", care lucru este mai mare decât toate, și mării: "Taci, încetează" (Luca 4; Matei 8; Luca 5; Marcu 4). Deci ca să creadă cei care stăteau împrejur, că de sus este, și nu potrivnic lui Dumnezeu, pentru aceasta se roagă. Că dacă acestea făcând, și de pretutindenea arătând mulțumirea cea către Tatăl, iarăși ziceau că nu este de la Dumnezeu, ce n-ar fi zis, dacă nimic de acest fel n-ar fi făcut.

43-46."Și acestea zicând, a strigat cu glas mare: Lazăre, vino afară.Și a ieșit cel mort legate fiindu-i mâinile și picioarele cu fâșii, și fața cu mahramă fiind legată. Zis-a lor Iisus: Dezlegați-l pe el, și-l lăsați să meargă. Deci mulți din Iudeii care venise la Maria, și au văzut cele ce a făcut Iisus, au crezut în Trânsul. Iar oarecarii din ei au mers la farisei, și le-a spus lor cele ce a făcut Iisus".

Domnul după ce a mulțumit Tatălui, mai vârtos decât S-a rugat,căci precum s-a zis,nu avea trebuință de rugăciune.

şi de ajutorul cel din ea.ca Cel Ce este întocmai la putere cu Tatăl, strigă cu glas mare Domnesc şi Stăpânesc. Că n-a zis: În numele Tatălui Meu, Lazăre, vino afară, nici "Înviază-l pe el, Tată", ci precum s-a zis, cu stăpânire, astupând toate gurile celor ce zic că el este mai de jos decât Tatăl. Că ce ar fi putut fi deopotrivă cu stăpânirea aceasta, căci ca un viu vorbind cu cel mort, zice: Lazăre, vino afară? Şi cu lucrul s-a întâmplat ceea ce zice: "Va veni ceasul, când morţii vor auzi glasul Fiului lui Dumnezeu, şi care vor auzi vor învia" (Ioan 5). Căci ca nu cineva să socotească, că de la altul a luat lucrarea, mai nainte spune aceasta, care prin lucruri vrea să o arate. Iar glasul cel mare al Mântuitorului, carele a înviat pe Lazăr, semn este al Trâmbiţei celei mari care va trâmbiţa la învierea cea de obşte (Matei 24). Iar tare a strigat Domnul pentru aceasta,ca să astupe gurile elinilor celor ce băsmuiau cum că sufletul este în mormânt, căci ca cum ar fi el departe, îl cheamă prin strigare. Şi precum învierea aceasta din parte, aşa şi cea de Obşte în clipeala Ochiului va fi.

Şi a ieşit, zice, cel mort, legate fiindu-i mâinile şi picioarele, iar a ieşi fiind legat, nu mai puţin prea slăvit lucru se părea decât a învia. Şi a se mişca legat fiind, minune era cu totul împreunată cu minunea învierii.

Şi porunceşte să-l dezlege pe el, ca apropiindu-se ei şi pipăindu-l să vadă că însuşi acela este.

Şi zice să meargă el,ca să fugă de trufie. Că nu-l poartă după Sine, nici porunceşte să petreacă cu El, ca să se arate pe Sine.

Iar după ce s-a făcut minunea, unii din cei ce au văzut, au crezut. Iar alţii au vestit fariseilor, clevetindu-L pe El, ca

cum oarecare lucru necuvios ar fi îndrăznit, fiindcă a poruncit să dezgroape pe cel mort.

47,48."Deci au adunat arhiereii și fariseii sobor, și grăiau: Ce vom face, că omul acesta multe semne face? De-l vom lăsa pre el așa, toți vor crede în Dânsul, și vor veni Romanii, și vor lua și locul nostru și neamul".

Cu cuviință fiind să se spăimânteze fariseii, și să se minuneze de Cel ce făcea atâta de mari minuni, ei se sfătuiesc mai vârtos să-l omoare pe El, care lucru era al nebuniei celei mari, că pe Cel ce a biruit moartea în trupurile altora, socoteau să-L dea morții, ca să se ascundă slava Lui.

Și după atâtea minuni om simplu îl socotesc pe El, și zic: Ce vom face, că omul acesta multe semne face?

Și ce greșeală este aceasta dacă face semne? Se cuvine să credeți, și să vă închinați, și mai mult să nu-L socotiți pe El om simplu.

Și vezi răutatea fariseilor,care silindu-se să turbure pre norod, aruncă cuvinte în mijloc ca cum va să se primejduiască norodul Iudeilor, și despre Romani să se piardă pentru prepus de scularea asupră. Că de-l vor lăsa, zice, pe acesta, norod mult va avea după Dânsul, care se va trage de arătarea minunilor, și de aceea asupra noastră a tuturor vor avea Romanii bănuială pentru scularea asupră, și vor lua cetățile noastre, și le vor pustii. Iar acestea, precum am zis, le grăiau din răutate. Căci ca să nu se socotească ei că pentru pizmă se sfătuiesc împotriva lui Hristos,aduc în mijloc primejdia cea de Obște, întărâtând pe norod asupra lui Hristos, ca cum El va să fie pricinuitor de pierzare.

Iar tu să iei minunea aceasta și la cele din lăuntru. Că este mintea noastră prieten lui Hristos, și de multe ori de

neputinţa firii celei omeneşti biruindu-se, cade în păcate, şi moare cu moarte sufletească şi vrednică de plâns, iar de Hristos vrednică de a se milui, că prieten este ceea ce a murit. Deci surorile şi rudeniile minţii celei ce a murit, trupul ca Marta, că mai trupească şi mai materialnică era Marta,şi sufletul ca Maria,că mai cinstită şi mai evlavioasă era aceasta, să vină la Hristos, şi să cadă inaintea Lui, având împreună cu dânsele următoare şi pe gândurile mărturisirii, precum acelea pe Iudei, pentru că Iuda mărturisire se zice. Şi cu adevărat Domnul venind la mormânt, şi pe Orbirea ce zace deasupra pomenirii, adică a aducerii aminte, ca pe oarecare piatră poruncind să se ridice, întru aducerea aminte o va aduce a bunătăţilor celor ce vor să fie şi a muncilor, si va striga cu glas mare al trâmbiţei celei evangheliceşti: Lazăre, vino afară de lume, nu te îngropa cu grijile cele lumeşti şi cu patimile.

Precum şi ucenicilor zicea: "Nu sunteţi din lume" (Ioan 15). Şi iarăşi Pavel: "Să ieşim şi noi la Dânsul afară de tabără" (Evrei 13), adică de Lume,şi aşa va scula din păcat pe cea moartă,ale căreia s-au împuţit ranele răutăţii, care pentru aceasta era împuţită, pentru că de patru zile era moartă, la cele patru fapte bune ce sunt ca ziua luminate şi strălucite fiind omorâtă, şi nelucrătoare şi nemişcătoare către acelea.Dară însă măcar deşi nemişcată era, mâinile şi picioarele ei fiindu-i legate, şi ea cu legăturile păcatelor sale strânsă, şi cu totul nelucrătoare arătându-se, şi nu numai, ci şi la faţă cu mahramă fiind acoperită, ca nimic Dumnezeiesc să nu poată vedea din pricina acoperământului celui trupesc ce îi stă deasupra.

Şi în scurt a zice, prea rău aflându-se, şi la partea cea

lucrătoare, care prin mâini și prin picioare se arată, și la cea văzătoare, care prin fața cea acoperită se însemnează. Deci măcar deși așa cu ticăloșie se află, dar însă va auzi: Dezlegați-o pe ea, voi Îngerii cei buni și ajutători ai mântuirii, sau voi Preoții, și iertare de păcate dați-i ei, ca să meargă și să se miște la lucrarea binelui.

Iar unii prin Marta au înțeles pe Sinagoga Iudeilor, iar prin Maria, pe Biserica cea din neamuri. Că Sinagoga Iudeilor se grijește pentru multe,căci multe sunt poruncile Legii,și cu anevoie de lucrat,iar Biserica cea din neamuri n-are trebuință de cele multe porunci, ci de cele puține, în care toată Legea și Proorocii se atârnă, care s-a legiuit pentru dragoste.

Iar prin fratele acestora care a înviat din morți, pe sufletele celor ce pentru păcate se pogoară în iad. După ceea ce zice: "Întoarcă-se păcătoșii la iad" (Psalm 9, 17).

Deci pe aceste suflete le înviază Domnul.

"Deci unul oarecarele din trânșii Caiafa, Arhiereu fiind al anului aceluia, a zis lor: Voi nu știți nimic, nici gândiți, că mai de folos este nouă, să moară un om pentru norod, și nu tot neamul să piară. Iar pre aceasta nu de la sine o a zis, ci Arhiereu fiind al anului aceluia, a proorocit că vrea Iisus să moară pentru norod, și nu numai pentru norod, ci și ca pre fiii lui Dumnezeu cei risipiți să-i adune întru una. Deci din acea zi s-au sfătuit ca să-L omoare pre El".

Împreună cu altele se stricase la iudei și dregătoria Arhieriei. Că după ce s-au făcut începătoriile cumpărate, nu mai era unul în toată vremea vieții, ci numai câte un an țineau ei Arhieria. Dar măcar deși așa stricată era dregătoria, însă tot lucra Duhul cel Sfânt în cei unși. Iar

după ce şi mâinile şi-au ridicat asupra lui Hristos, atunci desăvârşit i-a părăsit pe ei darul, şi s-a mutat la Apostoli.

Deci ceilalţi cu chip de sfătuire se socoteau pentru moartea lui Hristos iar Arhiereul aşa de turbat era spre ucidere, cât cu capul gol (precum este vorba) asupra lui Hristos cu cruzime a dat hotărâre, mai vârtos încă şi pe ceilalţi îi înfruntează că nu pricep ceea ce se cade să facă, şi zăbovesc socotinţa lucrului celui de folos. Că voi, zice, nu ştiţi nimic, zăbavnici sunteţi, zice, spre a pricepe, şi nu socotiţi că de folos este să moară unul, şi să se mântuiască tot norodul, iar aceasta el o a zis cu gând rău, dar însă darul Duhului a uneltit gura lui spre proorocie pentru ceea ce era să fie, măcar deşi nu s-a atins de inima lui cea stricată.

Deci socoteşte câtă este puterea Duhului, că din cuget viclean a făcut de au ieşit graiuri ce au proorocie minunată.Că murind Hristos,toţi cei ce din neamul iudeilor au crezut, de munca cea mare şi veşnică s-au izbăvit. Şi nu numai pentru norodul Iudeilor a murit, ci ca şi pe ceilalţi fii ai lui Dumnezeu, adică pe neamuri, întruna să-i adune.

Iară "fii ai lui Dumnezeu" numeşte pe neamuri, sau din ceea ce era să fie, căci fiindcă erau să se facă fii ai lui Dumnezeu, aşa pe ei îi numeşte. Precum şi în alt loc zice: "Că şi alte Oi am" (Ioan 10), din ceea ce era să fie şi pe acestea numindu-le. Sau pentru că tată este al tuturor, pentru că ne-a născut pe noi prin chipul zidirii, şi pentru că ne-a cinstit pe noi, făcându-ne după chipul Său şi după asemănare, precum şi la Fapte vorbind Pavel către Atenieni zice: "Neam dară al lui Dumnezeu fiind noi" (Fapte 17, 28). Pentru aceea fiindcă omul este jivină stăpânitoare, şi cu aceasta lui Dumnezeu este asemenea, fiu al lui Dumnezeu

se numeşte fiecare. Aşa dară risipiţi fiind noi, că satana in multe feluri a despărţit pe oameni şi pe unul de altul şi de Dumnezeu, făcând pe fiecarele, pentru iubirea de bogăţie şi pentru iubirea de slavă, a se turba aproapelui. Hristos intru una ne-a adus pe noi, intr-o Biserică şi intr-un jug adunându-ne, şi pe cei de aproape şi pe cei de departe un trup făcându-ne, ca cel ce şade în Roma pe cel ce sade in India, mădular al său să-l socotească, şi al tuturor un cap să mărturisească pe Hristos.

Iar ceea ce zice: "Din acea zi s-au sfătuit ca să omoare pe Iisus" arată cum că din acea zi cu de-adinsul şi desăvârşit au intărit sfatul. Pentru că şi mai nainte se socoteau pentru uciderea Lui, dar mai slab, şi căutare mai vârtos era lucrul iar nu hotărâre. Iar acum judecată desăvârşit, şi hotărâre intărită.

Că mai nainte căutau, zice, să-L omoare pe El (Ioan 7). Încă şi El mustrându-i pe dânşii, zice: Că Mă căutaţi să Mă omorâţi".

Deci socoteşte puterea dregătoriei celei Arhiereşti, cum că este plină de darul Duhului, măcar deşi cei ce o poartă pe ea vor fi nevrednici, şi cinsteste pe Arhierei după cum se cade darului ce este în trânşii, nu plecării lor celei din voinţă.

Şi nu numai Caiafa a proorocit, ci si alţii mulţi nevrednici au văzut pe cele ce vor să fie. Faraon pe cele pentru buna rodire si nerodire(Facere 42). Nabucodonosor pe cele pentru împărăţii (Dan. 2). Şi Valaam pentru Hristos (Numeri 22). Dar însă nu de prooroceşte cineva se numeşte prooroc, ci de este cineva prooroc, acela şi prooroceşte. Precum cu adevărat nici tot cel ce face vreo doftorie, iată şi doftor este, ci cela ce şi după meşteşugul cel doftoresc, face doftoria, acela se

numeşte doftor. Precum şi drept, nu cela ce face vreun lucru drept, ci cela ce după dreptate face, precum s-a zis: "După dreptate vei goni pe ceea ce este cu dreptul" (A doua Lege 16). Prooroceşte dar şi Caiafa, dar nu cu minte Proorocească, pentru aceasta nu este Prooroc.

54-57."Deci Iisus nu mai umbla de faţă între Iudei, ci s-a dus de acolo întru o latură aproape de pustie într-o cetate ce se cheamă Efraim, şi acolo petrecea cu ucenicii Săi. Şi era aproape Paştile Iudeilor, şi s-au suit mulţi în Ierusalim din latura aceea mai nainte de Paşti, ca să se curăţească pre sine. Deci căutau pre Iisus, şi grăiau între ei şi în Biserică stând: Ce vi se pare vouă, că oare nu va veni la praznic? Şi deduse Arhiereii şi fariseii poruncă, ca de va şti cineva unde este, să vestească, ca să-L prindă pre El".

Spre osânda Iudeilor se duce Domnul,iar nu înfricoşându-Se. Încă şi pe noi învăţându-ne să nu ne aruncăm pe înşine în primejdii, măcar pentru evlavie de vor fi. Dar când ne vom prinde, să stăm cu bărbăţie, iar când nu ne vom prinde, în primejdie de voie să nu ne aruncăm, pentru întâmplarea cea neştiută.

Şi vezi socoteala cea nebunească a Iudeilor, cum nici în vremea praznicului nu se opresc de turbarea spre ucidere, ci şi ucidere s-au sfătuit să facă, şi se suiau să se curăţească. Pentru că cei ce ar fi păcătuit, sau de voie sau fără de voie, nu făceau paştile, de nu mai întâi s-ar fi curăţit după obicei, spălându-se, şi postind, şi răzându-se, şi jertfe oarecare leginite aducând.

Deci aceştia mai buni care făceau curăţirea, pândeau pe Domnul, şi zic: Ce vi se pare, că nu va veni la praznic? Adică de nevoie va să cadă în cursă. Că măcar deşi nu altceva, dar

însă vremea Îl va sili pe El să se prindă în cursă.

O, răutate! Când mai vârtos și pe cei cu adevărat osândiți,se cuvenea să-i slobozească pentru praznic, atuncea pe cel nevinovat îl pândesc cu vicleșug. Și de ar fi făcut acestea numai cei proști, s-ar fi părut că patima este a prostimii,iar cum fariseii poruncesc, ca să li se vestească, și să se prindă.

Bine cu adevărat se duce Domnul de la dânșii. Căci Cuvântul lui Dumnezeu, mai nainte de față umbla între Iudei, prin Prooroci, iar acum nu mai umblă, ci s-a dus în adunarea cea pustie a neamurilor, pentru care s-a zis că: "Mai mulți sunt fiii pustiei, mai vârtos decât a celei ce are bărbat" (Isaia 54, 1).

Și aproape de Efrem este pustia aceasta ,așa scrie în textul cirilic: "Efrem" – n.t. Iar Efrem se zice aducere de roadă. Și frate mai mic era acesta al lui Manasi carele era mai mare. Iar Manase se tâlcuiește "uitare". Deci norodul Iudeilor fiu mai mare era al lui Dumnezeu. Că "fiul Meu, zice, cel întâi născut Israil" (Ieșire 4). Ci l-a uitat pe el Dumnezeu. Iar pe Efrem (Fac. 41 și 48) adică pe aducerea de roadă cea din neamuri, al doilea fiu îl face Domnul. Deci în pustia lui Efrem, adică în Biserica cea din neamuri ce a adus roadă prin Evanghelie, S-a dus Cuvântul, după ce a părăsit pe Iudeea.

Capitolul 12

1-3."Deci Iisus mai nainte cu șase zile de Paști a venit în Betania, unde era Lazăr cel ce fusese mort, pre care l-a înviat din morți. Și i-au făcut Lui acolo cină, și Maria slujea, și

Lazăr era unul din cei ce ședea împreună cu Dânsul. Iar Maria luând o litră de Mir de Nard de curat de mult preț, a uns picioarele lui Iisus, și a șters cu părul său picioarele Lui. Iar casa s-a umplut de mirosul Mirului".

În ziua a zecea a lunii lua mielul cel ce era să se jertfească pentru praznicul Paștilor (Ieșire 12), și de atuncea începeau cele de trebuință pentru praznic. Pentru aceasta și în ziua cea mai nainte de șase zile, care este a noua a lunii, mai cu desfătare se ospătau, și începături ale praznicului făceau în ziua aceea, pentru aceasta și Iisus după ce a venit în Betania, împreună s-a ospătat.

Și vrând să arate Evanghelistul semnul învierii celei adevărate a lui Lazăr, zice: "Și Lazăr era unul din cei ce ședea împreună". Că nu cum s-a arătat, îndată a și murit, ci a petrecut la vreme mâncând și bând, și celelalte care sunt obișnuite făcând.

Iar prin ceea ce a zis că: "Maria slujea" a însemnat că în casa ei era ospățul.

Și vezi credința muierii, cum nu la slujire lasă slujba, ci ea singură slujește.

Și Pavel zice pentru muierea văduvă: "De a spălat picioarele sfinților" (I Timotei 5).

Deci aceasta de Obște tuturor slujește, iar Maria numai lui Hristos aduce cinstea, fiindcă nu ca pe un Om Îl vedea pe Dânsul, ci ca pe un Dumnezeu. Că Mirul pentru aceasta l-a vărsat, și cu perii capului a șters, fiindcă nu acest fel de socoteală avea ea pentru Dânsul, în ce fel cei mulți, ca pentru un om simplu, ci ca pentru Stăpânul și Domnul.

Însă se ia Maria după chipurile înaltei înțelegeri, la Dumnezeirea Tatălui și Domnului tuturor. Că "Maria".

"Doamnă"se tâlcuieşte.Deci Doamna tuturor Dumnezeirea Tatălui a uns picioarele lui Iisus, pe trupul zic cel din zilele cele mai de pe urmă al Domnului, adică al Cuvântului, cu Mirul Duhului. După cum şi David zice: "Pentru aceasta Te-a uns pe Tine Dumnezeule Dumnezeul Tău cu untul-de-lemn al bucuriei" (Psalm 44, 9). Şi marele Petru: "Să cunoască toată casa lui Israil, că Domn şi Hristos (adică Uns) pe El Dumnezeu L-a făcut, pe Iisus acesta pe carele voi L-aţi răstignit" (Fapte 2, 36). Că trupul ce s-a luat de Cuvântul, cu Dumnezeiescul Duh, Carele a venit peste mitra fecioarei,ungându-Se, şi făcându-Se ceea ce este Cuvântul,adică Dumnezeu, a umplut lumea de bună mireasmă, precum şi Mirul Mariei a umplut toată casa de bun miros.

Dar care sunt perii cei ce au şters picioarele? Arătat este cu adevărat, că sfinţii cei ce împodobesc capul lui Dumnezeu, şi începătoarea Stăpânie a Lui, că aceştia spre slava lui Dumnezeu fiind, podoabă se zic a Lui, care şi ai ungerii trupului Domnului s-au făcut părtaşi, pe care şi David îi zice părtaşi. Încă şi Pavel către Corinteni zice: "Cela Ce ne întăreşte împreună cu voi întru Hristos şi ne-a uns pe noi,Dumnezeu este"(II Corinteni 1).Şi pretutindenea ştim că se numesc cei ce după Hristos au vieţuit. Deci creştinii se înţeleg prin perii cei ce au şters picioarele lui Hristos Iisus,şi s-au împărtăşit de Dumnezeiescul dar.

Mort oarecare lucru sunt perii, morţi sunt şi cei ce sunt ai lui Hristos, pentru că trupul şi-au răstignit, şi şi-au omorât mădularele cele de pe pământ, şi lumii au murit (Galateni 5). Perii împodobesc capul şi slavă sunt ai lui (I Cor. 11). Slavă a lui Dumnezeu sunt şi sfinţii, a căror lumină

luminează înaintea oamenilor și se slăvește pentru dânșii Tatăl. Acestora și mâncarea și băutura, spre slava lui Dumnezeu se face (I Corinteni 10),care și în mădularele lor Îl slăvesc pe El.

Deci și tu fiiule Iisus a înviat pe mintea ta ca pe oarecare Lazăr, și Îl primești pe El în casa sufletului tău și împreună cu El se ospătează și ceia ce a înviat, să ungi picioarele Domnului mai nainte cu șase zile de Paștile veacului ce va să fie, până când petreci în lumea aceasta, care s-a făcut în șase zile.

Iar picioare ale lui Hristos sunt Apostolul,și Evanghelia, și in scurt să zic, Poruncile, că prin trânsele umblă el întru noi.

Deci la poruncile acestea adu Mir, pe așezarea adică cea alcătuită din feluri de fapte bune, din care cea mai bună este ca niște Nard credința cea fierbinte, că de nu vei arăta fierbinte și sârguitoare și imbunătățită așezare către porunci, și cu mădularele cele moarte ca cu niște peri de nu le vei șterge pe acestea, și nu le vei lua întru sineți, nu vei putea umplea de bună mireasmă casa ta.

Picioarele Domnului sunt, și cei prea mici frați, prin care merge Hristos la usa fiecăruia cerând cele de trebuință, pe care-i ungi cu mirul milosteniei.

Mulți cu adevărat miluiesc, dar spre arătarea cea cu trufie, pentru aceea nici intru sineși nu primesc folosul, că își iau plata aicea.

Iar tu șterge-i pe ei și în suflet primește folosul, în partea cea domnitoare a sufletului adună dobânda milosteniei. Și de ai vreun lucru mort și neînsuflețit, precum sunt perii, cu această bună ungere unge-l ca cu niște mir. "Că șterge – zice – cu milostenii păcatele tale" (Dan. 4).

4-8."Zis-a drept aceea unul din ucenicii Lui, Iuda al lui Simon din Iscariot, carele vrea să-L vândă pre El: Pentru ce acest Mir nu s-a vândut cu trei sute de dinari, și să se fi dat săracilor? Iar aceasta o a zis, nu că pentru săraci îi era lui grijă, ci căci fur era, și punga avea, și ce se punea în trânsa lua. Și a zis Iisus: Lasă-o pre dânsa, spre ziua îngropării Mele l-a păzit pre acesta.Că pre săraci pururea îi aveți cu voi, iar pre Mine nu Mă aveți pururea".

Iubitor de argint fiind Iuda, prihănește chipul cinstei. Că pentru ce nu argint, zice, ai adus, ca să pot fura, ci Mir?

Dar cum alt Evanghelist zice, că toți ucenicii au zis aceasta? (Matei 26). Deci zicem, că și toți au zis, dar nu cu această socoteală, cu care acesta.

Și nu-l vădește pe el Domnul, măcar deși îl știa pe el că cu socoteală tâlhărească a zis aceasta. Că nu voia să-l rușineze pe el, învățându-ne și pe noi ca îndelung să răbdăm către unii ca aceștia.

Iar cu chip tainic îl înfruntă pe el pentru vindere, și cum că pentru iubirea de argint va să-L dea pe El spre moarte, drept aceea pomenește și de îngropare, imboldind inima lui cea neînțelegătoare, ca doară se va îndrepta. Încă și ceea ce se aduce pe urmă, o înțelegere ca aceasta arată: "Că pe săraci, zice, pururea îi aveți cu voi, iar pe Mine nu Mă aveți pururea". Cât mai în grab Mă voi duce, zice, tu gătindu-Mi Mie moartea. Deci de îți sunt ție îngreunător, și însărcinătoare îți este cinstea ție cea către Mine, așteaptă puțin, și te vei izbăvi de Mine, și atunci vei fi cunoscut, de ai trebuință de vinderea Mirului pentru săraci.

Dar pentru care pricină, fiindcă era el iubitor de argint și fur,i-a încredințat lui Domnul grija banilor? Pentru însăși

aceasta cu adevărat căci era fur, ca să-i taie toată pricinuirea lui. Că nu putea să zică cum că pentru dragostea banilor l-a vândut,că de ajuns avea mângâierea cea din pungă. Dar și punga având nu era credincios, că purta, adică, fura pe cele ce se puneau, și fur era de cele sfinte,răpind pe cele ce se dau la trebuința cea Dumnezeiască.

Audă furii de cele sfinte, ai căreia părți sunt, și capul răutății este, că mai pe urmă a vândut pe Domnul.

Vezi unde duce iubirea de argint? La vindere. Bine zice dară Pavel: "Rădăcina tuturor răutăților o a numit pe aceasta, ca pe ceea ce a vândut pe Domnul, și în toate zilele face aceasta" (I Tim. 6).

Iar unii zic că lui Iuda i s-a dat slujba banilor, ca unui mai mic decât ceilalți, că slujba banilor mai mică este decât a învățăturii, precum și la fapte zic Apostolii: Nu este cu cuviință nouă, lăsând cuvântul, să slujim meselor. (Fapte 6).

9-11."Și a înțeles norod mult din Iudei, că acolo este, și au venit nu pentru Iisus numai, ci ca să vadă și pre Lazăr pre care l-a înviat din morți. Și s-au sfătuit Arhiereii, ca și pre Lazăr să-l omoare, că mulți pentru el mergeau din Iudei, și credeau în Iisus".

Voitori de bine erau aceștia ce au venit la Domnul, iar nu ca ceilalți voitori de rău și turburați. Că au venit, zice, nu pentru Iisus numai, ci ca să vadă și pe Lazăr. Căci cu adevărat prea mare fiind minunea, mulți voiau să fie văzători ai celui ce a înviat, poate nădăjduind ei să audă de la Lazăr și pentru cele din iad.

Iar fariseii așa de împietriți erau, cât nu numai pe Iisus, ci și pe Lazăr voiau să-l omoare, fiindcă s-a făcut multora

pricinuitor de mântuire, cu minunea ce s-a făcut la dânsul trăgând la credinţă pe cel mai fără de vicleşug. În acest chip şi facere de bine de lua va cineva, vină se socotea la dânşii. Iar mai vârtos îi mâhnea pe ei aceasta, căci fiindcă sosise praznicul toţi alergau la Betania, şi se făceau ascultători ai minunii, şi singuri văzători ai celui ce a înviat.

12,13."Iar a doua zi mulţimea norodului care venise la praznic, auzind că vine Iisus în Ierusalim, au luat stâlpări de finic, şi au ieşit întru întâmpinarea Lui, şi strigau: "Osana, bine este cuvântat cel ce vine întru numele Domnului, Împăratul lui Israil".(Mat. 19; Marcu 11; Luca 21).

După ce puţin S-a dus Domnul în pustie ca să stingă mânia ucigătorilor, iarăşi vine de faţă, şi tuturor se arată. Că se apropia acum vremea patimii, şi nu se cuvenea să Se mai ascundă El, ci să Se dea pe Sineşi pentru mântuirea lumii.

Că vezi urmarea patimii, a înviat pe Lazăr, pe această minune mai pe urmă păzind-o care este mai mare decât toate. Dintru aceasta mulţi alergau şi credeau, şi crezând mulţi, zavistia mai mare se aţâţa, iar din aceasta – sfatul de pierzare şi Crucea. Că auzind noroadele, zice, că vine Iisus, L-au întâmpinat pe El cu slavă, pentru minunea ce făcuse cu Lazăr, cinste cu adevărat mai mare dându-i ei Lui, decât ceea ce se cuvenea să se dea unui om simplu. Că nu-L mai aveau pe El ca pe un prooroc, căci pe care prooroc aşa au cinstit părinţii lor vreodată? Drept aceea şi ziceau: Osana, bine este cuvântat Cel Ce vine întru numele Domnului.

Iar din aceste cuvinte socotim:Întâi adică,că Dumnezeu este, pentru că "Osana" se tâlcuieşte: "O, mântuieşte". Precum şi în Psalmul 117 de cei "70" elineşte se află tâlmăcit. Pentru că cel evreiesc Osana având, cel elinesc "O, Doamne

mântuieşte" are. Iar a mântui numai al lui Dumnezeu lucru este, şi către Dânsul s-a zis aceasta: "Mântuieşte-ne pe noi Doamne Dumnezeul nostru". Şi de pretutindenea ar fi putut înţelege cineva, că mântuirea numai lui Dumnezeu singur o dă Scriptura.

Deci întâi, aceasta arată cei ce zic la Hristos graiurile lui David, cum că Dumnezeu este: apoi, cum că eşti şi adevărat Dumnezeu. Că "Cel Ce vine" zice, nu cel ce se aduce. Pentru că aceasta este a slugii oarecum, iar "a veni" este a Stăpânului. Încă şi prin ceea ce au zis: "Întru numele Domnului", însăşi aceasta arată: că Dumnezeu adevărat este El, că nu întru nume de slugă, ci de Domn zic ei că vine el.

Şi încă arată că nu este potrivnic lui Dumnezeu, ci întru numele Tatălui a venit, precum cu adevărat şi Însuşi Domnul zice: "Eu am venit întru numele Tatălui Meu, iar altul va veni întru numele Său" (Ioan 5).

Încă şi Împărat a lui Israil Îl numeau pe El, poate simţită împărăţie nălucind ei, că nădăjduind că se va scula oarecarele împărat mai mare decât firea cea omenească,care îi va izbăvi pe ei din stăpânirea Romanilor.(Zah. 9;Isaia 62, 11).

14-16."Şi aflând Iisus un asin, a şezut pre el, cum este scris: "Nu te teme fiica Sionului,iată Împăratul tău vine la tine şezând pe mânzul asinei.Iar pe acestea nu le-au cunoscut ucenicii Lui mai nainte, ci după ce s-a proslăvit Iisus, atunci şi-au adus aminte, că acestea erau pentru El scrise, şi acestea l-au făcut Lui".

Cum alţi evanghelişti zic că Domnul a zis către ucenici: "Dezlegând mânzul să-l aduceţi la Mine" (Mat. 21, 2; Marcu 11, 1; Luca 19). Iar Marcu aici nimic de acest fel nu zice, ci

așa simplu zice: "Aflând Iisus un asin"? Și ce este aceasta? Au doară nu se unesc? Ci aceia zicând mai pe larg, acesta mai în scurt a zis, "Aflând Iisus un asin". Că după ce s-a dezlegat de ucenici și s-a adus, l-a aflat și a șezut pe el.

Oare prin aceasta și proorocie a împlinit, a Zahariei care zice: "Nu te teme fiica Sionului, iată Împăratul tău vine la tine șezând pe mânz de asină". Căci fiindcă mai de multe ori cei ce împărățeau în Ierusalim, erau nedrepți și asupritori, zice Proorocul: "Nu te teme Sioane, că împăratul cel ce de mine ți și se proorocește ție, nu este acest fel, ci blând și smerit, și nimic trufaș nu arată.

Și Se cunoaște din aceasta: că vine șezând pe mânz de asină. Că nu oaste aducând după sineși a intrat, ci călare fiind pe mânz de asină.

Încă a ședea El pe asină, era și semn de ceea ce vrea să fie, că necurat cu adevărat era dobitocul acesta în Lege (Levitic 11), dar era semn al norodului celui necurat al neamurilor,pe care a șezut Iisus Cuvântul lui Dumnezeu, supunându-l pe neînduplecatul și neînvățatul acela ca pe un mânz, zic pe norodul cel nou, pe care l-a și adus la Ierusalimul cel adevărat, după ce s-a făcut supus Lui și plecat. Că au doară pe cei din neamuri nu i-a adunat Domnul la Cer, făcându-se ei norod al Lui, și supunându-se propovăduirii?

Vesteau încă și fariseii, poate că și biruitor S-a făcut El al morții,fiindcă a înviat pe Lazăr,finic se dădea biruitorilor la lupte. Dar poate arăta și cum că Ceresc este Cel Ce se lăuda, și din înălțime a venit. Că numai el din ceilalți copaci se întinde până la însuși Cerul, ca să zic așa, și la înălțime odrăslește, în vârf făcând odrasle albe, iar la tulpină și la

cele din mijloc până în vârf este aspru, şi cu anevoie de suit, pentru boldurile ce are pe crăci.

În acest chip şi cel ce se sileşte spre cunoştinţa Fiului şi Cuvântului lui Dumnezeu, aspră o va afla pe aceasta, şi cu anevoie de suit, căci călătoreşte prin ostenelile faptei celei bune, iar după ce va ajunge la înălţimea cunoştinţei, va întâmpina pe lumina cea strălucitoare a cunoştinţei de Dumnezeu, şi pe descoperirea celor negrăite ca pe nişte odrasle de finic prea albe.

Iar tu minunează-te de evanghelist,cum nu se ruşinează, ci vădeşte pe cea mai dinainte necunoştinţă a Apostolilor. Că pe acestea, zice, nu le-au cunoscut ucenicii Lui mai nainte, ci după ce Iisus S-a proslăvit.Iar "proslăvire" numeşte pe Înălţarea ceea ce s-a făcut după Cruce şi după Patimă. Atunci dar cu adevărat au cunoscut prin venirea Duhului, că pentru Dânsul era scris. Căci cum că erau scrise poate că ştiau, iar cum că pentru Hristos, aceasta spre folosul lor era tăinuit de ei, că de ar fi ştiut, s-ar fi smintit pentru Dânsul când se răstignea,fiindcă Împărat propovăduindu-Se de Scriptură,unele ca acestea pătimeşte.

17-19."Mărturisea drept aceea norodul (Adică norodul celor ce atuncea au crezut, mărturisea. Iar norodul celor ce au auzit, L-a întâmpinat pe El împreună cu aceia. Zigadinos), care era cu El, când pre Lazăr l-a strigat din mormânt, şi l-a sculat pre el din morţi. Pentru aceea L-a şi întâmpinat pre El norodul, căci a auzit că El a făcut această minune. Deci au zis fariseii între dânşii: Vedeţi, că nimic nu folosiţi, iată lumea merge după dânsul".

Norodul, zice, cel ce a văzut minunea ce s-a făcut la Lazăr, martor era şi propovăduitor al puterii Lui, pentru aceea l-a

și întâmpinat pe El cu slavă, cei ce au auzit că a făcut El minunea aceasta, adică cei ce au crezut, că de n-ar fi crezut, nicidecum așa de năprasnă s-ar fi prefăcut.

Iară fariseii cei ce zic: "Vedeți, că nimic nu folosiți", nu din răutate zic acestea, că nu erau din cei ce cugetau rele împotriva Mântuitorului, ci și voitori de bine se par că sunt,dar însă fără de îndrăzneală,pentru aceea necutezând arătat să se împotrivească celor ce se turbau asupra Domnului, din sfârșitul lucrului se ispitesc a-i opri pe ei, ca cum unele ca acestea ar fi zis: Ce folos este vouă din vrăjmășie cele multe asupra omului acestuia? Că pe cât voi îl vrăjmășiți,pe atâta el crește, și slava lui sporește. Că lumea, adică toată mulțimea, după dânsul merge. Drept aceea fiindcă nimic nu isprăviți, încetați de vrăjmășii, ca să nu călcați legea în zadar.

20-24."Și erau oarecare elini din cei ce se suise să se închine la praznic, aceia au venit la Filip care era din Betsaida Galileei,și l-au rugat pre dânsul grăind: Doamne, vrem să vedem pe Iisus. Venit-a Filip, și a spus lui Andrei, și iarăși au spus lui Iisus. Iar Iisus a răspuns lor zicând: A venit ceasul ca să se proslăvească Fiul omului.Amin,Amin grăiesc vouă: Grăuntul de grâu căzând pre pământ, de nu va muri, el singur rămâne, iar de va muri, multă roadă aduce".(Iar moarte a grâului, să înțelegi pe stricăciunea lui. (Zigadinos).

Pentru frumusețea Bisericii, și pentru cele minunate ce se vorbeau de Iudei, mulți și din elini se suise să se închine.Iar aceștia aproape erau de a se face și nemernici, adică de a veni la credința Iudeilor. Deci vestea cea pentru Iisus dându-se pretutindeni, au venit ei la Filip, și l-au rugat pe el ca să vadă pe Iisus.

Iar el,(dar însă vezi smerenie și bună rânduială), spune lui Andrei, ca celui ce era mai întâi decât dânsul. Și acela nu răpește vestirea, nici arată stăpânire,ci împreună luând și pe Filip, așa îndrăznește și vestește Domnului, atâta bună rânduială și dragoste se afla între dânșii!

Ce zice dar Domnul? Fiindcă ucenicilor poruncise să nu meargă în calea păgânilor (Matei 10) și vedea acum pe păgâni că vin la Dânsul, (pentru că elinii cei ce voiau să-L vadă pe Dânsul, păgâni erau cu adevărat), iar pe Iudei îi știa că-L vrăjmășesc pe El, zice: Vreme este de acum să merg la Patimă,că a venit ceasul Crucii,ca să Se proslăvească Fiul Omului. Pentru că ce folos este, pe păgânii cei ce vin la noi să nu-i primim, iar la Iudeii cei ce ne urăsc și ne gonesc să mergem? Deci fiindcă cei din păgâni vin la noi, acum dar este ceasul să Mă răstignesc. Deci voi da voie Iudeilor să aducă sfârșit sfaturilor lor, și îi voi lăsa pe ei să Mă răstignească pe Mine, ca fără de pricinuitor să fie pe urmă, fiindcă cu dreptate i-am părăsit pe ei ca pe niște răstignitori împreună și ucigași ai Mei, și la păgâni M-am dus, care acum au început a veni la învățătura Mea. Că foarte cu nedreptate este, păgânilor celor ce însetează de cuvânt și de mântuire, a nu le da nimic, iar pe Iudeii cei ce leapădă de la ei pe cele date, și vrăjmășuiesc pe Făcătorul de bine a-i ruga.

Apoi, ca să nu se smintească ucenicii, că după ce au început păgânii a veni, atuncea și moare, zice, că singură aceasta mai vârtos a muri Eu, va înmulți pe credința păgânilor. Că precum Grăunțul de Grâu, când se va semăna și va muri, atuncea roadă multă aduce, așa cu adevărat și moartea Mea, multă roadă va aduce întru credința păgânilor. Deci nimeni să nu se smintească, căci venirea

păgânilor prin moartea Mea nu se va opri, ci din pilda grăunțului de grâu să creadă, căci căderea cea întru moartea Mea, se va face adăugire a celor ce vor crede. Că de se face aceasta la Grăunț, cu mult mai vârtos la Mine. Că după ce Eu voi muri și voi învia, mai mult voi arăta puterea Mea prin înviere, și toți ca lui Dumnezeu vor crede Mie.

25.26."Cel ce-și iubește sufletul său, îl va pierde pe el, și cel ce își urăște sufletul său în lumea aceasta, în viața cea veșnică îl va păzi pre el. De slujește cineva Mie, Mie să urmeze, și unde voi fi Eu, acolo și sluga Mea va fi. Și de va sluji cineva Mie, îl va cinsti pre el Tatăl Meu".

Fiindcă aproape de Patimă era Domnul, și știa pe ucenici că vor fi plini de întristare, pentru aceasta zic că: Atâta nu se cuvine vouă să vă întristați, pentru moartea Mea, cât și voi singuri de nu veți muri, nici un folos nu veți avea. Încă și tot omul care cu dragoste se află către această viață de acum, și își iubește sufletul său, adică face poftele lui cele necuviincioase, și mai presus de ceea ce se cuvine îi face har lui, și nu defaimă moartea, îl va pierde pe el. Iar cel ce îl urăște pe el, adică, cel ce nu se supune lui, nici se pleacă, îl va păzi pe el în viața veșnică. Și vrând să arate pe urăciunea cea mare, care se cuvine să se facă către poftele sufletului, a zis aceasta: "Cel ce-și urăște". Pentru că ale celor ce-i urâm, nici fața a o vedea, nici glasul a-l auzi nu suferim. Deci așa se cuvine să ne aflăm către poftele cele necuvântătoare ale sufletului, cât cu urăciune desăvârșit să le urâm pe ele.

Iar prin ceea ce zice: "Cel ce-și urăște sufletul său în lumea aceasta" arată că vremelnic este lucrul.Căci fiindcă porunca se părea că este ucigătoare și crudă, îi mângâie pe ei, prin ceea ce adaugă: "în lumea aceasta". Că nu vreme fără de

sfârşit poruncesc, zice, să-ţi urăşti sufletul, ci în lumea aceasta trecătoare întoarce-te despre dânsul, carele îţi porunceşte ţie cele necuviincioase.

Şi aduce pe urmă folosul: "în viaţa veşnică zice-îl va păzi pe el".Urăşti vremelnic,dar în veci îi păzeşti vieţuind el viaţa cea Dumnezeiască. Şi mai mult îndemnându-i pe ei spre defăimarea vieţii acesteia de acum, şi împotriva morţii îmbărbătându-i, zice:"Cela ce-mi slujeşte Mie, Mie să-Mi urmeze", aşa gata să fie spre moarte, precum Eu. Căci "urmare" aici zice pe cea prin lucruri. Apoi şi mângâierea: "Unde sunt Eu, acolo va fi şi sluga Mea ". Dar unde este Hristos? În ceruri. Deci cela ce prin moarte îi urmează Lui, şi nu se pironeşte către lumea aceasta, acolo va fi în Ceruri. Pentru că "sus" şi "jos" sunt potrivnice una alteia. Cel ce iubeşte să fie jos, sus nu va fi; iar cela ce fuge de cele de jos şi de lume, sus şi în ceruri va fi."Că de-Mi slujeşte cineva Mie, cinsti-l-va pe el Tatăl Meu" zice. N-a zis că: Eu îl voi cinsti pe el, ci Tatăl, arătând prin aceasta că adevărat Fiu este. Căci ca pe un slujitor al Fiului Celui Adevărat, îl va cinsti pe el Tatăl Cel Adevărat. Încă şi cum că nu este El potrivnic lui Dumnezeu arată prin aceasta. Că Dumnezeu şi Tatăl n-ar fi cinstit pe acela care este slujitor potrivnicului Său.

Deci să nu iubim pe sufletul nostru cât să-l păzim pe el de primejdiile cele pentru adevăr, şi să nu voim noi să pătimească el rău pentru bine, ci fiindcă suntem slugi ale lui Hristos,să-l dăm pe el la primejdiile cele pentru adevăr, şi vom fi cu adevărat întru cele ce este Hristos cum, nu întru vredniciile cele cuviincioase lui Dumnezeu zic, căci Acela este din Fire Dumnezeu, ci întru cele ce este cu putinţă a se împodobi firea omenească. Adică: Acela este Dumnezeu din

Fire, noi după punerea de fii și după Dar.

27,28."Acum sufletul Meu s-a turburat, și ce voi zice: ? Părinte, mântuiește-Mă pre Mine de ceasul acesta. Ci pentru aceasta am venit la ceasul acesta. Părinte, proslăvește numele Tău. Deci a venit glas din Cer: Și l-am proslăvit, și iarăși îl voi proslăvi".

Ce este aceasta ce zice? Că se pare că Lui și El grăiește împotrivă. Pentru că Cela ce mai sus spre moarte se părea că îndemna, și sfătuia să urâm sufletul, Acesta acum se turbură, zice, vrând să moară, care lucru nu este al unuia ce îndeamnă spre moarte, ci al unuia ce oprește. Dar de vei socoti bine, vei afla, că și aceea, adică a se turbura El, îndemnare este spre a nu băga în seamă moartea. Căci ca să nu poată zice cineva, că El afară de patimile omenești fiind, cu lesnire filosofează pentru moarte, și ca cela ce este afară de primejdii, îndeamnă pe alții, arată că și El Însuși de însușirile cele omenești S-a ispitit, și de firea noastră S-a împărtășit, măcar deși fără de păcat. Pentru aceasta măcar de se și întristează și se turbură ca un om ce firește este iubitor de viață, dar însă nu fuge de moarte, ca ceea ce este pentru mântuirea lumii. "Că pentru aceasta, zice, am venit la ceasul acesta, ca să primesc moartea cea pentru toți".

Și ne învață pe noi arătat prin aceasta, ca și noi măcar de ne și turburăm, măcar de ne și întristăm, însă să nu fugim de moartea cea pentru adevăr, de vreme ce și Eu, zice, Mă turbur (că om după adevăr sunt, și las firea să-și arate cele ale sale), dar însă nu zic către Tatăl ca să Mă izbăvească de ceasul acesta, ci ce zic Părinte, proslăveste numele Tău, adică, Binevoiește ca să primesc Eu Crucea, și primejdia cea pentru mântuirea tuturor.

Și vezi că a muri pentru adevăr slava lui Dumnezeu o a numit pe aceasta. Pentru aceea și Tatăl zice : "Și l-am proslăvit, zice, și iarăși voi proslăvi. Că și cu minunile cele ce ai făcut mai nainte de Cruce întru numele Meu te-am proslăvit. Și iarăși întru însăși Crucea prin Tine minuni făcând Eu, Te voi proslăvi. Și după îngropare înviindu-Te pe Tine, și pe Duhul cel Sfânt trimițându-L, încă mai proslăvit și numele Meu și pe Tine Te voi face.

Iar unii, aceasta ce zice: "Acum sufletul Meu S-a turburat" nu o au înțeles, că se zicea, ca cum Iisus s-ar fi temut de moarte după omenire, ci zic că mai nainte văzând El căderea neamului celui amărâtor al Iudeilor, și mâhnindu-se pentru dânșii, și fiindu-I milă, și purtând grijă, se turbură pentru ei, și se întristează Iubitorul de oameni. Că nu Se teme de moarte, zic ei, de vreme ce știa pentru ce pricină a venit la noi, precum și Însuși zice: "Pentru aceasta am venit la ceasul acesta". Că în alt chip cum ar fi îndemnat pe alții zicând: "Nu vă temeți de cei ce ucid trupul"? (Matei 10).

29-33"Iar norodul carele sta și auzea, a zis: Tunet se făcu. Alții ziceau: Înger i-a grăit lui. Răspuns-a Iisus și a zis: Nu pentru Mine S-a făcut glasul acesta, ci pentru voi. Acum este judecată lumii acesteia. Acum stăpânitorul lumii acesteia se va goni afară. Și Eu de Mă voi înălța de pre pământ, pre toți voi trage la Mine. Iar aceasta zicea, însemnând cu ce moarte vrea să moară".

Cei mai mulți și mai groși fiind și mai neînvățați li s-a părut că tunet a fost glasul acela, măcar că înțeles și lămurit a fost, căci îndată au uitat cuvintele glasului, și numai sunetul aceluia țineau minte.

Iar alții au ținut minte și cuvintele acelea ale glasului, zic

adică "Şi am proslăvit şi iarăşi voi proslăvi", dar însă nepricepând care este înţelegerea cuvintelor acestora, socoteau cum că înger i-a grăit Lui, pentru aceasta şi cum că cu anevoie de înţeles sunt lor acestea, ca cele ce de înger s-au grăit.

Iar Iisus zice: "Nu pentru Mine, ci pentru voi s-a făcut glasul acesta". Că Eu nu aveam trebuinţă de a Mă învăţa, cum că a proslăvit Tatăl şi iarăşi va proslăvi numele Său. Iar voi aveţi trebuinţă de a vă învăţa, cum că Eu nu sunt potrivnic lui Dumnezeu, ci spre proslăvirea numelui lui Dumnezeu. Că dacă prin Mine va să se proslăvească numele lui Dumnezeu,cum sunt potrivnic lui Dumnezeu? Pentru voi dară s-a făcut glasul, ca să cunoaşteţi că spre proslăvirea lui Dumnezeu sunt.Şi de nu puteţi să cunoaşteţi, măcar întrebaţi şi învăţaţi-vă ceea ce nu ştiţi.

Iar aceasta ce a zis:"Acum este judecata lumii acesteia" se pare că nu se potriveşte cu cele mai nainte de aceasta; Că ce potrivire are aceasta cu aceea: Am proslăvit şi iarăşi voi preaslăvi? Dar cu adevărat se potriveşte. Că de vreme ce a zis mai sus Tatăl că "Voi proslăvi",ne arată nouă Domnul chipul proslăvirii. Dar care este acesta? "Ca să se scoată afară stăpânitorul lumii acesteia", şi să se biruiască, şi să se judece lumea, adică să se facă i biruinţă asupra ei. Iar ceea ce zice în acest chip este: Acum judecată şi izbândire a lumii acesteia se face. Că de vreme ce diavolul – morţii a supus lumea, pe toţi oamenii vinovaţi făcându-i păcatului, la Mine,zice, venind, şi păcat neaflând în Mine, iar morţii şi pe Mine deopotrivă ca şi pe ceilalţi supunându-Mă, se va osândi de Mine, şi aşa Eu voi face izbândire lumii. Fie că celorlalţi întru păcat le-a adus moartea,dar întru Mine ce a

văzut de acest fel, precum intru ceilalți, ca și pe Mine să Mă omoare? Deci a lumii judecată, adică izbândire acum de Mine se face, pentru că pe cela ce i-a omorât pe toți, apoi a venit și la Mine Cel fără de vină, omorându-l Eu, izbânditor voi fi al tuturor celor ce s-au omorât de dânsul, și se va goni afară tiranul, prin moartea Mea fiind osândit.

Pentru că acest cuvânt:"Se va goni afară", s-a zis după însemnarea celor ce se osândesc la judecăți, și din divan se scot afară. Încă și așa vei înțelege pe acest cuvânt: "Se va alunga", adică, întru intunericul cel mai dinafară.

Dar și din stăpânirea cea cu tiranie ce are asupra oamenilor se va scoate afară, și se va lipsi, și nu va mai împărăți în ei, și în sufletele lor, și în trupul cel muncitor, precum mai nainte, ci pe toți Eu îi voi trage la Mine, de Mă voi înălța pe Cruce. Că toți și cei din păgâni, la credința cea întru Mine se vor trage. Că de vreme ce ei singuri nu pot să vie la Mine, fiindcă sunt ținuți de tiranul, Eu după ce îl voi birui pe el și-l voi goni afară, și voi tăia vinele puterii lui celei asupra oamenilor, îi voi trage și nevrând el, care aceasta intru alt loc și "răpire" o a numit. "Că nimeni, zice, nu poate vasele celui tare să le răpească, de nu va lega pe cel tare" (Marcu 3, 27).

Si zicea și aceasta: "De Mă voi înălța", însemnând cu ce moarte avea să moară, adică: ca să se răstignească, că aceasta însemna înălțarea Crucii.

34.-36."Răspuns-a Lui norodul: Noi am auzit din Lege, că Hristos petrece în veci. Și cum Tu zici, că se cuvine să se înalțe Fiul omului? Cine este acesta Fiul Omului? Deci a zis lor Iisus: Încă puțină vreme este Lumina cu voi , umblați până când aveți Lumina, ca să nu vă cuprindă pre voi

întunericul. Cel ce umblă întru întuneric nu știe unde merge. Până când aveți Lumina, credeți în Lumină, ca să fiți fii ai Luminii".

Socotind ei că vor birui pe Domnul, și Îi vor astupa gura, ca și cum n-ar fi El Hristos cel adevărat, zic: De vreme ce Hristos este fără de moarte, iar Tu zici pentru Sineți că vrei să mori, cum dar Te vom crede că ești Hristos?

Iar aceasta din răutate o ziceau, pentru că Scriptura, pe care ei Lege o numesc, nu numai de înviere, ci și de patimă face pomenire. Pentru că Isaia pe amândouă le pune. Patima adică, și moartea, așa zicând: "Ca o oaie spre junghiere S-a adus" (Isaia 53, 7), iar pe înviere, grăind: "Domnul va să-L curățească pe El de rană, și să-L arate pe El Lumină" (Isaia 53, 10). Și David de moarte împreună și de înviere face pomenire: "Nu vei lăsa, zice, sufletul Meu în iad" (Psalm 15, 10). Încă și Patriarhul blagoslovind pe Iuda,pentru Hristos a proorocit: "Culcându-Se a adormit ca un Leu, și ca un pui de Leu, cine Îl va deștepta pe El"? (Facere 59, 9).

Deci tăgăduind ei Patima și pe nemurire mărturisind-o la Hristos, cu vicleană socoteală făceau aceasta: Noi ne-am învățat din Lege, adică din Scriptură (că se zice toată Scriptura, precum de multe ori am zis, Lege) că Hristos petrece în veci. Cum se cuvine v-ați învățat aceasta, că petrece în veci, și ca un Dumnezeu petrece și după înviere: dar de Patima Lui nu v-ați învățat? Și cum? Fiindcă aceleași Scripturi, precum am arătat, de amândouă împreună învață? Cum dar, zic ei, Tu zici că se cuvine să se înalțe Fiul Omului? Vezi că și din cele ce se ziceau întunecat de Domnul multe înțelegeau ei, precum cu adevărat și aceasta: "Să se înalțe" au înțeles-o că pentru Cruce zice. Așa cu adevărat

multe înțelegeau, dar din răutatea cea de bună voie, se prefăceau că nu știu.

Socotește încă și ce zic: Cum Tu zici că se cuvine să se înalțe fiul Omului? Că plin de răutate este cuvântul acesta al lor, ca cum aceasta ar fi zis: Nici știm pentru cine zici, și cine este Fiul omului, dar însă arătăm adevărul, că cela ce va să se înalțe, oricine ar fi, nu este Hristos, căci cum ar fi, de vreme ce Scripturile zic că Hristos este fără de moarte?

Ce zice dar Domnul? Astupând gurile lor, și arătând că Patima nimic nu zăticnește de aceasta. Adică, de a petrece El în veci, zice: "Încă puțină vreme Lumina cu voi este". Că "Lumină" pe Sineși s-a numit. Deci precum lumina soarelui nu se pierde cu totul, ci apunând iarăși răsare, așa și moartea Mea, nu este stricăciune, ci apunere și mutare, și iarăși voi răsări din Înviere. Pentru aceasta dar fiindcă Patima nimic nu zăticnește de a fi Eu veșnic, iar Scripturile mărturisesc pentru Hristos că este veșnic, deci dar Eu sunt Hristos, măcar și patima de o voi suferi. Că Lumină sunt, și de voi și apune iarăși voi răsări. Deci voi umblați până când aveți Lumina adică credeți întru Mine.

Și care vreme zice acestea? Pe cea mai nainte de Cruce, sau pe cea după Cruce? Arătat că amândouă. Că umblați, zice, și credeți întru Mine, și mai nainte de Mă voi răstigni, și după Cruce. Că aceasta arată când zice: "Până când aveți Lumina", adică până când puteți crede în Mine, că puteți și mai nainte de Cruce, și după aceea a crede în Mine, care sunt Lumină. Iar cel ce umblă întru necredință, nu știe unde merge. Căci câte Iudeii acum fac, și nu știu ce fac, ci ca întru întuneric umblând, li se pare că merg pe cale dreaptă, însă tot cea împotrivă pătimesc, sâmbătă păzind, și tăiere

împrejur. Dar nu așa cei ce au crezut, ci întru Lumină umblă, toate cele de mântuire făcând: că de umbra Legii și de ceața cuvintelor celor întunecoase au scăpat, și au venit la Lumina care era tăinuită, și acum a strălucit, și s-au făcut ei fii ai Luminii, adică ai lui Hristos. Că zice: "că fii ai Luminii să vă faceți", adică fii ai mei; măcar că întru început a zis Evanghelistul: că de la Dumnezeu s-au născut oarecare. (Ioan 1, 13). Iar aici fii ai Luminii îi numește, adică ai lui Hristos.

Rușineze-se dar Arie și Eunomie, că una este lucrarea Tatălui și a Fiului, și de aici se arată.)Isaia 53, 1;Isaia 6, 10).

36-40"Acestea a grăit Iisus, și mergând S-a ascuns de dânșii. Și atâtea semne făcând El înaintea lor,nu credeau în Trânsul, ca să se plinească cuvântul Isaiei prorocului, pre carele l-a zis: Doamne, cine a crezut auzului nostru? Și brațul Domnului cui s-a descoperit? Pentru aceasta nu puteau să crează, că iarăși a zis Isaia: Au orbit Ochii lor, și a împietrit inima lor , ca să nu vadă cu Ochii, nici să înțeleagă cu inima, și să nu se întoarcă să-i vindec".

Pentru ce S-a ascuns de dânșii? Că acum n-au ridicat pietri asupra Lui, nici au hulit ei ceva întru acel chip precum mai nainte. Pentru ce s-a ascuns? În inimile lor intrând,a văzut mânia lor cea sălbăticită, măcar deși nimic nu grăiau ei. Deci, Se ascunde ca să potolească pizma, căci cum că nu credeau, ci pizmuiau, a însemnat Evanghelistul zicând: "Și atâtea semne făcând El, nu credeau în Trânsul".

Căci cu adevărat nu de mică râutate este lucrul acesta, a nu crede la atâtea semne. Și atâtea semne, zice, pe care le-a lăsat Evanghelistul.

Deci S-a ascuns Iisus, ca să potolească pizma lor, încă și

ca să dea lor vreme şi îndeletnicire, ca întru linişte să socotească cuvintele Lui şi lucrurile. Că aşa, de ar fi vrut ei, ar fi putut veni întru simţimea mărimii Dumnezeirii Lui. Că măcar deşi pe necredinţa lor mai nainte o a cunoscut, dar însă cele ce se cuveneau Lui toate le făcea, şi Se da în laturi, precum s-a zis, vreme dând lor de a socoti.

Obicei este şi acesta al Scripturii, pe părăsirea lui Dumnezeu a o zice ca o lucrare a Lui. Că aceasta ce zice: "Au orbit ochii lor, şi a împietrit inima lor", însemnează că i-a părăsit a se orbi ochii lor şi a se împietri inima lor ca a unor nevindecaţi. Că pe nimeni nu trage cu sila pentru stăpânirea cea de sine a fiecăruia. Acest fel este şi ceea ce zice: "Împietrind voi împietri inima lui Faraon" (Ieşire 4, 21); şi: "Ai abătut cărările noastre de la calea Ta" (Psalm 43); şi " ... Ne-ai rătăcit, Doamne, de la calea Ta" (Isaia 63, 17). Şi multe obiceiuri de acest fel sunt la Scriptura cea veche. Asemenea încă este şi ceea ce zice Pavel:"Că i-a dat pe ei Dumnezeu întru minte neiscusită" (Romani 1, 28); şi: "I-a dat pe ei Dumnezeu întru patimi de ocară" (Romani 1, 26). Că Dumnezeu nu numai nu face nimic ca de acest fel, ci nici ne lasă pe noi, de nu Îl vom lăsa noi pe El. Că zice: "Au nu păcatele voastre deosebesc între Mine şi între voi?" (Isaia 59, 2). Şi iarăşi zice: "Ai uitat Legea Dumnezeului Tău, te voi uita şi Eu pe tine" (Osea 4, 6). Şi David: "Iată cei ce se depărtează pe sine de la Tine,vor pieri"(Psalm 72, 26). Şi Mântuitorul iarăşi zice în Evangheliii către Ierusalim: "De câte ori am vrut să adun pe fiii tăi ... şi n-aţi voit" (Matei 23)(Zigadinos).

Iar aceasta ce zice: "Nu credeau în Trânsul, ca să se plinească cuvintele Isaiei", nu este cuvânt arătător de

pricină, ci de întâmplare însemnător, precum de multe ori am zis.

Că nu pentru aceasta nu erau ei să creadă lui Hristos, pentru că mai nainte a zis de dânșii Isaia, ci pentru că era să nu creadă ei, pentru aceasta mai nainte a zis de dânșii proorocul.

Iar aceasta ce zice: "Nu putea să creadă, că iarăși a zis Isaia pentru dânșii", aceeași înțelegere are. Că prin toate acestea, aceasta va să arate: Că Scriptura nemincinoasă este, și cum că cele ce mai nainte a zis Isaia, nu întru alt chip s-au întâmplat, ci precum a zis.

Căci ca nu cineva să poată zice și să se îndoiască: Pentru ce a venit Hristos, dacă a știut că nu era să-i creadă Lui Iudeii, aduce și pe Proorocii care mai nainte au zis aceasta, și cum că și Hristos a știut necredința lor, dar însă a venit ca să nu aibă răspuns pentru păcatul lor, nici să poată zice, că de ar fi venit, am fi crezut.

Iar aceasta: "Nu puteau să creadă" în loc de: "Nu voiau" s-o înțelegi, pentru că omul cel rău și viclean, nu poate să creadă, până când în acest fel va fi, până când adică voiește și alege cele rele.

Iar când auzi că "Dumnezeu a Orbit Ochii lor, și a împietrit inima lor" să nu socotești că așa simplu pe unii îi face buni, iar pe alții răi, să nu fie! ci pe părăsirea lui Dumnezeu să o socotești "orbire" desăvârșit. Precum să zic o pildă: Fie oarecine nu prea rău; cu acesta se pare că încă este Dumnezeu împreună, căci este nădejde de a se întoarce. Iar când omul se va umplea de răutate, atuncea îl părăsește pe el Dumnezeu pentru voința lui cea rea. Și se zice că petrece omul ca un orb când este lipsit de Dumnezeiasca Lumină,și

umblă întru întunericul păcatului. Şi atuncea Orbire i se socoteşte lui, lipsirea Luminii celui Dumnezeieşti. Şi împietrirea inimii, lipsirea Dumnezeiescului cuvânt celui ce moaie inimile celor ce îl primesc pe dânsul.Drept aceea Orb este, cel ce nu primeşte nicidecum raza Dumnezeiescului cuvânt.Şi împietrit,cel ce nu voieşte să asculte cuvântul cela ce moaie inimile. Şi cu adevărat lipsirea lui Dumnezeu orbeşte şi întunecă.

Deci când vei auzi că "Dumnezeu Orbeşte", aşa să înţelegi, cum că prin a nu fi de faţă Orbeşte. Că de ar fi fost Dumnezeu de faţă, nu s-ar fi orbit omul. De ar fi fost soare, n-ar fi fost întuneric, iar acum soarele face pe noapte. Dar cum? Apunând. Aşa şi Dumnezeu, face Orbi pe oameni, prin a nu fi de faţă la ei. Iar nu este de faţă pentru răutatea lor. Şi de atuncea ca nişte Orbi fără de întoarcere păcătuind, şi fără de îndreptare greşesc.

Dar ia să vedem şi pe ale Isaiei: Doamne, cine a crezut auzului nostru? Adică, nimeni n-a crezut, căci această "Cine" în multe locuri ale Scripturii în loc de: "Nimeni" este pusă. Iar aceasta ca despre faţa lui Hristos o a zis proorocul, grăind Hristos către Tatăl: Doamne cine a crezut auzului nostru?Adică,nimeni n-a crezut cuvântului Nostru şi propovăduirii Mele, pe care propovăduire, "auz" o a numit. "Pentru că cele ce am auzit de la Tatăl Meu, zice, acelea grăiesc" (Ioan 8).

Încă şi Braţul, cui s-a descoperit? Adică, lucrarea cea puternică a semnelor, pe care "Braţ" o numeşte, nici unuia din nemulţumitorii Iudei nu s-a descoperit, ci şi atâtea semne făcând Eu, ei Mă clevetesc.

41-43."Acestea a zis Isaia, când a văzut slava Lui, şi a

grăit pentru Dânsul. Încă și din boieri mulți au crezut în Trânsul, dar pentru farisei nu mărturiseau, ca să nu fie goniți din Sinagogă. Că au iubit slava oamenilor mai mult decât slava lui Dumnezeu".

"Acestea a zis Isaia, când a văzut slava Lui". A cui? A Fiului, măcar că pe slava Tatălui o a văzut cât din urmare Proorocul zice . Iar aici Evanghelistul slava Fiului zice, că o a văzut Isaia, iar Pavel - a Duhului. Deci una este slava Sfintei Treimi. Ceea ce este a Tatălui, și a Fiului este; și ceea ce este a Fiului, și a Sfântului Duh.

Iar slavă zice că a văzut Isaia, pe fumul acela, pe carele i-a nălucit,pe Serafimi, pe cărbuni, pe jertfelnic, pe scaun. Deci a văzut Isaia pe această slavă, și a grăit pentru Dânsul, adică pentru Fiul.

Și ce a grăit pentru Dânsul? Pe cele mai sus zise, cum că a Orbit Ochii lor, și a împietrit inima lor.

Și arată Evanghelistul, că și din boieri mulți au crezut în Trânsul, arătând că și întru aceasta au mințit fariseii când au zis: Au doară cineva din boieri a crezut în Trânsul? (Ioan 7) Că iată și din boieri mulți au crezut, dar pentru farisei nu mărturiseau. Că au iubit slava oamenilor. Iar aceasta și Hristos mai nainte o a zis lor: Cum puteți voi să credeți, slavă de la oameni primind, iar pe slava cea de la singur Dumnezeu defăimând-o? (Ioan 5). Deci arată Evanghelistul, că aceasta au pătimit ei, care mai nainte le-a zis lor Hristos. Așadară n-au fost boieri, ci robi, cu robia cea de pe urmă fiind robiți.

Deci din aceasta ne învățăm, că acela este rob și necinstit, carele este iubitor de slavă.

44,45."Iar Iisus a strigat, și a zis: Cela ce crede în Mine,

nu crede în Mine, ci în Cel Ce M-a trimis pre Mine. Și cela ce Mă vede pre Mine, vede pre Cela Ce M-a trimis pre Mine".

S-a ascuns Iisus în puțină vreme, dând loc mâniei Iudeilor, dar iarăși se arată, și strigă fără de sfială, și arătându-Se pe Sine că este și întocmai cu Tatăl, iar nu potrivnic lui Dumnezeu, zice: "Cel ce crede în Mine, nu crede în Mine, ci în Cel Ce M-a trimis pe Mine", ca cum ar fi zis aceasta: Pentru ce vă temeți a crede în Mine? Credința cea întru Mine, către Tatăl Meu trece.

Și vezi și înțelegerea cea cu de-amănuntul a cuvântului: N-a zis:"Cel ce crede Mie", ci: "Cel ce crede în Mine", care arată pe credința cea întru Dumnezeu. Pentru că alta este a crede cuiva, și alta a crede întru cineva. Că cela ce crede cuiva, poate să se înțeleagă că crede aceluia, fiindcă adevărate zice, iar cel ce crede în cineva,ca întru Dumnezeu cu adevărat crede.

Pentru aceasta a crede Apostolilor, poate să zică cineva, iar a crede în Apostoli, nicidecum. Drept aceea, Domnul n-a zis: "Cel ce crede Mie", căci aceasta și Pavel poate și Petru ar fi putut s-o zică: "Cel ce crede mie". Încă și evreii pentru că n-au crezut lui Moisi, se prihănesc. Ci a zis cea mai mare: "Cel ce crede în Mine", prin care Se arată pe Sineși că este Dumnezeu, precum și ucenicilor le zicea: "Credeți în Dumnezeu și în Mine credeți" (Ioan 14).

Pentru aceasta fiindcă cela ce crede în El, credința către Tatăl o aduce. Drept aceea, cel ce nu crede Lui, Tatălui nu crede. Încă și "Cel ce Mă vede pe Mine, vede pe Cel Ce M-a trimis pe Mine". Oare cel ce vede pe chipul cel trupesc? Nu. Pentru că Tatăl n-are trup, ca cela ce vede trupește pe

Hristos, să se zică, că vede şi pe Tatăl, ci pe vederea cea cu mintea să înțelegi aicea. Ca cum ar zice aşa: Cela ce Fiinţa Mea, pe cât este cu putinţă omului, o a înţeles prin vederea minţii, acela şi pe a Tatălui o a înţeles. Cela ce pe Mine M-a cunoscut că sunt Dumnezeu, acela cu adevărat şi pe Tatăl l-a cunoscut, căci Eu chip sunt al Tatălui. Şi prin toate acestea se arată că de o Fiinţă este Tatăl cu Fiul (II Corinteni 4,4; Coloseni 1, 15).

Audă cei ce bolesc cu eresul lui Arie, că "Cel ce crede în Fiul, nu crede în Trânsul, ci în Tatăl. Deci sau zidire este şi Tatăl, sau nici Fiul. Ca cum ar zice cineva: că cela ce ia apă din râu, nu pe cea a râului, ci pe cea a izvorului o ia. Aşa şi cel ce crede întru Fiul, nu în Fiul crede Carele este râul, (pentru că nici de altă Fiinţă este Fiul, nici are ceva osebit de Tatăl) ci în Izvorul bunătăţii crede, în Tatăl zic.

46.47."Eu Lumină în lume am venit, ca tot cela ce crede întru Mine, întru întuneric să nu rămâie. Şi de va auzi cineva graiurile Mele, şi nu le va crede, Eu nu-l judec pre el, că n-am venit ca să judec lumea, ci ca să mântuiesc lumea".

Şi prin aceasta iarăşi arată cum că de o Fiinţă este cu Tatăl. Că de vreme ce şi Tatăl pretutindenea în Scriptură Lumină Se zice,pentru aceasta şi de Sineşi zice: "Eu Lumină în lume am venit". Drept aceea şi Pavel "Rază" pe El Îl numeşte (Evrei 1, 3), arătând de aici că nici o despărţire nu este între Tatăl şi între Fiul, ci în aceeaşi dată împreună este Tatăl, în aceeaşi dată împreună este Fiul, precum întru aceeaşi dată împreună cu Lumina este Raza.

Lumină dar este şi Fiul, şi pentru că izbăveşte de înşelăciune, şi risipeşte întunericul, şi pentru că precum lumina după ce se arată, şi pe sineşi se face arătată, şi pe

celelalte ce se văd; aşa şi Fiul după ce a venit, şi S-a arătat nouă, şi pe Sineşi s-a făcut cunoscut nouă şi pe Tatăl, şi spre toată cunoştinţa a luminat inimile celor ce L-au primit pe El.

De Mă va auzi cineva pe Mine, zice, şi nu va crede, Eu nu-l judec pe el, că n-am venit ca să judec lumea, ci ca să se mântuiască lumea. Iar ceea ce zice, această înţelegere are: Omului ce nu crede, nu-i sunt Eu pricinuitor de osândire, că nu chiar pentru aceasta am venit, ci din urmare s-a întâmplat aceasta. Că Eu am venit ca să mântuiesc, şi pentru aceasta am învăţat. Iar de nu crede cineva, nu Eu sunt lui pricinuitor de osândire, ci el pe aceasta o a tras asupră-şi.

Încă şi prin cele mai de jos mai mult se va lumina ceea ce se zice; şi auzi-le pe acestea:

48-50."Cela ce se leapădă de Mine, şi nu primeşte graiurile Mele, are cine să-l judece pe el, cuvântul carele am grăit, acela îl va judeca pe el în ziua cea de apoi. Că Eu de la Sinemi nu am grăit, ci Tatăl Cela Ce M-a trimis pre Mine, Acela poruncă Mi-a dat, ce voi zice, şi ce voi grăi. Şi ştiu, că porunca Lui viaţă veşnică este. Deci cele ce grăiesc Eu, precum Mi-a zis Mie Tatăl, aşa grăiesc".

Eu, zice, pe nimeni nu judec, ci cela ce nu crede, are pe cel ce îl va judeca pe el. Precum de multe ori ne obişnuim şi noi a grăi, când pe un copil ce umblă fără de rânduială vrem să-l batem pe el, că nu noi credem să-l batem, ci lenevirea lui şi nerânduiala. Şi nu noi îl osândim pe el, ci sfaturile noastre, cărora nu s-a supus, acelea îl pârăsc pe el ca pe un neascultător. Aşa dar şi Domnul, zice: Nu Eu îl judec, ci cuvântul, carele l-am grăit, acela îl va osândi.

Că pentru ce n-a crezut? Oare ca unuia ce aş fi potrivnic

lui Dumnezeu, și caut slava mea? Ci Eu de la Sinemi n-am grăit, ci toate de la Tatăl Meu am zis, și nicăieri pe Sinemi nu M-am propovăduit că cuget altceva. Că Tatăl Cela Ce M-a trimis pe Mine, poruncă Mi-a dat Mie, ce voi zice și ce voi grăi.

O, câtă este smerenia cuvintelor! Că au doară și mai nainte, o, Doamne, de a Te trimite pe Tine Tatăl, și de a-Ți da poruncă, nu știai ce se cuvine a grăi, ci neștiutor erai de porunca aceasta, care este viața veșnică, și nu cunoșteai pe această viață veșnică? Și cum ai zis "Eu sunt viața"?

Vezi câtă necuviință se ivește, dacă nu cu bună socoteală vom asculta pe cele ce se grăiesc? Deci cunoaște, pentru ce așa smerit grăiește,că pentru ascultători, fiindcă erau neputincioși.

Și ce voiește să însemneze prin acestea? Nimic alt, fără numai că nimic El sau zice sau cugetă afară de cele ce zice Tatăl. Că precum cei ce poartă, zice porunci, nimic afară de ceea ce li s-a poruncit nu grăiesc, așa cu adevărat și Eu Însumi nimic altceva sau cuget, sau am învățat afară de cele ce Tatălui S-a părut. Deci aceasta vrând să arate, adică, cum că o socoteală are cu Tatăl, a făcut pomenire de această pildă, de poruncă zic, pentru aceasta și aduce pe urmă: "Deci cele ce grăiesc, precum Mi-a zis Mie Tatăl, așa grăiesc. Pentru aceasta dar fiindcă nimic de la Sinemi n-am zis, ce răspuns vor pune înainte cei ce n-au crezut? Fără de îndoială se vor osândi, ca cei ce Tatălui n-au crezut.

Deci nimic smerit să nu înțelegi cela ce ești ortodox din aceste smerite graiuri,adică din aceasta ce zice: "Poruncă am luat ..." și din cele asemenea, ci cu bună socoteală pe acestea să le înțelegi, precum și aceasta: "Poruncă am luat,

ce voi zice, şi ce voi grăi". Căci Cuvânt fiind Fiul, şi arătând pe toate cele ce sunt în minte, în Tatăl zic. Poruncă de la Dânsul zice că a luat, ce va zice şi ce va grăi. Precum şi cuvântul nostru, de vom voi să zicem adevărul, acelea grăieşte, care mintea îi arată lui, şi nu este de altă fiinţă cuvântul de minte, ci de o Fiinţă cu ea întru adevăr.

Capitolul 13

1."Iar mai inainte de praznicul Paştilor, ştiind Iisus, că a venit Lui ceasul, ca să Se mute din lumea aceasta către Tatăl, iubind pe ai Săi pre cei din lume, până în sfârşit i-a iubit pre ei"

Ştia Domnul şi mai nainte de toţi vecii ceasul morţii Sale,iar când a sosit acela, lucru face plin de multă iubire de oameni şi de smerenie, şi care arată multă dragostea cea către ucenici. Că vrând el să-i lase pe ei,mai mare arată dragostea. Că aceea ce zice: "Iubindu-i pe ei, până în sfârşit i-a iubit pe dânşii", aceasta arată: Că nimic n-a lăsat din cele ce se cuvine să facă cel ce iubeşte. Pentru aceasta mai apoi de toate şi aceasta face, spală picioarele ucenicilor,ca să le inmulţească dorinţa lor,şi multă mângâiere mai nainte să le lase spre greutăţile ce erau să le vie asupră, ca să-şi aducă ei aminte, că Cel Ce aşa i-a iubit pe ei,cât şi picioarele lor a spălat, nu-i va trece cu vederea pe ei nici în cele rele.

Şi"mutare"numeşte Evanghelistul pe moartea lui Hristos pentru înălţarea cea după Înviere.

Deci fiindcă vrea să se mute din lumea aceasta, işi arată dragostea către "ai Săi".Iar"ai Săi"numeşte pe ucenici după

cuvântul prieteşugului.pentru că ai lui Dumnezeu sunt după chipul zidirii şi toţi oamenii sunt după cuvântul ce s-a zis: "Intru ale Sale a venit, şi ai Săi pe El nu L-au primit" (Ioan 1, 11). Dar ai Lui sunt sfinţii. fiindcă ii sunt lui prieteni. precum şi aici. "ai Săi" i-a numit pe ucenici. Şi a adaus: "pe cei din lume". de vreme ce şi alţii sunt ai Săi: Avraam şi Patriarhii,dar nu erau în lume, că au trecut de aici. Pentru aceasta pe aceştia ai Săi ce erau în lume până în sfârşit i-a iubit.adică.dragoste desăvârşit spre dânşii a arătat.

2-5."Şi cină făcându-se. când diavolul acum pusese în inima lui Iuda al lui Şimon Iscarioteanul, ca să-L vâneze pre El. Ştiind Iisus. că toate i-a dat Lui Tatăl în mâini. şi cum că de la Dumnezeu a ieşit, şi la Dumnezeu merge, s-a sculat de la Cină, şi Şi-a pus veşmintele, luând ştergător, S-a încins. După aceea a turnat apă în spălătoare, şi a început a spăla picioarele ucenicilor, şi a le şterge cu ştergătorul, cu care era încins". (Diavolul atuncea pusese gând. când a turnat Muierea pe capul lui Hristos Mirul, de care a povestit Matei (Matei 26) (Zigadinos).

Mirându-se Evanghelistul că pe cela ce acum cugetase vinderea l-a spălat Hristos,zice:"Când diavolul acum pusese în inima Iudei al lui Simon", aşa adică până în sfârşit pe vânzător îl cinstea. Încă şi ceea ce zice: "Şi Cină făcându-se".nu în zadar este pusă,ci ca să se arate neomenia Iudei,că nici împărtăşirea mesei nu l-a îmblânzit pe el.

Deci ştiind Iisus, că toate I-a dat Lui Tatăl în mâini, adică,cum că mântuirea credincioşilor I-a încredinţat Lui, şi se cuvine acum să arate lor toate cele ce sunt spre mântuire, precum este şi aceasta: "Că a spălat picioarele ucenicilor", pentru că lege a smereniei se pune de aicea. Se scoală de la

Cină și spală picioarele ucenicilor.

Încă și în alt chip: Știind că toate I-a dat Lui Tatăl, și cum că de la Dumnezeu a ieșit, și la Dumnezeu merge, nici se va împuțina slava Lui spălând picioarele ucenicilor, că au doară a răpit slava, ca să Se teamă că va cădea din trânsa, și pentru aceasta să nu primească să facă ceva smerit, precum cei de neam simplu pătimesc, când slavă ar răpi, nevrând nicidecum să se smerească, ca să nu piardă aceea care fără de cuviință au răpit. Ci Împărat este al tuturor, și Fiu al lui Dumnezeu, că aceasta este ceea ce zicea:"De la Dumnezeu a ieșit",adică din Ființa Tatălui, și iarăși la Dumnezeu merge, și pentru aceasta nu era să se împuțineze slava Lui, Celui Ce era atâta de mare, dintru a spăla pe ucenici.

Și ia seama, că dacă a se smeri, lucru este a celui ce iese de la Dumnezeu, și la Dumnezeu merge, a se mândri dară a celuia cu adevărat lucru este, care de la diavolul iese, și la diavolul merge.

Iar când auzi că: "I-a dat Lui Tatăl", să nu socotești că se arată aici neputință a Fiului, ci cinstea cea către Tatăl și unirea Voinței. Căci de ți se pare ție neputincios Fiul, pentru că se zice că Tatăl îi dă Lui,neputincios să socotești și pe Tatăl, pentru că Fiul îi dă Lui Împărăția (I Corinteni 15, 24) precum Apostolul zice.Dar nu este așa. Ci "darea" arată pe unirea și împreună lucrarea, ca așa să zic, și bună voința Tatălui.

Vezi încă și mărimea smereniei, că nu mai nainte de Cină spală, ci după ce au șezut toți, se scoală El singur, aceia odihnindu-se,și Se dezbracă de veșminte, învățându-ne pe noi să ne facem pe noi înșine fără de zăticnire către slujbă și ușori.

Aceeaşi socoteală are mai jos şi Dumnezeiescul acesta Părinte, cum că miercuri l-a bântuit pe el, iar joi seara a intrat în el.

Şi Se încinge cu ştergar, Însuşi El toate făcându-le, şi spălarea şi ştergerea. Şi toarnă apă, şi aceasta Însuşi făcând-o, nu pe altul lăsând.

Iar acestea toate pline ne sunt nouă şi puneri de lege, cum se cuvine să slujim, cum că cu toată osârdia, şi noi singuri să le facem pe toate, nu pe alţi slujitori să-i întrebuinţăm.

6.7."Deci a venit la Simon Petru, şi I-a zis Lui acela: Doamne, Tu vei să speli picioarele Mele? Răspuns-a Iisus, şi i-a zis lui: Ceea ce Eu fac, tu nu ştii acum, iar vei cunoaşte după aceasta".

Nu pe Petru spală întâi, măcar deşi era el întâi decât ucenicii, ci poate că vânzătorul, obraznic fiind şi fără de ruşine, mai nainte decât Petru a şezut, şi lui i s-au spălat picioarele.

Şi de unde este aceasta arătată? De aici:"A început a spăla picioarele ucenicilor, zice, şi a le şterge" apoi vine la Simon Petru. Deci arată că nu întâi pe Petru a spălat, că n-ar fi zis că "vine la Simon Petru", de nu pe altcineva mai întâi decât pe Petru ar fi spălat. Deci din ceilalţi ucenici n-ar fi îndrăznit vreunul ca să se spele mai nainte de Petru, iar vânzătorul poate să fi îndrăznit aceasta. Că dacă de la alţi ucenici ar fi început a spăla pe vreunul, ar fi oprit ucela pe Domnul, oricarele ar fi fost, şi ar fi zis cele ce şi Petru: "Doamne, Tu vei să speli picioarele Mele?" dar nu este aceasta. Deci dar pe nimeni din ceilalţi n-a spălat mai nainte, ci pe vânzătorul, apoi pe Petru. Şi de la Petru învăţându-se ceilalţi,cu urmare

este să nu se fi împotrivit, ci să fi primit pe acest fel de cinste ce li se aducea lor de la Iisus.

Dar vezi și graiurile lui Petru, câtă însemnare au. Tu vrei să speli picioarele mele cu mâinile acestea, cu care Leproși ai curățit? Cu care morți ai înviat? Cu care Ochi ai orbilor ai deschis? Tu Cela ce acestea și altele mai multe ai făcut, pe ale mele robului și neînvățatului. Și nu mâinile, nici altă parte mai cinstită, ci picioarele, partea cea mai de jos decât toate, mădularul cel ce se socotește mai vârtos întinat și necinstit?

Dar ce-i răspunde Domnul? Ceea ce fac Eu, tu acum nu știi, că smerenie multă cuprinde întru sine, și aceasta vă învăț si pe voi. Iar pe urmă, când întru numele Meu draci vei scoate, când Mă vei vedea pe Mine la Ceruri înălțându-Mă, când de la Duhul te vei învăța, că de-a dreapta Tatălui șed, atunci vei cunoaște, cum că cel ce așa s-a smerit, cât și picioarele tale le-a spălat, Acela îți dă ție atâta putere asupra dracilor, și S-a înălțat și împreună cu Tatăl S-a proslăvit, întru nimic micșorându-Se din acea smerenie a Sa.

Și așa de aici vei iubi și tu smerenia, care înalță mai vârtos, iar nu micșorează.

8,9."Zis-a Petru Lui: Nu vei spăla picioarele mele în veci. Răspuns-a Iisus lui: De nu te voi spăla pre tine,n-ai parte cu Mine. Zis-a Simon Petru Lui: Doamne, nu numai picioarele mele, ci și mâinile, și capul".

Multă este evlavia lui Petru către Învățătorul,pentru aceasta și se cucernicește foarte, și leapădă de la sineși acest fel de cinste. Și măcar deși altă dată s-a certat de Hristos (Matei 16; Marcu 8) și i se cuvenea lui măcar pentru certarea aceea să primească și acum să-l spele pe el Domnul, dar

însă pentru că mare și multă este ceea ce acum de Hristos se face, se leapădă. Și nu pune în mintea sa, că iarăși îl va certa pe el Domnul poate mai aspru ca pe un neascultător.

Ce zice dară Hristos? Nu-i zice lui că smerenie te învăț pe tine,o.Petre,și pentru aceasta spăl picioarele tale. Pentru că i-ar fi zis Petru Lui. și s-ar fi jurat, că și fără de a-i spăla picioarele, se va învăța smerenie. Dar ce zice către dânsul? Ceea ce mai vârtos cunoștea că îi rănește inima lui, aceasta îi aduce asupră ca o îngrozire oarecare: "De nu te voi spăla pe tine–zicând n-ai parte cu Mine". Că de vreme ce el era, carele mai vârtos decât toți ceilalți ucenici dorea să fie împreună cu Hristos, pentru aceasta și-L întreba: "Unde mergi?" și: "Sufletul meu pentru Tine voi pune", din dragoste se făgăduia, prin această îngrozire clătește sufletul lui. "Că de nu te voi spăla pe tine, zice, n-ai parte cu Mine".

Deci îndată ce a auzit Petru această înfricoșată îngrozire, pe cât în neprimire era tare, pe atâta și întru primire, iar mai vârtos și mai tare, cât și capul își dă să i se spele.

Și amândouă din dragoste erau, că și neprimirea, dintru a cinsti foarte pe Domnul; și primirea, dintru a nu voi să se despărtească de El.

Iar tu, când vei vedea pe cineva că foarte stă împotrivă din îndrăzneală, și zice și cu jurământ că nu voi face aceasta, apoi pentru sfiala jurământului rămâne întru ceea ce rău a hotărât, și dintru aceasta se primejduiește, sau la suflet, sau la trup, potrivit vei aduce pilda lui Petru, care stând împotrivă după ce a văzut că împotrivirea îl aduce întru despărțirea de Hristos, s-a depărtat de aceasta.

10,11."Zis-a Iisus lui: Cel spălat n-are trebuință, fără numai picioarele a i le spăla, ci este curat tot. Și voi curați

sunteți, dar nu toți. Că știa pre cela ce vrea să-L vândă pre El, pentru aceea a zis, că nu toți sunteți curați".

Pricină aflând Domnul, vădește pe vânzătorul, ca pe cel ce avea minte necurată, și avea trebuință să se spele de vicleșug, și să se pocăiască. Deci voi, zice, spălați fiind, nu mai aveți trebuință de altă spălare. Dar unul este cel necurat care are trebuință de spălare.

Însă întreabă mulți: Cum Domnul a zis Apostolilor: "Voi curați sunteți", că încă nu erau slobozi de păcat, încă nu se învrednicise de Duhul, încă păcatul stăpânea, încă blestemul lucra, că încă Mielul Cel Ce ridică păcatul lumii nu era junghiat (Ioan 15, 3). Încă nu se spânzurase pe lemnul cela ce ne-a răscumpărat pe noi din blestem. Cum dar erau curați Apostolii?

Deci este cu putință a zice, că măcar deși nu se slobozise de păcate cu totul, dar însă pentru cuvântul, zice, pe carele L-am grăit vouă,curați sunteți adică, pentru aceasta sunteți curați acum: De acum ați primit Lumina, de acum din rătăcirea Iudaicească v-ați slobozit. Fiindcă și Isaia, auzi, cum ne învață pe noi să ne spălăm: "Spălați-vă și vă curățiți, lepădați vicleșugurile din sufletele voastre" (Isaia 1, 16). Deci și aceștia, fiindcă cu toată nerăutatea și fără de vicleșug erau împreună cu Hristos, cu cuviință spălați și curați se zic de Domnul.

Iar unii "Cină" au înțeles pe cunoștința Tainei lui Hristos cea de la sfârșitul veacurilor, pe care cunoștință Iisus arătând-o ucenicilor Săi, spălă și picioarele lor, nu ca cum ar fi avut întinăciune, ci gata făgăduindu-i pe ei spre buna vestire, după ceea ce s-a zis de Isaia: "Cât sunt de frumoase picioarele celor ce binevestesc pace! Că voi, zice, curați

sunteţi, ci singuri. (Is. 52, 7). Dacă se cuvine şi spre curăţirea altora să vă trimiteţi, ceea ce prin spălarea picioarelor voastre se arată.

Deci spălarea, nu curăţire de păcatele Apostolilor ne dă nouă să înţelegem, (căci curaţi se mărturisesc că sunt), ci semn este cum că se vor trimite ei la propovăduire, ducând şi la alţii curăţenia ce li s-a dat lor prin cuvântul cel stăpânesc.Pentru aceasta şi Petru,"nu numai picioarele să mi le speli, zice, ci şi capul", adică nu numai la propovăduire să mă trimiţi, ci şi capul meu prin mucenie să-l curăţeşti.

Însă să înţelegi că şi acum se săvârşesc acestea. Pentru că şi acum se face Cină întru Dumnezeiasca jertfă a Dumnezeiescului Trup şi Sânge, care sunt puse înainte.

Ce dar se cere de la fiecare din noi să facem? Ascultă: Avem în noi toţi cei ce am crezut în Hristos, pe Cuvântul lui Dumnezeu şi pe propovăduirea Evangheliei, că toţi am primit pe Hristos în inimile noastre. Datori suntem dar întru Dumnezeiasca aceasta Cină să sculăm cuvântul, şi să-l dezbrăcăm de veşmintele lui, care îl acopăr pe el. Iar "Veşmânt" este iubirea de argint; "veşmânt" – mărimea deşartă"; "veşmânt" – zavistia, şi toate celelalte patimi, care fiind deasupra Dumnezeiescului cuvânt ce este întru noi îl îngreunează pe el. Deci pe acestea se cuvine să le dezbrăcăm, slujindu-se cuvântul, ca uşor fiind, să poată lucra pe curăţirea noastră cea prin pocăinţă.Căci sculându-se cuvântul, şi de toată sarcina şi de grija lumească dezbrăcându-se, va spăla pe gândurile noastre care sunt ucenici ai lui, şi îi urmează lui. Şi va spăla picioarele, adică pe mişcările noastre cele lucrătoare şi pe paşii noştri.

Iar de are cineva trebuinţă de altă curăţire, şi pofteşte

sporirea cea întru învățătură și în partea cea privitoare la cele înalte, zică, către Domnul: "Doamne, nu numai picioarele, ci și mâinile și capul", adică nu numai pașii mei să-i curățești, ci și mâinile, ca și pe alții să pot a-i povățui de mână și către lucrul cel bun împreună cu mine a-i duce; și capul – ca în partea cea privitoare la cele înalte și teologică, curată și neîntinată să aibă socoteala cea pentru Dumnezeu.

Deci în acest chip prin mărturisire putem a ne spăla, ca nu cu nevrednicie să ne împărtășim din Cină, și spre osândă nouă să mâncăm și să bem (1 Corinteni 11, 29).

12-16."Deci după ce a spălat picioarele ucenicilor, și Și-a luat hainele Sale, șezând iarăși, a zis lor: Cunoașteți ce am făcut vouă? Voi pre Mine Mă chemați dascălul și Domnul,și bine ziceți,că sunt. Deci de am spălat picioarele voastre Eu Domnul și Dascălul, și voi datori sunteți unul altuia a spăla picioarele, că pildă v-am dat vouă, ca precum Eu v-am făcut vouă, și voi să faceți. Amin Amin zic vouă, nu este slugă mai mare decât domnul său, nici sol mai mare decât cela ce l-a trimis pre el."(Ca să nu socotească ucenicii că această spălare este vreo curățire, precum și Botezul, dezleagă cu pildă pe această socoteală, zicând: "Cel spălat, nu are trebuință a se spăla, fără numai picioarele", că cu acestea umblând iese din baie, ci este curat tot, ca cela ce acum s-a spălat. Și voi curați sunteți ca cei ce v-ați curățit prin învățătura carea v-am învățat, și ați lepădat tată răutatea și vicleșugul). (Zigadinos).

Iarăși nu numai către Petru, ci și către toți face vorbă, și pricina de atâta smerenie către dânșii pune.Iar aceasta este, că se cuvine să se facă și ei urmăritori Lui. Dar nu cumva și când zicea lui Petru că:"Vei cunoaște după aceasta" (Ioan

13, 7), pentru vremea aceasta de acum îi zicea? Că vei cunoaşte, o, Petre, după acestea, când voi lua hainele Mele, şi şezând, voi începe a vă învăţa pe voi şi a zice: Cunoaşteţi ce v-am făcut vouă? Că dacă Eu pe Carele voi Mă mărturisiţi cum că sunt Domn şi Dascăl, şi bine Mă mărturisiţi,(căci sunt),picioarele voastre am spălat,(Şi n-a zis:ale slugilor,ale necărturarilor şi neînvăţaţilor, ci a lăsat aceasta ei să o socotească). Voi netrecută datorie aveţi, unul ale altuia a spăla picioarele, adică, toată slujba unul altuia a sluji. Că aceasta a voit prin spălare, care lucru se socoteşte slujbă mai de jos, cum că şi pe celelalte care sunt mult mai cinstite datori suntem a le face. "Că pildă v-am dat vouă, ca precum Eu v-am făcut vouă, aşa şi voi să faceţi", adică cu această osârdie. Măcar că ceea ce am făcut Eu şi mai mare este, pentru că stăpân fiind Eu, ale slugilor picioare am spălat, iar voi picioare ale celor împreună cu voi slugi să le spălaţi. Încă vedem că şi dascălii scriu copiilor slovele foarte frumos, ca spre asemănare măcar mai de jos să vie.

Şi de nevoie sfătuieşte pe Apostoli acestea. Căci fiindcă erau să dobândească cinste, unii adică mai multă, iar alţii mai puţină, ca nu unii asupra altora să se înalţe, a tuturor acestora surpă cugetele: Că nu este slugă mai mare decât domnul său, până când este slugă. Nici sol mai mare decât cel ce l-a trimis pe el, până când este sol. Iar când se va face mai mare, atunci nici slugă nu este, nici sol. (Psalm 40,9).

17-19."De ştiţi acestea, fericiţi sunteţi, de le veţi face. Nu pentru voi toţi grăiesc. Eu ştiu pe care i-am ales, ci ca să se plinească scriptura: "Cel ce mănâncă împreună cu Mine pâine, a ridicat asupra mea călcâiul său". De acum zic vouă mai nainte de a se face, ca,atunci când se va face, să credeţi,

că Eu sunt".

Ca să nu zică ei: Pentru ce acestea zici nouă ca cum n-am ști? Știm și noi binele smereniei–pentru aceasta zice:" De știți, nu ajunge aceasta numai, ci atuncea cu adevărat sunteți fericiți, de le veți și face pe ele". Pentru că și Iudeii știau poruncile, dar nu sunt fericiți, ci prea ticăloși, fiindcă nu le făceau."Nu pentru voi toți grăiesc, Eu știu pe care am ales".Vădește și nu vădește pe vânzătorul, umbros aducând cuvântul, pentru că voia să-l aducă pe el la pocăință.Pentru aceasta pe toate celelalte faceri de bine lăsându-le, care către el au arătat, pe ceea ce mai mult decât toate era de-ajuns să-l înfrunte pe el, pe aceasta o a pus: "Cel ce mănâncă pâinea Mea, cel ce se hrănește de la Mine, cel ce împreună cu Mine se îndulcește din masă", care lucru și pe vrăjmași îi îmblânzește.

Și n-a zis: Acesta Mă vinde pe Mine, ci: "A ridicat asupra Mea călcâiul", adică, vicleșug și înșelăciune a alcătuit împotriva Mea, din însemnarea celor ce se luptă, care punând piedică celor ce împotrivă se luptă, prin a călca călcâiele lor, îi aruncă jos.

Iar zicând cuvântul acesta:"Nu pentru voi toți grăiesc", ca nu la mulți să aducă frica, îl deosebește pe el vederat, și arată că unul este cel ce împotriva Mea cugetă. Pentru aceea zice: "Cel ce mănâncă pâinea Mea".

Iar zicând Iisus:"Eu știu pe care i-am ales", ce vom zice pentru Iuda? Au nu și pe el l-a ales? L-a ales cu adevărat când era bun, precum și pe Saul (I Împărați 9), dar s-a schimbat, că de sineși stăpânitor era, și Dumnezeu lasă pe fiecare, precum voiește, să facă, că nu ridică stăpânirea de sineși. Iar după ce s-a schimbat Iuda, l-a lepădat, măcar deși mai nainte l-a ales.

Iar aceasta ce zice: "Ca să se plinească Scriptura", aşa s-o înţelegi, precum şi pe celelalte ce erau asemenea, pentru care de multe ori am zis. Că nu pentru aceasta a fost silit Iuda să vândă, pentru ca să se arate adevărate cuvintele Scripturii, căci aceasta este plină de toată lula, ci ca să cunoaştem, că pentru aceasta a zis Scriptura, pe carele îl vedem acum că a săvârşit lucrul.

Iar acestea toate, zice, mai nainte le grăiesc pentru vânzătorul, "ca,atunci când se vor face, să credeţi, că Eu sunt, că adevărate grăiesc".

20."Amin, Amin grăiesc vouă, cel ce primeşte pre care-l voi trimite,pre Mine Mă primeşte. Iar cel ce Mă primeşte pre Mine, primeşte pre Cel Ce M-a trimis pre Mine".

Ce potrivire au către cele mai dinainte acestea ce acum se grăiesc? Că la cuvântul cel pentru vânzătorul a adaus: "Cel ce primeşte pe carele voi trimite,pe Mine Mă primeşte". Prea mare cu adevărat potrivire; că după ce a zis, că va să Se vândă, şi le-a spus că va să-i lase pe dânşii, şi erau să iasă ei după aceea şi să se risipească, şi multe rele să pătimească, cu două chipuri îi mângâie pe dânşii: Cu unul adică de la Sineşi: Că le-a arătat lor cele ce şi El Însuşi era să pătimească, şi cele ce către vânzătorul a făcut, spălând picioarele lui, şi părtaş mesei primindu-l. Că dacă de acestea îşi vor aduce ei aminte, cu adevărat toate relele cu lesnire le vor suferi. Deci un chip de mângâiere este acesta, prin cele ce a făcut El cinstind pe vrăjmaşul Său până la sfârşit, şi prin cele ce vrea să pătimească El Mângâindu-i pe ei.

Iar alt chip este: Că le-a deschis lor casele tuturor, şi le-a făgăduit, că toţi îi vor primi pe ei, cei ce cuvântul lor vor asculta. Vezi acum cum se potrivesc acestea cu cele mai de sus?

Era El să-i lase pe ei, erau ei să pătimească nenumărate rele și greutăți, I-a mângâiat pe ei cu pilda Sa, având să se vândă de ucenic, și spălându-l pe el.Îi mângâie pe ei și prin aceasta: că le spune lor mai nainte, că deși multe rele vor pătimi,dar toți îi vor primi pe ei. "Că cela ce primește pe voi,zice,pe Mine Mă primește,și prin Mine,pe Dumnezeu și Tatăl". Socotește chip de mângâiere, ca pe Însuși Dumnezeu, zice, vă vor cinsti pe voi oamenii. Deci nu vă întristați pentru răutățile celor ce vă vor goni pe voi.

21,22."Acestea zicând Iisus, S-a tulburat cu duhul, și a mărturisit, și a zis: Amin Amin grăiesc vouă, că unul din voi Mă va vinde. Căutau drept aceia unul la altul ucenicii, nepricepându-se pentru cine grăiește".

Socotind Domnul, că vânzătorul de amândouă s-a lipsit, și de răbdarea cea întru ostenele, și de căutarea și cinstea cea de la cei ce vrea să-i primească. "Se turbură cu duhul", adică se mâhnește sufletul Lui.

Și a mărturisit, zice, adică, mai nainte a spus, mai nainte a mărturisit, a hotărât.

Deci ucenicii nepricepându-se, căutau unul la altul. Că deși fiecarele din ei se știa pe sineși curat, și nimic viclean întru cugetele lor nu cunoșteau,dar însă pe cuvântul Domnului mai vrednic de credință îl socoteau decât pe cugetele lor. Pentru aceasta se întristează ei și nu se pricep, căci hotărârea era a Celui nemincinos, care cum că se va împlini, fără de îndoială credeau ei.

Iar unii, aceasta ce zice: "Unul din voi", așa o au înțeles: Unul, zice, căzând din Ceata voastră, și din voi ieșind, Mă va vinde. Precum și aceasta: "Iată Adam s-a făcut ca unul din Noi" (Facere 3, 23). Pentru că și aici pe graiul acesta

mai cu iscodire l-au înțeles aceia. S-a făcut, zice, ca unul ce a căzut din noi, adică, ca diavolul, că precum acela a căzut, așa și acesta prin neascultare s-a făcut din noi, adică a căzut de la noi.

23-26."Și era unul din ucenicii Lui culcat pe sânul lui Iisus, pre carele îl iubea Iisus. Deci a făcut semn acestuia Simon Petru, să întrebe, cine ar fi de carele grăiește. Și căzând acela pre pieptul lui Iisus, a zis Lui: Doamne, cine este? Răspuns-a Iisus, acela este, căruia Eu întingând pâinea voi da".

Pentru ce toți temându-se,și insuși bătrînul Petru cutremurându-se, Ioan ca cum s-ar desfăta se culcă pe sânul Domnului? Și iarăși, pentru ce zice singur de sineși: "Pe carele iubea Iisus?" Deci s-a culcat pentru aceste două pricini: Una fiindcă, era iubit mai mult decât toți ceilalți, și a iubirii semn este a se culca pe sânul Domnului. Iar alta, vrând să se arate pe sine înstrăinat de vinovăție, prin îndrăznire și cutezare. Iar pentru sineși mărturisește, că îl iubea pe el Iisus, întrebarea dezlegând, ca nu auzind tu că i-a făcut lui Petru semn să întrebe, să socotești cum că, ca unui mai mare i-a făcut lui semn, zice Evanghelistul pentru sineși, că nu ca unui mai mare mi-a făcut semn Petru, ci ca unui iubit de Hristos. Deci mai vârtos a minții celei smerite nu a celei trufașe este aceasta. Că nu zice: Eu iubeam pe Iisus, ceea ce pentru Petru se mărturisește.Dar ce?Acela, zice, mă iubea pe mine, pentru mila și îndurarea Sa primindu-mă pe mine. Ceea ce și Apostolul zice: "Alerg, doar voi și prinde, întru ce sunt și prins de Dumnezeu"(Filipeni 3, 12). Și iarăși: "Cunoscând pe Dumnezeu, iar mai vârtos fiind cunoscuți de Dumnezeu"

(Galateni 4, 9). Așadar și aceasta ce zice: "Pe care-l iubea Iisus", nu falsă, ci arătare a smereniei este.

Dar pentru ce nu Petru singur întreabă pe Domnul, ci lui Ioan i-a făcut semn? Fiindcă din multa fierbințeală se află că de multe ori s-a pornit, și apoi s-a certat, pentru aceasta acum s-a temut să întrebe, ca nu cumva să-l certe pe el Domnul ca pe un îndrăzneț.

Și pentru carea pricin Ioan cade pe Pieptul lui Iisus așa fără de nici o evlavie și fără de nici o sfială? Pentru că încă nimic de Hristos mare nu socotea, nici erau învățați să aducă cinstea cea vrednică celor cinstiți, că oameni pescari erau, și neștiutori de ceea ce se cuvine.

Și-l lasă pe el Domnul să cadă pe Piept, risipindu-i mâhnirea lui, și alinând tulburarea cugetului lui, și în scurt întristarea potolind. Căci se poate că și în fețele lor multă mâhnire se arăta.

Și nici așa întrebat fiind Domnul, nu arată anume pe vânzătorul, ci prin pâine oarecum îl vădește pe el, rușinând pe vânzătorul, și intru simțire aducându-l pe el a mesei și a pâinii, din care împărtășindu-se el, nu i se cuvenea a vinde, și împotriva Hrănitorului a se turba. Ia, zice, pâinea, căreia împreună cu Mine te-ai împărtășit, și vino întru simțirea mesei celei de Obște. Dar n-a înțeles, de patimă fiind întunecat la suflet.

De voiești și tu să șezi aproape de Iisus, și pe pieptul Lui să cazi, și tainele de la Dânsul să te înveți, sârguiește-te ca să fii iubit de Dânsul prin minte fără de vicleșug și bună. Pentru că și Ioan mai fără de răutate, și mai fără de vicleșug, și mai blând decât toți era, pentru aceasta era și iubit. Deci și tu de vei fi în acest chip fără de răutate, te vei învrednici

și pe Pieptul lui Iisus a cădea, care lucru este semn al vredniciei ceilei teologice."Că în inimă știe Scriptura, că se ascund cuvintele Domnului" (Psalm 118, 11). Și așa se va descoperi ție toată Taina, și vânzătorul Cuvântului.

Că celuia ce i s-a încredințat darul Teologiei, arătat i se face și vânzătorul Cuvântului,adică cel ce nu are dreaptă credință.Pentru că ereticul stricând pe cuvântul adevărului, care este pâine, nu curat, ci întins se arată că îl are pe el.

26-30."Și întingând pâinea, o a dat Iudei al lui Simon Iscarioteanul, și după pâine, atuncea a intrat în trânsul satana. Deci a zis Iisus lui: Ce vrei să faci, fă în grabă. Și aceasta nimeni din cei ce ședeau n-au cunoscut, pentru ce i-a zis lui. Că unii socoteau, de vreme ce punga avea Iuda, că îi zice Iisus lui, cumpără cele ce ne trebuiesc la praznic, sau săracilor să dea ceva. Deci după ce a luat el pâinea, îndatăși a ieșit. Și era noapte, când a ieșit".

După ce Domnul a dat Iudei pâinea, ca dară întru simțire venind a mesei și a pâinii, se va părăsi de vindere. Iar Iuda nici așa s-a făcut mai bun, atunci dar,mai desăvârșit s-a făcut al satanei, și s-a dat de atuncea lui ca un neîndreptat.

Deci până când se socotea că este unul din ucenici, și parte a sfintei cetei aceleia, nu avea intrare în trânsul satana, iar după ce l-a despărțit pe el Domnul, și l-a osebit dintre ceilalți ucenici, vădindu-l prin pâine, de atuncea l-a luat pe el ca pe un părăsit de Domnul, și despărțit de Dumnezeiasca Ceată. Că vezi și aceasta ce zice: "A intrat în trânsul satana", adică, întru cele mai din lăuntru ale inimii lui s-a vârât, și a cuprins sufletul lui. Pentru că mai nainte din afară îl supăra pe el prin patima iubirii de argint,iar acum desăvârșit l-a stăpânit pe dânsul, șoptindu-i lui vinderea.

Deci zice Iisus lui: Ceea ce vrei să faci, fă mai în grabă. Iar aceasta nu este a unuia ce îl îndeamnă pe el spre vindere, ci a unuia ce oarecum îl înfruntează pe el, și îi dă voie să vie spre vindere. Că l-a zis: "Fă", ca cum aceasta i-ar fi zis: Iată te las pe tine, fă ce voiești, nu zăticnesc voința ta, nu te mai opresc de acum. Pentru că mai nainte El oprea răutatea aceluia, păzind Luiși vremea morții, precum și ziceau: "Nimeni nu ia sufletul Meu de la Mine, ci Eu îl pun pe el de Sinemi" (Ioan 10, 18).

"Iar aceasta nimeni din cei ce ședeau nu o au cunoscut". Vrednică de cercare este aceasta, cum nimeni n-a cunoscut, măcar deși întrebat fiind Domnul: "Cine este vânzătorul?", a zis: "Căruia Eu voi da pâine". Deci se vede că în taină a spus aceasta numai lui Ioan, cât nimeni altul din ceilalți să nu fi auzit, de vreme ce și Ioan pe piept căzând, întreabă ca și cum la ureche, ca să nu se facă arătat vânzătorul, că de s-ar fi făcut arătat, poate ar fi scos sabia Petru, și l-ar fi tăiat pe el.

Dar oare nici Ioan nu l-a știut pe acela? Nici el. Căci nu credea, că ucenic fiind, la atâta călcare de lege va veni, că departe de acest fel de vicleșug fiind acel suflet,nici pentru altul cu lesnire nu bănuia aceasta.

Deci nimeni n-a cunoscut,ci au socotit că zicând aceasta, "Fă mai în grabă", zice ca să cumpere ceva de praznic, sau ca să dea ceva săracilor. Că multă purtare de grijă avea pentru săraci. Și Cel ce pe alții a sfătuit să nu aibă traistă, nici armă (Matei 10; Marcu 6; Luca 9 și 10), el și pungă purta, arătând, că și cel neagonisitor și răstignit lumii, multă purtare de grijă i se cuvine să aibă pentru partea aceasta.

Și era noapte, zice, când a ieșit. Nici aceasta în treacăt o a

însemnat Evanghelistul, că "era noapte", ci ca să ne arate nouă, că nici vremea nu l-a oprit pe el, ci și noapte fiind a săvârșit răutatea. Deci a ieșit joi seara (precum mi se pare mie) când a intrat în trânsul satana. Că miercuri l-a bântuit pe el, când muierea cea de la Matei (Matei 2), a turnat Mirul, iar el ieșind s-a tocmit cu Iudeii pentru vindere. Și joi seara a intrat în trânsul, adică în inima lui: pentru că alta este a lovi pe cineva cu mâna din afară, și alta a înfinge în trânsul sabia și a o băga pe ea în inimă.

Deci a ieșit Iuda de la Mântuitorul și simțitor și gânditor. Și era noapte. Poate încă și gândită noapte, întunecarea ceea ce-l stăpânește pe el a iubirii de argint.

31.32."Zis-a Iisus: Acum S-a proslăvit Fiul Omului, și Dumnezeu S-a proslăvit întru El. Dacă S-a proslăvit Dumnezeu întru El, și Dumnezeu va proslăvi pe El întru Sineși, și îndatăși Îl va proslăvi pre El".

Fiindcă au căzut gândurile ucenicilor, iarăși le ridică pe ele, zicând: "Acum S-a proslăvit, Fiul Omului", că îi învăța pe ei să nu se mâhnească, ci mai vârtos să se bucure. Că slavă este aceasta, a pătimi El adică, și prin cele de necinste, cinste oamenilor a pricinui.

Iar și în alt chip: S-a proslăvit prin minunile cele de la Cruce, Soarele întunecându-se, Pietrele despicându-se, Catapeteazma rupându-se, și celelalte minuni toate făcându-se.

Dar cum va proslăvi Dumnezeu pe Fiul întru Sineși? Adică, prin Sineși, nu prin altul, nu prin Îngeri și Arhanghelii, nici prin altă putere, ci prin Sineși, că toate le-a făcut spre slava Fiului.

Deci îndată, zice, Îl va proslăvi pe El, adică, nu va zăbovi, ci întru însăși Crucea. Și iarăși după trei zile, când Îl va

invia pe El, și după patruzeci de zile, când va da ucenicilor darul Duhului.

Dar ia să vedem și din cele de mai sus înțelegerea graiurilor. "Acum S-a proslăvit, zice, Fiul Omului, adică Eu învățând, minuni făcând, și n-a stat la Mine slava, ci la Dumnezeu și Tatăl s-a suit. Deci de vreme ce slava mea, slavă se face a Tatălui, nu vă mâhniți. Că Tatăl iarăși Mă va proslăvi pe Mine, ca și El să Se proslăvească. Că au doară Eu răpesc la Mine slava, și la El nu se suie? Ci de Obște este slava. Pentru aceea și iarăși Mă va proslăvi pe Mine, și nu va zăbovi, ci îndatăși când patimile cele necinstite voi pătimi, când Mă voi socoti prin moarte a fi luat din mijloc, atunci mai vârtos Mă va cinsti, atunci prin Înviere arătat Mă va face. Ioan 7 .

33."Fiilor, încă puțin cu voi sunt, căuta-Mă-veți pre Mine, și precum am zis Iudeilor, că unde Eu merg, voi nu puteți veni, așa și vouă vă zic acum".

Fiindcă peste puține zile erau să pătimească ei cele de întristare, pentru aceasta mai nainte le spune lor acelea, ca întru aducerea aminte să le aibă pe ele, și mai nainte să se gătească către acelea.

Se aduce încă și aceasta spre slava Lui. Că nu puțină slavă era Lui aceasta că a spus mai nainte ucenicilor cele ce era să li se întâmple lor, aducându-și aminte pe urmă ucenicii, că Domnul mai nainte le-a spus lor acelea. Și arătând, că nu atuncea întâi, ci și cu mult mai nainte știa, că îl vor căuta pe El, întru ispite fiind ei, zice, că și Iudeilor însăși aceasta o a spus, ca Cel ce cu mult mai nainte a știut.

Iară aceasta: "Unde Eu merg" zicând El, arată că moartea Lui este trecere și mutare mai bună, în loc ce nu

primeşte trupuri stricăcioase. Şi iudeilor zicea, că Mă veţi căuta pe Mine, şi "unde Eu merg, voi nu puteţi veni", frică aducându-le lor, iar ucenicilor dorinţa aprinzând-o. Pentru că ne obişnuim noi, când vom vedea pe vreunii din cei iubiţi că se duc, mai mult a ne aprinde, şi mai vârtos când merg ei în vreun loc, în care nu este cu putinţă nouă a merge. Deci dorinţa lor aprinzând-o zice acestea, pentru aceasta şi cuvântul acesta: "Fiilor" a adaus, ca să nu socotească ei, cum că cu aceeaşi socoteală a zis lor acestea, cu care şi Iudeilor, ci din dragoste.

Şi L-au căutat cu adevărat pe El Iudeii, adică,atunci când Cetatea lor s-a robit, şi mânia cea trimisă de la Dumnezeu de pretutindenea asupra lor se aducea, precum şi Ioan mărturiseşte, că pentru moartea lui Iisus s-a făcut lor aceasta când fugeau, când necazuri pătimeau. Pentru aceasta şi în alt loc zice: "Lua-se-va mirele, şi vor posti fiii nunţii" (Matei 9, 15; Marcu 11, 19; Luca 5, 35). Deci mai nainte spune cele ce vor să fie şi acestora şi acelora.

Acelora pentru necredinţă,iar acestora pentru dragoste,şi pentru ca să nu cadă ei întru neaşteptate greutăţi.

35."Poruncă nouă dau vouă, ca să vă iubiţi unul pre altul, precum Eu v-am iubit pe voi, şi voi să vă iubiţi unul pe altul. Întru aceasta vor cunoaşte toţi, că ai Mei ucenici sunteţi, de veţi avea dragoste între voi".

Fiindcă se putea să cadă ei în turburare, auzind acestea, ca cei ce erau să rămâie singuri, pentru aceasta îi mângâie pe ei, zicând: Nu vă mâhniţi, că vă dau vouă păzitor tare dragostea. Că de o veţi avea pe aceasta, veţi fi nebiruiţi, unul de altul întărindu-vă. Apoi fiindcă poate ar fi întrebat cineva: Cum poruncă nouă dai, o Doamne, dragostea, care

şi în Legea cea Veche n ştim că este legiuită? Aduce pe urmă: "Că precum Eu v-am iubit pe voi, aşa şi voi să iubiţi unul pe altul. Că precum Eu în dar, zice, v-am iubit pe voi, neavând voi vreo faptă bună, şi încă şi vrăjmaşi fiind, şi stricată firea cea omenească, însă Eu o am luat pe ea şi o am sfinţit,aşa şi voi în dar să vă iubiţi unul pe altul, şi de ţi-ar şi face ţie sminteală fratele, să nu-i pomeneşti lui aceea. Vezi că aceasta este porunca cea nouă, ca pe vecinul căruia nimic nu-i eşti dator, în dar să-l iubeşti pe el. Iar în Legea cea Veche zicea să iubeşti pe prietenul tău, ca o datorie poruncind să dea înapoi pe dragostea celui ce întâi a început.

Şi arătând că nu se vor stinge ei după ducerea Lui, ci vor fi slăviţi, zice: "Întru aceasta vă vor cunoaşte toţi". Vezi cum hotărăşte că vor fi ei cunoscuţi de toţi, mângâindu-i pe ei nu puţin prin aceasta. Şi lăsând El a fi ei cunoscuţi din minuni, din dragoste îi face cunoscuţi. Că mulţi din cei ce au făcut minuni, vor auzi că: "Nu vă ştiu pe voi".Iar deşi toată lumea din minuni s-a adus la credinţă, ce lucru de mirare este? Că pentru că aveau ei dragoste, pentru aceasta aveau şi putere de a face minuni. Iar de s-ar fi despărţit unul de altul şi s-ar fi osebit, toate ale lor ar fi pierit, şi nimeni n-ar fi crezut, văzându-i pe ei aşa unul împotriva altuia turbându-se. Precum cu adevărat şi a fi inima şi sufletul unul a celor ce au crezut, de multă minune l-a făcut pe ei vrednici (Fapte Ap. 4, 32).Mat. 26.Mc. 14.Lc. 22.

36-38."Zis-a Simon Petru Lui: Doamne, unde mergi? Răspuns-a Iisus lui: Unde Eu merg, nu poţi acum să vii după mine, iar mai pe urmă vei veni după Mine. Zis-a Petru Lui: Doamne, pentru ce nu pot veni după Tine acum? Sufletul meu pentru Tine voi pune. Răspuns-a Iisus lui: Sufletul tău

pentru Mine îl vei pune? Amin Amin zic ţie, nu va cânta cocoşul, până nu te vei lepăda de Mine de trei ori".

Petru din multa fierbinţeală mai îndrăzneţ făcându-se, fiindcă auzise pe Domnul zicând: "Unde Eu merg, voi nu puteţi veni", întreabă: "Unde mergi?" ca cum aceasta ar fi zis către Hristos: Ce fel de cale este aceea, pe care Eu nu pot merge? Căci nu vrând să ştie întreabă aceasta, ci pe ascuns aceasta arată, că măcar deşi pe vreo cale mai grea decât toate vei să mergi, voi veni după Tine. Aşa iubea pururea împreună cu Hristos a fi.

Pentru aceasta şi Domnul după socoteala lui îi răspunse: Nu poţi acum să vii după Mine, iar mai pe urmă vei veni după Mine. Iar el aşa se obrăzniceşte, cât şi împotrivă grăieşte lui Hristos. Că neîndestulându-se cu aceasta că a luat nădejdi că mai pe urmă va veni, stă întru împotriva grăire, şi se prigoneşte: Pentru ce nu pot veni după Tine? Sufletul meu pentru Tine voi pune. Vezi fierbinţeală a dragostei! fiindcă auzea pe Domnul zicând că: "Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca cineva sufletul său să-şi pună pentru prietenul său" (Ioan 10), pentru aceasta doreşte acum de această treaptă, şi înălţime a dragostei, drept aceea se şi făgăduieşte că îşi va pune sufletul său pentru Domnul.

Deci Mântuitorul arătându-i lui, că numai a Lui singur este aceasta,a făgădui cu stăpânire unele ca acestea, iar nu a vreunuia din oameni, zice: Mai nainte de ce va cânta cocoşul, de trei ori te vei lepăda de Mine, adică, acum. Pentru că nu era să treacă multă vreme, că noaptea târziu vorbeau, şi straja cea dintâi şi a doua a nopţii era trecută. Deci de vreme ce dragostea cea multă a făcut pe Petru

împotrivă grăitor, pe dragoste o primește Domnul, iar pe grăirea împotrivă o taie. Pentru aceasta îl și golește pe el de ajutorul cel de sus, și îl învață să-și cunoască neputința sa.Că de iubești,dator ești a te supune celuia ce îl iubești, ți-am zis că nu poți, și împotrivă grăiești? Prin lepădare vei cunoaște arătat, că cu neputință este a nu fi ceea ce zic Eu.

Deci purtând grijă de dânsul, l-a lăsat pe el să cadă, ca și pe urmă, când va lua iconomia lumii, să nu pătimească aceasta, ci să se cunoască pe sineși.

Și vezi cum a căzut nu odată, ci de trei ori. Așa părăsirea lui Dumnezeu vădește neputința noastră, și cel ce ia aminte, o află pe aceasta prea mare facere de bine.

Capitolul 14

1."Să nu se turbure inima voastră; credeți întru Dumnezeu, și întru Mine credeți".

Fiindcă urma ca să cadă ei în turburare, auzind pentru Verhovnicul Petru că va să se lepede, pentru aceasta îi mângâie pe ei, și alină turburarea inimii lor. Că dacă cel ce este Verhovnic și așa de fierbinte, mai nainte de cântarea cocoșului, de trei ori era să se lepede, urma să aștepte ei mare oarecare necaz.

Apoi ca cum ar fi zis ucenicii: Și cum nu ne vom turbura fiindcă vom cădea noi întru acest fel de greutăți? Zice: "Credeți întru Dumnezeu, și întru Mine credeți" și toate greutățile voastre se vor ușura, și turburarea se va alina prin credința cea întru Dumnezeu și întru Mine. Că pentru aceasta a și zis lor: "Să nu se turbure inima voastră" ca să creadă ei că Dumnezeu este El, fiindcă știe cele ce sunt în

inimile lor, şi pe turburarea cea nearătată o cunoaşte.

2,3."În casa Tatălui Meu multe lăcaşuri sunt. Iar de nu, aş fi zis vouă. Voi să merg să gătesc vouă loc. Şi de voi merge să gătesc vouă loc, iarăşi voi veni, şi voi lua pre voi la Mine, ca unde sunt Eu, şi voi să fiţi"

A zis Domnul către Petru: Vei veni după Mine, mai pe urmă, însă ca să nu socotească ceilalţi, că numai lui Petru i s-a dat aceasta, dar nu şi lor, zice: Că şi pe voi acelaşi loc vă primeşte, carele şi pe Petru a primit. Pentru aceasta nu se cuvine să vă turburaţi pentru loc, că "Multe lăcaşuri sunt în casa Tatălui Meu", adică, sub stăpânirea Tatălui, căci "Casă" pe "puterea" şi "stăpânirea" să înţelegi. Iar deşi n-ar fi fost case, Eu aş fi mers, şi aş fi gătit vouă, pentru aceasta şi despre amândouă nu se cuvine să vă turburaţi, sau de sunt gata, sau şi de nu sunt. Că deşi nu ar fi fost gata, Eu cu toată sârguinţa le-aş fi gătit vouă pe acestea. Şi dacă,pentru ca să vă gătesc vouă loc aş fi mers, nici aşa nu v-aş fi lăsat pe voi, ci v-aş fi luat, "ca unde sunt Eu, şi voi să fiţi".

Vezi graiurile de mângâiere şi de bucurie? "Unde sunt Eu, şi voi acolo să fiţi!" Deci nu aveţi cuvânt a vă turbura, de vreme ce cu Mine veţi să fiţi.

4-6."Şi unde Eu merg, ştiţi, şi calea ştiţi. Zis-a Toma Lui: Doamne, nu ştim unde mergi, şi cum putem să ştim calea? Zis-a Iisus lui: Eu sunt calea, şi adevărul, şi viaţa. Nimeni nu vine la Tatăl, fără numai prin Mine".

Fiindcă ştia cugetul lor că,ei caută să ştie unde merge El, le dă lor pricină de a întreba, şi zice: "Unde Eu merg, ştiţi:şi calea ştiţi", îndemnându-i pe dânşii spre întrebare. Pentru aceasta şi Toma zicea: Doamne, nu ştim unde mergi, şi cum putem să ştim calea? Iar aceasta o zice Toma din multa

temere, nu precum Petru poftind să meargă după Dânsul.

Deci Hristos arătând, că lesnicioasă va fi lor şi îndemânatică mergerea după Dânsul, le descoperă şi unde merge, şi care este calea. Că merge la Tatăl, iar calea este Însuşi El Hristos. Deci fiindcă zice: "Eu sunt calea", prin Mine cu adevărat vă veţi sui şi voi la Tatăl, şi nu numai cale sunt,ci şi adevăr,pentru aceasta se cuvine să îndrăzniţi voi,că nu vă voi minţi pe voi. Dar şi viaţă sunt, pentru aceasta de veţi şi muri, nu vă va împiedica pe voi moartea, de a nu veni la Tatăl. Îndrăzniţi dar, că toţi prin Mine vin la Tatăl. Şi fiindcă Eu sunt Domn de a aduce la Tatăl, cu adevărat veţi veni acolo. Că nu prin altă cale, fără numai prin Mine este cu putinţă a merge.

Iar tu să înţelegi şi de aici, că întocmai este Fiul cu Cel Ce L-a născut. Că în alt loc zice: cum că Tatăl aduce la El: Că nimeni, zice, nu poate să vie la Mine, de nu-l va trage pe el Tatăl" (Ioan 6, 44). Iar aici zice că prin Sine se aduce la Tatăl.Deci întocmai este puterea Tatălui şi a Fiului, pentru că şi lucrarea este una. Căci când foloseşti pe fapta bună cea lucrătoare, ţi se face ţie Hristos cale, iar când la cea văzătoare te îndeletniceşti, şi se face ţie adevăr. Dar fiindcă mulţi şi pe cea lucrătoare folosind, şi la vedenie îndeletnicindu-se, n-au dobândit cu adevărat viaţa, căci sau pentru mărirea deşartă folosind pe fapta bună, şi-au luat plata aici, sau pentru că în Dogme n-au înţeles drept,s-au rătăcit din calea cea dreaptă.Pentru aceasta la "calea" şi la "adevărul",la partea cea lucrătoare zic şi la cea văzătoare s-a adaus: "Viaţa".

Că se cuvine nouă, şi a călători, şi a teologhisi privind la veacul cel viu, iar nu la lauda cea moartă a oamenilor.

7."De M-ați fi cunoscut pre Mine, și pre Tatăl Meu ați fi cunoscut. Și de acum Îl cunoașteți pre El, și L-ați văzut pre El".

Cum mai sus a zis: "Unde merg Eu știți, și calea știți", adică pe Mine, iar aicea zice că: "De M-ați fi cunoscut pe Mine, și pe Tatăl Meu ați fi cunoscut?" Nu împotrivă vorbind acestea zice,că știau pe Tatăl,dacă nu așa precum se cădea. Căci cum că este Dumnezeu Îl știau, iar cum că este Tată, încă nu. Dar mai pe urmă după ce a venit Duhul, toată cunoștința le-a dat lor.

Iar ceea ce zice, în acest chip este: De ați fi cunoscut Ființa Mea și vrednicia, și pe a Tatălui ați fi cunoscut. Iar de acum ați început a-L cunoaște pe El prin Mine, și L-ați văzut pe El, adică cu mintea voastră, cât este prin putință, L-ați văzut. Că de vreme ce pe Mine Domn Mă aveți și Învățător, prin Mine cu adevărat și cunoștința Tatălui cât s-a putut cuprinde acum de voi, și după măsură, ați luat. Că pe cea mai desăvârșită încă nu o ați luat.

Și în alt chip, ceea ce zice: "De M-ați fi cunoscut pe Mine, și pe Tatăl Meu ați fi cunoscut", nu-i arată pe ei că nu L-au cunoscut pe El, ci ceea ce zice, această înțelegere are: Am zis vouă, că unde merg Eu știți, adică la Tatăl, și calea știți, adică pe Mine. Zis-a Mie Toma: Nu știm unde mergi, și pentru aceasta nici calea nu știm. Am zis Tomei: Eu sunt calea, și nimeni nu vine la Tatăl fără numai prin Mine. Deci de M-ați fi cunoscut pe Mine, și pe Tatăl ați fi cunoscut. Dar pe Mine Mă știți; deci și pe Tatăl Meu știți. Că de acum, zice, Îl cunoașteți pe el, și L-ați văzut pe El, pe Mine văzându-Mă.

8,9."Zis-a Filip Lui: Doamne, arată nouă pre Tatăl, și ne

va ajunge nouă. Zis-a Iisus lui: Atâta vreme cu voi sunt, şi nu M-ai cunoscut pre Mine, Filipe? Cela ce M-a văzut pre Mine, a văzut pre Tatăl, şi cum tu zici: Arată nouă pre Tatăl?"

Socotea Filip cum că pe Hristos prea bine Îl ştie, iar pe Tatăl nu-L ştie, pentru aceasta a şi zis: Arată nouă pe Tatăl, şi ne va ajunge nouă. Că măcar deşi de mii de ori ai fi zis nouă că: "De M-aţi fi cunoscut pe Mine, şi pe Tatăl Meu aţi fi cunoscut", nu vom putea aşa şti pe Tatăl. Arată-L dar nouă pe El la Ochii cei trupeşti. Căci auzind Filip că şi Proorocii au văzut pe Dumnezeu, dorea şi el aşa trupeşte să-L vadă pe Dânsul, neştiind, că acelea le-au văzut Proorocii prin pogorâre .(Pogorâre este, când nu precum este Dumnezeu se arată, ci precum este putincios cel ce poate să-L vadă pe El, aşa pe Sineşi se arată, măsurând cu neputinţa celor ce văd pe arătarea Feţei.Dumnezeirea Tatălui).

Deci Hristos învăţând pe Filip, că nu este cu putinţă a se vedea Dumnezeu, zice: "Atâta vreme cu voi sunt, şi nu M-ai cunoscut pe Mine, Filipe?" Vezi că n-a zis: "nu M-ai văzut pe Mine", ci: "Nu M-ai cunoscut pe Mine", depărtând pe Filip de la socoteala cea de jos, de a dori să vadă trupeşte pe Tatăl. Căci zice, cunoştinţă se zice la Dumnezeu,iar nu trupească vedere. Apoi aduce pe urmă: "Cela ce M-a văzut pe Mine, a văzut pe Tatăl". Iar ceea ce zice,în acest fel este: Tu, o Filipe, prin vedere trupească cauţi să vezi pe Tatăl, şi socotești, cum că pe Mine acum M-ai văzut. Iar Eu zic ţie, că de M-ai fi văzut pe Mine, şi pe Acela L-ai fi văzut. Iar acum fiindcă pe Acela nu L-ai văzut, nici pe Mine nu M-ai văzut precum se cuvine a vedea, ci trupeşte M-ai văzut pe

Mine, fiindcă și trup port, iar Ființa cea Dumnezeiască nu o ai văzut, pentru aceasta nici pe a Tatălui nu o vei vedea trupește. Deci nici pe Mine nici pe Tatăl nu este cu putință a mă vedea trupește. Că cela ce M-a văzut pe Mine, și pe Tatăl a văzut.

Și mulți socotesc că Mă văd pe Mine, iar pe Tatăl nu-L văd, pentru aceea nici pe Mine nu Mă văd după firea cea Dumnezeiască, ci după omenire.

Dar poți și așa mai luminat a înțelege: De o Ființă, zice, sunt cu Tatăl. Deci cel ce M-a văzut pe Mine, adică M-a cunoscut, a cunoscut pe Tatăl. Că una fiind Ființa și Firea, una este și cunoștința.

Rușineze-se Arie auzind că: "Că cela ce a văzut pe Fiul, adică a cunoscut Dumnezeirea Fiului, a cunoscut pe Tatăl. Rușineze-se și Sabelie, carele zice, că un ipostas este și o Față a Tatălui și a Fiului. Că iată Domnul despărțește ipostasurile, și altă Față arată a Tatălui, și alta a Fiului. Că zicând: "Cela ce M-a văzut pe Mine" a arătat pe a Sa Față, apoi, "a văzut pe Tatăl", iată și altă Față.

Iar de ar fi fost o Față nimic de acest fel n-ar fi zis, ci Filip zicând: "Arată nouă pe Tatăl" ar fi răspuns: Nu am Tată, ci Eu sunt și Tată și Fiu. Și cu totul a nebuniei celei de pe urmă este, a auzi pe Fiul zicând că "la Tatăl Meu merg", și: "Eu întru Tatăl", și câte altele de acest fel, și nu a înțelege, că alta este Fața Fiului, și alta a Tatălui, ci a le amesteca pe ele.

Deci ceartă Domnul pe ucenic, fiindcă atâta vreme umblând după Dânsul, și semne văzând și lucruri ale Dumnezeirii,încă nu L-a cunoscut pe El că este Dumnezeu, ca prin Dânsul și pe Tatăl să fi cunoscut. Iar acum, zice,

fiindcă trupeşte cauţi să vezi pe Tatăl, arătat este, că nu Mă crezi nici pe Mine, nici pe acela a fi Dumnezeu.

10.11."Nu crezi că Eu întru Tatăl, şi Tatăl întru Mine este? Graiurile care Eu grăiesc vouă, de la Mine nu le grăiesc, iaă Tatăl Cela Ce rămâne întru Mine,Acela face lucrurile. Credeţi Mie, că Eu întru Tatăl, şi Tatăl întru Mine este, iar de nu, pentru lucrurile acestea credeţi Mie".

Întru Tatăl este Fiul, fiindcă în Fiinţa Aceluia Se arată, şi Tatăl iarăşi în a Fiului. Precum şi împăratul în icoana sa se arată, şi icoana întru împăratul, că unul este chipul icoanei şi al împăratului. Iar cum că una este Fiinţa Mea şi a Tatălui, arătat este. Căci graiurile care Eu grăiesc, de la Mine nu le grăiesc, adică, nu în alt chip Eu le grăiesc pe acestea, ci precum Tatăl le-a zis, aşa şi Eu le grăiesc, că nu am ceva al meu deosebit de Tatăl, ci toate de Obşte, că una este Fiinţa, deosebindu-se ipostasurile.

Şi nu numai graiurile care grăiesc ale Tatălui sunt, ci şi lucrurile,pentru că Dumnezeieşti lucruri sunt. Şi de vreme ce Dumnezeieşti sunt lucrurile, iar Tatăl este Dumnezeu, şi Eu. Deci ale unei Fiinţe sunt lucrurile. Pentru aceasta măcar Eu de fac, Tatăl face, măcar Tatăl, Eu fac. Credeţi că Eu întru Tatăl, şi Tatăl întru Mine este, adică, se cuvine, auzind voi "Tată" şi "Fiu", nimic alt să nu căutaţi spre arătarea rudeniei ceilei după Fiinţă.

Iar de nu vă ajunge vouă aceasta spre arătare cum că de o Fiinţă şi de o cinste sunt, şi cum că Tatăl întru Fiinţa Mea Se arată, şi Eu întru a Tatălui, măcar pentru lucruri credeţi Mie, că lucrurile ale lui Dumnezeu sunt.

12.13."Amin,Amin zic vouă,cela ce crede întru Mine, lucrurile care Eu fac, şi acela va face, şi mai mari decât

acestea va face. Că Eu la Tatăl Meu merg. Și ori ce veți cere întru numele Meu, aceea voi face, ca să se slăvească Tatăl întru Fiul. Orice veți cere întru numele Meu, Eu voi face".

Arătând Hristos, că nu numai aceste lucruri poate să facă,ci și altele cu mult mai mari decât acestea, cu covârșire le pune pe ele. Că nu zice, că și mai mari decât acestea pot să fac, ci ceea ce cu mult este mai minunată, și altora pot să dau, zice, și mai mari decât acestea să facă.

Vezi puterea Celui Unuia născut, câtă este, că și altora poate să dea să facă lucruri mai mari decât care El a făcut. Că prin a zice: Eu la Tatăl Meu merg, aceasta arată, că de acum al vostru lucru este a face minuni, că Eu iată Mă mut de aicea.

Și tâlcuindu-ne nouă, cum că acela ce crede în Trânsul va putea face lucruri mari și minunate, zice: "Că oricâte veți cere întru numele Meu". Că arată nouă aicea meșteșugul facerii de minuni. Cum că prin cerere și rugăciune, și chemarea numelui Lui, poate cineva să facă minuni. Așa au făcut și Apostolii: "Întru numele lui Iisus Hristos, scoală-te și umblă" (Faptele Ap. 3,6). Pentru aceasta n-a zis: "oricâte veți cere, voi ruga pe Tatăl, și va face", ci: "Eu voi face", pe a Sa putere arătând-o, "ca să se slăvească Tatăl întru Fiul". Căci când se va arăta Fiul că poate lucruri mari, atuncea se slăvește Cel Ce a născut acest fel de Fiu. Că vezi urmarea slavei Tatălui: Întru numele Domnului nostru Iisus Hristos s-au făcut minunile, din minuni credeau cuvântului Apostolilor,și după aceea spre cunoștința lui Dumnezeu venind, cunoșteau pe Tatăl, și așa se slăvea întru Fiul.

Spună cei ce bolesc cu eresul lui Arie, cele se făceau prin

Apostoli, El le făcea, şi cele ce se făceau prin Trânsul, nu El, ci de la Tatăl luând lucrarea, altora da putere, şi El singur pe aceasta nu o avea?

Dar pentru care pricină de a doua oară a zis aceleaşi? Că zicând:

"Orice veţi cere întru numele Meu, aceasta voi face", apoi aducând pe urmă: "Ca să se slăvească Tatăl întru Fiul", iarăşi a doua oară zice: "Că oricâte veţi cere întru numele Meu, Eu voi face"? A doua oară zice aceasta, adeverind cuvântul Său, şi arătând, că El singur face, şi nu are trebuinţă de putere adusă de aiurea. Iar pe acestea toate le zice ucenicilor mângâindu-i pe ei, şi arătând, că nu va pieri El, nici se va prăpădi după ce va muri, ci va rămânea iarăşi întru a Sa vrednicie, şi în Ceruri va fi. "Că la Tatăl Meu merg, zice, că nu Mă prăpădesc, ci acolo Mă duc, unde este petrecerea mai fericită. Şi atâta nu Mă voi arăta neputincios, măcar de voi şi muri, cât şi altora voi da putere să facă mai mari lucruri. Şi oricâte veţi voi, voi da vouă.

Deci nu vă mâhniţi pentru moartea mea, care întru acest chip este,precum v-am arătat vouă.

15-18."De Mă iubiţi pre Mine, poruncile Mele le veţi păzi. Şi Eu voi ruga pre Tatăl, şi alt Mângâietor va da vouă, ca să rămâie cu voi în veci, Duhul Adevărului, pre carele Lumea nu-L poate primi, că nu-L vede pre El, nici Îl cunoaşte pre El. Iar voi Îl cunoasteţi pre El, că cu voi petrece, şi întru voi va fi".

Fiindcă a zis mai sus: "Oricâte veţi cere, voi face", arată acum, că nu aşa simplu se cuvine a cere, ci cu dragostea cea

către Dânsul, și cu păzirea poruncilor. Că atunci voi face, când așa veți cere.

Și în alt chip: De vreme ce cu urmare era să se mâhnească ei și să se turbure cu sufletele, auzind că vor să se lipsească de Dânsul, zice: Nu aceasta este a Mă iubi pe Mine, adică a vă mâhni și a vă turbura, ci a crede celor ce se zic de Mine. Că poruncă am dat vouă: Să nu vă temeți de cei ce ucid trupul (Matei 10, 24; Luca 12, 4). Deci de Mă iubiți pe Mine, aceasta s-o păziți, și să nu vă mâhniți pentru moartea Mea. Că a vă mâhni nu este a celui ce păzește această poruncă.Deci cum dar nepăzind voi porunca Mea, ci temându-vă de moarte,ziceți că Mă iubiți?

Apoi de vreme ce puteau să zică ei la acestea: Și cum nu ne vom mâhni, având să ne lipsim de acest fel de mângâiere, și bucurie sufletească ce avem de la Tine? zice: Nu va fi aceasta, nu vă veți lipsi de mângâiere, că "voi ruga pe Tatăl, și alt mângâietor va trimite vouă", altul ca Mine.

Rușineze-se aici Sabelie, cela ce zicea o Față a Tatălui și a Fiului și a Sfântului Duh. Că iată, audă, că alt mângâietor va trimite. Deci alta este Fața Duhului.

Rușineze-se și Macedonie, care zice că de altă Ființă este Duhul, și mai de jos decât Fiul. Că audă și acesta: Mângâietor este ca și Fiul. Deci de o Ființă este cu Fiul Duhul, și în adevăr și cu Tatăl. Pentru că de aceeași Ființă este Tatăl și Fiul.

Si să nu te minunezi de zice: "Voi ruga pe Tatăl". Căci nu ca o slugă Îl roagă, ci ca să încredinţeze pe ucenici, că cu adevărat va veni peste ei Duhul Mângâietorul. Pentru aceasta se pogoară lor, și zice că "Voi ruga pe Tatăl", că de ar fi zis: "voi trimite", nu așa ar fi crezut, iar acum vrednic

de credință făcând cuvântul, zice: "Voi ruga pe Tatăl". Că de va fi trebuință, zice, de rugăminte și de cerere, în tot chipul Mă voi sârgui ca să vie peste voi Duhul. Precum și noi de multe ori ne obișnuim a zice, că sufletul meu voi pune ca să se facă aceasta. Măcar că de puțină sârguință de multe ori are trebuință lucrul, dar însă vrând noi să arătăm că nu ne vom lepăda de sârguință, așa zicem.

Încă și în alt chip: De vreme ce pentru noi s-a adus Domnul pe Sine jertfă Tatălui, îmblânzindu-L pe El prin moartea Sa ca un Arhiereu, apoi așa Duhul a venit peste noi, dacă s-a stricat păcatul, și vrajba s-a șters, pentru aceasta zice: "Voi ruga pe Tatăl, și pe Mângâietorul va da vouă", adică voi îmblânzi pentru voi pe Tatăl, și voi împăca pe El cu voi ce sunteți vrăjmași pentru păcat și așa va trimite vouă pe Duhul, îmblânzit fiind prin moartea Mea cea pentru voi, și împăcat cu voi.

Iar aceasta ce zice: "Ca să rămâie cu voi în veci" a zis: Una adică,mângâindu-i pe dânșii,că nu așa,zice, vremelnică este venirea Lui, precum a Mea, ci până în veci va sta, și nici după ce veți muri voi nu va lipsi, ci împreună cu voi va petrece, și mai slăviți vă va face. Și cu toți sfinții pururea împreună este; și după ce mor mai vârtos, pe cât și de patimile trupești mai înălțați atunci mai vârtos sunt.

Iar "Duh al Adevărului" zice în loc de "Duh este nu al Legii celei vechi" (căci aceia chip și umbră era) ci al Celei Noi, care este Adevărul. Pentru că aveau Duh și cei din Lege, dar în acoperire și umbros,iar acum Însuși Adevărul cu chip de Ființă (1), cum ar zice cineva, S-a pogorât la ucenici.

Aceste cuvinte: "Iar acum Însuși Adevărul, cu chip de Ființă, precum ar zice cineva, S-a pogorât la ucenici", le-a

dat Dumnezeiescul acesta Părinte din cuvântul Sfântului Grigorie Teologului, ce face la Ziua a cincizecea, pe care tâlcuindu-Le Nichita episcopul,Serron tâlcuitorul sfântului, zice: Că pe acest cuvânt: "Cum ar zice cineva" l-a zis sfântul spre vindecarea graiului acestuia: "Cu chip de Ființă". Care nu s-a zis potrivit pentru că nu are grai potrivit, căci nu după Ființă S-a sălășluit Duhul în Apostoli precum întru Fiul. Ci de la Dumnezeiasca insuflare, și de la limbile cele de foc, și de la lucrarea cea a tot puternică, și de la umplerea de Duhul Sfânt ar zice cineva că Duhul cu chip de ființă era, și împreună petrecea.

Iar Teodor Scrisul,la Cartea ce se numește "Catalaghii" foaia 146 se aduce cum că scrie așa. fiindcă lucrarea cea Dumnezeiască nu este lucru după întâmplare, ci firească, și pururea vecuitoare, iar mai vârtos de sineși lucrare pentru că nu se deosebește lucrarea de ființă, ci pe același hotărâtor cuvânt primește pentru însușirea firii celei singuratice și nematerialnice, și fiindcă nu mai nainte a fost întru putință de a se face, și mai pe urmă a venit în lucrare de s-a făcut, pentru aceasta se zice că cu chip de ființă se dă și se sălășluiește în suflet Sfântul Duh, adică Darul și lucrarea Lui.

Dar ca să nu socotească ei, că și Acela vrea să Se întrupeze, precum acesta, zice că "Lumea nu-L poate primi pe el". Nu așa, zice, vă va învăța pe voi, precum El, că lumea nu-L poate primi pe El trupește, adică, întru singure sufletele voastre se va sălășlui.

Iar și în alt chip: Lumea nu-L poate primi, adică, norodul cel simplu, și carele ale lumii cugetă, "că nu-L vede pe El", că necuprinsă de minte este Ființa Lui. Că "vedere" aici pe

cea a minții zice. Pentru aceea și aducea pe urmă: "Nici Îl cunoaște pe El". Vezi, că și aceea: "Nu-L vede", zicând El, a arătat aceasta: "Că nu-L cunoaște".

Deci mângâie pe Apostoli prin ceea ce a zis: "Că Lumea nu-L poate primi pe el" iar vouă vi s-a dat acest dar ales, "Și rămâne la voi". Apoi ceea ce este mai mare: "Că și întru voi va fi". Pentru că acest cuvânt: "La voi" arată pe Cel de afară și grabnic ajutor.

Iar aceasta: "întru voi" – pe cea înlăuntru sălășluire și întărire, care aceasta și cum că este Duhul Dumnezeu Îl arată. Pentru că aceasta: "Mă voi sălășlui și voi umbla întru voi" – Dumnezeu o zice (Levitic 26, 12; II Corinteni 6, 16).

Deci Lumea nu poate primi pe Duhul, că nu-L cunoaște pe El, iar voi Îl cunoașteți pe El. Pentru ce? Pentru că nu sunteți din lume, și pentru aceasta putincioși sunteți a-L primi pe El, și rămâne acum la voi, și va fi pururea în voi.

18-20."Nu vă voi lăsa pre voi orfani, voi veni la voi. Încă puțin, și Lumea pre Mine nu Mă va mai vedea, iar voi Mă veți vedea pre Mine, că Eu viu sunt. Și voi vii veți fi. În acea zi veți cunoaște voi, că Eu sunt întru Tatăl Meu, și voi întru Mine, și Eu întru voi".

Să nu vă temeți, zice, căci am zis vouă, că alt Mângâietor voi trimite, socotind voi, că de aceea nu Mă veți mai vedea pe Mine, că nu voi lipsi de la voi până în sfârșit. Că voi veni și nu vă voi lăsa pe voi sărmani.

Fiindcă mai nainte începând a-i sfătui, "fii" pe dânșii i-a numit, cu cuviință acum zice: "Nu vă voi lăsa pe voi sărmani". Și ca să nu socotească ei, că precum mai nainte, va să se arate și lor și tuturor cu trup, zice: "Că lumea nu Mă va mai vedea pe Mine". Căci numai voi, zice, Mă veți

vedea pe Mine și după Înviere. "Că viu sunt eu" și măcar deși moarte voi primi, voi învia. Și voi încă vii veți fi, adică, văzându-Mă pe Mine, vă veți bucura, și ca cum ați fi fost morți, iarăși veți învia prin a Mea arătare.

Sau și așa: Precum moartea Mea spre viață, zice, s-a făcut, așa și voi măcar de veți și muri, vii veți fi. Deci nu vă întristați nici pentru Mine, Carele voi să mor, nici pentru sinevă. Că măcar de veți muri, vii veți fi în viața ce va să fie. În acea zi veți cunoaște, că Eu întru Tatăl Meu sunt, adică,atunci când voi învia, veți cunoaște, că nu M-am despărțit de Tatăl, ci aceeași putere am. "Și voi întru Mine sunteți", păziți fiind de Mine. Și Eu întru voi, adică, cu voi sunt, izbăvindu-vă din necazuri, făcând minunile prin voi, proslăvindu-vă pe voi prin toate.

Încă și în alt chip în voi sunt: Ca un Cap în mădulare, că mădulare ale lui Hristos sunt apostolii; și voi întru Mine, ca niște mădulare în Cap.

Deci după ce a înviat, atunci le-a arătat lor cunoștința cea pentru toate acestea. Că darul Duhului după Înviere toate pe dânșii i-a învățat.

Iar când auzi: "Că Eu întru Tatăl sunt, și voi întru Mine,și Eu întru voi" nu asemenea pe acestea să le înțelegi. Pentru că Fiul în Tatăl este ca Cel ce este de o Ființă. Iar în Apostoli,ca Cel Ce este ajutător, și împreună lucrător.Iar apostolii întru Dânsul,ca cei ce sunt ajutorați, și lucrarea au luat de la Dânsul, și se acoperă. De vreme ce și altele multe nume se zic la Dumnezeu și la oameni, dar nu asemenea se înțeleg. Pentru că "dumnezei" ne zicem și noi (Psal. 81, 6) dar nu întocmai. Se zice Fiul "chip și slavă a Tatălui" (II Cor. 4, 4; Coloseni 1, 15), se zice și omul, dar nu

asemenea. Deci așa și pe acestea se cuvine a le înțelege, precum și cuvântul acela: "Precum M-a trimis pe Mine Tatăl și Eu vă trimit pe voi" (Ioan 20). Că doară așa simplu se cuvine să-l înțelegem? Nu. A trimis adică Tatăl pe Fiul Său carele era fără de trup,apoi S-a întrupat, și din Fecioară S-a născut. Deci au dară și Apostolii au fost trimiși din Cer, și fără de trupuri? Apoi s-au întrupat, și din Fecioară s-a născut fiecarele? Ci bârfeală arătată este a înțelege așa Scriptura.

"Cel ce are poruncile Mele, și le păzește pe ele, acela este care Mă iubește pre Mine. Și cela ce Mă iubește pre Mine, iubi-se-va de Tatăl Meu, și Eu îl voi iubi pre el, și Mă voi arăta pre Sinemi lui. Zis-a Lui Iuda, nu Iscarioteanul. Doamne, ce poate fi, că nouă vei să te arăți, și nu lumii?" Precum și mai sus am zis, prin acest fel de graiuri mâhnirea lor potolește, învățându-i pe dânșii, că acela Îl iubește pe El, care nu pentru moartea Lui se mâhnește, care aceasta și ei o pătimesc, ci poruncile Lui și învățăturile păzește, cele pentru a nu iubi viața aceasta de acum, ci își pune sufletul său pentru Dumnezeu și pentru lucrul cel bun. Ca cum aceasta ar fi zis lor: Voi socotiți că din dragoste vă întristați pentru moartea Mea, iar Eu semn de dragoste mai vârtos am a nu vă întrista. Iar cum că aceasta grăiește arătat este din cele ce mai pe urmă zice:

"De M-ați iubi pe Mine, v-ați fi bucurat, că la Tatăl meu merg. Deci cel ce Mă iubește pe Mine, are poruncile Mele, și nu numai le are, ci le și păzește pe ele, ca nu cumva venind furul diavolul, să jefuiască vistieria. Că trebuință este de multă străjuire cu trezire, ca să nu le pierdem pe acestea.

Și cel ce Mă iubește pe Mine, ce plată va afla? Iubi-se-va,

zice, de Tatăl Meu, şi Eu îl voi iubi pe el, şi Mă voi arăta pe Sinemi lui. Si pentru care pricină a zis aceasta: "Mă voi arăta pe Sinemi Lui"? Fiindcă după Înviere avea să Se arate lor cu trup mai Dumnezeiesc, ca să nu socotească ei că este El duh şi nălucire, pentru aceea mai nainte le spune lor aceasta,ca atuncea să nu fie necredincioşi, văzându-L pe El, ci să-şi aducă aminte, cum că acestea mai nainte le-a spus lor, şi cum că pentru că păzesc poruncile Lui Se arată lor, şi pentru aceasta să se sârguiască totdeauna a le păzi pe acestea, ca şi pururea să Se arate lor. Căci mare fiind Taina Învierii, cu anevoie era să Se primească de ei, pentru aceasta mai nainte îi găteşte pe ei, zicând, că Se va arăta pe Sineşi lor. Fiindcă si după ce a înviat, pentru aceasta a mâncat, ca să nu se pară lor nălucire, ceea ce şi acum Iuda acesta a pătimit: că socotea Iuda de carele acum pomenire se face, că precum în vis vedem pe cei morţi, aşa şi El Se va arăta lor. Pentru aceasta şi zice: "Doamne, ce poate fi, că nouă vrei să Te arăţi pe Sineţi, şi nu lumii?" Că din multa mirare şi înspăimântare zice aceasta, ca cum ar fi zis: Vai nouă, că vrei să mori, şi ca cei morţi vrei să Te arăţi nouă în vis. Că aceasta: "Ce poate fi?" cu gând spăimântat şi îngrozit o a zis.

Ce zice dar Domnul către acestea? Cum pe această părere a lui ca pe o mincinoasă o strică?

23.24."Răspuns-a Iisus, şi i-a zis lui: De Mă iubeşte cineva pre Mine, cuvântul Meu va păzi, şi Tatăl Meu îl va iubi pre el, şi la el vom veni, şi lăcaş la dânsul vom face. Cel ce nu Mă iubeşte pre Mine, cuvintele Mele nu le păzeşte. Şi cuvântul pre care-l auziţi, nu este al Meu, ci al Tatălui Celui Ce M-a trimis pre Mine".

Iuda din multa temere socotea, că murind Domnul în vis

Se va arăta pe Sineşi lor, pentru aceea şi întreabă, precum s-a zis. Iaă Domnul stricând părerea lui, zice: Că precum Tatăl Se arată pe Sineşi, aşa şi Eu Mă voi arăta pe Sinemi vouă, "Că Eu, zice, şi Tatăl vom veni la cel ce va păzi cuvintele Mele. Nu în somn Mă voi arăta vouă, ci de vreme ce cu Tatăl voi să vin, precum este cu cuviinţă a Se arăta Tatăl, aşa va fi şi arătarea Mea la voi. Încă şi prin aceasta ce zice: "Lăcaş la dânsul vom face" surpă părerea Iudei. Că visurile, zice, nu rămân, iar Eu arătându-Mă voi rămânea împreună cu Tatăl, deci nu prin vis va fi venirea Mea.

Şi mai nainte le spune lor, (precum am zis) că se va arăta, ca să nu-L socotească pe El nălucire. Încă îl şi îndeamnă pe ei spre păzirea poruncilor Lui, ştiind ei că celor ce le păzesc pe acestea Se arată şi El, şi Tatăl. Precum împotrivă iarăşi, de la cel ce nu păzeşte poruncile, se depărtează şi El şi Tatăl, ca de la cel ce nu iubeşte. "Pentru că cela ce nu Mă iubeşte pe mine, zice, cuvintele Mele nu le păzeşte". Deci nici pe Tatăl nu iubeşte, cel ce nu iubeşte pe Fiul, căci cuvântul Fiului, şi al Tatălui este. Drept aceea cel ce nu păzeşte cuvântul Fiului, adică al Tatălui, precum urăşte pe Fiul, aşa şi pe Tatăl. Pentru aceasta voi, o, ucenici, să păziţi cuvintele Mele, căci aşa veţi arăta pe dragostea cea către Mine şi către Tatăl.

Iar oarecar zic, ca nu din temere, ci cu minte iubitoare de oameni, ucenicul Iuda a zis aceasta: "Pentru ce vrei să Te araţi pe Sineţi nouă, şi nu lumii?" că voia nu numai ucenicii să aibă folosinţa cea din arătare, ci şi toată lumea. Iar Mântuitorul arată, că nu toţi se învrednicesc de unele ca acestea, ci numai cei ce păzesc poruncile Lui, vrednici se vor face arătării Lui, şi dragoste-i Tatălui. Că întru cel ce

păzește poruncile, este Dumnezeu și Tatăl, dar însă nu precum întru Fiul, așa și întru acesta, că întru Fiul este firește, iar în om după Dar.

25,26. "Acestea am zis vouă, la voi petrecând, iar Mângâietorul Duhul cel Sfânt, pre Carele Îl va trimite Tatăl întru numele Meu, Acela pre voi vă va învăța toate, și va aduce aminte vouă toate cele cele am grăit vouă".

Fiindcă cele ce zicea Domnul erau neînțelese de ucenici, și pe unele nu le pricepeau, iar la cele mai multe se și îndoiau, ca nu iarăși să-L întrebe pe El, și să zică: Ce porunci suntem datori să păzim? îi izbăvește pe ei de supărare și de turburare, zicând: Că Mângâietorul, pe cele întunecate și cu anevoie de înțeles, cunoscute le va face vouă. Pentru că acestae ce se par vouă că sunt întunecate, le-am grăit, la voi petrecând, și cu voi fiind. Iar dacă Mă voi duce, toate vă veți învăța. Pentru aceasta nu se cuvine să vă întristați voi de ducerea mea, care va să fie vouă pricinuitoare de atâtea bunătăți, și de atâta înțelepciune. Căci până când Eu la voi petrece, si Duhul nu va veni, nimica mare nici înalt nu veți putea înțelege.

Și adeseori Mângâietorul Îl numește, pentru cele dese ale lor scârbe, bine nădăjduiți făcându-i pe ei, că de acela se vor mângâia.

Iar ceea ce zice, că "întru Numele Meu va veni Mângâietorul", aceasta arată, cum că nimic străin de Mine nu vă va învăța pe voi, nici slavă a sa osebită nu-Și va face, ci întru numele Meu va veni, adică, spre slava numelui Meu, nu al Său, ceea ce fac cei ce învață cele împotrivă, întru numele lor pe cei ce urmează lor aducându-i după dânșii.

Iar unii aceasta ce zice: "Întru numele Meu", așa înțeleg:

Nume al lui Hristos, Mângâietor. "Că avem, zice, Mângâietor pe Iisus Hristos" (I Ioan 2). Deci fiindcă și Duhul venind, ucenicilor Mângâietor S-a făcut, scârbele lor mângâindu-le, întru numele lui Hristos a venit, că Mângâietor este și Acela, precum și Hristos.Dar și Hristos a numit Pavel pe Duhul întru cele ce zice: "Iar voi nu sunteți în trup,ci în Duh,de vreme ce Duhul lui Dumnezeu locuiește întru voi. Iar dacă cineva Duhul lui Hristos nu are, acesta nu este al Lui" (Romani 8,9). Apoi aduce: "Iar de este Hristos întru voi ..." Vezi, cum mai sus zicând: "Duhul lui Dumnezeu locuiește întru ei", apoi a adaus: "Hristos întru voi"? Că Hristos pe Duhul a numit. Deci fiindcă Duhul se numește Hristos, așa dator ești a înțelege aceasta: "Întru numele Meu Îl va trimite pe El Tatăl", adică, cum că și El Hristos Se va numi. Deci Sfântul Duh și a învățat, și a adus aminte. A învățat adică, câte Hristos n-a spus lor ca celor ce nu puteau să le poarte; iar a adus aminte,câte adică a zis Domnul,dar sau pentru neluminarea, sau pentru slăbiciunea minții n-au putut să le ție minte Apostolii.

27."Pace las vouă, pacea Mea dau vouă. Nu precum lumea dă, Eu dau vouă. Să nu se turbure inima voastră, nici să se spăimânteze".

Iar întru întristare erau Apostolii, auzind pe Domnul zicând: Eu Mă duc, iar Duhul va veni. Pentru aceasta văzând că este întru turburare inima lor, și mai vârtos pentru necazurile ce erau să le vie asupră și războaiele. "Pace, zice, las vouă", aceasta zicând lor: Ce vă vătămați voi din turburarea lumii, până când aveți pace cu Mine. Că nu acest fel este pacea Mea, precum este a lumii, care de multe ori spre rău se face, și netulositoare este. Dar Eu acest fel dau.

cât unii cu alții să aveți pace, și un trup să fiți. Și aceasta mai puternici decât toți pe voi vă va face. Și măcar și mulți de se vor scula asupra voastră, nimic nu veți pătimi, cu unirea cea de un suflet și cu pacea cea între voi fiind îngrădiți. Apoi, fiindcă iarăși a zis: "Las", care era a celui ce se duce, și de ajuns putea să-i turbure pe ei, aduce pe urmă: "Să nu se turbure inima voastră, nici să se spăimânteze".

Și turburarea o pătimeau ei din iubirea și dragostea cea către Dânsul, fiindcă aveau să se lipsească de El, iar spăimântarea, pentru relele ce aveau să se întâmple lor după moartea Lui. Deci El nici pe turburarea cea din iubire, nici pe spăimântarea cea pentru scârbele ce erau să fie, o lasă lor nevindecată, ci pe amândouă le potolește. "Să nu se turbure, zicând, inima voastră, nici să se spăimânteze".

28,29."Auzit-ați că Eu am zis vouă: Merg, și voi veni la voi. De M-ați iubi pre Mine, v-ați fi bucurat, că am zis, merg la Tatăl, că Tatăl Meu mai mare decât Mine este. Și acum am zis vouă mai nainte de ce va fi, ca, când va fi să credeți".

Fiindcă vedea Domnul pe Apostoli că nicidecum nu nădăjduiau Învierea Lui, nici o înțelegeau pe ea ce este, și pentru aceasta foarte erau mâhniți și turburați, ca cei ce aveau să se lipsească de Dânsul. Se pogoară neputinței lor, și zice: "Eu am zis vouă: merg, și voi veni", dar încă vă întristați, că nu credeți Mie, că măcar de voi și muri, însă întru necazurile voastre nu vă voi lăsa pe voi. Deci acuma auzind voi că la Tatăl Meu merg, pe Carele voi mare Îl socotiți, și mai mare decât Mine, se cuvine să vă bucurați, căci la Acela merg Care este mai mare decât Mine, și poate a risipi toate relele.

Vezi urmarea înțelegerii, cum aceasta ce zice: "Că Tatăl

Meu mai mare decât Mine este", ca să mângâie pe ucenici o a zis? Că de vreme ce aceia se întristau ca cum n-ar fi putut Hristos să le ajute lor, zice: Că deşi Eu n-aş putea,dar măcar Tatăl Meu, pe Care voi mai mare decât Mine Îl socotiţi, au nu este puternic să vă ajute vouă? Precum şi în alt loc zice: "Au vi se pare, că nu pot a ruga pe Tatăl Meu, şi să-Mi pună Mie înainte douăsprezece legiuni de îngeri?" (Matei 26, 53). Că nici aici nu zice aceasta ca un neputincios. Căci cum? cel ce şi numai întrebând pe Iudei, îndată i-a aruncat jos pe toţi? (Ioan 18,6). Dar de vreme ce pe El ca pe om Îl socoteau, pentru aceasta zice acestea. Aşa dar şi aceasta: "Tatăl Meu mai mare decât Mine este". Că după părerea lor a zis aceasta, care Îl socoteau pe El neputincios, iar pe Tatăl puternic a le ajuta lor în vremea necazurilor.

"Şi acum am zis vouă mai nainte de ce va fi", ca,atunci când va fi, să credeţi, adică, aşa îndrăznesc şi nu Mă tem de moarte, nici Mă întristez, cât şi mai nainte zic, şi vouă să vă bucuraţi poruncesc, "ca, când va fi, să credeţi Mie". Că precum am ştiut necazurile cele ce vor să se întâmple vouă, şi mai nainte spunându-le pe acelea n-am minţit, aşa nici pentru mângâierea şi ajutorarea voastră mai nainte spunând, nu voi minţi, ci toate cele de bucurie vă vor întâmpina pe voi.

Iar unii înţeleg că Tatăl mai mare este după aceasta, fiindcă este pricinuitor Fiului, "Că mai mare, zice, este Tatăl" după aceasta: fiindcă este pricinuitor şi începătură a Mea, că din Trânsul M-am născut.

Iar aceea: a fi Tatăl mai mare decât Dânsul, nu-L face pe El a fi de altă Fiinţă. Pentru că şi între oameni, (ca să zic spre pildă), tatăl mai mare este decât fiul, dar nu este şi de

altă fire. Apoi spună ereticii: Cum mergea la Tatăl Hristos, ca Cel ce era Dumnezeu, sau ca cel ce era om? Cu adevărat, ca cel ce era om, căci ca Cel Ce era Dumnezeu, pururea în Ceruri era, și nedespărțit de Tatăl. Deci după omenire se zice că este Tatăl mai mare decât Dânsul.

30.31."Nu voi mai grăi multe cu voi, că vine stăpânitorul lumii acesteia, și în Mine n-are nimica. Ci ca să cunoască lumea că iubesc pe Tatăl, și precum Mi-a poruncit mie Tatăl, așa fac".

După ce a mângâiat pe ucenici prin cele ce mai sus s-au zis, iarăși zice cele pentru moartea Sa.

Că vine, zice, stăpânitorul lumii, adică diavolul. Iar "stăpânitor al lumii" pe el să-l înțelegi, nu al zidirii, ci al norodului celui fără de socoteală, și care cugetă cele ale lumii. Că nu stăpânește cerul și pământul, că toate le-ar fi răsturnat și le-ar fi turburat, ci pe cei ce singuri pe sine se dau lui. Pentru aceasta și "stăpânitor al întunericului", se zice, iar "întuneric" să înțelegi pe lucrurile cele rele.

Dar fiindcă se putea să prepuie vreunii: Nu cumva și Hristos pentru păcat s-a dat morții, aduce pe urmă pentru aceasta: "Că întru Mine nu are nimica", că nu sunt vinovat morții, nici sunt dator cu ceva diavolului, ci pentru dragostea cea către Tatăl, de bună voie sufăr patimă.

Și adeseori repetă cuvintele cele pentru moarte, amestecând cu dânsele și pe cele ce aduc mângâiere, ca mai de crezut pe ea să o facă lor. Că auzind ei că va să moară, cunosc cum că și de bună voie, și cum că nu bagă seamă de diavolul, și cum că pentru dragostea cea către Tatăl moare. Deci de ar fi fost patima pierzătoare, iar nu de mântuire, cum ar fi binevoit Tatăl Cela ce iubește? Sau cum iarăși

Fiul cel Ce este iubit o ar fi primit pe aceasta? Și cum vom înțelege ceea ce zice:Că pentru dragostea cea către Tatăl moare? Tatăl, zice, iubește lumea, și Mă dă pe Mine pentru dânsa la moarte. Deci Eu iubind pe Tatăl, cu bună venirea Lui și cu voia împreună bine voiesc, și arăt că iubesc pe Tatăl,dintru aceasta,că cea poruncită de Dânsul, adică cea binevoită și întărită de dânsul primesc a o și face.

Spuneți Arienilor, de ar fi fost slugă Fiul, n-ar fi zis "Că pentru dragostea cea către Tatăl mor, căci sluga, nu pentru că iubește pe domnul său, pentru aceasta face voia lui, ci pentru că este slugă, și se teme de pedepse. Iar Domnul Iisus,fiind ca Cel ce iubește face voia lui Dumnezeu, nu este slugă, nici zidire, ci după adevăr Fiu, voia Tatălui împlinind.

Deci când auzi: "Că Mi-a poruncit Mie Tatăl, nu pentru cuvântul acela: "I-a poruncit", să socotești mai de jos pe Domnul,ca pe un supus, ci pentru aceasta: "Tatăl", să-L cunoști pe El Fiu de o Ființă cu Tatăl. Iar aceasta ce zice: "I-a poruncit", s-o înțelegi în loc de: "a voit", "a zis", "a întărit", "i-a plăcut".

Capitolul 15

"Sculați-vă să mergem de aicea. Eu sunt Buciumul viței cel adevărat, și Tatăl Meu lucrătorul este. Toată vița care nu aduce roadă întru Mine, o scoate pre ea, și toată care aduce roadă, o curățește pre ea, ca mai multă roadă să aducă. Acum voi curați sunteți pentru cuvântul care l-am grăit vouă".

De vreme ce pentru Patimă multe grăind,a plecat sufletele lor, și i-a cunoscut pe ei că se temeau ca cum în degrab se

vor prinde ei, şi din multa temere nici nu luau aminte la cele ce se grăiau, se preface cum că va să-i ducă pe dânşii într-un loc ascuns, în care nu se vor prinde, şi pentru aceasta îi scoală din locul acela în care erau, ca potolind turburarea sufletului lor, să le dea lor Dogmele cele mai tăinuite. Şi îi duce pe ei, precum după acestea ne vom învăţa, în grădina pe care Iuda o ştia. Şi aşa după părere, ducere în laturi era lucrul, iar după adevăr, dare de bună voie, întru acel loc ducându-se pe care îl ştia Iuda.

Ce dar le-a dat lor de taină? Eu sunt, zice, Buciumul viţei, adică Rădăcina, iar voi Viţele, iară Tatăl Meu este Lucrătorul. Şi pe lângă ce se îndeletniceşte Tatăl, oare pe lângă rădăcină? Nu, zice, ci pe lângă vite. Că toată viţa, zice, care nu aduce roadă, o scoate pe ea. Adică, tot omul, care prin credinţă s-a făcut parte a rădăcinii, şi s-a unit cu Domnul, şi un trup cu Dânsul s-a făcut, i se cuvine şi roadă să aducă, adică viaţă să aibă îmbunătăţită. Că de are cineva numai goala mărturisire a credinţei, dar nu şi prin păzirea poruncilor aduce roadă, este viţă moartă". Căci credinţa fără de fapte moartă este" (Iacov 2). Deci fiecare credincios întru Hristos se vede a fi, fiindcă crede, "Că toată viţa, zice, care este întru Mine, de nu va aduce roadă, o scoate pe ea Tatăl, adică, afară de împărtăşirea cea cu Fiul o pune, iar pe cela ce aduce radă, îl curăţeşte.

Aici aceasta ne învăţăm,că măcar deşi foarte îmbunătăţit ar fi cineva, are trebuinţă de purtarea de grijă a lui Dumnezeu, pentru că cea fără de roadă nici în Bucium a fi nu poate, iar pe ceea ce aduce roadă, mai roditoare o face Tatăl.

Iar să înţelegi că şi pentru necazurile ucenicilor se zic

acestea. Că de vreme ce necazurile se par că sunt, ca ceea ce zic lucrătorii, tăiatul viei, arată lor Domnul, că prin necazuri mai roditori se vor face, precum și vițele prin tăiere, că ispitele pe dânșii mai tari îi arătau. Apoi ca să nu zică ei: Pentru cine zici acestea? Voi, zice, curați sunteți pentru cuvântul carele L-am grăit vouă.

Vezi, mai sus zicea, că Tatăl este Cela ce curățește, acum iarăși pe Sineși Se aduce a fi purtătorul de grijă. Una dar este lucrarea Tatălui și a Fiului. Eu, zice, pe voi v-am curățit prin a Mea învățătură. Deci datori sunteți ceea ce este a voastră de aici să arătați, pentru aceasta și aduce pe urmă:

4-6."Rămâneți întru Mine, și Eu întru voi. Precum vița nu poate să aducă roadă din sine singură, de nu va rămânea în Bucium, așa nici voi, de nu veți rămânea întru Mine. Eu sunt Buciumul viței, voi vițele. Cela ce rămâne întru Mine, și Eu întru el, acesta aduce roadă multă. Că fără de Mine nu puteți face nimic. De nu rămâne cineva întru Mine, se scoate afară ca vița, și se usucă, și o adună pe ea, și în foc o aruncă, și arde".

Eu, zice, și pe voi v-am curățit prin cuvântul Meu și prin învățătură, și nimica din cele ce se cuvenea să fac Eu n-am lăsat. Se cuvine dar de acum să se înceapă și cele ce sunt despre voi.

Rămâneți întru Mine, zice, căci ca nu pentru frică să se despartă de Dânsul,pe sufletul lor cel slăbănogit îl întărește, și cu sine îl lipește, și bune nădejdi de aici le dă. Că oricâte veți cere, veți lua, de veți rămânea întru Mine.

Și din pilda viței luminat ne arată nouă felurimea și viața ceea ce se dă celor ce îi plac Lui. Că precum aceea rămânând în Bucium aduce roadă, fiindcă de la Acela își ia lucrarea

spre viață, așa și voi de veți rămânea întru Mine prin păzirea poruncilor, atuncea mai multă roadă veți aduce. Iar cela ce nu rămâne, se usucă, adică, de a avut ceva de la rădăcină, pierde, de a primit pe vreun dar duhovnicesc, se golește de acela, și se lipsește de ajutorul cel de acolo și de viață.

Și ce zice mai pe urmă? În foc se aruncă, și arde. Iar de aici și mângâiere lor nu puțină le dă, arătând, că cei ce gândesc rău împotriva Lui, precum era Iuda, se vor arde. Iar ei rămânând întru Dânsul, roadă vor aduce. Că fără de umezeala cea de la Dânsul și darea de viață, nu vor putea face nimica.

7,8."De veți rămânea întru Mine, și cuvintele Mele de vor rămânea întru voi, orice veți vrea, veți cere, și se va face vouă. Întru aceasta S-a proslăvit Tatăl Meu, ca roadă multă să aduceți, și să vă faceți ai Mei ucenici".

Aici ne tâlcuiește nouă Domnul, ce este ceea ce zice: "De veți rămânea intru Mine",adică,de veți păzi poruncile Mele. Că aceea ce zice: "Și cuvintele Mele de vor rămânea întru voi",aceasta insemnează, cum că prin lucruri voiește să se lipească de Dânsul. Că fiecarele din cei ce după plăcerea lui Dumnezeu viețuiesc, din voința sa rămâne in Buciumul viței, unindu-se cu El prin dragoste, și prin păzirea poruncilor, și întru Duhul lipindu-se. Precum și împotrivă, cel ce se depărtează de la lucrarea poruncilor, se instrăinează de bună voie de Domnul.

Și întru aceasta Se proslăvește Tatăl Meu, zice, de veți aduce voi roadă multă. Că slavă a lui Dumnezeu și Tatălui este, sporirea cea bună a ucenicilor Fiului Său. Că luminând lumina Apostolilor înaintea oamenilor,Se slăvea Tatăl cel Ceresc. Roadă a Apostolilor erau și păgânii, care prin

învățătura lor s-au adus la credință, și spre slava lui Dumnezeu s-au făcut. Deci dacă întru aceasta Se slăvește Tatăl, întru a aduce voi roadă, nu va fi dar negrijindu-Se de slava Sa, ci și va ajuta vouă, ca mai multă roadă să aduceți ca și mai mult să Se slăvească. Că întru aceasta, zice, S-a slăvit Tatăl Meu, ca roadă multă să aduceți, și să vă faceți ai Mei ucenici.

Vezi cum că cela ce aduce roadă, acela este cu adevărat ucenic? Și Tatăl întru acesta Se slăvește, adică Se bucură, și slavă a Sa socotește a fi aceasta.

9,10"Precum M-a iubit pre Mine Tatăl, și Eu v-am iubit pre voi. Rămâneți întru dragostea Mea. De veți păzi poruncile Mele,veți rămânea întru dragostea Mea. Precum Eu poruncile Tatălui Meu am primit, și rămân întru dragostea Lui".

Să îndrăznească îi îmleamnă pe ei prin ceea ce zice: Că v-am iubit pe voi, și așa v-am iubit, precum Tatăl pe Mine. Iar aceasta după omenire o a zis. Deci rămâneți întru dragostea Mea,că al acestui lucru voi sunteți domni. Nu că ați auzit, că v-am iubit pe voi, să fiți nebăgători de seamă, ci ca să vă sârguiți a rămânea întru dragostea Mea.

Apoi îi învață pe dânsii, cum vor putea rămânea, de vor păzi poruncile Lui.Că precum de multe ori s-a zis, acela este cel ce Îl iubește pe El, carele poruncile Lui păzește.Iar prin acestea arată, că atuncea întru întemeiere vor fi, când viață curată vor arăta. Precum Eu poruncile Tatălui Meu le-am păzit, și rămân întru dragostea Lui.

Și aceasta cu pogorâre pentru neputința celor ce aud o zice. Că nu cu adevărat Cel ce al tuturor este punător de Lege era supus sub poruncă, ci fără de poruncile Tatălui nu

putea a-Şi petrece viaţa Sa.

Că aceasta a o socoti cineva prea necuviincios lucru ar fi. Ci zice aceasta vrând mai mult să-i mângâie pe ei. Căci fiindcă zicea lor, că vă iubesc pe voi, apoi pe urmă aveau să se lupte ei cu necazurile, ca să nu se smintească, ca cum dragostea Lui nimic n-ar fi folosit lor.Nu vă turburaţi zice, de vreme ce şi pe Mine Mă iubeşte Tatăl, dar însă Mă dă ca să pătimesc pentru lume. Deci precum nu se împuţinează dragostea Tatălui pentru că pătimesc Eu, aşa nici voi mai puţin sunteţi iubiţi de Mine, măcar deşi întru necazuri veţi să cădeţi.

11-13."Acestea am grăit vouă, ca bucuria Mea întru voi să rămâie, şi bucuria voastră să se plinească. Şi aceasta este porunca Mea, ca să vă iubiţi unul pe altul, precum Eu v-am iubit pre voi. Mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca cineva sufletul său să-şi pună pentru prietenii săi".

Acestea, zice, am grăit vouă, ca să nu curme bucuria voastră, că se bucurau fiind împreună cu Dânsul când făcea El minuni şi Se slăvea. Şi încă ei şi draci scoţând se bucurau, precum şi însuşi zice: "Nu vă bucuraţi căci draci scoateţi" (Luca 10, 20). Dar de vreme ce a sosit Patima, şi cele de mâhnire curma bucuria lor, zice: Că aceste graiuri de mângâiere am grăit vouă, ca pururea şi până în sfârşit bucuria voastră să rămâie necurmată, şi deplină şi desăvârşită să fie. Că nu de întristare sunt vrednice acestea de acum, ci de bucurie, măcar Cruce, măcar ruşine, şi necinste de va fi.

Dar de vreme de mai sus a zis: Că de veţi păzi poruncile Mele, atuncea veţi rămânea întru Mine, acum arată care porunci sunt datori să păzească, şi le arată lor dragostea,

"Ca să vă iubiți, zice, unul pe altul, precum Eu v-am iubit pe voi.Că nu așa simplu, și cum s-ar fi întâmplat, voiește să ne iubim noi unul pe altul, ci precum El ne-a iubit pe noi.

Și ia aminte, cum mai sus cu număr de multe a zis: "Poruncile",iar aici zice: "Porunca aceasta este porunca Mea" cu număr de una. Și socotesc, că pentru căci a tuturor poruncilor cuprinzătoare și cap este dragostea, se zice și "porunci" și "poruncă".

Dar încă ne și arată nouă cale,cum vom păzi poruncile, cum că adică prin păzirea unei porunci,celei pentru dragoste.

Și fiindcă a zis: "Că precum Eu v-am iubit pe voi, să vă iubiți și voi unul pe altul, arată măsura dragostei și vârful. "Că mai mare dragoste decât aceasta nimeni nu are, ca să-și pună cineva sufletul său pentru prieteni". Drept aceea și voi unul pentru altul puneți-vă sufletele, fiindcă și Eu pentru voi mor. Dar să nu socotiți că din urâciunea către voi se face ducerea aceasta,în care Mă duc acum de la voi, că din dragostea mai vârtos cea mai desăvârșită se face aceasta.

14-16."Voi prietenii Mei sunteți, de veți face câte Eu poruncesc vouă. Nu vă mai zic vouă slugi (Dar când i-a zis pe ei slugi? Când învățându-i le descoperea stăpânirea Dumnezeirii Sale, încă și mai nainte a zis: "Voi Mă chemați pe Mine Învățător și Domn, și bine ziceți, că sunt" (Ioan 10), Zigadinos), de acum, că sluga nu știe ce face domnul său, ci pre voi v-am zis prieteni (Mai sus zicând: "Voi prietenii mei sunteți, de veți face câte Eu poruncesc vouă, le-a arătat că încă nu sunt, ci atuncea vor fi când vor face. Cum dară aicea zice: "Ci pe voi v-am zis prieteni, că toate câte am auzit de la Tatăl am arătat vouă"? Pe acest cuvânt:

"Sunteţi" să-l înţelegi în loc de: "rămâneţi", că fiind acum, şi pe urmă rămâneţi, de veţi face câte Eu poruncesc vouă. Zigadinos), că toate câte am auzit de la Tatăl Meu, am arătat vouă. Nu voi M-aţi ales pre Mine, ci Eu v-am ales pre voi, şi v-am pus, ca voi să mergeţi, şi roadă să aduceţi, şi roada voastră să rămâie, ca orice veţi cere de la Tatăl întru numele Meu , să dau vouă".(Adică, ca cei ce sunteţi ai Mei, ca cei ce sunteţi creştini. Sau ca cei ce chemaţi numele Meu. (Zigadinos).

În sus şi în jos învăţătura cea pentru dragoste întoarce, aceasta arătând nouă prin aceste graiuri multe, că această poruncă este mai vrednică de laudă decât celelalte, şi mai vrednică de sârguinţă.

Şi pune înainte şi semn mare al dragostei Lui. Că atâta, zice, vă iubesc pe voi, cât şi cele ascunse le-am descoperit vouă. Că sluga nu ştie tainele stăpânului, iar voi acum ca nişte prieteni ai Mei tainelor v-aţi învrednicit. Că toate câte am auzit de la Tatăl Meu, am arătat vouă.

Dar cum în alt loc zice: "Că multe am a grăi vouă, ci nu le puteţi purta?" (Ioan 16). Toate a arătat lor, câte puteau ei să audă, şi câte erau atuncea încăpute de minte.

Iar când zice: "câte am auzit de la Tatăl Meu", să nu socoteşti că de învăţătură are trebuinţă Fiul, ci aceasta arată: Că nimic strein nu zice, ci cele ale Tatălui, şi oricâte ar zice, ale Aceluia sunt.

Iar zicând că al dragostei celei către voi semn fac aceasta, că am arătat vouă tainele, aduce pe urmă şi alt semn al dragostei: Că Eu, zice, v-am ales pe voi, adică, nu voi aţi venit la prieteşugul Meu, ci Eu la al vostru, şi întâi Eu v-am iubit pe voi, cum dar vă voi lăsa pe voi după aceasta? Ci şi

v-am pus pe voi, adică, v-am sădit pe voi. Ca voi să mergeți, adică, ca să creșteți, și să vă lățiți, și să vă întindeți, și să vă lungiți, și roadă să aduceți.

Iar aici arătat și Lucrător a fi pe Sineși Se aduce. Pentru că și mai sus când zicea că "curați sunteți pentru cuvântul, carele l-am grăit vouă", S-a arătat pe Sineși că este curățitor, iar acum mai arătat prin ceea ce zice că: "Eu v-am ales pe voi, și v-am pus pe voi". Că lucrătorul cu adevărat alege și pune în pământ vițele.Vezi că întocmai este Tatăl cu Fiul? Tatăl – Lucrător, Fiul acum Se arată Lucrător.

Îmbracă-te întru rușine Arie, împreună cu cei ce cu tine întru păgânătate au căzut.

Vezi încă și alta: Ca oricâte veți cere de la Tatăl, să dau vouă: adică Eu voi da vouă. Măcar că se cădea după urmare așa să zică: Oricâte veți cere de la Tatăl, va da vouă. Iar El a zis: Că Eu să dau vouă, pentru cea întocmai putere cu adevărat. Pentru că și Tatăl ducând, cu Dreapta Sa dă, iar "dreaptă" a Sa Fiul este.

Și ia aminte și aceasta: "Căci când vom fi sădiți și vom aduce roadă, atuncea și oricâte vom cere, va da nouă, iar de nu vom aduce roadă, nu vom lua, fiindcă cela ce nu aduce roadă, nici cele cuviincioase și de suflet folositoare nu cere, ci lumești cu adevărat și nefolositoare, pentru aceasta nici ia. "Că cereți, zice, și nu luați, pentru că rău cereți" (Iacov 4, 3).

17-19." Acestea vă poruncesc vouă, ca să vă iubiți unul pe altul. De vă urăște pre voi lumea, știți că pre Mine mai nainte decât pre voi M-a urât. De ați fi din lume, lumea ar iubi pre al său, iar căci din lume nu sunteți, ci Eu v-am ales pre voi din lume, pentru aceasta vă urăște pre voi lumea".

Ca să nu socotească Apostolii, că înfruntându-i Domnul le grăiește lor, cum că sufletul Său va să-Şi pună pentru dânşii, şi cum că i-a ales,pentru aceasta zice. Acestea poruncesc vouă, nu ca să vă înfruntez, nici să Mă trufesc ca pentru o ispravă oarecare, ci ca pe sufletele voastre mai întărite să le fac întru dragostea cea a Unuia către altul, pentru aceasta număr pe isprăvile dragostei mele cei către voi. Că aceasta poruncesc vouă, ca să iubiţi unul pe altul. Iar de vreme ce greu lucru este, şi foarte întristăcios a pătimi goană şi a se urî, îi mângâie pe dânşii zicând: "Că de vă vor urî pe voi, nimica de mirare nu este, că pe Mine mai nainte M-au urât. Deci pe aceasta a fi părtaşi şi împreună cu Mine urâţi, datori sunteţi ca pe o mare mângâiere să o aveţi.

Aduce încă şi alt chip de mângâiere mai îndemnător spre aceasta. Că împotrivă, zice, se cuvenea să vă întristaţi voi, de nu v-ar fi urât pe voi lumea, adică oamenii cei răi, că dintru a nu vă urî aţi fi arătat, că şi voi de aceeaşi răutate a lor şi vicleşug vă împărtăşiţi. Iar acum de vreme ce vă urăsc pe voi cei răi, bucuraţi-vă, că pentru fapta cea bună a voastră vă urăsc pe voi, căci cu adevărat de n-aţi avea faptă bună, Lumea ar iubi pe al său. Iar de vreme ce Eu v-am ales pe voi din răutatea lumii, pentru aceasta vă urăşte pe voi lumea, ca pe cei ce nu vă împărtăşiţi cu lucrurile ei.

20,21."Aduceţi-vă aminte de cuvântul, carele Eu am grăit vouă, Nu este slugă mai mare decât Domnul său. De M-au prigonit pre Mine, şi pre voi vă vor prigoni. De au păzit cuvântul Meu, şi al vostru vor păzi. Ci acestea toate vor face vouă pentru numele Meu, căci nu ştiu pre Cela ce M-a trimis pre Mine".

Ceea ce mai sus a zis: "Că pe Mine mai nainte decât pe

voi M-au urât", aceasta acum pe larg zicându-o, mângâiere mai mare le pune lor. Că aduceţi-vă aminte, zice, de cuvântul meu, că nu este slugă mai mare decât domnul său, pentru aceasta nici voi nu sunteţi mai mari decât Mine. Deci vedeţi cum pe Mine M-au avut: De au gonit pe Stăpânul, şi pe voi slugile cu mult mai vârtos. De nu M-au gonit pe Mine, ci cuvântul Meu au păzit, şi al vostru vor păzi. Dar nu este aceasta, că nici pe al Meu, nici pe al vostru nu vor păzi. Ci acestea toate vor face vouă pentru Mine. Deci de Mă iubiţi pe Mine, suferiţi cele ce pătimiţi pentru Mine pe Carele Mă iubiţi, precum ziceţi.

Ci şi alta este spre mângâiere, că şi pe Cela Ce M-a trimis pe Mine, Îl batjocoresc împreună când şi pe voi. Deci de nu altceva,măcar aceasta fie-vă vouă spre mângâiere, că aceştia şi ai voştri, şi ai Mei, şi ai Tatălui Meu sunt vrăjmaşi.

22-25."De n-aş fi venit, şi n-aş fi grăit lor, păcat n-ar avea, iar acum răspuns nu au pentru păcatul lor. Cela ce Mă urăşte pre Mine, şi pre Tatăl Meu urăşte. De n-aş fi făcut lucruri între ei, carele nimeni altul n-a făcut, păcat n-ar avea, iar acum şi au văzut, şi M-au urât, şi pre Mine, şi pre Tatăl Meu. Ci ca să se plinească cuvântul cel scris în (Psalm 34, 18) Legea lor, că M-au urât în zadar".

Şi oare cu dreptate fac acestea, şi mă urăsc şi pe Mine, şi pe Tatăl Meu, şi pe voi? Oare pentru cele ce am grăit, sau am făcut acest fel de socoteală au arătat? Nu, zice, că neiertat este păcatul lor. Că au doară N-am venit, şi n-am învăţat? De n-aş fi venit, de n-aş fi grăit, ar fi putut ei să zică, că n-au auzit, iar acum fără de răspundere este răutatea lor.Apoi de vreme ce pretutindenea nici o pricină alta de îndreptare nu puneau, fără numai că fac izbândire pentru Tatăl.(Că

omul acesta,zice,nu este de la Dumnezeu – Ioan 9, 16, si de acest fel). Pentru aceasta aduce pe urmă: Cela ce Mă urăşte pe Mine, şi pe Tatăl Meu urăşte. Şi aşa nici aceasta nu le-a rămas lor spre răspundere. Şi nu numai învăţătură am dat, ci si fapte am adaus, în ce fel nimeni altul. Precum este minunea Orbului, minunea lui Lazăr, si celelalte asemenea. Deci care răspundere au? Pe învăţătura cea din cuvinte le-am dat, pe cea din fapte am adaus. Precum şi Moisi învaţă (A doua lege 13), de a asculta de acela poruncind, carele si minuni face, şi evlavie învaţă. Iar acum şi au văzut acest fel de lucruri, dar însă şi pe Mine, şi pe Tatăl Meu au urât.

Apoi aduce şi pe Proorocul martor: "Că M-au urât în zadar" Că numai pentru răutate s-a născut urăciunea, nu pentru altă pricină. Iar lege, precum de multe ori am zis, nu numai pe cea a lui Moisi, ci si pe cărţile Proorocilor zice. Precum şi aici pe cartea lui David, Lege o a numit. Deci David cu Duhul Sfânt mai nainte a grăit ceea ce avea răutatea lor să facă. Iar ei cu adevărat ca nişte răi pe cea mai nainte grăită de Proorocul o au împlinit,şi pe proorocie o au arătat că este adevărată.

26,27."Iar când va veni Mângâietorul, pre Carele Eu voi trimite vouă de la Tatăl, Duhul Adevărului, carele de la Tatăl se purcede, Acela va mărturisi pentru Mine. Încă şi voi mărturisiţi, că din început cu Mine sunteţi".

A zis ucenicilor,că vă vor goni pe voi,că cuvântul vostru nu-l vor păzi. Deci ca să nu poată zice ei: Şi dar, o, Doamne, unde ne trimiţi pe noi? Cum vom fi vrednici de credinţă? Cine va lua aminte la noi? Cine va crede? Pentru aceasta aduce: "Iar când va veni Mângâietorul, Acela va mărturisi pentru Mine", martor, zice, vrednic de credinţă este Acela.

Deci de Duhul fiind ei vădiţi că fără de cuvânt de îndreptare greşesc,vor primi propovăduirea. Încă şi voi mărturisiţi, din început cu mine fiind, că şi cu cuvintele, şi cu lucrurile fără de cuvânt de îndreptare i-am făcut pe ei. Pentru aceea îndrăzniţi, că nu fără de mărturii va fi propovăduirea, ci şi Duhul împreună va mărturisi cu semne şi cu minuni, şi martor vrednic de credinţă va fi, că Duh al Adevărului este.

Deci fiindcă este Duh al adevărului,va mărturisi adevărul; şi fiindcă de la Tatăl Se purcede, toate le ştie cu de-amănuntul, că de acolo este, de unde este cunoştinţa tuturor. Iar aceasta ce zice: "Pe Carele Eu voi trimite", arată că întocmai cu Dânsul este. Că în alt loc a zis, cum că Tatăl trimite pe Duhul, iar aici zicând cum că El singur Îl va trimite pe Acesta, nimic alta arată, fără numai că întocmai cu Tatăl este. Dar ca să nu se pară că Se scoală El împotriva Tatălui, şi ca cum din altă stăpânire trimite pe Duhul, a adaus: "De la Tatăl". Că îl voi trimite Eu adică,dară de la Tatăl,adică, binevoind Tatăl, şi împreună trimiţând. Că nu din Sânurile Mele Eu scot pe Duhul, ci de la Tatăl prin Mine se dă.

Iar când auzi, că se purcede, să nu socoteşti cum că "Purcederea"este"Trimiterea" cu care se trimit duhurile cele slujitoare,ci firească estime a Duhului este Purcederea. Că de nu asa vom înţelege purcederea, ci oarecarea trimitoare ce se face de afară, nearătat va fi pentru care duh zice. Că nenumărate sunt duhurile, care spre slujbă se trimit (Evrei 1, 14), pentru cei ce vor să moştenească mântuirea. Dar aici o însuşire oarecare aleasă şi osebită zice că este Purcederea, rânduită la unul cel ce este chiar şi cu adevărat Duh.

Deci dar prin aceasta,adică a Se purcede,să nu înţelegem cum că se trimite, ci cum că din Tatăl are pe cinstea cea

firească. Drept aceea Duhul acesta martor va fi al propovăduirii.

Și voi încă mărturisiți, pentru că nu de la alții ați auzit, ci voi singuri dintru început împreună cu Mine sunteți. Și nu mică mărturie este aceasta care se face de la cei ce dintru început au fost împreună,ceea ce și singuri apostolii mai pe urmă ziceau către norod vorbind: "care împreună cu Dânsul am mâncat, și am băut" (Faptele Ap. 10, 41).

Deci îndoită este mărturia: Și de la voi, și de la Duhul. Că de vă veți părea voi că spre har mărturisiți, dar nu și Duhul spre har va mărturisi.

Capitolul 16

1-4."Acestea am grăit, ca să nu vă smințiți. Scoate-vă-vor pre voi din Sinagogi, și va veni vremea, ca tot cela ce vă ucide pe voi, să i se pară că aduce slujbă lui Dumnezeu. Și aceasta vor face vouă, că n-au cunoscut pre Tatăl, nici pre Mine. Ci acestea toate am grăit vouă, că dacă va veni vremea, să vă aduceți aminte de acestea, că Eu am spus vouă".

Am grăit, zice, vouă acestea mai nainte de ce vor fi, ca să nu vă smințiți mai pe urmă, când veți vedea pe mulți că nu cred, și voi singuri că pătimiți greutăți. Ci socotind voi, că și mai nainte de a fi acestea, am spus vouă, să primiți de aici și pe mângâierea cea de la Mine, că n-am mințit vouă nici întru aceasta, precum nici întru spunerea mai nainte cea pentru greutăți. Că și din Sinagogi vă vor scoate pe voi, și din adunări, și din cele cinstite ale lor, și cu totul din Obștea lor vă vor despărți. "Că s-au sfătuit, că de va mărturisi cineva pe Hristos, să se lepede din Sinagogă" (Ioan 9, 22). Și nu

numai aceasta, adică din Sinagogi vă vor scoate pe voi, ci și moarte veți lua, și moarte de ocară,căci ca pe niște făcători de rele și vrăjmași ai lui Dumnezeu vă vor ucide pe voi. Și tot cel ce vă va omorî pre voi, așa se va sârgui pentru uciderea voastră, cât i se va părea că slujbă aduce lui Dumnezeu, adică va socoti că lucru plăcut lui Dumnezeu, și blagocestiv a făcut.

Și aduce și mângâiere destulă. Că acestea, zice, vor face, că nu știu pe Tatăl, nici pe Mine. Că pentru Mine, zice, și pentru Tatăl, acestea veți să pătimiți. Deci răbdați. Căci fericiți veți fi, când vă vor ocărî pe voi, și vă vor goni, și vor zice tot graiul rău împotriva voastră, mințind pentru Mine" (Matei 6, 11; Luca 6, 22). Această fericire mângâiere fie-vă vouă, aducându-vă aminte de acestea.

Și acestea am grăit vouă, că dacă veți vedea pe cele mâhnicioase întâmplându-se, să credeți și pentru celelalte. Că nu veți putea zice, că cele de bucurie mai nainte am spus vouă, vrând să vă amăgesc pe voi, ci precum cele de întristare mai nainte vestind, n-am mințit, așa nici cele de bucurie spunând, nevrednic de credință voi fi.

Și pentru ca nu negătiți să fiți, ci gătiți, aducându-vă aminte, că Eu am spus vouă acestea, și pentru aceasta să stați cu vitejie către cele de întristare.

4-7."Și acestea vouă din început n-am spus, căci cu voi eram. Iar acum merg la Cela ce M-a trimis pre Mine, și nimeni din voi nu Mă întreabă: Unde Mergi? Ci căci acestea am grăit vouă, întristarea a umplut inima voastră. Ci Eu adevărul zic vouă, că de folos este vouă, ca Eu să Mă duc, că de nu Mă voi duce Eu, Mângâietorul nu va veni la voi. Iar de Mă voi duce, Îl voi trimite pre El la voi"

Foarte îngreuiați de întristare erau Apostolii, auzind că unele ca acestea erau să li se întâmple lor. Pentru aceasta şi Domnul zice: Acestea ce sunt aşa de instricăcioase, dintru început nu le-am spus vouă, nu ca şi cum nu le ştiam, ci căci cu voi eram, şi scăpare îndestulată Mă aveați pe Mine, şi tot războiul asupra Mea era pornit, iar voi în toată negrija erați. Deci nu era trebuință de acest fel de cuvinte atunci, care mai nainte să vă gătească, şi să vă întărească. Dar acum ducându-Mă Eu la Tatăl Meu, şi vrând să vă las pe voi, mai nainte vă spun vouă acestea, ca să vă întăriți pe sinevă.

Şi nimeni din voi nu Mă întreabă pe Mine: Unde mergi? ci de întristare v-ați turburat, şi uimire ați pătimit, pentru aşteptarea celor grele clătindu-vă cu inimile. Dar Eu adevărul zic vouă.

Vezi cum îi mângâie pe ei, măcar de mii de ori, zice, de v-ați întrista, Eu ceea ce este de folos vouă zic, că voi voiți pururea să fiu cu voi, dar nu este aceasta de folos. Că de nu Mă voi duce Eu, Mângâietorul nu va veni la voi. Deci măcar deşi voiți voi să fiu Eu de față cu voi, nu vă voi asculta pe voi, ci ceea ce este de folos vouă mai vârtos voi alege, decât voia voastră cea de vătămare vouă.

Aşa şi noi datori suntem a face pretutindenea, lucrul cel de folos şi nouă şi fraților să socotim, iar nu cel dulce. Că de nu voi muri Eu pentru lume, şi nu Mă voi duce la Tatăl, jertfă şi îmblânzire pe Sinemi dându-Mă pentru păcatele lumii, Mângâietorul nu va veni.Căci cum va veni, de nu se va strica vrajba, păcatul omorându-se? De nu se va împăca Tatăl cu firea omenească? Ci aici cei ce sunt ai lui Macedonie ce vor putea zice, care micşorează slava Duhului, şi slugă pe El al Fiului Îl zic? Cum este de folos, stăpânul să se ducă, şi

sluga să vie? Deci măcar de vă veți și întrista, o, ucenici, pentru ducerea Mea, dar pentru venirea Duhului bucurați-vă, care mai multe și mai mari faceri de bine va face vouă.

Și cum Domnul a zis: "Acestea din inceput vouă n-am spus?" Pentru că scris este: "Chemând pe cei doisprezece a zis lor: Că la domni și la împărați veți fi duși" (Matei 10,18). A spus cu adevărat că la domni veți fi duși, dar nu că așa vă vor ucide pe voi, ca pe niște păgâni, și făcători de rele, și vrăjmași ai lui Dumnezeu.

Și în alt chip: Acolo adică a spus cele ce de la păgâni era să le urmeze lor, iar acum pe cele de la Iudei. Că din Sinagogi vă vor scoate pe voi, Iudeii cu adevărat.

Și vezi întru aceiași dată împreună și pe stăpânirea de Sineși a Duhului,și pe împreună bunăvoința Fiului. Pentru că aceasta: "Va veni Mângâietorul" este a stăpânirii Duhului. Iar aceea: "Eu voi trimite pe el" este a bunei voințe a Fiului, și a plăcerii Lui, de se cuvine așa a zice, și a plecării ca să vie Mângâietorul.

8-11."Și venind Acela, va vădi lumea de păcat și de dreptate, și de judecată. De păcat, căci nu cred în Mine. Și de dreptate, căci la Tatăl Meu merg, și nu Mă veți mai vedea pre Mine. Iară de judecat, căci stăpânitorul lumii acesteia s-a judecat".

Va veni Mângâietorul, și carele va fi folosul? Va vădi, zice, lumea de păcat, și îi va arăta pe dânșii păcătoși, pentru că nu cred. Căci când vor vedea prin mâinile ucenicilor întru Duhul semne mari și minuni făcându-se, și nici așa nu vor crede, cum nu vor fi vrednici de osândă, și vinovați de păcat prea mare? Căci acum pot să zică, Că sunt Fiu de tâmplar,și de maică nebăgată în seamă, măcar deși minuni fac Eu.Iar

atunci fără cuvânt de îndreptare va fi lor necredința, fiindcă Duhul întru numele Meu va săvârși unele ca acestea. Deci de păcat îi va vădi pe dânșii, adică, îi va arăta pe dânșii că au păcătuit fără de iertare.

Încă și de dreptate îi va vădi. Căci Fiu la Tatăl Meu merg, adică, va arăta lor, că Eu drept fiind, și viață fără de prihană viețuind, fără de dreptate sunt omorât de dânșii, și la aceasta semn este, Că la Tatăl merg, că de n-aș fi fost drept nu M-aș fi înălțat la Tatăl. Că de vreme ce ca pe un împotrivnic lui Dumnezeu și ca pe un călcător de Lege L-au omorât pe El, va arăta lor, zice, Duhul, că nu sunt întru acest fel, că de aș fi fost împotrivnic lui Dumnezeu și călcător de Lege, nu M-aș fi învrednicit de cinste de la Dumnezeu și Punătorul de Lege, și de cinste nu vremelnică, ci veșnică. Pentru că aceea ce zice: "Nu Mă veți mai vedea pe Mine", arată pe petrecerea cea veșnică la Tatăl.

Iar de judecată îi va vădi pe ei, căci stăpânitorul lumii acesteia s-a judecat, adică, și din aceasta iarăși drept și fără de păcat Mă va arăta pe Mine Duhul,căci stăpânitorul lumii de Mine s-a judecat, și s-a biruit. Că de vreme ce ziceau că: "Drac are", și cum că întru Beelzebul face minuni, și înșelător este (Mat. 12, 24; Marcu 3, 22; Luca 11, 15; Ioan 10, 20), acestea toate, zice, se vor arăta deșarte, fiindcă se va vedea diavolul osândit, și tuturor arătat va fi, că de Mine S-a biruit, care aceasta, n-aș fi putut, de n-aș fi fost mai tare decât dânsul, și de tot păcatul înstrăinat.

Și cum s-a arătat aceasta? Prin venirea Duhului, că toți cei ce credeau în Hristos călcau și batjocoreau pe stăpânitorul lumii. Deci se arăta dintru acestea cum că și de Hristos s-a osândit cu mult mai nainte. Drept aceea a vădit

Duhul pe cei ce n-au crezut ca pe niște păcătoși. Căci credința dezleagă păcatele prin iertarea Botezului, și lucrările Duhului care se arătau întru cei ce au crezut, întru cei necredincioși nu se vedea. De unde se vădea că sunt ei vase rele și necurate și nevrednice de primirea Duhului.

Încă și în alt chip: Vădește Duhul pe lumea cea necredincioasă,de dreptate,adică,cum că este lipsit de dreptate, cela ce nu crede în Iisus Cel drept.Carele pentru dreptate S-a înălțat la Ceruri. O vădește și o osândeste și ca pe o trândavă, că infrânt fiind diavolul, nici așa n-a vrut să-l biruiască.

12-15."Încă multe am a vă zice vouă, ci nu puteți a le purta acum. Iar când va veni Acela, Duhul Adevărului, va povățui pre voi la tot adevărul, că nu va grăi de la Sineși, ci câte va auzi, va grăi și cele viitoare va vesti vouă. Acela pre Mine Mă va slăvi, că dintru al meu va lua, și va vesti vouă. Toate câte are Tatăl, ale Mele sunt, pentru aceasta am zis, că dintru al Meu va lua, și va vesti vouă".

Zicând mai sus că "De folos este vouă, ca Eu să Mă duc", acum pe larg spune aceasta, și zice: Că acum nu puteți a le purta, iar după ce va veni Acela, atunci cu adevărat darurile Aceluia dobândind, la tot adevărul veți fi povățuiți.

Și care adevăr zice Arătat este, că pe cunostința cea pentru toate. Că singur Domnul, nimica mare pentru Sineși n-a zis. Una adică, și chip dând de smerenie: iar alta, și pentru neputința ascultătorilor, și necunostința cea de bine a Iudeilor. Încă nici ferirea de rânduielile Legii arătat nu o a învățat, ca nu împotrivnic a fi lui Dumnezeu să se pară la toți. Iar după ce a venit Mângâietorul, atunci și vrednicia Fiului s-a descoperit, și cunoștința pentru toate cea

adevărată s-a arătat,și închipuirile Legii ridicându-se din mijloc, și stricându-se, la cea adevărată și întru Duhul slujbă ne-am povățuit, prin semnele cele ce întru Duhul se fac, adeverindu-se credința. Apoi de vreme ce mari oarecare a zis pentru Duhul, ca să nu socotească vreunii, că mai mare decât Dânsul este Duhul, fiindcă El va să-i povățuiască la adevăr, și va să-i facă înțelegători și primitori de cele multe și mari, care Hristos fiind de față, nu puteau ei să le poarte. Deci ca nu aceasta să se socotească, aduce pe urmă: "Că nu va grăi de la Sineși", adică, nimica osebit al Său afară de cele ale Mele nu va grăi. Că aceea ce zice: "Câte va auzi", aceast arată, că nimica afară de cele ce sunt ale lui Hristos nu va învăța. Precum și Însuși Domnul zicând pentru Sineși: "Câte am auzit de la Tatăl Meu grăiesc" (Ioan 8, 28 și 15, 15), nu se aduce pe Sineși cum că se învață ca oarecarele prunc, ci cum că nimica afară de cele ale Tatălui nici știe, nici învață; așa și pentru Duhul.

Iar cum că nu are trebuință de învățătură Duhul, auzi ce zice Pavel: "Precum nimeni nu știe pe cele ale omului, fără numai duhul cel ce este în trânsul, așa și pe cele ale lui Dumnezeu, nimeni nu le știe, fără numai Duhul lui Dumnezeu" (I Corinteni 2, 11). Vezi că de Sineși învățat este Duhul cel Sfânt, precum și cel al nostru?

Încă și din cele de pe urmă se va învăța cel cu bună cunoștință Dumnezeirea Duhului. "Că cele viitoare, zice, va vesti vouă, adică, cele ce vor să fie, care aceasta mai vârtos a lui Dumnezeu este, cunoștința celor ce vor să fie. Că de vreme ce nimic alta așa nu este dorit firii omenești, precum cunoștința de cele ce vor să fie, mângâie pe Apostoli și cu aceasta. Că atâta, zice, va face vouă bine, cât și pe ceea ce

mai mare se socotește decât toate, va da vouă, adică pe mai nainte știința de cele ce vor să fie. Încă, de vreme ce și întru ispite aveau să intre ei, Acela vă va găti pe voi, zice, spre cele ce vor să se întâmple vouă, ca nu fără de pâzire din neștiință să cădeți în acelea.

Și Mă va slăvi și pe Mine, că întru numele Meu toate și va grăi, și va face, și nimic împotrivă nu va zice, cât prin minunile ce se vor face de Acela, să fiu crezut Eu că sunt Dumnezeu,vărsându-se cu bogăție darul peste voi ucenicii Mei,și după moartea Mea numele Meu mai mult strălucind. Care aceasta, slavă mare este și căreia nu i se poate grăi împotrivă, când Cel ce s-a omorât și S-a necinstit, după aceea mai mult va străluci.

Apoi de vreme ce au auzit pe Domnul zicând, că unul este Învățătorul vostru Hristos(Matei 23, 8), ca să nu socotească ei, că dacă un Dascăl ești Tu singur, cum zici nouă, că și alt Învățător va să fie Duhul, aduce pe urmă: "Că dintru al meu va lua", adică, dintru cele ce Eu știu, dintru a Mea știință. Sau și în alt chip: Dintru al Meu, care va să zică, din vistieria Mea, adică a Tatălui. Că de vreme ce toate câte are Tatăl, ale Mele sunt, și a Mea bogăție, și Mângâietorul încă de la Tatăl va grăi, cu cuviință zic, dintru al meu va lua, adică din vistieria și bogăția, și cunoștința Mea.

Dar pentru care pricină atâtea bunătăți Duhul ne-a dat nouă, iar nu Fiul? Întâi adică aceasta zicem: Că, calea la darurile Duhului Fiul a făcut-o, și El este pricinuitorul bunătăților celor atâta de mari, că de nu El ar fi stricat păcatul, cum ne-am fi învrednicit noi de Duhul? "Că nu va locui Duhul în trupul cel supus păcatului" (Înțel. Solomon

1, 4). Pentru aceasta de a dat ceva mare Duhul, de la Hristos a avut pricinile. Apoi, de vreme ce ereticii aveau să micșoreze vrednicia Duhului, pentru că mai pe urmă a venit, pentru aceasta, Lui îi lasă să lucreze cele mai mari întru Apostoli, ca pentru mărimea darurilor siliți fiind, și fără de voie, să cunoască vrednicia Duhului. Și nu pentru că mai pe urmă S-a arătat, pentru aceasta mai mic să se socotească decât Fiul.

16-18. "Puțin și nu Mă veți vedea, și iarăși puțin, și Mă veți vedea, că Eu merg la Tatăl Meu. Deci au zis unii din ucenicii Lui între sine: Ce este aceasta ce zice nouă: Puțin și nu Mă veți vedea, și iarăși puțin și Mă veți vedea, și cum că Eu merg la Tatăl Meu? Deci ziceau: Ce este aceasta, ce zice, puțin? Nu știm ce grăiește".

Pentru care pricină Hristos iarăși de ducerea și de moartea Sa le aduce lor aminte? Pentru că se cădea mai vârtos să le ascundă pe acestea. Învățând mintea lor și mai iscusită făcând-o, pentru aceasta și pururea le aduce aminte de cele de întristare, spre obișnuință aducându-i pe dânșii, și spre așteptarea acestora, ca nu de cea fără de veste venire să se spăimânteze. Dar însă împreunează cu cele de întristare și pe cele de bucurie. Precum cu adevărat și aici "Puțin și nu Mă veți vedea", zicând pe cea de întristare, a adus pe urmă și pe cea de bucurie, "Și iarăși puțin, și Mă veți vedea", și cum că la Dumnezeu merg, Cela ce poate să vă ajute vouă: și nu pier, ci Mă mut: și la puțină vreme va fi despărțirea, iară veșnică după aceea petrecerea cea împreună cu voi.

Dar ei nu înțelegeau, pentru care s-ar fi și mirat cineva, cum nu cunoșteau ei cele ce zice El. Se vede dar că întristarea cuprinzând mintea lor, scosese pomenirea celor zise. Sau

pentru neluminarea graiurilor li s-a întâmplat lor aceasta a nu înțelege.

Pentru aceasta și li se pare că împotrivnice oarecare grăiește lor Hristos. Pentru că de Te vom vedea, unde mergi? Iar de Te duci, cum Te vom vedea? Că vorbe întunecoase se păreau acestea.

19-22."Deci a cunoscut Iisus, că vreau să-l întrebe pe El, și a zis lor: De aceasta vă intristați intre voi, căci am zis: Puțin și nu Mă veți vedea, și iarăși puțin și Mă veți vedea? Amin ,Amin zic vouă, că veți plânge, și vă veți tângui voi, iar lumea se va bucura, și voi vă veți intrista, și intristarea voastră intru bucurie se va întoarce. Muierea când naste, întristare are, că a sosit ceasul ei, iar dacă naște copilul, nu-și mai aduce aminte de scârbă pentru bucurie, căci s-a născut om in lume. Deci și voi intristare acum aveți, ci iarăși vă voi vedea pre voi, și se va bucura inima voastră, și pre bucuria voastră nimeni n-o va lua de la voi".

După ce a văzut pe ucenici că nicidecum nu inteleg pe cele zise pentru turburarea minții cea din scârbă, mai luminată le face lor invățătura cea pentru moartea Sa, ca obisnuindu-se ei cu graiurile și cu lucrurile, cu vitejie să o sufere pe ea. Deci, zice: Veți plânge și vă veți tângui voi, pentru moarte și pentru Cruce. Iar lumea se va bucura, adică, Iudeii cei ce cugetă cele ale lumii se vor bucura, fiindcă M-au ucis pe Mine vrăjmașul lor, ci întristarea voastră intru bucurie se va întoarce. Precum și bucuria Iudeilor in intristare le va veni, când după Înviere numele Meu Se va slăvi.

Însă poți să înțelegi și bucurie a lumii, nu pe a Iudeilor, cu care s-au bucurat când au omorât pe Domnul, ci pe

mântuirea lumii. Cât să fie ceea ce se zice acest fel: Voi adică vă veți întrista, dar această patimă a Mea, pentru care voi vă intristați, a toată lumea bucurie și mântuire va fi.

Apoi și pildă de Obște aduce a muierii și a durerii celei de naștere. Și pe această pildă și proorocii o folosesc, prin cumpliciunea durerilor pe mulțimea mâhnirii arătând (Psalm 47; 6; Ieremia 6,24; Osea 13,13; Mihcia 4, 9).

Și una ca aceasta zice: Dureri ale mâhnirii vă vor cuprinde pe voi, ci durerea pricină a nașterii se face. Încă și pe cuvântul cel pentru Înviere adeverindu-l, și arătând, că aceasta: adică a muri, asemenea este cu aceea: a ieși din pântece la lumină. Că să nu vă mirați, că prin atâta intristare veți să veniți la bucurie, fiindcă și muma prin întristarea cea întru chinurile de naștere vine la aceasta: a se face mumă.

Și se însemnează aici și oarecarea taină, că El a stricat durerile morții, și a făcut a se naște om nou, care nu se mai strică, nici mai moare, care este Însuși Domnul. Că vezi, că n-a zis, cum că nu-și mai aduce aminte de scârbă, căci i s-a născut ei copil, ci că s-a născut om în lume. Că aceasta nu în zadar o a zis așa, ci vrând să arate cu chip arătat și tainic, că El este omul Cel Ce S-a născut, nu iadului celui ce cu dureri l-a născut pe El, ci lumii, pentru că nouă S-a născut din Înviere omul cel nou și nestricăcios, Iisus Hristos Dumnezeul nostru. Însă pilda muierii celei ce naște nu căuta a se potrivi cu toate cele ce s-a întâmplat la Hristos, fără numai a arăta, cum că vremelnică este scârba, și cum că mare este dobânda chinurilor, și cum că spre viață, și spre a doua naștere este nașterea Învierii.Iar celelalte toate ale pildei nu se potrivesc. Și cu cuviință, pentru că pildă este, iar pilda de se va potrivi la toate, nu este pildă, ci însuși

acela lucru pentru carele este pilda.

Deci şi aici pe durerile naşterii, le luăm la întristarea Apostolilor, iar bucuria la mângâierea cea după Înviere. Şi iarăşi pe stricarea durerilor naşterii,la stricarea iadului, iar naşterea, la Învierea Celui Întâi născut din morţi, dar nu şi iadul se însemnează prin maică, că nu s-a bucurat iadul, ci Apostolii s-au bucurat, şi cu bucurie, pe care nimeni nu o a luat de la ei.Căci când se ocărau, că pentru numele lui Hristos se necinsteau,atunci se bucurau (Faptele Ap. 5, 41).

Şi încă prin ceea ce a zis: "Că bucuria voastră nimeni n-o va lua", arată, cum că nu va mai muri, ci pururea viu fiind, de bucurie neîncetată va fi lor pricinuitor.

23.24."În acea zi pre Mine nu Mă veţi întreba nimica. Amin, Amin zic vouă, că orice veţi cere de la Tatăl în numele Meu, va da vouă. Până acum n-aţi cerut nimic în numele Meu. Cereţi, şi veţi lua, ca bucuria voastră să fie deplină".(Mat. 7,7 ;Mc. 11, 24;Lc. 11, 9;)8Io. 14, 13).

După ce voi învia, zice, atunci venind peste voi cu adevărat Mângâietorul,şi povăţuindu-vă spre tot adevărul, pe Mine nu Mă veţi întreba nimica de acest fel, precum şi mai nainte: "Unde mergi?" şi: "Arată nouă pe Tatăl", că toate le veţi cunoaşte întru Duhul. Sau: "Nu Mă veţi întreba" în loc de: "Nu Mă veţi ruga", "Nu Mă veţi pofti". Deci după ce din morţi înviind, voi trimite vouă pe Mângâietorul, atunci nu Mă veţi mai întreba, adică nu veţi cere, ca să fiu Eu mijlocitor, ci va ajunge vouă numele Meu, spre a lua de la Tatăl cererile. Deci arată aici pe puterea numelui Său, de vreme ce nici văzut fiind, nici rugat, ci numai numit, unele ca acestea face.

Până acum, zice, n-aţi cerut nimic întru numele Meu, iar

de acum cereți, și cu adevărat veți lua. Pentru aceasta de folos vă este vouă ca să mor Eu, de vreme ce veți să dobândiți de acum îndrăzneală mai mare la Tatăl Meu. Că nu pentru că Mă despărțesc de voi, să socotiți că veți fi părăsiți de Mine, ci numele Meu mai mare îndrăzneală va da vouă, și bucuria atuncea va fi prea deplină, luând voi toate cererile.

Și ia aminte că acela ia, carele întru numele lui Hristos cere. Nimeni dar din cei ce cer lumești și de suflet vătămătoare, nu în numele lui Hristos cer, pentru aceasta nici iau, căci numele lui Hristos este dumnezeiesc și de mântuire, și când cineva pe cele ce aduc spre pierzarea sufletului cere, cum vom zice că aceasta cere întru numele cel de mântuire?

25-28."Acestea în pilde am grăit vouă, ci va veni ceasul, când nu voi mai grăi în pilde vouă, ci de față pentru Tatăl voi vesti vouă. În acea zi, în numele Meu veți cere, și nu zic vouă, că Eu voi ruga pre Tatăl pentru voi. Că Însuși Tatăl vă iubește pre voi, căci voi pre Mine M-ați iubit, și ați crezut, că Eu de la Dumnezeu am ieșit. Ieșit-am de la Tatăl, și am venit în lume. Iarăși las lumea, și merg la Tatăl".

Pilda, este cuvânt care cu chip abrupt și tăinuit, și ca să zic în scurt, prin însemnare arată vreo pricină ce este pusă înainte.

Deci de vreme ce multe a zis lor cu chip tăinuit, și însemnare era ceea ce s-a grăit pentru muiere, și pentru naștere, zice: acestea în pilde am grăit vouă, ci va veni ceasul, când nu în pilde, ci de față pentru Tatăl voi vesti vouă. Că după înviere arătându-Se pe Sinesi viu, prin patruzeci de zile a grăit lor pentru Tatăl cele mai de Taină și mai deplin. Pentru că mai nainte întru acest chip socoteau ei că este

Dumnezeu Tată al Lui, precum și al nostru este după Dar.

Și iarăși indrăzneală dându-le lor că vor lua intru ispite ajutor de sus, întru numele Meu, zice, cereți, și atâta vă adeverez că este vouă prieten Tatăl, cât nici de mijlocirea Mea după aceasta nu aveți trebuință, că Însuși Acela vă iubește pe voi.

Apoi ca să nu sară de la Hristos, ca cum nu mai au trebuință de Dânsul, ci de Tatăl fără de mijlocire sunt iubiți, zice: Pentru aceasta vă iubește pe voi Tatăl, fiindcă voi pe Mine M-ați iubit. Iar când voi veți cădea din dragostea Mea, îndată și dintru a Tatălui veți cădea.

Și de vreme ce prea mult i-a mângâiat pe dânșii aceasta, Că au auzit că la Tatăl merge, pentru aceasta adeseori intoarce aceasta, drept aceea și ei folosindu-se după ce au auzit acestea, luând răsuflare, ce zic?

29-32."Zis-au către El ucenicii Lui: Iată acum arătat grăiești, și nici o pildă nu zici, acum știm, că știi toate, si nu-Ți trebuiește ca să Te întrebe cineva. Prin aceasta credem, că de la Dumnezeu ai ieșit. Răspuns-a lor Iisus: Acum credeți? Iată vine vreme, și acum a sosit, ca să vă risipiți fiecare la ale sale, și pre Mine singur Mă veți lăsa. Dar nu sunt singur, că Tatăl Meu cu Mine este".

Auzind ucenicii, cum că prieten va fi lor Dumnezeu și Tatăl, și cum că n-au trebuință de mijlocirea Lui, ca cei ce sunt împrieteniți cu Tatăl, și cum că au ieșit de la Dumnezeu, zic: Că acum știm că știi toate, adică, cunoști pe cele ce smintesc inima fiecăruia, și n-ai trebuință ca să Te înveți de la cineva acestea. Și prin aceasta credem, că de la Dumnezeu ai ieșit, că a ști ascunsurile inimii, a lui Dumnezeu este (I Împărați 16, 7; Psalm 43, 23).

Şi vezi cum nu erau ei desăvârşiţi, zicând: "Acum ştim". Că cei ce atâtea învăţături au auzit, zic: "Acum ştim".

Iar Hristos arătând lor, cum că încă nu sunt desăvârşiţi, şi încă nimic mare pentru Dânsul n-au înţeles, ci jos şi pe pământ se învârtesc, zice: "Acum credeţi?". Căci ca cum îi înfruntează pe ei, şi ocărăşte întîrzierea credinţei lor, ca să nu li se pară că îi fac Lui har, unele ca acestea pentru Dânsul înţelegând ei, zice: "A venit vremea ca să vă risipiţi fiecarele", că voi, zice, socotiţi că mare oareşce pentru Mine aţi nălucit, dar Eu vă zic vouă, că atâtea, nu sunteţi desăvârşiţi,cât veţi să Mă lăsaţi pe Mine vrăjmaşilor, şi atâta temere va să vă cuprindă, cât nici unul cu altul nu veţi putea să vă duceţi, ci şi unul de altul vă veţi risipi,şi fiecarele scăpare şi mântuire luişi îşi va căuta.

Dar Eu nimic rău din aceasta nu voi pătimi, Că nu sunt singur, ci am şi pe Tatăl împreună cu Mine, şi aşa nu pentru neputinţă pătimesc, ci de bună voie Mă dau pe Sinemi răstignitorilor.

Deci când vei auzi: "Pentru ce M-ai părăsit" (Psalm 21, 1; Matei 27, 46; Marcu 15, 34) nu aşa simplu să înţelegi că s-a lăsat Mântuitorul de Tatăl,căci cum aicea mărturiseşte că: "Tatăl împreună cu Mine este?" Ci să înţelegi că s-a zis aceasta despre firea omenească, care pentru păcate a fost lăsată, şi lepădată,iar prin Hristos împăcată, şi primită de Tatăl.

33."Acestea am grăit vouă, ca întru Mine pace să aveţi. În lume necaz veţi avea, ci îndrăzniţi, Eu am biruit lumea".

Acestea, zice, am grăit vouă, ca să nu Mă scoateţi din mintea voastră, nici să vă clătiţi şi să vă turburaţi din statornicia dragostei celei către Mine. Ci pace să aveţi întru

Mine, adică să rămâneţi neclătiţi, primind ca pe nişte credincioase, câte am zis vouă.

Audă dar şi Arie, că toate aceste smerite, şi care se par nevrednice slavei Fiului, pentru ascultători s-au zis, nu ca noi la Dogme să le luăm pe acestea. Că s-au zis Apostolilor spre mângâiere, ca niste arătătoare a dragostei Lui celei către dânşii.

În lume necaz veţi avea, nu numai până la greutăţile ce s-au zis voi face să stea vouă ispitele, ci până când veţi fi în lume, zice, necaz veţi avea, nu numai acum, când Mă dau, ci şi după aceasta, ci staţi împotriva gândului. Şi îndrăzniţi, că Eu am biruit lumea, şi Eu biruind-o, nu se cuvine voi ucenicii să vă mâhniţi, ci să o defăimaţi pe ea ca pe o biruită.

Şi cum a biruit lumea? Pe începătorul patimilor lumii surpându-l. Dar şi din cele de pe urmă arătat este, că toate s-au supus Lui, şi s-au plecat. Deci precum Adam bucurându-se,toată firea s-a osândit,aşa şi Hristos biruind,în toată firea a trecut biruinţa,şi putere s-a dăruit nouă în Hristos Iisus a călca peste şerpi şi peste scorpii, şi peste toată puterea vrăjmaşului."Că prin om a intrat moartea, şi prin om viaţa, şi biruinţa asupra diavolului" (I Corinteni 15, 21). Că de ar fi biruit gol Dumnezeu, nici un folos n-am fi avut noi.

Capitolul 17

1-3."Acestea a grăit Iisus. Şi Şi-a ridicat Ochii la cer, şi a zis: Părinte a venit ceasul, proslăveşte pre Fiul Tău, ca şi Fiul Tău să te proslăvească pre Tine. Precum i-ai dat Lui stăpânire peste tot trupul, ca tot ce ai dat Lui, să le dea lor

viață veșnică. Și aceasta este viața cea veșnică, ca să Te cunoască pre Tine Unul adevăratul Dumnezeu, și pre Carele ai trimis pre Iisus Hristos".

După ce a zis ucenicilor, că necaz veți avea, și i-a sfătuit pe ei să îndrăznească, iarăși îi ridică pe ei prin rugăciune,învățându-ne pe noi, ca în ispite toate lăsându-le, la Domnul să alergăm.

Și în alt chip, nici rugăciune este lucrul acesta, ci vorbă către Tatăl.

Iar dacă în alt loc se roagă, (Luca 22, 41), și genunchile își pleacă, să nu te minunezi, că a venit Hristos nu numai ca pe Sineși să Se arate, ci și toată fapta bună să învețe.Iar celui ce învață, nu numai prin cuvinte, ci și prin lucruri i se cuvine să învețe.

Și vrând să arate, că nu fără de voie, ci după bună voie vine la patimă,zice:Părinte,a venit ceasul. Că iată ca pe o dorită o poftește pe aceasta, și slavă numește lucrul acesta, nu a Sa numai, ci și a Tatălui, care s-a și făcut: Că nu numai Fiul, ci și Tatăl S-au proslăvit.Că mai nainte de Cruce, nici Iudeii nu L-au știut pe El. "Că Israil pe Mine nu M-a cunoscut", zice, (Isaia 1, 3). Iar după Cruce, toată lumea a alergat la El.

Și arată care este slava Lui și a Tatălui: A crede, zice, tot trupul, și a primi facere de bine, aceasta este slava lui Dumnezeu. Că nu numai la Iudei se va întinde darul, ci în toată lumea se va întinde.Iar aceasta o a zis fiindcă vrea să-i trimită pe ei la păgâni. Deci ca să nu socotească ei că aceasta este izvodire nouă, și fără de voia Tatălui, arată că de la Tatăl s-a dat Lui stăpânire peste tot trupul.Că mai nainte le zicea lor:"În calea păgânilor să nu mergeți" (Matei 10, 5).

Şi ce este aceea: "A tot trupul?" Că nu toţi cu adevărat au crezut. Însă Hristos cât despre partea Sa, se silea pe toţi să-i aducă la credinţă, iar dacă aceia n-au ascultat, nu a Celui ce învăţa este vina, ci a celor ce n-au primit.

Iar când auzi aceasta: "Ai dat" şi "Am luat" şi că acestea să înţelegi că s-au zis după pogorâre, precum de multe ori am zis (mai jos Ioan 17, 8 şi 10, 18). Căci păzind pururea aceasta, ca să nu zică El ceva mare pentru Sineşi, Se pogoară neputinţei ascultătorilor. Şi fiindcă se sminteau ei, mari pentru Dânsul auzind, grăieşte de cele ce pot ei să cuprindă. Precum şi noi cu copiii vorbind,şi pâinea aşa o numim precum ei, şi apa, şi în scurt toate celelalte.Iar când Evanghelistul pentru Domnul grăieşte,auzi ce zice:"Toate prin Trânsul s-au făcut" (Ioan 1, 3) şi: "Câţi L-au primit pe El, le-a dat lor stăpânire fii ai lui Dumnezeu să se facă".

Cel ce altora dă, cum El pe aceasta nu o avea? Dar lua de la Tatăl? Apoi şi aici întru aceste graiuri ce se par smerite, amestecă oareşce şi înalt. Că zice: "Ca tot ce ai dat Lui" – aceasta cu pogorâre s-a zis; "Să le dea lor viaţă veşnică" – aceasta arată stăpânirea Celui Unuia născut,şi Dumnezeirea, că a lui Dumnezeu este a da viaţă, şi pe aceasta veşnică.

Iar Unul Adevăratul Dumnezeu a zis pe Tatăl, spre osebirea dumnezeilor celor mincinoşi ai elinilor, iar nu despărţindu-se pe Sineşi de Tatăl, - să nu fie - ! Pentru că şi Însuşi Fiul adevărat fiind, nu este Dumnezeu mincinos, ci adevărat. Precum insuşi evanghelistul aceasta pentru Domnul întru trimiterea sa cea sobornicească zice: "Acesta este adevăratul Dumnezeu şi viaţa veşnică" (I Ioan 5, 20).

Iar de stau împotrivă ereticii zicând: Că Fiul este mincinos Dumnezeu, fiindcă numai Tatăl s-a zis adevărat Dumnezeu,

invete-se, că pentru Fiul zice acest evanghelist aşa: "Că era Lumina cea adevărată" (Ioan 1, 9). Deci după a lor socoteală Tatăl mincinoasă lumină este, dar să nu fie! Pentru aceasta şi când zice: "Dumnezeu adevărat pe Tatăl, zice şi osebindu-l pe El de cei mincinoşi dumnezei ai elinilor, precum şi aceea: "Pe slava cea de la Unul Dumnezeu n-o căutaţi" (Ioan 5, 44).

4-6."Eu te-am proslăvit pre Tine pre pământ. Lucrul am săvârşit carele Mi-ai dat Mie, ca să-l fac. Şi acum Mă proslăveşte Tu Părinte la Tine singur cu slava care am avut-o la Tine mai nainte de ce s-a făcut Lumea. Arătat-am Numele Tău oamenilor".

Cunoaşte de aici cum proslăveşte Tatăl pe Fiul. Că cu adevărat, in acest chip, precum si Fiul pe Tatăl.Eu, zice, pe Tine te-am proslăvit pe pământ. Cu cuviinţă a adaus aceasta: "Pe pământ"; că in ceruri proslăvit era, de Îngeri fiind închinat. Iar pământul nu-L cunoştea pe El. Deci fiindcă Fiul L-a vestit pe El tuturor, Te-am proslăvit pe Tine, zice, peste tot pământul cunoştinţa de Dumnezeu semănând, şi săvârşind lucrul, carele ai dat Mie. Că acesta este lucrul intrupării Celui Unuia născut,ca să sfinţească firea noastră,şi pe stăpânitorul lumii,care mai nainte se făcea Dumnezeu, să-l surpe, şi cunoştinţă de Dumnezeu să sădească in zidire.

Şi cum l-a săvârşit pe acesta, când incă nici nu l-a început? Cât despre Mine, zice, am săvârşit. Sau şi fiindcă pe cea mai mare decât toate a făcut, şi pe rădăcina bunătăţilor la noi o a sădit, biruind pe diavolul, şi pe Sinesi la moarte fiara cea a tot mâncătoare aruncându-se. Iar rădăcinii acesteia de nevoie era să-i urmeze şi roadele cunoştinţei de Dumnezeu,pentru aceasta zice:"Am săvârşit

lucrul",am semănat zice,rădăcina am sădit, roadele se vor coace. Deci proslăveşte-Mă şi Tu Părinte la Tine cu slava, care am avut-o la Tine mai nainte de ce s-a întemeiat lumea. Că încă nu se proslăvise firea trupului, nici nestricăciune dobândise,nici scaunului împărătesc se împărtăşise, şi pentru aceasta zice: "Proslăveşte-Mă",adică,pe firea Mea cea omenească,pe aceasta ce acum este necinstită, pe aceasta ce va să se răstignească, şi o inalţă pe ea la slava carea aveam la Tine Eu Cuvântul şi Fiul Tău, mai nainte de a fi lumea. Că pe firea cea omenească o a pus de şade împreună pe scaunul cel împărătesc,şi este închinată acum,de toată făptura.

"Arătat-am numele Tău oamenilor". Acum tâlcuieşte aceea ce zice: "Eu Te-am proslăvit pe Tine pe pământ", adică am arătat numele Tău.

Dar cum a arătat Fiul? Pentru că şi Isaia zice: "Juraţi-vă pe Dumnezeul cel adevărat" (Isaia 19, 18). Ci ceea ce de multe ori am zis, că deşi arătat era, dar numai iudeilor, şi nici acelora tuturor. Iar acum pentru neamuri zice, că arătat va fi lor numele lui Dumnezeu, fiindcă Hristos a dat de acum semintele cunoştinţei de Dumnezeu, pentru că a surpat pe diavolul povăţuitorul slujirii de idoli.

Şi în alt chip:deşi cunoşteau pe Dumnezeu, dar nu ca pe un Tată Îl cunoşteau, ci numai ca pe un Făcător, iar Fiul pe El Tată L-a arătat, şi prin cuvinte, şi prin lucruri cunoscut pe El făcându-L. Pentru că Fiu pe sineşi arătându-Se al lui Dumnezeu, luminat este cum că împreună a arătat şi pe Acela că Îi este Tată.

6-8."Pre care Mi I-ai dat Mie din lume (Dar cum a zis:"Pe care Mi I-ai dat Mie din lume"? că mai sus a zis către

dânşii:"Din lume nu sunteţi" (Ioan 15, 19). "Lume" acolo a numit pe cei răi, iar aici zice pe zidirea aceasta Zigailinos), ai Tăi erau, şi Mie Mi i-ai dat pre ei, şi cuvântul Tău au păzit. Acum au cunoscut, că toate câte Mi-ai dat Mie, de la Tine sunt. Pentru că cuvintele care ai dat Mie, le-am dat lor, şi ei au primit, şi au cunoscut cu adevărat, că de la Tine am ieşit, şi au crezut că Tu M-ai trimis".

Două acestea va să înveţe:Una adică, că nu este potrivnic Tatălui, iar alta, că voia Lui este să creadă ei Fiului. Pentru aceasta zice: "pe car ai dat Mie", ai Tăi erau". Că amândouă acestea se arată prin aceasta ce zice: "Ai dat Mie": că nu i-am răpit pe ei, ci Tu ai binevoit ca să se facă aceştia ai Mei. Pentru aceasta nu împotrivire, ci unire, şi dragoste ai către Mine, o, Tată.

Şi cuvântul Tău au păzit prin aceasta că au crezut Mie, şi N-au ascultat pe Iudei. Că cel ce crede lui Hristos, cuvântul lui Dumnezeu păzeşte, adică, Scriptura şi Legea, pentru că de Scriptură se vesteste Hristos.

Dar şi in alt chip: Toate căte grăia ucenicilor Domnul, ale Tatălui erau, că Eu, zice, de la Mine nu grăiesc (Ioan 14, 10). Deci a zis lor împreună cu celelalte şi acesta: "Rămâneţi întru Mine", şi iată au păzit şi această poruncă, că au rămas, şi aşa cuvântul Tatălui au păzit.

Acum au cunoscut, că toate căte ai dat Mie, de la Tine sunt.Unii fără de (în cea grecească) citesc adică am cunoscut, şi zic ei, cum că Dumnezeu zice: "Acum am cunoscut Eu", dar aceasta nu are înţelegere, căci că trebuie a se citi , adică acum au cunoscut ucenicii Mei, zice, că nimic al Meu osebit nu am, nici sunt înstrăinat de Tine, ci toate, câte ai dat Mie, nu ca unei făpturi hărăzindu-le Mi le-ai

dat, că nu sunt mie de aiurea agonisite acestea, ci de la Tine sunt, adică, fireşte Mie Mi se cad, şi Mi se cuvin Mie ca unui Fiu, şi stăpânitor al celor Părinteşti.

Şi de unde au cunoscut aceasta ucenicii Mei? Că cuvintele care mi le-ai dat Mie, le-am dat lor, adică,din cuvintele Mele, şi din învăţături.Că pururea îi învăţăm pe ei, că toate câte am, ale Tatălui sunt. Şi nu numai aceasta, ci cum că şi de la Tine am ieşit, şi cum că Tu M-ai trimis. Că prin toată evanghelia aceasta voia să isprăvească, cum că nu este potrivnic lui Dumnezeu,ci voia cea Părintească o împlineşte.

9,10."Eu pentru aceştia Mă rog, nu pentru Lume Mă rog, ci pentru aceştia pe care Mi I-ai dat Mie, că ai Tăi sunt. Şi ale Mele toate ale Tale sunt, şi ale Tale ale Mele, şi M-am proslăvit în ei".

Arătând, că pentru nimic alta nu zice acestea către Tatăl, ci pentru dânşii, ca să cunoască ei, că îi iubeşte pe dânşii, şi poartă grijă de ei, zice:Eu pentru aceştia Mă rog, şi poftesc, nu pentru lume. Că arăt cu adevărat din aceasta, că îi iubesc pe ei, că nu numai cele ce sunt ale Mele dau, ci şi pe Tine Te rog să-i păzeşti pe ei. Nu pentru cei fără de socoteală, şi care cugetă cele lumeşti Te rog pe Tine, ci pentru aceştia care mi i-ai dat Mie, că ai Tăi sunt.

Dar ca nu auzind pe El adeseori zicând: "Ai dat Mie", să socoteşti că de curând I S-a dat Lui stăpânire, şi puterea aceasta, şi când îi avea pe ei Tatăl, El nu-i avea, sau iarăşi acum când El îi are, Tatăl S-a lipsit de stăpânirea lor, pentru aceasta zice: "Şi ale Mele toate, ale Tale sunt, şi ale Tale ale Mele".Că nu acum am luat stăpânirea, ci când erau ai Tăi, erau şi ai Mei. Pentru că ale Tale toate, ale Mele sunt, dar şi când Eu îi am aceştia, şi Tu îi ai, şi nu eşti lipsit de ei. Că ale

Mele toate, ale Tale sunt.

Şi M-am proslăvit în ei, adică stăpânire peste ei având, ca un stăpân în ei Mă proslăvesc. Precum şi fiul împăratului, pe cinstea cea întocmai cu tatăl având,şi pe împărăţie, se proslăveşte în aceasta căci are atâtea, câte şi tatăl.

Deci dacă ar fi fost Fiul mai mic decât Tatăl, cum ar fi îndrăznit a zice: "Ale Tale toate, ale Mele sunt", că stăpânul are pe toate cele ale slugii, dar nu pe toate cele ale stăpânului are sluga. Iar aici împotrivă se întoarce, şi cele ale Tatălui, ale Fiului sunt, precum şi cele ale Fiului, ale Tatălui. Deci se proslăveşte Fiul în cele ce sunt ale Tatălui, că atâta stăpânire are, câtă şi Tatăl.

11,12."Şi nu mai sunt în lume, ci aceştia în lume sunt, şi Eu la Tine viu. Părinte sfinte păzeşte-i pre ei în numele Tău, pre care Mi i-ai dat Mie, ca să fie una precum şi noi. Când eram cu ei în lume, Eu îi păzeam pre ei în numele Tău".

Pentru care pricină adeseori zice aceasta: "Nu mai sunt în lume" şi "Când eram cu ei în lume"? Că se văd nepotrivite, de le va lua cineva pe acestea fără de cercetare.Că în alt loc S-a făgăduit lor, cum că voi fi cu voi (Matei 28,20), şi cum că Mă veţi vedea pe Mine (Matei 28, 10), iar acum altele se vede că zice. Deci se poate grăi adevărul, că după mintea lor zice acestea. Că de vreme ce cu urmare era să se întristeze ei, fiindcă rămâneau lipsiţi de ajutor, le arată lor, că Tatălui îi încredinţează pe dânşii, şi pe Dânsul păzitor îl lasă lor, şi cu Tatăl vorbeşte:"Că de vreme ce Tu la Sineţi Mă chemi pe Mine, Păzeşte-i pe ei Însuţi în numele Tău, adică, prin ajutorul Tău şi puterea,pe care Mi-ai dat-o Mie.

Şi care este pâzirea? Ca să fie una. Că de vor avea dragoste între dânşii,şi nu se vor impărechea, nebiruiţi vor fi, şi nici un rău nu-i va stăpâni pe ei. Şi nu aşa simplu, Ca să fie una, ci precum sunt Eu şi Tu, una cugetând ei, una voind, că aceasta este lor păzitoare, unirea la un cuget.

Deci ca să-i mângâie pe ei, pe Tatăl roagă ca să-i păzească pe ei. Că de ar fi zis: Că Eu vă voi păzi pe voi,nu aşa ar fi crezut.Iar acum din aceasta că pe Tatăl roagă pentru ei, întru bune nădejdi îi aduce pe ei.

Iar aceea ce zice: "Eu îi păzeam pe ei în numele Tău", o zice, nu ca cum El nu putea în alt chip, de nu prin numele Tatălui, ci, precum de multe ori am zis, pentru că erau neputincioşi ascultătorii, şi ceva mare pentru Dânsul încă nimic nu socoteau, pentru aceasta zice că în ajutorul Tău îi păzeam pe ei.

Şi încă şi bune nădejdi le dă lor: Că precum şi când eram de faţă împreună cu voi, aţi fost păziţi în numele şi ajutorul Tatălui Meu, aşa şi acum să credeţi că de Dânsul veţi fi păziţi, că obişnuieşte El a vă păzi pe voi.(Psalm 108).

12.13."Pre care Mi i-ai dat Mie i-am păzit, şi nici unul din ei n-a pierit, fără numai fiul pierzării, ca să se plinească Scriptura. Iar acum la Tine viu, şi acestea grăiesc în lume, ca să aibă bucuria Mea deplin în ei".

Multă se vede smerenia cuvintelor, de nu le va înţelege pe ele cineva după cum se cuvine. Că vezi ce se vede aici: "Pe car Mi i-ai dat Mie i-am păzit". Că se pare că porunceşte Tatălui, ca să-i păzească şi Tatăl pre ei. Precum de ar da cineva cuiva bani spre păzire, şi ar zice: Caută, eu nimic n-am pierdut, nici tu să nu pierzi. Ci acestea toate le zice pentru mângâierea ucenicilor. Că acestea, zice,le grăiesc în lume

pentru odihna ucenicilor: şi mângâierea, şi bucuria, ca să aibă ei odihnă, şi să rămână fără de grijă, fiindcă ii iei tu pe dânşii întregi, şi vai să-i păzeşti pe dânşii, precum şi Eu i-am păzit pe ei, şi nici pe unul n-am pierdut.

Cum dar, o, Doamne, nici pe unul n-ai pierdut? Pentru că Iuda a pierit, şi alţii mulţi s-au întors înapoi? Cât despre partea Mea, zice, nici pe unul n-am pierdut, căci cât despre Mine nimica n-am lăsat din cele ce sunt spre păzirea lor, ci i-am păzit pe ei, adică în tot chipul M-am silit spre străjuirea lor. Iar dacă singuri de sine s-au tras înapoi, nimic pricină nu sunt Eu la aceasta.

Iar ceea ce zice: "Ca să se plinească Scriptura", aceasta este, adică toată Scriptura, ceea ce mai nainte a grăit pentru fiul pierzării. Pentru că şi în mulţi din Psalmi pentru dânsul s-au zis, şi în celelalte Cărţi ale Proocorilor.

Iar pentru această părticică de cuvânt: "Ca" de multe ori am zis, că obişnuieşte Scriptura, pe cele după întâmplare a le povesti ca cu chip arătător de pricină.

14-16."Eu le-am dat lor cuvântul Tău, şi lumea i-a urât pre ei că nu sunt din lume, precum Eu nu sunt din lume. Nu Mă rog ca să-i iei pe aceştia din lume,ci ca să-i păzeşti pe ei de cel viclean. Din lume nu sunt ei, precum Eu din lume nu sunt".

Rugând pe Tatăl pentru ajutorul Apostolilor, spune şi pricina, pentru care sunt ei vrednici a dobândi de la Tatăl multă purtare de grijă. Că pentru cuvântul Tău zice, pe care l-am dat lor, le-a urmat urâciune, şi pentru aceasta vrednici sunt de a se ajuta de Tine, cei ce pentru Tine s-au urât de cei ce cugetă cele lumeşti. Că norodului celui fără de socoteală sunt urâţi aceştia, zice, Că nu sunt din lume, adică, n-au

minte lipită de lume, și care toată sârguința s-o cheltuiască la ea.

Dar cum în alt loc zice: "Pe care Mi l-ai dat Mie din lume, ai Tăi erau"? (Ioan 17, 6). Acolo adică pentru fire zice, că oameni sunt și parte a lumii, iar aici mintea și voința arată zicând: Că nu sunt din lume.

Iar aceasta ce zice: "Precum Eu din lume nu sunt",să nu te turbure pe tine, că nu așa sfinți au fost Apostolii, și neîmpărtășiți de patimile lumii, precum Domnul:"Că El păcat n-a făcut,nici vicleșug s-a aflat în gura lui" (Isaia 53,9), Iar aceia peste neputința firii omenești n-au trecut. Deci aceasta: "Precum Eu din lume nu sunt", auzind tu, să nu înțelegi că întru nimic mai de jos n-au fost Apostolii decât Domnul. Ci când la Tatăl și la El se zice aceasta:"precum",atunci numai să înțelegi a fi întocmai.

Iar aceea ce zice: "Nu Mă rog, ca să iei pe ei din lume", o a zis, vrând să arate dragostea cea spre ei, și cum că multă purtare de grijă are pentru ei,prin aceasta ce face cu osârdie rugăciunea cea pentru ei. Că nu învață pe Tatăl pentru cine se roagă, că aceasta este fără de cale, ci ceea ce am zis,arătând că foarte iubește pe ucenici, și poartă grijă pentru ei, zice acestea către Tatăl: "Nu Mă rog, ca să-i iei pe ei din lume", ci ca în lume fiind ei, să-I păzești de cel viclean.

Deci iarăși poftește: "Din lume nu sunt ei". De mult ajutor, zice, au trebuință, că nimic nu le este lor de Obște cu pământul, care s-au făcut cetățeni ai cerurilor. Deci fiindcă toată lumea ca pe niște străini va să-i aibă pe ei, Tu dar Cel ceresc ca unor cerești cetățeni, ajută-le.

Și zice unele ca acestea adeseori în auzul ucenicilor, ca auzind ei acestea, să urască lumea, și să nu le facă de rușine

pe atâtea de multe laude ale lor.

Iar aceea: "Păzeşte-i pe ei de cel vicleau", nu numai pentru izbăvirea cea din primejdii o zice, ci şi pentru statornicia şi întărirea cea întru credinţă, pentru aceasta şi aduce pe urmă:

17-19."Sfinţeşte-i pe ei în adevărul Tău; cuvântul Tău adevărul este. Precum pe Mine M-ai trimis în lume, şi Eu i-am trimis pe ei în lume. Şi pentru dânşii Eu Mă sfinţesc pre Sinemi, ca şi ei să fie sfinţiţi întru adevăr".

Sfinţi îi fă pe ei, zice, prin darea Duhului, şi îi păzeşte pe ei în cuvântul şi Dogmele cele drepte, şi îi învaţă pe ei,şi le descoperă adevărul. Că aceasta este sfinţirea, păzirea Dogmelor celor drepte. Iar cum că pentru Dogme zice,arătat este,că tâlcuieşte: "Cuvântul Tău adevăr este", nici o minciună nu este în el. Deci de îi vei face şi pe ei să păzească cuvântul Tău, şi să se păzească de cel viclean, întru adevăr se vor sfinţi.

Însemnează însă şi alt oarece cuvântul acesta: "Sfinţeşte-i pe ei întru adevărul Tău",adică, alege-i pe ei spre cuvânt, şi spre propovăduire, şi jertfă îi fă pe ei, adevărului acestuia să slujească, la aceasta să-şi afierosească viaţa lor.Că aduce după aceea: "Precum pe Mine M-ai trimis în lume. Şi pentru dânşii Eu Mă sfinţesc pe Sinemi", adică, Mă aduc jertfă, aşa şi pe ei îi sfinţeşte, adică, alege-i jertfa pentru propovăduire, şi îi rânduieşte să se facă martori ai adevărului, precum şi pe Mine M-ai trimis".

A zis că "Pentru ei Eu Mă sfinţesc pe Sinemi". Deci ca să nu socotească cineva, că numai pentru Apostoli a murit, aduce pe urmă: "Şi nu numai pentru aceştia Mă rog, ci şi pentru toţi cei ce vor crede prin cuvântul lor întru Mine".

Şi aici iarăşi a mângâiat sufletele Apostolilor, căci vor să aibă mulţi ucenici. Că de vreme ce a zis: "Că nu numai pentru aceştia Mă rog", ca să nu se scandalizeze Apostolii, pentru că nimic osebit decât celorlalţi lor nu le da, îi mângâie pe ei prin ceea ce le-a arătat, că multora vor fi pricinuitori de credinţă şi de mântuire.

Iar după ce din destul i-a încredinţat pe ei Tatălui, ca să-i sfinţească pe ei prin credinţă, şi jertfă sfântă prin adevăr să-i săvârşească pe ei, zice de aici iarăşi pentru unire, şi de la care cap a început, (al dragostei zic) iarăşi la acela încheie cuvântul şi zice: "Ca toţi una să fie", adică, pace şi unire să aibă", "Şi întru noi", adică, în credinţa cea în noi, nedespărţirea să păzească. Că nimic aşa nu sminteşte pe ucenici, precum despărţirea şi neunirea dascălilor. Căci cum vor crede vremii celor ce nu cugetă una? Pentru aceasta zice: Ca şi aceştia una să fie în credinţa cea în noi, precum Tu Părinte întru Mine, şi Eu întru Tine.

Iarăşi acest cuvinţel: "Precum", nu însemnează potrivire întocmai cu de-amănuntul în toate, că nu este cu putinţă aşa a ne uni noi unul cu altul, precum Tatăl cu Fiul, precum şi când zice: "Fiţi milostivi, precum Tatăl vostru" (Luca 6, 36), "Ca lumea să creadă că Tu M-ai trimis". Pentru că de la unirea ucenicilor Eu dascălul Mă voi arăta că de la Dumnezeu am ieşit. Iar de se vor lupta ei, şi se vor certa, nu îi vor zice pe ei că sunt ucenici ai Celui Paşnic. Şi nefiind Eu paşnic, nu vor mărturisi că sunt trimis de Tine.

Vezi cum până în sfârşit aceasta învaţă, adică unirea cea către Tatăl.

22.23."Şi Eu slava,pe care Mi-ai dat Mie, am dat lor, ca să fie una, precum noi una suntem. Eu întru ei, şi Tu întru

Mine, ca să fie ei desăvârşit întru una, şi ca să cunoască Lumea, că Tu M-ai trimis".

Care slavă zice că le-a dat lor? Cea prin semne, cea prin Dogme, şi învăţături, încă şi altă slavă a unirii, ca să fie una. Că slava aceasta mai mare este decât cea din semne.Că precum şi de Dumnezeu ne minunăm, că nu este neunire, nici dezbinare întru firea aceea.Şi prea mare este această slavă, aşa şi aceştia, zice, de aici, din unire zic, facă-se luminaţi.

"Eu întru ei, şi Tu întru Mine". Aici arată, că Apostolii şi pe Tatăl il au început întru sine. Că Eu, zice, întru dânşii sunt, şi pe Tine iarăşi Te am întru Sinemi, pentru aceasta şi Tu întru ei eşti.

În alt loc şi Tatăl şi El, zice, că va veni, şi lăcaş va face,gura lui Sabelie astupând,şi două ipostasuri arătând.

Aici şi nebunia lui Arie înfrânând-o, zice, că Tatăl prin El vine întru aceeaşi.

"Ca să cunoască Lumea că Tu M-ai trimis". Şi adeseori zice aceasta,arătând că pacea poate să tragă pe oameni la credinţă mai mult decât toată minunea. Că precum împărechiarea este lucru de despărţire pricinuitor, aşa unirea de împreunare.

23.24."Şi i-ai iubit pre ei, precum pre Mine M-ai iubit. Părinte, pre care Mi l-ai dat mie,voiesc ca unde sunt Eu, şi aceia să fie împreună cu Mine, ca să vadă slava Mea, carea Mi-ai dat-o mie, (pentru că M-ai iubit pre Mine) mai nainte de intemeierea lumii".

Iarăşi aici, prin acest cuvinţel: "Precum", să înţelegi că însemnează cum că i-a iubit pe ei pe cât este cu putinţă a fi iubit omul. Deci după ce a zis, că vor fi intemeiaţi, că vor fi

sfinţi, că mulţi vor crede prin ei, că multă slavă vor dobândi, zice de aici care sunt gătite lor. "Că voiesc, zice, ca unde sunt Eu, şi aceia să fie".

Şi ca nu aceasta auzind tu să socoteşti, că aceeaşi vrednicie vor să dobândească, adaugă: "Ca să vadă slava Mea".Că n-a zis:"Ca să dobândească slava Mea"ci:"Ca să vadă".Că odihnă prea mare este omului a vedea pe Fiul lui Dumnezeu. Pentru că aceasta este slavă la toţi cei vrednici. Care şi Pavel zice: "Iar noi cu faţă descoperită slava Domnului ca în o oglindă privind-o" (II Corinteni 3, 18). Şi arată aici, că nu aşa, precum acum se vede de dânşii cu chip nebăgat în seamă se va vedea atunci, ci întru slava, pe care o avea mai nainte de întemeierea lumii.

Şi aveam, zice, această slavă pentru că M-ai iubit pe Mine. Pentru că aceasta ce zice: "M-ai iubit" este cu îngrădire, şi nu se ţine de cea mai de jos parte a cuvântului. Deci precum şi mai sus a zis: "Proslăveşte-Mă cu slava pe care o aveam mai nainte de a fi lumea", aşa şi acum, mai nainte de întemeierea Lumii,zice că I S-a dat slava Dumnezeirii. Căci I-a dat Lui cu adevărat Tatăl Dumnezeirea ca un Tată Fiului fireşte. Că de vreme ce L-a născut pe El, de nevoie şi al slavei pricinuitor şi dătător se zice.Cel Ce este pricinuitor al fiinţei.

25,25."Părinte drepte, şi Lumea pre Tine nu Te-a cunoscut, iar Eu Te-am cunoscut, şi aceştia au cunoscut, că Tu M-ai trimis pre Mine. Şi am arătat lor numele Tău, şi-l voi arăta, ca dragostea cu care M-ai iubit pre Mine, întru dânşii să fie, şi Eu întru ei."

După ce pentru cei credincioşi unele ca acestea S-a rugat, şi atâtea bunătăţi lor le-a pricinuit, zice de aici oarecşe plin de milostivire, şi vrednic iubirii Lui de oameni: "Părinte

drepte, zice. Eu adică voiam şi toţi oamenii să dobândească unele ca acestea bunătăţi,care am cerut celor credincioşi, dar nu te-au cunoscut pe Tine, pentru aceasta şi se vor lipsi de slavă şi de răsplătiri. Iar Eu Te-am cunoscut pe Tine.

Şi umbros însemnează aici şi pe Iudei,care ziceau cum că cunosc pe Dumnezeu, şi îi arată pe ei că nu cunosc pe Tatăl. Că "Lume" pe Iudei numeşte în multe locuri. Şi Iudeii adică zic că nu M-ai trimis Tu pe Mine, iar Eu acestor ucenici ai Mei le-am arătat Numele Tău, şi-l voi arăta.

Şi cum îl voi arăta? Trimiţând lor Duhul, Care îi va povăţui pe ei la tot adevărul. Şi de vor cunoaşte cine eşti Tu, atunci dragostea cu care M-ai iubit pe Mine, întru dânşii va fi, şi Eu întru ei. Că vor cunoaşte că nu sunt Eu despărţit de Tine, ci foarte iubit, şi adevărat Fiu, şi împreunat. Şi cunoscând aceasta, şi credinţa cea întru Mine şi dragostea vor păzi, şi de aici voi petrece Eu întru dânşii care sunt în acest fel, şi pe Tine Te-au cunoscut, şi pe Mine ca pe Cel Ce sunt Dumnezeu Mă cinstesc, şi credinţa cea către Mine păzesc neclătită.

Capitolul 18

1,2."Acestea grăind Iisus, a ieşit împreună cu ucenicii Săi de ceea parte de râul Cedrului, unde era Grădină, în care a intrat El, şi ucenicii Lui. Şi ştia şi Iuda, cel ce L-a vândut pre El, locul, că de multe ori se aduna Iisus acolo cu ucenicii Săi".(Mat. 26, 36;Mc. 14, 26;Lc. 22, 39).

N-a zis, că acestea rugându-Se Iisus, ci "acestea grăind". Că nu era lucrul rugăciune, ci vorbă, carea se făcea spre mângâierea ucenicilor.

Şi în miezul nopţii călătoreşte, şi râul trece, şi se sârguieşte a merge la locul cel ştiut de vânzătorul,singur pe Sineşi ducându-Se ucigaşilor, ca să arate, că de bună voie vine la Patimă, şi scoate pe Iudei din osteneala ce aveau să facă căutându-L. Căci ca să nu se trudească umblând încoace şi încolo, şi căutându-L pe El, merge El singur la ei, şi în mâinile lor se dă pe Sineşi. Căci ca în oarecare închisoare se află în Grădină.

Şi ca să nu socoteşti, că, ca cum s-ar fi ascuns s-a dus în Grădină, aduce pe urmă evanghelistul: "Că ştia şi Iuda locul".

Deci merge la locul acela mai vârtos ca să se arate pe Sineşi vrând, iar nu ca să se ascundă.

Şi ştia Iuda locul, fiindcă de multe ori se aduna acolo Iisus. Pentru că locurile cele singuratice şi locaşurile cele de linişte vâna Domnul, şi mai vârtos când vrea să dea vreun lucru de taină.

Şi de unde ştia Iuda că în Grădină este Iisus în acel ceas, şi n-a socotit că în casă Îl va afla pe El dormind? Ştia pe Domnul că de multe ori afară din Cetate petrecea noaptea, şi pentru aceasta şi atunci a ieşit afară.

Şi în alt chip: Şi în vremea Praznicului mai vârtos Îl ştia pe El că are obicei, a învăţa pe ucenici ceva mai înalt,şi învăţa pe ucenici, precum am zis, cele de taină în acel fel de locuri. Deci de vreme ce atuncea Praznic era, socotea Iuda că acolo va fi Domnul, vorbind cu ucenicii cele ale praznicului după obicei.

3-6."Deci Iuda luând Oaste, şi de la Arhierei şi de la Farisei slugi,a venit acolo cu făclii, şi cu felinare, şi cu arme. Iar Iisus ştiind toate cele ce erau să vie asupra Lui, ieşind a

zis lor: Pre cine căutați? Răspuns-au Lui: Pre Iisus Nazarineanul. Zis-a lor Iisus: Eu sunt. Și sta și Iuda cel ce Îl vânduse pre El împreună cu dânșii. Deci după ce a zis lor, că Eu sunt, s-au întors ei înapoi, și au căzut jos".

Pe oaste cu bani o a plecat să le ajute lor, că în acest fel este Tagma cea ostășească cu aur se tocmește.

Și vin mulți, temându-se de cei ce urmau lui Iisus, și se țineau de El pentru învățătură și pentru minuni.

Și făclii și felinare aduc, ca să nu scape de dânșii, întru întuneric ascunzându-Se.

Iar El atâta nu căuta să fugă, cât și iese la ei, singur pe Sineși dându-Se. Și întreabă, nu ca cum ar fi avut trebuință de a se învăța, Că știa, zice, toate cele ce era să vie asupra Lui. Pentru aceasta de vreme ce știa că vin asupra Lui, nu ca cum ar fi avut trebuință de a se învăța întreabă, ci vrând să arate, că și de față fiind, nevăzut de dânșii era și necunoscut. Ci și întreabă ca un străin, și nici din glas nu-L cunosc pe El, nici ceilalți, nici însuși Iuda. Și cum că nu pentru întuneric nu L-au cunoscut pe El, mai nainte a zis evanghelistul: "Că cu făclii au venit". Iar dacă pentru întuneric nu L-au cunoscut pe El, (ca să zicem, și așa) măcar din glas se cuvenea să-L cunoască pe El.

Deci întreabă, ca să arate, precum am zis, că nici din chip, nici din glas nu L-au cunoscut pe El. Așadar negrăită era puterea Lui, cât nici să-L răstignească n-ar fi putut, de nu s-ar fi dat de bună voie.

Și nu numai aceasta,că a Orbit Ochii lor, minune mare era, ci și aceasta că i-a făcut de au căzut jos singură întrebarea. Și aceea, că au căzut jos cei ce au venit împotriva lui Iisus, semn era al căderii celei de Obște a neamului, care

a venit asupra lor mai pe urmă pentru moartea lui Hristos. Precum si Ieremia a proorocit: "Casa lui Israil a căzut, nu este cine să o ridice".

Cad încă toți cei ce cuvântului lui Dumnezeu se împotrivesc. Iar Grădina, de la carea mântuirea noastră a luat începerea, închipuire este a raiului. Că în grădina raiului căzând noi, am văzut în grădină Patima lui Hristos cea mântuitoare luând începere, și îndreptând pe toate cele ce mai nainte erau stricate. (Ioan 17, 12).

7-9."Și iarăși i-a întrebat pre ei: Pre cine căutați? Iar ei au zis: Pre Iisus Nazarineanul. Răspuns-a Iisus, și a zis: Am spus vouă, că Eu sunt. Deci de Mă căutați pre Mine, lăsați pre aceștia să se ducă. Ca să se plinească cuvântul, care l-a zis: Pre care Mi i-ai dat Mie, n-am pierdut din trânșii nici pe unul".

Făcătu-i-a de au căzut jos pe spate, una adică, pe puterea Sa arătându-o, și cum că de bună voie vine la Patimă; iar lângă acestea, și alt oarecee iconomisind. Căci ca să nu zică cineva, că nimica Iudeii n-au greșit, că El singur S-a dat pre Sineși în mâinile lor.

Și vezi, cum nici până la ceasul cel mai de pe urmă nu împuținează dragostea cea către ucenici! Că dacă pe Mine Mă căutați, zice, lăsați pe aceștia să se ducă, ca să se plinească cuvântul care a zis: "Pre care Mi i-ai dat Mie, n-am pierdut din trânșii nici pe unul".

Însă pierzare zicea Domnul pe cea a sufletului, pe care nici unul din ucenicii Lui n-a pătimit-o, iar evanghelistul la cea trupească o a luat pe aceasta.

Și minune este, cum n-au prins împreună și pe Apostoli, și nu i-au tăiat pe ei, și mai vârtos Petru întărâtându-i pe

dânşii. De unde arătat este, că puterea Celui Ce s-a prins făcea aceasta, şi hotărârea pe care mai nainte o a zis: "Că nici unul din trânşii n-a pierit".Deci aceasta şi evanghelistul învăţându-ne pe noi, că a hotărârii Domnului era aceasta ca să nu se taie ucenicii, zice: "Ca să se plinească cuvântul, care l-a zis, că nu am pierdut din trânşii nici pe unul". Că pentru neputinţa lor, afară din ispite îi face pe dânşii a fi.

Aşa şi pe noi acum ne iconomiseşte, măcar deşi nu cunoaştem.Deci când îţi va veni ţie ispita, crede, că de n-ar fi cunoscut că poţi să scapi din trânsa, n-ar fi slobozit-o pe ea să vie asupra ta, precum nici atunci asupra ucenicilor.

10,11."Iar Simon Petru având sabie, o a scos pe ea, şi a lovit pre sluga arhiereului, şi i-a tăiat urechea lui cea dreaptă. Şi era numele slugii Malh. Şi a zis Iisus lui Petru: Bagă sabia ta în teacă. Paharul, carele Mi-a dat Mie Tatăl, au nu-l voi bea pre el?"

Văzând Petru pe Domnul că a făcut de au căzut aceia jos, şi de îndrăzneală umplându-se pentru glasul Domnului care a zis: "Lăsaţi pe aceştia să se ducă",a socotit că vreme este acum de răsplătire, pentru aceasta scoate sabia, şi loveşte pe slugă.

Iar de întrebi: Cum cela ce i s-a poruncit să nu aibă traistă, nici două haine (Matei 10, 10), sabie are? Învaţă-te, că pentru miel avea trebuinţă de ea,şi o a ţinut pe ea după Cină. Că şi temându-se de năvală, s-a gătit mai nainte spre aceasta. Iar de nu te pricepi, cum cel ce avea poruncă nici cu palma să nu lovească, spre ucidere se gătea, să auzi, că mai vârtos nu pentru sineşi, ci pentru Dascălul vezi-l pe el,cum cele prea grele pătimind, se bucură (Faptele Ap. 4, 21). Iar acum pentru Dascălul părându-i rău, şi chiar la cap

se pornește, și fiindcă pe acela nu l-a nimerit, taie urechea. Iar Iisus o așează la loc, și prin minunea aceasta iarăși pe Iudeii cei neînțelegători îi înfrânează de la pornirea cea spre ucidere.Și fiindcă mare era minunea ceea ce s-a făcut la ureche,pentru aceasta și numele slugii pune evanghelistul, ca să fie cu putință celor ce citesc de se vor îndoi, să cerce și să iscodească de este așa.

Iar Domnul oprește pornirea lui Petru, și-l ceartă. "Că bagă, zice, sabia ta în teacă". Dar îl și mângâie zicând: "Paharul, carele Mi-a dat Mie Tatăl, oare nu-l voi bea pe el?". Că arată cum că a pătimi El, nu este lucru al puterii acelora, ci al slobozirii Lui, și cum că nu este potrivnic lui Dumnezeu, ci până la moarte face voia Tatălui. Încă zicând: "Paharul", arată dulceața și dorința morții celei pentru mântuirea oamenilor.

Iar tu vezi, că și aceasta că s-a tăiat urechea cea dreaptă a slugii Arhiereului, semn a fost al neauzirii lor. Că Orbire s-a făcut lui Israil, ca auzind,să nu audă pentru păgânătatea cea împotriva Mântuitorului, care a fost mai vârtos a Arhiereilor, pentru aceasta și la sluga Arhiereului s-a făcut semnul tăierii urechii.

Iar aceea că s-a așezat iarăși la loc urechea, însemnează pe așezarea la loc cea de pe urmă a priceperii Israilitenilor care acum o au pierdut. Că Ilie venind îi va așeza, adică îi va întoarce pe ei la Hristos, și îi va împreuna pe ei care sunt părinți cu noi fii,precum și Maleahi a proorocit. (Maleahi 3, 23-24;Ioan 11, 50).

12-14."Deci oastea, și căpetenia cea preste o mie, și slugile Iudeilor, au prins pre Iisus, și L-au legat pre El, și L-au dus pre El la Anna întâi că era socru Caiafei, care era Arhiereu

în anul acela. Și era Caiafa, cela ce a sfătuit pre Iudei. Că mai de folos este să moară un om pentru norod".

După ce a făcut toate câte erau de ajuns de a-i opri pe ei, iar ei n-au înțeles, atunci s-a dat pe Sineși ca să-L ducă, iar ei Îl și leagă, și Îl duc la Anna, ca cum fălindu-se ei de ceea ce se făcuse, și lăudându-se că mare biruință au făcut.

Iar de proorocia Caiafei pomenește, vrând să arate cum că pentru mântuirea lumii acestea se făceau, și cum că atâta este mărimea și puterea adevărului, cât și vrăjmașii mai nainte Îl vestesc. Căci ca nu auzind tu "legături", să te turburi, îți aduce ție aminte de proorocie, că mântuitoare era și legătura și moartea, și pentru această pricină le suferea pe acestea.

15,16."Și mergea după Iisus Simon Petru, și celălalt ucenic. Iar ucenicul acela era cunoscut Arhiereului,și a intrat împreună cu Iisus în curtea Arhiereului, iar Petru a stătut la ușă afară. Deci a ieșit celălalt ucenic,care era cunoscut Arhiereului, și a zis portăriței, și a băgat înlăuntru pe Petru".

Cine a fost celălalt ucenic? Însuși acesta care a scris acestea, dar se tăinuiește pe sineși pentru smerenie.Căci fiindcă va să povestească o ispravă, cum că ceilalți ucenici fugind, el mergea după Iisus, pentru aceasta se tăinuiește pe sineși, și pune mai nainte de sineși pe Petru. "Că mergea, zice, după Iisus Simon Petru", apoi aduce pe urmă: "și celălalt ucenic". Deci pentru smerenie se tăinuiește pe sine. Încă și însăși aceasta, care pomenește de sineși, pentru aceasta pomenește, ca să cunoaștem că mai cu de-amănuntul decât ceilalți povestește pe cele ce s-au făcut în curte, fiindcă a fost înlăuntru.

Și vezi, și cum scurtează lauda sa. Căci ca nu auzind, că a intrat împreună cu Iisus Ioan, ceva mare, de dânsul să

socotești,zice:"Că era cunoscut Arhiereului".Că nu ca un mai viteaz decât ceilalți, am intrat împreună, zice, ci ca un cunoscut Arhiereului.

Iar pe Petru îl propovăduiește, că a mers după Iisus pentru dragoste,dar pentru că nu era cunoscut, sta afară. Căci cum că și Petru ar fi intrat, arătat este, că după ce a ieșit Ioan, și a poruncit portăresei să-l bage înlăuntru, îndată a intrat înlăuntru Petru. Și pentru ce Ioan nu l-a băgat pe el, ci muierii acesteia a poruncit? Pentru că foarte se ținea de Hristos, și mergea după Dânsul, și nu voia să se despărțească de el.

17,18."Și a zis lui Petru slujnica portărița:Oare și tu ești din ucenicii omului acestuia? Zis-a acela: nu sunt. Și sta slugile și slujitorii, care făcuse foc, că era frig, și se încălzeau, și era cu ei Petru stând, și încălzindu-se".

Întreabă slujnica pe Petru, nu cu semeție, nici cu asprime, ci foarte cu blândețe. Că n-a zis: Au și tu ești din ucenicii amăgitorului? ci: "omului acestuia". Care aceasta era a uneia ce îi era milă mai vârtos și era iubitoare de oameni. Și a zis ca aceasta: "Au și tu", fiindcă Ioan era înlăuntru. Și muierea adică așa cu blândețe vorbea,iar el nimic dintru acestea n-a simțit, nici a pus în minte Proorocia lui Hristos. Așa de neputincios lucru este firea cea omenească, când va fi lăsată de Dumnezeu.

Iar unii în zadar har făcând lui Petru, zic, că Petru nu s-a lepădat că s-a temut, ci fiindcă voia să fie împreună pururea,și să meargă după Hristos, și știa că de se va mărturisi pe sineși că este ucenic al lui Hristos, se va despărți de El, și nu va mai avea încăpere ca să meargă după El, și să vadă pe Cel dorit.

Pentru aceasta a tăgăduit: "Nu sunt". Fiindcă şi aceea că se încălzea El, cu această minte făcea, că se făţărnicea că face cele ale slugilor, ca unul dintru dânşii,ca nu din intristarea fetei pricepându-se, să se scoată afară de a vedea pe Hristos,ca un ucenic al Aceluia din mijloc izgonindu-se.

19-23."Deci Arhiereul a intrebat pre Iisus de ucenicii Lui, şi de învăţătura Lui. Răspuns-a Iisus Lui: Eu de faţă am grăit Lumii, Eu totdeauna am învăţat in Sinagogă si în Biserică,unde toţi Iudeii se adună,şi în ascuns n-am grăit nimic.Ce Mă intrebi? Întreabă pre cei ce au auzit, ce am grăit lor, iată aceştia ştiu cele ce am grăit Eu. Şi acestea zicând El, unul din slugile ce sta înainte a dat palmă lui Iisus, zicând: Aşa răspunzi Arhiereului? Răspuns-a Iisus lui: de am grăit rău, mărturiseşte de rău, iar de am grăit bine,de ce Mă baţi?"

Întreabă Arhiereul pe Iisus de ucenici poate unele ca acestea: Unde sunt? şi Care sunt? si cu ce scop pe aceştia i-a adunat, şi ce vrând? Căci ca pe un turburător oarecare şi potrivnic împăratului voiau să-l arate pe El.

Întreabă încă şi de invăţătură: Oare care era? Nu cumva abătea de la lege, şi se împotrivea lui Moise? ca si de la aceasta pricină aflând, ca pe un luptător de Dumnezeu să-L omoare.

Ce zice dar Domnul? îi răspunde lui după prepunerea lui: Eu, zice, în ascuns n-am grăit nimic. Că tu Mă prepui pe Mine a fi oarecarele turburător de norod, şi cum că în ascuns ceva sfaturi am izvodit.Iar Eu,zice,grăiesc ţie,că nimica în ascuns n-am grăit, adică, nimica de turburare, şi precum ţi se pare ţie, cu minte scornitoare şi vicleană şi ascunsă n-am grăit ceva deosebi al Meu. Că de nu aşa vom

înțelege. cum că după prepunerea Arhiereului aceasta o a zis Domnul, se va arăta că minte. Că multe a grăit în ascuns, câte adică erau mai înalte decât înțelegerea celor mulți.

Iar aceasta: "Ce Mă întrebi? întreabă pe cei ce au auzit", nu este a nuuia ce grăiește cu semeție, ci a celui ce îndrăzneşte la adevărul celor grăite. Că întreabă, zice, pe vrăjmași, pe cei ce gândesc rele asupră-Mi, pe slugile acestea care M-au legat.

Că aceasta este dovedire fără de îndoială a adevărului, când cineva pe vrăjmași îi are martori ale acelora ce grăiește.

Că slujitorii aceștia, zice, sunt cei ce au zis mai nainte:Niciodată n-a grăit om,ca omul acesta. (Ioan 7, 46).

Și așa răspunzând El, nu se minunează ei, ci îi dau palmă; decât care aceasta ce este mai fără de omenie?

Și putând El pe toate să le clătească și să le piardă, nimic de acest fel nu face, ci grăiește cuvinte care pot să îmblânzească toată sălbăticia cea de fiară. Că de poți, zice, prihăni cele grăite de Mine, dovedește, cum că rău am grăit, iar de nu poți, pentru ce te turbează? Sau și așa: De am grăit rău, adică, de am învățat rău, când învățam în Sinagogi, venind în mijloc, mărturisește pentru învățătura Mea aceea că este rea,și deplin încredințează pe Arhiereul care acum Mă întreabă pentru învățătura Mea. Iar dacă bine am învățat,și atuncea v-ați minunat de Mine voi slujitorii, pentru ce acum Mă bați pe Mine, de Carele mai nainte te minunai?

Deci a lovit sluga pe Domnul, ca de mare vină să se izbăvească pe sineși. Că de vreme ce Iisus pe cei ce stăteau înainte îi chema martori, zicând: Iată aceștia știu, cele ce am grăit Eu, vrând slujitorul să se izbăvească pe sineși de prepus, cum că n-a fost din cei ce se minunau de Iisus, L-a lovit pe El.

Iar zicând Hristos: "Eu intru ascuns n-am grăit nimic",aduce aminte de proorocia ce grăiește: "Nimic intru ascuns n-am grăit, nici în loc de pământ întunecos". (Isaia 45, 19).

24-26."L-a trimis pre El Anna legat la Caiafa Arhiereul. Și era Simon Petru stând, și încălzindu-se: Deci i-au zis lui: Au nu și tu din ucenicii Lui ești? S-a lepădat acela și a zis: Nu sunt. Zis-a lui una din slugile Arhiereului, rudenie fiind ai celui ce i-a tăiat Petru urechea: Au nu te-am văzut eu în Grădină cu Dânsul? Și iarăși s-a lepădat Petru. Și îndată a cântat cocoșul".(Mat. 26, 69;Mc. 14, 67;Lc. 22, 58).

Îl duc pe El la Caiafa, fiindcă nici o pricină întru El n-au aflat, poate socotind ei, că acela mai înțelept fiind, va afla ceva vrednic de moarte împotriva lui Iisus, sau în răspuns aruncându-L, sau în vreo faptă oarecare prinzându-L.

Iar Petru, cel ce foarte cu fierbințeală iubea, de atâta întunecare la minte era ținut, cât și ducând ei pe Învățătorul, el nici nu se mișcă, ci încă se încălzește. Deci iarăși întrebat fiind, se leapădă. Și nu numai a doua oară, ci și a treia oară.

Dar pentru ce evangheliștii toți împreună pentru Petru au scris? Nu pe cel împreună cu ei ucenic grăindu-l de rău, ci pe noi învățându-ne, câtă răutate este a nu lăsa toate la Dumnezeu, ci în noi înșine a ne nădăjdui.

Și se cuvine a ne minuna de iubirea de oameni a Stăpânului, că și legat fiind, și ducându-se de ei, nu S-a lăsat de a purta grijă de ucenic, ci întorcându-se a căutat spre Petru, precum alt evanghelist zice, (Luca 22, 61) și prin căutătură i-a imputat lui slăvirea, și spre pocăință și lacrimi l-a deșteptat.

Dar ceea ce atunci Petru a pătimit, și acum este cu putință

a vedea pe mulți din noi pătimind, că se leagă cuvântul lui Dumnezeu cel din noi, și oarecum se face rob, sau de necaz, sau de dezmierdare robindu-se; că despre amândouă părțile ne legăm,și ne ducem;sau de dezmierdările lumii, sau de necazuri,uitând pe Dumnezeu, și se osândește cuvântul, și biruiește necuvântarea, și sluga dă palmă Stăpânului, că acest fel de lucru este scularea asupră a patimilor, iar mintea noastră, ca un Petru oarecarele de multe ori grăiește cu îndrăzneală, că nu se va lepăda de cuvânt, pentru aceasta și stă și se încălzește. Stă ca ceia ce nu se pleacă nici se smerește, ci întru îndrăzneală stă tot așa și rămâne; iar a se încălzi se zice,fiindcă din fierbinteală și mândrie bolește cu semeția. Și o vădește pe ea o slujnică,adică o dezmierdare oarecare mică și înverșunătoare și îndată se leapădă de cuvânt, și necuvântării se supune. Încă și de vreo ispită mâhnicioasă se vădește, precum și Petru de slugă, și așa slăbiciunea ei se arată. Ci să ne rugăm, ca să caute spre noi Iisus, Cuvântul lui Dumnezeu, și spre pocăință și lacrimi să ne ridice, ieșind noi afară din curtea Arhiereului care răstignește pe Domnul, și este Stăpânitor lumii. Căci când din lume, care este curtea stăpânitorului lumii vom ieși, atuncea dar spre pocăință adevărată, ne vom ridica, precum și Pavel zice: "Să ieșim la Dânsul afară de tabără, adică de lume, ocara Lui purtând" (Evr. 13, 13).

28-32."Deci aduc pre Iisus de la Caiafa în divan, și era dimineață, iar ei n-au intrat în divan ca să nu se spurce, ci ca să mănânce Paștile.

Ieșit-a drept aceea Pilat la ei, și a zis: Ce pâră aduceți asupra omului acestuia? Răspuns-au și au zis lui: De n-ar fi

acesta făcător de rele, nu l-am fi dat pre el ţie. Deci a zis lor Pilat: Luaţi-L pre El voi, şi după Legea voastră judecaţi-L pre El. Şi au zis lui Iudeii: Nouă nu este cu putinţă să omorâm pre nimeni. Ca cuvântul lui Iisus să se plinească, carele a zis, însemnând cu ce moarte avea să moară". (Mat. 27, 2;Mc. 15, 1;Lc. 23, 1).

La multe judeţuri duc pe Domnul, socotind ei a-L batjocori pe Dânsul,dar adevărul mai mult prin cele multe judeţuri se arăta. Că nevinovat prin toate acestea ieşind Domnul, negrăită împotrivă avea biruinţa. Deci Îl aduc pe El în divan, că nu aveau ei putere să omoare, fiindcă lucrurile erau sub stăpânirea Romanilor. Împreună încă se şi temeau, ca nu cumva mai pe urmă vor lua certări fiind pârâţi, că fără de judecată L-au omorât.

Şi era dimineaţă, zice, ca tu să cunoşti, că la miezul nopţii se întreba de Caiafa, că mai nainte de a cânta cocoşul, a fost dus la Caiafa. Iar ce se întreba de el, a lăsat evanghelistul aceasta, dar alţii au spus. Şi noaptea în acestea cheltuindu-se, dimineaţa Îl duc la Pilat.

Iar ei n-au intrat în divan ca să nu se spurce. O, nebunie! Ucigând fără de dreptate, nu socoteau că se spurcă, iar de vor intra în divanuri, socoteau că se vor spurca.

Şi ce este aceasta: "Ca să mănânce Paştile?" Că pe ele Domnul le-a făcut în ziua cea dintâi a azimelor. Deci sau Paştile pe tot praznicul vom înţelege, adică pe cele şapte zile, sau cum că ei adică atuncea vreau să le mănânce pe ele adică vineri seara, iar El mai nainte cu o zi le-a dat pe ele, păzind junghierea sa vineri, când şi Paştile cele vechi se făceau.

Iar Pilat mai smerit oarece făcând, singur iese. Şi fiindcă

a văzut pe Domnul legat, n-a socotit că de aici acum are dovedire asupra lui Hristos, ci întreabă pricina legăturilor, iar ei nimic având a zice, zic: "De n-ar fi Acesta făcător de rele, nu L-am fi dat pe El ție".

Vezi-i pe ei pretutindenea abătându-se în laturi de la dovediri? Anna L-a întrebat, și nimic aflând, L-a trimis la Caiafa; acesta iarăși după ce L-a cercat, la Pilat Îl trimite; apoi Pilat iarăși îi întreabă, ce pâră aveți asupra acestuia? Și nici aici nu aud ceva a zice.

Pentru aceasta fiindcă nimic nu spun, Luați-L, zice, pe El la voi. Că de vreme ce voi singuri faceți judecata, și vă faliți ca cum nu faceți niciodată vreo nedreptate. Că de n-ar fi, zic ei, făcător de rele, nu L-am fi dat pe El ție, pentru aceasta voi luați-L și Îl judecați. Iar dacă la mine L-ați adus, și chip de divan lipiți la lucrul acesta, nevoie urmează să spuneți pricinile omului. Judecați-L dar pe El voi, că eu acest fel de judecător nu voi fi. Deci dacă Legea voastră fără de vină muncește, judecați-L voi.

Iar ei zic:"Nouă nu este cu putință să omorâm pe nimeni". Iar aceasta o zic ei, știind că Romanii pe Cruce osândesc pe cei ce se scoală împotrivă. Deci ca să se răstignească Domnul, și moartea Lui să se dea în priveală de Obște, și blestemat să se spovedească, pentru aceasta se preface că nu este cu putință lor să omoare. Căci cum pe Ștefan l-au împroșcat cu pietre? (Faptele Ap. 7, 58-59). Ci ceea ce am zis, fiindcă voiau ei să se răstignească Domnul, zic aceasta, ca cum ar fi zis așa: Nouă nu este cu putință a omorî prin Cruce pe nimeni, iar a se răstigni Acesta, poftit lucru ne este nouă.

"Ca cuvântul lui Iisus să se plinească", carele a zis pentru moartea Sa, cum că adică se va răstigni, sau cum că nu numai

de Iudei, ci și de păgâni era să se omoare. Deci după ce au zis Iudeii că nouă nu este cu putință să omorâm, Îl iau deacia pe El păgânii, și Îl răstignesc după obiceiul lor, și așa se plinește cuvântul lui Iisus despre amândouă părțile, și despre aceea: că S-a dat păgânilor; și despre aceasta: că s-a răstignit.

33-36."Și a intrat iarăși în divan Pilat, și a chemat pre Iisus, și a zis Lui: Tu ești împăratul Iudeilor? Răspuns-a Iisus lui: De la tine tu zici aceasta, sau alții cu grăit ție pentru Mine? Răspuns-a Pilat Lui: Au doară eu Iudeu sunt? Neamul Tău și Arhiereii te-au dat pre Tine Mie, ce ai făcut? Răspuns-a Iisus: Împărăția Mea nu este din lumea aceasta, de ar fi din lumea aceasta împărăția Mea, slugile Mele s-ar fi nevoit ca să nu Mă fiu dat Iudeilor. Iar acum Împărăția Mea nu este de aici".

A chemat pe Iisus Pilat deosebit, fiindcă mare veste era pentru Dânsul, și voia să se înștiințeze cu de-adinsul fiind slobod în laturi de gâlceava Iudeilor.

Și Îl întreabă pe El, de este împărat, ceea ce se purta la toți, aceasta în mijloc aducând.

Iar Hristos îl întreabă pe el, oare de la dânsul zice aceasta, sau de la alții, nu că nu știa, ci voia să descopere gândul cel rău al Iudeilor, ca și de Pilat, să se prihănească ei: Pentru aceasta și Pilat după urmare aduce că Iudeii L-au dat pe El, și pe sineși se face slobod de vină.

Încă și în alt chip: Domnul întreabă pe Pilat, oare de la dânsul zice aceasta, sau de la alții a auzit? că îl mustră prin aceasta pe el, că este fără de socoteală, și fără de judecată osândește, și ca cum unele ca acestea zice către Pilat: De zici aceasta de la tine, arată semnele sculării Mele împotrivă; iar dacă de la alții te-ai înștiințat, fă cercarea cu amănuntul.

Iar el, cum că de la alţii a auzit, nu zice, ci aşa simplu hotărârii norodului urmează, şi zice: "Te-au dat pe Tine mie".

Iar ceea ce zice: "Ce ai făcut?" se vede a fi cuvântul ca al unuia ce se amărăşte şi se răsteşte deacia. Că spune ce ai făcut? Iar Domnul prin a răspunde că "Împărăţia Mea nu este din lumea aceasta" două acestea isprăveşte: Una adică, învaţă pe Pilat să cunoască cum că nu este om gol, nici din cei de jos, ci Dumnezeu, şi Fiu al lui Dumnezeu; Iar alta: strică prepusul cel pentru tiranie care ziceau ei că umblă să se facă împărat. Că nu este Împărăţia Mea din lumea aceasta; pentru aceasta să nu te temi de Mine ca de un tiran, şi împotrivnic. Că de ar fi din lumea aceasta împărăţia Mea, slugile Mele s-ar fi nevoit ca să nu Mă fi dat.

Şi aici însemnează şi neputinţa împărăţiei celei de la noi, că în slugi are tăria, iar cea de sus singură este de ajuns, de nimeni având trebuinţă.

Iar Maniheii de aici luând pricină,zic, că lumea aceasta este înstrăinată şi nu este a Dumnezeului Celui bun, pentru că zic ei, că Fiul lui Dumnezeu zice, "Că nu este împărăţia Mea de aici".

Dar, o, neînţelegătorilor, învăţaţi-vă: Întâi din cuvântul acesta, că a zis cum că împărătia Mea nu este din lumea aceasta; şi iarăşi: "Nu este de aici". Pentru că n-a zis, nu este în lume, nici este aici. Că împărăteşte adică în lume, şi poartă grijă de dânsa, şi precum voieşte, le poartă pe toate. Dar nu este din lume împărăţia Lui, ci de sus şi mai nainte de veci, şi nu de aici, de jos zic, aşezată; ci aici adică stăpâneşte ca şi chiverniseşte, dar nu este de aici, nici aşezământul din ceste de jos îşi are,nici este vremelnică. Apoi

cum s-ar fi înțeles aceea ce zice: "Întru ale sale a venit" (Ioan 1, 11), de n-ar fi fost lumea aceasta a Lui?

37-39."Deci a zis Pilat Lui: Au împărat ești Tu? Răspuns-a Iisus: Tu zici, că împărat sunt Eu. Eu despre aceasta M-am născut, și spre aceasta am venit în lume, ca să mărturisesc adevărul; tot cel ce este din adevăr, ascultă glasul Meu. Zis-a Pilat Lui: Ce este adevărul? Și aceasta zicând, iarăși a ieșit la Iudei, și le-a zis lor. Eu nici o vină nu aflu întru El. Ci obicei este la voi, ca să vă slobozesc pre unul la Paști. Deci voiți să vă slobozesc vouă pe Împăratul Iudeilor?"

Pilat întrebând pe Domnul, de este împărat, Eu, zice, spre aceasta M-am născut, adică pentru ca să fiu împărat, că din fire o am aceasta, și din însăși nașterea din Tatăl. Că însăși aceasta: A Mă naște din împărat,Mă mărturisește pe Mine că sunt împărat. Pentru aceasta și când auzi, că Tatăl viață i-a dat Fiului, și judecată, și celelalte toate, așa să înțelegi aceasta: "A dat" în loc de: "L-a născut pe El, ca să aibă viață, și să judece", și firește acestea toate sunt la Fiul de la Tatăl. Și pentru aceasta am venit în lume, ca singură aceasta să spun, și să învăț, și să adeverez pe toți, că Împărat, și Stăpân, și Domn sunt.

Vrând încă să tragă prin acestea și pe Pilat, și să-l plece ca să primească pe cele ce se grăia, zice: "Tot cela ce este din adevăr, ascultă glasul Meu". Deci și tu, o, Pilate, de ești fiu al adevărului, și dorești de aceasta, vei asculta glasul Meu, și Mă vei crede pe Mine că sunt Împărat, nu de acest fel, precum sunt cei ai lumii, având stăpânirea dobândită de aiurea, ci firească, și carea este la mine din însăși aceasta: Că M-am născut din Dumnezeu și împărat.

Şi arată aici că şi iudeii nu sunt din adevăr, fiindcă nu voiesc ca să asculte glasul Lui; şi nefiind ei din adevăr, mincinoase plăzmuiesc cu adevărat şi împotriva Lui, şi nu este întru adevăr vinovat morţii. Aşa dară a prins pe Pilat prin aceste scurte cuvinte, cât a întrebat pentru adevăr, ce este? că mai pierise de la oameni adevărul, şi nu de toţi era ştiut, fiindcă erau ei încă întru necredinţă. Şi fiindcă întrebarea aceasta avea trebuinţă de vreme osebită, iar el se silea să răpească pe Iisus de la pornirea Iudeilor, pentru aceasta iese la dânşii şi zice: "Eu nici o vină nu aflu în El". Şi aceasta cu pricepere zice, pentru că n-a zis, că de a şi greşit, şi vrednic este de moarte, dar însă dăruiţi-l pe El Praznicului, ci întâi L-a arătat pe El slobod de toată vina, şi atuncea îi pofteşte pe ei pentru slobozirea Lui. Ca, de se va slobozi Iisus, cu nici un har să nu le fie lor dator, fiindcă pe Cel nevinovat l-a slobozit. Iar de Îl vor hotărî spre pierzare să se arate răutatea lor, că pe Cel nevinovat au osândit.

Şi vezi aceasta ce zice: "Pe Împăratul Iudeilor", ce înţelegere are? Că luminat prin aceasta arată Pilat, că nimic n-a greşit Iisus, ci în zadar este pârât de dânşii că pofteşte împărăţie.Că nu ar fi slobozit Voievodul Romanilor pe cela ce se făcea pe sineşi împărat, şi se scula împotriva puterii Romanilor. Deci prin ceea ce a zis: "Pe Împăratul Iudeilor să slobozesc?" cu totul nevinovat pe Iisus L-a arătat, şi îşi face râs de Iudei, ca cum ar fi zis unele ca acestea: Pe Cela ce voi Îl năpăstuiţi că pofteşte împărăţie, pe Cela ce ziceţi că este sculător împotrivă şi turburător, pe Acesta eu vă poftesc să-L sloboziţi, arătat pentru aceasta fiind că nu era într-acest fel.

Iar oarecare, ceea ce zice: "Spre aceasta M-am născut", nu o au înţeles că însemnează pe Naşterea cea din Tatăl mai

nainte de veci, ci pe cea mai pe urmă din Fecioară. Că pentru aceasta M-am născut om, şi M-am născut din Maria, ca să pierd minciuna şi pe diavolul, şi să arăt pe Dumnezeiasca fire că împărăţeşte peste toate. Deci adevărul acesta este: Cunoştinţa Mea, şi mântuirea cea prin aceasta. Că pentru aceasta am venit, ca şi cunoştinţa de Dumnezeu cea adevărată, şi mântuirea să dăruiesc.

Şi vrednic lucru este de cercare, de unde îndemnându-se Iudeii aveau obicei să slobozească un vinovat. Deci întâi putem să zicem, că cei ce învăţau învăţături porunci omeneşti, mai de multe ori socotelilor lor urmau, dar nu legile lui Dumnezeu făceau. De unde şi aceasta întru obicei ca acesta fără de socoteală o aveau, deoarece căzuse ei din rânduielile Legii. Apoi, şi oarecare punere de Lege ca aceasta se află în Scriptură, de unde cu putinţă era să se fi îndemnat ei, şi să aibă întru obicei pe unele ca acestea sloboziri ale celor-osândiţi. Pentru că este scris pentru cel ce omoară fără de voie:"Dacă cineva nu pentru vrăjmăşie, sau intr-adins voind să facă rău aproapelui său, va arunca vreo unealtă, şi aceea căzând va lovi pe cel ce s-ar fi aflat, şi va muri omul, fără de voie ucigaş cu adevărat este unul ca acesta. Dar îl va judeca toată adunarea, şi îl vor slobozi pe acesta de moarte, că nu cu gând rău a făcut moarte, însă îl vor aşeza pe el în cetatea cea de surghiunie, adică, cu surghiunie îl vor pedepsi" (Numeri 35, 22-25). Din aceasta poate îndemnându-se ei, precum puteam noi semui, obicei ca acesta aveau, a slobozi pe unul din cei osândiţi pentru gând de ucidere.

Deci legea poruncea să fie acesta lucru al adunării Iudeilor, dar de vreme ce lucrurile erau sub stăpânirea Romanilor, pe stăpânitorii Romanilor îi fac volnici de a slobozi, precum şi acum pe Pilat.

Capitolul 19

(Mat. 27, 15-20; Mc. 15, 6-11; Lc. 23, 17-18).

Cap.18,vers.40,Cap.19,1-7."Strigat-au drept aceea iarăși toți zicând: Nu pe Acesta, ci pe Varava, și era Varava tâlhar. Deci atuncea a luat Pilat pre Iisus, și L-a bătut. Și ostașii împletind cunună de spini, au pus în capul Lui, și cu haină mohorâtă L-au îmbrăcat pre El, și ziceau: Bucură-Te Împăratul Iudeilor, și Îi da Lui palme. Deci a ieșit iarăși afară Pilat, și a zis lor: Iată aduc vouă pre El afară, ca să cunoașteți, că întru Dânsul nici o vină nu aflu. Deci a ieșit Iisus afară purtând Cununa cea de spini, și haina cea mohorâtă. Și a zis lor: Iată omul. Iar dacă L-au văzut pre El Arhiereii, și slugile, au strigat zicând: Răstignește-L, Răstignește-L pre El. Zis-a lor Pilat: Luați-L pre El voi, și Îl Răstigniți, căci eu nu aflu întru El vină. Răspuns-au lui Iudeii: Noi Lege avem, și după Legea noastră dator este să moară. Căci pe Sineși Fiu al lui Dumnezeu S-a făcut".

Vezi prin câte se arată răutatea Iudeilor, că pe Varava cel mărturisit tâlhar îl cer, iar pe Domnul Îl dau.

Deci Îl bate pe El Pilat vrând să mângâie și să îmblânzească mânia lor. Că de vreme ce prin cuvinte n-a putut să-L scape pe El, Îl bate, sârguindu-se până aici să facă să stea turburarea lor, și Hlamida și Cununa lasă de se pun pe El, ca să potolească iuțimea lor, iar ostașii toate spre harul Iudeilor fac. Că fiindcă au auzit pe Pilat zicând: "Pe împăratul Iudeilor să slobozesc?" pentru aceasta Îl batjocoresc pe El ca pe un împărat, că nu cu adevărat de Pilat fiind îndemnați, făceau acestea, care și noaptea au venit asupra lui Iisus afară de voia dregătorului, Iudeilor făcând ei har pentru bani.

Moale cu adevărat este Pilat, dar nu cu răutate, ca Iudeii, că scoate afară pe Hristos, vrând iarăşi să stingă mânia lor.Dar nici aşa nu s-au îmblânzit,ei strigă: "Răstigneşte-L, Răstigneşte-L pe El".

Şi văzând Pilat că în zadar se fac toate, zice: Luaţi-L pe El voi, şi Îl Răstigniţi, căci eu nu aflu întru El vină. Iar aceasta face, silindu-i pe ei spre lucru care nu era lor slobod, ca doară s-ar fi slobozit Iisus. Că eu, zice, care am putere să-L răstignesc, "Nici o vină nu aflu"; iar voi care n-aveţi putere să-L răstigniţi, ziceţi că este El vinovat.

Luaţi-L dar pe El şi Îl răstigniţi, dar n-aveţi putere, deci dar să se slobozească omul.

Aşa era scopul lui Pilat, mai blând adică,dar n-a stătut împotrivă pentru adevăr.

Iar aceia şi la aceasta ruşinându-se zic: "Că după Legea noastră dator este să moară,căci Fiu al lui Dumnezeu pe sineşi S-a făcut".

Vezi răutatea cum nu se uneşte cu sine, sus zicea lor Pilat: "Luaţi-L pe El voi, şi după Legea voastră judecaţi-L pe El", şi ei n-au primit aceasta; acum iarăşi aduc: "Că după Legea noastră dator este să moară". Sus Îl învinuiau cum că împărat pe sineşi se face, acum fiindcă aceea s-a arătat mincinoasă, Îl învinuiesc cum că Fiu al lui Dumnezeu pe Sineşi Însuşi se face.

Şi ce vină este aceasta? De face lucrurile lui Dumnezeu, ce Îl opreşte pe El de a fi Fiu al lui Dumnezeu?

Şi vezi iconomia lui Dumnezeu, cum aceia la mai multe divanuri dau pe Domnul, ca să-L necinstească pe El, şi să-I stingă slava Lui, dar spre capul lor ocara se întoarce, că de aici mai mult se arată nevinovat, fiindcă se cearcă lucrul

mai cu de-adinsul. Că de câte ori Pilat a mărturisit că nimic n-a aflat în El vrednic de moarte.

8-11."Iar dacă a auzit Pilat acest cuvânt, mai mult s-a temut, şi a intrat în divan iarăşi, şi a zis lui Iisus: De unde eşti Tu? Iar Iisus răspuns nu i-a dat lui. Deci a zis Pilat Lui: Mie nu-mi grăieşti? Au nu ştii că putere am să te răstignesc, şi putere am să Te slobozesc? Răspuns-a Iisus: N-ai avea nici o putere asupra Mea, de n-ar fi fost dat ţie de sus. Pentru aceasta cela ce M-a dat pre Mine ţie mai mare păcat are."

Pilat numai subţire cuvânt auzind, că este Fiul lui Dumnezeu, se teme, iar aceia şi lucruri Dumnezeieşti văzând, Îl omoară pe El, pentru care trebuia să I se închine Lui.

Şi Îl întreabă pe El, nu aşa ca mai nainte: Ce ai făcut? ci: "Cine eşti Tu?" Că atuncea fiindcă Îl pârau că pofteşte să fie împărat, cu cuviinţă Îl întreabă: Ce ai făcut? iar acum fiindcă îl pârâse că se face pe Sinesi Fiu al lui Dumnezeu, Îl întreabă: De unde eşti Tu?

Iar Iisus tace. Că înţelesese de la Dânsul Pilat, că "La aceasta M-am născut" şi "Împărăţia Mea nu este de aicea", dar însă nimic dintru acestea nu s-a folosit, nici a stătut împotrivă pentru adevăr, ci s-a plecat la pornirea norodului. Pentru aceasta Domnul întrebările lui, ca pe cele ce se făceau în zadar,lepădându-le,nimic nu răspunde.

Şi întru toate se vede Pilat, că nu este vreun statornic şi întărit, ci foarte se clăteste şi de fiecare îngroziri ce se întâmplau. Pentru că şi de Iudei se temea, şi de Iisus, ca de Fiul lui Dumnezeu, se cutremura. Dar ia să vedem încă şi cum pe sine se osândeşte, prin cele ce zice: "Putere am să Te răstignesc, şi putere am să Te slobozesc". Că dacă toate la stăpânirea ta erau, pentru ce nu slobozeai pe Acela ce nevinovat L-ai aflat?

Iar Domnul trufia lui împilându-o,"N-ai avea, zice, nici o putere asupra mea, de nu ar fi fost dat ție de sus". Că nu așa simplu mor, ci oarecarea taină săvârșesc, și de sus aceasta spre mântuire de Obște mai nainte este rânduită.

Și ca nu auzind că "de sus este dat" să socotești că nevinovat este la Dumnezeu Pilat, aduce pe urmă: "Că cela ce M-a dat pe Mine ție mai mare păcat are", că arată prin aceasta, că și Pilat este supus sub păcat, măcar deși la mai mic. Că nu pentru că de sus este dat, adică lăsat, a murit Hristos, pentru aceasta nevinovați sunt Pilat și Iudeii, ci voința noastră cea slobodă voia răul,iar Dumnezeu a lăsat, și a slobozit a veni în lucru aceea.

Deci nu sunt nevinovați cei răi, pentru că Dumnezeu slobozește răutatea lor a ieși spre lucru. Ci pentru că și voiesc, și fac, de toată osânda sunt vrednici.

12-14."Dintru aceasta căuta Pilat să-L slobozească pre El, iar Iudeii strigau zicând: De vei slobozi pre Acesta, nu ești prieten Cezarului. Tot cela ce se face pre sine împărat, stă împotriva Cezarului. Deci Pilat auzind cuvântul acesta, a scos afară pe Iisus, și a șezut pre scaun la judecată, în locul ce se cheamă pardosit cu pietri, iar evreiește Gabata. Și era Vinerea Paștilor, și ceasul ca la al șaselea".

Fiindcă Domnul a spăimântat pe Pilat prin cuvinte, și arătat a dat răspunsul, că de nu de bună voie Eu pe Sinemi M-aș fi dat, și Tatăl ar fi lăsat,nu ai avea stăpânire asupra Mea, și cum că păcat ai și tu, și Iuda încă mai mare, cel ce M-a dat pe Mine, sau și norodul. "Că spre durerea ranelor Mele au adaus, și nu și-au adus aminte a face milă" (Psalmul 68 și Psalmul 108). Ci aflându-Mă pe Mine fără de apărare și fără de ajutor, Crucii M-au dat. Și nici de atâtea divanuri,

de la care nevinovat am ieșit, nu s-au îmblânzit, ci strigau: "Răstignește-L, Răstignește-L".

Deci fiindcă acestea zicând Domnul a spăimântat pe Pilat, "Căuta dintru aceasta mai vârtos să-L slobozească pe El".

Iar Iudeii după ce părându-L pe El că se face pe Sineși Dumnezeu, și legea în mijloc aducând-o, s-au biruit, că Pilat dintru aceasta mai mult s-a temut, și voia să-L slobozească pe El,ca nu cumva să greșească lui Dumnezeu, iarăși la legile cele de afară aleargă, și ca pe un fricos îngrozesc pe Pilat. Că după ce l-au văzut pe el că se sfiește, ca nu cumva Fiu al lui Dumnezeu fiind Iisus să-L osândească, și să greșească, pe frica Cezarului o aduc asupra Lui, și de răpirea împărăției pe Domnul părându-L, îngrozesc pe Pilat, ca cum va să greșească Cezarului, de va slobozi pe cel ce este împotrivnic lui.

Și unde S-a prins Acesta în răpire de împărăție? De unde veți arăta-o aceasta? De la Sceptru? De la Coroană? De la ostași? Au nu toate ale Lui sunt simple? Și îmbrăcămintea, și hrana, și casa? Și nici casă, ci, o, de nebărbăția și frica lui Pilat! Socotea că se va primejdui, de va lăsa o pricină ca aceasta necercată. Iese afară, ca cum să cerce lucrul, adică a ședea, aceasta însemna, dar nici o cercare făcând, îl dă pe El, socotind că îi va îmblânzi pe dânșii.

Dar cum Marcu zicând că la al treilea ceas era când Hristos se răstignea, Ioan al șaselea zice? Deci dezleagă aceasta unii adică zicând, că a scrierii este greșala. Căci "Gamma", al treilea ceas însemnează, și este caracterul ei așa: "Γ". Iar slova ceea ce se numește "episimon", al șaselea, și are caracterul întru acest fel: "S". Deci se poate slova aceasta Gamma,din neluarea aminte a prescriitorilor

gârbovindu-se dunga cea dreaptă care se întinde în sus să fi căzut în caracterul slovei ce se numește "episimon", care însemnează numărul al șaselea, și așa să se fi făcut această greșeală.

Iar cum că aceasta se poate să se fi făcut, și al treilea ceas să fi fost scris și la Ioan, iar nu al șaselea precum acum, arătat este de aici: Că cei trei evangheliști: Marcu, și Luca cu o unire zicând: "Că de la al șaselea ceas, întuneric s-a făcut peste tot pământul până la al nouălea ceas", arătat este că Domnul nostru mai nainte de ceasul al șaselea, până a nu se face întunericul se răstignește, adică întru al treilea ceas, precum și Marcu a povestit, și Ioan asemenea (Matei 27, 45; Marcu 15, 33; Luca 23,44), deși greșala scriitorilor a mutat pe Gamma în caracterul slovei numărului al șaselea ce se numește "episimon". Unii adică, așa dezleagă aceasta: iar alții zic,că Marcu ceasul în carele s-a dat hotărârea ca să se răstignească Domnul îl descoperă arătat și fără de îndoială. Căci de atunci se zic judecătorii că au răstignit și au muncit, de când dau hotărârea, pentru că au puterea muncii și a morții pe limbi, pentru aceasta Marcu zice că întru al treilea ceas s-a răstignit El, dintru carele Pilat a dat hotărârea.

Iar Ioan, fiindcă a spus Marcu vremea hotărârii, el a spus ceasul, în carele au răstignit pe Domnul. Pentru că socotește, și câte s-au lucrat între hotărârea cea de la Pilat pentru Cruce, și între ceasul acesta, întru carele pe Cruce s-a suit Domnul. Slobozind pe Varava, au bătut pe Iisus, și L-au dat cu adevărat pe El ca să se răstignească. Că slobozirea lui Varava, osândire a fost a Domnului. Îl batjocoresc ostașii, și socotește câtă vreme să se fi cheltuit la acea mare

batjocură. L-a scos pe El afară Pilat, și a vorbit cu iudeii, iarăși intrând în lăuntru întreabă pe Iisus, iarăși ieșind afară vorbește cu Iudeii. Acestea toate din destul erau să cheltuiască vremea cea de la treilea ceas până la al șaselea,care Ioan scriindu-l mai cu de-amănuntul, ca cela ce la toate a urmat, de al șaselea ceas pomenește, când și L-a dat pe El desăvârșit, ca să se răstignească, nemaivorbind cu iudeii, sau întrebând pe Iisus, ci hotărârea cea desăvârșit asupra Lui dând.

Iar de va zice cineva: Și pentru ce întru al treilea ceas, precum zici, hotărând să se răstignească, iarăși voiau să-l slobozească pe El? Cunoască, întâi, că de norod fiind silit, a dat hotărârea, apoi din visul muierii se temea, că îi vestise ea lui, "Nimica ție, și Dreptului Acestuia să nu-I faci..." (Matei 27, 19).

Și peste toate acestea, ia seama și la Ioan, cum a zis: "Ceasul era ca la al șaselea", că n-a zis: Ceasul era al șaselea, ca cum hotărând, ci ca la îndoială lăsând, a zis: "Ca la al șaselea".

Pentru aceasta nu va fi nici o deosebire aceasta, ca să văd pentru ceas că nu cu totul se unesc evangheliștii unii cu alții, de vom și lăsa că este neunire.Iar aceasta socotește:De n-au zis toți că s-a răstignit,iar dacă aceasta de toți este mărturisită, iar pentru ceas, dacă unul a zis că era al treilea, iar altul ca la al șaselea, ce vatămă aceasta adevărul? Dar cu toate acestea s-a arătat din destul, că nici neunire nu este.

13-17."Și a zis Iudeilor: iată împăratul vostru.Iar ei au strigat: Ia-L, ia-L, răstignește-l pre El.Zis-a lor Pilat: Pre împăratul vostru să răstignesc?Răspuns-au Arhiereii: nu avem împărat, fără numai pre Cezarul.Deci atuncea L-a

dat pre El lor, ca să-L răstignească. Și au luat pre Iisus, și L-au dus ca să-L răstignească. Și ducându-Și Crucea Sa, a ieșit la locul ce se cheamă Locul Căpățânii, carele se zice evreiește Golgota, unde L-au răstignit pre El, și împreună cu El alți doi, de o parte și de alta, și în mijloc pre Iisus".

De multe ori am zis, că moale mai vârtos și fricos era Pilat, decât cu răutate. Că vezi și acum: Chip de cercare și de judecată pune lucrului, dar moale cu totul îl folosește. Că iată,zice,împăratul vostru; că nici pe Iisus Îl osândește, nici Iudeilor arătat nu le astupă gura, ci oarecum ascuns ocărându-i pe ei că Îl năpăstuiesc, zice: iată, ce om ziceți că se ispitea să se facă împărat vouă, simplu adică, și carele nu s-ar fi ispitit la unele ca acestea, pentru aceasta dar mincinoasă este pâra.Că ce semn de răpitor de împărăție are acesta? Ostași? Bogăție? Blagorodie? Iată împăratul vostru. Ce folos este de Îl veți omorî pe El, om carele nici cât de puțin nu poate să vatăme. Și acestea adică zicea Pilat, dar nu stând împotrivă și întărindu-se, și ca pentru adevăr luptându-se.

Iar ei:"Ia-L,ia-L,răstignește-L",zic,îl silesc și cer Crucea, pentru că voiau ei rău prepus și necinste să lipsească la Hristos. Că prea de ocară este această moarte, și blestemată, precum s-a zis: "Blestemat tot cel ce se spânzură pe lemn" (Deut. 21, 23; Galateni 3, 13). Și nu știu ei, că precum prin lemn a fost căderea, așa prin lemn a fost scularea.

Și vezi,cum alt împărat loruși nu-și numesc, fără numai pe Cezarul,de bună voie pe sine supunându-se stăpânirii Romanilor,și lepădând împărăția lui Dumnezeu.Pentru aceea și Dumnezeu pe dânșii Romanilor i-a dat, pe care i-a numit împărați peste dânșii, depărtându-se ei de a lui

Dumnezeu purtare de grijă și povățuire.

Deci atuncea nebunul L-a dat pe El lor, fiind trebuință să cerce de are cu adevărat putere să răpească împărăția, iar el se supune și se pleacă, fără de îndrăzneală și fără de bărbăție făcând judecata.

"Și ducându-Și Crucea sa", iese, pentru că și numai a se atinge de lemn, necurat lucru socoteau ei, pentru aceea peste Cel osândit și blestemat, pun lemnul cel blestemat.

Și vezi că și întru închipuirea cea Veche s-a făcut aceasta; că și acolo Isaac ducând lemnele mergea spre a se junghia (Facere 22, 6), asa și aicea Domnul ținând Crucea se duce, și ca un ostaș poartă arma, cu care biruiește pe cel împotrivă luptător.

Iar cum că chip era al lui Dumnezeu, arătat este: Isaac se tâlcuiește "râs", adică bucurie. Deci cine Altul s-a făcut nouă bucurie? fără numai Cel Ce întru zămislire îndată, prin înger a dat firii celei omenești aceasta,adică "Bucură-te" (Luca 1). Căci bunele vestiri cele ce auzea Fecioara, toată firea le primea. Lui Isaac acestuia tată a fost Avraam cel ce era tată a multor neamuri. Care este Dumnezeul tuturor,cel ce și Iudeilor le este Tată,și neamurilor cu a Căruia bună voință și sfat Fiul Lui duce Crucea.

Însă întru cea Veche, până la voința Tatălui a stătut lucrul, pentru că închipuire a fost.

Iar aceia și în lucrare a ieșit, pentru că adevărul a fost.

Și poate, precum acolo Isaac s-a lăsat, iar mielul s-a jertfit, așa și aici firea cea Dumnezeiască fără de patimă a rămas,iar omenirea, (care și miel se numeste, ca ceea ce este fiu al lui Adam Oii celei rătăcite), aceasta este care s-a jertfit.

Dar cum alt evanghelist zice, că pe Simon l-au silit să

ducă Crucea? (Matei 27,32) Pentru că amândouă s-au făcut. Că la început singur Domnul ducând-o pe aceasta a ieșit, fiindcă toți se întorceau de către Lemnul acela, și nici a se atinge de el nu primeau. Iar după ce au ieșit, au întâmpinat, zice, pe Simon venind din țarină, și așa au pus pe dânsul Lemnul.

Iar locul Căpățânii numeau pe locul acela, pentru că cuvânt se ținea, că acolo s-a îngropat Adam, ca unde a fost începătura morții, acolo și căderea ei să se facă. Că Tradiție Bisericească este, că după ce s-a izgonit omul din Rai, întâi Iudeea l-a avut locuitor, fiind dată lui spre mângâierea bunătăților celor din rai, ca ceea ce era decât toate celelalte laturi mai bună și mai grasă, pentru aceasta și ea întâi a primit om mort. Deci oamenii cei ce erau atuncea minunându-se de Căpățână goală și moartă, căci căzuse pielea de pe dânsa, în locul acela o au pus, și din aceasta au numit locul așa, și după Potop s-a dat de Noe vestea la toți. Pentru aceasta și Domnul,unde a fost izvorul morții, acolo se omoară, ca să-l usuce pe acesta.

Și răstignesc și pe alții doi împreună cu El, ei adică presupus rău și necinste vrând să aducă asupra Lui, ca cum ar fi fost tâlhar și El, dar însă proorocie și la aceasta și nevrând împlinesc, care zice: "Că și cu cei fără-de-lege S-a socotit" (Isaia 53).

Și vezi înțelepciunea lui Dumnezeu,cum și acesta, care spre ocara Domnului o făceau ei, spre slava Lui a ieșit, pentru că și pe însăși Cruce fiind, tâlhar a mântuit, care decât nici una nu este mai mică minune, și dintru aceasta se arată mai mult că este Dumnezeu, dintru a se slăvi numai singur El, măcar deși alții împreună s-au răstignit, care nu

s-ar fi făcut,de n-ar fi fost nevinovat, şi nu numai ca să zic că nu era fără de lege, ci şi decât toată Legea mai presus, şi al celor fără-de-lege Judecător.

19-22."Şi a scris şi Titlu Pilat, şi l-a pus pre Cruce, şi era scris: Iisus Nazarineanul Împăratul Iudeilor. Şi pre acest Titlu mulţi din Iudei l-au citit, că aproape era de cetate locul, unde s-a răstignit Iisus. Şi era scris evreieşte, greceşte, latineşte. Deci au zis lui Pilat Arhiereii Iudeilor: Nu scrie, Împăratul Iudeilor, ci cum că El a zis: Împărat sunt al Iudeilor. Răspuns-a Pilat: Ceea ce am scris, am scris".

Scrie Pilat şi Titlu pe Cruce, adică pricina, şi scrisoarea deasupra şi arătată. Că acestea se tâlcuieşte Titlu. Şi se arăta prin Titlu a Căruia este Crucea.

Deci scrie titlu: una adică, în pizma Iudeilor, că nu l-au ascultat pe el,şi arătând răutatea lor,că asupra Împăratului lor s-au sculat; iar alta părtinind slavei lui Hristos. Că de vreme ce aceia cu tâlhari pe El L-au răstignit, vrând să-i ocărască numele lui, pentru aceasta Pilat arată, că nu este tâlhar, ci Împărat al lor, şi aceasta nu într-o limbă, ci în trei o face arătată. Că era cu putinţă mulţi elini pentru Praznic să se fi amestecat cu iudeii, precum şi evanghelistul mai sus a spus pentru oarecare elini, care veniseră să vadă şi pe Iisus (Ioan 12). Deci ca toţi să cunoască, în toate limbile pe turbarea Iudeilor o a vădit.

Iar El şi răstignit fiind, ei Îl pizmuiau. Şi ce zic? Scrie, că El a zis, că acum hotărâre de obşte a Iudeilor se arată că este,iar de se va adauge,că El S-a zis pe Sineşi Împărat, a îndrăznelii şi a trufiei Lui se arată că este vina.

Dar Pilat nu s-a plecat, ci la cea dintâi socoteală stă. Drept aceea şi zice: "Ceea ce am scris, am scris".

Dar însă și altceva mare de iconomisește, că de vreme ce îngropându-se cele trei Cruci, vrea să fie la un loc împreună,ca să se cunoască ,care este a Domnului, pentru aceasta s-a iconomisit ca numai aceasta să aibă Titlu, și scrisoare deasupra, ca prin acest semn să se cunoască, că cele ale tâlharilor nu aveau titlu.

Însemnează și oarece mai înalt scrisoarea cea cu trei feluri de slove scrisă deasupra. Arată pe Domnul că este Împărat al filosofiei celei lucrătoare, și al celei știutoare, și al ceii Teologicee.Că prin slovele cele latine cea lucrătoare se închipuiește. Pentru că stăpânirea Romanilor era prea vitează și prea lucrătoare la cele ale războiului. Iar prin cele grecești, cea știutoare de cele firești, că elinii la știința de cele firesti s-au îndeletnicit. Iar prin cele evrelesti, cea Teologică,că evreilor li s-a încredințat cunoștința lui Dumnezeu.

Slavă dar Celui Ce prin Cruce S-a arătat că are o împărăție ca aceasta,și lumea a biruit, și pe cea lucrătoare faptă bună nouă ne-a netezit-o, și pe știința de cele firesti ne-a dăruit,și de la aceasta la cea mai din lăuntru a Catapetesmei, la a Sa cunoștință zic și privire, adică la Teologie ne-a băgat.

23,24."Iar ostașii, dacă au răstignit pre Iisus, au luat hainele Lui, și le-au făcut patru părți, fiește căruia ostaș parte, și Cămașa. Și era cămașa necusută, de sus țesută preste tot. Și au zis între dânșii, să n-o sfâșiem pre aceasta, ci să aruncăm sorți pentru dânsa,a căruia va fi, ca să se plinească Scriptura ce zice: "Împărțit-au hainele Mele lorusi, și pentru cămasa Mea au aruncat sorți".(Psalm 21, 20).

Prin răutățile ce le făcea diavolul se plinesc proorociile.

Şi vezi adevărul: Trei au fost cei ce s-au răstignit, dar însă la El singur se plinesc cele ale Proorocilor.

Şi ia aminte la înţelegerea cea cu de-adinsul a proorociei, că nu numai că au împărţit, ci şi că n-au împărţit a zis Proorocul. Că celelalte haine le-au împărţit, iar Cămaşa, nu, ci la sorţi au lăsat lucrul.

Iar ceea ce zice: "de sus ţesută", nu simplu este pusă, ci unii zic că asemănare se arată prin aceasta, cum că nu aşa simplu numai om era Cel Ce era răstignit,ci şi Dumnezeirea avea de sus; iar alţii zic că pe singur chipul cămăşii ce fel a fost spune evanghelistul. Căci fiindcă în Palestina, două şuviţe, adică două bucăţi de pânză împreunându-le, ţes hainele, în loc de cusătură folosind ţesătura. Arătând Ioan, că acest fel era cămasa, a zis: "Că de sus tot era ţesută", adică, de sus de la gură până jos. Şi arată cu aceasta simplitatea hainelor lui Hristos.

Iar alţii zic, că în Palestina ţes pânzele nu ca la noi, sus adică fiind urzătura şi sulul, şi jos ţesându-se pânza, şi aşa suindu-se, ci împotrivă, jos este urzătura, şi sus se ţese pânza.

Acest fel zice era cămasa Domnului. Taină oarecare cu adevărat şi prin aceasta arătându-se:Căci Trupul Domnului de sus S-a ţesut, pentru că Duhul Sfânt S-a pogorât, şi puterea Celui prea Înalt a umbrit peste Fecioara (Luca 1). Că măcar deşi firea omului a luat, ceea ce era jos şi căzută, dar de Darul cel de sus al Sfântului Duh s-a urzit şi s-a închegat Dumnezeiescul Trup. Deci Sfântul Trup al lui Hristos nedespărţit este, întru cele patru părţi ale lumii împărţindu-se şi dându-se.Că împărţindu-se părticele intru fiecarele şi al fiecăruia suflet împreună cu trupul sfinţindu-l cel Unul Născut prin Trupul Său, cu totul întreg şi fără de

despărțire întru toți este, fiind pretutindenea, că nicidecum nu S-a împărțit, precum și Pavel strigă: "Și de vreme ce din stihii toată lumea este alcătuită", înțelege haină a lui Iisus, pe făptura aceasta ce se vede și este pusă înainte, pe care dracii o împărțesc, când pe cuvântul lui Dumnezeu cel ce este întru noi îl omoară, și se sârguiesc să ne facă pe noi ai părții lor prin împărtășirea cea către cele lumești. Dar cămașa nu pot s-o împărțească, adică pe cuvântul cel ce este întru cele ce sunt, cu care toate s-au adus întru a fi. Că măcar de mii de ori de m-aș amăgi de cele trecătoare, dar iarăși le cunosc pe ele că sunt trecătoare, și pe cuvântul și ființa celor amăgitoare și trecătoare le știu.

24-27."Deci ostașii acestea au făcut, și sta lângă Crucea Lui Iisus muma Lui, și sora mumii Lui Maria lui Cleopa, și Maria Magdalena. Deci Iisus văzând pre maica Sa, și pre ucenicul stând pre carele iubea, a zis maicii Sale, Muiere, iată fiul tău. După aceea a zis ucenicului: Iată muma ta, și dintru acel ceas o a luat ucenicul întru ale sale".

Deci ostașii cele ce erau ale nebuniei lor făceau.

Iar El de Maica Sa grijește, învățându-ne pe noi până și la cea mai de pe urmă suflare toată purtarea de grijă să facem pentru părinții cei ce ne-au născut.

Și vezi, cum fiind și alte muieri, numai de Maica Sa se grijește. Că se cuvine de ne împiedică de către cinstirea de Dumnezeu părinții, să nu-i ascultăm pe dânșii, iar de nu ne zăticnește, toată grija pentru dânșii să facem. Precum și El, de vreme ce se ducea din viață, și Muma lui cu urmare era să aibă durere, și să ceară ajutor, pentru aceasta încredințează ucenicului purtarea de grijă a ei.

Și își ascunde numele său evanghelistul, smerindu-se. Că

de ar fi voit să se fălească, şi pricina o ar fi pus, pentru care era iubit, că trebuia să fi fost aceasta mare oarecare şi minunată.

Şi,o,cum cinstea pe ucenicul, frate al Său pe el făcându-l! Aşa de bun lucru este a sta lângă Hristos când pătimeşte, că la frăţia Lui aduce.

Şi te minunează, cum pe Cruce toate fără de turburare face: De Maica sa grijind, proorocii plinind, tâlharului raiul deschizând, iar mai nainte de Cruce îngrijindu-se, asudând. Însă acelea erau ale firii celei omeneşti, iar acestea ale puterii celei Dumnezeieşti.

Ruşineze-se Marcion şi ceilalţi toţi care bârfesc că Domnul după nălucire S-a arătat lumii. Că de nu S-a născut, nici mumă a avut, pentru care pricină atâta purtare de grijă face pentru dânsa?

Şi cum soră a Maicii Lui se zice Maria lui Cleopa, că Ioachim n-a avut alt copil? Cleopa frate era al lui Iosif, şi fără de fii murind Cleopa, precum zic oarecare,Iosif a luat pe muierea lui, şi a născut fii fratelui său, din care una este şi Maria ceia ce acum se pomeneşte,"soră",a Născătoarei de Dumnezeu numindu-se, in loc de "rudă". Că obişnuieşte Scriptura pe rudenii a-i numi fraţi.

Precum şi Isaac zice pentru Rebeca că "Soră îmi este" (Facere 6,7), macar că nevastă îi era lui. Aşa dară şi aicea soră a Născătoarei de Dumnezeu se zice ceia ce se socotea fiică a lui Cleopa a fi, pentru rudenie.

Deci patru Marii se arată în Evanghelii: Cea intâi, Născătoarea de Dumnezeu, pre care şi mumă a lui Iacov şi Iosif o numesc. (Matei 27,56; Marcu 15,40). Că aceştia feciori erau ai lui Iosif, din cea dintâi a lui muiere născuti, poate fi

muierea lui Cleopa. Şi se zice Născătoarea de Dumnezeu mumă a lor, ca ceia ce era mumă vitregă.

A doua Magdalena, din care a scos Iisus şapte draci.

A treia, a lui Cleopa.Şi a patra sora lui Lazăr.

Deci a luat ucenicul pe Maria întru ale sale, că celui curat cea curată i s-a încredinţat.

Şi vezi cum neamul muieresc rămâne întru greutăţi, iar bărbaţii au părăsit toţi pe Domnul. Aşa dară a venit pe cea slabă întărind, şi pe cele defăimate Luişi luând.

28-30. "După acestea ştiind Iisus că toate s-au săvârşit, ca să se plinească Scriptura, a zis: Mi-e sete. Şi era acolo un vas plin de Oţet, iar ei umplând un Burete de Oţet, şi în isop punându-l, l-au dus la gura Lui. Deci dacă a luat Oţetul Iisus, a zis: Săvârşitu-s-a. Şi plecându-Şi capul, Şi-a dat Duhul".(Psalm 68, 25).

Ştiind, zice, Iisus, că toate s-au săvârşit, adică nimica nu lipseşte rânduielii Lui,aşa dar schimbată de a noastră era moartea Lui, că n-a venit mai nainte peste trupul Lui sfârşitul, până ce nu El a voit, şi a voit după ce toate a plinit. Că pentru aceasta şi zicea: "Putere am să-Mi pun sufletul Meu" (Ioan 10,18).

Deci a zis: Mi-e sete,proorocie aicea plinind. Iar ei năravul cel spurcat al lor arătând, cu Oţet Îl adapă pe El, care aceasta celor osândiţi o făceau. Pentru că şi isopul pentru aceasta s-a adaus, ca cela ce este otrăvicios.Iar unii zic că issopul se numeşte Trestia, că frunzele cele din vârful trestiei în acest fel sunt.Deci au pus în trestie buretele, pentru că era sus gura lui Iisus, şi aşa proorocia s-a plinit, care zice: "Şi întru setea Mea M-a adăpat cu oţet" (Psalm 68, 26).

Şi după ce S-a adăpat, a zis: "Săvârşitu-s-a", adică, şi

această proorocie împreună cu toate s-a isprăvit, nimica nu lipsește, toate s-au săvârșit.

Și fără de turburare și cu stăpânire le face toate, precum și ceea ce urmează pe urmă această arată. Că după ce s-au isprăvil toate, plecând capul, (că nu era pironit acesta) Și-a dat Duhul, adică, Și-a dat sufletul. Măcar că la noi împotrivă se face, pentru că întâi ne dăm duhul, apoi plecăm capul. Iar El întâi Și-a plecat, apoi Și-a dat sufletul. Prin care toate se arată, că al morții Domn era El, și toate cu stăpânire le făcea.

31-34."Iar Iudeii,ca să nu rămâie pe Cruce trupurile sâmbăta, de vreme ce vineri era, și era mare ziua aceea a sâmbetei, au rugat pre Pilat, ca să le zdrobească lor fluierele, și să-i ridice. Deci au venit ostașii, și celui dintâi i-au zdrobit fluierele, și celuilalt ce s-a răstignit împreună cu El. Iar la Iisus venind,dacă L-au văzut pre El că atuncea murise, nu i-au zdrobit Lui fluierele, ci unul din ostași, cu sulița Coasta Lui a împuns, și îndată a ieșit sânge și apă".

Și-a încredințat Domnul Duhul la Dumnezeu și Tatăl, arătând că nu mai petrec în mormânturi sufletele sfinților, ci aleargă mai vârtos în mâinile Tatălui tuturor, iar ale păcătoșilor în locul cel de muncă trag, adică în iad.

Iar aceia care înghit cămila și strecoară țânțarul, atâta de mare îndrăzneală făcând, pentru ziua aceea păzire cu osârdie fac.Căci ca să nu rămână,zice, pe Cruce trupurile, au rugat pe Pilat ca să le ridice.

Deci pentru care pricină cer ca să li se zdrobească fluierele? Ca deși vor mai trăi pe urmă, să fie netrebnici, pentru că erau tâlhari. Deci nu voiau în ziua Praznicului să se arate muncitori și ucigași.Și în alt chip:Așa porunceau și

legea: "Să nu apună soarele întru pedeapsă de om" (Deut. 21, 23).

Şi vezi că prin cele ce meşteşugesc Iudeii, Proorociile se plinesc, precum şi aici două Proorocii întru aceeaşi dată se plinesc, precum mai pe urmă zice evanghelistul. Deci fluierele lui Hristos nu le-au zdrobit,dar făcând har Iudeilor, Îl împung pe El, şi sânge şi apă iese. Şi acesta este lucru străin. Că aceia şi mort fiind trupul se ispiteau să-L ocarască, iar ocara spre minune lor s-a întors, că şi sânge din trup mort a ieşit minunat lucru este.

Dar poate cineva năpăstuind să zică, că se poate să fi mai fost în trup vreo putere oarecare de viaţă, iar apa ieşind fără de grăire împotrivă face minunea.

Şi nu simplu acestea se fac, ci fiindcă în Biserică viaţa prin aceste două se face şi se alcătuieşte: Prin apă adică ne naştem, iar prin sânge şi prin trup ne hrănim. Deci când te apropii de Paharul împărtăşirii sângelui lui Hristos, aşa să te afli ca cum ai bea din singură Coasta.

Şi ia aminte, cum prin Coasta cea rănită, rana Coastei, adică a Evei se vindecă. Acolo Adam dormind i s-a luat coasta, şi aicea Domnul adormind, Coasta sa ostaşului îşi dă.

Iar arma ostaşului, închipuire este a armei celei ce se învârtea şi ne oprea pe noi de la rai. Şi de vreme ce tot ce se învârteşte, de nu se va lovi de ceva nu stă din drumul său, Domnul arătând că pe arma aceea o va face să stea, pune cu închipuire Coasta sa împotriva armei ostaşului, ca să ne arate nouă,că precum aceea a ostaşului, răzemându-se de Coastă a stătut, aşa şi cea de foc va sta, şi nu va mai îngrozi prin învârtire, nici va mai înfricoşa că va încuia intrarea în Rai.

Rușineze-se Armenii, care nu amestecă apă cu vinul în Sfintele Taine, că nu cred, precum se vede, că și apă a ieșit din Coastă, care este mai minunat lucru, ci numai sânge, și de aici surpă pe cea mai multă parte a minunii. Căci sângele este semn cum că este om Cel Ce S-a răstignit, iar apa că este mai presus de om, adică Dumnezeu.

35-37."Și cel ce a văzut a mărturisit,și adevărată este mărturisirea lui, și acela știe că adevărate zice, ca și voi să credeți. Că s-au făcut acestea,ca Scriptura să se plinească: "Os nu se va zdrobi din Trânsul". Și iarăși altă Scriptură zice: "Vedea-vor pre Carele au împuns".(Ieș. 12, 46;Num. 9, 12;Zah. 12, 10).

Nu de la alții, zice, am auzit, ci însumi fiind de față am văzut, și adevărată este mărturisirea. Cu cuviință, căci ocara care s-a făcut spune, dar nu ceva mare și de cinste, ca să ai sub prepus cuvântul,ci pentru aceasta,zice, acestea cu amănuntul le povestesc, și cele ce se par a fi de ocară în mijloc le aduc, ca voi să le credeți că cu bună seamă adevărate sunt, și nu spre har alcătuite. Că cela ce spre har grăiește, cele slăvite mai vârtos spune.Și de vreme ce Moisi mai vrednic de credință decât el se părea, aduce în mijloc și pe acesta martor, că ceea ce a zis acela pentru mielul cel ce se jertfea la Paști, că "Os nu se va zdrobi", aceasta a zis evanghelistul că s-a plinit la Hristos. Pentru că mielul acela chip al Acestuia a fost, și multă este asemănarea chipului către adevăr.

Se plinește încă și altă proorocie, care zice,"Vedea-vor pe Carele au împuns",căci când va veni să judece, atuncea Îl vor vedea pe El cu trup mai bun și mai Dumnezeiesc, și Îl vor cunoaște cei ce L-au împuns, și vor plânge. Și nu numai

aceasta, ci și celor ce era să nu creadă ușă a credinței și semn a fost, ceea ce cu îndrăzneală s-a făcut de vrăjmași, precum lui Toma, că prin coastă a crezut el Învierea.

Deci os nu se va zdrobi al lui Iisus, iar coasta Lui ne izvorăște nouă izvoarele care ne dă înființare și viață, apă adică ne izvorăște nouă, care este izvor al ființei, că prin trânsa venim spre a fi creștini; și sângele, care este izvor al vieții, că prin trânsul ne hrănim. Că miel este cuvântul lui Dumnezeu,pe carele mâncându-l de la cap până la picioare;de la cap adică, care este Dumnezeirea,că aceasta este cap; și până la picioare, care sunt trupul, că acesta este cel de pe urmă. Încă și măruntaiele lui, adică cele tainice și ascunse cu cucernicie mâncându-le, oasele nu le vor zdrobi,adică înțelegerile cele mai grele și mai cu anevoie. Că cele ce nu le putem înțelege, pe acestea nu le vom zdrobi, adică nu ne vom nevoi a le înțelege rău și primejdios. Căci când sănătos înțelegem,atuncea nu zdrobim, pentru că întregi păzim cele Dumnezeiești. Iar când vom face silă, și ereticească înțelegere vom primi, atuncea zdrobim înțelegerea cea tare și grea. Deci trebuie să le ardem pe unele ca acestea cu foc, adică să le dăm Duhului pe unele ca acestea ce sunt cu greu de înțeles, prin Carele Duh se mistuiesc și se zdruncină, ca prin Cela Ce pe toate le ispitește, și pe adâncurile lui Dumnezeu.

38-42."Iar după acestea a rugat pre Pilat Iosif cel din Arimateea, fiind și el ucenic al lui Iisus, dar întru ascuns pentru frica Iudeilor, ca să ia Trupul lui Iisus. Și Pilat a dat voie. Deci a venit și a luat Trupul lui Iisus. Și a venit și Nicodim, cel ce venise la Iisus noaptea mai nainte, aducând amestecătură de smirnă și de aloe ca la o sută de litre. Și a

luat Trupul lui Iisus, și l-au înfășurat pre el în Giulgiuri cu Mirezme,precum este obiceiul la Iudei a îngropa. Și era Grădină, în locul unde s-a răstignit, și în Grădină mormânt nou, în care nimeni niciodată nu se pusese. Deci acolo au pus pe Iisus pentru vinerea iudeilor, căci aproape era Mormântul."Ioan.3.

Pentru care pricină nu unul din cei doisprezece a venit la Pilat, ci din cei șaptezeci poate fiind Iosif îndrăznește la una ca aceasta?Că de ar zice cineva că pentru frica Iudeilor erau ascunși ucenicii, și acesta cu aceeași frică era cuprins. Deci zicem, că foarte vestit era, și lui Pilat cunoscut, pentru că era slăvit. Drept foarte vestit era, și lui Pilat cunoscut,pentru că era slăvit.Drept aceea socotind că se va fi stins mânia, fiindcă acum se răstignise potrivnicul lor,cu îndrăzneală vine,și cu multă cheltuială face îngroparea împreună cu Nicodim nimica Dumnezeiese de Dânsul cugetând amândoi, ci ca către un Om din cei de Obște aflându-se,de vreme ce și niște aromate ca acestea aduc, care mai vârtos pot să păzească trupul la multă vreme, și să nu-l lase curând să se supună stricăciunii, care aceasta îi arată pe ei că nimica mare nu năluceau de Dânsul. Dar dragostea lor o arată, că nu ca pe un osândit Îl îngroapă, ci cu multă cheltuială, precum este obiceiul la Iudei.

Și fiindcă de vreme se strâmtoreau, că întru al Nouălea ceas l-a fost sfârșitul, apoi în acea vreme venind la Pilat, și pogorând trupul, cu urmare este să-i fi apucat noaptea, în care noapte nu era slobod de Lege să facă mormânt, pentru aceasta Îl pun pe El în mormântul cel de aproape, că era Grădină în locul unde s-a răstignit, și în grădină, mormânt nou.

Şi se iconomiseşte aproape a fi mormântul, ca şi ucenicii să poată merge, şi văzători şi martori celor ce se făceau să fie, încă şi Ostaşi să se trimită de strajă. Şi să nu aibă încăpere cuvântul cel pentru furtişag. Care toate nu aşa s-ar fi întâmplat, de ar fi fost departe îngropat.

Şi nou era Mormântul, în care niciodată nimeni nu se pusese, ca să nu se năpăstuiască Învierea, ca cum altul ar fi înviat şi nu Hristos.

Încă şi în alt chip: Nou era Mormântul, cu închipuire aceasta arătându-se, că se va face prefacere nouă prin îngroparea Domnului împotriva morţii şi a stricăciunii, şi ne vom înnoi toţi întru Dânsul.

Şi vezi şi bogăţia sărăciei Domnului celei pentru noi, că Cela ce nu avea casă în viaţă, nici după moarte mormânt nu are,ci în străin se pune, şi gol fiind, de Iosif se îmbracă.

Este şi acum Iisus mort,de cei ce fac strâmbătate, şi asupresc omorându-se, sau de foame aceeaşi pătimind. Încă şi gol este, pentru că ,câte săracul pătimeşte, Hristos pătimeşte. Urmează şi tu acum lui Iosif, adauge la lucrul cel bun,(că Iosif adăugire se tâlcuieşte),şi acopere goliciunea lui Hristos, adică a săracului, şi acestea le fă, nu o dată, ci în mormântul sufletului le pune şi pururea îţi adu aminte de ele, şi pururea le gândeşte, şi gândeşte de acest fel de lucru. Amestecă încă şi smirnă, şi Aloe, că trebuie să ai în minte şi judecăţile cele amare şi iuţi ale veacului aceluia, şi glasul acela care cheamă blestemaţi, şi în foc trimite pe cei nemilostivi, decât care nimic a fi mai amar nu socotesc.

Capitolul 20

1-4."Iar întru una din Sâmbete a venit Maria Magdalena de dimineață încă întuneric fiind, la Mormânt, și a văzut piatra luată de pre mormânt. Deci a alergat aceia, și a vestit la Simon Petru, și la celălalt ucenic, pre carele iubea Iisus, și a zis lor: Au luat pre Domnul din mormânt, și nu știm unde L-au pus pre El. Deci a ieșit Petru, și celălalt ucenic,și veneau la mormânt.Și alergau amândoi împreună,și celălalt ucenic a alergat mai nainte mai curând decât Petru, și a venit mai întâi el la mormânt".(Mat. 28;Mc. 15;Lc. 24).

"Una din Sâmbete" numește pe ceea ce la noi se cheamă Duminică, că "sâmbete" numesc ei pe zilele săptămânii, iar una din Sâmbete, pe ziua cea dintâi. Căci cu adevărat toate zilele una sunt, și de multe ori luându-se acea una, și alăturându-se, face pe cele multe. Deci una este ziua cea dintâi, și de două ori luându-se, se face a doua; și de trei ori, a treia, și pe rând celelalte.

Încă și al veacului celui viitor cap este ziua aceasta. Care veac este o zi,care niciodată de noapte nu se curmează, nici se despărțește în mijloc, că Dumnezeu este Soarele lui, care nici odată nu apune. Deci precum întru aceasta a înviat Domnul,făcând nestricăcios pe Trupul Său cel stricăcios,așa și noi în veacul cel viitor pe nestricăciune o vom lua.

Deci a venit întru această una, adică, întru cea întâi din Sâmbete, care va să zică, din zilele Sâmbetei și ale săptămânii, a venit Maria Magdalena. Că de vreme ce Sâmbăta trecuse, și nu se mai oprea deacia despre Lege, se duce, de la locul acela oarecare mângâiere vrând să afle, și văzând Piatra luată în laturi, cu multă grabă a venit la Petru

şi la Ioan: că măcar de a şi înviat Domnul, când Piatra sta deasupra, şi peceţile erau nestricate, dar fiindcă trebuiau şi martori ai Învierii, să fie oarecare, şi în mormânt să intre, se ridică Piatra în laturi de Îngeri. Iar Maria nimica încă de Înviere ştiind, furtişag, şi mutare numeşte lucrul.

Pentru aceasta şi ucenicii aleargă la mormânt, şi văd Giulgiurile zăcând singure, care aceasta era cu adevărat semn al învierii. Că nici de ar fi mutat oarecare Trupul, nu L-ar fi golit pe El, nici de L-ar fi furat, n-ar fi grijit de a înveli Mahrama, şi a o pune deosebi într-un loc, ci simplu cum s-ar fi aflat, L-ar fi luat pe El. Şi pentru aceasta a apucat mai nainte evanghelistul şi a zis, că cu Smirnă multă s-a îngropat, care nu mai puţin decât plumbul lipeşte de Trup giulgiurile; ca şi când vom auzi, că Mahrama sta deosebi, să nu suferim pe cei ce zic, că s-a furat. Că nu era atâta de nebun cel ce fura, cât pentru un lucru de prisosit să cheltuiască atâta vreme, şi să arate atâta osârdie, şi să nu socotească, vremea în care se zăboveşte la acest lucru,că poate se va prinde furând.

Deci în care ceas s-a făcut Învierea, nimeni nu ştie, precum şi vremea venirii celei de a doua este nearătată.

Iar dacă Matei zice, Că seară adâncă fiind s-a făcut cutremurul (Matei 28), iar Ioan, De dimineaţă încă fiind întuneric venind Maria a văzut Piatra ridicată, nu este neunire. Că întâi adică aceasta zicem, că la Matei muieri au venit târziu după Sâmbete, iar la Ioan muieri nu se pomenesc acum, că de prisosit era, fiindcă Matei a spus aceasta, şi Ioan aceeaşi să zică, ci Maria Magdalena a venit de dimineaţă. Că multe sunt venirile la mormânt, fiindcă Maria când împreună cu celelalte muieri a venit, când singură ea.

Pentru aceasta evangheliştii pe venirile cele multe, altul pe alta spunând, se par că nu se unesc. Întâi dar aceasta zicem: Că altă venire zice Matei a muierilor, şi alta Ioan, a unei muieri a Magdalenei. Apoi: "Seară adâncă" şi: "De dimineaţă încă fiind întuneric", care altul o zice. Mânecare adâncă, la aceeaşi înţelegere aduc, că toate aceste vremi au fost miezul nopţii.

Iar de întrebi: Cum străjerii şezând împrejur, Ioan şi Petru au intrat în mormânt, şi muierile, adevărat este cuvântul, că după ce a înviat Domnul, şi împreună cu cutremurul Îngerul a stătut deasupra mormântului, străjerii s-au dus ca să vestească fariseilor,şi aşa mormântul izbăvindu-se de paza ostaşilor,au aflat ucenicii prilej de au mers.

5-13."Şi plecându-se, a văzut giulgiurile zăcând, dar n-a intrat. A venit şi Simon Petru, urmându-i lui, şi a intrat în mormânt, şi a văzut giulgiurile singure zăcând, şi mahrama, care a fost pre capul Lui, nu ca giulgiurile zăcând, ci deosebi înfăşurată într-un loc. Deci atunci a intrat şi celălalt ucenic, care venise întâi la mormânt, şi a văzut şi a crezut. Că încă nu ştiau Scriptura, că trebuia să învieze El din morţi. Şi s-au dus iarăşi la ai ucenicii. Iar Maria sta la mormânt plângând afară, s-a plecat în mormânt, şi a văzut doi îngeri în haine albe şezând, unul de către cap, şi altul de către picioare, unde zăcuse trupul lui Iisus. Şi au zis ei aceia: Muiere, ce plângi? Zis-a lor: Că au luat pre Domnul meu, şi nu ştiu unde L-au pus pre El".

Socoteşte smerenia evanghelistului, cum mărturiseşte cercarea cea cu de-amănuntul a lui Petru. Că ajungând mai nainte el, şi văzând giulgiurile zăcând, nimica mai mult nu

iscodeşte, ci aşteaptă pe acela. Iar Petru cel prea fierbinte, mai înlăuntru intrând, toate le-a cercat cu de-amănuntul, atunci şi acesta după dânsul intrând a văzut acelea cu care S-a îngropat deosebi zăcând, şi a crezut, nu cum că a înviat Domnul, ci cum că s-a furat. Că au crezut cuvântului Mariei ce a zis: Au luat pe Domnul.

Dar pentru ce au crezut Mariei, şi n-au socotit că a înviat? Că încă nu ştiu Scriptura, că trebuia să învieze El din morţi, şi pentru aceasta au crezut ei Mariei ce prepunea furtişag şi mutare a trupului. Şi aceştia adică, "s-au dus la ai lor", adică ei singuri, nimic mai mult iscodind.

Iar Maria (pentru că neamul muieresc este mai duios şi mai plecat spre lacrimi), stă la mormânt şi plânge. Că de vreme ce nu avea pe Iisus, priveşte locul unde se pusese doritul trup, numai dintru aceasta aflând mângâiere. Pentru aceasta se şi învredniceşte de mai mare vedenie decât ucenicii, că cele ce aceia n-au văzut, aceasta ea le-a văzut: Doi îngeri zic. Şi spre mare mângâiere ei i s-a făcut vederea îngerilor, că chipul îmbrăcămintelor lor era luminat.

Încă şi aceasta, a şedea ei, unul de către Cap, şi altul de către picioare, îi arată pe ei că ştiu ceva mai mult, şi de se vor întreba, pot să spună.

Dar şi cuvântul acesta: "Ce plângeţi?" de multă jale este plin. Căci ca să nu se turbure ca o muiere, prin întrebarea aceasta potoleşte turburarea ei, cu jale aşa şi cu blândeţe întrebând: Muiere, ce plângi?

Iar ea cu mare jale împreună şi cu dragoste, "Pentru că au luat pe Domnul meu", zice, pentru aceasta plâng, că nu ştiu unde L-au mutat pe El, că acolo ducându-mă, să îmbrăţişez trupul cu plângere, şi mângâiere să aflu măcar puţină.

Iar tu să înțelegi: Petru adică, pe partea cea lucrătoare și fierbinte, iar pe Ioan, pe partea cea privitoare și isteață spre cunoștința celor Dumnezeiești. Deci de multe ori privitorul la cele înalte întrece cu cunoștința și cu istețimea firii, iar lucrătorul rămâne pe urmă, dar însă cu fierbinteala și cu multa osârdie biruiește pe ascuțirea minții aceluia,și vede întâi el,adică lucrătorul Dumnezeiască taină. Au nu una ca aceasta și la învățături se întâmplă? Că la acestea doi copii fiind, cel mai tâmp și mai zăbavnic întrece cu osârdia pe iuțimea firii celuilalt. Dar și la cele Duhovnicești de multe ori cel lucrător și prost la cuvânt, a primit oarecare înțelegere mai bună decât cel privitor la cele înalte. Dar încă și tot sufletul care a stăpânit patimile, Marie se zice. Și fiindcă s-a curățit prin nepătimire, vede pe Iisus Dumnezeu împreună și om, că din îngeri cel ce ședea către Cap,este chip al Dumnezeirii.Iar cel de către picioare,al întrupării Cuvântului celei mai de pe urmă.

14-18."Și acestea zicând, s-a întors înapoi, și a văzut pre Iisus stând, și nu știa că Iisus este. Zis-a ei Iisus: Muiere, ce plângi?Pre cine cauți?Iar ei părându-i-se că este grădinarul i-a zis Lui: Doamne, de l-ai luat tu pre el, spune-mi, unde l-ai pus pre dânsul, și eu îl voi lua pre el. Zis-a ei Iisus: "Marie". Întorcându-se aceia, a zis Lui: Rabbuni, ce se zice Învățătorule. Zis-a ei Iisus: Nu te atinge de Mine, că încă nu M-am suit la Tatăl Meu. Ci mergi la frații Mei, și le spune lor: Mă sui la Tatăl Meu și Tatăl vostru, și Dumnezeul Meu și Dumnezeul vostru. A venit Maria Magdalena, vestind ucenicilor, că a văzut pre Domnul, și acestea i-a zis ei".

Pentru ce Maria s-a întors înapoi? Că cu îngerii vorbea ea, ce a pătimit de s-a întors înapoi? Se vede dar că întrucât

vorbea ca cu îngerii. Iisus stând din dosul ei, i-a spăimântat pe dânșii, și ei văzând pe Stăpânul, și cu chipul și cu mișcarea, și cu căutătura, au arătat îndată că au văzut pe Domnul, și aceasta văzând muierea s-a întors înapoi.

Deci îngerilor poate cu chip spăimântător S-a arătat, dar Mariei nu așa, ci simplu și de Obște. Pentru aceasta și grădinar pe El L-a socotit că este.al grădinii aceleia adică, în care era mormântul. Drept aceea și zice: Doamne, de L-ai luat tu pe El, adică, de L-ai furat tu. Și nu zice "pe Iisus",* ci: "pe El", ca și către unul ce știa făcând cuvântul. Deci de L-ai luat, adică de L-ai ridicat și L-ai furat de aici, spune-mi unde L-ai pus pe Dânsul, și eu Îl voi lua pe El, și Îl voi muta în alt loc, unde cu mare cuviință se va îngropa. Că poate se temea ca nu cumva Iudeii, și mort fiind trupul, să-și bată joc de dânsul, și pentru aceasta voia în alt loc neștiut să-L mute pe El.Iubitoare cu adevărat este mintea muierii,dar însă nu poate să nălucească ceva înalt, pentru aceasta și Domnul, de vreme ce de la dânsa n-a putut ca să înțeleagă ceva înalt, din glasul Lui se face pe Sinesi cunoscut ei. Că chemând numai numele, cunoștință ei prin aceasta i-a dat, precum Iudeilor uneori se făcea cunoscut,iar alte ori era și necunoscut măcar de era de față; așa și grăind, când voia, atuncea cunoscut pe Sineși se făcea, precum și acum, când a voit, atuncea Mariei cunoscut pe Sineși prin glas S-a făcut, fiindcă și mai nainte cu adevărat a strigat-o pe ea: "Muiere, ce plângi?"dar nu L-a cunoscut muierea, pentru că nu voia Iisus. Iar când a voit,atunci prin glas S-a cunoscut.

"Întorcându-se aceia, a zis Lui". Ce este aceasta? Către El vorbea, și zicea: "Spune-mi, unde L-ai pus pe El?" și cum zice evanghelistul că "întorcându-se"? Se vede dar că

după ce a zis ea: "Unde L-ai pus?" s-a întors către îngeri, ca să-i întrebe poate pentru ce s-au spăimântat,apoi Hristos chemând-o pe ea,a speriat-o prin glasul acela, și de la aceia o a întors la Sineși, și așa după ce L-a cunoscut ea, a zis: Rabbuni, și voia să se apropie de El, și să fie împreună cu El precum și mai nainte, și poate ca de Cel ce era dorit să se atingă.

Iar El ridicându-i mintea ei, ca ceva mai înalt pentru Dânsul să înțeleagă,și mai cu evlavie să ia aminte la Dânsul, a zis: Nu te atinge de Mine, adică, nu mai sunt așa lucrurile, precum și mai nainte, nici asemenea voi fi împreună cu voi.Că măcar deși cu cuvintele n-a zis aceasta. Dar însă așa se înțelege: Că voi să Mă sui la Tatăl Meu, și acolo Mă grăbesc. Iar la cela ce acolo se grăbește, și nu mai are acest fel de trup, ca cu el împreună cu oamenii să petreacă, mai cu evlavie se cuvine a lua aminte, și ca la unul ce este mai presus decât cea de obște vorbire și atingere, adică petrecere.

Și vezi câtă înțelegere în scurt a arătat evanghelistul, că a zis: "Nu te atinge de Mine".Apoi ca cum L-ar fi întrebat cineva: Pentru ce? zice: Pentru că nu va mai fi trupul Meu acest fel, cât să fie cuviincios petrecerii celei de pe pământ, și cerului și celor de sus. Apoi ca cum iarăși ar fi zis: Dacă ai acest fel de trup, pentru ce dar umbli pe pământ? Pentru că încă nu M-am suit, zice, la Tatăl Meu, ci voi să Mă sui. Că aceasta prin cele de pe urmă arată, zicând: "Ci mergi la frații Mei, și le spune lor: Mă sui la Tatăl Meu, și Tatăl vostru", măcar că nu îndată vrea să se suie, ci după patruzeci de zile. Cum dar zice aceasta? Vrând să-i ridice mintea ei, și s-o plece să creadă, că la Ceruri se duce, și prin aceasta s-o mângâie. Iar fiindcă a zis "frați", adaugă pe urmă: "Și Tatăl

vostru",că Tată este Dumnezeu şi al nostru.dar după dar,iar al Domnului Tată este fireşte, precum şi Dumnezeu împotrivă al nostru adică fireşte,iar al Domnului după omenire.Că Dumnezeu al Lui S-a făcut, fiindcă a luat firea omenească.

Deci se duce Maria după ce s-a învrednicit de la Domnul de acest fel de cuvinte,şi vesteşte acestea ucenicilor. Atâta de bun lucru este stăruirea şi aşteptarea.

Stărnieşte dar şi tu, şi te vei învăţa poate ceva, şi ucenicilor Cuvântului te vei face învăţător.

19-23."Deci fiind seară în ziua aceea, întru una din sâmbete, întâia a săptămânii(Duminica) şi Uşile fiind încuiate, unde erau ucenicii adunaţi pentru frica Iudeilor, venit-a Iisus, şi a stătut în mijloc, şi le-a zis lor: Pace vouă. Şi aceasta zicând le-a arătat lor mâinile, şi coasta Sa, şi s-au bucurat ucenicii văzând pre Domnul. Şi a zis lor Iisus iarăşi: Pace vouă. Precum M-a trimis pre Mine Tatăl, şi Eu vă trimit pre voi. Şi aceasta zicând, a suflat, şi a zis lor: Luaţi Duh Sfânt, cărora veţi ierta păcatele, se vor ierta lor, şi cărora le veţi ţinea, vor fi ţinute".

După ce Maria a vestit acestea ucenicilor, se putea sau să nu fi crezut aceia ei, sau de ar fi crezut să se fi mâhnit, cum că nu s-au învrednicit ei de a-L vedea pe Dânsul, pentru aceasta în aceeaşi zi stă înaintea lor, care însetau, adică pentru aceea că au auzit de la muiere, cum că a înviat, dar se temeau de Iudei, şi pentru aceasta pofteau mai mult să vadă pe Cea singură a lor mângâiere.

Deci a stat înaintea lor,seara adică,pentru că a aşteptat ca să se adune toţi. Iar fiind încuiate uşile, ca să arate, că aşa a înviat, şi când era Piatra deasupra mormântului.

Și s-ar fi minunat cineva, cum nu L-a socotit pe El a fi nălucă. Una adică mai vârtos că muierea mai nainte apucând multă credință le-a pricinuit; iar alta, că și lină le-a arătat lor fața Sa. Încă și prin glas le-a alinat mintea lor, care era turburată, zicând: "Pace vouă", adică, nu vă turburați. Întru aceeași dată încă le aduce aminte lor și de graiul acela,carele mai nainte de Cruce le-a zis lor: "Pacea Mea dau vouă" (Ioan 14).

Și s-au bucurat văzând pe Domnul, că și aceasta o a zis mai nainte de Cruce, că vă voi vedea pe voi și se va bucura inima voastră (Ioan 16).

Și fiindcă cu Iudeii aveau ei război neîmpăcat, iarăși le zice lor: Pace. Că precum muierilor le-a zis: "Bucurați-vă", pentru că în scârbe era neamul lor,așa acestora pace le fă pentru războiul, carele cu dânșii aveau și vrea să aibă toți. Potrivit dar este acelora aceea, adică "Bucură-te", pentru că întru scârbe s-au blestemat să nască (Facere 3). Iar bărbaților a avea pace, pentru războaiele cele pentru propovăduire.

Întru aceeași dată încă arată și isprăvile Crucii,iar acestea au fost pacea. Pentru aceea și zice, de vreme ce prin Cruce pace s-a săvârșit, pentru aceasta vă trimit pe voi la propovăduire.

Și mângâindu-i pe ei, și îmbărbătându-i, zice: "Precum M-a trimis pe Mine Tatăl, și Eu vă trimit pe voi". Că lucrul meu, zice, primiți, pentru aceasta îndrăzniți, că voi fi împreună cu voi.

Și vezi stăpânirea: N-a zis că voi ruga pe Tatăl Meu, și vă va trimite pe voi, ci: "Eu vă trimit pe voi".

Și suflă, și le dă Duh Sfânt, nu Darul cel desăvârșit al

Sfântului Duh acum dându-le lor (că pe acesta în ziua a cincizecea vrea să-l dea) ci spre primirea Duhului vrednici pe ei făcându-i. Că luați Duh Sfânt, zice, adică, faceți-vă vrednici spre a lua Duh. Și este a zice,că o putere oarecare și dar Duhovnicesc le-a dat lor, nu ca să scoale morți, și să facă puteri, ci ca să ierte păcatele. (

Nu ca să scoale morți, zice, și ca să facă puteri, că pe acest dar mai nainte de Patimă l-a fost dat, ci ca să ierte păcatele, care este mai mare decât al semnelor. Că în trei rânduri s-a dat apostolilor Duhul. Precum arată sfântul Grigorie Teologul în Cuvântul ce face la sfânta zi a Cincizecea. Că lucra, zice, puterea Duhului în ucenicii lui Hristos. Și întru aceștia de trei ori, după cât erau ei putincioși a încăpea, și în trei vremi, mai întâi de a se slăvi Hristos prin Patimă, după ce S-a slăvit prin Înviere, după suirea la Ceruri, sau întoarcerea la starea cea dintâi, sau orice se cade a grăi. Și arată aceasta curățirea cea dintâi a boalelor și a duhurilor, care cu adevărat nu fără de Duh s-a făcut. Și în suflarea cea după iconomia ce s-a făcut pentru mântuirea noastră, care arătat era insuflare mai Dumnezeiască. Și împărțirea cea de acum a limbilor celor de foc, care lucru îl și prăznuim. Însă cea dintâi umbros; iar cea de a doua mai descoperit; iar cea de acum mai desăvârșit, nu încă prin lucrare fiind de față, precum mai întâi, ci precum ar zice cineva cu chip de ființă împreună fiind, și împreună petrecând). Pentru aceasta a și adaus pe urmă: "Cărora veți ierta păcatele, se vor ierta lor", arătând că pe acest cap al darurilor Duhovnicești le-a dat lor, adică, al iertării păcatelor.Iar după Înălțare Însuși Duhul pogorându-Se, și pe ale semnelor puteri și pe ale tuturor celorlalte daruri din destul le-a dat lor.

Şi cu cuviinţă este a cêrca, pentru ce nu în Galileea se arată ucenicilor, ci în Ierusalim? Că Matei şi Marcu zic că S-a făgăduit El lor că în Galileea Îl vor vedea (Matei 28, 7; Marcu 14, 28). Cum dar în Ierusalim se arată? Deci zic unii, că ce este aceasta? Că n-a zis că numai în Galileea Mă veţi vedea,iar în Ierusalim nu Mă veţi vedea, pentru aceea bogăţie este aceasta a arătării celei de multe ori, şi nu are prihănire de minciună. Apoi aceea, că Îl vor vedea pe El în Galileea, toţi ucenicii, nu numai celor doisprezece, ci şi celor şaptezeci se făgăduieşte, iar în Ierusalim numai celor doisprezece s-a arătat, nici o neunire dar nu este aici. Că tuturor adică în Galileea S-a arătat, iar celor doisprezece în Ierusalim; că multe fiind arătările,unii unele, alţii altele au scris. Iar uneori şi pentru acelaşi cap doi evanghelişti spunând, împlineşte cel de al doilea pe cele ce cu lipsă s-a zis de cel dintâi.

Şi socoteşte vrednicia preoţilor, că Dumnezeiască este, că a lui Dumnezeu este a ierta păcatele.Aşa pe ei se cuvine să-i cinstim, ca pe Dumnezeu, că măcar nevrednici de vor fi, ce este aceasta? ai darurilor celor Dumnezeieşti sunt slujitori,şi darul lucrează prin trânşii,precum şi prin Asinul lui Valaam a grăit(Numeri 22),nu dar nevrednicia noastră opreşte darul. Deci dar fiindcă prin preoţi se dă darul, se cuvine să-i cinstim pe ei.

24-29"Iar Toma unul din cei doisprezece, carele se zice Geamăn, nu era cu dânşii, când a venit Iisus. Deci i-au zis lui ceilalţi ucenici: Am văzut pre Domnul. Iar el le-a zis lor: De nu voi vedea în mâinile Lui semnul cuielor, şi de nu voi pune degetul meu în semnul cuielor, şi de nu voi pune mâna mea în coasta Lui, nu voi crede. Şi după opt zile iarăşi erau

înlăuntru ucenicii Lui, şi Toma cu ei. Venit-a Iisus fiind uşile încuiate, şi a stătut în mijloc, şi le-a zis: Pace vouă. Apoi a zis Tomii: Adă degetul tău încoace, şi vezi mâinile Mele, şi adă mâna ta, şi o pune în coasta Mea, şi nu fi necredincios, ci credincios. Răspuns-a Toma şi a zis: Domnul meu, şi Dumnezeul meu. Zis-a Iisus lui: Căci M-ai văzut pre Mine, ai crezut. Fericiţi cei ce n- au văzut, şi au crezut"!

Nu era Toma împreună cu ucenicii, că se poate el din răpire încă să nu se fi adunat.

Şi ce este aceasta: "Carele se zice Geamăn?" Aceasta este tâlcuire a numelui "Toma".Că precum Chifa"se tâlcuieşte "Petru", aşa şi Toma se zice, adică se tâlcuieşte Geamăn.

Şi cu cuviinţă pomeneşte de tâlcuirea aceasta a numelui, ca să ne arate nouă, că un îndoicios oarecare era el, şi mai dinainte dintru început acest fel de obicei avea, precum arată şi numele.

Şi spunând ceilalţi ucenici de Domnul, nu credea, nu ca pe nişte mincinoşi pe ei socotindu-i, ci lucrul învierii cu neputinţă a fi părându-i-se, pentru aceasta se şi mustră, ca un mai presus de măsură iscoditor. Că precum lesne a crede este lucru a uşurimii minţii,aşa foarte a se împotrivi este al mijlociei şi al grosimii.

Şi vezi că nici Ochilor a zis că nu crede, ci a adaus şi aceea: "De nu voi pune mâna mea".

Şi de unde ştia că avea Coasta semne? Fiindcă auzise de la ucenici.

Şi pentru care pricină nu îndată i se arată lui, ci după opt zile? Ca învăţându-se el de la cei împreună cu dânsul ucenici, şi aceleaşi auzind, şi spre mai multă dorinţă să se aprindă, şi mai credincios pe urmă să se facă.

Și vrând să arate Stăpânul, că și atunci era de față, când graiurile necredinței către cei împreună cu el ucenici grăia Toma, nu așteaptă ca de la acela să audă ceva de acest fel, ci El mai nainte apucând, plinește cele ce poftea, pentru că graiurile lui a zis.

Și vezi că întâi l-a certat: "Că adă, zice, mâna ta", iar după aceea l-a sfătuit: "Nu fi necredincios, ci credincios". De unde este arătat că din necredință este îndoiala.

Și în zadar unii fac har Tomei, zicând, că într-adins n-a crezut lesne.Că iată Domnul"necredincios"pe el îl numește.

Și vezi pe cel ce mai nainte era necredincios, cum din pipăirea Coastei, Teolog prea bun s-a arătat. Că pe cele două firi și pe un Ipostas al unuia Hristos a învățat. Că zicând:"Domnul meu",a însemnat pe firea cea omenească, că la oameni se zice numele acesta: "Domnul", precum aceea: "Doamne, de L-ai luat tu pe El" (Ioan 20). Iar zicând: "Dumnezeul meu",a arătat pe ființa cea Dumnezeiască, și așa cum că Unul și Același este Domn și Dumnezeu.

Și arătându-ne nouă Domnul,că acesta este lucrul credinței: A primi cele ce nu se văd, zice: "Fericiți cei ce n-au văzut, și au crezut". Șii arată aici pe ucenici, care nici semn de cuie, nici Coastă pipăind, au crezut. Și nu numai pe aceia, ci pe cei ce pe urmă au crezut. Și nu lipsind pe Toma de fericire a zis aceasta, ci mângâind pe cei ce n-au văzut. Că de vreme ce mulți zic că: Fericiți sunt Ochii care au văzut pe Domnul,îi mângâie pe aceștia, că aceasta mai vârtos este lucru fericit: A nu vedea și a crede.

Și cum trup nestricăcios, s-a arătat având semne, și a fost pipăit de mână omenească? Pentru că pogorâre neputinței lor au fost acestea toate.Că trupul cela ce a intrat

inlăuntru fiind ușile încuiate, și atât de subțire și de ușor a fost, de toată grosimea era slobod. Deci ca să se încredințeze învierea, arată acestea, și pentru aceasta înviază având semnele Crucii și găurile piroanelor. De vreme ce și ceea ce a mâncat, nu pentru nevoia trupului, ci spre încredințarea învierii a mâncat. Că precum mai nainte de Cruce deasupra valurilor umblând, nu de altă fire avea trup, așa și acum pipăicios pe El, și semne avînd Îl arată,dar și nestricăcios pe El îl poartă, măcar că pipăit și văzut îl arată. Că pentru încredințare se arată acestea, dar nu pentru nevoia și Legea trupului.Că tot ce se mănâncă în afedron se duce, și se preface (Matei 15), care aceasta după înviere n-a fost la Hristos, ci de oarecare putere nevăzută și Dumnezeiască se mistuiau cele ce se mâncau, numai spre încredințarea învierii luându-se.

Și vezi cum pentru un om, pentru Toma zic, n-a judecat Domnul a fi lucru nevrednic a Se pogorî neputinței, și Coasta a arăta, ca să mântuiască un suflet care nu credea. Așa și noi nu trebuie să defăimăm nici pe unul măcar cât de mic.

30,31."Multe încă și alte semne a făcut Iisus înaintea ucenicilor Săi, care nu sunt scrise în Cartea aceasta. Iar acestea s-au scris, ca să credeți, că Iisus este Hristos Fiul lui Dumnezeu, și crezând viață să aveți întru numele Lui".

Pentru care semne zice aici evanghelistul? Oare pentru cele mai nainte de Cruce?Nu. Ci pentru cele după Înviere. Că aduce pe urmă: "A făcut înaintea ucenicilor Săi", iar pe cele mai nainte de Cruce, nu înaintea ucenicilor, ci înaintea tuturor le făcea. Pentru aceea acestea pentru care acum zice evanghelistul, cele după Înviere sunt. Că numai cu ucenicii împreună petrecând patruzeci de zile,arăta semne ale

învierii. Că precum mai nainte de Cruce făcea semne, arătându-Se pe Sinesi că este Fiul lui Dumnezeu, așa după înviere săvârșea minuni înaintea ucenicilor, arătându-Se pe Sineși că este Fiu al omului, adică, că poartă trup, măcar că nestricăcios și mai Dumnezeiesc, și nu supus deacia legilor trupești.

Deci multe semne ale învierii s-au făcut,dar numai acestea s-au scris, și nici acestea pentru iubirea de cinste, sau adăugirea slavei Celui Unuia născut. "Ci ca voi, zice, să credeți".

Și care este folosul? Și la cine se aduce? Nu la Hristos, căci ce folos este Lui dintru a crede noi? Ci la noi se întoarce.Că zice: "Ca crezând, viață să aveți întru numele Lui". Pentru că crezând, că a înviat, și este viu, nouă viața ne-o câștigăm, că pentru noi a înviat, și este viu. Iar cel ce Îl socotește pe El că este mort, și nici a înviat, nici este viu, singur luiși moartea și stricăciunea își adeverează, și își hotărăște.

Capitolul 21

1-8."După acestea iarăși S-a arătat Iisus ucenicilor pre Sineși la marea Tiberiadei, și S-a arătat așa:Erau împreună Simon Petru, și Toma, carele se zice Geamăn, și Natanael cel din Cana Galileii, și fii lui Zevedei, și alți doi din ucenicii Lui. Zis-a lor Simon Petru: Mă duc să vânez pește. Zis-au ei lui: mergem și noi împreună cu tine. Și au ieșit, și s-au suit în corabie îndatăși, și întru acea noapte n-au prins nimic. Iar dacă s-a făcut dimineață, a stătut Iisus la țărmuri, dar nu știau ucenicii că Iisus este. Deci a zis lor Iisus: Fiilor,nu

cumva aveți ceva de mâncare? Răspuns-au Lui: Nu. Iar El a zis lor: Aruncați mreaja de-a dreapta parte a corabiei, și veți afla. Și au aruncat și nu mai puteau s-o tragă pre ea de mulțimea peștilor. Zis-a drept aceea ucenicul acela,pre care-l iubea Iisus,lui Petru: Domnul este. Iar Simon Petru auzind că Domnul este, cu ependitul s-a încins,(că era gol),și s-a aruncat în mare, iar ceilalți ucenici cu corăbioara lor au venit. (Căci nu era departe de pământ,ci ca la două sute de coți),trăgând mreaja cu pești".

Prin ceea ce a zis: "Că S-a arătat Iisus pre Sineși", aceasta însemnează evanghelistul: Că de n-ar fi voit, și de nu S-ar fi arătat El singur pe Sineși pentru pogorâre, nu S-ar fi văzut, fiindcă trupul era nestricăcios.

Și pentru ce pomenește și de locul mării Tiberiadei?

Arătând că nu se mai temeau, de-aci, așa de Iudei, ca mai nainte, ci frica cea multă o au lepădat. Pentru aceasta nici nu mai erau închiși, ci ieșeau și afară din casă, care mai nainte nu îndrăzneau. Și pretutindeni umblau,cât până și la Tiberiada au mers,care este departe de Ierusalim, și este mare a Galileii.

Și vânau pește ucenicii, că n-aveau ce alt să facă, că nici El nu era necurmat împreună cu dânșii, nici Duhul nu era dat,nici învățătura nu era încredințată lor desăvârșit,pentru aceasta dar de meșteșugul lor se apucaseră.

Și Petru mai osârduitor la lucru fiind, nu suferă să șadă fără de lucru, ci fierbinte la lucru se pornește,iar ceilalți împreună îi urmează, pentru că erau legați deacia unii cu alții.

Deci Domnul stând de față înaintea lor,când se osteneau și se trudeau ei, nu îndată pe Sineși Se arată, că voiește întâi

să se ia cu dânșii la vorbă, pentru aceasta și zice: "Fiilor", nu cumva aveți ceva de mâncare?" Ca cum ar fi vrut să cumpere ceva de la dânșii.

Iar după ce au zis ei: Nu, și poruncindu-le să arunce de-a dreapta, au nimerit, atunci zice ucenicul acela, pe care-l iubea Iisus, lui Petru: Domnul este. Iarăși aicea aflăm osebirile ucenicilor că se arată: Că ucenicul este mai iute văzător, adică Ioan, iar Petru mai fierbinte, pentru aceasta Ioan întâi a cunoscut pe Domnul, iar Petru întâi a venit la Dânsul. Și prin a se încinge – sfială a însemnat; iar prin a se arunca în mare – dorința a arătat. Că n-a așteptat precum ceilalți, ci înotând a mers, măcar că era departe de pământ ca la două sute de coți.

Iar ependitul este un cearceaf de in, cu carele pescarii Feniceni și Sirieni se înfășură, sau goi fiind, sau pe deasupra hainelor pe acesta punându-l. Și în scurt să zic, în ce fel zugravii zugrăvesc pe Apostoli, deasupra hainelor înfășurați. Deci fiindcă Petru era gol, ca cela ce se ostenea la vânarea Peștilor,pentru sfială s-a înfășurat cu ependitul, (că aceasta este ceea ce zice că s-a încins) și el întâi vine la Domnul.

Că nu erau oarecare lucruri mici cele ce se făceau, ci mari, întâi , că mulți pești s-au prins, apoi că nu s-a rupt mreaja.

9-14."Deci dacă au ieșit la pământ, au văzut Jăratec stând, și pește pus deasupra, și Pâine. Zis-a lor Iisus: Aduceți din peștii care i-ați prins acum. S-a suit Simon Petru, și a tras mreaja la uscat plină de pești mari o sută cincizeci și trei. Și atâția fiind, nu s-a rumpt mreaja. Zis-a lor Iisus:veniți de prânziți.Și nimeni nu cuteza din ucenici să-L întrebe pe El: Tu cine ești? știind că Domnul este. Și a venit Iisus,și a luat pâinea,și le-a dat,și peștele asișderea. Cu aceasta acum a

treia oară S-a arătat Iisus ucenicilor Săi, după ce S-a sculat din morți".(

Întâi adică, fiind seară în ziua aceea,în care a înviat (In. 20, 19). Iar a doua oară, după opt zile (Ioan 20, 26). Iar a treia oară, acum. Deci se vede că după aceasta s-au suit ucenicii la muntele, unde le-a poruncit lor, când adică au fost îndemnați iarăși de Domnul (Matei 28, 26). S-a arătat însă și ucenicilor, și celor doi de care se povestește la Marcu, și lui Petru, și lui Cleopa împreună și celui cu dânsul (Luca 24, 18). Dar ucenicilor împreună cu aceasta a treia oară s-a arătat. Că nu venea adesecori la dânșii.

Și aici n-a zis,că și El a mâncat,precum socotesc, fiindcă la Luca a arătat aceasta în Cartea Faptelor, unde zice Petru: Că am mâncat și am băut împreună cu El, după ce a înviat din morți).

Și aceasta este minune, care acum o văd ei, jăratec zic, și peștele și pâinea, că nu mai făcea din materie pusă înainte, precum mai nainte în pustie din cele cinci pâini, și din doi pești, pe cele ce la atâția au ajuns. (Ioan 6). Ci așa chiar dintru neființă.

Și zicând Domnul:"Veniți de prânziți",nimeni nu cearcă, nici cutează să întrebe. Că nu mai aveau ei aceeași îndrăzneală, ci cu tăcere și cu spaimă se minunau, că știau că Domnul este, pentru aceasta nici Îl întrebau,iar Fața mai în alt fel văzând-o, și de multă înspăimântare plină, foarte se spăimântau, și voiau cu adevărat să-L întrebe pentru ea,dar spaima, și aceasta că știau că nu este altcineva, ci El, oprea întrebarea, și mâncau numai, cele ce lor le zidise.

Dar cum le zidise? Cu stăpânire. Că nu mai căuta la Cer,nici cheamă pe Tatăl, că acelea se făceau cu pogorâre pentru neputința noastră.

Și poruncește să aducă din pești, ca să arate că ceea ce se vedea, nu era nălucă.

Și aici nu zice, că a mâncat împreună cu dânșii.Iar Luca zice că petrecând împreună cu dânșii. (Aici poate lipsește "A mâncat", precum Luca zice la capitolul 24 pentru că așa urmează înțelegerea și vorba), iar cum a mâncat, nu este lucru al nostru a spune, că cu chip prea slăvit acestea s-au făcut, nu că firea avea trebuință de bucate, ci pogorâre se făcea spre arătarea Învierii.

Și arătând că nu adeseori venea la dânsii, nici asemenea ca mai nainte, zice: "Cu aceasta a treia oară S-a arătat".

Și să înțelegi acestea și după vedenie, adică după înaltă și tainică înțelegere: Noapte era, când întunericul slujirii de idoli stăpânea mai nainte de venirea soarelui Hristos, când s-au ostenit Proorocii,și nimica n-au vânat,că măcar deși se părea că ei au apucat în mreajă un neam pe Israil, dar de vreme ce și acesta adeseori la închinarea de idoli se abătea,mai nimic n-au prins. Iar când dimineața soarelui dreptății a luminat,și mreaja cea apostolească s-a aruncat, învățătura cea de-a dreapta cu adevărat, către care legea și prooroci asemănându-se, stângă se înțeleg,atunci dar se trage mreaja și se aduc la Hristos, nu numai cei din neamuri, pe care și o sută îi vei zice, ci și cei din Israil, care cincizeci se înțeleg. Căci când plinirea neamurilor va intra înlăuntru, atuncea și Israil se va mântui (Romani 11).Iar cei trei pe credința cea întru Sfânta Treime însemnează. Că cei o sută și cincizeci ce s-au vânat, cei din neamuri zic și Iudeii, fără de adăugirea celor trei nu sunt. Că fără de credința cea în Treime nimeni nu se zice că s-a vânat.

Iar aceea ce zice:"Veniți de prânziți",o înțelegere ascunsă

ca aceasta are,că după osteneli vor primi sfinţii odihnă. şi desfătare. şi indulcire.

Căci câte atuncea s-au făcut sau s-au zis, toate sunt pline de Taine. Precum şi grădinar a se socoti Hristos de Maria. prost lucru se pare. dar are oareşce şi ascuns. Că era cu adevărat acest adevărat lucrător al Raiului în Grădina Mormântului, ca în Rai. pe neamul muieresc îndreptându-l. şi din înşelăciune şi necunoştinţă întorcând pe ceia ce a amăgit pe Adam. Grădinarul cel întâi. Pentru că a întoarce pe Maria. şi a o învăţa pentru Înviere. aceasta însemna. că neamul muieresc se va întoarce. şi se va ridica din greşeală.

15-19."Deci dacă au Prânzit, i-a zis lui Simon Petru Iisus: Simone al lui Iona. iubeşti-Mă mai mult decât aceştia? Zis-a Lui: Aşa Doamne. Tu ştii că te iubesc. Zis-a lui: Paşte mieluşeii Mei. Zis-a lui iarăşi a doua oară: Simone al lui Iona, iubeşti-Mă? Zis-a Lui: Aşa Doamne, Tu ştii. că te iubesc. Zis-a lui: Păstoreşte Oile Mele. Zis-a lui a treia oară: Simone al lui Iona. iubeşti-Mă? S-a mâhnit Petru, că i-a zis lui a treia oară:Iubeşti-Mă. Şi i-a zis Lui: Doamne Tu toate le ştii. Tu ştii că te iubesc. Zis-a Iisus lui: Paşte Oile Mele. Amin .Amin zic ţie. când erai mai tânăr te încingeai pre tine însuţi. şi umblai unde vreai, iar după ce vei îmbătrâni. vei întinde mâinile tale. şi altul te va încinge. şi te va duce. unde tu nu voieşti. Şi aceasta a zis. însemnând. cu ce moarte va slăvi pre Dumnezeu".

După ce a sfârşit El Praznicul. lui Petru încredinţează isprăvnicia Oilor Lumii. şi nu altuia. ci lui pe aceasta o dă, întâi adică, pentru că decât toţi era mai ales. şi gură a toată Ceata;iar a doua,arătându-i lui,că trebuie să îndrăznească,pentru că Lepădarea s-a şters. Şi de lepădare

nu-i pomeneşte nici îi impută ci îi zice: De Mă iubeşti, primeşte asupră-ţi grija fraţilor, şi dragostea cea fierbinte,pe care ziceai că o ai către Mine, cât să mori pentru Mine, acum o arată.

Şi îl întreabă pe el de trei ori: una adică, arătând câtă grijă face pentru cei credincioşi, şi cum că atâta iubeşte Oile,cât şi somn al dragostei celei către Dânsul pune aceasta:A primi asupră grija Oilor.Iar alta, cu întrebarea şi mărturisirea cea de trei ori, pe lepădarea cea de trei ori o vindecă, şi prin cuvinte îndreptează greşalele cele ce prin cuvânt se făcuseră. Dintru aceasta obicei s-a făcut, trei mărturisiri a se cere de la cei ce vor a se boteza.

Deci întrebat fiind o dată şi a doua oară, pe Singur Cel Ce ştie inimile cheamă martor, nu obrăznicind mai mult, nici cu îndrăzneală grăind,ci aceasta:"Tu ştii", pretutindenea adăugând. Iar după ce şi a treia oară s-a întrebat, s-a turburat Petru: Nu cumva lui i se pare că iubeşte, dar nu iubeşte, de vreme ce şi mai nainte mult părându-i-se, şi întărindu-se, s-a vădit pe urmă. Aceasta şi acum s-a temut, aceasta şi cu sfială răspunde: Doamne, Tu toate le ştii, şi cele ce sunt de faţă, şi cele viitoare. Tu ştii, că Te iubesc acum, precum mie mi se pare, iar de va rămânea şi pe urmă dragostea,şi aceasta Tu ştii eu pentru mine nu mă întăresc.

Şi după ce i-a zis lui Domnul pentru dragostea cea către Dânsul, îi spune mai nainte lui şi mucenicia,care vrea să o sufere. Şi spune aceasta, arătând prin aceasta, că şi ceea ce îl întreabă pe el: dacă Îl iubeşte, nu că nu-l crede pe el îl întreabă, ci şi foarte ştie că îl iubeşte, căci cum nu iubeşte acela, care va să şi mărturisească pentru Dânsul? Ci ca mai

mult să arate pe dragostea lui Petru, și pe ceilalți pe toți să-i învețe, că de voim să-L iubim pe El, așa să ne sârguim să-L iubim pe El, întru a primi asupră-ne grija fraților.

Și cum îi spune lui mai nainte mucenicia? Ascultă: "Când erai mai tânăr, te încingeai pe tine însuți" și celelalte. De vreme ce Mă iubești, zice, pe Mine, și de multe ori în primejdiile cele pentru Mine a-ți pune sufletul tău te-ai făgăduit, îndrăznește, zice,că așa voi umplea pofta ta, cât cele ce n-ai pătimit când erai tânăr, acestea le vei pătimi după ce vei îmbătrâni.

Și îi pomenește lui de viața cea mai dinainte, arătând că cele Duhovnicești împotrivă sunt celor trupești. Că întru cele lumești cel tânăr este de treabă, iar cel bătrân nu este de treabă;iar în cele Duhovnicesti,când bătrânețele vor sosi, atuncea mai strălucită este bărbăția. Deci zădărând dorința lui, și spre mucenicie ațâțând-o, zice acestea. Încă îi arată lui umbros,și cum că se va răstigni și el; că aceasta ce zice: "Vei întinde mâinile tale, și altul te va încinge, nimica alta, fără numai întinderea cea pe Cruce, și legăturile însemnează.

Iar prin ceea ce a zis: "Când erai mai tânăr", și iarăși: "iar după ce vei îmbătrâni", arată, că atuncea Petru, nici tânăr era, nici bătrân, ci bărbat desăvârșit.

Și cum i-a zis lui Domnul, că altul te va încinge, și vei merge unde tu nu voiești? Că Petru voia mucenicia? Voia cu adevărat,și poftea,dar ceea ce zice Domnul, însemnează pe mâhnirea firii, și cum că fără de voie se desparte sufletul de trup.

Iar aceasta Dumnezeu spre folos o a iconomisit, ca să nu ne omorâm noi singuri pe noi înșine, nimeni dar fără de mâhnire nu leapădă trupul, măcar și sfânt de ar fi.

Şi tâlcuindu-ne nouă evanghelistul,precum are el obicei, pentru ce a zis Domnul acestea, zice: "Şi aceasta a zis, însemnând cu ce moarte va slăvi pe Dumnezeu". Că a grăit, zice,acestea lui Petru Iisus,adică,Vei întinde mâinile tale",şi celelalte,însemnând,că va mărturisi pentru Dânsul.

Şi "slavă a lui Dumnezeu" numeşte pe moartea lui Petru, căci cu adevărat slavă a lui Dumnezeu este starea împotrivă cea pentru Dânsul până şi la moarte. Că de nu s-ar fi încredinţat sufletul, că este Dumnezeu adevărat, n-ar fi murit pentru Dânsul. Pentru aceasta adeverire a slavei lui Dumnezeu este moartea sfinţilor.

Şi ar fi putut cineva afla osebire între "mieluşei" şi între "Oi", şi între "a paşte" şi între " a păstori". Că mieluşei poate sunt cei noi începători şi prunci cu cunoştinţa, iar Oi cei mai desăvârşiţi.

Deci cela ce iubeşte pe Hristos, şi de mieluşei şi de Oi va purta grijă,şi pe mieluşei păscându-i,adică,pe povăţuirea cea mai blândă potrivind-o lor,şi pe Oi păstorindu-le,care însemnează pe povăţuirea cea mai desăvârşită. Dar de vreme ce şi cei mai desăvârşiţi au trebuinţă de multe ori şi de povăţuirea cea mai moale, pentru aceasta şi pe Oi a le paşte li se porunceşte povăţuitorilor lor. Că aceasta: adică "a păstori", acum pe cea mai aspră povăţuire însemnează: iar aceasta: adică "a le paşte", pe cea mai blândă.

Ce dar vom răsplăti Domnului, care aşa ne-a iubit pe noi,cât şi dragostea cea către El întru aceasta o însemnează, întru a purta grijă de Oile ce Îl iubesc pe El?

19-23."Şi aceasta grăind,a zis lui:urmează Mie.Şi întorcându-se Petru, a văzut pre ucenicul, pre care-l iubea Iisus, mergând după el, care a şi căzut la Cină pre pieptul

Lui, și a zis: Doamne, cine este cela ce va să Te vândă? Pre acela văzându-l Petru, a zis lui Iisus: Doamne, dar cu acesta ce va fi? Zis-a Iisus lui: De voi vrea să rămâie acesta până voi veni ce-ți este ție? Tu urmează Mie. Deci a ieșit cuvântul acesta între frați, că ucenicul acela nu va muri. Și n-a zis Iisus lui că nu va muri, ci: De voi vrea să rămâie acesta până voi veni, ce-ți este ție?"

A încredințat lui Petru grija tuturor credincioșilor, că măcar că Iacov a luat scaunul Ierusalimului, dar Petru a toată lumea.

Și a zis către el după aceea: "Urmează Mie",arătând purtarea de grijă, și cum că cu prietenie și cu dragostea se află către dânsul.

Încă urmare aicea înțelegi și pe plinirea cea întru toate lucrurile și cuvintele. Că cei ce în urmele petrecerii Lui pășesc, și se aseamănă Lui întru toate cu de-amănuntul, aceștia urmează Lui.

Însă acum de o dată simțitor a urma Lui îndeamnă pe Petru, arătând ceea ce am zis: Prietenia cea către el. Că pe cei mai prieteni pe aceștia îi facem următori.

Iar după ce Petru a auzit acestea, și s-a încredințat de unele ca acestea, cât și lumea să i se încredințeze, și de mucenicie să se învredniceasă, fiindcă foarte iubea pe Ioan,întreabă și pentru dânsul.Dar cu acesta ce va fi? Nu pe aceeași cale cu noi va veni? Nu va fi părtaș și acesta povățuirii Oilor, și alegerii celei la acestea? Că aceasta ce zice: "urmează Mie", aceasta însemnează: Vino de la Oile, ieși în lume! Deci de vreme ce Domnul a văzut pe Petru că se grijește de Ioan, și nu voiește să se dezlipească de el, despărțindu-i pe ei de cea fără de vreme dragoste și unire.

zice: Lucru ți s-a încredințat, pe acesta isprăvește-l, și urmează Mie Carele Te scot pe tine la propovăduire, și toată lumea îți încredințez.Iar acesta de voi avea să rămâie aicea în locurile cele de prin prejurul Galileii, și să nu-l trimit împreună cu tine.Ce-ți este ție?

Iar aceasta ce zice: "Până voi veni", unii așa o înțeleg. Până voi veni, zice, asupra Iudeilor celor ce M-au răstignit, fiindcă voi să-i bat pe ei prin toiagul Romanilor, și să răstorn Cetatea lor. Că spun că Apostolul acesta mai până la stăpânirea lui Vespasian în locurile cele de sus ajungând propovăduia, și petrecea acolo, iar când vrea să se ia Ierusalimul, s-a mutat.

Deci de vreme ce mare lucru li se încredința: Propovăduirea; nu trebuia dar să fie ei împreună, ci deosebi unul la unele, iar altul la altele locuri să meargă.

Și pentru care pricină pomenește evanghelistul de culcarea cea pe Piept, și cum că a întrebat: Cine este cel ce va să te vândă? (Ioan 13). Nu simplu, și precum s-ar fi întâmplat,ci ca să arate îndrăzneala lui Petru cea după lepădare. Că acela ce nu îndrăznea mai nainte de cruce să întrebe pentru vânzătorul, ci pe altul, adică pe Ioan îndemna spre întrebare, acestuia și isprăvnicia tuturor i se încredintează, și nu numai că nu îndeamnă pe altul la cele pentru dânsul,ci și pentru singur ucenicul acela, care mai mult decât toți era iubit întreabă, și ca un mijlocitor către Domnul se face.

Și te minunează de smerenia evanghelistului,cum părerea cea greșită a celor mulți o îndreptează, că n-au înțeles ceea ce pentru dânsul a zis Domnul, ci au socotit că nu va muri, dar aceasta n-a fost, ci să rămâie, a zis Domnul, nu pentru

că nu va muri el, ci pentru ca să nu fie el insoțit cu Petru în vremea propovăduirii, ci să rămâie singur.

Iar aceasta ce zice: "Până voi veni", aceasta este, adică, până iarăşi şi pe el voi binevoi a-l scoate la propovăduire. Că pe tine acum te scot la grija lumii, şi urmează Mie, iar el rămâie aicea, până când iarăşi voi veni, şi îl voi scoate pe el ca şi pe tine.

Iar alţii aşa înţeleg: Auzind Petru, zic ei, că va muri pentru Hristos, a zis: Dar Ioan ce? Nu va muri şi el? Iar Hristos n-a întărit aceasta, adică, că nu va muri, pentru că tot cel ce s-a născut, va şi muri, ci a zis: "De voi vrea să rămâie el",adică,să fie viu până la sfârşitul lumii,şi atuncea să mărturisească pentru Mine. Pentru aceasta şi zic că este el viu,şi de Antihrist va să se omoare, împreună cu Ilie propovăduind pe Hristos. Iar dacă şi mormânt al lui se arată, ce este aceasta? Că viu fiind el a intrat în trânsul, apoi s-a mutat, precum şi Enoh şi Ilie.

Deci surpă evanghelistul părerea cea mincinoasă a celor ce socotesc că nu va muri ucenicul acesta,ci nemuritor va fi. Că minciună este cu adevărat om a fi nemuritor. Că măcar că Enoh şi Ilie n-au murit, dar însă sunt muritori. Aşa şi acesta, măcar că n-a murit, dar va muri. Deci aceasta: "Că nu va muri", adică fără de moarte va fi, este minciună.

Iar alţii se întăresc că a murit.

Iar aceasta: "De voi vrea să rămâie el", precum mai sus am tâlcuit, aşa o înţeleg: "Şi toate socotelile am spus, ca nici una să nu fie neştiută de cei iubitori de ştiinţă.Iar nouă aceasta ce zice: "Să rămâie până voi veni", aşa ne place a se înţelege, precum Dumnezeiescului Ioan cel cu Gura de Aur i se pare, nu pentru viaţă, ci pentru a nu fi însoţit cu Petru.

24,25."Acesta este ucenicul,care mărturiseşte pentru acestea, şi a scris acestea. Şi ştim, că adevărată este mărturia lui. Sunt încă şi altele multe câte a făcut Iisus, care de s-ar fi scris câte una, nici în Lumea aceasta (mi se pare) că n-ar încăpea Cărţile ce s-ar fi scris.Amin.".

Pentru care pricină nici unul din ceilalţi evanghelişti n-a mărturisit de sine singure;iar acesta mărturiseste pentru sine? Se povesteşte că mai pe urmă a venit spre a scrie, Hristos mişcându-l pe el şi îndemnându-l, pentru aceasta şi pomeneşte adeseori de dragoste, arătând pricina din care a venit spre a scrie, şi cum că iubit fiind mai mult decât ceilalţi i-a încredinţat Hristos acest lucru.

Şi ştiu, zice, că adevărate grăieşte, adică, încredinţat fiind am scris cele ce am scris, ca cela ce la toate am fost de faţă, şi la lucruri şi la cuvinte, şi la Patimi, şi la cele după Înviere. Pentru că iubit eram şi nu mă lăsa de aproape, pentru aceasta îndrăznesc, şi pentru sine însumi grăiesc, că adevărate zic, îndemnând a cerca pe cele făcut, şi a le iscodi câte una. Că obişnuim cu adevărat noi oamenii,când foarte suntem nădăjduiţi la adevăr, niciodată a nu tăgădui mărturia noastră, care aceasta şi Apostolii ziceau: "Noi suntem martorii acestora ce grăim, şi Duhul, pe Carele L-a dat celor ce se pleacă Lui" (Fapte 5, 32).

Şi de unde este, zice, arătat, că adevărate grăiesc, şi nu fac har Învăţătorului? Şi dintru aceasta,că multe am lăsat, de unde este arătat ca n-am făcut har. Că eu cel ce toate cele de ocară le-am pus în mijloc, şi nici aceasta n- am ascuns, că şi fărădelege pe El L-au numit, şi înşelător, şi îndrăcit, arătat este că n-am făcut har. Că cela ce face har, împotrivă face, cele de ocară lasă, şi cele de slavă le aduce în mijloc.

Şi să nu te minunezi de zice: Cărţile cele ce s-ar fi scris pentru lucrurile lui Iisus nu le-ar încăpea lumea, ci luând în minte puterea cea nespusă a lui Dumnezeu Cuvântului, cu credinţă primeşte ceea ce s-a zis. Că precum nouă a grăi, aşa Aceluia, iar mai vârtos cu mult mai lesne a face cele ce voia îi era.

Iar unii zic că după obiceiul Scripturii s-a zis aceasta cu covârşire. Şi obicei are Scriptura a folosi vorbe cu covârşire,precum este aceea:"Văzut-am Cetăţi care ajungeau până la Cer" (Deuteronom 1, 28); şi: "Văzut-am Bărbaţi, şi eram înaintea lor ca nişte lăcuste" (Numeri 13, 34), şi câte ca acestea. Aşa şi aceasta: N-ar putea încăpea în lume, cărţile cele ce s-ar fi scris.

Iar unii "Lume" înţeleg pe cel ce gândeşte cele lumeşti, iar lucruri făcute de Iisus, pe cele Dumnezeieşti şi de Taină ale Lui, cele din lumea cea nevăzută şi cea văzută, şi câte a făcut pentru rânduiala cea în vremile cele mai de apoi, care acestea pline fiind de Taine, omul cel lumesc nu le poate înţelege precum este şi aceea ce zice: "Multe am a vă grăi vouă, dar nu le puteţi purta" (Ioan 16, 12).

Ci noi să ne rugăm ca niciodată să nu venim întru unitatea lucrurilor şi cuvintelor Domnului, ci pururea să deschidem cartea aceasta a celui iubit, şi să avem comoara ceea ce se află şi în minunile şi în graiurile lui Iisus. Ca să putem să ne curăţim pe noi şi prin cuvânt şi prin viaţă, şi să ne învrednicim şi de cele mai negrăite lucruri şi Taine în ziua descoperirii, pe care acum în lume fiind, nu le putem încăpea.Şi să ne facem desăvârşiţi întru Însuşi Hristos Carele ne-a iubit pe noi, şi prin iubitul Său ucenic ne-a luminat în Bogoslovia şi cunoştinţa Sa, şi a Tatălui şi a Sfântului Duh,

Căruia fie-i slava în veci. Amin.

Sfârşit al tâlcuirii lui Teofilact la Evanghelia cea de la Ioan .

Mult doresc cu adevărat cei învăţaţi pe Mare de furtună,

Ca să dobândească linişte bună.

Dar fără de asemănare au Tipografii mai multă dorire,

De a ajunge la a Cărţii săvârşire.

Pentru care şi noi lăudăm neîncetat

Pe veşnicul Împărat.

Că ne-a ajutat de am scos din Tipărire

Această Evanghelicească Tâlcuire.

Iar cei ce v-aţi învrednicit cu luminarea minţii, a privi în Oglinda Darului, bucuraţi-vă întru Domnul. Şi orice greşeală veţi afla în cuvinte sau în slove, îndreptaţi cu duhul blândeţelor. Că ştim că multe greşale vom fi făcut, unele pentru asemănările slovelor, precum "A" de către " "; de către " "; "H" de către "N"; "E" de către "C", care pentru puţina lor despărţire, prin nevedere la citirea probelor vom fi pus una în locul alteia. Altele pentru multa osteneală fiind firea îngreoiată. Iar altele pentru supărarea nopţii, căci şi noaptea de multe ori o am avut în loc de zi. Cu plecăiune dar ne rugăm ca să ne iertaţi, căci şi noi oameni suntem cuprinşi de slăbiciunea firii, care nu lasă pe nici un om a fi fără de greşeală.

Către toţi plecaţi.

Gherasim Ierodiacon tipograf,

Costachi Policiu – aşezătorul slovelor .

SFÎRŞITUL EVANGHELIEI DE LA IOAN.

CUPRINSUL

Editura Pelerinul Român
Strada Iuliu Maniu nr. 22
Oradea, 3700, județul Bihor
telefon 059-41-26-45
Cont nr. 4072603141, B.C.R. Oradea

Scriind pe această adresă sau sunând la numărul de telefon de mai sus, puteți obține o carte ortodoxă.

Cei ce ați cumpărat până acum cărțile editurii noastre puteți vedea Mănăstirea „Portărița", pe care ați ridicat-o din cărți. Valoarea lucrării până acum este de 1.000.000.000 de lei, noi am tipărit până acum 637.110 exemplare cărți. Toți românii sunteți ctitorii, ziditorii acestei Mănăstiri. Rămâne să veniți să vă rugați în ea ori la prima duminică din iulie, ori la 6 august sau la 14 octombrie. Mănăstirea are trei altare. Să ne vedem la rai.

Traseu: Satu Mare - Livada - Mujdeni halta C.F.R.

Autorul

Mănăstirea „PORTARIȚA" - satul Mujdeni, comuna Orașul Nou, cod 3916 - județul Satu Mare
Are trei hramuri: primul în prima Duminică din iulie, al doilea în 6 August, iar al treilea în 14 Octombrie.
Este Mănăstire de călugări după Muntele Athos.
Are magazin de cărți și obiecte bisericești.
Prima Duminică din lună maslu cu 7 preoți.
Spovedania după 5 zile de Post.

HRISOV

Cu vrerea Tatălui, cu puterea Fiului, cu harul Sfântului Duh, Treimea cea de o ființă și nedespărțită, sfințitu-s-a locul așezământului monahal „MAICA DOMNULUI PORTĂRIȚA" - Prilog, jud. Satu Mare, la 12 octombrie anul Domnului 1992.

La 2 iulie 1995, de ziua Dreptcredinciosului Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt, săvârșitu-s-a Sfințirea Bisericii „MAICA DOMNULUI PORTĂRIȚA" de către Prea Sfințitul Episcop JUSTINIAN al Maramureșului și Sătmarului, însoțit de Prea Sfințitul Arhiereu Vicar Justin Sigheteanul, înconjurat de un număr impresionant de credincioși și clerici. În acest timp Patriarh al României este Prea Fericitul Teoctist Arăpașu, Mitropolit al Transilvaniei Înalt Prea Sfințitul Antonie Plămădeală, Episcop al de Dumnezeu păzitei Eparhii a Maramureșului și Sătmarului Prea SFINȚITUL JUSTINIAN CHIRA, Arhiereu Vicar Prea Sfinția Sa Justin Sigheteanul, protopop al Sătmarului Alexandru Tincu.

S-a zidit această Sfântă Mânăstire de cei 20 de milioane de români ortodocși, care au cumpărat cărțile Editurii „Pelerinul Român" tipărite de arhidiaconul GHEORGHE BĂBUȚ, cel ce ostenește zi și noapte pentru înălțarea Sfântului Așezământ pe terenul donat tot de el.

SOBORUL SLUJITORILOR

EPISCOPUL MARAMUREȘULUI ȘI SĂTMARULUI
JUSTINIAN CHIRA

ARHIEREU VICAR
JUSTIN SIGHETEANUL

Arhidiacon
Gheorghe Băbuț

Pr. Pop Ioan - secretar
Diacon Savu Teodor - Oradea
Pr. Costin Petru - Tirsolt
Pr. Costin Vasile - Jurești-Lugoj
Pr. Feher Mihai - Negrești Oaș
Pr. Ivănuț Vasile - Prilog

PROGRAMUL

SLUJBELOR LA MĂNĂSTIREA „PORTARIȚA"
MICUL ATHOS
sat Mujdeni, comuna Orașul Nou, județul Satu Mare

ZILNIC:
DIMINEAȚA: orele 6 sau 7
- ACATISTUL
- CEASURILE 3-6, OBEDNIȚA
SFÎNTA LITURGHIE
DUPĂ MASA: orele 16: CEASUL 9; VECERNIA;
PACEVERNIȚA,
pînă la orele 17,30
NOAPTEA: PRIVEGHEREA - orele 22-01; MIEZONOPTICA;
UTRENIA; CEASUL 1
SÎMBĂTĂ, orele 16 - CEASUL 9;
VECERNIA MICĂ - pînă la orele 17
ORA 18 - MASA
SÎMBĂTA,
- PRIVEGHEREA - orele 19
- VECERNIA MARE; LITIA; UTRENIA;
CEASUL 1 -pînă la orele 23.
DUMINICA, de la ora 9: CEASUL 3, CEASUL 6, ACATISTUL
MÎNTUITORULUI
orele 10,30 - SFÎNTA LITURGHIE

În ajun de sărbătoare: Priveghere, noaptea ora 22-02 cu dezlegarile Sfîntului Vasile Cel Mare, la fel în sărbători.

Prima Duminică din lună: Maslu cu 7 preoți la vecernie. Spovedania se face numai după 5 zile de post, în dumineci și sărbători.

Masa de două ori pe zi, după Sfînta Liturghie, dimineața și seara, la orele 18, după Pravila Sfîntului Sava.

TIPICUL DE ATHOS.

În mănăstire nu se mănîncă deloc carne, nu se fumează. Cazare se oferă pe timp de trei zile. În mănăstire nu vor locui femei,
ci numai bărbați.

AU APĂRUT ÎN PERIOADA 1990 - 1997

1. Pelerinul Român, tiraj 170.000 exemplare
2. Maica Domnului Ocrotitoarea României, 38.000 exemplare
3. Vieţile Sfinţilor Români cu Moaşte, 10.000 exemplare
4. Paza celor cinci simţuri, 5.000 exemplare
5. Între cer şi pămînt, 20.000 exemplare
6. Viaţa şi regulamentul vieţii pustniceşti de Sf. Antonie cel mare, 20.000 exemplare
7. Alfavita sufletească, 17.000 exemplare
8. Comentar la Apocalipsă, 20.000 exemplare
9. Uşa Pocăinţei, 15.000 exemplare
10. Domnului să ne rugăm, Domnului să-i cîntăm, 52.000 exemplare
11. Biblia ortodoxă românească în imagini, 70.000 exemplare
12. Sfîntul Serafim de Sarov, 20.000 exemplare
13. Predici la înmormîntare, 10.000 exemplare
14. Hronograf, 10.000 exemplare
15. Despre Purcederea Sfîntului Duh, 5.000 exemplare
16. Postul ortodox şi mîncăruri de post, 45.000 exemplare
17. Să ne cunoaştem credinţa, 60.000 exemplare
18. Vămile văzduhului, 10.000 exemplare
19. Maica Domnului „Portăriţa", 10.000 exemplare
20. Sfîntul Ignatie Breanceaninov - Teofan Zăvorîtul, 5.000 exemplare
21. Predici la Duminicile de peste an, Pr. I. Zbîrcea, 3.000 exemplare
22. Mărgăritarele Sfîntului Ioan Gură de Aur, 10.000 exemplare
23. Datoriile preoţilor de popor, Închinător la Locurile Sfinte, 5.000 exemplare
24. Pravila de rugăciune a creştinului ortodox, 5.000 exemplare
25. Lumină pentru adevăr, de Irina Boiceanu, poezii, 3.000 exemplare
26. Binefăcătoarea - Everghetinos, 3.000 exemplare
27. Comentar la Evanghelia de la Ioan, de Sfîntul Ioan Gură de Aur, 3.000 exemplare

Total cărţi tipărite în perioada 1990-1996, 621.110 exemplare

S-AU TIPĂRIT:

1. Icoane foi 100.000 exemplare
2. Icoane foi „Portăriţa", 90.000 exemplare
3. Harta României ortodoxe din anul 1936, 5.000 exemplare

VOR APĂREA:

1. Bogorodicina sau canoanele Maicii Domnului
2. Comentar la Evanghelia de la Matei, de Sfîntul Ioan Gură de Aur
3. Bogățiile oratorice ale Sfîntului Ioan Gură de Aur
4. Kekragarion, de Fer. Augustin (Privirea lui Hristos, Cugetări)
5. Apostolul Secolului 20, Sundar Shing, predici
6. Apologetica Religiei creștine
7. Despre Rugăciunea lui Iisus, tratat athonit
8. Dogmele Bisericii ortodoxe
9. Tratat de mistică ortodoxă românească
10. Viața ortodoxă în România
11. Teologia Fundamentală ortodoxă
12. Cărarea duhovnicească
13. Comentar la Evanghelia de la Luca, de Sfîntul Chiril al Alexandriei
14. Table duhovnicești, de Sfîntul Ioan Scăraru
15. Dicționar aghiografic, cu Viețile Sfinților
16. Retorica, Oratoria de I. M. Păuaru

VOR APĂREA ȘI ALTE CĂRȚI DUHOVNICEȘTI ORTODOXE.

ΜΡ
ΘΥ
ΙϹ ΧϹ